

L. ANNÆI FLORI

Rerum Romanarum

GEO. C. SHATTUCK.

E P I T O M E.

OR, AN

A B R I D G M E N T

OF THE

R O M A N H I S T O R Y

B Y

L. ANNÆUS FLORUS.

With the following IMPROVEMENTS, viz.

I. The Words of the Author are placed in their Grammatical Order, in the lower Part of the Page.

II. In the Order of Construction every Word of more than two Syllables is mark'd with an Accent, directing the Pronunciation.

III. A Geographical INDEX,

giving an Account of the Places mentioned in the Author.

IV. An Alphabetical VOCABULARY of the Words in the Author, shewing their Parts of Speech and Signification.

V. The THEMES of the VERBS, with their Government.

For the Use of SCHOOLS.

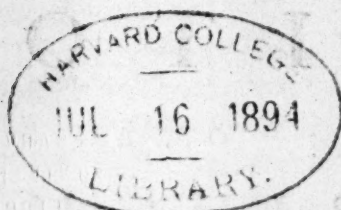
By JOHN STIRLING, M.A.
Chaplain to his Grace the Duke of GORDON.

L O N D O N :

Printed for the AUTHOR; and Sold by T. ASTLEY, at the
Refe, over-against the North-Door of St. Paul's.

M.DCC.LXXXVIII.

Sf 14.37

Dr. S. A. Green,
Boston.

51-182

P R E F A C E.

HAVING already published Eutropius, I thought it proper that Florus should follow next, rather than any other Prose-
Classick. Their Stile indeed is different, but the Subject is the same: That of the former is more easy and pure; of the latter, more difficult and figurative. Tho' Eutropius wrote when the Latin was very much upon the decline, yet he well imitated the Refinements of the purer Ages. Florus again is more loose in his manner of Writing; often too concise, and at other times spins out his Allegories, with which he abounds, to too great a Length. However, I am far from thinking that a good Reason, why he should not be read immediately after the other.

Every one will allow, that the Knowledge of the History of Rome is absolutely necessary for a Scholar, because of the frequent Hints and Allusions thereto, in the most valuable Performances of the Learned both ancient and modern: Also, that we have no-where else so much of the Roman Affairs in so narrow a Compass, as in the two Abridgments by these Authors; and that the most remarkable Transactions of that People and Empire are treated of by both, tho' they differ in Method and Manner of Expression. As therefore the Poets, especially Virgil, Horace, and Juvenal, can never be tolerably well understood without a good Acquaintance with the Historical Part, the Argument is strong in Favour of the Subject.

If a Boy reads Eutropius as often over as is prescrib'd in the several Prefaces to my other Books, and so as to impress the great Revolutions of that State upon the Memory; to know the principal Characters and Persons, who were the chief Actors in these Changes; the Men, that were either celebrated for their Virtues and glorious Achievements, or infamous for their Vices and Crimes; also, if he consults the Geographical Index, and views the Scene of Action on the Map; he will then be sufficiently prepared to read Florus, where the same Persons act the same Parts, and in the same Places, tho' the different Historians have introduced different Circumstances,
which

P R E F A C E.

which is a new Entertainment to the Mind of the Reader, and by that Variety makes the History more agreeable.

Suppose then that the Scholar reads Florus as often as he has or ought to have gone through Eutropius; without doubt, he must rivet the History in his Mind, so as not to need further recourse than to his Memory, when he studies the Poets; which will be of the utmost Consequence to him: And I am certain, that both these Authors may be read thrice, in the Way I propose, before a Boy, even of an acute Genius, can finish one of them in the common Practice of the Schools.

The Objection then lies against the Difficulty of the Style, because it is figurative. But it ought to be consider'd, that tho' this Author pursues his favourite Metaphor as far as it can well go, yet he confines himself within a very narrow Circle in the Science of Rhetorick; for he rarely exceeds the four principal and fundamental Tropes: Bestia, Allegory, kept within due Bounds, does not puzzle the Scholar's Judgment so much as some imagine, but rather enlarges the Understanding of Youth, who are as much delighted with the Painting of the Imagination, as with the shining Colours that adorn a Picture, tho' they are then neither Judges of its true Beauties, nor can imitate the Art.

Some, I know, mix the Study of Rhetorick and Philosophy together, and confine it to the Use the Orator is to make of it. But I own, my Opinion is, that the Rules of Rhetorick are not only absolutely necessary even to young Scholars, but that they are easily understood by them, so as to account for the Meaning and Expression of the Classick Authors; and, without Dispute, by frequently explaining and resolving such figurative Speeches, they will be daily learning to make a proper Use of and imitate them in their little School-Compositions.

But the Arguments to prove this are too many and tedious for a short Preface; and therefore I shall only acquaint the Reader, that the Vocabulary is first to be perused, and then both the Ordo and Text will soon be easily and thoroughly understood by the diligent Scholar.

*At Gadbridge near
Hempstead.*

J. STIRLING.

L. ANNÆI FLORI
RERUM ROMANARUM
LIBRI QUATUOR.

LIBER PRIMUS.

PROŒMIUM.

POPULUS Romanus à rege Romulo in Cæsarem Augustum, septingentos per annos, tantum operum pace belloque gessit, ut si quis magnitudinem imperii cum annis conferat, ætatem ultra putet. Ita latè per orbem terrarum arma circumtulit, ut qui res ejus legunt, non unius populi, sed generis humani fata discant. Nam tot laboribus periculisque jactatus est, ut ad constituendum ejus imperium contendisse virtus et fortuna videantur. Quare quum præcipuè hoc quoque, sicut cætera, operæ pretium sit cognoscere; tamen, quia ipsa sibi obstat magnitudo, rerumque diversitas aciem intentionis abruptit, faciam quod solent, qui terrarum

situs

O R D O.

Românus pópulus gessit tantum óperum pace belloque à rege Rómulo in Cæsarem Augústum, per septingéntos annos, ut, si quis cónferat magnitúdinem impérii cum annis, putet *eam esse* ultra ætatem. Ita latè circúmtulit armâ per orbem terrárum, ut, qui legunt ejus res, discant fata non unius pópuli, sed humáni géneris. Nam est jáctátus tot labóribus periculísque, ut virtus et sortúna vídeántur contendisse ad constituéndum ejus impérium. Quare quum præcipuè sit prætium óperæ cognóscere hoc quoque, sicut cætera; tamen, quia magnitúdo ipsa obstat sibi, diversitátsque rerum abruptit áciem intentionis, faciam quod *illi*

B

solent

fitus pingunt: in brevi quasi tabellâ totam ejus imaginem amplectar; nonnihil, ut spero, ad admirationem principis populi collaturus, si pariter atque insimul universam magnitudinem ejus ostendero. Si quis ergo populum Romanum quasi hominem consideret, totâque ejus ætatem percenseat, ut cœperit, utque adoleverit, ut quasi ad quendam juventæ florem pervenerit, ut postea velut consenuerit; quatuor gradus processusque ejus inveniet. Prima ætas sub regibus fuit, propè ducentos quinquaginta per annos, quibus circum ipsam matrem suam cum finitimis luctatus est: hæc erat ejus Infantia. Sequens à Bruto Collatinoque consulibus,

in Appium Claudium, Quinctum Fulvium consules, ducentos quinquaginta annos patet; quibus Italiam subegit. Hoc fuit tempus viris armisque incitatissimum; ideò quis Adolescentiam dixerit. Dehinc ad Cæsarem Augustum ducenti anni, quibus totum orbem pacavit. Hæc jam ipsa Juventa Imperii, et quasi quædam robusta maturitas. A Cæsare Augusto in seculum nostrum haud multo minus anni ducenti: quibus inertia Cæsarum quasi consenuit atque decoxit; nisi quòd sub Trajano principe movet lacertos, et præter spem omnium, senectus imperii, quasi redditâ juventute, revirescit.

O R D Q.

solent, qui pingunt situs terrarum: amplectar imaginem ejus quasi brevi tabellâ; collaturus nonnihil, ut spero, ad admirationem populi principis *omnium*, si pariter atque insimul ostendero universam magnitudinem ejus. Ergo si quis consideret Romanum populum quasi hominem, percenseatque ejus totam ætatem, ut cœperit, utque adoleverit, ut pervenerit quasi ad quendam florem juventæ, ut postea velut consenuerit; inveniet quatuor gradus processusque ejus. Prima ætas fuit sub regibus, propè per ducentos quinquaginta annos, quibus est luctatus cum finitimis circum suam matrem ipsam: hæc erat Infantia ejus. Sequens *ætas* patet ducentos quinquaginta annos, à Bruto Collatinoque consulibus, in Appium Claudium, et Quinctum Fulvium consules; quibus *annis* subegit Italiam. Hoc tempus fuit incitatissimum viris armisque; ideò quis dixerit Adolescentiam. Dehinc ad Cæsarem Augustum *sunt* ducenti anni, quibus pacavit totum orbem. Jam hæc *erat* Juventa ipsa imperii, et quasi quædam robusta maturitas. A Cæsare Augusto in nostrum seculum *sunt* haud multo minus *quam* ducenti anni: quibus inertia Cæsarum quasi consenuit atque decoxit; nisi quòd sub Trajano principe movit lacertos, et præter spem omnium, senectus imperii revirescit, juventute quasi redditâ.

CAP. I.

De Romulo primo Romanorum rege.

PRIMUS ille, et Urbis et Imperii conditor Romulus fuit, Marte genitus, et Rheâ Sylviâ. Hoc de se sacerdos grâvida confessâ est, nec mox fama dubitavit; quum Amulii imperio abjectus in profluentem cum Remo fratre, non potuit extingui. Siquidem et Tiberinus amnem repressit: et relictis catulis lupa sequuta vagitum, uber admovit infantibus, matrêmque se gessit. Sic repertos apud arborem, regis pastor tulit in casam, atque educavit. Alba tunc erat Latio caput, Iuli opus: nam Lavinium patris Æneâ contempserat. Ab his Amulius jam bis septimâ soboles regnabat, fratre pulso

Numitore, cujus ex filiâ Romulus. Igitur statim, primâ juventæ face, patrum Amulium ab arce deturbat, avum reponit: ipse fluminis amator, et montium, apud quos erat educatus, mœnia novæ urbis agitabat. Gemini erant: uter auspicaretur, et regeret, adhibere placuit deos. Remus montem Aventinum, hic Palatinum occupat. Prior ille sex vultures, hic postea, sed duodecim videt. Sic victor augurio, urbem excitat, plenus spei, bellatricem fore: ita illi assuetæ sanguine et prædâ aves pollicebantur. Ad tutelam novæ urbis sufficere vallum videbatur: cujus dum irridet angustias Remus, idque increpat

O R D O.

Ille primus conditor et urbis et imperii fuit Rómulus, génitus Marte et Rheâ Sylviâ. Sacerdos grâvida est confessa hoc de se, nec mox fama dubitavit; quum, imperio Amulii, abjectus in profluentem cum Remo fratre, non potuit extingui. Siquidem et Tiberinus repressit amnem: et lupa, catulis relictis, sequuta vagitum, admovit uber infantibus, gessitque se matrem. Pastor regis tulit eos, sic repertos apud arborem, in casam, atque educavit eos. Tunc Alba, opus Iúli, erat caput Latio: nam contempserat Lavinium opus patris Æneâ. Amulius, jam bis septima soboles ab his, regnabat, fratre Numitóre pulso, ex cujus filiâ fuit Rómulus. Igitur statim, primâ face Juventæ, deturbat patrum Amulium ab arce, et reponit avum: ipse amator fluminis et montium, apud quos erat educatus, agitabat mœnia novæ urbis. Erant gemini: placuit adhibere Deos, uter auspicaretur et regeret. Remus occupat montem Aventinum, hic Rómulus occupat Palatinum. Ille Remus prior videt sex vultures, postea hic Rómulus, sed videt duodecim. Sic victor augurio, excitat urbem, plenus spei, eam fore bellatricem: ita aves, assuetæ sanguine et prædâ, pollicebantur illi. Vallum videbatur sufficere ad tutelam novæ urbis: cujus angustias dum Remus irridet, increpatque

increpat saltu, dubium an jussu fratris, occisus est. Prima certè victima fuit, munitionemque urbis novæ sanguine suo consecravit. Imaginem urbis magis quam urbem fecerat : incolæ deerant. Erat in proximo lucus : hunc Asylum facit : et statim mira vis hominum, Latini, Tuscique pastores ; quidam etiam transmarini ; Phryges qui sub Æneâ, Arcades, qui sub Evandro duce, influxerant.

Ita ex variis quasi elementis congregavit corpus unum : populumque Romanum ipse fecit. Res erat unius ætatis populus virorum. Itaque matrimonia à finitimis petita : quia non impetrabantur, manu capta sunt. Simulatis quippe ludis equestribus, virgines, quæ ad spectacu-

lum venerant, præda fuere. Et hæc statim causa bellorum. Pulsi fugatique Veientes. Cæninensium captum ac dirutum est oppidum. Spolia insuper opima de rege, Feretrio Jovi manibus suis rex reportavit. Sabinis proditæ portæ per virginem : nec dolo : sed puella pretium rei, quam gerebant in sinistris, petierat ; dubium clypeos an armillas. Illi, ut et fidem solverent, et ulciscerentur, clypeis obruere. Ita admissis intrâ mœnia hostibus, atrox in ipso foro pugna, adeo ut Romulus Jovem oraret, *Ut scdam suorum fugam sisteret*. Hinc templum et Stator Jupiter. Tandem sævientibus intervenire raptæ laceris comis. Sic pax facta cum Tatio, scdusque percussum :

O R D O.

crepâtque id saltu, est occisus, *sed est dubium* an jussu fratris. Certè fuit prima victima, consecravitque munitionem novæ urbis suo sanguine. Fecerat imaginem urbis magis quam urbem : incolæ deerant. Erat lucus in proximo agro : facit hunc *lucum* asylum : et statim mira vis hominum, Latini, Tuscique pastores ; etiam quidam transmarini ; Phryges qui *venérunt* sub Æneâ, et Arcades qui *venérunt* sub Evandro duce, influxerant *in hoc asylum*. Ita congregavit unum corpus quasi ex variis elementis : ipseque fecit Romanum populum. Erat res unius ætatis *solum*, et populus virorum. Itaque matrimonia *sunt* petita à finitimis : quia non impetrabantur, sunt capta manu. Quippe, equestribus ludis simulatis, virgines, quæ venerant ad spectaculum, fuere præda. Et statim *fuit* hæc causa bellorum. Veientes *sunt* pulsi, fugatique. Oppidum Cæninensium est captum ac dirutum. Insuper rex reportavit opima spolia de eorum rege Jovi Feretrio suis manibus. Portæ *sunt* proditæ Sabinis per virginem : nec dolo : sed puella petiverat pretium rei, quam gerebant sinistris ; *est* dubium an gerebant clypeos an armillas. Illi, ut et solverent fidem, et ulciscerentur, obruere *eam* clypeis. Ita, hostibus admissis intra mœnia, *erat* atrox pugna in foro ipso, adeo ut Romulus oraret Jovem, ut sisteret scdam fugam suorum. Hinc templum *fuit* conditum, et Jupiter cognominatus Stator. Tandem *virgines* raptæ venere laceris comis *illis* sævientibus. Sic pax *est* facta cum Tatio, scdusque percussum : resque mira dictu *est* secuta,

cussum : secutâque res mira dictu, ut relictis sedibus suis novam in urbem hostes demigrarent, et cum generis suis avitas opes pro dote sociarent. Auctis brevî viribus, hunc Rex sapientissimus statum Reipublicæ imposuit : juvenus divisa per tribus, in equis et in armis, ut ad subita belli excubaret : consilium Reipublicæ penes senes esset, qui ex auctoritate *Patres*, ob ætatem *Senatus* vocabantur. His ita ordinatis, repente, quum concionem haberet, ante urbem

apud Capreæ paludem, è conspectu ablatu est. Discerptum aliqui à senatu putant, ob asperius ingenium : sed oborta tempestas solisque defectio, consecrationis speciem præbuere : cui mox Julius Proculus fidem fecit, visum à se Romulum affirmans augustiore formâ quàm fuisset : mandare præterea, ut se pro numine acciperent : *Quirinum* in cælo vocari placitum diis : ita gentium Roma potiretur.

O R D O.

ut hostes, suis sedibus relictis, demigrarent in novam urbem, et sociarent avitas opes cum suis generis pro dote filiarum. Viribus auctis brevi tempore, sapientissimus rex imposuit hunc statum reipublicæ : juvenus est divisa per tribus, ut excubaret in equis et in armis ad subita belli : ut consilium reipublicæ esset penes senes, qui vocabantur *Patres* ex auctoritate, et *Senatus* ob ætatem. His ita ordinatis, repente rex, quum haberet concionem, ante urbem, apud paludem Capreæ, est ablatu è conspectu. Aliqui putant eum fuisse discerptum à senatu, ob asperius ingenium : sed tempestas oborta, defectioque solis, præbuere speciem consecrationis : cui mox Julius Proculus fecit fidem, affirmans Romulum fuisse visum à se augustiore formâ quàm fuisset antè : præterea eum mandare, ut acciperent se pro numine : esse placitum diis eum vocari Quirinum in cælo : ita Roma potirètur gentium.

C A P. II.

De Numa Pompilio.

SUCCEDIT Romulo Numa Pompilius : quem Curibus Sabinis agentem, ultrò petivere, ob inclytam viri religionem. Ille sacra, et cæremonias omnemque cultum deorum immortalium docuit : ille Pontifices, Augures, Salios, cætera-

que

O R D O.

Numa Pompilius succedit Romulo : quem, agentem tempus Sabinis Curibus, ultrò petivere, ob inclytam religionem viri. Ille docuit sacra, et cæremonias, omnemque cultum immortalium deorum. Ille instituit Pontifices, Augures, Salios, cæteraque sacerdotia Romani populi ;

que populi Romani sacerdotia; annum quoque in duodecim menses, fastos dies nefastosque descripsit. Ille Ancilia atque Palladium, secreta quædam imperii pignora; Janumque geminum, fidem pacis ac belli: in primis focum Vestæ virginibus colendum dedit: ut ad

simulacrum cœlestium fiderum, custos imperii flamma vigilaret. Hæc omnia quasi monitu deæ Egeriæ, quo magis barbari acciperent. Eò denique ferocem populum redegit, ut quod vi et injuriâ occupaverat imperium religione atque justitiâ gubernaret.

O R D O.

puli; descripsit annum quoque in duodecim menses, fastos, nefastosque dies. *Ille etiam instituit* Ancilia atque Palladium, quædam secreta pignora imperii; geminumque Janum, fidem pacis ac belli: in primis dedit focum virginibus Vestæ colendum: ut, ad simulacrum cœlestium fiderum, *ejus* flamma vigilaret custos imperii. Omnia hæc *sunt* facta quasi monitu deæ Egæriæ, quò barbari magis acciperent. Denique eò redegit ferocem populum, ut gubernaret imperium religione atque justitiâ, quod occupaverat vi et injuriâ.

C A P. III.

De Tullo Hostilio.

EXCIPIT Pompilium Numam Tullus Hostilius: cui in honorem virtutis regnum ultro datum. Hic omnem militarem disciplinam, artemque bellandi condidit. Itaque mirum in modum exercitâ juventute, provocare ausus Albanos, gravem et diu principem populum. Sed quum pari robore

frequentibus præliis utrique comminuerentur, missò in compendium bello, Horatiis, Curiatisque, tergeminis hinc atque inde fratribus, utriusque populi fata permissa sunt. Anceps et pulchra contentio, exitûque ipso mirabilis. Tribus quippe illinc vulneratis, hinc duobus occisis, qui supererat Horatius, addito
ad

O R D O.

Tullus Hostilius excipit Numam Pompilium: cui regnum erat ultro datum in honorem virtutis. Hic condidit omnem militarem disciplinam, artemque bellandi. Itaque juventute exercitâ in mirum modum, *est* ausus provocare Albanos, populum gravem et diu principem. Sed quum utrique, pari robore, comminuerentur frequentibus præliis, bello missò in compendium, fata utriusque populi sunt permissa Horatiis, Curiatisque, tergeminis fratribus hinc atque inde. Contentio erat anceps et pulchra, mirabilisque exitu ipso. Quippe tribus vulneratis illinc, et duobus occisis hinc, Horatius, qui supererat, dolo addito ad virtutem, simulat

ad virtutem dolo, ut distraheret hostem, simulat fugam: singulosque, prout sequi poterant, adortus exuperat. Sic (rarum aliàs decus) unius manu parta victoria est: quam ille mox parricidio scævavit. Flentem spolia circa se, sponsi quidem, sed hostis, sororem viderat. Hunc tam immaturum virginis amorem ultus est ferro. Citavere leges nefas: sed abstulit virtus parricidam: et facinus intrā gloriam fuit. Nec diu in fide Albanus. Nam Fidenate bello missi in auxilium ex fœdere, medii inter duos expectavere fortunam.

Sed rex callidus, ubi inclinare socios ad hostem videt, tollit animos, quasi ipse mandasset: spes inde nostris, metus hostibus. Sic fraus proditorum irrita fuit. Itaque hoste victo, ruptorem fœderis Metium Fufetium, religatum inter duos currus, pernicipibus equis distrahit: Albamque ipsam quamvis parentem, æmulam tamen, diruit, quum prius omnes opes urbis, ipsumque populum Romam transfulisset: prorsus ut consanguinea civitas non perisset, sed in suum corpus rediisset rursus videretur.

O R D O.

simulat fugam, ut distraheret hostem: adortusque singulos, prout poterant sequi, exuperat *eos*. Sic victoria est parta manu unius (decus rarum aliàs:) quam mox ille scævavit parricidio. Viderat *suam* sororem flentem spolia sponsi quidem, sed hostis, circa se. Est ultus hunc tam immaturum amorem virginis ferro. Leges citavere nefas: sed virtus abstulit parricidam: et facinus fuit intra gloriam. Nec *fuit* Albanus diu in fide. Nam Fidenate bello, *Albani* missi in auxilium ex fœdere, medii inter duos *exercitus* expectavere fortunam. Sed callidus rex, ubi videt socios inclinare ad hostem, tollit animos *suorum*, quasi ipse mandasset: inde spes *est injecta* nostris, et metus hostibus. Sic fraus proditorum fuit irrita. Itaque hoste victo, distrahit Metium Fufetium, ruptorem fœderis, pernicipibus equis, religatum inter duos currus. Diruitque Albam ipsam, quamvis parentem *Romæ*, tamen æmulam, quum prius transfulisset omnes opes urbis, populumque ipsum Romam: ut consanguinea civitas non videretur perivisse prorsus, sed rursus redivisse in suum corpus.

CAP. IV.

De Anco Marcio.

ANCUS deinde Marcius, nepos Pompilii, pari ingenio. Hic igitur et mœnia muro amplexus est, et interfluentem Urbi Tiberinum ponte commisit; Ostiâmq; in ipso maris fluminisque confinio coloniam posuit: jam tum videlicet præfagiens animo, futurum, ut totius mundi opes et commeatus illo veluti maritimo Urbis hospitio reciperentur.

O R D O.

Deinde Ancus Március, nepos Pompilii, pari ingenio, *succedit*. Igitur hic et est amplexus mœnia muro, et commisit Tiberinum interfluentem urbi ponte; posuitque colóniam Ostiam in ipso confinio maris fluminisque: videlicet jam tum præfagiens ánimo, *esse* futurum, ut opes et commeatus totius mundi reciperentur veluti illo maritimo hospitio urbis.

CAP. V.

De Tarquinio Prisco.

TARQUINIUS postea Priscus, quamvis transmarinæ originis, regnum ultrò petens, accipit, ob industriam atque elegantiam: quippe qui oriundus Corintho, Græcum ingenium Italicis artibus miscuisset. Hic et senatus majestatem numero ampliavit, et centuriis tribus auxit, quatenus Attius Navius numerum augeri prohibebat, vir summus augurio, quem rex in experimentum rogavit, *Fierine posset quod ipse mente conceperat?* Ille rem expertus augurio, *Posse* respondit. *Atqui hoc*, inquit, *agitabam, An cotem illam secare novaculâ possem?* Augur, *Potes* ergo, inquit: et secuit. Inde

Romanis

O R D O.

Póstea Tarquinius Priscus, quamvis transmarinæ originis, petens regnum ultrò, accipit *id*, ob industriam atque elegantiam: quippe qui, oriundus Corintho; miscuisset Græcum ingenium Italicis artibus. Hic et ampliavit majestatem senatus número, et auxit tribus centuriis, quatenus Attius Návius prohibebat número augeri, vir summus augurio, quem rex rogavit in experimentum, possetne fieri, quod ipse conceperat mente. Ille expertus rem augurio respondit, *Id posse fieri*. Rex inquit, *Atqui agitabam hoc, an possem secare illam cotem novaculâ?* Augur inquit, *Ergo potes*: et rex secuit. Inde auguratus erat sacer Romanis.

Romanis facer auguratus. Neque pace Tarquinius quàm bello promptior. Duodecim namque Tusciæ populos frequentibus armis subegit. Indè fasces, trabæ, curules, annuli, phaleræ,

paludamenta, prætexta; indè, quòd aureo curru quatuor equis triumphatur: togæ pictæ, tunicæque palmatæ; omnia denique decora et insignia, quibus imperii dignitas eminet.

O R D O.

Neque erat Tarquinius promptior pace quàm bello. Namque subegit duodecim populos Tusciæ frequentibus armis. Inde fasces *venérunt*, trabæ, curules, annuli, phaleræ, paludamenta, et prætexta; inde est quòd triumphatur aureo curru quatuor equis: inde pictæ togæ, palmatæque tunicæ; denique omnia decora et insignia, quibus dignitas imperii eminet.

C A P. VI.

De Servio Tullio.

SERVIVS Tullius deinceps gubernacula Urbis invadit, nec obscuritas inhibuit, quamvis matre servâ creatum. Nam eximiam indolem uxor Tarquinii Tanaquil liberaliter educaverat, et clarum fore visâ circa caput flamma promiserat. Ergo inter Tarquinii mortem, adnitente reginâ, substitutus in locum regis, quasi ad tempus, regnum dolo partum sic egit

industriè, ut jure adeptus videretur. Ab hoc populus Romanus relatus in censum, digestus in classes, curiis atque collegiis distributus: summâque regis solertiâ ita est ordinata respublica, ut omnia patrimonii, dignitatis, ætatis, artium, officiorumque discrimina in tabulas referrentur; ac sic maxima civitas minimæ domûs diligentia contineretur.

O R D O.

Deinceps Servius Tullius invadit gubernacula urbis, nec obscuritas inhibuit eum, quamvis creatum matre servâ. Nam Tanaquil uxor Tarquinii educaverat ejus eximiam indolem liberaliter, et flamma, visâ circa caput, promiserat eum fore clarum. Ergo inter mortem Tarquinii, reginâ adnitente, substitutus in locum regis, quasi ad tempus, egit regnum, partum dolo, sic industriè, ut videretur fuisse adeptus id jure. Romanus populus erat relatus ab hoc in censum, digestus in classes, et distributus curiis atque collegiis: respublicaque est ita ordinata summâ solertiâ regis, ut omnia discrimina patrimonii, dignitatis, ætatis, artium, officiorumque referrentur in tabulas; ac sic maxima civitas contineretur diligentia minimæ domûs.

CAP. VII.

De Tarquinio Superbo.

POSTREMUS omnium fuit regum Tarquinius, cui cognomen *Superbo* ex moribus datum. Hic regnum avitum, quod à Servio tenebatur, rapere maluit, quàm exspectare; immisissque in eum percussoribus, scelere partam potestatem non melius egit, quàm acquisiverat. Nec abhorrebat moribus uxor Tullia, quæ ut virum regem salutaret, super cruentum patrem, vecta carpento, consternatos equos egit. Sed ipse in Senatum cædibus, in omnes superbiâ (quæ crudelitate gravior est bonis) grassatus, quum sævitiam jam domi fatigasset, tandem in hostes conversus est. Sic valida oppida in Latio capta

sunt, Ardea, Ocriculum, Gabii, Sueffa Pometia. Tum quoque cruentus in suos; neque enim filium verberare dubitavit, ut simulanti transfugam apud hostes hinc fides esset. Cui Gabiis, ut voluerat, recepto, atque per nuncios consulenti *Quid fieri vellet*; eminentia fortè papaverum capita virgulâ excutiens, quum per hoc interficiendos esse principes intelligi vellet, (quæ superbiâ!) sic respondit. Tamen de manubiis captarum urbium templum erexit, quod quum inauguraretur, cedentibus cæteris deis (mira res dictu) resistere Juvetas, et Terminus. Placuit vatibus contumaciâ numinum.

Siquidem

O R D O.

Tarquinius fuit postremus omnium regum, cui *Superbo* cognomen erat datum ex moribus. Hic maluit rapere, quàm exspectare avitum regnum, quod tenebatur à Servio; percussoribusque immisiss in eum, egit potestatem partam scelere non melius quàm acquisiverat. Nec *ejus* uxor Tullia abhorrebat moribus, quæ, ut salutaret virum regem, vecta carpento, egit consternatos equos super cruentum patrem. Sed ipse grassatus in Senatum cædibus, in omnes superbiâ, (quæ est gravior bonis crudelitate) quum jam fatigavisset *suam* sævitiam domi, tandem est conversus in hostes. Sic valida oppida in Latio sunt capta, Ardea, Ocriculum, Gabii, et Sueffa Pometia. Tum quoque *est* cruentus in suos; enim neque dubitavit verberare *suum* filium, ut hinc esset fides *illi* apud hostes simulanti *se* transfugam. Cui recepto Gabiis, ut voluerat, atque consulenti *patrem* per nuncios quid vellet fieri; excutiens capita papaverum forte eminentia virgulâ, quum per hoc vellet intelligi principes esse interficiendos, (quæ superbiâ!) respondit *se velle fieri* sic. Tamen erexit templum de manubiis captarum urbium, quod quum inauguraretur, cæteris deis cedentibus (res mira dictu) Juvetas et Terminus resistere. Contumaciâ numinum placuit vatibus. Siquidem pol-

licebantur

Siquidem firma omnia et æterna pollicebantur. Sed illud horrendum, quod molientibus ædem, in fundamentis humanum repertum est caput. Nec dubitavere cuncti, monstrum pulcherrimum, imperii sedem, caputque terrarum promittere. Tamdiu superbiam regis populus Romanus perpessus est, donec aberat libido: hanc ex liberis ejus importunitatem tolerare non potuit. Quorum quum alter ornatissimæ sceminæ Lucrutiæ stuprum intulisset, matrona dedecus ferro expiavit. Imperium tum regibus abrogatum.

O R D O.

licebántur ómnia fore firma et æterna. Sed illud est horrendum, quòd illis molientibus ædem, humanum caput est repértum in fundamentis. Nec cuncti dubitavere pulcherrimum monstrum promittere urbem futuram sedem impérii, caputque terrarum. Romanus pópulus est perpessus superbiam regis tamdiu, donec libido áberat: non pótuit tolerare hanc importunitatem ex ejus liberis. Quum alter quorum intulisset stuprum ornatissimæ sceminæ Lucrétiae, matrona expiavit dedecus ferro. Tum impérium est abrogátum régibus.

C A P. VIII.

Anacephalæosis de septem regibus.

HÆC est prima ætas populi Romani, et quasi Infantia, quam habuit sub regibus septem, quādam factorum industriā, tam variis ingenio, ut reipublicæ ratio et utilitas postulabat. Nam quid Romulo ardentius? tali opus fuit, ut invaderet regnum. Quid Numā religiosius? ita res poposcit, ut

ferox populus deorum metu mitigaretur. Quid ille militiæ artifex Tullus, bellatoribus viris quā necessariis? ut acueret ratione virtutem. Quid edificator Ancus? ut Urbem coloniā extenderet, ponte jungeret, muro tueretur. Jam verò Tarquinii ornamenta et insignia quantam principi populo addiderunt

O R D O.

Hæc est prima ætas Romani populi, et quasi Infantia, quam habuit sub septem regibus, quādam factorum, tam variis ingenio, ut ratio et utilitas reipublicæ postulabat. Nam quid erat ardentius Romulo? fuit opus tali, ut invaderet regnum. Quid religiosius Numā? ita res poposcit, ut ferox populus mitigaretur metu Deorum. Quid erat Tullus ille artifex militiæ, quā necessariis viris bellatoribus? ut acueret virtutem ratione. Quid erat edificator Ancus? ut extenderet urbem coloniā, jungeret eam ponte, et tueretur muro. Jam verò quantam dignitatem ornamenta et insignia Tarquinii addiderunt Romanæ populo

derunt ex ipso habitu dignitatem? Actus à Servio census quid effecit, nisi ut ipsa se nosceret respublica? Postremò superbi illius importuna domi-

natio nonnihil, imo vel plurimum profuit. Sic enim effectum est, ut agitatus injuriis populus, cupiditate libertatis incenderetur,

O R D O.

pópulo ex hábitu ipso? Quid census actus à Sérvio effecit, nisi ut respublica ipsa nósceret se? postremò importúna dominátio illius superbi *regis* profuit nonnihil, imò vel plúrimum. Enim sic est effectum, ut pópulus, agitatús injúriis, incenderétur cupiditáte libertátis.

C A P. IX.

De Mutatione Reipublicæ.

IGITUR Bruto Collatinóque ducibus, et auctoribus, quibus ultionem sui moriens matrona mandaverat, populus Romanus ad vindicandum libertatis ac pudicitiae decus, quodam quasi instinctu deorum concitatus, regem repente destituit, bona diripit, agrum Marti suo consecrat, imperium in eodem libertatis suae vindices transfert, mutato tamen et jure, et nomine. Quippe ex perpetuo annuum placuit, et singulari

duplex: ne potestas solitudine vel morâ corrumperetur: *consulesque* appellavit pro regibus, ut consulere se civibus suis debere meminissent. Tantumque libertatis novae gaudium incesserat, ut vix mutati statûs fidem caperent; alterumque ex consulibus, tantum ob nomen et genus regium, fascibus abrogatis, Urbe dimitterent. Itaque substitutus Valerius Publicola, ex summo studio annixus est ad augendam liberi populi majestatem.

O R D O.

Igitur Bruto Collatinóque dúcibus, et auctóribus, quibus matróna móriens mandáverat ultiónem sui, Románus pópulus, concitátus, quasi quodam instínctu deórum, ad vindicándum decus libertátis et pudicitiae, destituit regem repéntè, diripit *ejus* bona, consécrat agrum suo Marti, *et* transfert impérium in eóidem vindices suæ libertátis, tamen et jure et nómine mutáto. Quippe ex perpétuo ánnuum plácuit, *et* ex singulari duplex; ne potéstas corrumperétur solitúdine vel morâ: appellavit *eos* cónsules pro régibus, ut meminissent se debére cónsülere suis civibus. Tantúmque gáudium novæ libertátis incésserat, ut vix cáperent fidem statûs mutáti: dimitteréntque álterum ex cónsúlibus urbe, fáscibus abrogátis, tantúm ob nomen et régium genus. Itaque Valérius Publicóla substitútus, est ánnixus ex summo stúdio ad augéndam majestátem líberi

tem. Nam et fasces ei pro concione submisit, et jus provocationis adversus ipsos dedit. Et ne specie arcis offenderet, eminentes ædes suas in plana submisit. Brutus verò favori civium, etiam domus suæ clade et parricidio velificatus est. Quippe quum studere revocandis in Urbem regibus liberos suos comperisset, protraxit in forum, et concione mediâ virgis cecidit, et securi percussit: ut planè publicus parens in locum liberorum adoptâsse sibi populum videretur. Liber jam hinc populus Roma-

nus, prima adversus externos arma pro libertate corripuit; mox pro finibus, deinde pro sociis; tum gloriâ et imperio, lacestantibus assidue usquequaque finitimis: quippe cui patrii soli gleba nulla, sed statim hostile pomerium, mediûsque inter Latium et Tuscos, quasi in quodam bivio collocatus, omnibus portis in hostem incurreret: donec quasi contagione quâdam per singulos itum est, et proximis quibusque correptis, totam Italiam sub se redegerunt.

O R D O.

liberi populi. Nam et submisit fasces ei pro concione, et dedit jus provocationis adversus ipsos. Et ne offenderet specie arcis, submisit suas eminentes ædes in plana *loci urbis*. Verò Brutus est velificatus favori civium, etiam clade et parricidio suæ domus. Quippe quum comperisset suos liberos studere regibus revocandis in urbem, protraxit *eos* in forum, et cecidit virgis mediâ concione, et percussit securi: ut planè publicus parens videretur adoptavisse populum sibi in locum liberorum. Jam hinc Romanus populus liber corripuit prima arma adversus externos pro libertate: mox pro finibus, deinde pro sociis; tum pro gloriâ et imperio, finitimis usquequaque lacestantibus *eos* assidue: quippe cui *erat* nulla gleba patrii soli, sed statim pomerium *erat* hostile, mediûsque inter Latium et Tuscos, collocatus quasi in quodam bivio, incurreret in hostem omnibus portis: donec quasi quâdam contagione est itum per singulos, et quibusque proximis correptis, redegerunt totam Italiam sub se.

C A P. X.

Bellum Etruscum cum rege Porsena.

PULSIS ex urbe regibus, corum ingentibus copiis aderat, prima pro libertate arma corripuit. Nam Porsena rex Etruscorum ingentibus copiis, et reducebat Tarquinius. Hunc tamen, quamvis et armis, et

O R D O.

Régibus pulsus ex urbe, corripuit prima arma pro libertate. Nam Porsena rex Etruscorum aderat ingentibus copiis, et reducebat Tarquinius.

et fame urgeret, occupatōque Janiculo ipsis Urbis faucibus incubaret, sustinuit, repulit: novissimè etiam tantā admiratione perculit, ut superior, ultro cum penè victis amicitiae foedera feriret. Tunc illa Romana prodigia atque miracula, Horatius, Mucius, Clœlia: quæ nisi in annalibus forent, hodie fabulæ viderentur. Quippe Horatius Cocles, postquam hostes undique instantes solus summovere non poterat, ponte rescisso transnatat Tiberim, nec arma dimittit. Mucius Scævola regem per insidias in castris ipsius aggreditur: sed ubi frustrato circa purpuratum ejus ictu tenetur, ardentibus focis injicit manum, terrorémque geminat do-

lo. *Ut Scias, inquit, quem virum effugeris, idem trecenti juravimus: quum interim (immane dictu!) hic interritus, ille trepidaret, tanquam manus regis arderet. Sic quidem viri: sed ne quis sexus à laude cessaret, ecce et virginum virtus. Una ex obsidibus regi data, elapsa custodiam, Clœlia, per patrium flumen equitabat. Et rex quidem, tot tantisque virtutum territus monstris, valere, liberósque esse jussit. Tarquinii tamdiu dimicaverunt, donec Aruntem filium regis manu suâ Brutus occidit, superque ipsum mutuo vulnere expiravit; planè quasi adulterum ad inferos usque sequeretur.*

O R D O.

nios manu. Tamen sustinuit et repulit hunc, quamvis urgéret et armis et fame, Janiculōque occupato, incubaret ipsis faucibus urbis: novissimè etiam perculit tantā admiratione, ut superior ultro feriret foedera amicitiae cum *his* penè victis. Tunc *floruerunt* illa Romāna prodigia, atque miracula, Horatius, Mucius, et Clœlia: quæ nisi forent in annalibus, hodie viderentur fabulæ. Quippe Horatius Cocles, postquam solus non poterat summovere hostes instantes undique, ponte rescisso, transnatat Tiberim, nec dimittit arma. Mucius Scævola aggreditur regem per insidias in ipsius castris: sed ubi, ictu frustrato circa purpuratum ejus, tenetur, injicit manum ardentibus focis, geminatque terrorém dolo. Inquit, ut scias quem virum effugeris, trecenti juravimus idem: quum interim (immane dictu!) hic *esset* interritus, ille trepidaret, tanquam manus regis arderet. Sic quidem viri *gesserunt se*: sed ne quis sexus cessaret à laude, ecce et virtus virginum. Una ex obsidibus data regi, elapsa custodiam, Clœlia *nōmine*, equitabat per patrium flumen. Et rex quidem, territus tot tantisque monstris virtutum, jussit *eos* valere et esse liberos. Tarquinii dimicaverunt tamdiu, donec Brutus occidit Aruntem filium regis suâ manu, expiravitque super ipsum mutuo vulnere; planè quasi sequeretur adulterium usque ad inferos.

CAP. XI.

Bellum Latinum.

LATINI quoque Tarquinius afferebant, æmulatione et invidia: ut populus, qui foris dominabatur, saltem domi serviret. Igitur omne Latium, Mamilius Tusculano duce, quasi in regis ultionem, tollit animos. Apud Regillum lacum dimicatur, diu Martio vario, donec Posthumius ipse dictator signum in hostes jaculatus est (novum et insigne commentum) ut peteretur cursu. Cossus equitum magister exuere frenos imperavit (et hoc novum) quod acrius incurrerent. Ea denique atrocitas fuit prælii, ut interfuisse spectaculo deos fama tradiderit; duos in candidis equis, Castorem atque

Pollucem, nemo dubitavit. Itaque et imperator veneratus est, pactusque victoriam templa promisit; et reddidit, planè quasi stipendium commilitonibus deis. Hactenus pro libertate: mox de finibus cum eisdem Latinis assidue et sine intermissione pugnatum est. Sora (quis credat?) et Algidum terrori fuerunt, Satricum atque Corniculum provinciarum. De Verulis et Bovillis pudet; sed triumphavimus. Tibur nunc suburbatum, et æstivæ Præneste deliciarum, nuncupatis in Capitolio votis petebantur. Idem tunc Fæsulæ, quod Carræ nuper. Idem nemus Aricinum, quod Hercynius saltus: Fregellæ, quod

O R D O.

Latini quoque asserébant Tarquínios, æmulatione et invidia: ut populus, qui dominabátur foris, saltem servíret domi. Igitur omne Latium tollit ánimos, quasi in ultionem regis, Mamilió Tusculáno duce. Dimicátur apud lacum Regilli, diu vario Marte, donec Posthúmius ipse dictátor est jaculátus signum in hostes (novum et insigne commentum) uti peterétur cursu. Cossus magister équitum imperávit exuere frenos (et hoc erat novum) quod incurrerent ácrius. Démique ea fuit atrocitas prælii, ut fama tradiderit deos interfuisse spectáculo; nemo dubitávit duos in cándidis equis fuisse Cástorem atque Pollúcem. Itaque et imperátor est venerátus, pactúsque victóriam, promisit templa; et réddidit planè quasi stipéndium deis commilitónibus. Háctenus certábant pro libertáte: mox est pugnátum assidue et sine intermissione cum eisdem Latinis de finibus. Sora (quis credat?) et Algidum fuérunt terróri, Sáttricum atque Cornículum fuére provinciarum. Pudet nos de Vérulis et Bovillis; sed triumphávimus. Tibur nunc suburbánum, et Præneste æstivæ deliciarum petebántur votis nuncupátis in Capitólio. Fæsulæ tunc fuére idem quod nuper Carræ. Aricinum nemus fuit idem quod Hercynius saltus: Fregellæ quod Geforiacum: et Tiberis quod Euphrátes: Coriolos

quod Geforiacum : Tiberis, quod Euphrates : Coriolos quoque, prò pudor ! victos, adeò gloriæ fuisse, ut captum oppidum Caius Marcius Coriolanus quasi Numantiam aut Africam, nomini induerit. Extant et parta de Antio spolia, quæ Mænius in suggestu fori, captâ hostium classe, suffixit ; si tamen illa classis : nam sex fuere rostratæ. Sed hic numerus illis initiis navale bellum fuit. Pervicacissimi tamen Latinorum Æqui et Volsci fuere ; et quotidiani, ut ita dixerim, hostes. Sed hos præcipuè Lucius Quinctius domuit, ille dictator ab aratro :

qui obsessâ, ac penè jam capta Marci Minucii consulis castra, egregiâ virtute servavit. Medium erat fortè tempus sementis, quum patricium virum innixum aratro suo licitor in ipso opere deprehendit. Indè in aciem profectus, ne quid à rustici operis imitatione cessaret, victos more pecudum sub jugum misit. Sic expeditione finitâ, rediit ad boves rursus triumphalis agricola. Fidem numinum ! quâ velocitate ! intra quindecim dies cœptum, peractumque bellum : prorsus ut festinasse dictator ad relictum opus videretur.

O R D O.

Coriolos quoque, prò pudor ! victos fuisse adeò gloriæ, ut Caius Marcius Coriolanus induerit captum oppidum nomini, quasi Numantiam aut Africam. Et spolia parta de Antio extant, quæ Mænius suffixit in suggestu fori, classe hostium captâ ; si tamen illa *esset* classis : nam fuere sex rostratæ *naves*. Sed hic numerus fuit navale bellum illis initiis. Tamen Æqui et Volsci fuere pervicacissimi Latinorum ; et, ut ita dixerim, quotidiani hostes. Sed præcipuè Lucius Quinctius, ille dictator ab aratro, domuit hos : qui servavit castra Marci Minucii consulis obsessâ, ac jam penè capta, egregiâ virtute. Fortè erat medium tempus sementis, quum licitor deprehendit patricium virum innixum suo aratro in opere ipso. Inde profectus in aciem, ne cessaret quid ab imitatione rustici operis, misit *hostes* victos sub jugum more pecudum. Sic, expeditione finitâ, triumphalis agricola rediit rursus ad boves. Fidem numinum ! quâ velocitate ! intra quindecim dies, bellum *est* cœptum peractumque : ut prorsus dictator videretur festinavisse ad relictum opus.

CAP. XII.

Bellum cum Etruscis, Faliscis, et Fidenatibus.

ASSIDUI verò et anniver-
sarii hostes ab Etruriâ Ve-
ientes; adeò ut extraordinariam
manum adversùs eos promise-
rit, privatúmque gesserit bellum
gens una Fabiorum. Satis super-
que idonea clades. Cæsi apud Cre-
meram trecenti, patricius exerci-
tus, et *scelerato* signata nomine,
quæ proficiscentes in prælium
porta dimisit. Sed ea clades in-
gentibus expiata victoriis, post-
quam per alios atque alios duces
robustissima capta sunt oppida:
vario quidem eventu. Falisci
se ponte dederunt. Cremati
suo igne Fidenates. Rapti fun-
ditus deletisque Veientes. Fa-
lisci quum obsiderentur, mira
visa est fides Imperatoris, nec

immeritò; quòd ludimagistrum,
urbis proditorem, cum iis quos
adduxerat pueris, vinctum sibi
ultro remisisset. Eam nam-
que vir sanctus, et sapiens, ve-
ram sciebat victoriam, quæ
salvâ fide, et integrâ dignitate
pararetur. Fidenæ, quia pa-
res non erant ferro, ad terro-
rem movendum facibus arma-
tæ, et discoloribus, serpentum
in modum, vittis, furiali more
processerant: sed habitus ille
feralis, eversionis omen fuit.
Veientium quanta res fuerit, in-
dicat decennis obsidio. Tunc
primùm hyematum sub pelli-
bus: taxata stipendio hiberna:
adactus miles suâ sponte jureju-
rando, *ne nisi captâ urbe reme-*
aret

O R D O.

Verò Veientes, ab Etruriâ, *erant* assidui et anniversarii hostes; adeò
ut gens Fabiorum una promiserit extraordinariam manum adversùs eos,
gesseritque privatum bellum. Clades *erat* idonea satis superque. Tre-
centi *sunt* cæsi apud Crémèram, patricius exercitus, et porta, quæ di-
misit *eos* proficiscentes in prælium, *erat* signata nomine *scelerato*. Sed
ea clades *erat* expiata ingentibus victoriis, postquam robustissima oppi-
da sunt capta per alios atque alios duces: vario eventu quidem. Falisci
dederunt se sponte. Fidenates *sunt* cremati suo igne. Veientes
sunt rapti funditusque deleti. Quum Falisci obsiderentur, fides impera-
toris est visa mira, nec immeritò; quòd ultro remisisset ludima-
gistrum, proditorem urbis, vinctum, cum iis pueris quos adduxerat
ecum. Namque sanctus et sapiens vir sciebat eam victoriam *solum esse*
veram, quæ pararetur, fide salvâ, et dignitate integrâ. Fidenæ, quia
non erant pares ferro, armatæ facibus, et discoloribus vittis, in modum
serpentum, ad movendum terrorem, processerant furiali more. Sed
ille ferâlis habitus fuit omen eversionis. Decennis obsidio indicat, quan-
ta res Veientium fuit. Tunc primùm *est* hiematum sub pellibus:
hiberna *sunt* taxata stipendio: miles *est* adactus jurejurando suâ sponte,

aret. Spolia de Larte Tolumnio rege ad Feretrium reportata. Denique non scalis, nec irruptione, sed cuniculo, et subterraneis dolis peractum urbis excidium. Ea denique visa est prædæ magnitudo, cujus decimæ Apollini Pythio mitteren-

tur: universusque populus Romanus ad direptionem urbis vocaretur. Hoc tunc Veii fuere: nunc fuisse quis meminit? quæ reliquæ? quodve vestigium? Laborat annalium fides, ut Veios fuisse credamus.

O R D O.

ne remearet nisi urbe captâ. Spolia de Larte Tolumnio rege *sunt* reportata ad *Jovem* Feretrium. Denique excidium urbis *est* peractum, non scalis, nec irruptione, sed cuniculo, et subterraneis dolis. Denique magnitudo prædæ est visa ea, cujus decimæ mitterentur Pythio Apollini: universusque Romanus populus vocaretur ad direptionem urbis. Veii fuere hoc tunc; nunc quis meminit *eos* fuisse? quæ reliquæ? quodve vestigium *ejus*? fides annalium laborat, ut credamus Veios *unquam* fuisse.

C A P. XIII.

Bellum Gallicum.

HINC five invidiâ Deum, five fato, rapidissimus procurrentis imperii cursus parumper Gallorum Senonum incursione supprimitur. Quod tempus populo Romano nescio utrum clade funestius fuerit, an virtutum experimentis speciosius. Ea certè fuit vis calamitatis, ut in experimentum illatam putem divinitus, scire vo-

lentibus immortalibus Diis, an Romana virtus imperium orbis mereretur. Galli Senones, gens naturâ ferox, moribus incondita, ad hoc ipsâ corporum mole, perinde armis ingentibus, adeo omni genere terribilis fuit, ut planè nata ad hominum interitum, urbium stragem videretur. Hi quondam ab ultimis terrarum oris, et cingente om-

O R D O.

Hinc five invidiâ Deorum, five fato, rapidissimus cursus procurrentis imperii supprimitur parumper incursione Gallorum Senonum. Quod tempus, nescio utrum fuerit funestius Romano populo clade, an speciosius experimentis virtutum. Certè ea fuit vis calamitatis, ut putem *eam fuisse* illatam divinitus in experimentum immortalibus Diis volentibus scire, an Romana virtus mereretur imperium orbis. Galli Senones, gens ferox naturâ, incondita moribus, ad hoc fuit adeo terribilis mole ipsâ corporum, perinde ingentibus armis, *denique* omni genere, ut planè videretur nata ad interitum hominum *et* stragem urbium. Hi quondam profecti ab ultimis oris terrarum, et oceano cingente

gentes

nia oceano, ingenti agmine profecti, quum jam media vastassent, positis inter Alpes et Padum sedibus, ne his quidem contenti, per Italiam vagabantur. Tum Clusium obsidebant. Pro sociis ac foederatis populus Romanus intervenit, missis ex more legatis. Sed quod jus apud barbaros? ferocius agunt: exinde certamen. Conversis igitur à Clusio, Romamque venientibus, ad Alliam flumen cum exercitu Fabius consul occurrit. Non temerè foedior clades. Itaque hunc diem fastis Roma damnavit. Fuso exercitu jam moenibus Urbis appropinquabant. Erant nulla praesidia. Tum igitur, aut nunquam aliàs, apparuit vera illa Romana virtus. Jam primum majores natu, amplissimis usi

honoribus in forum coeunt: ibi devovente pontifice, Diis se Manibus consecrant: statimque in suas quisque aedes regressi, sicut in trabeis erant, et amplissimo cultu, in curulibus sellis sese posuerunt: ut quum venisset hostis, in suâ dignitate morerentur.

Pontifices et Flamines, quicquid religiosissimi in templis erat, partim in doliis desossâ terrâ recondunt, partim imposita plaustris secum avehunt. Virgines simul ex sacerdotio Vestæ nudo pede fugientia sacra comitantur. Tamen excepisse fugientes unus è plebe fertur Lucius Albinus, qui depositis uxore et liberis, virgines in plaustrum recepit: adeo tum quoque in ultimis, religio publica privatis affectibus antecellebat.

O R D O.

gente omnia, ingenti agmine, quum jam vastavissent média, sedibus positis inter Alpes et Padum, ne quidem contenti his, vagabantur per Italiam. Tum obsidebant Clusium. Romanus populus intervenit pro sociis ac foederatis, legatis missis ex more. Sed quod jus erat expectandum apud barbaros? Agunt ferocius: exinde est certamen. Igitur conversis à Clusio, venientibusque Romam, Fabius consul occurrit iis cum exercitu ad flumen Alliam. Non temerè fuit foedior clades. Itaque Roma damnavit hunc diem fastis. Exercitu fuso, jam appropinquabant moenibus urbis. Erant nulla praesidia. Tum igitur, aut nunquam aliàs illa vera Romana virtus apparuit. Jam primum majores natu, usi amplissimis honoribus, coeunt in forum: ibi Pontifice devovente eos, consecrant se Diis Manibus: statimque regressi, quisque in suas aedes, posuerunt sese in curulibus sellis sicut erant, in trabeis, et amplissimo cultu: ut quum hostis venisset, morerentur in suâ dignitate. Pontifices et Flamines partim recondunt in doliis desossâ terrâ, partim avehunt secum imposita plaustris, quicquid religiosissimi erat in templis. Simul virgines ex sacerdotio Vestæ comitantur sacra fugientia nudo pede. Tamen unus è plebe, Lucius Albinus, fertur excepisse eas fugientes, qui, uxore et liberis depositis, recepit virgines in plaustrum: adeo tum quoque in ultimis periculis, publica religio antecellebat privatis.

lebat. Juventus verò, quam fatis constat vix mille hominum fuisse, duce Manlio, arcem Capitolini montis infedit, obtestata ipsum quasi præsentem Jovem, *Ut quemadmodum ipsi ad defendendum templum ejus concurrissent, ita ille virtutem eorum numine suo tueretur.* Aderant interim Galli, apertamque Urbem, primò trepidi, ne quis subesset dolus, mox ubi solitudinem vident, pari clamore et impetu invadunt: patentes passim domos adeunt; ubi sedentes in curulibus suis prætextatos senes, velut Deos Geniósque venerati; mox eosdem, postquam esse homines liquebat, alioqui nihil respondere dignantes, pari vecordiâ mactant, facésque tectis injiciunt: et totam Urbem igne, ferro, manibus

solo exæquant. Sex mensibus barbari (quis crederet?) circa montem unum pependerunt, nec diebus modò, sed noctibus quoque omnia experti: quum tandem Manlius nocte subeuntes, clangore anseris excitatus, à summâ rupe dejecit, et ut spem hostibus demeret, quanquam in summâ fame, tamen ad speciem fiduciæ, panes ab arce jaculatus est. Et statò quodam die per medias hostium custodias, Fabium pontificem ab arce demisit, qui solenne sacrum in Quirinali monte conficeret. Atque iste per media hostium tela incolumis religionis auxilio rediit, *Propitiosque Deos* renunciavit. Novissimè, quum jam obsidio sua barbaros fatigasset, mille pondo auri recessum suum venditantes, idque ipsum per insolentiam,

O R D O.

vâtis affectibus. Verò juventus, quam fatis constat vix fuisse mille hominum, Mánlio duce, infédit arcem Capitolíni montis, obtestáta Jovem ípsum quasi præsentem, ut, quemádmódum ípsi concurrissent ad defendéndum ejus templum; ita ille tuerétur eórum virtutem suo númine. Interim Galli áderant, invadúntque apértam urbem, primò trépidi, ne quis dolus subéssét, mox, ubi vident solitúdinem invádunt pari clamóre et ímpetu: ádeunt domos paténtes passim; ubi veneráti senes prætextátos sedéntes in suis curúlibus, velut Deos Geniósque; mox mactant eósdem, pari vecórdiâ, postquam liquébat eos esse hómínes, alióqui dignántes respondére nihil, injiciúntque faces tectis: et exæquant totam urbem solo igne, ferro et suis mánibus. Bárbari pependerunt sex ménsibus (quis crederet?) circa unum montem, experti ómnia nec diébus modò, sed nóctibus quoque: quum tandem Mánlius, excitátus clangóre ánseris, dejécit eos subeúntes nocte, à summâ rupe, et ut demeret spem hostibus, quanquàm ipsi fuérunt in summâ fame, tamen est jaculátus panes ab arce, ad spéciem fiduciæ. Et quodam statò die, demísit Fábium Pontíficem ab arce per médias custódias hóstium, qui conficeret solénne sacrum in Quirináli monte. Atque iste redívit incolumis per média hóstium auxilio religiónis, renunciávitque Deos *essé propítios.* Novissimè, quum jam sua obsidio fatigávisset bárbaros, Camíllus

insolentiam, quum ad iniqua pondera addito ad huc gladio, superbè vae victis increparent, subito aggressus à tergo Camillus adeò cecidit, ut omnia incendiolorum vestigia Gallici sanguinis inundatione deleteret. Agere gratias Diis immortalibus ipso tantæ cladis nomine libet. Pastorum casus ignis ille, et flamma paupertatem Romuli abscondit. Incendium illud quid egit aliud, nisi ut destinata hominum ac Deorum domicilio civitas, non deleta, non obruta, sed expiata potius, et lustrata videatur? igitur post assertam à Manlio, restitutam à Camillo Urbem, acrius etiam vehementiusque in finitimos resurrexit. Ac primum omnium

illam ipsam Gallicam gentem non contentus mœnibus expulisse, quum per Italiam naufragia sua latius traheret, sic persecutus est duce Camillo, ut hodie nulla Senonum vestigia supersint. Semel apud Anienem trucidati, quum singulari certamine Manlius aureum torquem barbaro inter spolia detrahit: inde Torquati. Iterum Pomptino agro, quum in simili pugna Lucius Valerius, insidente galeæ sacrâ alite adjutus, retulit spolia: et inde Corvini. Tandem post aliquot annos, omnes reliquias eorum in Etruria ad lacum Vadimonis Dolabella deleuit: ne quis extaret in eâ gente, quæ incensam à se Romanam urbem gloriretur.

O R D O.

Camillus subito aggressus eos à tergo, venditantes suum recessum mille pondo auri, idque ipsum per insolentiam, quum gladio adhuc addito ad iniqua pondera, increparent, vae victis, adeò cecidit, ut deleteret omnia vestigia incendiolorum inundatione Gallici sanguinis. Libet agere gratias immortalibus Diis nomine ipso tantæ cladis. Ille ignis abscondit casus Pastorum, et flamma abscondit paupertatem Romuli. Quid aliud illud incendium egit, nisi ut civitas destinata domicilio hominum ac Deorum, videatur non deleta, non obruta, sed potius expiata et lustrata? igitur post urbem assertam à Manlio, et restitutam à Camillo, resurrexit etiam acrius vehementiusque in finitimos. Ac primum omnium non contentus expulisse illam ipsam Gallicam gentem mœnibus, quum traheret sua naufragia latius per Italiam, sic est persecutus eam Camillo duce, ut hodiè nulla vestigia Senonum supersint. Semel fuere trucidati apud Anienem, quum, singulari certamine, Manlius detrahit aureum torquem barbaro inter spolia: inde cepit nomen Torquati. Iterum Pomptino agro, quum, in simili pugna, Lucius Valerius, adjutus sacrâ alite insidente galeæ, retulit spolia: et inde cepit nomen Corvini. Tandem post aliquot annos, Dolabella deleuit omnes reliquias eorum in Etruria ad lacum Vadimonis: ne quis extaret in eâ gente, quæ gloriretur Romanam urbem fuisse incensam à se.

CAP. XIV.

Bellum Latinum.

CONVERSUS à Gallis in Latinos, Manlio Torquato, Decio Mure consulibus, semper quidem æmulatione imperii infestos, tum verò contemptu Urbis incensæ; quum *jus civitatis, partem imperii ac magistratuum* poscerent, atque jam amplius quàm congredi auderent: quo tempore quis cessisse hostem mirabitur? quum alter consulum filium suum, quia contra imperium pugnaverat, quamvis victorem, occiderit, quasi plus in imperio esset, quam in victoriâ: alter, quasi monitu Deorum, capite velato primam ante aciem Diis Manibus se devoverit: ut in confertissima se hostium tela jaculatus, novum ad victoriam iter, sanguinis sui semitâ, aperiret.

O R D O.

Românus populus conversus à Gallis in Latinos, Mânlio Torquâto, et Décio Mure consûlibus, semper quidem infestis æmulatione imperii, tum verò contemptu incensæ urbis; quum poscerent *jus civitatis, partem imperii ac magistratuum*, atque jam auderent amplius quàm congredi: quo tempore quis mirabitur hostem cessisse? quum alter consulum occiderit suum filium, quia pugnaverat contra imperium, quamvis victorem, quasi esset plus in imperio quàm in victoriâ: alter, quasi monitu Deorum, cápite velâto, devóverit se Diis Mánibus ante primam áciem, ut jaculatus se inter confertissima tela hóstium, aperíret novum iter ad victóriam, sémitâ sui sânguinis.

CAP. XV.

Bellum Sabinum.

ALATINIS aggressus est gentem Sabinorum, qui immemores factæ sub Tito Tatío affinitatis, quodam contagio belli se Latinis adjunxerant. Sed Curio Dentato consule, omnem eum tractum, quâ Nar ambit, Anio, fontésque Velini, Hadriatico tenus mari, igne ferróque vastavit. Quâ victoriâ, tantum hominum,

O R D O.

A Latínis est aggréssus gentem Sabinórum, qui, immémores affinitatis factæ sub Tito Tátio, adjúnxerant se Latinis quodam contágio belli. Sed, Cúrio Dentáto consûle, vastávit omnem eum tractum, quâ Nar ambit, Anio, fontésque Velíni *sunt*, tenus Hadriático mari, igne

hominum, tantum agrorum utro plus esset, nec ipse posset redactum in potestatem, ut in æstimare qui vicerat.

O R D O.

igne ferroque. Quâ victoriâ, tantum hominum, et tantum agrorum fuit redactum in eorum potestatem, ut nec ipse, qui vicerat, posset æstimare in utro esset plus.

C A P. XVI.

Bellum Samniticum.

PRECIBUS deinde Campaniæ motus, non pro se, sed, quod est speciosius, pro sociis, Samnites invadit. Erat foedus cum utrisque percussum. Sed hoc Campani sanctius, et prius, omnium suorum deditio-
ne fecerant. Sic ergo Romanus bellum Samnitium tanquam sibi gessit. Omnium non modo Italiâ, sed toto orbe terrarum, pulcherrima Campaniæ plaga est. Nihil mollius cælo: denique bis floribus vernat. Nihil uberius solo; ideo Liberi Cererisque certamen dicitur.

Nihil hospitalius mari: hinc illi nobiles portus, Caieta, Misenum, et tepentes fontibus Baiæ: Lucrinus et Avernus, quædam maris otia. Hic amicti vitibus montes, Gaurus, Falernus, Massicus, et pulcherri-
mus omnium Vesuvius, Ætnæi ignis imitator. Urbes ad mare, Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis, Herculaneum, Pompeii, et ipsa caput urbium Capua, quondam inter tres maximas, Romam, Carthaginemque nu-
merata.

Pro

O R D O.

Deinde motus præcibus Campaniæ, invadit Samnites, non pro se, sed, quod est speciosius, pro sociis. Foedus erat percussum cum utrisque. Sed Campani fecerant hoc sanctius, et prius, deditio-
ne omnium suorum. Sic ergo Romanus populus gessit bellum Samnitium tanquam sibi. Plaga Campaniæ est pulcherrima omnium non modò Italiâ, sed toto orbe terrarum. Nihil est mollius cælo ejus: denique vernat bis floribus. Nihil est uberius ejus solo; ideo dicitur fuisse certamen Liberi Cererisque de eâ. Nihil hospitalius mari: hinc sunt illi nobiles portus, Caieta, Misenus, et Baiæ tepentes fontibus: Lucrinus et Avernus, quædam otia maris. Hinc sunt illi montes amicti vitibus, Gaurus, Falernus, Massicus, et Vesuvius pulcherrimus omnium, imitator Ætnæi ignis. Urbes ad mare sunt, Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis, Herculaneum, Pompeii, et Capua ipsa, caput urbium, quondam numerata inter tres maximas, Romam, Carthaginemque.

Pro

Pro hâc urbe, his regionibus, populus Romanus Samnites invasit; gentem, si opulentiam quæras, aureis et argenteis armis, discolori veste, usque ad ambitum armatam: si fallaciam, saltibus ferè et montium fraude grassantem: si rabiem ac furorem, sacratis legibus, humanisque hostiis in exitium Urbis agitatam: si pertinaciam, sexies rupto fœdere, cladibusque ipsis animosiores. Hos tamen quinquaginta annis per Fabios et Papirios patres, eorumque liberos, ita subegit, ac domuit, ut hodie Samnium in ipso Samnio requiratur: nec faciliè appareat materia quatuor et viginti triumphorum. Maximè tamen nota et illustis ex hâc gente clades apud Caudinas Fur-

culas Veturio Posthumioque consulibus accepta est. Clauso enim per insidias intrâ eum saltum exercitu, unde non posset evadere, stupens occasione tantâ dux hostium Pontius, Herennium patrem consuluit; et ille, *Mitteret omnes, vel occideret*, sapienter, ut senior suaserat. Hic armis exutos mittere sub jugum maluit, ut nec amici forent beneficio, et post flagitium hostes magis. Itaque et consules statim magnificè voluntariâ deditione turpitudinem fœderis dirimunt, et ultionem flagitans miles, Papirio duce (horribile dictu!) strictis ensibus per ipsam viam ante pugnam furit: nec prius finis cædibus datus, quam jugum et hostibus et duci capto reposuerunt.

O R D O.

Pro hâc urbe, his regionibus, Romanus populus invâsit Samnites, gentem, si quæras ejus opulentiam, armatam aureis et argenteis armis, discolori veste, usque ad ambitum: si quæras fallaciam, grassantem in hostem saltibus ferè, et fraude montium: si quæras rabiem ac furorem, agitatam sacratis legibus, humanis hostiis in exitium urbis: si pertinaciam, fœdere rupto sexies, animosioresque cladibus ipsis. Tamen ita subegit ac domuit hos quinquaginta annis per Fabios et Papirios patres, eorumque liberos, ita diruit ruinas ipsas urbium, ut hodiè Samnium requiratur in Samnio ipso: nec materia quatuor et viginti triumphorum faciliè appareat. Tamen maximè nota et illustis clades ex hâc gente est accepta apud Caudinas Fûrculas, Veturio Posthumioque consulibus. Enim exercitu clauso per insidias intra eum saltum, unde non posset evadere, Pontius dux hostium, stupens tantâ occasione, consuluit Herennium patrem; et ille, sapienter, ut senior, suaserat, *ut mitteret omnes, vel occideret eos*. Hic maluit mittere *eos* exutos armis sub jugum, ut nec amici forent beneficio, et forent magis hostes post flagitium. Itaque et consules statim dirimunt turpitudinem fœderis magnificè voluntariâ deditione, et miles flagitans ultionem, Papirio duce (horribile dictu!) furit strictis ensibus per viam ipsam ante pugnam: nec est finis datus cædibus priusquam reposuerunt jugum et hostibus et capto duci:

CAP. XVII.

Bellum Etruscum et Samniticum.

HACTENUS populus Romanus cum singulis gentium: mox acervatim: tamen sic quoque par omnibus. Etruscorum duodecim populi, Umbri in id tempus intacti, antiquissimus Italiæ populus, Samnitium reliqui, in excidium Romani nominis repente conjurant. Erat terror ingens tot simul tantorumque populorum. Latè per Etruriam infesta quatuor agminum signa volitabant. Ciminus interim saltus in medio, antè invius, planè quasi Caledonius, vel Hercynius, adeò tunc terrori erat, ut Senatus consuli denuncaret, ne tantum periculi ingredi auderet. Sed nihil ho-

rum terruit ducem, quin fratre præmissò exploraret accessus. Ille per noctem pastorio habitu speculatus omnia, refert tutum iter. Sic Fabius Maximus periculofissimum bellum periculo explicavit. Nam subito inconditos atque palantes aggressus est; captisque superioribus jugis, in subjectos suo jure detonuit. Ea namque species fuit illius belli, quasi in terrigenas è cælo ac nubibus tela mitterentur. Nec incruenta tamen illa victoria: nam oppressus in sinu vallis alter consulum Decius, more patrio devotum Diis Manibus obtulit caput; solennemque familiæ suæ consecrationem in victoriæ pretium redegit.

O R D O.

Hactenus Romanus populus certabat cum singulis gentium: mox acervatim: tamen sic quoque par omnibus. Duodecim populi Etruscorum, et Umbri, in id tempus, intacti, antiquissimus populus Italiæ, et reliqui Samnitium repente conjurant in excidium Romani nominis. Terror tot tantorumque populorum simul erat ingens. Infesta signa quatuor agminum volitabant latè per Etruriam. Interim Ciminus saltus in medio, invius antè, plane quasi Caledonius, vel Hercynius, erat tunc adeo terrori, ut Senatus denunciaret consuli, ne auderet ingredi tantum periculi. Sed nihil horum terruit ducem, quin, fratre præmissò, exploraret accessus. Ille, speculatus omnia per noctem pastorio habitu, refert iter esse tutum. Sic Fabius Maximus explicavit periculofissimum bellum periculo. Nam subito est aggressus eos inconditos atque palantes: superioribusque jugis captis, detonuit in eos subjectos suo jure. Namque ea fuit species illius belli, quasi tela mitterentur in terrigenas è cælo ac nubibus. Nec tamen illa victoria erat incruenta: nam Decius, alter consulum, oppressus in sinu vallis, obtulit caput, devotum Diis Manibus patrio more; redegitque solennem consecrationem suæ familiæ in pretium victoriæ.

CAP. XVIII.

Bellum Tarentinum, et cum Pyrrho rege.

SEQUITUR bellum Tarentinum, unum quidem titulo et nomine, sed victoriâ multiplex. Hoc enim Campanos, Apulos, atque Lucanos, et caput belli Tarentinos, id est, totam Italiam, et cum istis omnibus Pyrrhum, clarissimum Græciæ regem, unâ veluti ruinâ pariter involvit: ut eodem tempore et Italiam consummaret, et transmarinos triumphos auspicaretur. Tarentus Lacedæmoniorum opus, Calabriæ quondam, et Apuliæ, totiûsque Lucaniæ caput, cum magnitudine et muris, portûque nobilis, tum mirabilis situ: quippe in ipsis Hadriatici maris faucibus posita, in omnes terras,

Histriam, Illyricum, Epirum, Achaiam, Africam, Siciliam, vela dimittit. Imminet portui ad prospectum maris positum, majus theatrum: quod quidem causa miseræ civitati fuit omnium calamitatum. Ludos fortè celebrabant, quum adremigantem littori Romanam classem indè vident: atque hostem rati, emicant, sinè discrimine insultant. *Qui enim, aut unde Romani?* nec satis. Aderat sinè morâ querelam ferens legatio: hanc quoque sædè per obscœnam turpémque dictu contumeliam violant: ex hinc bellum. Sed apparatus horribilis; quum tot simul populi pro Tarentinis consurgerent, omnibûsque

O R D O.

Tarentinum bellum sequitur, unum quidem titulo et nomine, sed multiplex victoriâ. Enim hoc involvit Campanos, Apulos, atque Lucanos, et Tarentinos caput belli, id est, totam Italiâ, et, cum omnibus istis, Pyrrhum, clarissimum regem Græciæ veluti unâ ruinâ pariter: ut, eodem tempore, et consummaret Italiâ, et auspicaretur transmarinos triumphos. Tarentus erat opus Lacedæmoniorum, quondam caput Calabriæ, et Apuliæ, totiûsque Lucaniæ, cum nobilis magnitudine et muris, nobilisque portu, tum mirabilis situ: quippe posita in faucibus ipsis Hadriatici maris, dimittit vela in omnes terras, Histriam, Illyricum, Epirum, Achaiam, Africam et Siciliam. Majus theatrum, positum ad prospectum maris, imminet portui: quod quidem fuit miseræ civitati causa omnium calamitatum. Fortè celebrabant ludos, quum inde vident Romanam classem adremigantem littori: atque rati *eam esse hostem*, emicant, et insultant sinè discrimine: *dicunt, enim qui, aut unde sunt Romani?* nec *hoc est* satis. Sine morâ legatio áderat ferens querelam: violant hanc quoque sædè per contumeliam obscœnam turpémque dictu: ex hinc *est* bellum. Sed apparatus erat horribilis; quum tot populi simul consurgerent pro Tarentinis, Pyrrhûsque

omnibûsque vehementior Pyrrhus: qui semigræcam ex Lacedæmoniis conditoribus civitatem vindicaturus, cum totius viribus Epiri, Thessaliæ, Macedoniæ, incognitisque in id tempus elephantis, mari, terrâ, viris, equis, armis, addito insuper ferarum terrore, veniebat. Apud Heracleam, et Campaniæ fluvium Lirim, Levino consule, prima pugna: quæ tam atrox fuit, ut Ferentianæ turmæ præfectus Obsidius in vectus in regem, turbaverit, coegeritque projectis insignibus prælio excedere. Actum erat, nisi elephantum conversi in spectaculum belli procurrissent: quorum cum magnitudine, tum deformitate, et novo odore simul ac stridore consternati equi, cum incognitas sibi belluas am-

plius quàm erant suspicarentur fugam stragemque latè dederunt. In Apuliâ deinde apud Asculum melius dimicatum est, Curio Fabricioque consulibus: jam quippe belluarum terror exoleverat, et Caius Minucius quartæ legionis hastatus, unius proboscide abscissâ, mori posse belluas ostenderat. Itaque et in ipsas pila congesta sunt, et in turres vibratæ faces totâ hostium agmina ardentibus ruinis operuere: nec antè cladi finis fuit, quàm nox dirimeret, postremûsque fugientium ipse rex à satellitibus humero faucius in armis suis referretur. Lucaniæ suprema pugna sub Arusinis, quos vocant, campis, ducibus iisdem qui superius: sed tunc tota victoria. Exitum, quem datura virtus fuit, casus dedit.

O R D O.

hûsque vehementior omnibus: qui vindicaturus semigræcam civitatem ex Lacedæmoniis conditoribus, veniebat cum viribus totius Epiri, Thessaliæ, Macedoniæ, elephantisque incognitis in id tempus, mari, terrâ, viris, equis, et armis, terrore ferarum addito insuper. Prima pugna erat, apud Heracleam, et Lirim fluvium Campaniæ, Levino consule: quæ fuit tam atrox, ut Obsidius præfectus Ferentianæ turmæ, in vectus in regem, turbaverit eum, coegeritque eum excedere prælio insignibus projectis. Erat actum de illo, nisi elephantum conversi procurrissent in spectaculum belli: cum magnitudine, tum deformitate quorum et simul novo odore ac stridore equi consternati, cum suspicarentur has belluas, incognitas sibi, amplius quàm erant, dederunt fugam stragemque latè. Deinde est dimicatum melius in Apuliâ apud Asculum, Curio Fabricioque consulibus: quippe jam terror belluarum exoleverat, et Caius Minucius, hastatus quartæ legionis, proboscide unius abscissâ, ostenderat belluas posse mori. Itaque et pila sunt congesta in ipsas, et faces vibratæ in turres operuere totâ agmina hostium ardentibus ruinis: nec fuit antè cladi antè quàm nox dirimeret; rexque ipse, postremus fugientium, faucius humero, referretur à satellitibus in castra in suis armis. Suprema pugna fuit in Lucaniâ sub Arusinis campis, quos vocant, iisdem ducibus, qui fuerant superius. Sed tunc erat tota victoriâ. Casus dedit exitum,

E z

quem

dedit. Nam productis in primam aciem rursus elephantis, unum ex his pullum adacti in caput teli gravis ictus avertit; qui quum per stragem suorum percurrrens, stridore quereretur; mater agnovit, et, quasi vindicaret, exiit: tum omnia circa quasi hostilia gravi mole permiscuit. Ac sic eadem feræ, quæ primam victoriam abstulerant, secundam parem fecerant, tertiam sine controversiâ tradidere.

Nec verò tantum armis, et in campis, sed consiliis quoque et domi intra urbem cum rege Pyrrho dimicatum est. Quippe post primam victoriam rex callidus, intellectâ virtute Romanâ, statim desperavit armis: seque ad dolos contulit. Nam interemptos cremavit: capti-

vosque indulgenter habuit, et sine pretio restituit. Missisque deinde legatis in urbem, omni modo annixus est, ut facto foedere in amicitiam reciperetur. Sed bello et pace, foris et domi, omnem in partem Romana virtus tum se approbavit: nec alia magis, quam Tarentina victoria ostendit populi Romani fortitudinem, senatus sapientiam, ducum magnanimitatem. Quinam illi fuerunt viri, quos ab elephantis primo prælio obtritos accepimus? omnium vulnera in pectore: quidam hostibus suis immortui: omnium in manibus enses: et relictæ in vultibus minæ: et in ipsâ morte ira vivebat. Quod adeo Pyrrhus miratus est, ut diceret, *O quam facile erat orbis imperium occu-*
pare;

O R D O.

quem virtus fuit datûra. Nam elephantis rursus productis in primam aciem, gravis ictus teli adacti in caput, avertit unum ex his, pullum; quum qui percurrrens per stragem suorum, quereretur stridore; mater agnovit eum, et, quasi vindicaret, exiit: tum permiscuit omnia circa se quasi hostilia gravi mole. Ac sic eadem feræ, quæ abstulerant primam victoriâ, et fecerant secundam parem, tradidere tertiam sine controversiâ. Nec verò est dimicatum cum rege Pyrrho tantum armis, et in campis, sed consiliis quoque et domi intra urbem. Quippe post primam victoriâ, callidus rex, Romanâ virtute intellectâ, statim desperavit armis, contulitque se ad dolos. Nam cremavit interemptos: habuitque captivos indulgenter, et restituit eos sine pretio. Deinde legatis missis in urbem, est annixus omni modo, ut, foedere facto, reciperetur in amicitiam. Sed tum Romanâ virtus approbavit se in omnem partem bello et pace, foris et domi: nec alia victoriâ magis quam Tarentina ostendit fortitudinem Romani populi, sapientiam senatus, et magnanimitatem ducum. Quinam viri illi fuerunt, quos accepimus fuisse obtritos primo prælio ab elephantis? vulnera omnium fuerunt in pectore: quidam fuerunt immortui suis hostibus: enses omnium in manibus: et minæ relictæ in vultibus: et ira vivebat in morte ipsâ. Quod Pyrrhus est miratus adeo, ut diceret, *O quam facile erat occu-*
pâre

pare, aut mihi Romanis militibus aut me rege Romanis! Quæ autem eorum, qui superfuerunt, in reparando exercitu festinatio? quum Pyrrhus, Video me, inquit, planè Herculis sydere procreatum, cui quasi ab angue Lernæo, tot cæsa hostium capita de sanguine suo renascuntur. Qui autem ille senatus fuit? quum perorante Appio Cæco, pulsi cum muneribus suis ab urbe legati, interroganti regi suo, Quid de hostium sede sentirent, Urbem templum sibi visam, senatum regum confessum esse, confiterentur. Qui porro ipsi duces? vel in castris? quum medicum venale regis Pyrrhi caput offerentem, Curius remittit: Fabricius oblatam sibi à rege imperii partem repudiavit: vel in pace? quum Curius fic-

tilia sua Samnitico præferret auro; Fabricius decem pondo argenti circa Rufinum consularem virum, quasi luxuriam, censoriâ gravitate damnaret.

Quis ergo miretur his moribus, virtute militum victorem populum Romanum fuisse? unôque bello Tarentino intrâ quadriennium maximam partem Italiæ, fortissimas gentes, opulentissimas urbes, uberimasque regiones in ditionem redeçisse? Aut quid adeò fidem superet, quàm si principia belli cum exitu conferantur? Victor primo prælio Pyrrhus, totâ tremente Campaniâ, Lirim, Fregellasque populatus, propè captam urbem à Prænestinâ arce prospexit: et à vicesimo lapide, oculos trepidæ civitatis fumo ac pulvere implevit. Eodem

O R D O.

pâre impérium orbis, aut mihi cum Românis militibus, aut Românis me rege! autem quæ fuit festinatio eorum, qui superfuerunt, in exercitu reparando? quum Pyrrhus inquit, video planè me procreatum sidere Herculis, cui, quasi ab Lernæo angue, tot capita hostium cæsa renascuntur de suo sanguine. Autem qui fuit ille senatus? quum, Appio Cæco perorante, legati, pulsi ab urbe cum suis muneribus, confiterentur suo regi, interroganti, quid sentirent de sede hostium, urbem visam sibi templum, et senatum esse confessum regum. Porro qui fuere duces ipsi? vel in castris? quum Curius remisit medicum offerentem caput regis Pyrrhi venale: Fabricius repudiavit partem imperii oblatam sibi à rege: vel in pace? quum Curius præferret sua scitilia Samnitico auro; et Fabricius damnaret decem pondo argenti circa Rufinum consularem virum, Censoriâ gravitate, quasi luxuriam. Ergo quis miretur Romanum populum fuisse victorem his moribus et virtute militum? unôque Tarentino bello intra quadriennium redeçisse maximam partem Italiæ, fortissimas gentes, opulentissimas urbes, uberimasque regiones in suam ditionem? aut quid adeò superet fidem, quàm si principia belli conferantur cum exitu? Pyrrhus, victor primo prælio, populatus Lirim, Fregellâque, totâ Campaniâ tremente, prospexit urbem propè captam à Prænestinâ arce: et à vicesimo lapide implevit oculos trepidæ civitatis fumo

dem postea bis exuto castris, bis faucio, et in Græciam suam trans mare ac terras fugato, pax et quies; et tanta adeò de opulentissimis tot gentibus spolia, ut victoriam suam Roma non caperet. Nec enim temere ullus pulchrior in urbem, aut speciosior triumphus intravit. Ante hunc diem nihil, nisi pecora Volscorum, greges Sabinorum, carpenta Gallorum, fracta Samnitum arma vidisses:

tum si captivos aspiceres; Molossi, Thessali, Macedones, Brutius, Apulus atque Lucanus: si pompas; aurum, purpura, signa, tabulæ, Tarentinæque deliciae. Sed nihil libentius Populus Romanus aspexit, quàm illas quas timuerat, cum turribus suis, belluas: quæ non sine sensu captivitatis, summissis cervicibus, victores equos sequebantur.

O R D O.

fumo ac pulvere. Eodem *rege* postea bis exuto castris, bis faucio, et fugato trans mare ac terras in suam *patriam* Græciam, *erat* pax et quies; et adeò tanta spolia *sunt capta* de tot opulentissimis gentibus, ut Roma non caperet victoriam. Enim nec temere ullus pulchrior aut speciosior triumphus intravit in urbem. Ante hunc diem, vidisses nihil, nisi pecora Volscorum, greges Sabinorum, carpenta Gallorum, et fracta arma Samnitum: tum si aspiceres captivos; *fuere* Molossi, Thessali, Macedones, Brutius, Apulus atque Lucanus: si *aspiceres* pompas; *erat* aurum, purpura, signa, tabulæ, Tarentinæque deliciae. Sed Romanus populus aspexit nihil libentius, quàm illas belluas, quas timuerat, cum suis turribus: quæ, cervicibus summissis, sequebantur equos victores, non sine sensu captivitatis.

C A P. XIX.

Bellum Picenum.

OMNIS mox Italia pacem habuit. Qui enim post Tarentum auderent? nisi quòd ultro persequi socios hostium placuit. Domiti ergo Pi-

centes, et caput gentis Asculum, Sempronio duce: qui tremiente inter prælium campo, Tellurem Deam, promissâ æde, placavit.

O R D O.

Mox omnis Italia habuit pacem. Enim qui auderent *aliquid* post Tarentum? nisi quòd placuit ultro persequi socios hostium. Ergo Picentes *sunt* domiti, et Asculum caput gentis, Sempronio duce: qui, campo tremiente inter prælium, placavit Deam Tellurem promissâ æde.

CAP. XX.

Bellum Sallentinum.

SALLENTINI Picentibus additi, caputque regionis Brundisium cum inclyto portu, Marco Atilio duce. Et in hoc certamine, victoriae pretium templum sibi pastoria Pales ultro poposcit.

O R D O.

Sallentini sunt additi Picentibus, Brundisiumque caput regionis cum inclyto portu, Marco Atilio duce. Et in hoc certamine, Pales pastoria Dea ultro poposcit templum sibi, pretium victoriae.

CAP. XXI.

Bellum Volsinense.

POSTREMI Italicorum à dominis datam in ipsos erexerant: in fide mansere Volsini, opulentissimi Etruscorum, implicâ, dominabantur. Sed hi quoque, duce Fabio Gurgite, quondam suos: qui libertatem poenas dederunt.

O R D O.

Volsini, postremit Italicorum, mansere in fide, opulentissimi Etruscorum, implorantes opem adversus hostes quondam suos servos: qui erexerant libertatem datam à dominis in ipsos: republicâque translata in se, dominabantur. Sed hi dederunt poenas quoque, Fabio Gurgite duce.

CAP. XXII.

De Seditiōibus.

HÆC est secunda ætas populi Romani, et quasi exarsit, ac ferbuit. Ita quæ Adolescentia; quâ maximè vixerat quædam adhuc ex pastoribus

O R D O.

Hæc est secunda ætas Romani populi, et quasi Adolescentia quâ maximè vixit, et exarsit ac ferbuit quodam flore virtutis. Ita quædam feritas,

ribus feritas, quiddam spirabat indomitum. Indè est, quòd exercitus Posthumium Imperatorem, inficiantem quas promiserat prædas, factâ in castris seditione, lapidavit: quòd sub Appio Claudio noluit vincere hostem, quum posset: quòd duce Volerone, detrectantibus plerisque militiam, fracti consulis fasces: indè, quòd clarissimos principes, quum adversarentur voluntati suæ, exultatione multavit; ut Coriolanum colere agros jubentem: nec mi-

nus ille ferociter injuriam armis vindicasset, nisi quòd jam inferentem signa filium mater Veturia lacrymis suis exarmavit: ut ipsum Camillum, quòd iniquè inter plebem et exercitum divisisse Veientem prædam videretur. Sed hic melior obsessis, in captâ urbe consenuit: et mox supplices de hoste Gallo vindicavit. Cum senatu quoque vehementius æquo bonoque certatum est; adeò ut relictis sedibus solitudinem et interitum patriæ suæ minaretur.

O R D O.

tas, quæ ex pastóribus adhuc inerat, spirabat quiddam indómitum. Inde est, quòd exercitus, seditióne factâ in castris, lapidávit Posthúmium imperatórem, inficiántem prædas, quas promiserat: quòd sub Appio Cláudio, nóluit vincere hostem quum posset: quòd, Voleróne duce, plerisque detrectántibus militiam, fasces cónsulis *sunt fracti*: inde quòd, multávit claríssimos príncipes exultatióne, quum adversaréntur suæ voluntáti; ut, Coriolánum jubéntem cólere agros: nec ille minús feróciter vindicavíffet injúriam armis, nisi, quòd *ejus* mater Veturia exarmávit filium suis láchrymis, jam inferéntem signa: ut Camíllum ipsum, quòd viderétur divisísse Veientem prædam iniquè inter plebem et exercítum. Sed hic mélior obséssis consenuit in captâ urbe: et mox vindicávit *eos* súplices de Gallo hoste. Est certátum quoque cum senátu, vehementius æquo bonoque; ádeo ut, sédibus relíctis, minarétur solitúdinem et intéritum suæ pátriæ.

C A P. XXIII.

PRIMA discordia ob impotentiam sceneratorum: quibus in terga quoque serviliter scævientibus, in sacrum mon-

tem plebs armata secessit: ægréque, nec nisi Tribunos impetrasset, Menenii Agrippæ facundi et sapientis viri auctoritate, revocata

O R D O.

Prima discórdia erat facta ob impoténtiam sceneratórum: quibus scævientibus servíliter quoque in terga *creditorum*, plebs armáta secéssit in sacrum montem: ægréque est revocatá, nec nisi impetravíffet Tribúnos, auctoritaté Menénii Agrippæ, facúndi et sapientis viri. Extat fábula

revocata est. Extat orationis antiquæ satis efficax ad concórdiam fabula, quâ *Dissedisse inter se quondam humanos dixit artus, quòd omnibus opere fungentibus, solus venter immunis*

*ageret: deinde moribundos à se-
junctione rediisse in gratiam,
quando sensissent, quòd ejus ope-
rà redactis in sanguinem cibus ir-
rigarentur.*

O R D O.

fabula antiquæ orationis, satis efficax ad *promovendum* concórdiam: quâ dixit, humanos artus quondam dissedisse inter se, quòd venter solus ageret immunis *labóre*, omnibus *membris* fungentibus *opere*: deinde moribundos rediisse à *sejunctione* in grátiam, quando sensissent, quòd irrigarentur cibus redactis in sanguinem *opéra* ejus.

C A P. XXIV.

SECUNDAM in Urbe mediâ, decemviratûs libido conflavit. Allatas à Græciâ leges, decem principes lecti, jubente populo conscripserant: ordinataque erat in duodecim tabulis tota justitia, quum tamen traditos fasces regio quodam furore retinebant. Ante cæteros Appius eò insolentia elatus est, ut ingenuam virginem stupro destinaret, oblitus

et Lucretiæ, et regum, et juris quod ipse composuerat. Itaque quum oppressam judicio filiam trahi in servitutem videret Virginius pater, nihil cunctatus, in medio foro manu suâ interfecit: admotisque signis commilitonum, totam eam dominationem obsessam armis, in carcerem et catenas ab Aventino monte detraxit.

O R D O.

Libido decemviratûs conflavit secundam *discordiam* in mediâ urbe. Decem principes lecti, populo jubente, conscripserant leges allatas à Græciâ: totaque justitia erat ordinata in duodecim tabulis, quum tamen retinebant fasces traditos *sibi* quodam regio furóre. Ante cæteros Appius est elatus eò insolentia, ut destinaret ingenuam virginem stupro, oblitus et Lucretiæ, et regum, et juris quod ipse composuerat. Itaque quum Virginius pater videt filiam oppressam judicio trahi in servitutem, cunctatus nihil, interfecit *eam* suâ manu in medio foro: signisque commilitonum admotis detraxit eam totam dominationem, obsessam armis, ab Aventino monte in carcerem et catenas.

CAP. XXV.

TERTIAM seditionem excitavit matrimoniorum dignitas; ut plebei cum patriciis jungerentur: qui tumultus in monte Janiculo, duce Canuleio tribuno plebis, exarsit.

O R D O.

Dignitas matrimoniorum excitavit tertiam seditionem; ut plebei jungerentur cum patriciis: qui tumultus exarsit in monte Janiculo, Canuleio tribuno plebis duce.

CAP. XXVI.

QUARTAM honorum cupido, ut plebei quoque magistratus crearentur. Fabius Ambustus duarum pater, alteram Sulpicio patricii sanguinis dederat; alteram plebeio Stoloni. Hæc quodam tempore, quod lictoriæ virgæ sonum ignotum penetibus suis expaverat, à sorore satis insolenter irrisa, injuriam non tulit. Itaque nactus tribunatum, honorum et magistratuum consortium, quamvis invito senatui extorsit. Verum in his ipsis seditionibus principem populum non immeritò suspexeris. Siquidem nunc libertatem, nunc pudicitiam, tum natalium dignitatem, honorum decora et insignia vindicavit; interque hæc omnia, nullius acrior custos, quam libertatis fuit; nullaque in pretium ejus potuit largitione corrumpi; quum ut in magno, et in dies majore populo, interim perniciosi cives existerent. Spurius Cassium, agrariâ lege; Mælium, largitione suspectum regiae

O R D O.

Cupido honorum excitavit quartam seditionem, ut plebei magistratus crearentur quoque. Fabius Ambustus, pater duarum filiarum, dederat alteram Sulpicio patricii sanguinis; alteram plebeio Stoloni. Hæc, quodam tempore, irrisa insolenter satis à sorore, quod expaverat sonum lictoriæ virgæ, ignotum suis penetibus, non tulit injuriam. Itaque ejus vir, nactus tribunatum, extorsit, senatui quamvis invito, consortium honorum et magistratuum plebi. Verum, in his seditionibus ipsis, non immeritò suspexeris principem populum. Siquidem vindicavit nunc libertatem, nunc pudicitiam, tum dignitatem natalium, et decora et insignia honorum; interque omnia hæc, fuit acrior custos nullius, quam libertatis; potuitque corrumpi nullâ largitione in pretium hujus; quum interim perniciosi cives existerent, ut solet fieri in magno, et indies majore populo. Multavit Spurius Cassium, agrariâ lege; et Mælium, suspectum

regiæ dominationis, præsentī morte multavit, ac de Spurio quidem supplicium pater ipsius sumpsit : hunc Quinctii dictatoris imperio, in medio foro magister equitum Servilius Ahala confodit. Manlium verò Capitolii vindicem, quia plerisque debitorum liberaverat, al-

tius se et incivilius efferentem, ab illâ quam defenderat arce dejecit. Talis domi ac foris ; talis pace belloque populus Romanus, fretum illud Adolescentiæ, id est, secundam imperii ætatem habuit ; in quâ totam inter Alpes fretumque Italianam armis subegit,

O R D O.

suspèctum régiæ dominationis largitiōe oblātâ, præsentī morte, ac quidem ipsius pater sumpsit supplicium de Spurio : Servilius Ahala magister equitum confodit hunc in medio foro, imperio Quinctii dictatoris. Verò dejecit Manlium, vindicem Capitolii, ab illâ arce, quam defenderat, quia liberaverat plerisque debitorum, efferentem se altius, et incivilius. Talis erat Romanus populus, domi ac foris ; talis pace belloque, habuit illud fretum adolescentiæ, id est, secundam ætatem imperii ; in quâ subegit totam Italianam inter Alpes fretumque armis.

[36]

L. ANNÆI FLORI
RERUM ROMANARUM
LIBRI QUATUOR.

LIBER SECUNDUS.

C A P. I.

Proœmium.

DOMITA subactâ-
que Italiâ, Populus
Romanus propè quin-
gentesimum annum
agens, quum bonâ fide adole-
visset; si quod est robur, si
qua juvenas: tum ille verè ro-
bustus, et juvenis, et par orbi
terrarum esse cœpit. Ita (mi-
rum, et incredibile dictu!) qui
propè quingentis annis domi-
luctatus est (adeò difficile fuerat
dare Italiæ caput) his ducentis
annis, qui sequuntur, Africam,
Europam, Asiam, totum deni-
que orbem terrarum bellis victo-
riisque peragravit.

O R D O.

Italiâ dômîtâ subactâque, Românus pópulus, agens propè quingen-
têsimum annum, quum adolevisset bonâ fide; si est quod robur, si qua
juvêntas: tum ille cœpit esse verè robústus, et júvenis, et par orbi ter-
rarum. Ita, (mirum et incredibile dictu!) qui est luctátus domi propè
quingêntis annis (fuit ádeò difficile dare caput Itáliæ) his ducêntis an-
nis, qui sequúntur, peragrávit Africam, Európam, Asiam, et dénique
totum orbem terrárum bellis victóriisque.

CAP. II.

Primum Bellum Punicum.

IGITUR victor Italiæ Populus, quum à terrâ fretum usque venisset, more ignis, qui obvias populatus incendio sylvas, interveniente flumine abrumpitur, paulisper substitit. Mox quum videret opulentissimam in proximo prædam, quodammodo Italiæ suæ abscissam, et quasi revulsam; adeò cupiditate ejus exarsit, ut quatenus nec mole jungi, nec pontibus posset, armis belloque jungenda, et ad continentem suum revocanda bello videretur. Sed ecce ultro ipsis viam pandentibus fatis, nec occasio defuit; quum de Pœnorum impotentiâ, fœderata Siciliæ civitas Messana quereretur. Affectabat autem

ut Romanus, ita Pœnus Siciliam; et eodem tempore, paribus uterque votis ac viribus, imperium orbis agitabat. Igitur specie quidem socios juvandi, re autem sollicitante prædâ; quanquam territaret novitas rei (tanta tamen in virtute fiducia est) ille rudis, ille pastorius populus, verèque terrester, ostendit nihil interesse virtutis, equis an navibus, terrâ an mari dimicaretur. Appio Claudio consule, primùm fretum ingressus est, fabulosis infame monstris, æstûque violentum: sed adeò non est exterritus, ut illam ipsam ruentis æstûs violentiam pro munere amplecteretur: statimque ac finè morâ Hieronem Syracusanum

O R D O.

Itaque *Românus* pópulus, victor Itáliæ, quum venisset à terrâ usque ad fretum, more ignis, qui, populatus obvias sylvas incendio, abrumpitur flumine interveniente, substitit paulisper. Mox, quum videt opulentissimam prædam in próximo, quodammodo abscissam, et quasi revulsam suæ Itáliæ; adeò exarsit cupiditate ejus *prædæ*, ut quatenus posset jungi nec mole, nec pontibus, videretur jungenda armis belloque et revocanda ad suum continentem bello. Sed ecce fatis ipsis pandentibus viam ultro, nec occasio defuit; quum Messana, fœderata civitas Siciliæ, quereretur de impotentiâ Pœnorum. Autem ut *Românus pópulus*, ita Pœnus affectabat Siciliam; et eodem tempore, uterque paribus votis ac viribus, agitabat imperium orbis. Igitur quidem specie juvandi socios, autem re, prædâ sollicitante; quanquam novitas rei territaret (tamen est tanta fiducia in virtute) ille rudis, ille pastorius pópulus, verèque terrester, ostendit interesse nihil virtutis, an dimicaretur equis, an navibus, terrâ an mari. Appio Claudio consule, primùm est ingressus fretum, infame fabulosis monstris, violentumque æstu: sed est adeò non exterritus, ut amplecteretur illam violentiam ipsam ruentis æstûs pro munere: statimque, ac sine morâ, vicit Hieronem Syracusanum

Syracusanum regem tantâ celeritatē vicit, ut ille ipse se prius victum, quàm hostem videret, fateretur. Duillio Cornelioque consulibus, etiā mari congregari ausus est. Tum quidem ipsa velocitas classis comparatæ auspiciū fuit. Intrā enim sexagesimum diem quàm cæsa sylva fuerat, centum sexaginta navium classis in anchoris stetit; ut non arte factæ, sed quodam munere Deorum conversæ in naves, atque mutatæ arbores viderentur. Prælii verò forma mirabilis: quum illas celeres volucresque hostium naves, hæ graves tardæque comprehenderent. Longè illis nauticæ artes, detergere remos, et ludificari fugâ rostra. Injēctæ enim ferreæ manus, machinæque aliæ, ante certamen multum ab hoste

derisæ: coactique hostes quasi in solido decernere. Victor ergo apud Liparas, mersâ et fugatâ hostium classe, primum illum maritimum egit triumphum. Cujus quod gaudium fuit? quum Duillius Imperator, non contentus unius diei triumpho, per vitam omnem, ubi à cœnâ rediret, prælucere funalia, præcinere sibi tibias jussit, quasi quotidie triumpharet.

Præ tantâ victoriâ leve hujus prælii damnum fuit. Alter consulum interceptus Asina Cornelius; qui simulato colloquio evocatus, atque ita oppressus fuit; perfidiæ Punicæ documentum. Calatino dictatore, ferè omnia præsidia Pœnorum, Agrigento, Drepanis, Panormo, Eryce, Lilybæo detraxit.

O R D O.

cusānum regem tantâ celeritatē, ut ille ipse fateretur se victum, prius quàm videtur hostem. Duillio, Cornelioque consúlibus, etiā ausus congredi mari. Tum quidem velocitas ipsa classis comparatæ fuit auspiciū. Enim intra sexagésimum diem, quàm sylva fuerat cæsa, classis centum sexaginta návium stetit in ánchoris; ut árbores videréntur non factæ arte, sed convérsæ atque mutatæ in naves quodam múnere Deórum. Verò forma prælii *fuit* mirabilis: quum hæ graves tardæque comprehénderent illas céleres volucresque naves hostium. Náuticæ artes, *scilicet* detergere remos, et ludificári rostra fugâ *erant* longè illis, *i. e. mínimè inserviébant*. Enim ferreæ manus, aliæque máchinæ, multum derisæ ab hoste ante certamen, *sunt* injēctæ in *eórum naves*: hostesque *sunt* coacti decernere quasi in sólido campo. Ergo victor apud Liparas, classe hostium mersâ et fugatâ, egit illum primum maritimum triumpum. Cujus *victoriæ* quod fuit gáudium? quum Duillius imperátor, non conténtus triumpo unius diei, per omnem vitam, ubi rediret à cœnâ, jussit funália prælucere, *et* tibias præcinere sibi, quasi triumpháret quotidie. Damnum hujus prælii fuit leve præ tantâ victoriâ. Alter consúlum Cornélius Asina *erat* intercéptus; qui fuit evocatús simulato colloquio, atque ita oppressus; documéntum Púnicæ perfidiæ. Calatino dictatóre, detráxit ferè ómnia præsidia Pœnórum, Agrigénto, Drepanis,

trahit. Trepidatum est semel circa Camerinensium saltum : sed eximiâ virtute Calpurnii Flammæ tribuni militum evasimus, qui lectâ trecentorum manu, infestum et infessum ab hostibus tumulum occupavit, adeoque moratus hostem, dum exercitus omnis evaderet : ac sic pulcherrimo exitu, Thermopylarum et Leonidæ famam adæquavit : hōc illustrior noster, quod expeditioni tantæ superfuit et supervixit, licet nihil scripserit sanguine. Lucio Cornelio Scipione, quum jam Sicilia suburbana esset populi Romani provincia, serpente latius bello, in Sardiniam annexamque Corsicam transit : Olbiæ hic, ibi Aleriae urbis excidio incolas terruit, adeoque omnes, terrâ, mari, Pœnos expugna-

vit, ut jam victoriæ nihil nisi Africa ipsa restaret. Marco Attilio Regulo duce jam in Africam navigabat bellum. Nec deerant, qui ipso Punici maris nomine ac terrore deficerent, augente insuper tribuno Mannio metum : in quem, nisi paruiisset, securi districtâ, imperator metu mortis navigandi fecit audaciam. Mox ventis remisque properatum est : tantusque terror hostici adventus Pœnis fuit, ut apertis penè portis Carthago caperetur.

Prima belli præmium fuit civitas Clypea : prima enim à Punico littore quasi arx et specula procurrit. Et hæc, et trecenta amplius castella vastata sunt. Nec cum hominibus, sed cum monstris quoque dimicatum est, quum quasi in vindictam

O R D O.

Drepânis, Panôrmo, Eryce, et Lilybæo. Est trepidatum semel circa saltum Camerinensium : sed evasimus eximiâ virtute Calpurnii Flammæ, tribuni militum, qui, lectâ manu trecentorum, occupavit tumulum infestum et infessum ab hostibus, adeoque *est* moratus hostem, dum omnis exercitus evaderet : ac sic, pulcherrimo exitu, adæquavit famam Thermopylarum et Leonidæ : sed noster *erat* illustrior hōc, quod superfuit et supervixit tantæ expeditioni, licet scripserit nihil sanguine. Lucio Cornelio Scipione *consule* quum jam Sicilia esset suburbana provincia Romani imperii, bello serpente latius, transit in Sardiniam Corsicamque annexam : terruit incolas hic excidio Olbiæ, ibi *excidio* urbis Aleriae ; adeoque expugnavit omnes Pœnos terrâ *et* mari, ut jam nihil nisi Africa ipsa restaret victoriæ. Jam bellum navigabat in Africam, Marco Attilio Régulo duce. Nec deerant, qui deficerent nomine ipso ac terrore Púnici maris, tribuno Mánnio insuper augente metum : in quem securi districtâ, nisi paruiisset, imperator fecit audaciam navigandi metu mortis. Mox est properatum ventis remisque : tantusque fuit terror hostici adventus Pœnis, ut Carthágo penè caperetur apertis portis. Civitas Clypea prima fuit præmium belli : enim prima quasi arx et specula procurrit à Púnico littore : et hæc, et trecenta castella amplius sunt vastata. Nec est dimicatum cum hominibus

vindictam Africæ nata, miræ magnitudinis serpens, posita apud Baggadam castra vexaret. Sed omnium victor Regulus quum terrorem nominis sui latè circumtulisset; quúmque magnam vim juventutis, ducésque ipsos, aut cecidisset, aut haberet in vinculis: classémque ingenti prædâ onustam, et triumpho gravem, in Urbem præmisisset; jam ipsam belli caput Carthaginem urgebat obsidio, ipsisque portis inhærebat. Hic paululum circumacta fortuna est, tantum, ut plura essent Romanæ virtutis insignia: cujus ferè magnitudo calamitatibus approbatur. Nam conversis ad externa auxilia hostibus; quum Xanthippum illis ducem Lacedæmon misisset, à viro militiæ peritissimo vincimur. Tum

foedâ clade, Romanisque usu incognitâ, vivus in manus hostium venit fortissimus imperator. Sed ille quidem par tantæ calamitati fuit. Nam nec Punico carcere infractus est, nec legatione susceptâ: quippe diversa, quàm hostes mandaverant, censuit; ne pax fieret, ne commutatio captivorum reciperetur. Sed nec illo voluntario ad hostes suos reditu, nec ultimo, sive carceris, sive crucis supplicio deformata majestas. Immò his omnibus admirabilior, quid aliud quàm victus de victoribus, atque etiam, quia Carthago non cesserat, de fortunâ triumphavit?

Populus autem Romanus multo acrior infestiorque pro ultione Reguli, quàm pro victoriâ fuit.

O R D O.

bus *solum*, sed cum monstis quoque, quum serpens, miræ magnitudinis, quasi nata in vindictam Africæ, vexaret castra posita apud Baggadam. Sed Regulus, victor omnium, quum circumtulisset terrorem sui nominis latè; quúmque aut cecidisset magnam vim juventutis, ducésque ipsos, aut haberet *eos* in vinculis; præmisissetque classém onustam ingenti prædâ, et gravem triumpho; jam urgebat Carthaginem ipsam, caput belli obsidio, inhærebatque portis ipsis. Hic fortuna est circumacta paululum, tantum, ut essent plura insignia Romanæ virtutis: cujus magnitudo ferè approbatur calamitatibus. Nam hostibus conversis ad externa auxilia; quum Lacedæmon misisset Xanthippum ducem illis, vincimur à viro peritissimo militiæ. Tum clade foedâ incognitâque Romanis usu, fortissimus imperator venit vivus in manus hostium. Sed ille quidem fuit par tantæ calamitati. Nam est infractus nec Punico carcere, nec legatione susceptâ: quippe censuit diversa, quàm hostes mandaverant; *nempe* ne pax fieret, *et* ne commutatio captivorum reciperetur. Sed majestas *vir* erat deformata nec illo voluntario reditu ad suos hostes, nec ultimo supplicio sive carceris, sive crucis. Imò admirabilior omnibus his, quid aliud *egit* quàm triumphavit, licet victus, de victoribus, atque etiam de fortunâ *ipsâ*, quia Carthago non cesserat? Autem Romanus populus fuit acrior infestiorque multo pro ultione

fuit. Metello igitur consule, spirantibus altius Pœnis, et reverso in Siciliam bello, apud Panormum sic hostes cecidit, ut nec ampliùs eam insulam cogitarent. Argumentum ingentis victoriæ, centum circiter elephantorum captivitas : sic quoque magna præda, si gregem illum non bello, sed venatione cepisset. Appio Claudio consule, non ab hostibus, sed à Diis ipsis superatus est, quorum auspicia contempserat ; ibi statim classe demersâ, ubi ille præcipitari pullos iusserat quòd pugnare ab his vetaretur. Marco Fabio Buteone consule, classẽ hostium in Africo mari apud Ægimurum, jam in Italiam ultro navigantem cecidit. Quantus ô tunc triumphus tempestate intercidit, quum opulenta

præda classis, adversis acta ventis, naufragio suo Africam et Syrtes omnium imperia gentium, insularum littora, implevit ! Magna clades ! sed non sinè aliquâ principis populi dignitate ; interceptam tempestate victoriam, et triumphum periisse naufragio : et tamen, quum Punicæ prædæ omnibus promontoriis insulisque frustrarentur et fluitarent, populus Romanus triumphavit. Lutatio Catulo consule, tandem bello finis impositus, apud insulas, quibus nomen Ægates. Nec major aliàs in mari pugna ; quippe commeatibus, exercitu, propugnaculis, armis gravis hostium classis, et in eâ quasi tota Carthago : quod ipsum exitio fuit. Romana classis prompta, levis, expedita, et quodam genere

O R D O.

tiõne Réguli, quàm pro victoriâ. Igitur, Metello consule, Pœnis spirantibus altius, et bello reverso in Siciliam, sic cecidit hostes apud Panormum, ut nec ampliùs cogitarent eam insulam. Argumentum ingentis victoriæ erat captivitas circiter centum elephantorum : sic quoque erat magna præda, si cepisset illum gregem non bello sed venatione. Appio Claudio consule, *Românis populus* est superatus non ab hostibus, sed à Diis ipsis, quorum auspicia contempserat ; classe statim demersâ ibi, ubi ille iusserat pullos præcipitari, quòd vetaretur ab his pugnare. Marco Fabio Buteone consule, cecidit classẽ hostium in Africo mari apud Ægimurum, jam navigantem ultro in Italiam. O quantus triumphus tunc intercidit tempestate, quum classis opulenta prædâ, acta adversis ventis, suo naufragio implevit Africam et Syrtes, impéria omnium gentium, et littora insularum ! Magna clades ! sed non sine aliquâ dignitate principis populi ; victoriam *fuisse* interceptam tempestate, et triumphum perivisse naufragio : et tamen, quum Punicæ prædæ frustrarentur et fluitarent omnibus promontoriis insulisque, *Românis populus* triumphavit. Lutatio Catulo consule, tandem finis est impositus bello, apud insulas quibus nomen est Ægates. Nec erat major pugna aliàs in mari ; quippe classis hostium erat gravis commeatibus, exercitu, propugnaculis, et armis, et quasi tota Carthago in eâ : quod ipsum fuit exitio.

nere castrensis : ad similitudinem pugnae equestris, sic remis, quasi habenis agebatur : et in hos vel in illos mobilia rostra, speciem viventium praeferabant. Itaque momento temporis laceratae hostium rates, totum inter Siciliam Sardiniamque pelagus nau-

fragio suo operuerunt. Tanta denique fuit illa victoria, ut de excidendis hostium moenibus non quaereretur. Supervacuum visum est, in arcem murosque saevire, quum jam in mari esset deleta Carthago.

O R D O.

Romana classis erat prompta, levis, expedita, et quodam genere castrensis : ad similitudinem equestris pugnae, sic agebatur remis, quasi habenis : et rostra, mobilia in hos vel illos, praeferabant speciem viventium. Itaque momento temporis rates hostium laceratae operuerunt totum pelagus inter Siciliam Sardiniamque. Denique illa victoria fuit tanta, ut non quaereretur de moenibus hostium excidendis. Est visum supervacuum, saevire in arcem murosque, quum jam Carthago esset deleta in mari.

C A P. III.

Bellum Ligusticum.

PERACTO Punico bello sequuta est brevis fane, et quasi ad recipiendum spiritum requies : argumentumque pacis, et bona fide cessantium armorum, tunc primum post Numam clausa porta Jani fuit : sed statim ac sine mora patuit. Quippe jam Ligures, jam Insubres Galli, nec non et Illyrii

laceiebant. Sic desub Alpibus, id est, desub ipsius Italiae faucibus, gentes, Deo quodam assidue incitante, ne rubiginem ac situm scilicet arma sentirent : denique utrique quotidiani, et quasi domestici hostes tirocinia militum imbuebant : nec aliter utraque gente quam quasi cote quadam, populus Romanus fer-

rum

O R D O.

Punico bello peracto, requies brevis fane, et quasi ad recipiendum spiritum, est sequuta : tuncque primum post Numam porta Jani fuit clausa, argumentum pacis, et armorum cessantium bona fide : sed patuit statim ac sine mora. Quippe jam Ligures, jam Insubres Galli nec non et Illyrii laceiebant *Romanos*. Sic gentes desub Alpibus, id est, desub faucibus Italiae ipsius, quodam Deo assidue incitante, scilicet ne *Romana* arma sentirent rubiginem ac situm ; denique utrique quotidiani, et quasi domestici hostes, imbuebant tirocinia militum : nec aliter Romanus populus acuebat ferrum suae virtutis utraque gente, quam quasi quadam

rum suæ acuebat virtutis. Ligures imis Alpium jugis adhærentes inter Varum et Macram flumen, implicitosque dumis sylvestribus, major aliquanto labor erat invenire, quam vincere. Tuti locis, et fugâ, durum atque velox genus, ex occasione magis latrocinia, quam

bella faciebat. Itaque quum diu multumque eluderent Salyi, Deceates, Oxybii, Euburiates, Ingauni, tandem Fulvius lateras eorum ignibus sepsit: Bæbius in plana deduxit: Posthumus ita exarmavit, ut vix reliquerit ferrum quo terra coleretur.

O R D O.

quâdam cote. Erat aliquanto major labor invenire, quam vincere Ligures adhærentes imis jugis Alpium, implicitosque sylvestribus dumis inter Varum et flumen Macram. Tuti locis, et fugâ, durum atque velox genus faciebat magis latrocinia ex occasione, quam bella. Itaque quum Salyi, Deceates, Oxybii, Euburiates, Ingauni eluderent Romanos impetus diu multumque, tandem Fulvius sepsit eorum lateras ignibus: Bæbius deduxit eos in plana: Posthumus ita exarmavit eos, ut vix reliquerit ferrum quo terra coleretur.

C A P. IV.

Bellum Gallicum.

GALLIS Infubribus, et his accolis Alpium, animi ferarum, corpora plusquam humana erant: sed experimento deprehensum est, quippe sicut primus impetus eis major quam virorum est, ita sequens minor quam feminarum. Alpina corpora humenti cœlo educata habent quiddam simile

cum nivibus suis: quæ mox ut caluere pugnâ, statim in sudorem eunt; et levi motu, quasi sole, laxantur. Hi sæpe et aliàs, sed Britomaro duce non prius soluturos se baltea, quam Capitolium ascendissent, juraverant. Factum est: victos enim Æmilius in Capitolio discinxit, Mox Ariovisto duce vovere de nostrorum

O R D O.

Erant Gallis Infubribus, et his accolis Alpium animi ferarum, et corpora plus quam humana: sed est deprehensum experimento, (quippe sicut primus impetus eis est major quam virorum, ita sequens est minor quam feminarum) Alpina corpora, educata humenti cœlo, habent quiddam simile cum suis nivibus; quæ mox, ut caluere pugnâ, statim eunt in sudorem, et laxantur levi motu, quasi sole. Hi sæpe et aliàs juraverant, sed Britomaro duce, se non soluturos baltea prius quam ascendissent Capitolium. Est factum: enim Æmilius discinxit eos victos in Capitolio. Mox, Ariovisto duce, vovere torquem suo Marti de prædâ

noſtrorum militum prædâ Marti ſuo torquem. Intercepit Jupiter votum: nam de torquibus eorum aureum trophæum Jovi Flaminus erexit. Viridomaro rege

Romana arma Vulcano promiferant; aliorum vota ceciderunt: occiſo enim rege, Marcellus tertia poſt Romulum patrem Feretrio Jovi arma ſuſpēdit.

O R D O.

noſtrorum militum. Júpiter intercēpit votum: nam Flaminus erexit aúreum trophæum Jovi de eórum tórquibus. Viridomáro rege promíferant Romána arma Vulcáno; vota ceciderunt aliórſum: enim rege occiſo, Marcellus ſuſpēdit tértia arma poſt patrem Rómulum Jovi Ferétrio.

C A P. V.

Bellum Illyricum.

ILLYRII, ſeu Liburni ſub extremis Alpium radicibus agunt, inter Arſiam, Titiumque flumen, longiſſimè per totum Adriani maris littus effuſi. Hi, regnante Teutaná muliere, populationibus non contenti, licentiæ ſcelus addiderunt. Legatos quippe noſtros, ob ea quæ deliquerant, jure agentes,

nec gladio quidem, ſed ut victimas, ſecuri percutiunt: præfectos navium igni comburunt; idque quo indignius foret, mulier imperabat. Itaque Cnæo Fulvio Centimalo duce, latè domantur. Strictæ in principum colla ſecures legatorum manibus litavere,

O R D O.

Illyrii, ſeu Libúrní agunt ſub extrémis radicibus Alpium, inter Arſiam, fluménque Titium, effuſi longiſſimè per totum littus Adriáni maris. Hi, Teutánâ muliére regnánſe, non conténti populatió nibus, addiderunt ſcelus licéntiæ. Quippe percútiunt noſtros legátos, agéntes jure ob ea quæ deliquerant, nec quidém gládio; ſed ut víctimas ſecúri: combú runt præféctos návi um igni; muliérque imperábat id, quo foret indignius. Itáque Cnæo Fúlvio Centimálo duce, domántur latè. Secúres ſtrictæ in colla principum litavére manibus legatórum.

CAP. VI.

Bellum Punicum secundum.

POST primum Punicum bellum vix quadriennii requies; ecce alterum bellum: minus quidem spatio (nec enim amplius quàm decem et octo annos habet) sed adeò cladium atrocitate terribilius, ut si quis conferat damna utriusque populi, similior victo sit populus qui vicit. Urebat nobilem populum ablatum mare, captæ insulæ, dare tributa, quæ jubere consueverat. In ultionem puer Annibal ad aram patri juraverat: nec morabatur. Igitur in causam belli Saguntus delecta est; vetus Hispaniæ civitas et opulenta, fideique erga Romanos magnum quidem sed triste monumentum: quam in libertatem communi fœdere exceptam, Annibal causas no-

vorum motuum quærens, et suis, et ipsorum manibus evertit, ut Italiam sibi rupto fœdere aperiret.

Summa fœderum Romanis religio est: itaque ad auditum sociæ civitatis obsidium, memores icti cum Pœnis quoque fœderis, non statim ad arma procurrunt, dum prius more legitimo queri malunt. Interim jam novem mensibus fessi fame, machinis, ferro, versâ denique in rabiem fide, immanem in foro excitant rogam: tum desuper se suosque cum omnibus opibus suis ferro et igni corrumpunt. Hujus tantæ cladis auctor Annibal poscitur. Tergiversantibus Pœnis, dux legationis, *Quæ, inquit, mora est?*

O R D O.

Post primum Punicum bellum vix *fuit* requies quadriennii; ecce alterum bellum: minus quidem spatio (enim nec habet amplius quàm decem et octo annos) sed adeò terribilius atrocitate cladium, ut si quis conferat damna utriusque populi, populus, qui vicit, sit similior victo. Mare ablatum urebat nobilem populum, *etiam* insulæ captæ, *et* dare tributa quæ consueverat jubere. Annibal *adhuc* puer juraverat patri ad aram in ultionem: nec morabatur. Igitur Saguntus est delecta in causam belli; vetus et opulenta civitas Hispaniæ, *et* magnum quidem sed triste monumentum fidei erga Romanos: quam exceptam in libertatem communi fœdere, Annibal, quærens causas novorum motuum, evertit et suis et ipsorum manibus, ut aperiret Italiam sibi fœdere rupto. Est Romanis summa religio fœderum: itaque ad obsidium sociæ civitatis auditum, memores fœderis icti cum Pœnis quoque, non statim procurunt ad arma, dum malunt queri prius legitimo more. Jam interim *Saguntini* fessi novem mensibus, fame, machinis, *et* ferro, denique fide versâ in rabiem, excitant immanem rogam in foro: tum desuper corrumpunt se suosque cum omnibus suis opibus, ferro et igni. Annibal auctor tantæ cladis poscitur. Pœnis tergiversantibus, Fabius dux

est? Fabius. *In hoc ego sinu bellum pacemque porto: utrum eligitis?* Succlamantibus: *Bellum.* Bellum igitur, inquit, accipite: et excusso in mediam curiam togæ gremio, non sinè horrore, quasi planè sinu bellum ferret, effudit.

Similis exitus belli initio fuit: nam quasi has inferias sibi Saguntinorum ultimæ diræ in illo publico parricidio incendiôque mandassent: ita manibus eorum, vastatione Italiæ, captivitate Africæ, ducum et regum, qui id gessere bellum, exitio parentatum est. Igitur ubi semel se in Hispaniâ movit illa gravis et luctuosa Punici belli vis atque tempestas; destinatumque Romanis jam diu fulmen, Saguntino igne conflavit: statim quodam impetu rapta, medias per-

fregit Alpes; et in Italiam ab illis fabulosæ altitudinis nivibus, velut cœlo missa, descendit. Ac primi quidem impetûs turbo inter Padum et Ticinum valido statim fragore detonuit. Tunc Scipione duce fusus exercitus. Saucius etiam ipse venisset in manus hostium imperator, nisi protectum patrem prætextatus admodum filius ab ipsâ morte rapuisset. Hic erat Scipio, qui in exitium Africæ crescit, nomen ex malis ejus habiturus.

Ticino Trebia succedit: hic secunda belli Punici procella desævavit, Sempronio consule: tunc callidissimi hostes frigidum et nivalem nacti diem, quum se ignibus prius oleoque fovissent (horribile dictu!) homines à meridie et sole venientes nostrâ nos hyeme vicerunt. Trasime-

nus

ORDO.

dux legationis inquit, Quæ est mora? ego porto bellum pacemque in hoc sinu: utrum eligitis? *illis* succlamantibus, Bellum. Inquit, igitur accipite bellum: et gremio togæ excusso in mediam curiam, non sine horrore, effudit bellum, quasi planè ferret *id* sinu. Exitus belli fuit similis initio: nam quasi ultimæ diræ Saguntinorum, in illo publico parricidio incendiôque, mandavissent has inferias sibi: ita est parentatum manibus eorum, vastatione Italiæ, captivitate Africæ, et exitio ducum et regnum, qui gessere id bellum. Igitur ubi semel illa gravis et luctuosa vis atque tempestas Punici belli movit se in Hispaniâ; conflavitque fulmen jam diu destinatum Romanis Saguntino igne: statim rapta quodam impetu perfrégit medias Alpes; et descendit in Italiam ab illis nivibus fabulosæ altitudinis, velut missa cœlo. Ac quidem turbo primi impetûs detonuit statim válido fragore inter Padum et Ticinum. Tunc exercitus *sub* duce Scipione *est* fusus. Etiam imperator ipse saucius venisset in manus hostium, nisi filius admodum *juvenis* prætextatus rapuisset patrem protectum ab morte ipsâ. Hic erat Scipio, qui crescit in exitium Africæ, habiturus nomen ex ejus malis. Trebia succedit Ticino: hic secunda procella Punici belli desævavit, Sempronio consule: tunc callidissimi hostes, nacti frigidum et nivalem diem, quum fovissent se prius ignibus oleoque (horribile dictu!) homines venientes à meridie

nus lacus tertium fulmen Annibalis, imperatore Flaminio : ibi quoque ars nova Punicae fraudis : quippe nebula lacus, palustribusque virgultis tectus eques, terga subito pugnantium invasit. Nec de Diis possumus queri : imminemtem quippe temerario duci cladem praedixerant insidentia signis examina, et aquilae prodire nolentes, et commissam aciem sequutus ingens terrae tremor : nisi illum horrorem soli, equitum virorumque discursus, et mota vehementius arma fecerunt. Quartum, id est, penè ultimum vulnus imperii Cannae ; ignobilis Apuliae vicus : sed magnitudine cladis emerfit ; et quadraginta millium caede parta nobilitas.

Ibi in exitium infelicitis exer-

citus, dux, terra, coelum, dies, tota denique rerum natura consensit. Siquidem non contentus simulatis transfugis Annibal, qui mox terga pugnantium ceciderunt, insuper callidissimus imperator, patentibus in campis, observato loci ingenio, quod et sol ibi acerrimus, et plurimus pulvis et Eurus ab Oriente semper quasi ad constitutum, ita instruxit aciem, ut Romanis adversus haec omnia obversis, quasi secundum coelum tenens, vento, pulvere, sole pugnaret. Itaque duo maximi exercitus caesi ad hostium satietatem, donec Annibal diceret militi suo, *Parce ferro*.

Ducum effugit alter, alter occisus est : dubium uter majore animo. Paulum puduit. Varro non desperavit. Documenta cladis,

O R D O.

ridie et sole vicerunt nos nostra hyeme. Trasimenus lacus erat tertium fulmen Annibalis, Flaminio imperatore : ibi quoque fuit nova ars Punicae fraudis : quippe eques tectus nebula lacus, palustribusque virgultis, subito invasit terga Romanorum pugnantium. Nec possumus queri de Diis : quippe examina apium insidentia signis, et aquilae nolentes prodire, et ingens tremor terrae sequutus commissam aciem, nisi discursus equitum virorumque, et arma mota vehementius fecerunt illum horrorem soli, haec omnia praedixerant cladem imminemtem temerario duci. Cannae fuit quartum, et penè ultimum vulnus imperii ; erat ignobilis vicus Apuliae : sed emerfit magnitudine cladis ; et nobilitas est parta caede quadraginta millium virorum. Ibi dux, terra, coelum, dies, et denique tota natura rerum consensit in exitium infelicitis exercitus. Siquidem Annibal, non contentus simulatis transfugis, qui mox ceciderunt terga Romanorum pugnantium, insuper callidissimus imperator, in patentibus campis, ingenio loci observato, quod et sol ibi erat acerrimus, et plurimus pulvis, et Eurus semper flans ab Oriente quasi ad constitutum, ita instruxit aciem, ut, Romanis obversis adversus omnia haec, quasi tenens coelum secundum sibi, pugnaret vento, pulvere et sole. Itaque duo maximi exercitus sunt caesi ad satietatem hostium, donec Annibal diceret suo militi, *Parce ferro*. Alter ducum effugit, alter est occisus : est dubium uter majore animo. Puduit Paulum. Varro non desperavit.

vit.

cladis, cruentus aliquamdiu Aúfidus : pons de cadaveribus, jussu ducis factus in torrente Vergelli ; modii duo annulorum Carthaginem missi, dignitasque equestris taxata mensura. Dubium deinde non erat, quin ultimum illum diem habitura fuerit Roma, quintúmque intrà diem epulari Annibal in Capitolio potuerit, si (quòd Pœnum illum dixisse Adherbalem Bomilcaris ferunt) *Annibal quemadmodum sciret vincere, sic uti victoriâ scisset*. Tum quidem illum, ut dici vulgò solet, aut fatum urbis imperaturæ, aut ipsius mens mala, et averfi à Carthagine Dii, in diversum abstulerunt. Quum victoriâ posset uti, frui maluit, relictâque Româ, Campaniam Tarentúmque peragraré : ubi mox et ip-

se, et exercitûs ardor elanguit : adeò ut verum dictum sit ; *Capuam Annibali Cannas fuisse*. Siquidem invictum Alpibus, indomitum armis, Campaniæ (quis crederet ?) soles, et tepentes fontibus Baiæ, subegerunt. Interim respirare Romanus, et quasi ab inferis emergere. Arma non erant ; detracta sunt templis : deerat juvenus ; in sacramentum militiæ liberata servitia : egebat ærarium : opes suas libens senatus in medium protulit ; nec præter quod in bullis singulisque annulis erat, quicquam sibi auri reliquere. Eques sequutus exemplum, imitatæque equitem tribus : denique vix suffecere tabulæ, vix scribarum manus, Lævino Marcellóque consulis, quum privatæ opes in publicum deferrentur.

O R D O.

Quid

vit. Documenta cladis *erant* Aúfidus cruentus aliquamdiu ; pons factus de cadaveribus jussu ducis in torrente Vergelli ; duo modii annulorum missi Carthaginem, equestrique dignitas taxata mensurâ. Deinde non erat dubium, quin Roma fuerit habitura illum ultimum diem, Annibalque potuerit epulari in Capitolio intra quintum diem, si (quòd ferunt illum Pœnum Adherbalem *filium* Bomilcaris dixisse) Annibal sic scivisset uti victoriâ quemadmodum sciret vincere. Tum quidem, ut vulgò solet dici, aut fatum urbis imperaturæ, aut ipsius mala mens, et Dii averfi à Carthagine, abstulerunt illum in diversum. Quum posset uti victoriâ, maluit frui, Romæque relictâ, peragraré Campaniam Tarentúmque : ubi mox, et ipse, et ardor exercitûs elanguit : adeò ut sit verum dictum, Capuam fuisse Cannas Annibali. Siquidem soles Campaniæ (quis crederet ?) et Baiæ tepentes fontibus subegerunt *eum* invictum Alpibus, et indomitum armis. Interim Romanus *pópulus* *cæpit* respirare, et quasi emergere ab inferis. Non erant arma ; sunt detracta templis : juvenus deerat : servitia *erant* liberata in sacramentum militiæ : ærarium egebat : senatus libens protulit suas opes in medium, nec *volébat* reliquere quicquam auri sibi, præter quod erat in bullis, singulisque annulis. Eques *est* sequutus exemplum, tribusque imitatæ equitem. Denique vix tabulæ suffecere, vix manus scribarum, Lævino Marcellóque consulis, quum privatæ opes deferrentur in publicum.

Autem

Quid autem in deligendis Magistratibus, quæ centuriarum sapientia, quum juniores à senioribus consilium de creandis consulibus petivere? Quippe adversus hostem totiens victorem, tam callidum, non virtute tantum, sed suis etiam pugnare consiliis oportebat. Prima redeuntis, et, ut sic dixerim, reviviscentis imperii spes Fabius fuit: qui novam de Annibale victoriam commentus est, non pugnare. Hinc illi cognomen novum, et Reipublicæ salutare, *Cunctator*. Hinc illud ex populo, ut *Imperii scutum* vocaretur. Itaque per Samnium totum per Falernos Gauranosque saltus sic maceravit Annibalem, ut qui frangi virtute non poterat, morâ comminueretur. Indè Claudio Mar-

cello duce etiam congredi ausus est. Cominus venit, et pepulit è Campaniâ suâ, et ab obsidione Nolæ urbis excussit. Ausus et Sempronio Graccho duce per Lucaniam sequi, et premere terga cedentis: quamvis tunc (ô pudor!) manu servili pugnaret. Nam hucusque tot mala compulerant: sed libertate donati, fecerant de servitute Romanos.

O horribilem in tot adversis fiduciam! ô singularem animum ac spiritum populi Romani! tam arctis afflictisque rebus, quum de Italiâ suâ dubitaret, ausus est tamen in diversa respicere; quumque hostes in jugulo per Campaniam Apuliamque volitarent, mediamque de Italiâ Africam facerent, eodem tempore et hunc sustinebat, et in Siciliam, Sardiniam,

O R D O.

Autem quid est factum in magistratibus deligendis, quæ erat sapientia centuriarum, quum juniores petivere consilium à senioribus de consulibus creandis? quippe oportebat eos pugnare adversus hostem totiens victorem, et tam callidum, non tantum virtute, sed etiam suis consiliis. Fabius fuit prima spes imperii redeuntis, et, ut sic dixerim, reviviscentis: qui est commentus novam victoriam de Annibale, non pugnare. Hinc fuit novum cognomen illi, et salutare reipublicæ, scilicet *Cunctator*. Hinc est illud, ut vocaretur ex populo scutum imperii. Itaque sic maceravit Annibalem per totum Samnium, per Falernos Gauranosque saltus, ut, qui non poterat frangi virtute, comminueretur morâ. Indè etiam est ausus congredi Claudio Marcello duce. Venit cominus, et pepulit eum è suâ Campaniâ, et excussit eum ab obsidione urbis Nolæ. Et est ausus sequi eum per Lucaniam, Sempronio Graccho duce, et premere terga ejus cedentis: quamvis tunc (ô pudor!) pugnaret servili manu. Nam tot mala compulerant eos hucusque: sed donati libertate fecerant se Romanos de servitute. O horribilem fiduciam in tot adversis! O singularem animum, ac spiritum Romani populi! tam arctis afflictisque rebus, quum dubitaret de suâ Italiâ, tamen est ausus respicere in diversa; quumque hostes volitarent in jugulo per Campaniam Apuliamque, facerentque mediam Africam de Italiâ, eodem tempore et sustinebat

Sardiniam, Hispaniam, divisa per terrarum orbem arma mittebat. Sicilia mandata Marcello, nec diu restitit. Tota enim insula in unâ urbe superata est. Grande illud, et antè id tempus, invictum caput Syracusæ, quamvis Archimedis ingenio defenderentur, aliquando cesserunt. Longè illi triplex murus, totidémque arces, portus ille marmoreus, et fons celebratus Arethusæ: nisi quòd hætenus profuere, ut pulchritudini victæ urbis parcere-
tur. Sardiniam Gracchus arripuit: nihil illi gentium feritas, insanorúmque (nam sic vocantur) immanitas montium profuere. Sævum in urbes, urbémque urbium Caralim, ut gens contumax, vilisque morti, saltem desiderio patrii soli domaretur,

In Hispaniam missi Cnæus et Publius Scipiones, pæne totam Pœnis eripuerant: sed infidiis Punicæ fraudis oppressi rursus amiserunt, magnis quidem illi proeliis, quum Punicas opes cecidissent: sed Punicæ insidiæ alterum ferro castra metantem, alterum quum evasisset in turrim, cinctum facibus oppresserunt. Igitur in ultionem patris ac patrui missus cum exercitu Scipio, cui tam grande de Africâ nomen fata decreverant, bellatricem illam viris armisque nobilem Hispaniam; illam seminarium hostilis exercitus, illam Annibalis eruditricem, (incredibile dictum!) totam à Pyrenæis montibus in Herculis columnas et Oceanum recuperavit: nescias citius, an felicius: quàm velociter, qua-

O R D O.

tinébat hunc, et mittebat arma divisa per orbem terrarum, in Siciliam, Sardiniam et Hispaniam. Sicilia erat mandata Marcello, nec restitit diu. Enim tota insula est superata in unâ urbe. Illud grande, et, ante id tempus, invictum caput Syracusæ, quamvis defenderentur ingenio Archimedis, aliquando cesserunt. Triplex murus, totidémque arces, ille marmoreus portus, et celebratus fons Arethusæ erant longè illi tuenda: nisi quòd hætenus profuere, ut parceretur pulchritudini victæ urbis. Gracchus arripuit Sardiniam: feritas gentium, immanitasque insanorum montium (nam sic vocantur) profuere nihil illi. Et sævum in urbes, Caralimque urbem urbium, ut gens contumax, vilisque morti, domaretur saltem desiderio patrii soli. Cnæus et Publius Scipiones, missi in Hispaniam, pæne eripuerant eam totam Pœnis: sed oppressi infidiis Punicæ fraudis, rursus amiserunt eam, quum quidem illi cecidissent Punicas opes magnis proeliis: sed Punicæ insidiæ oppresserunt alterum ferro metantem castra, alterum, quum evasisset in turrim, cinctum facibus. Igitur Scipio, missus cum exercitu in ultionem patris et patrui, cui Scipioni fata decreverant tam grande nomen de Africâ, recuperavit totam illam bellatricem Hispaniam, nobilem viris armisque, illam seminarium hostilis exercitus, illam eruditricem Annibalis (incredibile dictum!) à Pyrenæis montibus in columnas Herculis, et Oceanum;

tuor anni fatentur : quàm facillè, vel una civitas probat : eodem quippe, quo obsessa est die, capta est : oménque Africane victoriæ fuit, quòd tam facillè victa est Hispana Carthago. Certum est tamen, ad profligandam provinciam maximè profecisse singularem ducis sanctitatem : quippe qui captivos pueros, puellâsque præcipuæ pulchritudinis, barbaris restituerit, ne in conspectum quidem suum passus adduci, nequid de virginitatis integritate delibâsse saltem oculis videretur. Hæc inter diversa terrarum populus Romanus : nec ideò tamen Italiæ visceribus inhærentem summovere poterat Annibalem. Pleraque ad hostem defecerant : et dux acerrimus contra Romanos Italicis quoque viribus

utebatur. Jam tamen eum plerisque oppidis et regionibus excusseramus. Tarentus ad nos redierat : jam et Capua, sedes et domus, et patria altera Annibalis, tenebatur : cujus amissio tantum Pœno duci dolorem dedit, ut inde totis viribus Romanam converteretur. O populum dignum orbis imperio ! dignum favore, et admiratione hominum ac Deorum ! Compulsus ad ultimos metus, ab incepto non destitit, et de sua Urbe sollicitus, Capuam tamen non omisit : sed parte exercitûs sub Appio consule relicta, parte Flaccum in urbem sequutâ, absens simul, præsensque pugnabat. Quid ergo miramur, moventi castra à tertio lapide Annibali, iterum ipsos Deos, Deos inquam, (nec fateri pudebit)

O R D O.

num : nescias citiùs an feliciùs : quàm velòciter, quatuor anni fatentur : quàm facillè, vel una civitas probat : quippe est capta eodem die, quo est obsessa : fuitque omen Africane victoriæ, quòd Hispana Carthago est victa tam facillè. Tamen est certum, singularem sanctitatem ducis maximè profecisse ad provinciam profligandam : quippe qui restituerit captivos pueros puellâsque præcipuæ pulchritudinis barbaris, ne passus eas adduci in suum conspectum quidem, ne videretur delibavisse quid de integritate virginis saltem oculis. Romanus populus *gessit* hæc inter diversa loca terrarum. Nec tamen ideò poterat summovere Annibalem inhærentem visceribus Italiæ. Pleraque loca defecerant ad hostem : et acerrimus dux utebatur Italicis viribus quoque contra Romanos. Tamen jam excusseramus eum plerisque oppidis et regionibus. Tarentus redierat ad nos : et jam Capua, sedes et domus, et altera patria Annibalis, tenebatur : amissio cujus dedit tantum dolorem Pœno duci, ut converteretur inde Romam totis viribus. O populum dignum imperio orbis ! dignum favore et admiratione hominum ac Deorum ! Compulsus ad ultimos metus non destitit ab incepto, et sollicitus de sua urbe, tamen non amisit Capuam : sed parte exercitûs relicta sub Appio consule, parte sequutâ Flaccum in urbem, simul absens præsensque pugnabat. Ergo quid miramur Deos ipsos iterum, Deos inquam (nec pudebit fateri)

debit) restitisse? Tanta enim ad singulos illius motus vis imbrum effusa, tanta ventorum violentia coorta est, ut divinitus hostem summoveri; neque cœlo, sed ab Urbis ipsius mœnibus, et Capitolio ferri videretur. Itaque fugit, et cessit, et in ultimum se Italiæ recepit sinum, quum Urbem, tantum non adoratam reliquisset. Parva res dictu, sed ad magnanimitatem populi Romani probandam satis efficax: quod illis ipsis, quibus obsidebatur diebus, ager, quem Annibal castris infederat, venalis Romæ fuit, hastæque subjectus invenit emptorem. Voluit Annibal contra fiduciam imitari; subiecitque argentarias Urbis tabernas: nec sector inventus est; ut scias, etiam præfagia fatis fuisse.

Nihil actum erat tantâ virtute, tanto favore etiam Deorum: siquidem Asdrubal frater Annibalis, cum exercitu novo, novis viribus, novâ belli mole veniebat. Actum erat proculdubio, si vir ille se cum fratre junxisset: sed hunc quoque castra metantem Claudius Nero cum Livio Salinatore debellat. Nero in ultimo Italiæ angulo summovebat Annibalem. Livius in diversissimam partem, id est, nascentis Italiæ fauces, signa converterat. Tanto, id est, omni, quâ longissima Italia, solo interjacente, quo consilio, quâ celeritate, consules castra conjunxerint, inopinantemque hostem collatis signis compresserint, neque id fieri Annibal senserit, difficile dictu est. Certè Annibal re cognitâ, quum

O R D O.

restitisse Annibali moventi castra à tertio lapide? Enim tanta vis imbrum est effusa, et tanta violentia ventorum est exorta ad singulos motus illius, ut videretur hostem summoveri divinitus, nec tempestatem ferri cœlo, sed ab mœnibus urbis ipsius, et Capitolio. Itaque fugit et cessit, et recepit se in ultimum sinum Italiæ, quum miratus urbem, reliquisset eam tantum non adoratam. Est res parva dictu, sed satis efficax ad magnanimitatem Romani populi probandam: quod illis diebus ipsis, quibus obsidebatur, ager, quem Annibal infederat castris, fuit venalis Romæ, et subjectus hastæ invenit emptorem. Contra Annibal voluit imitari fiduciam, subiecitque hastæ argentarias tabernas urbis: nec sector est inventus; ut scias hæc etiam fuisse præfagia fatis utriusque populi. Nihil erat actum tantâ virtute, etiam tanto favore Deorum: siquidem Asdrubal frater Annibalis veniebat cum novo exercitu, novis viribus, et novâ mole belli. Proculdubio erat actum, si ille vir junxisset se cum fratre: sed Claudiu Nero cum Livio Salinatore debellat hunc quoque metantem castra. Nero summovebat Annibalem in ultimo angulo Italiæ. Livius converterat signa in diversissimam partem, id est, fauces nascentis Italiæ. Est difficile dictu, quo consilio, et quâ celeritate consules conjunxerint castra, tanto, id est, omni solo interjacente, quâ Italia est longissima, compresserintque hostem inopinantem collatis signis, neque Annibal senserit id fieri. Certè Annibal,

quum projectum fratris caput ad sua castra vidisset, *Agnosco*, inquit, *infelicitatem Carthaginis*. Hæc fuit illius viri, non finè præfagio quodam fati imminentis, prima confessio. Jam certum erat, Annibalem, etiam ipsius confessione, posse vinci: sed tot rerum prosperarum fiduciâ plenus populus Romanus, magni æstimabat asperrimum hostem in suâ Africâ debellare. Duce igitur Scipione, in ipsam Africam totâ mole conversus, imitari cœpit Annibalem, et Italiæ suæ clades in Africam vindicare. Quas ille (Dii boni!) Asdrubalis copias, quos Syphacis exercitus fudit? quæ quantâque utriusque castra facibus illatis unâ nocte delevit? denique jam non à tertio lapide, sed ipsas Carthaginis portas ob-

sidione quatiebat. Sic factum est, ut inhærentem atque incubantem Italiæ extorqueret Annibalem. Non fuit major sub imperio Romano dies, quàm ille, quum duo omnium et antea et postea ducum maximi, ille Italiæ, hic Hispaniæ victor, collatis cominùs signis direxere aciem. Sed et colloquium fuit inter ipsos de legibus pacis. Steterunt diu mutuâ admiratione defixi: ubi de pace non convenit, signa cecinere. Constat utriusque confessione, *nec melius instrui aciem, nec acrius potuisse pugnare*. Hoc Scipio de Annibalis, Annibal de Scipionis exercitu prædicaverunt, Sed tamen Annibal cessit; præmiûmque victoriæ Africa fuit, et sequutus Africam statim terrarum orbis.

O R D O.

nibal, re cõgnitâ, quum vidisset caput fratris projectum ad sua castra, inquit, agnõco infelicitatẽ Carthâginis. Hæc fuit prima confessio illius viri, non sine quodam præfagio imminentis fati. Jam erat certum, Annibalem posse vinci, etiã confessionẽ ipsius: sed Romãnus pópulus, plenus fiduciã tot prosperarum rerum, æstimabat magni debellare asperrimum hostem in suâ Africâ. Igitur conversus totâ mole in Africam ipsam, Scipione duce, cœpit imitari Annibalem, et vindicare clades suæ Italiæ in Africam. Boni Dii! quas cõpias Asdrubalis, quos exercitus Syphacis ille fudit? quæ quantâque castra utriusque delevit unâ nocte facibus illatis? jam denique non *terrui Pãnos* à tertio lapide, sed quatiebat portas ipsas Carthâginis obsidione. Sic est factum, ut extorqueret Annibalem inhærentem atque incubantem Italiæ. Non fuit major dies sub Romãno império, quàm ille, quum duo máximi omnium ducum, et antea et postea, ille victor Italiæ, hic *victor* Hispaniæ, direxere aciem signis collatis cominùs. Sed et fuit colloquium inter ipsos de legibus pacis. Steterunt diu defixi mutuâ admiratione: ubi non convenit de pace, cecinere signa. Constat confessionẽ utriusque, nec aciẽ potuisse instrui meliùs, nec pugnare acriùs. *Ambo* prædicaverunt hoc, Scípío de exercitu Annibalis, Annibal de exercitu Scipionis. Sed tamen Annibal cessit; Africâque fuit præmium victoriæ, et statim orbis terrarum fuit sequutus Africam.

CAP. VII.

Bellum Macedonicum primum.

POST Carthaginem vinci neminem puduit. Sequutæ sunt statim Africam gentes, Macedonia, Græcia, Syria, cæteraque omnia, quodam quasi æstu, et torrente fortunæ. Sed primi omnium Macedones, affectator quondam imperii populus. Itaque quamvis tunc Philippus regno præsideret, Romani tamen dimicare sibi cum rege Alexandro videbantur. Macedonicum bellum nomine amplius, quàm spectatione gentis fuit. Causa cœpit à fœdere Philippi, quo rex jampridem dominantem in Italiâ Annibalem sibi sociaverat: postea crevit, implorantibus Athenis auxilium contra regis injurias, quum ille ultra jus victoriæ, in templa,

aras, et sepulchra ipse sæviret. Placuit senatui opem tantis ferre supplicibus. Quippe jam gentium reges, duces, populi, nationes, præsidia sibi ab hâc urbe petebant. Primo igitur Lævino consule populus Romanus Ionium mare ingressus, tota Græciæ littora veluti triumphanti classe peragravit. Spolia quippe Siciliæ, Sardiniae, Hispaniæ, Africæ præferibat; manifestam victoriam nata in prætoriâ puppe laurus pollicebatur. Aderat sponte in auxilium Attalus rex Pergamenorum: aderant Rhodii, nauticus populus: qui navibus à mari, consul à terris, omnia equis virisque quatiebat. Bis victus rex, bis fugatus, bis exutus castris: quum tamen

O R D O.

Post Carthaginem pûdit nêminem vinci. Statim hæ gentes sunt seqûutæ Africam, nempe Macedónia, Græcia, Syria, omniâque cætera loca, quasi quodam æstu et torrénte fortunæ. Sed primi ômnium Macêdones; pópulus quondam affectátor impérii. Itaque quamvis tunc Philípus prælîderet regno, tamen Románi videbántur sibi dimicáre cum Rege Alexándro. Macedónicum bellum fuit ámplius nómine quàm spectatíone gentis. Causa cœpit à fœdere Philippi, quo rex sociáverat sibi Anníbalem jampridem dominántem in Itáliâ: póstea crevit, Athénis implorántibus auxílium contra injúrias regis, quum ille sævíret, ultra jus victóriæ, in templa, aras, et sepúlchra ipsa. Plácuit senátui ferre opem tantis supplicibus. Quippe jam reges géntium, duces, pópuli, et nationes, petébant præsidia sibi ab hâc urbe. Igitur primò, Lævino cónsule, Románus pópulus ingrêssus Iónium mare, peragrávit tota littora Græciæ classe véluti triumphánti. Quippe præferébat spólia Siciliæ, Sardiniae, Hispániae, et Africæ; laurus nata in prætóriâ puppe pollicebátur manifestam victóriam. Attalus, rex Pergamenórum, áderat sponte in auxílium: Rhódii, naúticus pópulus, áderant: qui quatiebat omnia návibus à mari, et consul à terris, equis virisque. Rex est bis victus,

tamen nihil terribilius Macedonibus fuit ipso vulnerum aspectu: quæ non spiculis, non sagittis, nec ullo Græculo ferro, sed ingentibus pilis; nec minoribus adaucta gladiis, ultro mortem patebant. Enimvero Flaminio duce invios antea Chaonum montes, Aoumque amnem per abrupta vadentem, id est, ipsa Macedoniæ claustra penetraimus. Introisse, victoria fuit: nam nunquam postea ausus congredi rex, ad tumulos, quos Cynocephalas vocant, uno, ac ne hõc quidem iusto proelio opprimitur. Et illi quidem consul pacem dedit, regnumque concessit. Mox, ne quid esset

hostile, Thebas, et Eubœam, et grassantem sub Nabide suo Lacedæmonem compescuit. Græciæ verò veterem statim reddidit, ut legibus viveret suis, et avitâ libertate frueretur. Quæ gaudia, quæ vociferationes fuerunt, quum hoc fortè Nemeæ in theatro, quinquennialibus ludis à præcone caneretur? quo certavere plausu? quid florum in consulem profuderunt? Et iterum iterumque præconem repetere illam vocem jubebant, quâ libertas Achaiæ pronunciabatur: nec aliter illâ consulari sententiâ, quàm modulatissimo aliquo tibiæ, aut fidium cantu, fruebantur.

O R D O.

Victus, bis fugatus, et bis exutus castris: quum tamen nihil fuit terribilius Macedonibus aspectu ipso vulnerum: quæ sunt facta non spiculis, non sagittis, nec ullo Græculo ferro, sed ingentibus pilis; nec adaucta minoribus gladiis patebant ultra mortem. Enimverò, Flaminio duce, penetraimus montes Chaonum antea invios, amnemque Aoum vadentem per abrupta loca, id est, claustra ipsa Macedoniæ. Introivisse fuit victoria: nam rex, nunquam postea ausus congredi, opprimitur ad tumulos, quos vocant Cynocéphalas, uno, ac hoc ne quidem iusto proelio. Et quidem consul dedit pacem illi, concessitque regnum. Mox, ne esset quid hostile, compescuit Thebas, et Eubœam, et Lacedæmonem grassantem sub suo principe Nabide. Verò reddidit veterem statum Græciæ, ut viveret suis legibus, et frueretur avitâ libertate. Quæ gaudia fuerunt, quæ vociferationes, quum fortè hoc caneretur à præcone Nemeæ in theatro quinquennialibus ludis? quo plausu certavere? quid florum profuderunt in consulem? et jubebant præconem repetere iterum iterumque illam vocem, quâ libertas Achaiæ pronunciabatur: nec fruebantur illâ consulari sententiâ aliter quàm aliquo modulatissimo cantu tibiæ, aut fidium.

CAP. VIII.

Bellum Syriacum regis Antiochi.

MACEDONIAM statim, et regem Philippum Antiochus excepit, quodam casu, quasi industriâ, sic adgubernante fortunâ, ut quemadmodum ab Africâ in Europam, sic ab Europâ in Asiam, ultro se suggerentibus causis, imperium procederet, et cum terrarum orbis situ, ipse ordo victoriarum navigaret. Non aliud formidolosius famâ bellum fuit: quippe quum Persas, et orientem, Xerxem, atque Darium cogitarent; quando perfossi invii montes, quando velis opertum mare nunciaretur: ad hoc cœlestes minæ territabant, quum humore continuo Cumanus Apollo sudaret. Sed hic faventis Asiæ suæ nu-

minis timor erat. Nec sanè viris, opibus, armis, quicquam copiosius Syriâ: sed in manus tam ignavi regis inciderat, ut nihil fuerit in Antiocho speciosius, quàm quòd à Romanis victus est. Impulere regem in id bellum, illinc Thoas Ætoliae princeps, inhonoratam apud Romanos querens adversus Macedones militiæ suæ societatem: hinc Annibal, qui in Africâ victus, profugus, et pacis impatiens, hostem populo Romano toto orbe quærebat. Et quod illud fuisset periculum, si se consiliis ejus rex tradidisset, id est, si Asiæ viribus usus fuisset miser Annibal? Sed rex suis opibus, et nomine regio fretus, fatis

O R D O.

Antiochus statim excepit Macedoniam et regem Philippum, fortunâ, quodam casu, quasi industriâ, sic adgubernante, ut, quemadmodum imperium *processit* ab Africâ in Europam, sic procederet ab Europâ in Asiam, causis suggerentibus se ultro, et ordo ipse victoriarum navigaret cum situ orbis terrarum. Non fuit aliud bellum formidolosius famâ: quippe quum cogitarent Persas, et orientem, Xerxem, atque Darium; quando invii montes *nunciarentur fuisse* perfossi, quando mare nunciaretur *fuisse* opertum velis: ad hoc cœlestes minæ territabant, quum Cumanus Apollo sudaret continuo humore. Sed hic erat timor numinis faventis suæ Asiæ. Nec sanè erat quicquam copiosius Syriâ viris, opibus, et armis: sed inciderat in manus tam ignavi regis, ut nihil fuerit speciosius in Antiocho, quàm quòd est victus à Romanis. *Hi* impulere regem in id bellum, illinc Thoas princeps Ætoliae, querens inhonoratam societatem suæ militiæ apud Romanos adversus Macedones: hinc Annibal, qui, victus in Africâ, profugus, et impatiens pacis, quærebat hostem Romano populo toto orbe. Et quod fuisset illud periculum, si rex tradidisset se ejus consiliis, id est, si miser Annibal fuisset usus viribus Asiæ? sed rex, fretus suis opibus et régio nómine, habuit satis móvère

fatīs habuit bellum movere. Europa jam dubio procul jure ad Romanos pertinebat : hīc Lyſimachiam urbem, in littore Thracio poſitam à majoribus ſuis, Antiochus ut hæreditario jure repoſcebat. Hōc velut ſidere, Aſiatici belli mota tempeſtas. Et maximus regum, contentus fortiter indixiſſe bellum, quum ingenti ſtrepitu ac tumultu moviſſet ex Aſiā, occupatis ſtatim inſulis, Græciæque littoribus, otia et luxus tanquam victor agitabat. Eubœam inſulam continenti adhærentem tenui freto, reciprocantibus aquis Euripus abſcidit. Hīc ille poſitis aureis ſericisque tentoriis, ſub ipſo freti murmure, quum inter fluenta tibiis fidibūſque concineret, collatis undique, quamvis per hye-

mem; roſis, ne non aliquo ducem genere agere videretur, virginum puerorūque delectus habebat. Talem ergo regem jam ſuā luxuriā debellatum, populus Romanus Acilio Glabrione conſule, in inſulā aggreſſus, ipſo ſtatim adventū ſui nuncio coëgit ab inſulā fugere. Tum præcipitem apud Thermopylas aſſequutus, locum trecentorum Laconum ſpecioſā cæde memorandum, ne ibi quidem fiducia loci reſiſtentem, mari ac terrā cedere coëgit. Statim et è veſtigio itur in Syriam. Clafſis regia Polyxenidæ Annibalique commiſſa : nam rex prælium nec ſpectare poterat : igitur duce Æmilio Regillo adremigantibus Rhodiis, tota laceratur. Ne ſibi placeant Athenæ; in Antiocho vicinus Xerxem; in Æmilio,

O R D O.

vére bellum. Jam procul dúbio Európa pertinébat ad Romános jure : hīc Antiochus repoſcébat Lyſimáchiam, urbem poſitam in Thracio littore à ſuis majoribus, ut hæreditário jure. Tempóritas Aſiatici belli erat mota velut hoc ſidere. Et máximus regum, contentus indixiſſe bellum fórtiter, quum moviſſet ingenti ſtrépitu ac tumultu ex Aſiā, inſulis ſtatim occupátis, littoribūſque Græciæ, tanquam victor agitabat otia et luxus. *Flúvius* Euripus abſcidit Eubœam inſulam adhærentem continéti ténuī freto, reciprocántibus aquis. Hīc ille, áureis ſericisque tentóriis poſitis, ſub múrmure ipſo freti, quum concíneret tibiis fidibūſque inter fluénta, roſis collátis úndique, quamvis per hyemem, ne non viderétur ágere ducem áliquo género, habébat delectus virginum puerorūſque. Ergo Románuſ populus, aggreſſus talem regem jam debellátum ſuā luxuriā in inſulā, Acílio Glabrióne cónſule, coëgit *eum* fugere ab inſulā, ſtatim núncio ipſo ſui advéntūs. Tum aſſequútus *eum* præcipitem apud Thermópylas, locum memorándum ſpecioſā cæde trecentórum Lacónum, ne quidem ibi reſiſténtem fidúciā loci, coëgit *eum* cédere mari ac terrā. Statim et è veſtigio itur in Syriam. Régia clafſis erat commiſſa Polyxenidæ Annibalique : nam rex nec póterat ſpectáre prælium : igitur tota *cláſſis* lacerátur, Æmílio Regillo duce, Rhódiis adremigántibus. Ne Athénæ pláceant ſibi; vicinus Xerxem in Antíocho;

Æmilio, Themistoclem æquavimus; Ephesiis Salamina pensavimus. Tum consule Scipione, cui frater ille modò victor Carthaginis Africanus voluntariâ legatione aderat, debellari regem placet: et jam toto cesserat mari; sed nos imus ulteriùs. Mæandrum ad amnem, montemque Sipylum, castra ponuntur. Hic rex, incredibile dictu, quibus auxiliis, quibus copiis confederat! trecenta millia peditum; equitum, falcatorumque curruum

non minor numerus. Elephantis ad hoc immensæ magnitudinis, auro, purpurâ, argento, et suo ebore fulgentibus, aciem utrinque vallaverat. Sed hæc omnia præpedita magnitudine suâ; ad hoc imbre, qui subito superfusus, mirâ felicitate Persicos arcus corruerat. Primum trepidatio, mox fuga, dehinc triumphus fuerunt. Victo et supplici pacem atque partem regni dari placuit, eò libentiùs, quòd tam facillè cessisset.

O R D O.

Antiocho; æquavimus Themistoclem in Æmilio; pensavimus Salamina Ephesiis. Tum placet regem debellari consule Scipione, cui ille frater Africanus, modò victor Carthaginis, aderat voluntariâ legatione: et jam cesserat toto mari; sed nos imus ulteriùs. Castra ponuntur ad amnem Mæandrum, montemque Sipylum. *Est* incredibile dictu, quibus auxiliis, quibus copiis rex confederat hic! *fuere* trecenta millia peditum; non minor numerus equitum, falcatorumque curruum. Ad hoc, vallaverat aciem utrinque elephantis immensæ magnitudinis, fulgentibus auro, purpurâ, argento et suo ebore. Sed omnia hæc sunt præpedita suâ magnitudine; ad hoc, corruerat Persicos arcus imbre, qui subito *erat* superfusus mirâ felicitate. Fuerunt, primum trepidatio, mox fuga, dehinc triumphus. Placuit pacem atque partem regni dari victo et supplici *principi*, libentiùs eò, quòd cessisset tam facillè.

C A P. IX.

Bellum Ætolicum.

SYRIATICO bello successit ut debebat, Ætolicum. Victo quippe Antiocho, Romanus faces Asiatici belli

persequabatur. Ergo Fulvio Nobiliori mandata ultio est. Hic protinus caput gentis Ambraciam, regiam Pyrrhi, machinis quatit.

O R D O.

Ætolicum successit Syriatico bello ut debebat. Quippe Romanus *pópulus*, Antiocho victo, persequabatur faces Asiatici belli. Ergo ultio est mandata Fulvio Nobiliori. Hic protinus quatit caput gentis Ambraciam, *regiam*

quatit. Sequuta deditio est. Aderant Ætolorum precibus Attici, Rhodii : et meminera-
mus auxilii : sic placuit ignoscere. Serpsit tamen latius in proximos
bellum, omnemque late Cepha-

leniam, Zacynthon : et quic-
quid insularum in eo mari inter
Ceraunios montes jugumque
Maleum, Ætolici belli accessio
fuerunt.

O R D O.

am Pyrrhi máchinis. Deditio est seqúta. Attici, et Rhódii áderant
pécibus Ætolórum : et meminérámus auxilií : sic plácuit ignóscere
illis. Tamen bellum serpsit latiús in próximos pópulos, omnémque
Cephaléniam late, et Zacynthon : et quicquid insularum, i. e. omnes
insule, quæ in eo mari inter Ceraúnios montes, Maleúmque jugum, fu-
accéssio Ætólici belli.

C A P. X.

Bellum Histricum.

HISTRI sequuntur Æto-
los : quippe bellantes eos
nuper adjuverant : et initia pug-
næ prospera hosti fuerunt, ead-
emque exitii causa. Nam quum
Cnæi Manlii castra cepissent,
opimæque prædæ incubarent ;
epulantes, ac ludibundos plerof-
que, ac ubi essent, præ pocu-

lis nescientes, Appius Pulcher
invadit. Sic cum sanguine et
spiritu malè partam revomuere
victoriam. Ipse rex Apulo, e-
quo impositus, quum subinde
crapulâ et capitis errore lapsa-
ret, captum sese vix et ægre,
postquam exporrectus est, didi-
cit.

O R D O.

Histri sequuntur Ætolos : quippe nuper adjúverant eos bellántes : et
initia pugnæ fuérunt próspera hosti, eadémque erat causa exitii. Nam
quum cepissent castra Cnæi Mánlii, incubaréntque opímæ prædæ ; Ap-
pius pulcher invádit eos epulántes, ac plerósque ludibúndos, ac nesciéntes
præ póculis ubi essent. Sic revomuére victóriam malè partam cum
sanguine ac spiritu. Rex Apulo ipse, impósitus equo, quum lapsáret
crapulâ et erróre cápitis, vix et ægrè, postquam est experréctus, didicit
sese esse captum.

CAP. XI.

Bellum Gallogræcum.

Gallogræciam quoque Syriaci belli ruina convolvit: fuerint inter auxilia regis Antiochi, an fuisse, ac cupidus triumphi Manlius eos visos simulaverit, dubium est. Certè negatus est victori triumphus; quia causam belli non approbavit senatus. Cæterùm, gens Gallogræcorum, sicut ipsum nomen indicio est, mixtæ, et adulteratæ reliquiæ Gallorum, qui Brenno duce vastaverant Græciam: mox Orientem sequuti, in mediâ Asiæ parte sederunt. Itaque ut frugum semina mutato solo degenerant, sic illa genuina feritas eorum,

Asiaticâ amœnitate mollita est. Duobus itaque præliis fusi fugatique sunt: quamvis sub adventu hostis relictis sedibus, in altissimos se montes recepissent, quos Tolostobogi, Tectosagique jam infederant. Utrique fundis sagittisque acti, in perpetuam se pacem dediderunt. Sed alligati miraculo quodam fuere, quum catenas morsibus et ore tentassent, quum offocandas invicem fauces præbuissent. Nam Orgiagontis regis uxor à centurione stuprùm passâ memorabili exemplo custodiam evasit, revulsùmque militis caput ad maritum suum retulit.

O R D O.

Ruina Syriaci belli convolvit Gallogræciam quoque: est dúbium an fuerint inter auxilia regis Antiochi, an Mánlius, cupidus triúmphi, simuláverat eos *fuisse* visos *sibi*. Certè triúmphus est negátus victóri; quia senátus non approbávit causam belli. Cæterùm gens Gallogræcorum, sicut nomen ipsum est indicio, *fuérunt* mixtæ et adulteratæ reliquiæ Gallorum, qui vastáverant Græciam Brenno duce: mox seqúti orientem sedérunt in mediâ parte Asiæ. Itaque ut sémina frugum degenerant solo mutáto, sic illa genuína féritas eorum est mollíta Asiaticâ amœnitate. Itaque sunt fusi fugatique duobus præliis: quamvis, sédibus relictis sub advéntu hostis, recepissent se in altíssimos montes, quos Tolostobógi, Tectosagique jam infederant. Utrique, acti fundis sagittisque, dediderunt se in perpétuam pacem. Sed fuere alligáti quodam miraculo, quum tentavissent caténas mórribus et ore, quum præbuissent fauces offocandas invicem. Nam uxor regis Orgiagóntis, passâ stuprùm à centurione, evásit custódiam memorábili exémplo, retulítque caput militis revulsùm ad suum maritum.

CAP. XII.

Bellum Macedonicum secundum.

DUM aliæ aliæque gentes Syriaci belli sequuntur ruinam, Macedonia se rursus erexit. Fortissimum populum memoria et recordatio suæ nobilitatis agitabat: successerat Philippo filius Perses; qui semel in perpetuum victam esse Macedoniam, non putabat ex gentis dignitate. Multo vehementiùs sub hóc Macedones, quàm sub patre consurgunt: quippe Thracas in vires suas traxerant: atque ita industriam Macedonum, viribus Thracum, ferociam Thracum disciplinâ Macedonum temperaverunt. Accessit his consilium ducis, qui situm regionum suarum summo speculatus Hæmo, positus per abrupta castris,

ita Macedoniam suam armis ferroque vallaverat, ut non reliquisset aditum, nisi à cœlo venturis hostibus videretur. Nam Marcio Philippo consule eam provinciam ingressus populus Romanus, exploratis diligenter accessibus per Astrudem paludem, per acerbos dubiosque tumulos, illa quæ volucris quoque videbantur invia, accessit: regemque securum, et nihil tale metuentem, subitâ belli irruptione terruit. Cujus tanta trepidatio fuit, ut pecuniam omnem in mare jusserit mergi, ne periret: classem cremari, ne incenderetur.

Paulo consule, quum majora et crebra essent imposita præsidia,

O R D O.

Dum aliæ aliæque gentes sequuntur ruinam Syriaci belli, Macedonia rursus erexit se. Memoria et recordatio suæ nobilitatis agitabat fortissimum populum. Perses filius successerat Philippo; qui *Perses* non putabat *esse* ex dignitate gentis Macedoniam esse semel victam in perpetuum. Macedones consurgunt multo vehementiùs sub hoc, quàm sub patre: quippe traxerant Thracas in suas vires: atque ita temperaverunt industriam Macedonum viribus Thracum, et ferociam Thracum disciplinâ Macedonum. Consilium ducis accessit his, qui, speculatus situm suarum regionum summo Hæmo, castris positus per abrupta loca, ita vallaverat suam Macedoniam armis ferroque, ut videretur non reliquisset aditum hostibus, nisi venturis à cœlo. Nam Romanus populus, ingressus eam provinciam, Marcio Philippo consule, accessit per paludem Astrudem, accessibus diligenter exploratis, per acerbos dubiosque tumulos, illa loca quæ videbantur invia volucris quoque: terruitque regem securum, et metuentem nihil tale subitâ irruptione belli. Cujus fuit tanta trepidatio, ut jusserit omnem pecuniam mergi in mare, ne periret; et classem cremari, ne incenderetur. Paulo consule, quum majora et crebra præsidia essent imposita, Macedonia est deprehensa per alias

fidia, per alias vias Macedonia deprehensa est; summâ quidem arte et industriâ ducis, quum aliâ minatus, aliâ irrepsisset. Cujus adventus ipse adeo terribilis regi fuit, ut interesse non auderet, sed gerenda ducibus bella mandaverit. Absens ergo victus, fugit in maria, insulamque Samothracen, fretus celebri religione, quasi templa et aræ possent defendere, quem nec montes sui, nec arma potuissent. Nemo regum diutius amissæ fortunæ conscientiam retinuit. Supplex quum scriberet ad imperatorem ab illo quo confugerat templo, noménque epistolæ notaret suum, *regem* addidit. Sed nec reverentior captæ majestatis alius Paulo fuit. Quum in conspectum venisset hostis, in templum recepit, et conviviis adhibuit, liberósque

admonuit suos, ut fortunam, cui tantum liceret, revererentur. Inter pulcherrimos hunc quoque populus Romanus de Macedonia duxit atque vidit triumphum: quippe cuius spectaculo triduum impleverit. Primus dies signa tabulâsque: sequens arma pecuniâsque transvexit: tertius captivos, ipsûmque regem, attonitum adhuc, tanquam subito malo stupentem. Sed multo prius gaudium victoriæ populus Romanus, quàm epistolas victoris perceperat: quippe eodem die, quo victus Perses in Macedonia, Romæ cognitum est. Duo juvenes candidis equis apud Juturnæ lacum pulverem et crurorem abluabant: hi nunciavere. Castorem et Pollucem fuisse creditum vulgo, quod gemini fuissent,

O R D O.

alias vias; summâ arte quidem, et industriâ ducis, quum minatus aliâ, irrepsisset aliâ. Cujus adventus ipse fuit adeo terribilis regi, ut non auderet interesse, sed mandaverit bella ducibus gerenda. Ergo victus absens fugit in maria, insulamque Samothracen, fretus celebri religione, quasi templa et aræ possent defendere *eum*, quem nec sui montes, nec arma potuissent *defendere*. Nemo regum diutius retinuit conscientiam amissæ fortunæ. Quum supplex scriberet ad Imperatorem ab illo templo, quod confugerat, notarétque suum nomen epistolæ, addidit *regem*. Sed nec fuit alius reverentior captæ majestatis Paulo. Quum venisset in conspectum hostis, recepit *eum* in templum, *i. e. tentorium*, et adhibuit *eum* conviviis, admonuitque suos liberos, ut revererentur fortunam, cui tantum liceret. Romanus populus duxit atque vidit hunc triumphum de Macedonia quoque inter pulcherrimos: quippe cuius spectaculo impléverit triduum. Primus dies *transvexit* signa tabulâsque; sequens transvéxit arma pecuniâsque: tertius captivos, regémque ipsam, adhuc attonitum, tanquam stupentem subito malo. Sed Romanus populus percéperat gaudium victoriæ multo prius quàm epistolas victoris: quippe est cognitum Romæ eodem die, quo Perses *fuit* victus in Macedonia. Duo juvenes, candidis equis, abluébant púlverem et cruórem apud lacum Juturnæ: hi nunciavere. *Fuit* crédito vulgò *hos* fuisse Castórem

issent, interfuisse bello, quòd doniâ venire, quòd adhuc an-
sanguine maderent : à Mace- helarent.

O R D O.

Castorem et Pollucem, quòd fuissent gémini, interfuisse bello, quòd
madèrent sanguine ; et venire à Macedoniâ, quòd adhuc anhelarent.

C A P. XIII.

Bellum Illyricum.

MACEDONICI belli contagio traxit Illyrios. Ipsi quidem ut Romanum à tergo distringerent, à Perse rege conducti pecuniâ, militavere. Sinè morâ ab Anicio prætorè subiguntur. Scordam caput gentis delesse suffecit : statim sequuta deditio est. Denique hoc bellum antè finitum est, quàm geri Romæ nunciaretur.

O R D O.

Contagio Macedonici belli traxit Illyrios. Ipsi quidem militavere, ut distringerent Romanum *pópulum* à tergo, conducti pecuniâ à Perse rege. Sine morâ subiguntur ab Anicio prætorè. Suffecit delevisse scordam caput gentis : statim deditio est sequuta. Denique hoc bellum est finitum antè quàm nunciaretur Romæ geri.

C A P. XIV.

Bellum Macedonicum tertium.

QUODAM fato, quasi ita convenisset inter Pœnos et Macedones, ut tertio quoque vincerentur, eodem tempore utrique arma moverunt. Sed prior jugum excutit Macedo, aliquanto quàm antè gravior, dum contemnitur. Causa belli propè erubescenda : quippe regnum pariter et bellum vir ultimæ fortis Andriscus invaserat ; dubium liber an servus, mercenarius

O R D O.

Quodam fato, quasi ita convenisset inter Pœnos et Macédones, ut vincerentur quoque tertio, utrique moverunt arma eodem tempore. Sed Macédo prior excutit jugum, aliquantò gravior quàm antè, dum contemnitur. Causa belli erat propè erubescenda : quippe Andriscus, vir ultimæ fortis, invaserat regnum pariter et bellum ; est dubium an liber

mercenarius certè: sed quia vulgo ex similitudine Philippi, *Pseudo-Philippus* vocabatur, regiam formam, regium nomen, animo quoque regio implevit. Igitur dum hæc ipsa contemnit populus Romanus, Juventio prætore contentus, virum non Macedonicis modò, sed Thraciæ quoque auxiliis ingentibus validum, temere tentavit: invictusque à veris regibus, ab illo imagina-

rio et scenico rege superatur. Sed consule Metello, amissum cum legione prætorem, plenissimè ultus est. Nam et Macedoniam servitute multavit: et ducem belli deditum ab eo, ad quem confugerat, Thraciæ regulo, in Urbem in catenis reduxit; hoc quoque illi in malis indulgente fortunâ, ut de eo populus Romanus, quasi de vero rege triumpharet.

O R D O.

liber an servus, certè mercenarius: sed quia vocabatur *Pseudo-Philippus* similitudine Philippi, implevit régiam formam, et régium nomen régio animo quoque. Igitur dum Românus pópulus contemnit hæc ipsa, contentus Juvéntio prætore, témerè tentávit virum, válidum non modò Macedónicis, sed ingéntibus auxiliis Thráciæ quoque: invictúsque à veris régibus, superátur ab illo imaginário et scénico rege. Sed Metéllò cónsule, plenissimè est ul-tus prætorem amíssum cum legiónè. Nam et multávit Macedóniam servitúte: et redúxit ducem belli in urbem in caténis, déditum ab eo Régulo Thráciæ, ad quem confúgerat; fortúnâ indulgéntè hoc quoque illi in malis, ut Românus pópulus triumpharet de eo, quasi de vero rege.

C A P. XV.

Bellum Punicum tertium.

TERTIUM cum Africâ bellum, et tempore exiguum, (nam quadriennio patratum est) et in comparatione priorum, minimum labore: (non enim tam cum viris, quàm cum ipsâ urbe pugnatum est) sed planè maximum eventus: quippe eo tandem Carthago finita est. Atque si quis trium temporum momenta consideret, primo commissum bellum,

O R D O.

Tértium bellum cum Africâ erat et exiguum témpore, (nam est patrátum quadriénio) et in comparatióne priórum, mínimum labóre; (enim est pugnátum non tam viris, quàm cum urbe ipsâ) sed planè máximum événtu: quippe eo tandem Carthágo est finíta. Atque si quis consideret moménta trium témporum, bellum est commissum primo,

lum, profligatum secundo, tertio verò confectum est. Sed hujus causa belli, quòd contra fœderis legem adversùs Numidas quidem semel parâisset classem et exercitum, frequens autem Masinissæ fines territabat. Sed huic bono socioque regi favebatur. Quum bellum sederet, de belli fine tractatum est. Cato inexpiabili odio delendam esse Carthaginem, et quum de alio consulerebatur, pronuntiabat. Scipio Nasica servandam, ne metu ablato æmulæ urbis, luxuriare felicitas Urbis inciperet. Medium senatus elegit, ut urbs tantum loco moveretur. Nihil enim speciosius videbatur quam esse Carthaginem, quæ non timeretur. Igitur Manilio Cenforinoque consulibus, populus Romanus aggressus Car-

thaginem, spe pacis injectâ, traditam à volentibus classem, sub ipso ore urbis incendit. Tum evocatis principibus, *si salvi esse vellent, ut migrarent finibus*, imperatum. Quod pro rei atrocitate adeò movit iras, ut extrema mallent. Comploratum igitur publicè statim, et pari voce clamatum est, Ad arma: seditque sententia, quoquo modo rebellandum: non quia spes ulla jam superesset, sed quia patriam suam mallent hostium quam suis manibus everti. Qui rebellantium fuerit furor, vel hinc intelligi potest, quòd in usum novæ classis tecta domûsque resciderunt: in armorum officinis, aurum et argentum pro ære ferroque conflatum est: in tormentorum vincula, matronæ crines suos contulerunt.

Mancino

O R D O.

mo, profligatum secundo, verò confectum tertio. Sed causa hujus belli erat, quòd, contra legem fœderis quidem, semel paravisset classem et exercitum adversus Numidas, autem frequens territabat fines Masinissæ. Sed favebatur huic bono socioque regi. Quum bellum sederet, est tractatum de fine belli. Cato inexpiabili odio pronuntiabat Carthaginem esse delendam, et quum consulerebatur de alio. Scipio Nasica censuit eam esse servandam, ne metu æmulæ urbis ablato, felicitas urbis inciperet luxuriare. Senatus elegit medium, ut urbs tantum moveretur loco. Enim nihil videbatur speciosius, quam esse Carthaginem, quæ non timeretur. Igitur Manilio Cenforinoque consulibus, Romanus populus aggressus Carthaginem, spe pacis injectâ, incendit classem traditam à *Panis* volentibus sub ore ipso urbis. Tum est imperatum principibus evocatis, ut migrarent finibus, si vellent esse salvi. Quod adeò movit iras pro atrocitate rei, ut mallent pati extrema. Igitur statim est comploratum publicè, et clamatum pari voce, Ad arma: sententiâque sedit, esse rebellandum quoquo modo: non quia jam ulla spes superesset, sed quia mallent suam patriam everti manibus hostium quam suis. Qui fuerit furor rebellantium, potest intelligi vel hinc, quòd resciderunt tecta domûsque in usum novæ classis: in officinis armorum, aurum et argentum est conflatum pro ære ferroque: matronæ contulerunt suos crines

Mancino deinde consule, terrâ marique fervebat obsidio. Operis portus nudatus; et primus, et sequens, jam, et tertius murus; quum tamen Byrsa, quod nomen arcis fuit, quasi altera civitas resistebat. Quamvis profligato urbis excidio, tamen fatale Africæ nomen Scipionum videbatur. Igitur in alium Scipionem conversa Respublica, finem belli reposcebat. Hunc Paulo Macedonico procreatum, Africani illius magni filius, in decus gentis assumpserat, hunc scilicet fato, ut quam urbem concusserat avus, nepos ejus everteret. Sed ut quam maximè mortiferi esse morsus solent morientium bestiarum; sic plus negotii fuit cum semirutâ Carthagine, quam integrâ. Compulsis in unam arcem hosti-

bus, portum quoque maris Romanus obsederat. Illi alterum ibi portum, ab aliâ urbis parte foderunt: nec ut fugerent, sed qua nemo illos evadere posse credebatur. Indè quasi enata subito classis erupit: quum interim jam diebus, jam noctibus, nova aliqua moles, nova machina, nova perditorum hominum manus, quasi ex obruto incendio subita de cineribus flamma, prodibat. Deploratis novissimè rebus, quadraginta se millia virorum dederunt: quod minùs credas, duce Asdrubale. Quanto fortius semina, et uxor ducis? quæ comprehensis duobus liberis, à culmine se domûs in medium misit incendium, imitata reginam, quæ Carthaginem condidit. Quanta urbs deleta sit, ut de cæteris taceam, vel

O R D O.

in vincula tormentorum. Deinde Mancino consule, obsidio fervebat terrâ marique. Portus erat nudatus operis; et primus, et sequens, et jam tertius murus est captus; quum tamen Byrsa, quod fuit nomen arcis, resistebat quasi altera civitas. Quamvis excidio urbis profligato, tamen nomen Scipionum videbatur fatale Africæ. Igitur respublica, conversa in alium Scipionem, reposcebat finem belli. Filius illius magni Africani assumpserit hunc, procreatum Paulo Macedonico, in decus gentis, scilicet hoc fato, ut quam urbem avus concusserat, ejus nepos everteret. Sed ut morsus morientium bestiarum solent esse quàm maximè mortiferi; sic fuit plus negotii cum semirutâ Carthagine, quam integrâ. Hostibus compulsis in unam arcem, Romanus populus obsederat portum quoque. Illi foderunt alterum portum ibi ab aliâ parte urbis: nec ut fugerent, sed quæ nemo credebatur illos posse evadere. Indè classis, enata quasi subito, erupit: quum interim jam diebus, jam noctibus, aliqua nova moles, nova machina, et nova manus perditorum hominum prodibat quasi subita flamma de cineribus ex obruto incendio. Novissimè rebus deploratis, quadraginta millia virorum dederunt se: quod minùs credas, Asdrubale duce. Quanto fortius semina, et uxor ducis egit? quæ, duobus liberis comprehensis, misit se à culmine domûs in medium incendium, imitata reginam, quæ condidit Carthaginem. Quanta urbs sit

vel ignium morâ probari potest : plis suis sponte hostes immiserant : ut quatenus urbs eripi Romanus non poterat, triumphus arderet.

O R D O.

fit delēta, ut taceam de cæteris, potest probari vel morâ ignium : quippe incendium vix potuit extingui per decem et septem continuos dies, quod hostes immiserant sponte suis domibus ac templis : ut quatenus urbs non poterat eripi Romanis, triumphus arderet.

C A P. XVI.

Bellum Achaicum.

QUASI sæculum illud eversioibus urbium curreret, ita Carthaginis ruinam statim Corinthus excepit, Achaiae caput, Graeciae decus, inter duo maria, Ionium et Aegæum, quasi spectaculo expolita. Hæc (facinus indignum!) antè oppressa est, quàm in numerum certorum hostium referretur. Critolaus causa belli : qui libertate à Romanis datâ adversus ipsos usus est : legatosque Romanos, dubium an et manu, certè oratione violavit. Igitur Metello, ordinanti tum maxime Macedoniam, mandata est ultio : et hinc Achaicum bellum. Ac primam Critolai manum Metellus consul, per patentes Elidis campos, toto cecidit Alpheo. Et uno proelio peractum erat bellum. Jam et urbem ipsam terrebat obsidio : sed (fata rerum!) quum Metellus dimicasset, ad victoriam Mummius venit. Hic alterius ducis Diæi latè exercitum sub

O R D O.

Quasi illud sæculum curreret eversioibus urbium, ita statim Corinthus, caput Achaiæ, decus Graeciae, expolita quasi spectaculo inter duo maria, Ionium et Aegæum, excepit ruinam Carthaginis. Hæc (indignum facinus!) est oppressa antè quàm referretur in numerum certorum hostium. Critolaus erat causa belli : qui est usus libertate datâ à Romanis adversus ipsos : violavitque Romanos legatos, est dubium an et manu, certè oratione. Igitur ultio est mandata Metello, tum maxime ordinanti Macedoniam : et hinc Achaicum bellum oritur. Ac Metellus consul cecidit primam manum Critolai toto fluvio Alpheo, per patentes campos Elidis. Et bellum erat peractum uno proelio. Jam et obsidio terrebat urbem ipsam. Sed (fata rerum!) quum Metellus dimicavisset, Mummius venit ad victoriam. Hic fudit exercitum alterius

sub ipsis Isthmi faucibus fudit, geminósque portus sanguine infecit. Tandem ab incolis deserta civitas, direpta primùm, deinde tubâ præcinente, deleta est. Quid signorum, quid vestium, quidve tabularum raptum, incensum atque projectum est! Quantas opes et abstulerit et cremaverit, hinc scias, quòd

quicquid Corinthii æris toto orbe laudatur, incendio superfuisse comperimus. Nam et æris notam pretiosiores ipsa opulentissimæ urbis fecit injuria: quia incendio permistis plurimis statuis atque simulacris, æris, auri, argentique venæ in commune fluxere.

O R D O.

rius ducis Diæi latè sub ipsis faucibus Isthmi, infecitque geminos portus sanguine. Tandem civitas, deserta ab incolis, est primùm direpta, deinde, tubâ præcinente, deleta. Quid signorum, quid vestium, quidve tabularum est raptum, incensum atque projectum! Quantas opes et abstulerit et cremaverit, scias hinc, quòd comperimus, quicquid Corinthii æris laudatur toto orbe, superfuisse incendio. Nam et injuria ipsa opulentissimæ urbis fecit notam æris pretiosiores: quia plurimis statuis atque simulacris permistis incendio, venæ æris, auri, argentique fluxere in commune.

C A P. XVII.

Res in Hispaniâ gestæ.

UT Carthaginem Corinthus, ita Corinthum Numantia sequuta est. Nec deinde toto orbe quicquam intactum armis fuit. Post illa duo clarissima urbium incendia, latè atque passim, nec per vices, sed simul pariter quasi unum undi-

que bellum fuit; prorsus ut illæ urbes, quasi agitantibus ventis diffudisse quædam belli incendia toto orbe viderentur. Hispaniæ nunquam animus fuit adversus nos universæ consurgere: nunquam conferre vires suas libuit, neque aut imperium experiri,

O R D O.

Ut Corinthus est sequuta Carthaginem, ita Numantia sequitur Corinthum. Nec deinde fuit quicquam *loci* intactum armis toto orbe. Post illa duo clarissima incendia urbium, fuit bellum latè atque passim, nec per vices, sed simul *et pariter sed* quasi unum undique; ut illæ urbes prorsus viderentur diffudisse, quasi ventis agitantibus, quædam incendia belli toto orbe. Nunquam fuit animus universæ Hispaniæ consurgere adversus nos: nunquam libuit conferre suas vires, neque aut experiri imperium

riri, aut libertatem tueri suam publicè: alioquin ita undique mari Pyrenæoque vallata est, ut ingenio sitûs nec adiri quidem potuerit. Sed antè à Romanis obsessâ est, quam se ipsa cognosceret; et sola omnium provinciarum vires suas, postquam victa est, intellexit. In hâc propè ducentos per annos dimicatum est, à primis Scipionibus in Cæsarem Augustum, non continuè nec cohærenter, sed prout causæ lacefferant: nec cum Hispanis initio, sed cum Pœnis in Hispaniâ: indè contagio et series causæque bellorum. Prima per Pyrenæum jugum signa Romana Publius et Cnæus Scipiones intulerunt: proeliisque ingentibus Annonem et Asdrubalem fratrem Annibalis ceciderunt: raptaque erat

impetu Hispania, nisi fortissimi viri in ipsâ suâ victoriâ, oppressi Punicâ fraude cecidissent, terrâ marique victores. Igitur quasi novam integrâque provinciam ultor patris et patrui Scipio ille, mox Africanus, invasit: isque statim captâ Carthagine, et aliis urbibus, non contentus Pœnos expulisse, stipendiariam nobis provinciam fecit: omnia citra ultrâque Iberum subiecit imperio: primûsque Romanorum ducum, victor ad Gades et oceani ora pervenit. Plus est provinciam retinere, quàm facere: itaque per partes jam huc, jam illuc missi duces, qui ferocissimas, et ad id temporis liberas gentes, ideo impatientes jugi, multo labore, nec incruentis certaminibus servire docuerunt. Cato ille Cenforius

Celtiberos,

O R D O.

impérium *mundi*, aut tuèri suam libertatè publicè: alioquin est ita vallata undique mari Pyrenæoque, ut ingenio sitûs nec quidem potuerit adiri. Sed est obsessâ à Românis antè quàm ipsa cognosceret se; et sola omnium provinciârum intellèxit suas vires, postquam est victa. Est dimicatum in hâc *provinciâ* propè per ducentos annos, à primis Scipionibus in Augustum Cæsarem, non continuè, nec cohærenter, sed prout causæ lacefferant: nec cum Hispanis initio, sed cum Pœnis in Hispaniâ: inde contágio et séries causæque bellorum *proflúxere*. Publius et Cnæus Scipiones intulèrunt prima Româna signa per Pyrenæum jugum: cecideruntque Annonem, et Asdrubalem fratrem Annibalis ingentibus proeliis: Hispaniâque erat rapta *uno* impetu, nisi fortissimi viri, oppressi Punicâ fraude, cecidissent in suâ victoriâ ipsâ, *postquam fuerant* victores terrâ marique. Igitur ille Scipio, ultor patris et patrui, mox Africanus *nómine*, invasit *hanc*, quasi novam integrâque provinciam: isque, statim Carthagine captâ, et aliis úrbibus, non contentus expulisse Pœnos, fecit provinciam stipendiariam nobis: subiecit omnia citra ultrâque Iberum império: primûsque Romanorum ducum, victor pervenit ad Gades et ora océani. Est plus retinere quam facere provinciam: itaque duces *sunt* missi per *diversas* partes jam huc, jam illuc, qui docuerunt ferocissimas, et, ad id témporis, liberas gentes, et ideo impatientes jugi, multo labore, nec incruentis certaminibus, servire.

Celtiberos, id est, robur Hispaniæ, aliquot præliis fregit. Gracchus, pater ille Gracchorum, eosdem centum et quinquaginta urbium everfione multavit. Metellus ille, cui ex Macedoniâ cognomen, meruerat et Celtiberius fieri quum Contrebiâ memorabili cepisset exemplo et Nertobriges, majori gloriâ pepercit. Lucullus Turdulos, atque Vaccæos : de quibus Scipio ille posterior, singulari certamine, quum à rege fuisset provocatus, opima retulerat. Decimus Brutus aliquanto latius, Celticos Lusitanosque, et omnes Gallæciæ populos, formidatumque militibus flumen Oblivionis : peragratoque victor oceani littore, non prius signa convertit, quam cadentem in maria solem, ob-

rutumque aquis ignem, non sine quodam sacrilegii metu et horrore, deprehendit. Sed tota certaminum moles cum Lusitanis fuit et Numantis : nec immerito. Quippe solis gentium Hispaniæ duces contigerunt. Fuisset et cum omnibus Celtiberis, nisi dux illius motus initio belli oppressus, summus vir astu et audaciâ, si res cessisset, Salendicus : qui hastam argenteam quatiens, velut cælo missam, vaticinanti similis, omnium in se mentes converterat. Sed quum pari temeritate sub nocte castra consulis adiisset, juxta tentorium ipsum pilo vigilis exceptus est. Cæterum Lusitanos Viriatus erexit, vir calliditatis acerrimæ : qui ex venatore latro, ex latrone subito dux atque imperator, et si for-

tuna

O R D O.

servire. Ille Cato Censorius fregit Celtiberos, id est, robur Hispaniæ, aliquot præliis. Gracchus, ille pater Gracchorum, multavit eosdem everfione centum et quinquaginta urbium. Ille Metellus, cui *erat* cognomen ex Macedoniâ, meruerat et fieri Celtiberius, quum cepisset Contrebiâ et Nertobriges, memorabili exemplo, pepercit *iis* majori gloriâ. Lucullus *subegit* Turdulos atque Vaccæos : de quibus ille posterior Scipio retulerat opima *spolia* singulari certamine, quum fuisset provocatus à rege. Decimus Brutus *progræssus armis* aliquanto latius, *vicit* Celticos, Lusitanosque, et omnes populos Gallæciæ, flumenque oblivionis formidatum militibus : victorque, littore oceani peragrato, non convertit signa, prius quam deprehendit solem cadentem in maria, ignemque *ejus* obrutum aquis, non sine quodam metu et horrore sacrilegii. Sed tota moles certaminum fuit cum Lusitanis et Numantis : nec immerito. Quippe duces contigerunt *iis* solis *omnium* gentium Hispaniæ. Fuisset et cum omnibus Celtiberis, nisi dux illius motus esset oppressus initio belli, vir summus astu, et audaciâ, si res cessisset, Salendicus *nómine* : qui, quatiens argenteam hastam, velut missam cælo, similis vaticinanti, converterat mentes omnium in se. Sed quum adiisset castra consulis sub nocte pari temeritate, est exceptus pilo vigilis juxta tentorium ipsum. Cæterum Viriatus, vir acerrimæ calliditatis, erexit Lusitanos : qui, ex venatore *fit* latro, ex latrone subito

tuna cessisset, Hispaniæ Romulus. Non contentus libertatem suorum defendere, per quatuordecim annos omnia citra ultrâque Iberum et Tagum, igni, ferroque populatus; castra etiam prætorum, et præsidum aggressus, Claudium Unimanum pæne ad internecionem exercitus cecidit, et insignia trabeis et fascibus nostris, quæ ceperat, in montibus suis trophæa

fixit: tandem etiam Fabius Maximus consul oppræsserat: sed à successore Pompilio violata victoria est: quippe qui conficiendæ rei cupidus, fractum ducem, et extrema deditiois agitantem, per fraudem, et insidias, et domesticos percussores aggressus, hanc hosti gloriam dedit, ut videretur aliter vinci non potuisse.

O R D O.

bitò dux atque imperátor, et, si fortúna cessisset, *fit futúrus* Rómulus Hispaniæ. Non conténtus defendere libertátem suórum, per quatuórdecim annos, *est* populátus ómnia citra ultrâque Ibérum et Tagum igni ferroque; étiám aggréssus castra prætórum, et præsidum *provinciárum*, cecidit Claúdiū Unimánū pænè ad interneciónem exércitús, et in suis móntibus fixit trophæa insignia trábeis et nostris fáscibus, quæ ceperat: tandem étiám Fábius Máximus consul oppræsserat *eum*: sed victória est violáta à successóre Pompílio: quippe qui cúpidus rei conficiéndæ, aggréssus ducem fractum, et agitantem extrémá deditiós, per fraudem et insídias et domésticos percussóres, dedit hanc glóriam hosti, ut viderétur non potuisse vinci áliter.

C A P. XVIII.

Bellum Numantium.

NUMANTIA, quantum Carthaginis, Capuæ, Corinthi opibus inferior, ita virtutis nomine et honore par omnibus, summumque, si viros æstimes, Hispaniæ decus:

quippe sinè muro, sinè turribus, modicè edito in tumulto apud flumen Durium sita, quatuor millibus Celtiberorum, quadraginta millium exercitum, per annos quatuordecim sola sustinuit: nec sustinuit

O R D O.

Numántia, quantúm *erat* inférior ópibus Cartháginis, Cápua, et Corínthi, ita *erat* par ómnibus nómine virtútis et honóre, summúmque decus Hispaniæ, si æstimes viros: quippe sine muro, sine túrribus, sita in tumulto módicè édito apud flumen Dúrium, sola sustinuit exércitum quadraginta míllium quátuor míllibus Celtiberórum, per quatuórdecim annos:

sustinuit modò, sed sæpius aliquanto perculit, pudendisque fœderibus affecit. Novissimè quum invictam esse constaret, opus quoque eo fuit, qui Carthaginem everterat. Non temere, si fateri licet, ullius causa belli injustior. Segudenses, socios et confanguineos, Romanorum manibus elapfos exceperat. Habita pro eis deprecatio nihil valuit. Quum se ab omni bellorum contagione removerent, in legitimi fœderis pretium jussi *arma deponere*. Hoc sic à barbaris acceptum, quasi manus abscinderentur. Itaque statim, Megarâ viro fortissimo duce, ad arma conversi, Pompeium proelio aggressi: fœdus tamen maluerunt, quum debellare potuissent. Hostilium deinde Man-

cinum: hunc quoque assiduis cœdibus ita subegerunt, ut ne oculos quidem aut vocem Numantini viri quisquam sustineret. Tamen cum hoc quoque fœdus maluere, contenti armorum manubiis, quum ad internecionem sævire potuissent. Sed non minùs Numantini, quàm Caudini illius fœderis flagrans ignominiâ ac pudore populus Romanus, dedecus quidem præsentis flagitii, deditiône Mancini expiavit: cæterùm duce Scipione, Carthaginis incendiis ad excidia urbium imbuto, tandem etiam in ultionem excanduit. Sed tunc acriùs in castris, quàm in campo, nostro cum milite, quàm cum Numantino, proeliandum fuit. Quippe assiduis et injustis et servilibus

O R D O.

annos: nec sustinuit modò, sed sæpiùs perculit *eos* aliquanto, affecitque *eos* fœderibus pudendis. Novissimè quum constaret *civitatem* esse invictam, fuit opus eo quoque, qui everterat Carthaginem. Non *fuit* temerè causa ullius belli injustior, si licet fatèri. Exceperat Segudenses, socios et confanguineos, elapfos manibus Romanorum. Deprecatio hàbita pro eis valuit nihil. Quum removerent se ab omni contagione bellorum, *fuèrunt* jussi deponere arma in pretium legitimi fœderis. Hoc *erat* sic acceptum à Barbaris, quasi manus abscinderentur. Itaque statim, Megarâ fortissimo viro duce, conversi ad arma, sunt aggressi Pompeium proelio: tamen maluerunt fœdus, quum potuissent debellare *eum*. Deinde *sunt aggressi* Hostilium Mancinum: ita subegerunt hunc quoque assiduis cœdibus, ut ne quidem quisquam sustineret oculos aut vocem Numantini viri. Tamen maluere fœdus cum hoc quoque, contenti manubiis armorum, quum potuissent sævire ad internecionem *exercitus*. Sed Romanus populus, flagrans ignominiâ et pudore non minùs Numantini, quàm illius Caudini fœderis, expiavit dedecus præsentis flagitii quidem, deditiône Mancini: cæterùm, Scipione duce, imbuto incendiis Carthaginis ad excidia urbium, tandem etiam excanduit in ultionem. Sed tunc fuit proeliandum acriùs in castris, quàm in campo, cum nostro milite quàm cum Numantino. Quippe *atriti* assiduis et injustis et maximè

bus maximè operibus attriti, ferre pleniùs vallum, qui arma nescirent; luto inquinari, qui sanguine nollent, jubebantur. Ad hoc scorta, calones, sarcinæ nisi ad usum necessariæ, amputantur. Tanti esse exercitum, quanti imperatorem, verè proditum est. Sic redactò in disciplinam milite, commissæ acies: quòdque nemo visurum se unquam speraverat, factum est, ut fugientes Numantinos quisquam videret. Dedere etiam sese volebant, si toleranda viris imperarentur. Sed quum Scipio veram vellet et finè exceptione victoriam, eò necessitatum compulsi primùm, ut destinatâ morte in prælium ruerent, quum sese priùs epulis, quasi inferiis, implevisissent, carnis semicrudæ, et celiæ: sic vo-

cant indigenam ex frumento potionem. Intellectum ab imperatore consilium: itaque non est permixta pugna morituris. Quum fossâ, atque loricâ, quatuorque castris circumdatos fames premeret; ab duce orantes prælium, ut tanquam viros occideret, ubi non impetrabant, placuit eruptio. Sic confertâ manu plurimi occisi: quum urgeret fames, aliquantisper indè vixere, novissimè consilium fugæ sedit: sed hoc quoque, ruptis equorum cingulis, uxores ademere, summo scelere, per amorem. Itaque deplorato exitu, in ultimam rabiem furorémque conversi, postremò mori hòc genere destinârunt: duces suos, seque, patriamque, ferro et veneno, subjectoque undique igne peremerunt. Macste fortissi-

O R D O.

mam,

maximè servilibus opèribus, jubebantur ferre pleniùs vallum, qui nescirent *ferre* arma; inquinari luto, qui nollent *inquinari* sanguine. Ad hoc scorta, calones, et sarcinæ, nisi necessariæ ad usum, amputantur. Est proditum verè, exercitum esse tanti, quanti imperatorem. Milite sic redactò in disciplinam, acies est commissæ: quòdque nemo speraverat se unquam visurum, est factum, ut quisquam vidèret Numantinos fugientes. Etiam volèbant dèdere sese, si toleranda viris imperarentur. Sed quum Scipio vellet *habere* veram victoriam et sine exceptione, primùm *erant* compulsi eò necessitatum, ut ruerent in prælium destinatâ morte, quum priùs implevisissent sese epulis, quasi inferiis, semicrudæ carnis et celiæ: sic vocant indigenam potionem ex frumento. Consilium est intellectum ab imperatore: itaque pugna non est permixta morituris. Quum fames premeret *eos* circumdatos fossâ, atque loricâ, quatuorque castris; orantes prælium ab *nostro* duce, ut occideret *se* tanquam viros, ubi non impetrabant, eruptio placuit. Sic plurimi *sunt* occisi confertâ manu: quum fames urgeret, vixere indè aliquantisper, novissimè consilium fugæ sedit: sed uxores ademere hoc quoque, cingulis equorum ruptis, summo scelere *quidem, sed tamen* per amorem. Itaque exitu deplorato, conversi in ultimam rabiem furorémque, postremò destinaverunt mori hoc genere: *scilicet* perire erunt suos duces, seque, patriamque ferro et veneno, igne subjecto undique. Macste fortissi-

nam, et meo iudicio beatissimam in ipsis malis civitatem! asseruit cum fide socios, populum orbis terrarum viribus fultum, suâ manu, ætate tam longâ, sustinuit. Novissimè, máximo duce oppressa civitas, nul-

lum de se gaudium hosti reliquit. Unus enim vir Numantinus non fuit, qui in catenis duceretur. Præda, ut de pauperibus, nulla: arma ipsi cremaverant. Triumphus fuit tantum de nomine.

O R D O.

tissimam civitatem, et, meo iudicio, beatissimam in malis ipsis! asseruit socios cum fide, et sustinuit populum fultum viribus orbis terrarum suâ manu tam longâ ætate. Novissimè civitas, oppressa máximo duce, reliquit nullum gaudium hosti de se. Enim non fuit unus Numantinus vir, qui duceretur in catenis: fuit nulla præda, ut de pauperibus: ipsi cremaverant arma. Triumphus fuit tantum de nomine *Numantinorum*.

C A P. XIX.

HACTENUS populus Romanus pulcher, egregius, pius, sanctus, atque magnificus: reliqua sæculi ut grandia æquè, ita vel magis turbida et foeda; crescentibus cum ipsâ magnitudine imperii vitiis: adeo ut si quis hanc tertiam ejus ætatem transmarinam, quam ducentorum annorum fecimus, dividat; centum hos priores, quibus Africam, Macedoniam,

Siciliam, Hispaniam domuit, aureos, (sicut poëtæ canunt) jure meritoque fateatur: centum sequentes, ferreos planè et cruentos, et si quid immanius: quippe qui Jugurthinis, Cimbricis, Mithridaticis, Parthicis bellis, Gallicis atque Germanicis, quibus cælum ipsum gloria ascendit, Gracchanas, Drusianasque cædes, ad hoc Servilia bella miscuerunt, et ne quid turpitudini desit,

O R D O.

Hactenus Romanus populus fuit pulcher, egregius, pius, sanctus, atque magnificus: reliqua sæculi, ut erant æquè grandia, ita vel magis turbida et foeda; vitiis crescentibus cum magnitudine ipsâ imperii: adeo ut si quis dividat hanc tertiam transmarinam ætatem ejus, quam fecimus ducentorum annorum; fateatur, hos priores centum, quibus domuit Africam, Macedoniam, Siciliam et Hispaniam, jure meritoque dici aureos (sicut poëtæ canunt:) centum sequentes planè ferreos, et cruentos, et si quid immanius potest dici: quippe qui miscuerunt Gracchanas Drusianasque cædes, ad hoc servilia, et, ne quid desit turpitudini, gladiatoria bella Jugurthinis, Cimbricis, Mithridaticis, Parthicis, Gallicis atque Germanicis bellis, quibus gloria Romanorum ascendit cælum ipsum.

desit, Gladiatoria. Denique, in se ipse conversus, Marianis, atque Sullanis, novissimè Pompeii, et Cæsaris manibus, quasi per rabiem, et furorē, et nefas semet ipse laceravit. Quæ etsi involuta inter se sunt omnia atque confusa; tamen quò meliùs appareant; simul et ne scelera virtutibus ob-

streant, separatim proferentur: priùsque, ut cœpimus, iusta illa et pia cum exteris gentibus bella memorabimus; ut magnitudo crescentis in dies imperii appareat; tum ad illa civium scelera, turpèsque et impias pugnas revertemur.

O R D O.

ipsum. Denique, ipse conversus in se, ipse laceravit semet semel quasi per rabiem, et furorē, et nefas, Marianis atque Sullanis, novissimè manibus Pompeii et Cæsaris. Etsi omnia quæ sunt involuta inter se, atque confusa; tamen quò meliùs appareant; et simul ne cetera obitreant virtutibus, proferentur separatim: priùsque, ut cœpimus, memorabimus illa iusta et pia bella cum exteris gentibus; ut magnitudo imperii crescentis in dies appareat; tum revertemur ad illa scelera civium, turpèsque et impias pugnas.

C A P. XX.

Bellum Asiaticum.

VICTA ad Occasum Hispaniâ, populus Romanus ad Orientem pacem agebat; nec pacem modò; sed inusitatâ et incognitâ quâdam felicitate, relicta regiis hæreditatibus opes, et tota insimul regna veniebant. Attalus rex Pergamenorum, regis Eumenis filius, socii quon-

dam commilitonisque nostri, testamentum reliquit: *populus Romanus bonorum meorum heres esto.* In bonis regis hæc fuerant. Aditâ igitur hæreditate, provinciam populus Romanus, non quidem bello nec armis; sed, quod est æquius, testamenti jure retinebat. Sed hanc, difficile dictu

O R D O.

Hispaniâ victâ ad occasum *scilicet*, Romanus populus agebat pacem ad orientem; nec pacem modò; sed quâdam inusitatâ et incognitâ felicitate, opes relicta regiis hæreditatibus, et insimul tota regna veniebant *in jus Romanorum.* Attalus, rex Pergamenorum, filius regis Eumenis, quondam nostri socii, commilitonisque, reliquit testamentum: *scilicet* Romanus populus esto hæres meorum bonorum. Hæc fuerant in bonis regis. Igitur hæreditate aditâ, Romanus populus retinebat provinciam non bello quidem nec armis; sed quod est iustius, jure testamenti. Sed est difficile dictu,

dictu est, utrūm facilius amiserit, an recuperaverit. Aristonicus regii sanguinis ferox juvenis, urbes regibus parere consuetas, partim facile sollicitat : paucas resistentes, Myndum, Samon, Colophonem, vi recipit. Crassi quoque prætoris cecidit exercitum, ipsumque cepit. Sed ille memor et familiæ, et Romani nominis, custodem sui barbarum virgulâ excæcat : in exitium sui, quod volebat, ita

concitatur. Mox à Perpernâ domitus et captus, et per deditiōnem in vinculis habitus. Aquilius Asiatici belli reliquias confecit, mixtis (nefas!) veneno fontibus ad deditiōnem quarundam urbium. Quæ res ut maturam, ita infamem fecit victoriā : quippe quum contra fas Deūm, moresque majorum, medicaminibus impuris, in id tempus sacro sancta Romana arma violasset.

O R D O.

dictu, utrūm amiserit an recuperaverit hanc facilius. Aristonicus, ferox juvenis regii sanguinis, partim facile sollicitat urbes consuetas parere regibus : recipit vi paucas resistentes, Myndum, Samon et Colophonem. Cecidit exercitum Crassi prætoris quoque, cepitque ipsum. Sed ille memor et familiæ, et Romani nominis, excæcat barbarum custodem sui virgulâ : ita concitat eum in exitum sui, id quod volebat. Mox erat domitus à Perpernâ, et captus, et habitus in vinculis per deditiōnem. Aquilius confecit reliquias Asiatici belli, fontibus mixtis veneno (nefas!) ad deditiōnem quarundam urbium. Quæ res ut fecit maturam, ita infamem victoriā : quippe quum violavisset Romana arma, sacro sancta in id tempus impuris medicaminibus, contra fas Deorum, moresque majorum.

L. ANNÆI FLORI
RERUM ROMANARUM
LIBRI QUATUOR.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

Bellum Jugurthinum.

HÆC ad Orientem. Sed non ad Meridianam plagam eadem quies. Quis speraret post Carthaginem aliquod in Africâ bellum? Atqui non leviter se Numidia concussit: et fuit in Jugurthâ, quod post Annibalem timeretur. Quippe rex calidissimus populum Romanum armis inclytum et invictum, opibus aggressus est: et citra spem omnium fortuna cessit, ut rex fraude præcipuus, fraude caperetur. Hic avo Masinissâ, et Micipsâ patre per adoptionem, quum interficere fratres statuisset, agitated regni cupiditate, nec illos magis, quàm senatum populûmque Romanum, quorum in fide et clientelâ regnum erat, metueret: primum scelus mandat

O R D O.

Hæc sunt gesta ad Orientem. Sed non fuit eadem quies ad Meridianam plagam. Quis speraret aliquod bellum in Africâ post Carthaginem? Atqui Numidia concussit se non leviter: et fuit in Jugurthâ, quod timeretur post Annibalem. Quippe calidissimus rex est aggressus Romanum populum, inclytum et invictum armis, opibus: et fortuna cessit citra spem omnium, ut rex, præcipuus fraude, caperetur fraude. Hic ortus avo Masinissâ, et acceptus à Micipsâ patre per adoptionem, quum statuisset interficere fratres, agitated cupiditate regni, nec metueret illos magis, quàm Romanum populum, in fide et clientelâ quorum regnum

mandat infidiis: potitúsque Hiempfalís capite, quum se in Adherbálem convertisset, isque Romam profugisset, missá per legatos pecuniá traxit in sententiam suam Senatum. Et hæc fuit de nobis ejus prima victoria. Missos deinde qui regnum inter illum Adherbálemque dividerent, similiter aggressus, quum in Scauro ipsos Romani imperii mores expugnâisset, inchoatum nefas perfecit audaciùs. Sed diu non latent scelera: corruptæ nefas legationis erupit: placuitque bello persequi parricidam. Primus in Numidiam Calpurnius Bestia consul immittitur: sed rex, peritus fortius adversus Romanos aurum esse quàm ferrum, pacem emit. Cujus flagitii reus, quum interveniente publicâ fide à senatu ac-

cerferetur, pari audaciâ et venit, et competitorem imperii Masinissæ Massivam immisso percussore confecit. Hæc altera contra regem fuit causa bellandi: igitur sequens ultio mandatur Albino. Sed hujus quoque (prò dedecus!) ita corruptit exercitum, ut voluntariâ nostrorum fugâ vinceret Numidia, castrisque potiretur: addito etiam turpi fœdere, in pretium salutis, quem priùs emerat, dimisit exercitum.

Eodem tempore in ultionem non tam imperii Romani, quàm pudoris, Metellus assurgit: qui callidissimè hostem nunc precibus, nunc minis, jam simulatâ, jam quasi verâ fugâ eludentem, artibus suis aggressus est. Agrorum atque vicorum populatione non contentus, in ipsa Numidiz

O R D O.

regnum erat: primùm mandat scelus infidiis: potitúsque capite Hiempfalís, quum convertisset se in Adherbálem, isque profugisset Romam, traxit Senatum in suam sententiam pecuniâ missâ per legatos. Et hæc fuit ejus prima victória de nobis. Deinde similiter aggressus missos, qui dividerent regnum inter illum Adherbálemque, quum expugnâisset mores ipsos Romani imperii in Scauro, perfecit inchoatum nefas audaciùs. Sed scelera non latent diù: nefas legationis corruptæ erupit: placuitque persequi parricidam bello. Calpurnius Bestia consul primus immittitur Numidiam: sed rex, peritus aurum esse fortius quàm ferrum adversus Romanos, emit pacem. Cujus flagitii reus, quum accerferetur à senatu publicâ fide interveniente, et venit pari audaciâ, et confecit Massivam competitorem imperii Masinissæ percussore immisso. Hæc fuit altera causa bellandi contra regem: igitur sequens ultio mandatur Albino. Sed Numidia ita corrupit exercitum hujus quoque (prò dedecus!) ut Numidia vinceret voluntariâ fugâ nostrorum, potireturque castris: etiam turpi fœdere addito, in pretium salutis, quem priùs emerat. Eodem tempore Metellus assurgit in ultionem non tam Romani imperii, quàm Publici pudoris: qui est aggressus hostem suis artibus, callidissimè eludentem se nunc precibus, nunc minis, jam simulatâ, jam quasi verâ fugâ. Non contentus populatione agrorum atque vicorum,

Numidiæ capita impetum fecit, et Zamam quidem frustra diu voluit; cæterum Thalam, gravem armis thesauroque regis, diripuit. Tunc urbibus exutum regem, et jam finium suorum, regnique fugitivum, per Mauros atque Getuliam sequebatur. Postremò Marius auctis admodum copiis, quum pro obscuritate generis sui capite censos sacramento adegisset, jam fufum et saucium regem adortus, non facilius tamen vicit, quàm si integrum et recentem. Hic et urbem Herculi conditam Capsam in mediâ Africâ sitam, anguibz arenisque vallatam, mirâ quâdam felicitate superavit: et saxeo inditam monti Mulucham urbem, per Ligurem, aditû arduo inaccessoque, penetravit. Mox non ipsum mo-

dò, sed Bocchum quoque Mauritaniæ regem, jure sanguinis Numidiam vindicantem, apud oppidum Cirtam graviter cecidit. Qui ubi, diffusus rebus suis, alienæ cladis accessio fieri timet, pretium fœderis atque amicitiae, regem facit. Sic fraudulentissimus regum, fraude soceri sui in insidias deductus est, et Sullæ in manum traditus; tandèmqz opertum catenis Jugurtham in triumpho populus Romanus aspexit. Sed ille quoque, quamvis victus et vinctus, vidit Urbem, quam venalem, et quandoque perituram, si habuisset emptorem, frustra cecinerat. Tamen ut venalis fuisset, habuit emptorem: et quum ille non evaserit, certum erit eam non esse perituram.

O R D O.

vicorum, fecit impetum in capita ipsa Numidiæ, et quidem frustra diu voluit Zamam; cæterum diripuit Thalam gravem armis thesauroque regis. Tunc sequebatur regem exutum urbibus, et jam fugitivum suorum finium regnique per Mauros atque Getuliam. Postremò Marius, copiis auctis admodum, quum, pro obscuritate sui generis, adegisset censos capite sacramento, adortus regem jam fufum et saucium, tamen vicit eum non facilius, quàm si integrum et recentem. Hic superavit urbem Capsam conditam Herculi, sitam in mediâ Africâ, vallatam anguibz arenisque, quâdam mirâ felicitate: et penetravit urbem Mulucham, inditam saxeo monti per Ligurem, aditû arduo inaccessoque. Mox graviter cecidit non ipsum modò, sed Bocchum quoque regem Mauritaniæ, vindicantem Numidiam jure sanguinis, apud oppidum Cirtam. Qui, ubi, diffusus suis rebus, timet fieri accessio alienæ cladis, facit regem pretium fœderis atque amicitiae. Sic fraudulentissimus regum est deductus in insidias fraude sui soceri, et traditus in manum Sullæ; tandèmqz Romanus populus aspexit. Jugurtham opertum catenis in triumpho. Sed ille quoque, quamvis victus et vinctus, vidit urbem, quam frustra cecinerat fore venalem, et quandoque perituram, si habuisset emptorem. Tamen, ut fuisset venalis, habuit emptorem: et, quum ille non evaserit, erit certum, eam non esse perituram.

CAP. II.

Bellum Allobrogicum.

SIC ad meridiem populus Romanus. Multo atrocius, et multipliciter magis, et à Septemtrione sævitum. Nihil hâc plagâ infestius. Atrox cœlum, perinde ingenia. Omni igitur tractu violentus hostis, à dextris atque lævis, et medio Septemtrionis, erupit. Prima trans Alpes arma nostra sensere Salyi, quum de incurfionibus eorum fidissima atque amicissima civitas Massilia quæreretur. Allobroges deinde, et Arverni, quum adversus eos similes Æduorum querelæ opem et auxilium nostrum flagitarent. Varus victoriæ testis, Isaraque, et Vindelicus amnis, et impiger flu-

minum Rhodanus. Maximus barbaris terror elephantum fuere, immanitati gentium pares. Nil tam conspicuum in triumpho, quàm rex ipse Bituitus, discoloribus in armis, argenteoque carpento, qualis pugnauerat. Utriusque victoriæ quod quantumque gaudium fuerit, vel hinc existimari potest, quod et Domitius Ænobarbus et Fabius Maximus, ipsis quibus dimicaverant in locis, saxeam erexere turres, et desuper exornata armis hostilibus trophæa fixere: quum hic mos inusitatus fuerit nostris. Nunquam enim populus Romanus hostibus domitis victoriam suam exprobravit.

O R D O.

Sic Românus pópulus égerat ad meridiem. *Est* sævitum multo atrocíus, et magis multipliciter, et à Septemtríone. Nihil *est* infestius hâc plagâ. Cœlum *ipsum est* atrox, perinde ac ingenia pópuli. Igitur violentus hostis erúpit omni tractu, à dextris, atque lævis, et médio Septemtríonis. Sályi sensère nostra prima arma trans Alpes, quum fidíssima atque amicíssima civitas Massília quærerétur de incurfíonibus eórum. Deinde Allóbrogés et Arvéni, quum similes querelæ Æduórum flagitarent opem et nostrum auxílium advérsus eos. Varus *est* testis victoriæ, Isaráque, et amnis Vindélicus, et Rhódanus *máximè* impiger flúminum. Elephánti, pares immanitáti géntium, fuere máximus terror Bárbaris. Nihil *erat* tam conspicuum in triúmpho, quàm rex Bitúitus ipse in discoloribus armis, argenteoque carpénto, qualis pugnáverat. Quod quantumque gáudium utriúsque victoriæ fúerit, potest existimári vel hinc, quòd et Domítius Ænobárbus, et Fábius Máximus erexére saxeam turres, in quibus locis dimicáverant, et fixére desuper his trophæa exornáta hostilibus armis: quum hic mos fúerit inusitátus nostris. Enim Românus pópulus nunquam exprobrávit suam victóriam dómitis hóstibus.

CAP. III.

Bellum Cimbricum, Theutonicum ac Tigurinum.

CIMBRI, Theutoni, atque Tigurini, ab extremis Galliae profugi, quum terras eorum inundasset oceanus, novas toto orbe quærebant; exclusique Galliâ et Hispaniâ, quum in Italiam regyrarent, misere legatos in castra Silani; inde ad senatum, petentes, ut *Martius populus aliquid sibi terræ daret quasi stipendium: cæterum, ut vellet, manibus atque armis suis uteretur.* Sed quas daret terras populus Romanus agrariis legibus intrâ se dimicaturus? Repulsi igitur, quod nequiverant precibus, armis petere constituunt. Sed nec primum quidem impetum barbarorum Silanus, nec secundum Manlius,

nec tertium Cæpio sustinere potuerunt. Omnes fugati, exuti castris. Actum erat, nisi Marius illi sæculo contigisset. Ille quoque non ausus congredi statim, militem tenuit in castris, donec invicta illa rabies, et impetus, quem pro virtute barbari habent, consenesceret. Recessere igitur increpantes, et (tanta erat capiendæ Urbis fiducia) consulentes, *si quid ad uxores suas mandarent.* Nec segnius, quàm minati fuerant, tripertito agmine per Alpes, id est, claustra Italiæ, ferebantur. Marius mirâ statim velocitate occupatis compendiis, prævenit hostem: prioresque Theutonos sub ipsis Alpium radicibus assequutus,

O R D O.

Cimbri, Theutoni, atque Tigurini, profugi ab extremis partibus Galliae, quum oceanus inundasset eorum terras, quærebant novas sedes toto orbe; exclusique Galliâ et Hispaniâ, quum regyrarent in Italiam, misere legatos in castra Silani; inde ad senatum, petentes, ut Martius populus daret sibi aliquid terræ quasi stipendium: cæterum, ut uteretur suis manibus atque armis, ut vellet. Sed quas terras Romanus populus daret, dimicaturus intra se de agrariis legibus? Igitur repulsi, constituunt petere armis, quod nequiverant precibus. Sed nec Silanus quidem *potuit sustinere* primum impetum barbarorum, nec Manlius secundum, nec Cæpio potuerunt sustinere tertium. Omnes fuerunt fugati et exuti castris. Erat actum de iis, nisi Marius contigisset illi sæculo. Ille quoque non ausus congredi statim, tenuit militem in castris, donec illa invicta rabies et impetus, quem barbari habent pro virtute, consenesceret. Igitur recessere increpantes, et (tanta erat fiducia urbis capiendæ) consulentes, *si mandarent quid ad suos uxores.* Nec ferebantur segnius, quàm fuerant minati, agmine tripertito, per Alpes, id est, claustra Italiæ. Marius prævenit hostem statim mirâ velocitate, compendiis occupatis: assequutusque priores Theutonos sub radicibus

quutus, in loco, quem Aquas Sextias vocant, quo, fidem numinum! prælio oppressit? Vallem fluviûmque medium hostes tenebant; nostris aquarum nulla copia: consultone id egerit imperator, an errorem in consilium verterit, dubium; certè necessitate aucta virtus, causa victoriæ fuit. Nam flagitante aquam exercitu, *Viri*, inquit, *estis, en illic habetis*. Itaque tanto ardore pugnatum est, eaque cædes hostium fuit, ut victor Romanus de cruento flumine non plus aquæ biberit, quàm sanguinis Barbarorum. Certè rex ipse Theutobochus quaternos senósque equos transilire solitus, vix unum quum fugeret ascendit; proximóque in saltu comprehensus, insigne spectaculum triumphi fuit:

quippe vir proceritatis eximiæ super trophæa ipsa eminebat. Sublatis funditus Theutonis, in Cimbros convertitur. Hi jam (quis crederet?) per hyemem, quæ altiùs Alpes levat, Tridentinis jugis in Italiam, provoluti ruinâ descenderant ad Atesim. Flumen non ponte, nec navibus, sed quâdam stoliditate barbaricâ, primùm corporibus aggressi; postquam retinere amnem manibus et clypeis frustra tentaverant, ingestâ obrutum sylvâ transiluere: et si statim infesto agmine Urbem petiissent, grande discrimen esset: sed in Venetiâ, quo fere tractu Italia mollissima est, ipsâ soli cœlique clementiâ robur elanguit. Ad hoc panis usu, carnisque coctæ, et dulcedine vini mitigatos, Marius in tempore

O R D O.

cibus ipsis Alpium, in loco, quem vocant Aquas Sextias, (fidem numinum!) quo prælio oppressit eos? Hostes tenebant vallem mediûmque fluvium; erat nulla copia aquarum nostris: *est* dubium, imperatorne egerit id consûto, an verterit errorem in consilium; certè virtus aucta necessitate fuit causa victoriæ. Nam, exercitu flagitante aquam, inquit, *estis viri, en habetis aquam illic*. Itaque, est pugnatum tanto ardore, eaque fuit cædes hostium, ut Romanus victor, biberit non plus aquæ, quàm sanguinis barbarorum de cruento flumine. Certè rex ipse Theutobochus, solitus transilire quaternos senósque equos, vix ascendit unum, quum fugeret; comprehensusque in proximo saltu fuit insigne spectaculum triumphi: quippe vir eximiæ proceritatis eminebat super trophæa ipsa. Theutonis sublatis funditus, convertitur in Cimbros. Jam hi (quis crederet?) per hyemem, quæ levat Alpes altiùs, provoluti Tridentinis jugis in Italiam, ruinâ, descenderant ad Atesim. Primùm aggressi flumen non ponte, nec navibus, sed, quâdam barbaricâ stoliditate, corporibus; postquam frustra tentaverant retinere amnem manibus et clypeis, transiluere *illud* obrutum sylvâ ingestâ: et si statim petivissent urbem infesto agmine, esset grande discrimen: sed in Venetiâ, quo tractu Italia est fere mollissima, eorum robur elanguit clementiâ ipsâ soli cœlique. Ad hoc Marius est aggressus eos in tempore, mitigatos

pore aggressus est. Jam diem pugnae à nostro imperatore petierunt, et sic proximum dedit. In patentissimo, quem Radium vocant, campo concurrere. Millia indè ad sexaginta ceciderunt; hinc trecentis minus: per omnem diem conciditur barbarus. Istic quoque imperator addiderat virtuti dolum, sequutus Annibalem, artèmq̃ Cannarum: primùm, nebulosum nactus diem, ut hosti inopinatus occurreret; tum ventosum quoque, ut pulvis in oculos et ora ferretur; tum acie conversà in Orientem, ut, quod ex captivis mox cognitum est, ex splendore galearum, ac percussu, quasi ardere cœlum videretur. Nec minor cum uxoribus eorum pugna, quàm cum ipsis fuit: quum objectis

undique plaustris, atque carpentis, altæ desuper quasi è turribus, lanceis contisque pugnarent. Perinde speciosa mors earum fuit quàm pugna. Nam quum missà ad Marium legatione libertatem ac sacerdotium non impetrassent, (nec fas erat) suffocatis elisisque passim infantibus suis, aut mutuis concidere vulneribus, aut vinculo è crinibus suis facto, ab arboribus, jugisque plaustrorum pependērunt. Bojorix rex in acie dimicans, impigre nec inultus occubuit. Tertia Tigurinorum manus, quæ quasi subsidio Noricos infederat Alpium tumulos, in diversa lapsi, fugà ignobili et latrociniiis evanuit. Hunc tam lætum, tamque felicem liberatæ Italiæ, assertique imperii nuncium, non per homines,

O R D O.

mitigatos usu panis, coctæque carnis, et dulcèdine vini. Jam petiverunt diem pugnae à nostro imperatore, et sic dedit *illis* proximum. Concurrere in patentissimo campo, quem vocant Radium. Inde ceciderunt ad sexaginta millia: hinc minus trecentis: barbarus conciditur per omnem diem. Istic quoque imperator addiderat dolum virtuti, sequutus Annibalem, artèmq̃ Cannarum: primùm nactus nebulosum diem, ut inopinatus occurreret hosti; tum ventosum quoque, ut pulvis ferretur in oculos et ora; tum acie conversà in orientem, ut cœlum videretur quasi ardere ex splendore ac percussu galearum, quod mox est cognitum ex captivis. Nec fuit minor pugna cum eorum uxoribus, quàm cum ipsis: quum plaustris atque carpentis objectis undique, altæ desuper quasi è turribus pugnarent lanceis contisque. Earum mors fuit perinde speciosa, quàm pugna. Nam quum, legatione missà ad Marium, non impetravissent libertatem ac sacerdotium (nec erat fas) suis infantibus passim suffocatis elisisque, aut concidere mutuis vulneribus, aut vinculo facto è suis crinibus, pependērunt ab arboribus, jugisque plaustrorum. Bojorix rex dimicans in acie impigre nec inultus occubuit. Tertia manus Tigurinorum, quæ quasi subsidio infederat Noricos tumulos Alpium, lapsi in diversa loca, evanuit ignobili fugà et latrociniiis. Romanus populus accepit hunc tam lætum, tamque fel-

homines, ut solebat, populus Romanus accepit; sed per ipsos, si credere fas est, Deos. Quippe eodem die, quo gesta res est, visi pro æde Castoris et Pollucis, juvenes laureati Prætori literas tradere: frequensque in spectaculo rumor, *Victoriæ Cimbriæ feliciter*, dixit. Quo quid

admirabilius, quid insignius fieri potest? Quippe velut elata montibus suis Roma spectaculo belli interesset, quod in gladiatorio munere fieri solet, uno eodemque momento, quum in acie Cimbri succumberent, populus in urbe plaudebat.

O R D O.

cem nuncium Italiæ liberatæ, imperiique asserti, non per homines, ut solebat; sed per Deos ipsos, si est fas credere. Quippe eodem die, quo res est gesta, duo juvenes laureati sunt visi tradere literas prætori pro æde Castoris et Pollucis: frequensque rumor in spectaculo dixit, *feliciter Cimbriæ victoriæ*. Quo quid potest fieri admirabilius, quid insignius? Quippe velut Roma elata suis montibus interesset spectaculo belli, quod solet fieri in gladiatorio munere, uno eodemque momento, quum Cimbri succumberent in acie, *Romanus* populus plaudebat in urbe.

C A P. IV.

Bellum Thracium.

POST Macedonas, si Diis placet, Thraces rebellabant, ipsi quondam tributarii Macedonum: nec in proximas modò provincias contenti incurere, Thessaliam atque Dalmatiam, in Adriaticum mare usque venerunt; eoque fine contenti, quasi interveniente na-

turâ, contorta in ipsas aquas tela miserunt. Nihil interim per id omne tempus residuum crudelitatis fuit in captivos sævientibus: litare Diis sanguinem humanum: bibere in ossibus capitum: cuiusque modi ludibrio scædare mortem tam igni quàm fumo: partus quoque gravidarum

O R D O.

Post Macédonas, si placet Diis, Thraces rebellabant, qui ipsi quondam fuere tributarii Macédonum: nec contenti incurrere in próximas provincias, Thessaliam atque Dalmatiam modò, venerunt usque in Adriaticum mare; contentique eo fine, quasi naturâ interveniente, miserunt tela contorta in aquas ipsas. Interim, per omne id tempus, nihil crudelitatis fuit residuum sævientibus in captivos: ceperunt litare humanum sanguinem Diis: bibere in ossibus capitum: scædare mortem tam igni quàm fumo, ludibrio cuiusque modi: extorqueréque partus gravidarum

gravidarum extorquere tormentis. Sævissimi omnium Thracum Scordisci fuere: sed calliditas quoque ad robur accesserat. Sylvarum et montium situs cum ingenio consentiebant. Itaque non fusus modò ab his, aut fugatus, sed (simile prodigio) omnino totus interceptus exercitus, quem duxerat Cato. Didius vagos, et liberâ populatione diffusos, intrâ suam repulit Thraciam. Drusus ulteriùs egit, et vetuit transire Danubium. Minucius toto vastavit Hebro, multis quidem amissis,

dum perfidum glacie flumen equitatur. Piso Rhodopen Caucasumque penetravit. Curio Daciâ tenus venit: sed tenebras saltuum expavit. Appius in Sarmatas usque pervenit; Lucullus ad terminum gentium Tanaim, lacumque Mæotim. Nec aliter cruentissimi hostium, quàm suis moribus domiti; quippe in captivos igne ferroque sævitum est. Sed nihil Barbaris atrocius visum est, quàm quòd abscissis manibus relictì, vivere superstitès pœnæ suæ jubebantur.

O R D O.

gravidarum *fæminarum* tormentis. Scordisci fuere sævissimi omnium Thracum: sed calliditas quoque accesserat ad robur. Situs sylvarum et montium consentiebant cum ingenio. Itaque totus exercitus, quem Cato duxerat, *fuit* non modò fusus ab his, aut fugatus, sed (simile prodigio) omninò interceptus. Didius repulit *eos* vagos, et diffusos liberâ populatione, intra suam Thraciam. Drusus egit *eos* ulteriùs, et vetuit transire Danubium. Minucius vastavit *eos* toto Hebro, multis amissis quidem, dum flumen perfidum glacie equitatur. Piso penetravit Rhodopen Caucasumque. Curio venit tenus Daciâ: sed expavit tenebras saltuum. Appius pervenit usquè in Sarmatas; Lucullus *processit* ad Tanaim terminum gentium lacumque Mæotim. Nec cruentissimi hostium *sunt* domiti aliter quàm suis moribus; quippe est sævitum in captivos igne ferroque. Sed nihil est visum atrocius barbaris, quàm quòd relictì, manibus abscissis, jubeantur vivere superstitès suæ pœnæ.

CAP. V.

Bellum Mitbridaticum.

PONTICÆ gentes ad Septentrionem in mare sinistrum jacent, à Pontico cognominatæ mari. Harum gentium atque regionum rex antiquissimus Æetas: post Artabazes, à septem Persis oriundus: inde Mithridates omnium longè maximus; quippe quum quatuor Pyrrho, decem et septem anni Annibali suffecerint; ille per quadraginta annos restitit, donec tribus ingentibus bellis subactus; felicitate Syllæ, virtute Luculli, magnitudine Pompeii consumeretur. Causam quidem illius belli prætenderat apud Cassium legatum, *attrectari terminos suos à Nicomede Bithynico*: cæterum elatus animis

ingentibus, Asiæ totius, et si posset, Europæ cupiditate flagrabat. Spem ac fiduciam dabant nostra vitia. Quippe quum civilibus bellis disjungeremur, invitabat occasio: nudumque imperii latus ostentabant procul Marius, Sylla, Sertorius. Inter hæc Reipublicæ vulnera, et hos tumultus, repentè, quasi captato tempore, in lassos simul atque districtos, subitus turbo Pontici belli, ab ultimâ veluti speculâ Septentrionis erupit. Primus statim impetus belli Bythyniam rapuit. Asia deinde pari terrore correpta est. Nec cunctanter ad regem ab urbibus nostris, populisque descitum est. Aderat, instabat, sævitiâ

O R D O.

Ponticæ gentes jacent ad Septentrionem in mare sinistrum, cognominatæ à Pontico mari. Æetas fuit antiquissimus rex harum gentium atque regionum: post fuit Artabazes, oriundus à quodam ex septem Persis; inde Mithridates longè maximus omnium; quippe quum quatuor anni suffecerint Pyrrho, et decem et septem Annibali; ille restitit per quadraginta annos, donec subactus tribus ingentibus bellis, consumeretur felicitate Syllæ, virtute Luculli, et magnitudine Pompeii. Prætenderat quidem apud Cassium legatum, causam illius belli fuisse, suos terminos attrectari à Nicomede Bithynico: cæterum elatus ingentibus animis, flagrabat cupiditate totius Asiæ, et, si posset, Europæ. Nostra vitia dabant spem ac fiduciam. Quippe, quum disjungeremur civilibus bellis, occasio invitabat eum: Mariusque Sylla et Sertorius ostentabant procul, latus imperii esse nudum. Inter hæc vulnera reipublicæ, et hos tumultus, repentè, quasi tempore captato, subitus turbo Pontici belli erupit, veluti ab ultimâ speculâ septentrionis in eos lassos simul atque districtos. Statim primus impetus belli rapuit Bythyniam. Deinde Asia est correpta pari terrore. Nec cunctanter est descitum ab nostris urbibus populisque ad regem. Aderat, instabat, et utebatur sævitiâ

ſævitîâ quafi virtute utebatur. Nam quid atrocius uno ejus edicto, quum omnes, qui in Aſiâ forent, Romanæ civitatis homines interfici juſſit? Tum quidem domus, templa et aræ, humana omnia atque divina jura violata ſunt. Sed hic terror Aſiæ, Europam quoque regi aperiēbat. Itaque miſſis Archelao Neoptolemóque præſectis, exceptâ Rhodo, quæ pro nobis firmiùs ſtetit, cæterùm Cyclades, Delos, Eubœa, et ipſum Græciæ decus Athenæ, tenebantur. Italiam jam, ipſamque urbem Romam regius terror afflabat. Itaque Lucius Sylla feſtinat, vir armis optimus: parique violentiâ ruentem ulterius hoſtem, quâdam quafi manu, repulit: primùmque Athenas urbem (quis crederet?)

frugum parentem, obſidione ac fame ad humanos cibos compulit. Mox ſubruto Piræei portu, ſex quoque et amplius muris, poſtquam domuerat *ingratiffimos*, ut ipſe dixit, *hominum*, in honorem tamen mortuorum, ſacris ſuis famæque donavit. Mox quum Eubœa, atque Bœotia, præſidia regis diſpuliſſet, omnes copias, uno apud Chæroneam, apud Orchomenon altero bello diſſipavit: ſtatimque in Aſiam tranſgreſſus, ipſum opprimit; et debellatum foret, niſi de Mithridate triumphare citò, quàm verè, maluſſet. Ac tunc quidem hunc Aſiæ ſtatum Sylla dederat. Ictum cum Ponticis fœdus. Recepit Bythyniam à rege Nicomede, ab Ariobarzane Cappadociam: ac ſi erat Aſia

rurfus

O R D O.

vitiâ quafi virtute. Nam quid *poſſet eſſe* atrocius uno edicto ejus, quum juſſit omnes homines *cives* Romanæ civitatis, qui forent in Aſiâ, interfici? Tum quidem domus, templa, et aræ, omnia humana atque divina jura ſunt violata. Sed hic terror Aſiæ aperiēbat Europam quoque regi. Itaque Archelao, Neoptolemóque præſectis miſſis, Rhodo exceptâ, quæ ſtetit firmiùs pro nobis, cæterùm Cyclades, Delos, Eubœa, et Athenæ decus ipſum Græciæ tenebantur. Itaque jam regius terror afflabat Italiâ, urbemque Romam ipſam. Itaque Lucius Sylla, vir optimus armis feſtinat: parique violentiâ, quafi quâdam manu, repulit hoſtem ruentem ulterius: primùmque compulit Athenas urbem parentem frugum (quis crederet?) obſidione ac fame ad humanos cibos. Mox portu Piræei ſubruto, ſex muris et ampliùs quoque, poſtquam domuerat *ingratiffimos* hominum, ut ipſe dixit, tamen in honorem mortuorum donavit *ceteros* ſuis ſacris, *i. e. religioni* et famæ. Mox, quum Eubœa, atque Bœotia diſpuliſſet præſidia regis, diſſipavit omnes *ejus* copias, uno bello apud Chæroneam, altero apud Orchomenon: ſtatimque tranſgreſſus in Aſiam, opprimit ipſum; et foret debellatum, niſi maluſſet citò quàm verè triumphare de Mithridate. Ac tunc quidem Sylla dederat hunc ſtatum Aſiæ. Fœdus fuit iſtum cum Ponticis. Recepit Bythyniam à rege Nicomede, et Cappadociam ab Ariobarzane:

ac

rursus nostra, ut cœperat : Mithridates tantum repulsus. Itaque non fregit ea res Ponticos, sed incendit. Quippe rex Asiâ et Europâ quodammodo inescatus, non jam quasi alienam, sed quia amiserat, quasi raptam, belli jure repetebat. Igitur ut extincta parum fideliter incendia majore flammâ reviviscunt; ita ille de integro, auctis majorem in modum copiis, totâ denique regni sui mole, in Asiam rursus mari, terrâ, fluminibusque veniebat. Cyzicum nobilis civitas, arce, mœnibus, portu, turribusque marmoreis, Asiaticæ plagæ littora illustrat. Hanc ille quasi alteram Romam toto invaserat bello : sed fiduciam oppidanis resistendi nuncius fecit, docens adventare Lucullum, qui (horribile dictu !)

per medias hostium naves utre suspensus, et pedibus iter adgubernans, videntibus procul quasi marina pristinxit evaserat. Mox clade conversâ, quum ex morâ obsidentem regem fames, et ex fame pestilentia urgeret, recedentem Lucullus assequitur : adeoque cecidit, ut Granicus et Æsopus amnes cruenti redderentur. Rex callidus Romanæque avaritiæ peritus, spargi à fugientibus sarcinas et pecuniam jussit, quâ sequentes moraretur. Nec felicius in mari, quàm in terrâ fuga. Quippe centum amplius navium classem, apparatusque belli gravem, in Pontico mari aggressa tempestas, tam fœdâ strage laceravit, ut navalis belli instar efficeret : planè quasi Lucullus quodam cum fluctibus procellisque

O R D O.

ac sic Asia erat rursus nostra, ut cœperat; tantum Mithridates fuit repulsus. Itaque ea res non fregit, sed incendit Ponticos. Quippe rex quodammodo inescatus Asiâ et Europâ, repetebat *utramque* jure belli, non jam quasi alienam, sed, quia amiserat, quasi raptam. Igitur ut incendia parum fideliter extincta reviviscunt majore flammâ; ita ille veniebat de integro, copiis auctis in majorem modum, denique totâ mole sui regni in Asiam rursus mari, terrâ, fluminibusque. Cyzicum, nobilis civitas, illustrat littora Asiaticæ plagæ arce, mœnibus, portu, marmoreisque turribus. Ille invaserat hanc quasi alteram Romam toto bello : sed nuncius fecit oppidanis fiduciam resistendi, docens, Lucullum adventare, qui (horribile dictu !) suspensus utre, et adgubernans iter pedibus, evaserat per medias naves hostium, *apparens* quasi marina pristrix, *illis* videntibus *eum* procul. Mox, clade conversâ, quum, ex morâ fames, et ex fame pestilentia urgeret regem obsidentem, Lucullus assequitur *eum* recedentem : adeoque cecidit *eum*, ut amnes Granicus et Æsopus redderentur cruenti. Callidus rex, peritusque Romanæ avaritiæ, jussit sarcinas et pecuniam spargi à fugientibus, quâ moraretur sequentes. Nec fuga erat felicius in mari, quàm in terrâ. Quippe tempestas aggressa classem centum navium et amplius, gravemque apparatus belli, in Pontico mari, laceravit *eam* tam fœdâ strage, ut efficeret

que commercio, debellandum tradidisse regem ventis videretur. Attrita jam omnes validissimi regni vires erant; sed animus malis augebatur. Itaque conversus ad proximas gentes, totum pæne Orientem, ac Septentrionem ruinâ suâ involvit. Iberi, Caspii, Albani, et utræque sollicitabantur Armeniæ: perque omnia et decus, et nomen, et titulos Pompeio suo fortuna quærebat. Qui ubi novis motibus ardere Asiam videt, aliosque ex aliis prodire reges: nihil cunctandum ratus, priusquam inter se gentium robora coirent, statim ponte navibus facto, omnium ante se primus transit Euphratem: regemque fugientem mediâ nactus Armeniâ (quanta felicitas

viri!) uno proelio confecit. Nocturna ea dimicatio fuit, et luna in partibus; quippe quasi commilitans, quum à tergo se hostibus à facie Romanis præbuisset, Pontici per errorem longius cadentes umbras suas quasi hostium corpora petebant. Et Mithridates quidem nocte illâ debellatus est, nihil enim postea valuit; quanquam omnia expertus, more anguium, qui obtrito capite postremum caudâ minantur. Quippe quum effugisset hostem Colchos, Siciliæ quoque littora, et Campaniam nostram subito adventu terrere voluit: mox subruto Pyræi portu, Colchis tenus jungere Bosphoron; indè per Thraciam, Macedoniam et Græciam transilire; sic Italiam nec opinatus

O R D O.

ceret instar navâlis belli: planè quasi Lucullus, quodam commercio cum fluctibus procellisque, videretur tradidisse regem ventis debellandum. Jam omnes vires validissimi regni erant attrita; sed animus augebatur malis. Itaque conversus ad proximas gentes involvit pæne totum Orientem, ac Septentrionem suâ ruinâ. Iberi, Caspii, Albani, et utræque Armeniæ sollicitabantur: perque omnia *loca* fortuna quærebat et decus et nomen, et titulos suo Pompeio. Qui, ubi videt Asiam ardere novis motibus, aliosque reges prodire ex aliis, ratus nihil *esse* cunctandum, priusquam robora gentium coirent inter se, statim ponte facto navibus, primus omnium ante se transit Euphratem: nactusque regem fugientem mediâ Armeniâ (quanta felicitas viri!) confecit *totum inceptum* uno proelio. Ea fuit nocturna dimicatio, et luna in *ejus* partibus; quippe quasi commilitans, quum præbuisset se hostibus à tergo, et Romanis à facie, per errorem Pontici petebant suas umbras cadentes longius, quasi corpora hostium. Et Mithridates quidem est debellatus illâ nocte, enim valuit nihil postea; quanquam *fuerat* expertus omnia, more anguium, qui, capite obtrito, postremum minantur caudâ. Quippe quum effugisset hostem *ad* Colchos, voluit terrere littora Siciliæ quoque, et nostram Campaniam subito adventu: mox portu Pyræi subruto, jungere Bosphoron tenus Colchis; inde transilire per Thraciam, Macedoniam et Græciam; sic nec opinatus invadere Italiam,

N

tantum

natus invadere, tantum cogitavit. Nam per defectionem civium, Pharnacisque filii scelere præventus, malè tentatum veneno spiritum ferro expulit.

Cnæus interim Magnus rebelles Asiæ reliquias sequens, per diversa gentium terrarumque volitabat. Nam sub orientem sequutus Armenios, capitis ipso capite gentis Artaxatis, supplicem jussit regnare Tigranem. At in Septentrionem Scythicum, iter tanquam in mari stellis sequutus, Colchos cecidit; ignovit Iberiæ; pepercit Albanis; regem Colchorum Orodem, positus sub ipso Caucaso castris, jussit in plana descendere: Arthocen, qui Iberis imperabat, et obsides liberos dare. Orodem etiam remuneratus est, ultro ab Albaniâ suâ

lectulum aureum, et alia dona mittentem. Nec non et in meridiem verso agmine, Libanum Syriæ, Damascumque transgressus, per nemora illa odorata, per thuris et balsami sylvas, Romana circumtulit signa. Arabes, si quid imperreret, præstò fuere. Hierosolymam defendere tentavere Judæi: verum hanc quoque intravit; et vidit illud grande impiæ gentis arcanum patens, sub aureo vitem cælo. Dissidentibusque de regno fratribus, arbiter factus, regnare jussit Hyrcanum. Aristobulo, quia renuebat eam rem, catenas dedit. Sic Pompeio duce populus Romanus totam, quâ latissima est, Asiam pervagatus, quam extremam habebat imperii provinciam, mediam fecit. Exceptis

O R D O.

tantum cogitavit *facere*. Nam præventus per defectionem civium, scelerisque filii Pharnacis, expulit ferro spiritum malè tentatum veneno. Interim Cnæus Magnus sequens rebelles reliquias Asiæ, volitabat per diversa *loca* gentium terrarumque. Nam sequutus Armenios sub orientem, Artaxatis, capite ipso gentis, capitis, jussit supplicem Tigranem regnare. At sequutus iter in Septentrionem Scythicum, tanquam stellis in mari, cecidit Colchos; ignovit Iberiæ, pepercit Albanis; et jussit Orodem regem Colchorum, castris positus sub Caucaso ipso, descendere in plana: et Arthocen, qui imperabat Iberis, dare liberos *tanquam* obsides. Est remuneratus Orodem etiam, mittentem ultro aureum lectulum, et alia dona ab suâ Albaniâ. Nec non et agmine verso in meridiem, transgressus Libanum *montem* Syriæ, Damascumque, circumtulit Româna signa per illa odorata nemora, et per sylvas thuris et balsami. Arabes suere præstò, si imperaret quid. Judæi tentavere defendere Hierosolymam: verum intravit hanc quoque; et vidit illud grande patens arcanum, impiæ gentis *scilicet* vitem sub aureo cælo. Fratribusque dissidentibus de regno, *ille* factus arbiter, jussit Hyrcanum regnare. Dedit catenas Aristobulo, quia renuebat eam rem. Sic, Pompéio duce, Romanus populus, pervagatus totam Asiam, quâ est latissima, fecit *hanc* provinciam mediam, quam habebat extremam imperii. Quippe, Parthis

ceptis quippe Parthis, qui fœdus maluerunt, et Indis, qui adhuc nos non noverant; omnis Asia inter Rubrum mare, et Caspium, et Oceanum, Pompeianis domita vel oppressa signis, tenebatur.

O R D O.

Parthis excéptis, qui maluerunt fœdus, et Indis, qui adhuc non nóverant nos; omnis Asia inter Rubrum mare, et Cálpium, et Océanum tenebátur, dómita vel oppréssa Pompeiánis signis.

C A P. VI.

Bellum Piraticum.

INTERIM dum populus Romanus per diversa terrarum distractus est, Cilices invaserant maria: sublatisque commerciiis, rupto fœdere generis humani, sic maria bello, quasi tempestate, præcluserant. Audaciam perditis furiosisque latronibus dabat inquieta Mithridatis præliis Asia: dum sub alieni belli tumultu, exterique regis invidiâ, impune grassantur. Ac primùm duce Isidoro, non contenti proximo mari, Cretam inter atque Maleum, quod à spoliis *Aureum* ipsi vocavere, latrocinabantur: missusque in eos Publius Servilius, quamvis leves et fugaces Myoparonas gravi et Martiâ classe turbaret, non incruentâ victoriâ superat. Sed nec mari submovisse contentus, validissimas urbes eorum, et diutinâ prædâ abundantes, Phaselin, et Olympon evertit, Isaurumque ipsam arcem Ciliciæ: unde conscius sibi magni laboris, *Isaurici* cognomen adamavit. Non ideo tamen tot cladibus domiti, terrâ

sc

O R D O.

Interim dum Romanus populus est distractus per diversa loca terrarum, Cilices invaserant maria: commerciisque sublatis, et fœdere humani generis rupto, sic præcluserant maria bello, quasi tempestate. Asia, inquieta præliis Mithridatis, dabat audaciam perditis furiosisque latronibus: dum grassantur impune sub tumultu alieni belli, invidiâque exteri regis. Ac primùm, Isidoro duce, non contenti proximo mari, latrocinabantur inter Cretam atque Maleum, quod ipsi vocavere aureum *fretum*: Publiusque Servilius, missus in eos, quamvis turbaret leves et fugaces Myoparonas gravi et Martiâ classe, superat eos non incruentâ victoriâ. Sed nec contentus submovisse eos mari, evertit eorum validissimas urbes, et abundantes diutinâ prædâ, Phaselin et Olympon, Isaurumque arcem ipsam Ciliciæ: unde conscius sibi magni laboris, adamavit cognomen, *Isaurici*. Tamen domiti tot cladibus, non ideo

se continere potuerunt : sed ut quædam animalia, quibus aquam terramque incolendi gemina natura est, sub ipso hostis recessu, impatientes soli, in aquas suas resiliuerunt ; et aliquanto latius quàm prius. Sic ille quoque antè felix, dignus nunc victoriâ Pompeius visus est ; et Mithridaticæ provinciæ facta accessio.

Ille dispersam toto mari pestem, semel et in perpetuum volens extinguere, divino quodam apparatu aggressus est. Quippe cùm classibus suis et socialibus Rhodiorum abundaret, pluribus legatis atque præfectis utraque Ponti et Oceani ora complexus est. Gellius Tusco mari impositus ; Plotius Siculo. Gratilius Ligusticum sinum, Pompeius Gallicum ob-

fedit, Torquatus Balearicum, Tiberius Nero Gaditanum fretum, qua primum maris nostri limen aperitur ; Lentulus Libycum ; Marcellinus Ægyptium ; Pompeii iuvenes Adriaticum ; Varro Terentius Ægeum et Ponticum ; Pamphylium Metellus ; Asiaticum Cæpio ; ipsas Propontidis fauces Porcius Cato sic obditis navibus, quasi portam obseravit. Sic per omnes æquoris portus, sinus, latebras, recessus, promontoria, freta, peninsulas, quicquid piratarum fuit, quâdam indagine inclusum et oppressum est. Ipse Pompeius in originem fontemque belli Ciliciam versus est : nec hostes detrectavere certamen, non ex fiducia, sed quia oppressi erant, ausi videbantur. Sed nihil tamen amplius, quàm ut ad primum ictum

O R D O.

potuerunt continere se terrâ : sed ut quædam animalia, quibus est gemina natura incolendi aquam terramque, sub recessu ipso hostis, impatientes soli, resiliuerunt in suas aquas ; et aliquanto latius quàm prius. Sic ille Pompeius felix antè quoque, nunc est visus dignus victoriâ ; et accessio est facta Mithridaticæ provinciæ. Ille, volens extinguere pestem dispersam toto mari, semel et in perpetuum, est aggressus eos quodam divino apparatu. Quippe, cùm abundaret suis, et socialibus classibus Rhodiorum, est complexus utraque ora Ponti et Oceani pluribus legatis atque præfectis. Gellius est impositus Tusco mari ; Plotius Siculo. Gratilius obsedit Ligusticum sinum, Pompeius Gallicum, Torquatus Balearicum, Tiberius Nero Gaditanum fretum, quâ primum limen nostri maris aperitur ; Lentulus Libycum ; Marcellinus Ægyptium ; iuvenes Pompeii Adriaticum ; Varro Terentius Ægeum et Ponticum ; Metellus Pamphylium ; Cæpio Asiaticum ; et Porcius Cato obseravit fauces ipsas Propontidis sic, quasi portam, navibus obditis. Sic quicquid piratarum fuit per omnes portus æquoris, sinus, latebras, recessus, promontoria, freta, et peninsulas, est inclusum quâdam indagine et oppressum. Pompeius ipse est versus in originem fontemque belli scilicet Ciliciam : nec hostes detrectavere certamen, non ex fiducia, sed videbantur ausi, quia erant oppressi. Sed tamen audébant nihil amplius, quàm

ictum concurrerent. Mox ubi circumfusa undique rostra videntur, abjectis statim telis, remisque, plausu undique pari, quod supplicantium signum fuit, vitam petiverunt. Non aliàs tam incruentà victorià usi unquam sumus: sed nec fidelior in posterum reperta gens ulla est. Idque prospectum singulari consilio ducis qui maritimum genus à conspectu longè

removit maris, et mediterraneis agris quasi obligavit. Eodemque tempore et usum maris navibus recuperavit, et terræ homines suos reddidit. Quid prius in hâc mirere victoriâ? velocitatem, quòd quadragesimo die parta est? an felicitatem, quòd ne una quidem navis amissa est? an verò perpetuitatem, quòd ampliùs piratæ non fuerunt?

O R D O.

quàm ut concurrerent ad primum ictum. Mox, ubi viderunt rostra circumfusa undique, telis, remisque statim abjectis, petivere vitam pari plausu undique, quod fuit signum supplicantium. Non unquam aliàs sumus usi tam incruentà victoriâ: sed nec est ulla gens reperta fidelior in posterum. Idque erat prospectum singulari consilio ducis, qui removit maritimum genus hominum longe à conspectu maris, et obligavit eos quasi mediterraneis agris. Eodemque tempore, et recuperavit usum maris navibus, et reddidit suos homines terræ. Quid prius mirere in hâc victoriâ? an velocitatem, quòd est parta quadragesimo die? an felicitatem, quòd ne una navis quidem est amissa? an verò perpetuitatem, quòd piratæ non fuerunt ampliùs?

C A P. VII.

Bellum Creticum.

CRETICUM bellum, si vera volumus noscere, nos fecimus; solâ vincendi nobilem insulam cupiditate. Favisse Mithridati videbatur: hoc placuit armis vindicare. Pri-

mus invasit insulam Marcus Antonius, cum ingenti quidem victoriæ spe atque fiduciâ, adeo ut plures catenas in navibus, quàm arma portaret. Dedit itaque poenas vecordiae. Nam pleraque

O R D O.

Nos fecimus Créticum bellum, si volumus noscere vera; solâ cupiditate vincendi nobilem insulam. Videbatur favisse Mithridati: placuit vindicare hoc armis. Marcus Antonius primus invasit insulam, cum ingenti spe quidem, atque fiduciâ victoriæ, adeo ut portaret plures catenas in navibus, quàm arma. Itaque dedit poenas vecordiae. Nam hostes

plerasque naves interceptere hostes: captivâque corpora religata velis ac funibus pependere: ac sic velificantes triumphantium in modum Cretes portibus suis adremigaverunt. Metellus deinde totam insulam igni ferrôque populatus, intrâ castella et urbes redegit, et Cnossium, et Erythræam, et, ut Græci dicere solent, *urbium matrem* Cydoniam: adeoque sæve in captivos consulebatur, ut veneno se plerique conficerent; alii de-

ditionem suam ad Pompeium absentem mitterent. Et quum ille, res in Asiâ gerens, eò quoque præfectum misisset Antonium; in alienâ provinciâ inclitus fuit; eoque infestior Metellus in hostes jus victoriæ exercuit: victisque Lathene et Panare Cydoniæ ducibus, victor rediit: nec quicquam amplius tamen de tam famosâ victoriâ, quàm cognomen *Créticum* reportavit.

O R D O.

hostes interceptere plerâque naves: captivâque corpora pependere religata velis ac funibus: ac sic Cretes velificantes adremigaverunt suis portibus in modum triumphantium. Deinde Metellus populatus totam insulam igni ferrôque, redegit *incolas* intra castella et urbes, *cepit* et Cnossium, et Erythræam, et, ut Græci solent dicere, matrem urbium Cydoniam: adeoque sæve consulebatur in captivos, ut plerique conficerent se veneno; alii mitterent suam deditionem ad Pompeium absentem. Et quum ille, gerens res in Asiâ, misisset eò Antonium præfectum quoque, fuit inclitus in alienâ provinciâ: Metellusque infestior eò exercuit jus victoriæ in hostes: Lathenêque et Panare ducibus Cydoniæ victis rediit victor: tamen nec reportavit quicquam amplius de tam famosâ victoriâ, quàm cognomen *Créticum*.

C A P. VIII.

Bellum Balearicum.

QUATENUS Metelli Macedonici domus bellicis nominibus assueverat, altero ex liberis ejus Cretico facto, mora non fuit, quin alter

quoque *Balearicus* vocaretur. Baleares per idem tempus insulæ piraticâ rabie corruperant maria. Homines feroces atque sylvestres mireris ausos à sculpis

O R D O.

Quatenus domus Metelli Macedonici assueverat bellicis nominibus, altero ex ejus liberis facto Crético *nómine*, non fuit mora, quin alter quoque vocaretur *Baleáricus*. Per idem tempus Baleáres insulæ corruperant mária piraticâ rabie. Mireris feroces atque sylvestres homines ausos

pulis suis saltem maria prospicere. Ascendere etiam inconditas rates, et prænavigantes subinde inopinato impetu terre-
re. Sed quum venientem ab alto Romanam classem prospexissent, prædam putantes, ausi etiam occurrere: et primo impetu, ingenti lapidum saxorumque nimbo classem operuerunt. Tribus quisque fundis præliatur. Certos esse quis miretur ictus, quum hæc sola

genti arma sint? id unum ab infantiâ studium. Cibum puer à matre non accipit, nisi quem ipsâ monstrante percussit. Sed non diu lapidatione terruere Romanos. Postquam cominus ventum est, expertique nostra, et pila venientia, pecudum in morem clamore sublato, petierunt fugâ littora: dilapsique in proximos tumulos, quærendi fuerunt, ut vincerentur.

O R D O.

ausos saltem prospicere maria à suis scòpulis. Etiam ascendere inconditas rates, et subinde terrere prænavigantes inopinato impetu. Sed quum prospexissent Romanam classem venientem ab alto, putantes esse prædam, ausi sunt etiam occurrere: et primo impetu, operuerunt classem ingenti nimbo lapidum saxorumque. Quisque præliatur tribus fundis. Quis miretur ictus esse certos, quum hæc sunt sola arma genti? id erat unum studium ab infantiâ. Puer non accipit cibum à matre, nisi quem percussit fundo, matre ipsâ monstrante. Sed non diu terruere Romanos lapidatione. Postquam est ventum cominus, expertique sunt nostra, et pila venientia, clamore sublato in morem pecudum, petiverunt littora fugâ: dilapsique in próximos tumulos, fuerunt quærendi, ut vincerentur.

C A P. IX.

Expeditio in Cyprum.

ADERAT fatum insularum. Igitur et Cyprus recepta finè bello. Insulam veteribus divitiis abundantem, et ob hoc Veneri sacram, Pto-

lemæus regebat. Sed divitiarum tanta erat fama, nec falsò, ut victor gentium populus, et donare regna consuetus, Publio Clodio Tribuno

O R D O.

Fatum insularum aderat. Igitur et Cyprus est recepta fine bello. Ptolemæus regébat insulam abundantem veteribus divitiis, et ob hoc, sacram Veneri. Sed tanta erat fama divitiarum, nec falsò, ut populus victor gentium, et consuetus donare regna, mandaverit confiscationem

no duce, focii vivique regis confiscationem mandaverit. Et ille quidem ad rei famam veneno fata præcepit. Cæterum Porcius Cato Cyprias opes Li-

burnis per Tiberinum ostium invexit: quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus, implevit.

O R D O.

nem regis, focii, vivique, Publio Clodio Tribuno duce. Et ille quidem præcepit fata veneno ad famam rei. Cæterum Porcius Cato invexit Cyprias opes Liburnis *navibus* per Tiberinum ostium: quæ res implévit ærarium Romani populi latius, quam ullus triumphus.

C A P. X.

Bellum Gallicum.

ASIA Pompeii manibus subacta: reliqua quæ restabant in Europâ, fortuna in Cæsarem transtulit. Restabant autem immanissimi gentium Galli, atque Germani: et quamvis toto orbe divisa, tamen qui vinceret, habuit Britannia. Primus Galliæ motus ab Helvetiis cœpit: qui Rhodanum inter et Rhenum siti, non sufficientibus terris, venere sedes petitem, incensis mœnibus suis. Hoc sacramentum fuit, ne redirent.

Sed petito tempore ad deliberandum, quum inter moras Cæsar, Rhodani ponte rescisso, abstulisset fugam; statim bellicosissimam gentem sic in sedes suas, quasi greges in stabula pastor, deduxit. Sequens longè cruentior pugna Belgarum; quippe pro libertate pugnantium. Hic cum multa Romanorum militum insignia, tum illud egregium ipsius ducis, quod nutante in fugam exercitu, rapto fugientis è manu scuto,

O R D O.

Asiâ subactâ manibus Pompèii: fortuna transtulit reliqua, quæ restabant in Europâ, in Cæsarem. Autem Galli, atque Germani immanissimi gentium restabant: et Britannia, quamvis divisa toto orbe, tamen habuit *unum*, qui vinceret *eam*. Primus motus Galliæ cœpit ab Helvetiis: qui sit inter Rhodanum et Rhenum, terris non sufficientibus, venere petitem sedes, suis mœnibus incensis. Hoc fuit sacramentum, ne redirent. Sed tempore petito ad deliberandum, quum inter moras Cæsar, ponte Rhodani rescisso, abstulisset fugam, statim deduxit bellicosissimam gentem sic in suas sedes, quasi pastor *cogit* greges in stabula. Pugna Belgarum, quippe pugnantium pro libertate sequens, erat longè cruentior. Hic *erant* cum multa insignia Romanorum, tum illud egregium ducis ipsius, quod, exercitu nutante in fugam, scuto rapto è manu *militis*

scuto, in primam volitans aciem, manu proelium restituit. Inde cum Venetis etiam navale bellum: sed major cum Oceano, quàm cum ipsis navibus rixa: quippe illæ rudes, et informes, et statim naufragæ, quum rostra sensissent. Sed hærebat in vadis pugna; quum æstibus solitis cum ipso certamine subductus Oceanus intercedere bello videretur. Illæ quoque accessere diversitates pro gentium locorumque natura. Aquitani callidum genus, in speluncas se recipiebant; iussit includi: Morini dilabebantur in sylvas; iussit incendi. Nemo tantum feroces dixerit Gallos; fraudibus agunt: Induciomarus Treviros, Ambiorix convocavit Eburones: utrique, absente Cæ-

sare, conjuratione factâ invenerunt legatos. Sed ille fortiter à Dolabellâ summotus est, relatumque regis caput; hic insidiis in valle dispositis, dolo perculit: itaque et castra direpta sunt, et aurum ablatum. Cottam cum Titurio Sabino legato ibi amisimus. Nec ulla de rege mox ultio: quippe perpetuâ trans Rhenum fugâ latuit. Nec Rhenus ergo immunis: nec enim fas erat, ut liber esset receptator hostium atque defensor.

Sed prima contra Germanos illius pugna, iustissimis quidem ex causis. Hædui enim de incursionibus eorum querebantur. Quæ Ariovisti superbia? Quum legati dicerent, *Veni ad Cæsarem. Quis est autem Cæsar? et, Si vult, veniat, inquit;*

O R D O.

militis fugientis, volitans in primam aciem, restituit proelium manu. Inde etiam erat navale bellum cum Venetis: sed erat major rixa cum Oceano, quàm cum navibus ipsis: quippe illæ naves hostium erant rudes, et informes, et statim naufragæ, quum sensissent rostra nostrarum. Sed pugna hærebat in vadis; quum Oceanus subductus solitis æstibus cum certamine ipso, videretur intercedere bello. Quoque illæ diversitates accessere pro naturâ gentium locorumque. Aquitani, callidum genus populi, recipiebant se in speluncas; iussit eos includi: Morini dilabebantur in sylvas; iussit eas incendi. Nemo dixerit Gallos esse feraces tantum; agunt fraudibus etiam: Induciomarus convocavit Treviros, et Ambiorix convocavit Eburones: utrique, Cæsare absente, conjuratione factâ, invenerunt legatos. Sed ille est summotus fortiter à Dolabellâ, caputque regis relatum: hic, insidiis dispositis in valle, perculit hostem dolo: itaque et castra sunt direpta, et aurum ablatum. Ibi amisimus Cottam cum Titurio Sabino legato. Nec mox erat ulla ultio de rege: quippe latuit trans Rhenum perpetuâ fugâ: enim nec erat fas, ut receptator atque defensor hostium esset liber. Sed prima pugna illius contra Germanos erat suscepta ex iustissimis causis quidem. Enim Hædui querebantur de incursionibus eorum. Quæ erat superbia Ariovisti? Quum legati dicerent, veni ad Cæsarem. Autem quis est Cæsar? et si vult, veniat ad me, inquit; et, quid ad illum, quid nostra Germania agat?

quit; et, *Quid ad illum quid agat nostra Germania? num ego me interpono Romanis?* Itaque tantus gentis novæ terror in castris, ut testamenta passim etiam in principiis scriberentur. Sed illa immania corpora quo erant majora, eò magis gladiis ferròque patuerunt. Qui calor in præliando militum fuerit, nullo magis exprimi potest, quàm quòd elatis super caput scutis, quum se testudine barbarus tegeret, super ipsa Romani scuta salierunt; et indè in jugulos gladiis descendebant. Iterum de Germano Tencteri querebantur. Hic verò jam Cæsar ultro Mosellam navali ponte transgreditur, ipsùmque Rhenum: et Hercyniis hostem quærit in sylvis: sed in saltus et paludes genus omne diffuge-

rat. Tantum pavoris incussit intra ripam subitò Romana vis. Nec semel Rhenus, sed iterum quoque, et quidem ponte factò, penetratus est. Sed major aliquanto trepidatio; quippe quum Rhenum suum sic ponte, quasi jugo captum viderent, fuga rursus in sylvas ac paludes: et, quod acerbissimum Cæsari fuit, non fuere, qui vincerentur. Omnibus terrâ marique captis, respexit Oceanum: et quasi hic Romanis orbis non sufficeret, alterum cogitavit. Classe igitur comparatâ, Britanniam petit. Transít mirâ celeritate: quippe quum tertiâ vigiliâ Morino solvisset à portu, minùs quàm medio die insulam ingressus est. Plena erant tumultu hostico littora; et trepidantia ad conspectum rei novæ carpenta

O R D O.

agat? num ego interpono me Romanis? Itaque tantus erat terror novæ gentis in castris, ut testamenta scriberentur passim etiam in principiis. Sed illa immania corpora, quò majora erant, eò magis patuerunt gladiis ferròque. Qui fuerit calor militum in præliando, potest exprimi nullo magis, quàm quòd, scutis elatis super caput, quum barbarus tegeret se testudine, Romani salierunt super scuta ipsa; et inde descendebant in jugulos gladiis. Iterum Tencteri querebantur de Germano. Verò hic Cæsar jam transgreditur ultra Mosellam, Rhenumque ipsam navali ponte; et quærit hostem in Hercyniis sylvis: sed omne genus diffugerat in saltus et paludes. Romana vis subito incussit tantum pavoris intra ripam. Nec Rhenus est penetratus semel sed iterum quoque, et quidem factò ponte. Sed trepidatio erat aliquanto major; quippe quum viderent suum Rhenum, sic captum ponte quasi jugo, rursus evenit fuga in paludes atque sylvas: et, quod fuit acerbissimum Cæsari, non fuere hostes qui vincerentur. Omnibus locis captis terrâ marique, respexit Oceanum, et quasi hic orbis non sufficeret Romanis, cogitavit alterum. Igitur comparatâ classe, petit Britanniam. Transít mare mirâ celeritate: quippe quum solvisset Morino portu tertiâ vigiliâ, minùs quam medio die, i. e. ante meridiem est ingressus insulam. Littora erant plena hostico tumultu; et carpenta volitabant trepidantia ad conspectum

carpenta volitabant. Itaque trepidatio pro victoriâ fuit. Arma, et obsides accepit à trepidis: et ulterius iisset, nisi improbam classem naufragio castigasset Oceanus. Reversus igitur in Galliam, classe majore, auctisque admodum copiis, in eundem rursus Oceanum, eosdemque rursus Britannos, Calidonias sequutus in sylvas, unum quoque è regibus Cavelanis in vincula dedit. Contentus his (non enim provinciæ, sed nomini studebatur) cum majore quàm prius prædâ revectus est; ipso quoque Oceano tranquillo magis, et propitio, quasi imparem se fateretur. Sed maxima omnium eademque novissima conjuratio fuit Galliarum, quum omnes pariter Arvernos atque Biturigas, Carnutas simul Se-

quanosque contraxit, ille corpore, armis, spiritûque terribilis, nomine etiam quasi ad terrorem composito, Vercingetorix. Ille festis diebus, et comitialibus, cum frequentissimos in lucis haberet, ferocibus dictis ad jus pristinum libertatis erexit. Aberat tunc Cæsar, Ravennæ delectum agens: et hyeme creverant Alpes: sic interclusum putabant iter. Sed ille qualis erat ad nuncium rei felicissimæ temeritatis? Per invios ad id tempus montium tumulos, per intactas nives, expeditâ manu emerfus, occupat Galliam; et ex distantibus hybernis castra contraxit; et antè in mediâ Galliâ fuit quàm ab ultimâ timeretur. Tum ipsa capita belli aggressus, urbes; Avaricum cum quadraginta millibus

O R D O.

spèctum novæ rei. Itaque trepidatio fuit pro victoriâ. Accèpit arma et obsides à trepidis *Britannis*, et ivisset ulterius, nisi Océanus castigavisset improbam classem naufragio. Igitur reversus in Galliam, majore classe, copiisque auctis admodum, rursus *intrans* in eundem Océanum, rursusque secutus eosdem Britannos in Calydónias sylvas, dedit quoque unum è regibus Cavelanis in vincula. Contentus his *gestis* (non enim studebatur provinciæ, sed nomini) est revectus cum majore præda quàm prius; Océano ipso quoque magis tranquillo atque propitio, quasi fateretur se imparem *illi*. Sed máxima eademque novissima conjuratio omnium Galliarum fuit, quum ille Vercingetorix, terribilis corpore, armis, spiritûque, nomine etiam composito, quasi ad terrorem, contraxit omnes Arvernos pariter atque Biturigas, Carnutas simulque Sequanos. Ille festis et comitialibus diebus, quum haberet *eos* frequentissimos in lucis, erexit eos ferocibus dictis ad pristinum jus libertatis. Cæsar tunc aberat, agens delectum Ravennæ: et Alpes creverant hyeme: sic putabant iter *esse* interclusum. Sed qualis erat ille ad nuncium rei felicissimæ temeritatis? Emerfus expeditâ manu, per tumulos montium invios ad id tempus, per intactas nives, occupat Galliam, et contraxit castra ex distantibus hybernis, et fuit in mediâ Galliâ antequam timeretur ab ultimâ parte *ejus*. Tum aggressus urbes, capita ipsa belli; sustulit Avaricum

millibus propugnantium sustulit; Alexiam ducentorum quinquaginta millium juventute subnixam flammis adæquavit. Circa Gergoviam Arvernorum, tota belli moles fuit: quippe quum octoginta millia muro, et arce, et abruptis defenderent: maximam civitatem vallo, sudibus, et fossâ, inducôque fossæ flumine, ad hoc decem et octo castellis, ingentique lorica cir-

cundatam primum fame domuit: mox audentem eruptiones, in vallo, gladiis sudibusque concidit: novissimè in deditionem redegit. Ipse ille rex, maximum victoriæ decus, supplex quum in castra venisset, tum et phaleras, et sua arma ante Cæsaris genua projecit: *Habes, inquit, fortem virum, vir fortissime, vicisti.*

O R D O.

ricum cum quadraginta millibus propugnantium; adæquavit flammis Alexiam subnixam juventute ducentorum quinquaginta millium. Tota moles belli fuit circa Gergoviam Arvernorum: quippe quum octoginta millia defenderent *eam*, muro, et arce, et abruptis *locis*: primum domuit fame *hanc* maximam civitatem circumdatam vallo, sudibus, et fossâ, fluminéque inducô fossæ, ad hoc *etiam circumdatam* decem et octo castellis, ingentique lorica: mox concidit *eam* audentem eruptiones in vallo, gladiis sudibusque: novissimè redégit *eam* in deditionem. Ille rex ipse, maximum decus victoriæ, quum venisset supplex in castra, tum projecit et phaleras, et sua arma ante genua Cæsaris: inquit, habes fortem virum, fortissime vir, vicisti.

C A P. XI.

Bellum Parthicum.

DUM Gallos per Cæsarem in Septentrione debellat, interim ad Orientem grave vulnus à Parthis populus Romanus accepit. Nec de fortunâ queri possumus: caret so-

latio clades. Adversis et Diis, et hominibus, cupiditas consulis Crassi, dum Parthico inhiat auro, undecim strage legionum, et ipsius capite multata est. Et tribunus plebis Metellus, ex-

untem

O R D O.

Dum Romanus populus debellat Gallos in Septentrione per Cæsarem, interim accepit grave vulnus à Parthis, ad Orientem. Nec possumus queri de fortunâ: clades caret solatio. Et Diis et hominibus adversis, cupiditas Crassi consulis, dum inhiat Parthico auro, est multata strage undecim legionum et ipsius capite. Et Metellus tribunus plebis,

untem ducem hostilibus diris devoverat : quum Zeugma transisset exercitus, rapta subitis signa turbinibus hausit Euphrates : et quum apud Nicephorium castra posuisset, missi ab Orode rege legati denunciare, *percussorum cum Pompeio foederum, Syllaque meminisset.* Regiis inhians ille thesauris, nihil, ne imaginario quidem jure, sed *Seleucia se responsurum esse*, respondit. Itaque Dii foederum ultores, nec insidiis, nec virtuti hostium defuerunt. Jam primum, qui solus et subvehere commeatus, et munire poterat à tergo, relictus Euphrates. Tum simulato transfugæ cuidam Mazaræ Syro creditur, dum in mediam camporum vastitatem eodem duce ductus exercitus, undique hosti expo-

neretur. Itaque vixdum venerat Carras, quum undique præfecti regis, Sillaces et Surenas, ostendere signa auro sericisque vexillis vibrantia. Tum finem morâ circumfusi undique equitatus, in modum grandinis atque nimborum densa pariter tela fuderunt. Sic miserabili strage deletus exercitus. Ipse in colloquium sollicitatus, signo dato, vivus in hostium manus incidisset, nisi tribunis reluctantibus, fugam ducis barbari ferro occupassent. Sic quoque relatum caput ludibrio hosti fuit. Filium ducis, pater in conspectu patris, eisdem telis operuere. Reliquæ infelicitis exercitus, quò quemque rapuit fuga, in Armeniam, Ciliciam, Syriamque distractæ, vix nuncium cladis retulerunt. Caput
ejus

O R D O.

plebis, devoverat hostilibus diris ducem exeuntem : et quum exercitus transivisset Zeugma, Euphrates hausit signa rapta subitis turbinibus : et quum posuisset castra apud Nicephorium, legati, missi ab rege Orode, denunciare ut meminisset foederum percussorum cum Pompeio Syllaque. Ille inhians regiis thesauris, ne quidem imaginario jure, respondit nihil, sed se esse responsurum Seleucia. Itaque Dii, ultores foederum, defuerunt nec insidiis nec virtuti hostium. Jam primum, Euphrates est relictus, qui solus poterat et subvehere commeatus, et munire à tergo. Tum creditur cuidam Mazaræ Syro, simulato transfugæ, dum exercitus ductus eodem duce, in mediam vastitatem camporum, exponeretur undique hosti. Itaque vixdum venerat Carras, quum Sillaces et Surenas præfecti regis undique ostendere signa vibrantia auro sericisque vexillis. Tum fine mora equitatus, circumfusi undique, fuderunt pariter densa tela in modum grandinis atque nimborum. Sic exercitus est deletus miserabili strage. Ipse, sollicitatus in colloquium, dato signo, incidisset vivus in manus hostium, nisi barbari, tribunis reluctantibus, occupavissent fugam ducis ferro. Sic quoque caput relatum fuit ludibrio hosti. Operuere filium ducis eisdem telis, pater in conspectu patris. Reliquæ infelicitis exercitus, distractæ in Armeniam, Ciliciam, Syriamque, quò fuga rapuit quemque, vix retulerunt nuncium cladis. Ejus
caput

ejus recisum cum dexterâ manu, ad regem reportatum, ludibrio fuit, neque indigno. Aurum enim liquidum in rictum

oris infusum est : ut cujus animus arserat auri cupiditate, ejus etiam mortuum et exangue corpus auro ureretur.

O R D O.

caput recisum cum dexterâ manu, et reportatum ad regem, fuit ludibrio, neque indigno. Liquidum enim aurum est infusum in rictum oris : ut ejus exangue corpus ureretur auro, cujus animus arserat cupiditate auri.

C A P. XII.

Anacephalæosis.

HÆC est illa tertia ætas populi Romani transmarina, quâ Italiâ progredi ausus, orbe toto arma circumtulit. Cujus ætatis superiores centum anni sancti, pii, et ut diximus *aurei*, sine flagitio, sinè scelere, dum sincera adhuc et innoxia pastoriæ illius sectæ integritas, dumque Pœnorum hostium imminens metus disciplinam veterem continebat. Postremi centum, quos à Carthagini, Corinthi, Numantiæque excidiis,

et Attali regis Asiaticâ hæreditate deduximus in Cæsarem et Pompeium, sequutumque hos, de quo dicemus, Augustum, ut claritate rerum bellicarum magnifici, ita domesticis cladibus miseri et erubescendi. Quippe sicut Galliam, Thraciam, Ciliciam, Cappadociam, uberrimas validissimâsque provincias, Armenios etiam, et Britannos, ut non in usum, ita ad imperii speciem magna nomina acquisisse,

O R D O.

Hæc est illa tertia transmarina ætas Romani populi, quâ ausus progredi Italiâ, circumtulit arma toto orbe. Cujus ætatis superiores centum anni, *fuérunt* sancti, pii, et ut diximus, *aurei*, sine flagitio, sine scelere, dum integritas illius pastoriæ sectæ *fuit* sincera et innoxia, dumque imminens metus Pœnorum hostium continebat veterem disciplinam. Postremi centum anni quos deduximus ab excidiis Carthagini, Corinthi, Numantiæque, et *ab* Asiatica hæreditate regis Attali in Cæsarem et Pompeium, Augustumque sequutum hos, de quo dicemus, *ut bi anni fuérunt* magnifici claritate bellicarum rerum, ita *fuérunt* miseri atque erubescendi domesticis cladibus. Quippe sicut *fuit* pulchrum et decorum acquisivisse Galliam, Thraciam, Ciliciam, Cappadociam, Armenios etiam et Britannos, uberrimas validissimâsque provincias, ut non ad usum, ita magna nomina ad speciem imperii : ita eodem tem-

pore

acquisisse, pulchrum atque decorum : ita eodem tempore dimicasse domi cum civibus, sociis, mancipiis, gladiatoribus, totoque inter se senatu, turpe atque miserandum. Ac nescio an satius fuerit populo Romano, Siciliâ, et Africâ contento fuisse, aut his etiam ipsis carere, dominant in Italiâ suâ, quam eò magnitudinis crescere, ut viribus suis conficeretur. Quæ enim res alia furores civiles peperit, quàm nimia felicitas ? Syria prima nos victa corrumpit : mox Asiatica Pergameni regis hæreditas. Illæ opes atque divitiæ afflixere sæculi mores : merfamque vitiis suis, quasi sentinâ, rempublicam pessum dedere. Unde enim populus Romanus à tribunis agros et cibaria flagitare, nisi per famem, quam

luxu secerat ? Hinc ergo Gracchana et prima et secunda, et illa tertia Apuleiana seditio. Unde regnaret judiciariis legibus divulsus à senatu eques, nisi ex avaritiâ, ut vectigalia reipublicæ, atque ipsa judicia in quæstu haberentur ? Hinc rursus et promissa civitas Latio, et per hoc arma sociorum. Quid autem bella servilia ? unde nobis, nisi ex abundantia familiarum ? Unde gladiatorii adversus dominos suos exercitus, nisi ad conciliandum plebis favorem effusa largitio, quum spectaculis indulget, supplicia quondam hostium, artem facit ? Jam ut speciosiora vitia tangamus, nonne ambitus honorum ab iisdem divitiis incitatus ? Atqui inde Mariana, inde Syllana tempestas. Aut magnificus

O R D O.

pore fuit turpe atque miserandum dimicavisse domi cum civibus, sociis, mancipiis, gladiatoribus, totoque senatu *diviso* inter se. Ac nescio an fuerit satius populo Romano fuisse contento Siciliâ et Africâ, aut etiam *an fuerit satius ei*, dominant in suâ Italiâ, caruisse etiam his ipsis, quam crescere eò magnitudinis, ut conficeretur suis viribus. Enim quæ alia res peperit civiles furores, quàm nimia felicitas ? Syria prima victa corrumpit nos : mox Asiatica hæreditas regis Pergameni. Illæ opes atque divitiæ afflixere mores sæculi : pessumque dedere rempublicam merfam suis vitiis quasi sentinâ. Enim unde Romanus populus flagitaret agros et cibaria à tribunis, nisi per famem, quam secerat luxu ? Hinc ergo *est* orta prima et secunda seditio Gracchiâna, et illa tertia Apuleiâna. Unde eques, divulsus à senatu, regnaret judiciariis legibus, nisi ex avaritiâ, ut vectigalia reipublicæ, atque judicia ipsa haberentur in quæstu ? Hinc rursus civitas et promissa Latio, et per hoc arma sociorum. Quid autem servilia bella ? unde *sunt orta* nobis nisi ex abundantia familiarum ? Unde gladiatorii exercitus adversus suos dominos, nisi *quod* largitio effusa ad conciliandum favorem plebis, quum indulget spectaculis, facit quondam supplicia hostium *nunc* artem ? Jam ut tangamus speciosiora vitia, nonne ambitus honorum *est* incitatus ab iisdem divitiis ? Atqui Mariana tempestas *est orta* inde, Syllana tempestas *etiam* inde. Aut magnificus

magnificus apparatus conviviorum, et sumptuosa largitio, nonne ab opulentiâ, paritura mox egestatem? Hæc Catilinam patriæ suæ impegit. Denique illa ipsa principatus et dominandi cupido, unde, nisi ex nimis opibus venit: Atqui

hæc Cæsarem atque Pompeium furialibus in exitium reipublicæ facibus armavit. Hos igitur populi Romani omnes domesticos motus, separatos ab externis justisque bellis, ex ordine prosequemur.

O R D O.

nificus apparatus conviviorum, et sumptuosa largitio, nonne *provenérunt* ab opulentiâ, mox paritura egestatem? Hæc impégit Catilinam suæ patriæ. Denique illa ipsa cupido principatus et dominandi, unde venit nisi ex nimis opibus: atqui hæc armávit Cæsarem atque Pompéium furialibus facibus in exitium reipublicæ. Igitur prosequemur ex ordine omnes hos domesticos motus Románi populi, separatos ab externis justisque bellis.

C A P. XIII.

Causa Seditioinum Trib. Potestas.

SEDITIONUM omnium causas Tribunicia potestas excitavit: quæ specie quidem plebis tuendæ, cujus in auxilium comparata est, re autem dominationem sibi acquirens, studium populi ac favorem, agrariis, frumentariis, judicariis legibus aucupabatur. Inerat omnibus species æquitatis. Quid enim tam justum, quàm

recipere plebem jus suum à patribus? ne populus gentium victor, orbisque possessor, extorris aris ac focus ageret. Quid tam æquum, quàm inopem populum vivere ex ærario suo? Quid ad jus libertatis æquandæ magis efficax, quàm ut senatu regente provincias, ordinis equestris auctoritas saltem judiciorum regno niteretur? Sed hæc

O R D O.

Tribunicia potestas excitavit causas omnium seditioinum: quæ, quidem specie tuendæ plebis, in cujus auxilium est comparata, autem re acquirens dominationem sibi, aucupabatur studium ac favorem populi, agrariis, frumentariis, et judicariis legibus. Species æquitatis inerat omnibus. Enimquid est tam justum, quàm plebem recipere suum jus à patribus? ne populus, victor gentium possessorque orbis, ágeret extorris aris ac focus. Quid tam æquum, quàm inopem populum vivere ex suo ærario? Quid magis efficax ad jus æquandæ libertatis, quam ut, senatu regente provincias, auctoritas equestris ordinis saltem niteretur regno judiciorum?

hæc ipsa in perniciem redibant: et misera respublica in exitium suum merces erat. Nam et à senatu in equitem translata judiciorum potestas, vectigalia, id est, imperii patrimonium, suppresserat: et emptio frumenti, ipsos Reipublicæ nervos, ex-

hauriebat ærarium. Reduci plebs in agros unde poterat sine possidentium everfione? qui ipsi pars populi erant, et tamen relictas sibi à majoribus sedes, ætate, quasi jure hæreditario possidebant.

O R D O.

judiciorum? Sed hæc ipsa redibant in perniciem: et misera respublica erat merces in suum exitium. Nam et potestas judiciorum, translata à senatu in equitem, suppresserat vectigalia, id est patrimonium imperii: et emptio frumenti exhauriebat ærarium, nervos ipsos reipublicæ. Unde poterat plebs reduci in agros sine everfione possidentium? qui ipsi erant pars populi, et tamen possidebant sedes relictas sibi à majoribus ætate, quasi hæreditario jure.

C A P. XIV.

Seditio Tiberii Gracchi.

P R I M A M certaminum facem Tiberius Gracchus accendit, genere, formâ, eloquentiâ facillè princeps. Sed hic, sive Mancinianæ deditiois, quia sponsor fœderis fuerat, contagium timens, et inde popularis: sive æquo et bono ductus, quia depulsam agris suis plebem miseratus est, ne populus, gentium victor, orbis-

que possessor, extorris aris ac focus suis exularet, quacunque mente, rem ausus ingentem. Postquam rogationis dies aderat, ingenti stipatus agmine Rostra conscendit: nec deerat obviâ manu tota inde nobilitas, et tribuni in partibus. Sed ubi intercedentem legibus suis Cnæum Octavium videt Gracchus, contra fas collegii, jus potestatis,

O R D O.

Tiberius Gracchus accendit primam facem certaminum, qui fuit facillè princeps genere, formâ, et eloquentiâ. Sed hic, sive timens contagium Mancinianæ deditiois, quia fuerat sponsor fœderis, et inde popularis: sive æquo et bono, quia est miseratus plebem depulsam agris, ne populus, victor gentium, possessorque orbis, exularet extorris aris atque focus, aut quacunque mente, est ausus ingentem rem. Postquam dies rogationis aderat, ille, stipatus ingenti agmine, conscendit Rostra: nec tota nobilitas inde deerat obviâ manu, et tribuni fuerunt in ejus partibus. Sed ubi Gracchus vidit Cnæum Octavium intercedentem suis legibus, manu injectâ, contra fas collegii, et jus potestatis, depul-

tis, injectâ manu depulit Roftris: adeoque præfenti metu mortis exterruit, ut abdicare fe magistratu cogeretur. Sic Triumvir creatus dividendis agris. Quum ad perpetranda cœpta, die comitiûm prorogari fibi vellet imperium, obviâ nobiliûm manu, eorûmque quos agris moverat, cædes à foro cœpit.

Indè quum in Capitoliûm profugiffet, plebêmque ad defenfionem falutis fuæ, manu caput tangens, hortaretur, præbuit fpeciem regnum fibi et diadema pofcentis: atque ita duce Scipione Naficâ, concitato in arma populo, quafi jure oppreffus eft.

O R D O.

dépulit *eum* Roftris: exterruitque ádeo præfenti metu mortis, ut cogeretur abdicare fe magistratu. Sic *erat* creatus Triumvir dividendis agris. Quum, die comitiûm, vellet impérium prorogâri fibi, ad perpetranda cœpta, manu nobiliûm, eorûmque quos móverat agris, obviâ, cædes cœpit à foro. Quum profugiffet inde in Capitoliûm, tangensque caput manu, hortaretur plebem ad defenfionem fuæ falutis, præbuit fpeciem pofcentis regnum et diadema fibi: atque ita pópulo concitato in arma, Scipione Náfica duce, eft oppreffus quafi jure.

C A P. XV.

Seditio Caii Gracchi.

STATIM et mortis, et legum fratris fui vindex non minorè impetu incaluit Caius Gracchus: qui cùm pari tumultu atque terrore plebem in avitos agros arcefferet; et recentem Attali hæreditatem in alimenta populo polliceretur; jamque nimius, et potens alte-

ro tribunatu fecundâ plebe volitaret: obrogare aufo legibus fuis Minucio tribuno, fretus comitum manu, fatale familiæ fuæ Capitoliûm invafit. Indè proximorum cæde pulfus, quum fe in Aventinûm recepiffet, inde quoque obviâ fenatûs manu, ab Opimio confule oppreffus eft.

O R D O.

Statim Caius Gracchus incaluit non minóre impetu, *ut* vindex mortis et legum fui fratris: qui cùm arcefferet plebem in avitos agros pari tumultu atque terrore; et polliceretur recëntem hæreditatem Attali in alimenta pópulo; jamque nimius et potens áltero tribunátu volitaret fecundâ plebe: Minucio tribuno aufo obrogare fuis légibus, fretus manu comitum, invafit Capitoliûm fatale fuæ familiæ. Inde pulfus cæde proximorum, quum recepiffet fe in Aventinûm *montem*, manu fenatûs obviâ *ei* quoque inde, eft oppreffus ab Opimio cónfule. *Eft* infultatum quoque

est. Insultatum quoque mortis reliquiis : et illud sacrosanctum caput Tribuni plebis percussoribus auro pensatum est.

O R D O.

quoque reliquiis mortis : et illud sacrosanctum caput Tribuni plebis, est pensatum percussoribus auro.

C A P. XVI.

Seditio Appuleiana.

NIHILOMINUS Appuleius Saturninus Gracchanas afferere leges non destitit. Tantum animorum viro Marius dabat : qui nobilitati semper inimicus, consulatu suo præterea confisus, occiso palam comitiis Annio competitore Tribunatus, subrogare conatus est in ejus locum Caium Gracchum, hominem sine tribu, sine nomine : sed subdito titulo, in familiam ipse se adoptabat. Quum tot, tantisque ludibriis exultaret impune, rogandis Gracchorum legibus ita vehementer incubuit, ut Sena-

tum quoque cogeret in verba jurare ; quum abnuentibus *aquâ et igni interdictum se minaretur*. Unus tamen extitit, qui mallet exilium. Igitur post Metelli fugam omni nobilitate percussâ, quum jam tertium annum dominaretur, eò vesaniæ progressus est, ut consularia quoque comitia novâ cæde turbaret. Quippe ut satellitem furoris sui Glauciam, consulem faceret, Caium Memmium competitorem interfici jussit : et in eo tumultu *regem* satellitibus suis se appellatum, lætus accepit. Tum verò jam conspiratione

O R D O.

Nihilominus Appuleius Saturninus non destitit afferere Gracchanas leges. Marius dabat tantum animorum viro : qui semper inimicus nobilitati, præterea confisus suo consulatu, Annio competitore Tribunatus occiso palam comitiis, est conatus subrogare in ejus locum Caium Gracchum, hominem sine tribu, sine nomine : sed ipse, subdito titulo, adoptabat se in familiam Gracchorum. Quum exultaret impune tot, tantisque ludibriis, ita vehementer incubuit rogandis legibus Gracchorum, ut quoque cogeret senatum jurare in *sua verba* ; quum minaretur abnuentibus, se interdictum *iii* aquâ atque igne. Tamen unus extitit qui mallet exilium. Igitur omni nobilitate percussâ, post fugam Metelli, quum dominaretur jam tertium annum, est progressus eò insanix, ut turbaret quoque consularia comitia novâ cæde. Quippe ut faceret Glauciam, satellitem sui furoris, consulem, jussit Caium Memmium competitorem interfici : et in eo tumultu lætus accepit se appellatum *regem*

spiratione. Senātus, ipso quoque jam Mario consule, quia tueri non poterat, adverso; directæ in foro acies: expulsus inde, Capitolium invasit. Sed quum abruptis fistulis obsideretur, Senatuque per legatos pœnitentiæ

fidem faceret, ab arce digressus, cum ducibus factionis receptus in curiam est. Ibi eum, factâ irruptione, populus fistibus saxisque coopertum in ipsâ quoque morte laceravit.

O R D O.

regem à suis satellitibus. Tum verò jam conspiratione senātus, Mário ipso consule jam quoque adverso, quia non póterat tueri *eum*; ácies *sunt* directæ in foro: expulsus inde invásit Capitólium. Sed quum obsideretur, fistúlis abrúptis, faceretque senátui fidem pœnitentiæ per legátos, digréssus ab árce, est récéptus in cúriam cum dúcibus factiónis. Ibi pópulus, irruptione factâ, lacerávit eum, coopértum sústibus saxisque in morte ipsâ quoque.

C A P. XVII.

Drusiana Seditio.

POSTREMO Livius Drusus, non tribunatús modò viribus, sed ipsius etiam Senátus auctoritate, totiúsque Italiæ consensu, easdem leges asserere conatus, dum aliud captat ex alio, tantum conflavit incendium, ut ne prima illius flamma posset sustineri; et subitâ morte correptus, hæreditarium in posteros suos bellum

propagaret. Judiciariâ lege Gracchi diviserant populum Romanum, et bicipitem ex unâ fecerant civitatem: Equites Romani, tantâ potestate subnixi, ut qui fata fortunâsque principum haberent in manu, interceptis vectigalibus, peculabantur suo jure rempublicam: Senatus exilio Metelli, damnatione Rutilii debilitatus, omne decus

O R D O.

Postremo Lívius Drusus, conátus asserere easdem leges, non modò viribus Tribunátus, sed étiam auctoritatè senátus ipsíus, consensúque totius Italiæ, dum captat áliud ex álio, conflávit tantum incéndium, ut ne prima flamma illíus posset sustinéri; et correptus súbitâ morte propagáret hæreditárium bellum in suos pósteros. Gracchi diviserant Románum pópulum judiciariâ lege, et ex unâ fécerant bicipitem civitatè: Románi équites, subníxi tantâ potestátè, ut qui habérant fata fortunâsque principum in manu, vectigálibus intercèptis, peculabántur rempúblicam suo jure: senátus debilitátus exílio Metélli, et damnatióne Rutílii, amiserat omne

decus majestatis amiserat. In hoc statu rerum pares opibus, animis, dignitate, (unde et nata Livio Druso æmulatio accesserat) equitem Servilius Cæpio, Senatum Livius Drusus asserere. Signa, et aquilæ, et vexilla aderant: cæterum sic urbe in unâ, quasi in binis castris, diffidebatur. Prior Cæpio in senatum impetu facto, reos ambitus Scaurum et Philippum, principes nobilitatis elegit. His motibus ut resisteret Drusus, plebem ad se Gracchanis legibus, eisdem socios ad spem civitatis erexit. Extat vox ipsius, *Nihil se ad largitionem ulli reliquisse, nisi si quis aut cœnum dividere vellet, aut*

cœlum. Aderat promulgandi dies; quum subito tanta vis hominum undique apparuit, ut hostium adventu obsessa civitas videretur. Ausus tamen obrogare de legibus consul Philippus: sed apprehensum faucibus viator non antè dimisit, quàm sanguis in ora et oculos redundaret. Sic per vim latæ, jussæque leges: sed pretium rogationis statim socii flagitavere, quum interim imparem Drusum, ægrumque rerum temere motarum, matura, ut in tali discrimine, mors abstulit. Nec ideo minùs socii promissa Drusi à populo Romano reposcere armis desierunt.

O R D O.

omne decus majestatis. In hoc statu rerum Servilius Cæpio *cæpit* asserere equitem, Livius Drusus senatum, *hi duo* pares opibus, animis, dignitate, (unde et æmulatio nata accesserat Livio Druso.) Signa et aquilæ et vexilla aderant: cæterum sic diffidebatur in unâ urbe, quasi in binis castris. Cæpio prior, impetu facto in senatum, elegit Scaurum et Philippum, principes nobilitatis reos ambitus. Drusus, ut resisteret his motibus, erexit populum ad se Gracchianis legibus, *et eisdem erexit* socios ad spem civitatis. Vox ipsius extat, *se reliquisse* nihil ulli ad largitionem, nisi si quis vellet dividere cœnum aut cœlum. Dies promulgandi aderat; quum subito tanta vis hominum undique apparuit, ut civitas videretur obsessa adventu hostium. Tamen consul Philippus *est* ausus obrogare de legibus: sed viator non dimisit *eum* apprehensum faucibus, ante quam sanguis redundaret in ora et oculos. Sic leges *sunt* latæ jussæque per vim: sed socii statim flagitavere pretium rogationis, quum interim mors matura, ut in tali discrimine, abstulit Drusum imparem *operi*, ægrumque rerum temerè motarum: Nec ideo minùs socii desierunt reposcere armis promissa Drusi à Romano populo.

CAP. XVIII.

Bellum Sociale.

SOZIALE bellum vocetur licet; ut extenuemus invidiam; si verum tamen volumus, illud civile bellum fuit. Quippe quum populus Romanus Etruscos, Latinos, Sabinosque miscuerit, et unum ex omnibus sanguinem ducat; corpus fecit ex membris, et ex omnibus unus est. Nec minore flagitio socii intra Italiam, quam intra urbem cives rebellabant. Itaque quam jus civitatis, quam viribus auxerant, socii iustissime postularent, ad quam spem eos cupidine dominationis Drusus erexerat; postquam ille domestico scelere oppressus est, eadem fax, quæ illum cremavit, socios in arma et oppugnationem

Urbis accendit. Quid hæc clade tristius? quid calamitosius? quum omne Latium, atque Picenum, Etruria omnis, atque Campania, postremo Italia contra matrem ac parentem suam Urbem consurgerent: quum omne robur fortissimorum fidelissimorumque sociorum sub suis quosque signis haberent municipalia illa prodigia: Popedius Marfos, et Latinos Afranius; Umbros totus senatus, et consules; Samnium Lucaniamque Telesinus: quum regum et gentium arbiter populus ipsum se regere non posset, ut victrix Asiæ Europæque à Corfinio Roma peteretur. Primum fuit belli in Albano monte consilium,

O R D O.

Licet bellum vocetur Sociale; ut extenuemus invidiam; tamen si volumus verum, illud fuit civile bellum. Quippe quum Romanus populus miscuerit Etruscos, Latinos, Sabinosque, et ducat unum sanguinem ex omnibus; fecit corpus ex iis membris, et est unus populus ex omnibus. Nec socii rebellabant intra Italiam minore flagitio, quam cives intra urbem. Itaque cum socii postularent iustissime jus civitatis, quam auxerant viribus, ad quam spem Drusus erexerat eos cupidine dominationis; postquam ille est oppressus domestico scelere, eadem fax, quæ cremavit illum, accendit socios in arma et oppugnationem urbis. Quid est tristius hæc clade? quid calamitosius? quum omne Latium, atque Picenum, omnis Etruria, atque Campania, postremo Italia consurgerent adversus urbem suam matrem ac parentem: quum illa municipalia prodigia haberent omne robur fortissimorum fidelissimorumque sociorum, quosque sub suis signis, sc. Popedius Marfos, et Afranius Latinos; totus senatus et consules Umbros; Telesinus Samnium Lucaniamque: quum populus, arbiter regum et gentium, non posset regere se, ut Roma, victrix Asiæ Europæque, peteretur à Corfinio. Primum consilium belli fuit

LIBER TERTIUS.

III

filium, ut festo die Latinarum Julius Cæsar et Martius Philippus consules, inter sacra et aras immolarentur. Postquam id nefas proditiōe discussum est, Asculo furor omnis erupit, in ipsâ quidem ludorum frequentiâ trucidatis, qui tum aderant ab Urbe, legatis. Hoc fuit impii belli sacramentum. Indè jam passim ab omni parte Italiæ, duce et auctore belli discursante Popedio, diversa per populos et urbes signa cecinere. Nec Annibalis, nec Pyrrhi fuit tanta vastatio. Ecce Ocriculum, ecce Grumentum, ecce Fesulæ, ecce Carsæoli; Reate, Nuceria, et Picentia cædibus, ferro, et igne vastantur. Fusæ

Rutilii copiæ, fusæ Cæpionis. Nam ipse Julius Cæsar exercitu amisso, quum in Urbem cruentus referretur, miserabili funere mediam etiam Urbem perviam fecit. Sed magna populi Romani fortuna, et semper in malis major, totis denuo viribus insurrexit: aggressique singuli popules; Cato discutit Etruscos; Gabinius Marfos; Carbo Lucanos; Sylla Samnites. Strabo verò Pompeius, omnia flammis ferroque populatus, non prius finem cædium fecit, quàm Asculi everfione, Manibus tot exercituum, consulum, direptarumque urbium Diis litaretur.

O R D O.

fuit in Albano monte, ut Julius Cæsar et Martius Philippus consules immolarentur festo die Latinarum *feriarum* inter sacra et aras. Postquam id nefas est discussum proditiōe, omnis furor erupit Asculo, legatis, qui tum aderant ab urbe, trucidatis quidem in frequentia ipsâ ludorum. Hoc fuit sacramentum impii belli. Jam inde diversa signa cecinere ad arma per populos et urbes passim ab omni parte Italiæ, Popedio auctore et duce belli discursante. Nec vastatio Annibalis nec Pyrrhi fuit tanta. Ecce Ocriculum, ecce Grumentum, ecce Fesulæ, ecce Carsæoli; Reate, Nuceria, et Picentia vastantur cædibus, ferro et igne. Copiæ Rutilii sunt fusæ, copiæ Cæpionis sunt fusæ. Nam Julius Cæsar ipse, exercitu amisso, cum referretur cruentus in urbem, fecit etiam mediam urbem perviam miserabili funere. Sed fortuna Romani populi magna, et semper major in malis, insurrexit denuo totis viribus: singulique sunt aggressi populos, sc. Cato discutit Etruscos; Gabinius Marfos; Carbo Lucanos; Sylla Samnites. Verò Strabo Pompeius, populatus omnia flammis ferroque, non fecit finem cædium, priusquam litaretur manibus tot exercituum et consulum, Diisque direptarum urbium everfione Asculi.

C A P.

CAP. XIX.

Bellum Servile.

UTCUNQUE, etsi cum sociis, (nefas!) cum liberis tamen, et ingenuis dimicatum est. Quis æquo animo ferat in principe gentium populo bella servorum? Primum Servile bellum inter initia Urbis, Herdonio Sabino duce, in ipsâ Urbe tentatum est: quum occupatâ tribuniciiis seditionibus civitate, Capitolium obsessum est, et à consule captum. Sed hic tumultus magis fuit quàm bellum. Mox imperio per diversa terrarum occupato, quis crederet Siciliam multo cruentius servili, quàm Punico bello esse vastatam? Terra frugum ferax, et quodammodo suburbana provincia, latifundiis ci-

vium Romanorum tenebatur. Hic ad cultum agri, frequentia ergastula, catenatique cultores, materiam bello præbuere. Syrus quidam nomine Eunus (magnitudo cladum facit, ut meminimus) fanatico furore simulato, dum Syriæ Deæ comas jactat, ad libertatem et arma servos, quasi numinum imperio concitavit; idque ut divinitus fieri probaret, in ore abdita nuce, quam sulphure et igne stipaverat, leniter inspirans, flammam inter verba fundebat. Hoc miraculum primum duo millia ex obviis; mox jure belli refractis ergastulis, sexaginta amplius millium fecit exercitum: regisque, nequid malis deesset, decoratus

O R D O.

Utcunque, etsi *dimicavimus* cum sociis (*quod est nefas*) tamen est dimicatum cum liberis et ingenuis. Quis ferat æquo animo bella servorum in populo principe gentium? Primum Servile bellum est tentatum inter initia urbis in urbe ipsâ, Herdonio Sabino duce: quum, civitate occupatâ tribuniciiis seditionibus, Capitolium est obsessum, et captum à consule. Sed hic fuit tumultus magis quàm bellum. Mox imperio occupato per diversa *loca* terrarum, quis crederet Siciliam esse vastatam multo cruentius servili, quàm Punico bello? *Hæc* terra, ferax frugum, et quodammodo suburbana provincia, tenebatur latifundiis Romanorum civium. Hic frequentia ergastula ad cultum agri, catenatique cultores, præbuere materiam bello. Quidam Syrus, Eunus nomine, (magnitudo cladum facit, ut meminimus *ejus*) simulato fanatico furore, dum jactat comas Syriæ Deæ, concitavit servos ad libertatem et arma, quasi imperio numinum; utque probaret id fieri divinitus, nuce abdita in ore, quam stipaverat sulphure et igne, leniter inspirans, fundebat flammam inter verba. Hoc miraculum primum *contraxit* duo millia ex obviis; mox ergastulis refractis jure belli, fecit exercitum amplius *quàm* sexaginta millium: decoratusque

decoratus insignibus, castella, oppida, vicos, miserabili direptione vastavit. Quin (illud quoque ultimum belli dedecus) capta sunt castra Prætorum; nec nominare ipsos pudebit, castra Manilii, Lentuli, Pisonis, Hypsæi. Itaque qui per fugitivarios distrahi debuissent, prætorios duces, profugos prælio, ipsi sequebantur. Tandem, Perperna Imperatore, supplicium de eis sumptum est. Hic enim victos, et apud Ennam novissimè obfessos, quum fame quasi pestilentia consumpsisset, reliquias latronum compedibus et catenis religavit, crucibusque punivit: fuitque de servis ovatione contentus, ne dignitatem triumphi servili inscriptione violaret.

Vixdum respiraverat insula, quum statim à servis, et à Syro

reditur ad Cilicem. Athenio pastor, interfecto domino, familiam ergastulo liberatam sub signis ordinat. Ipse veste purpurea, argenteoque baculo, et regium in morem fronte redimita, non minorem, quam ille fanaticus prior, constat exercitum: acriusque multo, quasi et illum vindicaret, vicos, castella, oppida diripiens, in dominos, in servos infestius, quasi in transfugas, sæviebat. Ab hoc quoque Prætorii exercitus cæsi; capta Servilii castra, capta Luculli. Sed Aquilius Perpernae usus exemplo, interclusum hostem commeatibus ad extrema compulit: communitasque copias armis, fame facile delevit: deditiscentque se, nisi suppliciorum metu voluntariam mortem prætulissent. Ac ne

de

O R D O.

decoratusque regius insignibus, ne quid deesset malis *eius regionis*, vastavit castella, oppida, vicos, miserabili direptione. Quin (illud quoque maximum dedecus belli) castra prætorum sunt capta; nec pudebit nominare ipsos, castra Manilii, Lentuli, Pisonis, Hypsæi. Itaque ipsi, qui debuissent distrahi per fugitivarios, sequebantur prætorios duces, profugos prælio. Tandem, Perperna imperatore, supplicium est sumptum de eis. Hic enim, quum consumpsisset fame, quasi pestilentia, *eos primum* victos, et novissime obfessos apud Ennam, religavit reliquias latronum compedibus et catenis, punivitque crucibus: fuitque contentus ovatione de servis, ne violaret dignitatem triumphi servili inscriptione. Insula vixdum respiraverat, quum statim reditur à servis, et à Syro ad Cilicem. Athenio pastor, domino interfecto, ordinat familiam liberatam ergastulo sub signis. Ipse *indutus* purpurea veste, argenteoque baculo, et fronte redimita in regium morem, constat exercitum non minorem quam ille prior fanaticus: multoque acrius, quasi et vindicaret illum, diripiens vicos, castella *et oppida*, sæviebat in dominos, *sed* in servos infestius, quasi in transfugas. Prætorii exercitus *sunt* cæsi quoque ab hoc; castra Servilii capta, *castra* Luculli *sunt* quoque capta. Sed Aquilius, usus exemplo Perpernae, compulit hostem interclusum commeatibus ad extrema: facileque delevit fame copias communitas armis: deditiscentque se, nisi, metu suppliciorum, prætulissent voluntariam mortem.

de duce quidem supplicium exigere potuit, quamvis in manus venerit. Quippe dum circa deprehendendum eum multitudo contendit, inter rixantium manus præda lacerata est.

O R D O.

tem. Ac supplicium potuit exigere, ne quidem de duce, quamvis venerit in manus. Quippe dum multitudo contendit circa deprehendendum eum, præda est lacerata inter manus rixantium.

C A P. XX.

Bellum Spartacium.

ENIMVERO servilium armorum dedecus feras, nam et ipsi per fortunam in omnia obnoxii, tamen quasi secundum hominum genus sunt; et in bona libertatis nostræ adoptantur. Bellum Spartaco duce concitatum, quo nomine appellem, nescio; quippe quum servi militaverint, gladiatores imperaverint: illi infimæ sortis homines: hi pessimæ auxere ludibrio calamitatem. Spartacus, Crixus, Oenomaus, effracto Lentuli ludo, cum triginta haud amplius ejusdem fortunæ viris eruperunt Capuā; servisque ad vexillum vocatis, quum statim decem amplius millia coissent hominum, non modò effugisse contenti, jam vindicare volebant. Prima velut harena viris mons Vesuvius placuit. Ibi quum obsiderentur à Clodio Glabro, per fauces cavi montis vitigineis delapsi vinculis, ad imas ejus descendere radices: et exitu invio, nihil tale opinantis ducis subito impetu castra rapuere. Indè alia castra. Deinceps

O R D O.

Enimvero feras dedecus servilium armorum, nam licet et ipsi sint per fortunam obnoxii in omnia, tamen sunt quasi secundum genus hominum; et adoptantur in bona nostræ libertatis. Nescio quo nomine appellem bellum concitatum Spartaco duce; quippe quum servi militaverint, gladiatores imperaverint: illi homines infimæ sortis: hi pessimæ sortis auxere calamitatem ludibrio. Spartacus, Crixus, Oenomaus effracto ludo Lentuli, eruperunt Capuā cum haud amplius triginta viris ejusdem fortunæ; vocatisque servis ad vexillum, quum statim amplius decem millia hominum coissent, non modò contenti effugisse, jam volebant vindicare. Mons Vesuvius placuit viris velut prima harena. Ibi quum obsiderentur à Clodio Glabro, delapsi per fauces cavi montis vitigineis vinculis, descendere ad imas radices ejus, et invio exitu, subito rapuere castra ducis opinantis nihil tale. Inde rapuere alia castra. Deinceps

Deinceps Coram, totâmque pervagantur Campaniam. Nec villarum atque vicorum vastatione contenti, Nolam atque Nuceriam, Thurios atque Metapontum terribili strage populantur. Affluentibus in diem copiis, quum jam esset justus exercitus; è viminibus, pecudûmque tegumentis inconditos sibi clypeos; è ferro ergastulorum recocto, gladios ac tela fecerunt. Ac ne quod decus justo deesset exercitui, domitis obviis gregibus paratur equitatus; captâque de prætoribus insignia et fasces ad ducem detulere. Nec abnuit ille de stipendiario Thrace miles, de milite desertor, inde latro, deinde in honore virium gladiator, qui defunctorum quoque prælio ducum funera imperatoris celebravit exequiis, cap-

tivosque circa rogam jussit armis depugnare: quasi planè expiaturus omne præteritum dedecus, si de gladiatore munerator fuisset. Inde jam consulares quoque aggressus, in Apennino Lentuli exercitum percecidi: apud Mutinam Caii Cassii castra delévit. Quibus elatus victoriis, de invadendâ urbe Romanâ (quod satis est turpitudini nostræ) deliberavit. Tandem etiam totis imperii viribus contra mirmillonem consurgitur: pudoremque Romanum Licinius Crassus asseruit: à quo pulsi fugatique (pudet dicere hostes) in extrema Italiæ refugerunt. Ibi circa Bruttium angulum clusi, quum fugam in Siciliam pararent, neque navigia suppetarent, ratésque ex cratibus, et dolia connexa virgultis in rapidissimo

O R D O.

Deinceps pervagantur Coram totâmque Campaniam. Nec contenti vastatione villarum atque vicorum, populantur terribili strage Nolam atque Nuceriam, Thurios atque Metapontum. Copiis affluentibus in diem, quum exercitus jam esset justus; fecerunt inconditos clypeos sibi è viminibus tegumentisque pecudum, tela ac gladios è ferro ergastulorum recocto. Ac ne quod decus deesset justo exercitui, equitatus paratur domitis gregibus obviis, detuleréque insignia capta de prætoribus, et fasces ad ducem. Nec ille abnuit qui erat miles de stipendiario Thrace, desertor de milite, inde latro, deinde gladiator in honore virium, qui quoque celebravit funera ducum defunctorum prælio, imperatoris exequiis, jussitque captivos depugnare armis circa rogam: quasi planè expiaturus omne præteritum dedecus, si de gladiatore fuisset munerator. Inde jam aggressus quoque consulares, percecidi exercitum Lentuli in Apennino monte: delévit castra Caii Cassii apud Mutinam. Quibus victoriis elatus, deliberavit de invadendâ Romanâ urbe (quod est satis nostræ turpitudini.) Tandem consurgitur etiam totis viribus imperii contra mirmillonem; Liciniusque Crassus asseruit Romanum pudorem: à quo hostes pulsi fugatique (pudet dicere eos hostes) refugerunt in extrema Italiæ. Ibi clusi circa angulum Bruttium, quum pararent fugam in Siciliam, neque navigia suppetarent, frustra que expe-

pidissimo freto frustra experirentur; tandem eruptione factâ, dignam viris obiere mortem: et quod sub gladiatore duce oportuit, sinè missione pugna-

tum est. Spartacus ipse in primo agmine fortissimè dimicans, quasi imperator occisus est.

O R D O.

riréntur rates ex crátibus, et dólia connéxa virgúltis in rapidíssimo freto; tandem, eruptióne factâ, obiére mortem dignam viris: et quod opórtuit sub gladiatóre, est pugnátum sine missióne. Spártacus ipse, dimicans fortissime, in primo ágmine, quasi imperátor, est occísus.

C A P. XXI.

Bellum civile Marianum.

HOC deerat unum populi Romani malis, jam ut ipse intrâ se parricidiale bellum domi stringeret; et in urbe mediâ ac foro, quasi harenâ, cives cum civibus suis, gladiatorio more concurrerent. Æquiore animo utcunque ferrem, si plebeiî duces; aut si nobiles, mali saltem, ducatum scelerî præbuisent: quum verò, prò facinus! qui viri! qui imperatores! decora et ornamenta sæculi sui Marius et Sylla,

pestimo facinori suam etiam dignitatem præbuerunt. Tribus, ut sic dixerim, sideribus agitatum est: primo et levi, et modico, tumultu magis quàm bello, intrâ ipsos armorum duces subsistente sævitiâ: mox atrocius, et cruentius, per totius viscera senatûs grassante victoriâ: ultimum non civem modò sed hostilem quoque rabiem supergressum est; quum armorum furor totius Italiæ viribus niteretur, eousque odiûs sævientibus,

O R D O.

Hoc unum deerat malis Romani populi, ut ipse jam stringeret parricidiale bellum domi intra se; et in mediâ urbe ac foro, quasi harenâ cives concurrerent cum suis civibus gladiatorio more. Utcunque ferrem æquiore animo, si plebeiî duces; aut si nobiles, saltem mali, præbuisent ducatum scelerî: quum verò, prò facinus! qui viri! qui imperatores! decora et ornamenta sui sæculi Marius et Sylla, etiam præbuerunt suam dignitatem pestimo facinori. Est agitatum tribus sideribus, ut sic dixerim: primo et levi et modico tumultu magis quàm bello, sævitiâ subsistente intra duces armorum ipsos: mox victoriâ grassante atrocius et cruentius per viscera totius senatûs: ultimum est supergressum non modo civilem sed hostilem rabiem quoque: quum furor armorum niteretur viribus totius

sævientibus, donec deessent, qui occiderentur. Initium et causa belli, inexplēbilis honorum Marii fames, dum decretam Syllæ provinciam Sulpiciâ lege sollicitat. Sed impatiens injuriæ statim Sylla legiones circumēgit: dilatōque Mithridate, Esquilinâ, Collinâque portâ geminum agmen Urbi infudit. Unde quum consulto Sulpicius et Albinovanus objecissent cattervas, sudēsque et saxa undique à mœnibus ac tela jacerentur; ipse quoque jaculatus incendio viam fecit, arcemque Capitolii, quæ Pœnos quoque, Gallos etiam Senones evaserat, quasi captivam victor insedit. Tum ex consulto senatus adversariis hostibus judicatis, in præsentem tribunum aliōsque diversæ factionis, jure sævitum

est. Marium servilis fuga exemit; imo fortuna alteri bello reservavit. Cornelio Cinnâ, Cnæo Octavo consulibus, male obrutum resurrexit incendium; et quidem ab ipsorum discordiâ, quum de revocandis, quos senatus hostes judicaverat, ad populum referretur. Cincta quidem gladiis concione, sed vincentibus quibus pax et quies potior, profugus patriâ suâ Cinna confugit ad partes. Redit ab Africâ Marius, clade major: siquidem carcer, catenæ, fuga, exilium, horrificaverant dignitatem. Itaque ad nomen tanti viri latè concurritur: servitia (pro nefas!) et ergastula armantur: et facile invenit exercitum miser imperator. Itaque vi patriam reposcens, unde vi fuerat expulsus, poterat videri

O R D O.

totius Italiæ, odiis sævientibus eōsque, donec deessent, qui occiderentur. Initium et causa belli *fuit* inexplēbilis fames honorum Marii, dum sollicitat provinciam decretam Syllæ, Sulpiciâ lege. Sed Sylla, impatiens injuriæ, statim circumēgit legiones: Mithridatēque dilatō, infudit geminum agmen urbi Esquilinâ Collinâque portâ. Unde quum Sulpicius et Albinovanus consulto objecissent cattervas, sudēsque et saxa ac tela undique jacerentur à mœnibus; ipse quoque, jaculatus incendio, fecit viam, victorque insedit arcem Capitolii, quasi captivam, quæ evaserat Pœnos quoque, et etiam Gallos Senones. Tum, ex consulto senatus, adversariis judicatis hostibus, est sævitum jure in tribunum præsentem, aliōsque diversæ factionis. Servilis fuga exemit Marium; imo fortuna reservavit eum alteri bello. Cornelio Cinnâ, Cnæo Octavio consulibus, incendium male obrutum resurrexit; et quidem ab discordiâ ipsorum, quum referretur ad populum de revocandis *iis*, quos senatus judicaverat hostes. Concione quidem cincta gladiis, sed *iis*, quibus pax et quibus *videbatur* potior, vincentibus, Cinna, profugus suâ patriâ, confugit ad partes. Marius redit ab Africâ major clade: siquidem carcer, catenæ, fuga, exilium, horrificaverant dignitatem. Itaque concurritur late ad nomen tanti viri: servitia (proh nefas!) et ergastula armantur: et miser imperator facile invenit exercitum. Itaque reposcens vi patriam, unde fuerat

rât

deri jure agere, nisi causam suam sævitiâ corrumperet. Sed quum Diis hominibûsque infestus rediret, statim primo impetu cliens et alumna Urbis Ostia, nefandâ strage diripitur; mox in urbem quadruplici agmine intratur. Divisere copias Cinna, Marius, Carbo, Sertorius. Hic postquam manus omnis Octavii depulsa Janiculo est; statim ad principum cædem signo dato, aliquanto sævius, quàm aut in Punicâ, aut in Cimbricâ urbe, sævitur. Octavii consulis caput pro Rostri exponitur; Antonii consularis in Marii ipsius mensis. Cæsares à Fimbria in penatibus domorum suarum trucidantur; Crassi pater et filius in mutuo alter alterius aspectu: Bæbium atque Numitorium per

medium forum unci traxere carnificum: Catulus se ignis haustu ludibrio hostium exemit: Merula flamen Dialis in Capitolio Jovis ipsius oculos venarum cruore resperfit: Ancharius ipso vidente Mario confossus est, quia fatalem illam scilicet manum non porrexerat salutanti. Hæc tot senatûs funera intra calendas et idus Januarii mensis, septima illa Marii purpura dedit. Quid futurum fuit, si annum consulatus implêsset? Scipione Norbanoque consilibus, tertius ille turbo civilis insanîæ toto furore detonuit: quippe quum hinc octo legiones, et quingentæ cohortes starent in armis, indè ab Asiâ cum victore exercitu Sylla properaret. Et sanè quum tam ferus in Syllanos Marius fuisset,

O R D O.

rat expulsus vi, poterat vidèri agere jure, nisi corrumperet suam causam sævitiâ. Sed quum rediret infestus Diis hominibûsque, statim primo impetu Ostia, cliens et alumna urbis, diripitur nefandâ strage; mox intratur in urbem quadruplici agmine. Cinna, Marius, Carbo, et Sertorius diviêre copias. Hic postquam omnis manus Octavii est depulsa Janiculo; signo statim dato ad cædem principum, sævitur aliquanto sævius, quàm aut in Punicâ, aut in Cimbricâ urbe. Caput Octavii consulis exponitur pro Rostri; caput Antonii consularis viri exponitur in mensis Marii ipsius. Cæsares trucidantur à Fimbriâ in penatibus suarum domorum; Crassi, pater et filius, trucidantur in mutuo alter aspectu alterius: unci carnificum traxere Bæbium atque Numitorium per medium forum: Catulus exemit se ludibrio hostium haustu ignis: Merula flamen Dialis, in Capitolio, resperfit oculos Jovis ipsius cruore venarum: Ancharius est confossus, Mario ipso vidente, quia scilicet non porrexerat illam fatalem manum ei salutanti. Illa septima purpura Marii dedit hæc tot funera senatûs intra calendas et idus mensis Januarii. Quid fuit futurum, si implevisset annum consulatûs? Scipione Narbanoque consilibus, ille tertius turbo civilis insanîæ detonuit toto furore: quippe quum octo legiones et quingentæ cohortes starent in armis hinc, et inde Sylla properaret ab Asiâ cum victore exercitu. Et sane quum

Marius

set, quantâ sævitiâ opus erat, ut Sylla de Mario vindicaretur? Primum apud Capuam sub amne Vulturno signa concurrunt: et statim Norbani fusus exercitus; statim omnes Scipionis copię, ostentatâ spe pacis oppressę. Tum Marius juvenis, et Carbo consules, quasi desperatâ victoriâ; ne inulti perirent in antecessum sanguine senatûs sibi parentabant: obsessaque curiâ, sic de senatu quasi de carcere, qui jugularentur, educti. Quid funerum in foro, in circo, in patentibus templis? Nam Quinctus Mucius Scævola pontifex Vestales amplexus aras, tantum non eodem igne sepelitur. Lamponius atque Telesinus Samnitum duces, atrocius Pyrrho et Annibale Campaniam Etruri-

amque populantur: et sub specie partium se vindicant. Apud Sacriportum, Collinamque portam debellatę omnes hostium copię. Ibi Marius, hic Telesinus oppressi. Nec idem tamen cædium, qui belli finis fuit. Stricti enim in pace gladii: animadversumque in eos, qui se sponte dediderant. Minus est, quod apud Sacriportum, et apud Collinam portam septuaginta amplius millia Sylla concidit: bellum erat. Quatuor millia deditorum inermium civium in villâ publicâ interfici iussit. Isti tot in pace, non plures sunt. Quis autem illos potest computare, quos in Urbe passim, quisquis voluit, occidit: donec admonente Furfidio, *Vivere aliquot debere, ut essent quibus imperarent*; proposta

O R D O.

Marius fuisset tam ferus in Syllanos, quantâ sævitiâ erat opus, ut Sylla vindicaretur de Mario? Signa concurrunt primum apud Capuam sub amne Vulturno: et statim exercitus Norbani *est* fusus: statim omnes copię Scipionis *sunt* oppressę, specie pacis ostentatâ. Tum juvenis Marius, et Carbo consules, quasi victoriâ desperatâ, ne perirent inulti, parentabant sibi in antecessum sanguine senatûs: curiâque obsessâ, qui jugularentur, *sunt* educti sic de senatu quasi de carcere. Quid funerum in foro, in circo, in patentibus templis? Nam Quinctus Mucius Scævola, amplexus Vestales aras, tantum non sepelitur eodem igne. Lamponius atque Telesinus, duces Samnitum, populantur Campaniam Etruriamque atrocius Pyrrhâ et Annibale: et vindicant se sub specie partium. Omnes copię hostium *sunt* debellatę apud Sacriportum, Collinamque portam. Marius ibi, Telesinus hic, *sunt* oppressi. Nec tamen idem *fuit finis* cædium qui fuit finis belli. Enim gladii *sunt* stricti in pace: animadversumque in eos, qui dediderant se sponte. Est minus, quod Sylla concidit amplius *quâm* septuaginta millia apud Sacriportum, et apud Collinam portam: erat bellum *tunc temporis*. Iussit quatuor millia civium deditorum inermium interfici in publicâ villâ. Isti tot sunt *caesi* in pace, non plures. Autem quis potest computare illos, quos, quisquis voluit, occidit passim in urbe: donec, Furfidio admonente, aliquot debere vivere

posita est ingens illa tabula ; et ex ipso equestris ordinis flore ac senatûs, duo millia electi, qui mori juberentur : novi generis edictum. Piget post hæc referre, ludibrio habita fata Carbonis, fata Sorani Prætoris, atque Venuleii : Bæbium finè ferro, ritu ferarum, inter manus laniatum : Marium ducis ipsius fratrem apud Catuli sepulchrum oculis, manibus, cruribusque defossis, servatum aliquandiu, ut per singula mem-

bra moreretur. Positis singulorum hominum ferè pœnis, municipia Italiæ splendidissima sub hastâ venierunt, Spoletium, Interamnium, Præneste, Florentia. Nam Sulmonem, vetus oppidum socium atque amicum (facinus indignum !) nondum expugnatum, ut obfides jure belli, et modò morte damnati duci juberentur : sic damnatam civitatem jussit Sylla deleri.

O R D O.

vivere ut essent *quidam* quibus imperarent ; illa ingens tabula est posita ; et ex ipso flore equestris ordinis ac senatûs duo millia *sunt* electi, qui juberentur mori : *hoc erat* edictum novi generis. Piget referre post hæc, fata Carbonis, habita ludibrio, fata Sorani Prætoris, atque Venuleii : Bæbium laniatum inter manus, sine ferro, ritu ferarum : Marium fratrem ducis ipsius, oculis, manibus, cruribusque Catuli defossis ad sepulchrum servatum aliquandiu, ut moreretur per singula membra. Pœnis singulorum hominum fere positis, splendidissima municipia Italiæ venierunt sub hastâ, *sc.* Spoletium, Interamnium, Præneste et Florentia. Nam *hi*, ut obfides jure belli, et modò damnati morte jubentur duci Sulmonem, vetus oppidum, socium atque amicum (indignum facinus !) nondum expugnatum : sic Scylla jussit Civitatem damnatam deleri.

C A P. XXII.

Bellum Sertorianum.

BELLUM Sertorianum quid aliud, quàm Syllanæ proscriptionis hæreditas fuit ? hostile potius, an civile dixerim, nescio : quippe quod Lu-

fitani Celtiberique Romano gesserint duce. Exul et profugus feralis illius tabulæ, vir summæ quidem, sed calamitosæ virtutis, malis suis maria terrasque

O R D O.

Quid aliud fuit Sertorianum bellum quàm hæreditas Syllanæ proscriptionis ? Nescio an potius dixerim hostile an civile bellum : quippe quod Lusitani Celtiberique gesserint Romano duce. Exul et profugus illius feralis tabulæ, vir quidem summæ, sed calamitosæ virtutis, permiscuit ;

ráſque permíſcuit; et jam Africæ, jam Balearibus inſulis fortunam expertus, miſſúſque in Oceanum, Fortunatas inſulas penetravit: tandem Hiſpaniam armavit. Viro cum viris fácilè convenit. Nec alias magis apparuit Hiſpani militis vigor, quàm Romano duce. Quanquam ille non contentus Hiſpaniâ, ad Mithridatem quoque Ponticóſque reſpexit, regémque claſſe juvit. Et quid futurum fuit? ſatis tanto hoſti uno imperatore reſiſtere res Romana non potuit. Additus Metello Cnæus Pompeius: hi copias viri diu, et ancipiti ſemper acie attrivere: nec tamen prius bello, quàm ſuorum ſcelere et inſidiis, extinctus eſt. Copias ejus prope totâ Hiſpaniâ perſequuti, diu et ancipiti ſemper acie domaverunt. Prima

per legatos certamina habita, quum hinc Domitius, et Thorius; indè Herculeii proluderent: mox his apud Segoviam, illis apud Anam flumen oppreſſis; ipſi duces cominus invicem experti, apud Lauronem atque Sucronem æquavere clades. Tum illis ad populationem agrorum, his ad urbium excidia converſis, miſera inter Romanos duces Hiſpania diſcordiæ pœnas dabat: donec oppreſſo domeſticâ fraude Sertorio, victo deditóque Perperná, ipſæ quoque in Romanam fidem venere urbes, Oſca, Terme, Tutia, Valentia, Auxima, et in fame nihil non experta Calaguris. Sic recepta in pacem Hiſpania. Victores duces externum id magis quam civile bellum videri voluerunt, ut triumpharent.

O R D O.

miſcuit mária terráſque ſuis malis; et expertus fortunam, jam Africæ, jam Balearibus inſulis, miſſúſque in Océanum, penetrávit Fortunátas inſulas: tandem armávit Hiſpaniam. Fácilè convenit viro cum viris. Nec vigor Hiſpani militis magis apparuit aliàs, quàm ſub Romano duce. Quanquam ille, non conténtus Hiſpaniâ, reſpexit ad Mithridátem quoque, Ponticóſque, juvitque regem claſſe. Et quid fuit futurum? Romána res non pótuit ſatis reſiſtere tanto hoſti uno imperatóre. Cnæus Pompeius erat ádditus Metello: hi attrivere cópias viri diu, et ſemper ancipiti acie: nec tamen eſt extinctus bello prius, quam ſcelere et inſidiis ſuorum. Hi, perſecúti cópias ejus prope totâ Hiſpaniâ, domaverunt eas diu et ſemper ancipiti acie. Prima certamina erant hábita per legátos, quum hinc Domitius et Thórius; indè Herculéii prolúderent; mox his oppreſſis apud Segóviam, illis oppreſſis apud flumen Anam; duces ipſi, experti invicem cóminus, æquavere clades apud Lauronem atque Sucronem. Tum illis converſis ad populationem agrórum, his converſis ad excidia úrbium, Hiſpania, miſera inter Romanos duces, dabat pœnas diſcordiæ: donec Sertório oppreſſo domeſticâ fraude, Perperná victo deditóque, urbes ipſæ quoque venere in Romanam fidem, nempe urbes Oſca, Terme, Tútia, Valentia, Aúxima, et Calagúris non experta nihil in fame. Sic Hiſpania eſt recepta in pacem. Duces victóres voluerunt id dicí: extérnum magis quàm civile bellum, ut ipſi triumpharent.

C A P. XXIII.

Bellum civile sub Lepido.

MARCO Lepido, Quinto Catulo consulibus, civile bellum pæne citius oppressum est quàm inciperet : sed quantum, latèque fax illius motus ab ipso Syllæ rogo exarsit ! Cupidus namque rerum novarum per insolentiam Lepidus, acta tanti viri rescindere parabat ; nec immeritò, si tamen posset sinè magnâ clade Reipublicæ. Nam quum jure belli Sylla dictator proscripisset inimicos : qui supererant, revocante Lepido, quid aliud, quàm ad bellum vocabantur ? quumque damnatorum civium bona, addicente Syllâ, quamvis malè capta, jure tamen, re-

petitio eorum proculdubio labefactabat compositam civitatem. Expediebat ergo quasi ægræ faucisquæ Reipublicæ requiescere quomodocunque ; ne vulnera curatione ipsâ rescinderentur. Ergo quum turbidis concionibus, velut classico civitatem terruisset, profectus in Etruriam, arma indè et exercitum Urbi admoberat. Sed jam Milvium pontem, collèmque Janiculum, Lutatius Catulus, Cnæusque Pompeius, Syllanæ dominationis duces atque signiferi, alio exercitu infederant. A quibus primo statim impetu retro pulsus, hostisque à senatu judicatus, incruentâ fugâ

O R D O.

Marco Lépidò, Quinto Cátulo consúlibus, civile bellum est pæne oppréssum citius quàm inciperet. Sed quantum, latèque fax illius motus exársit ab rogo ipso Syllæ ! Namque Lépidus, cúpidus novárum rerum, per insoléntiam, parábat rescindere acta tanti viri ; nec imméritò, si tamen posset sine magnâ clade reipúblicæ. Nam cùm Sylla dictátor proscripisset inimicos jure belli : Lépidò revocánte eos, qui supéerant, *ad* quid áliud vocabántur, quàm ad bellum ? Quumque bona captivórum civium, Sylla addicénte ea, *sint* capta quamvis malè, tamen jure, repetitio eórum *bonórum* proculdúbio labefactábat civitátem jam compósitam. Ergo expediebat reipúblicæ, quasi ægræ faucisquæ, requiescere quomodocunque ; ne vúlnera rescinderéntur curatione ipsâ. Ergo cùm terruisset civitátem túrbidis conciónibus, velut clásico, proféctus in Etrúriam, admóberat inde arma, et exércitum urbi. Sed jam Lutátius Cátulus, Cnæusque Pompéius, duces Syllánæ dominationis, atque signiferi, inféderant Mílviu pontem, collèmque Janículum álio exércitu. A quibus pulsus retro statim primo ímpetu, judicatúsque hostis

LIBER TERTIUS.

123

fugâ Etruriam, inde Sardiniam non temere aliàs in civilibus
recessit: ibique morbo et pœ- bellis, pace contenti fuerunt.
nitentiâ interiit. Victores, quod

O R D O.

hostis à senatu, recessit Etruriam, inde Sardiniam incruentâ fugâ: ibi-
que interivit morbo et pœnitentiâ. Victores fuerunt contenti pace,
quod non temerè accidit aliàs in civilibus bellis.

R 2

L. AN-

L. ANNÆI FLORI
RERUM ROMANARUM
LIBRI QUATUOR.

LIBER QUARTUS.

C A P. I.

Bellum Catilinarium.

CATILINAM luxuria primùm, tum hinc conflata egestas rei familiaris, simul occasio, quòd in extremis finibus mundi arma Romana peregrinabantur, in nefaria consilia opprimendæ patriæ suæ compulere; Senatum confodere, consules trucidare, distringere incendiis Urbem, diripere ærarium; totam denique rempublicam funditus tollere, et quicquid nec Annibal videretur optasse. Quæ omnia quibus (ô nefas!) sociis aggressus est? ipse patricius; sed hoc minus est: Curii, Porcii, Syllæ, Cethegi, Autronii, Vargunteii atque Longini; quæ familiæ? quæ senatûs insignia? Lentulus, quoque cùm maximè prætor,

O R D O.

Luxuria primùm, tum egestas familiaris rei conflata hinc, simul occasio, quòd Romæ arma peregrinabantur in extremis finibus mundi, compulere Catilinam in nefaria consilia opprimendæ suæ patriæ; confodere senatum, trucidare consules, distringere urbem incendiis, diripere ærarium; denique tollere funditus totam rempublicam, et quicquid nec Annibal videretur optavisse. Omnia quæ quibus sociis (ô nefas!) est aggressus? ipse patricius; sed hoc est minus: Curii, Porcii, Syllæ, Cethegi, Autronii, Vargunteii atque Longini: quæ familiæ? quæ insignia senatûs? Lentulus quoque cùm maximè *erat* prætor. Hâbuit

tor. Hos omnes immanissimi facinoris satellites habuit. Additum est pignus conjurationis, sanguis humanus: quem circumlatum pateris bibere: summum nefas, nisi amplius esset propter quod biberunt. Actum erat de pulcherrimo imperio, nisi illa conjuratio in Ciceronem et Antonium consules incidisset: quorum alter industriam rem patefecit, alter manu oppressit. Tanti sceleris indicium per Fulviam emerfit, vilissimum scortum, sed parricidii innocens. Tum consul habito senatu, in presentem reum Cicero peroravit: sed non amplius profectum, quam ut hostis evaderet, seque, palam professo, *incendium suum extincturum ruinam* minaretur. Et ille quidem ad præparatum à Man-

lio in Etruriam exercitum profiscitur, signa illaturus Urbi. Lentulus destinatum familiæ suæ Sibyllinis versibus regnum sibi vaticinans, ad præstitutum à Catilinam diem, urbe tota viros, faces, tela disponit. Nec civili conspiratione contentus, legatis Allobrogum, qui tum fortè aderant, in arma sollicitatis, iisset ultra Alpes furor, nisi alteram proditione Vulturcii, prætoris literæ tenerentur. Statim Ciceronis imperio injecta est barbaris manus. Palam prætor in senatu vincitur. De supplicio agentibus, Cæsar parcendum dignitati; Cato animadvertendum pro scelere censebat. Quam sententiam sequutis omnibus, in carcere parricidæ strangulantur. Quamvis parte conjurationis

O R D O.

Habuit omnes hos satellites immanissimi facinoris. Pignus conjurationis additum est humanus sanguis: quem circumlatum pateris bibere: *hoc ipsum erat summum nefas, nisi esset amplius propter quod biberunt.* Erat actum de pulcherrimo imperio, nisi illa conjuratio incidisset in Ciceronem et Antonium consules: alter quorum patefecit rem industriam, alter oppressit eam manu. Indiciū tanti sceleris emerfit per Fulviam, vilissimum scortum, sed innocens parricidii. Tum consul Cicero, senatu habito, peroravit in reum presentem: sed non erat amplius profectum, quam ut hostis evaderet, minareturque, professo palam, se extincturum suum incendium ruinam. Et ille quidem profiscitur ad exercitum præparatum à Manlio in Etruria, illaturus signa urbi. Lentulus, vaticinans sibi regnum destinatum suæ familiæ Sibyllinis versibus, ad diem præstitutum à Catalina, disponit viros, faces et tela tota urbe. Nec contentus civili conspiratione, legatis Allobrogum, qui tum fortè aderant, sollicitatis in arma, furor ivisset ultra Alpes, nisi literæ prætoris tenerentur altera proditione Vulturcii. Statim manus est injecta barbaris imperio Ciceronis. Prætor vincitur palam in senatu. Agentibus de supplicio, Cæsar censebat parcendum esse dignitati; Cicero censebat animadvertendum esse pro scelere. Quam sententiam omnibus sequutis, parricidæ strangulantur in carcere. Quamvis parte conjurationis

tionis oppressâ, tamen ab incepto Catilina non destitit; sed infestis ab Etruriâ signis patriam petens, obvio Antonii exercitu opprimitur. Quàm atrociter dimicatum sit exitus docuit. Nemo hostium bello superfuit :

quem quis in pugnando ceperat locum, eum amissâ animâ corpore tegebat. Catilina longè à suis inter hostium cadavera repertus est; pulcherrimâ morte, si pro patriâ sic concidisset.

O R D O.

tionis oppressâ, tamen Catilina non destitit ab incepto; sed petens patriam infestis signis ab Etruriâ, opprimitur exercitu Antonii obvio. Exitus docuit, quàm atrociter sit dimicatum. Nemo hostium superfuit bello: quem locum quis ceperat in pugnando, tegebat eum locum corpore, animâ amissâ. Catilina est repertus longè à suis inter cadavera hostium; pulcherrimâ morte, si sic concidisset pro patriâ.

C A P. II.

Bellum Cæsaris et Pompeii.

JAM penè toto orbe pacato, majus erat imperium Romanum, quàm ut ullis externis viribus extingui posset. Itaque invidens fortuna principi gentium populo, ipsum illum in exitium suum armavit: ac Mariana quidem Cinnanâque rabies intrâ Urbem præluserat, quasi experiretur. Syllana tempestas latiùs, intrâ Italiâ tamen, detonuerat. Cæsaris fu-

ror atque Pompeii, Urbem, Italiâ, gentes, nationes, totum denique quâ patebat imperium, quodam quasi diluvio et inflammatione corripuit: adeò ut non rectè tantum civile dicatur: ac ne sociale quidem; sed nec externum: sed potius commune quoddam ex omnibus, et plus quàm bellum. Quippe si duces ejus inspicias; totus senatus in partibus: si exercitus;

O R D O.

Jam toto orbe penè pacato, Romanum imperium erat majus, quàm ut posset extingui ullis externis viribus. Itaque fortuna, invidens populo principi gentium, armavit illum ipsum in suum exitium: ac quidem Mariana Cinnanâque rabies præluserat intra urbem, quasi experiretur. Syllana tempestas detonuerat latiùs, tamen intra Italiâ. Furor Cæsaris atque Pompeii corripuit urbem, Italiâ, gentes, nationes, denique totum imperium, quâ patèbat, quasi quodam diluvio, et inflammatione: adeò ut non rectè dicatur civile bellum tantum: ac ne sociale quidem; sed nec externum: sed potius quoddam commune ex omnibus, et plus quàm bellum. Quippe si inspicias duces ejus; totus senatus

tus; hinc undecim legiones, indè decem et octo, flos omnis et robur Italici sanguinis: si auxilia sociorum; hinc Gallici Germanique delectus: indè Deiotarus, Ariobarzanes, Tarchondimotus, Cotys, omne Thraciæ, Cappadociæque, Ciliciæ, Macedoniæ, Græciæ, Ætoliæ, totiùsque robur Orientis: si moram belli, quatuor anni, et pro clade rerum breve tempus: si locum et spatium ubi commissum est; intrà Italiam: indè se in Galliam Hispaniàmque deflexit: reversumque ab occasu, totis viribus in Epiro Thessaliàque consedit: hinc in Ægyptum subito transiit: indè respexit Asiam: indè Africæ incubuit: postremò in Hispaniam regyravit, et ibi aliquando defecit. Sed non et

odia partium finita cum bello. Non enim priùs quievere, quàm in Urbe ipsâ, medio senatu, eorum qui victi erant odia victoris sese cæde satiarent. Causa tantæ calamitatis eadem quæ omnium, nimia felicitas. Siquidem Quincto Metello, Lucio Afranio consulibus, quum Romana majestas toto orbe polleret, recentésque victorias, Ponticos et Armenios triumphos in Pompeianis theatris Romæ cantaret; nimia Pompeii potentia apud otiosos, ut solet, cives movit invidiam. Metellus ob imminutum Cretæ triumphum, Cato adversus potentes semper obliquus, detrectare Pompeium, actisque ejus obstrepere. Hinc dolor transversum egit: et ad præsidia dignitati paranda impulit. Fortè

O R D O.

tunc

senatus erat in partibus: si *inspicias* exercitus; hinc *fuere* undecim legiones, inde decem et octo, omnis flos et robur Italici sanguinis: si *consideres* auxilia sociorum; hinc *fuere* Gallici Germanique delectus: inde Deiotarus, Ariobarzanes, Tarchondimotus, Cotys, omne robur Thraciæ Cappadociæque, Ciliciæ, Macedoniæ, Græciæ, Ætoliæ, totiùsque Orientis: si *consideres* moram belli, quatuor anni *sunt consumpti* et hoc breve tempus pro clade rerum: si *inspicias* locum et spatium ubi est commissum; intra Italiàm: inde deflexit se in Galliam Hispaniàmque: reversumque ab occasu *solis* consedit totis viribus in Epiro Thessaliàque: hinc subito transiit in Ægyptum: inde respexit Asiam; inde incubuit Africæ: postremò regyravit in Hispaniam, et ibi aliquando defecit. Sed et odia partium non *fuere* finita cum bello. Enim non quievere priùs quàm in urbe ipsâ, medio senatu, odia eorum, qui erant victi, satiarent sese cæde victoris. Causa tantæ calamitatis *erat* eadem quæ *est causa* omnium, nempe nimia felicitas. Siquidem Quincto Metello, Lucio Afranio consulibus, quum Romæ majestas polleret toto orbe, Romæque cantaret recentésque victorias, Ponticos et Armenios triumphos in Pompeianis theatris: nimia potentia Pompeii movit invidiam apud otiosos cives, ut solet. Metellus ob imminutum triumphum Cretæ, Cato, semper obliquus adversus potentes, *conabatur* detrectare Pompeium, obstrepereque ejus actis. Hinc dolor egit *eum* transversum: et impulit *eum* ad paranda præsidia *sue* dignitatis.

tunc Crassus genere, divitiis, dignitate florebat: vellet tamen auctiores opes: Caius Cæsar eloquentiâ, et spiritu, ecce jam consulatu allevabatur: Pompeius tamen super utrumque eminebat. Sic igitur Cæsari dignitatem comparare, Crasso augere, Pompeio retinere cupientibus, omnibusque pariter potentiæ cupidis, de invadendâ Republicâ facili convenit. Ergo quum mutuis viribus in suum quisque decus niteretur, Galliam Cæsar invadit, Crassus Asiam, Pompeius Hispaniam: tres maximos exercitus: et jam sic orbis imperium societate trium principum occupatur. Decem annos traxit ista dominatio. Exinde, quoniam mutuo metu tenebantur, Crassi morte apud Parthos, et morte Juliæ Cæ-

faris filiæ, quæ nupta Pompeio, generi socerisque concordiam matrimonii foedere tenebat, statim æmulatio erupit. Jam Pompeio suspectæ Cæsaris opes, et Cæsari Pompeiana dignitas gravis. Nec hic ferebat parem, nec ille superiorem. Nefas! sic de principatu laborabant, tanquam duos tanta imperii fortuna non caperet. Ergo Lentulo Marcelloque consulibus, ruptâ primâ conjurationis fide, de successione Cæsaris senatus, id est Pompeius, agitabat: nec ille abnuëbat, si ratio sui proximis comitiis haberetur. Consulatus absenti, quem decem tribuni plebis, favente Pompeio, nuper decreverant, tum dissimulante eodem, negabatur. *Veniret, et peteret majorum more.* Ille contrâ flagitare

O R D O.

tati. Fortè tunc Crassus florebat genere, divitiis, dignitate: tamen vellet opes *esse* auctiores: Caius Cæsar allevabatur eloquentiâ, et spiritu, ecce jam consulatu: tamen Pompeius eminebat super utrumque. Sic igitur facili convenit *his tribus* cupientibus, Cæsari comparare, Crasso augere, Pompeio retinere dignitatem, omnibusque pariter cupidis potentiæ, de invadendâ republicâ. Ergo quum mutuis viribus quisque niteretur in suam decus, Cæsar invadit Galliam, Crassus Asiam, Pompeius Hispaniam: *habuerunt* tres magnos exercitus: et jam sic imperium orbis occupatur societate trium principum. Ista dominatio traxit decem annos. Exinde, quoniam tenebantur mutuo metu, morte Crassi apud Parthos, et morte Juliæ filiæ Cæsaris, quæ, nupta Pompeio, tenebat concordiam generi socerisque foedere matrimonii, statim æmulatio erupit. Jam opes Cæsaris *sunt* suspectæ Pompeio, et Pompeiana dignitas *est* gravis Cæsari. Nec hic ferebat parem, nec ille *feribat* superiorem. Nefas! sic laborabant de principatu, tanquam tanta fortuna imperii non caperet duos. Ergo Lentulo Marcelloque consulibus, fide conjurationis primâ ruptâ, senatus, id est, Pompeius agitabat de successione Cæsaris: nec ille abnuëbat, si ratio sui haberetur proximis comitiis. Consulatus, quem decem tribuni plebis nuper decreverant absenti, Pompeio favente, *sed* eodem tum dissimulante, negabatur *illi*. Veniret et peteret *eum* more majorum. Contra ille *cæpit* flagitare de-

créta:

tare decreta : ac, *nisi in fide permanerent, non se remittere exercitum.* Ergo ut in hostem decernitur.

His Cæsar agitatus, statuit præmia armorum armis defendere. Prima civilis belli harena Italia fuit ; cujus arces levibus præsidii Pompeius insederat : sed omnia subito Cæsaris impetu oppressa sunt. Prima Arimino signa cecinerunt : tum pulsus Etruriâ Libo, Umbriâ Thermus, Domitius Corfinio. Et peractum erat bellum sinè sanguine, si Pompeium Brundisii opprimere potuisset : et ceperat, sed ille per obsessi claustra portûs, nocturnâ fugâ evasit. Turpe dictu ! modo princeps patrum, pacis bellique moderator, per triumphatum à se mare, lacerâ et pæne inermi

nave fugiebat. Nec Pompeius ab Italiâ, quàm senatus ab Urbe, fugatur prior : quam pænè vacuum metu Cæsar ingressus, consulem se ipse facit. Ærarium quoque sanctum, quia tardiùs aperiebat Tribuni, iussit effringi : censumque et patrimonium populi Romani antè rapuit, quàm imperium. Pulso fugatoque Pompeio, maluit priùs ordinare provincias, quàm ipsum sequi. Siciliam et Sardiniam, annonæ pignora, per legatos habet. Nihil hostile erat in Galliâ : pacem ipse fecerat. Sed ad Hispanienses Pompeii exercitus transeunti per eam duci portas claudere ausa Massilia est. Misera, dum cupit pacem, belli metu in bellum incidit : sed quia tuta muris erat, vinci eam sibi

O R D O.

creta : ac nisi permanerent in fide, *dixit se non remittere exercitum.* Ergo decernitur in *eum* ut hostem. Cæsar, agitatus his, statuit defendere præmia armorum armis. Prima harèna civilis belli fuit Italiâ ; cujus arces Pompeius insederat levibus præsidii : sed omnia sunt oppressa subito impetu Cæsaris. Cecinerunt prima signa Arimino : tum Libo erat pulsus Etruria, Thermus Umbriâ, Domitius Corfinio. Et bellum erat peractum sine sanguine, si potuisset opprimere Pompeium Brundisii : et ceperat *eum*, sed ille evasit nocturnâ fugâ, per claustra obsessi portûs. Turpe dictu ! *ille qui modo erat princeps patrum*, moderator pacis bellique, fugiebat per mare triumphatum à se, lacerâ et penè inermi nave. Nec Pompeius prior fugatur ab Italiâ, quàm senatus fugatur ab urbe : quam pænè vacuum metu Cæsar ingressus, ipse facit se consulem. Iussit sanctum ærarium quoque effringi, quia Tribuni aperiebant *illud* tardiùs : rapuitque censum et patrimonium Romani populi antè quàm *rapuit* imperium. Pompeio pulso fugatoque, maluit priùs ordinare provincias, quàm sequi ipsum. Habet Siciliam et Sardiniam, pignora annonæ, per legatos. Nihil hosti'e erat in Galliâ : ipse fecerat pacem. Sed Massilia est ausa claudere portas duci transeunti per eam *urbem* ad Hispanienses exercitus Pompeii. Misera *urbi*, dum cupit pacem, incidit in bellum metu belli : sed quia erat tuta

S

muris,

sibi iussit absenti. Græcula civitas, non pro mollitie nominis, et vallum rumpere, et incendere machinas ausa, et congregari navibus: sed Brutus, cui mandatum erat bellum, victos terrâ marique perdomuit. Mox deditibus sese ablata omnia præter, quam potiore omnibus habebant, libertatem. Anceps, variûmque, et cruentum in Hispaniâ bellum cum legatis Cnæi Pompeii Petreio et Afranio; quos Ilerdæ castra habentes, apud Sicorim amnem obsidere, et ab oppido intercludere aggreditur. Interim obundatione verni fluminis, com meatibus prohibetur. Sic fame castra tentata sunt: obsessorque ipse quasi obsidebatur. Sed ubi pax fluminis rediit, populationibus et pugnæ campos

aperuit: iterum ferox instat: cedentes ad Celtiberiam consequutus, aggere et vallo, ac per hæc fiti ad deditionem compulit.

Sic citior Hispania recepta est; nec ulterior moram fecit. Quid enim una post quinque legiones? Itaque ultro cedente Varrone, Gades, fretum, Oceanus, omnia felicitatem Cæsaris sequebantur. Aliquid tamen adversus absentem ducem ausa fortuna est circa Illyricum et Africam: quasi de industriâ prospera ejus adversis radiarentur. Quippe quum fauces Adriatici maris iussi occupare Dolabella et Antonius, ille Illyrico, hic Curictico littore castra posuissent; jam maria latè tenente Pompeio, repentè legatus ejus Octavius Libo ingentibus

O R D O.

muris, iussit eam vinci sibi absenti. Græcula civitas, non pro mollitie nominis, *est* ausa, et rumpere vallum, et incendere machinas, et congregari navibus: sed Brutus, cui bellum erat mandatum, perdomuit *eos* victos terrâ marique. Mox deditibus sese, omnia *sunt* ablata *illis*, præter libertatem, quam habebant potiore omnibus. Bellum *erat* anceps variûmque, et cruentum in Hispaniâ cum legatis Cnæi Pompeii Petreio et Afranio; quos habentes castra Ilerdæ, aggreditur obsidere apud amnem Sicorim, et intercludere ab oppido. Interim prohibetur commeatibus obundatione verni fluminis. Sic *ejus* castra sunt tentata fame: obsessorque ipse quasi obsidebatur. Sed ubi pax fluminis rediit, aperuit campos populationibus et pugnæ: iterum ferox instat: consequutus *eos* cedentes ad Celtiberiam, compulit *eos* aggere et vallo, ac per hæc fiti ad deditionem. Sic citior Hispania est recepta; nec ulterior fecit moram. Enim quid una *posset* post quinque legiones? Itaque Varrone cedente ultro, Gades, fretum, Oceanus, omnia sequebantur felicitatem Cæsaris. Tamen fortuna est ausa aliquid adversus absentem ducem circa Illyricum et Africam: quasi de industriâ *ut* ejus prospera radiarentur adversis. Quippe quum Dolabella et Antonius, iussi occupare fauces Adriatici maris, posuissent castra, ille Illyrico, hic Curictico littore; Pompeio jam tenente maria latè, repente ejus legatus Octavius Libo

Libo

tibus copiis classicorum circum-
venit utrumque. Deditionem
fames extorsit Antonio. Missæ
quoque à Basilo in auxilium
ejus rates, quales inopia navium
fecerat, novâ Pompeianorum
arte Cilicum, actis sub mare
funibus, captæ quasi per inda-
ginem. Duas tamen æstus ex-
plicuit. Una, quæ Opitergi-
nos ferebat, in vadis hæsit,
memorandumque posteris exi-
tum dedit. Quippe vix mil-
le juvenum manus, circumfusi
undique exercitûs per totum
diem tela sustinuit. Et quum
exitum virtus non haberet, ta-
men ne in deditionem veniret,
hortante tribuno Volteio, mu-
tuis ictibus in se concurrat. In
Africâ quoque par et virtus et
calamitas Curionis fuit: qui ad
recipiendam provinciam mis-

sus, pulso fugatoque Varo jam
superbus, subitum Jubæ regis
adventum; equitatumque Mau-
rorum sustinere non potuit.
Patebat victo fuga: sed pudor
suasit ut amissum suâ temeri-
tate exercitum morte sequere-
tur. Sed jam debitum par for-
tunâ flagitante, sedem bello
Pompeius Epiron elegerat: nec
Cæsar moratur. Quippe or-
dinatis à tergo omnibus, quàm-
vis hyems media prohiberet
tempestate, ad bellum naviga-
vit: positisque ad Oricum
castris, quum pars exercitûs,
ob inopiam navium cum Anto-
nio relicta, Brundisii moram
faceret; adeo impatiens erat,
ut ad arcessendos eos, ardente
ventis mari, nocte concubiâ,
speculatorio navigio, solus ire
tentaverit. Extat ad trepidum
tanto

O R D O.

Libo circumvenit utrumque ingentibus copiis classicorum *militum*.
Fames extorsit deditionem Antonio. Rates quoque missæ à Basilo in
ejus auxilium, quales *rates* inopia navium fecerat, novâ arte Pompeia-
norum Cilicum, *sunt* captæ quasi per indaginem funibus actis sub mare.
Tamen æstus explicuit duas *rates*. Una, quæ ferebat Opiterginos,
hæsit in vadis, deditque exitum memorandum posteris. Quippe manus
vix mille juvenum sustinuit tela exercitûs circumfusi undique per totum
diem. Et quum virtus non haberet exitum, tamen, ne veniret in de-
ditionem, Tribuno Voltæio hortante, concurrat in se mutuis ictibus.
In Africâ quoque et virtus et calamitas Curionis fuit par: qui, missus
ad recipiendam provinciam, jam superbus Varo pulso fugatoque, non
potuit sustinere subitum adventum regis Jubæ, equitatumque Mauró-
rum. Fuga patebat *ei* victo: sed pudor suasit ut sequeretur exercitum
morte, amissum suâ temeritate. Sed jam fortunâ flagitante par *ducum*
debitum *sibi decreto fatis*, Pompeius elegerat Epiron sedem bello: nec Cæ-
sar moratur. Quippe, omnibus ordinatis à tergo, quamvis média hyems
prohiberet tempestate, navigavit ad bellum: castrisque positis ad Oricum,
quum pars exercitûs, relicta cum Antonio ob inopiam navium, faceret
moram Brundisii; erat adeo impatiens, ut solus tentaverit ire ad arces-
sendos eos speculatorio navigio, concubiâ nocte, mari ardente ventis.

tanto discrimine gubernatorem vox ipsius: *Quid times? Cæsarem vehis.* Contractis in unum undique copiis, positisque cominus castris, diversa erant ducum consilia. Cæsar pro naturâ ferox, et conficiendæ rei cupidus ostentare aciem, provocare, laceßere: nunc obsidione castrorum, quæ sedecim millium vallo obduxerat: (sed quid his obesset obsidio, qui patente mari omnibus copiis abundarent?) nunc expugnatione Dyrrhachii irritâ; (quippe quam vel situs inexpugnabilem taceret) ad hoc assiduus in eruptionem hostium præliis; (quo tempore egregia virtus Scævæ centurionis emicuit, cujus in scuto centum atque viginti tela federe) jam verò direptione urbium sociarum, quum Ori-

cum, et Gomphos, et alia castella Thessaliæ vastaret.

Pompeius adversus hæc nec-tere moras, tergiversari simul, ut hostem interclusum undique inopiâ commeatum tereret, utque ardentissimi ducis confenesceret impetus. Nec diutius profuit duci salutare consilium: milites otium, socii moram, principes ambitum ducis increpabant. Sic præcipientibus fatis, prælio sumpta est Thessalia: et Philippicis campis, Urbis, imperii, generis humani fata commissa sunt. Nunquam ullo loco tantum virium Populus Romanus, tantum dignitatis fortuna vidit. Trecenta amplius millia hinc vel illinc, præter auxilia regum, et nationum. Nunquam imminenti ruinæ manifestiora prodigia;

O R D O.

Extat vox ipsius ad trépídum gubernatorem tanto discrimine: *scilicet*, quid times? vehis Cæsarem. Copiis contractis undique in unum locum, castrisque positis cominus, consilia ducum erant diversa. Cæsar pro naturâ ferox, et cupidus conficiendæ rei, *cæpit* ostentare aciem, provocare, laceßere: nunc obsidione castrorum, quæ obduxerat vallo sedecim millium: (sed quid obsidio obesset his, qui, mari patente, abundarent omnibus copiis?) nunc expugnatione Dyrrhachii irritâ; (quippe quam vel situs faceret inexpugnabilem) ad hoc assiduus præliis in eruptionem hostium; (quo tempore egregia virtus Scævæ centurionis emicuit, in scuto cujus centum atque viginti tela federe) jam verò direptione sociarum urbium, quum vastaret Oricum, et Gomphos, et alia castella Thessaliæ. Adversus hæc Pompeius *stavit* nec-tere moras, tergiversari simul, ut tereret hostem, interclusum undique, inopiâ commeatum, utque impetus ardentissimi ducis confenesceret. Nec salutare consilium profuit diutius duci. Milites *increpabant* otium, socii *increpabant* moram, et principes increpabant ambitum ducis. Sic fatis præcipientibus eum, Thessalia est sumpta prælio: et fata urbis, imperii, et humani generis sunt commissa Philippicis campis. Nunquam ullo loco Romanus populus *vidit* tantum virium, aut fortuna vidit tantum dignitatis. *Erant* trecenta millia et amplius hinc vel illinc, præter auxilia regum, et nationum. Nunquam

prodigia; fuga victimarum; examina in signis; interdiu tenebræ; dux ipse et nocturnâ imagine theatri sui audiens plausum, in modum planctûs circumsonare; et manè cum pullo (nefas!) apud principia conspectus. Nunquam acrior neque alacrior exercitus Cæsaris fuit; indè classica priùs, indè tela. Annotatum quoque committentis aciem Crassini pilum: qui mox adactò in os gladio, sic inter cadavera repertus, libidinem ac rabiem quâ pugnaverant, ipsâ novitate vulneris præferabat. Sed nec minùs admirabilior illius exitus belli. Quippe quum Pompeius adeò equitum copiâ abundaret, ut facilè circumventurus sibi Cæsarem videretur; circumventus ipse est. Nam quum diu æquo

Marte contenderent, iussûque Pompeii fusus à cornu erupisset equitatus; repentè hinc signo dato, Germanorum cohortes tantum in effusos equites fecere impetum, ut illi esse pedites, hi venire in equis viderentur. Hanc stragem fugientes equitatus, levis armaturæ ruina comitata est. Tunc terrore latius dato, turbantibus invicem copiis, reliqua strages quasi unâ manu facta est: nec ulla res magis exitio fuit, quàm ipsa exercitus magnitudo. Multus in eo prælio Cæsar fuit, mediûsque inter Imperatorem et militem. Voces quoque obequitantis exceptæ, altera cruenta, sed docta, et ad victoriam efficax *Miles, faciem feri*: altera ad iactationem composita; *Parce civibus*: quum ipse sequeretur.

O R D O.

Nunquam *fuere* manifestiôra prodigia imminèntis ruinae; *sc.* fuga victimarum; examina in signis; tenebræ interdiu; et dux ipse, nocturnâ imagine, audiens plausum sui theatri, circumsonare in modum planctûs; et manè conspectus cum pullo *amictu* (nefas!) apud principia *castrorum*. Exercitus Cæsaris nunquam fuit acrior neque alacrior; inde classica priùs *cecinerè*, inde tela *priùs emissa*. Pilum Crassini committentis aciem erat annotatum quoque: qui *Crassinus*, mox gladio adactò in os, repertus sic inter cadavera, præferabat libidinem ac rabiem, quâ pugnaverant, novitate ipsâ vulneris. Sed nec minùs admirabilior *erat* exitus illius belli. Quippe quum Pompeius adeo abundaret copiâ equitum, ut videretur sibi facilè circumventurus Cæsarem; ipse est circumventus. Nam quum contenderent diu æquo Marte, iussûque Pompeii equitatus fusus erupisset à cornu; repentè hinc signo dato, cohortes Germanorum fecerè tantum impetum in equites effusos, ut illi viderentur esse pedites, hi venire in equis. Ruina levis armaturæ est comitata hanc stragem fugientis equitatus. Tunc terrore dato latius, copiis turbantibus invicem, reliqua strages est facta quasi unâ manu: nec ulla res fuit magis exitio, quàm magnitudo exercitus ipsa. Cæsar fuit multus in eo prælio, mediûsque inter Imperatorem et militem. *Quedam* voces *illius* obequitantis *erant* exceptæ, altera cruenta, sed docta, et efficax ad victoriam, *scilicet* Miles *feri faciem*: altera *vox erat* composita ad iactationem; *nempe*, *parce civibus*:

queretur. Felicem utcumque in malis Pompeium, si eadem ipsum, quæ exercitum ejus, fortuna traxisset! Superstes dignitati suæ vixit, ut cum majore dedecore per Thessalica Tempe equo fugeret; ut unâ naviculâ Lesbion applicaretur: pulsus Hedris in deserto Ciliciæ scopulo, fugam in Parthos, Africam, vel Ægyptum agitaret: ut deniquè in Pelusio littore, imperio vilissimi regis, consiliis spadonum, et ne quid malis desit, Septimii desertoris sui gladio trucidatus, sub oculis uxoris suæ liberorumque moreretur. Quis non peracutum esse cum Pompeio crederet bellum? atqui acrius multo atque vehementius Thessalici incendii cineres recaluere. Et in Ægypto quidem adversus

Cæsarem finè partibus bellum. Quippe quum Ptolemæus rex, Alexandriæ, summum civilis belli scelus peregisset, fœdusque amicitiae cum Cæsare, medio Pompeii capite sanxisset; ultionem tanti viri manibus quaerente fortunâ, causa non defuit. Cleopatra, regis soror, affusa Cæsaris genibus, partem regni reposcebat. Aderat puellæ forma, et quæ duplicaretur ex illo, quod talis passa videbatur injuriam: odium ipsius regis, qui Pompeii cædem, partium fato, non Cæsari dederat; haud dubiè idem in ipsum ausurus; si expediisset. Quam ubi Cæsar restitui jussit in regnum, statim ab eisdem percussoribus Pompeii obsessus in regiâ, quamvis exiguâ manu, ingentis exercitûs molem mirâ virtute sustinuit.

Ac

O R D O.

civibus: quum ipse sequeretur. *Constat* Pompéium utcumque fuisse felicem in malis, si eadem fortuna, quæ traxisset ipsum, traxisset ejus exercitum. Vixit superstes suæ dignitati, ut cum majore dedecore fugeret per Thessalica Tempe equo; ut applicaretur Lesbion unâ naviculâ: pulsus Hedris in deserto scopulo Ciliciæ, agitaret fugam in Parthos, Africam, vel Ægyptum: ut denique trucidatus in Pelusio littore, imperio vilissimi regis, consiliis spadonum, et, ne quid desit malis, gladio Septimii desertoris sui, moreretur sub oculis suæ uxoris liberorumque. Quis non crederet bellum esse peracutum cum Pompéio? atqui cineres Thessalici incendii recaluere acrius multo atque vehementius. Et in Ægypto quidem bellum *est gestum* adversus Cæsarem sine partibus. Quippe quum Ptolemæus, rex Alexandriæ, peregisset summum scelus civilis belli, sanxissetque fœdus amicitiae cum Cæsare, capite Pompéii medio; fortunâ quaerente ultionem manibus tanti viri, causa non defuit. Cleopatra, soror regis, affusa genibus Cæsaris, reposcebat partem regni. Forma aderat puellæ, et quæ forma duplicaretur ex illo, quod talis videbatur passa injuriam: *ad hoc* odium regis ipsius, qui dederat cædem Pompéii fato partium, non Cæsari; haud dubiè ausurus idem in ipsum; si expediisset. Quam *Cleopatram* ubi Cæsar jussit restitui in regnum, statim obsessus ab iisdem percussoribus Pompéii in regiâ, quamvis *cum* exiguâ manu, sustinuit molem ingentis exercitûs

Ac primùm ædificiorum proximorum, atque navalium incendio, infestorum hostium tela submovit: mox in peninsulam Pharon subitus evasit: inde depulsus in maria, mirâ felicitate ad proximam classem enatavit, relicto quidem in fluctibus paludamento, seu fato, seu consilio, ut illud ingruentibus hostium telis saxisque peteretur. Tandem receptus à classicis suis, undique simul hostes adortus, debellatâ perfidâ gente, iusta generi Manibus dedit. Quippe et Theodotus magister, auctorque totius belli, et ne virilia quidem portenta Pothinus atque Ganymedes, diversâ per mare et terras fugâ et morte consumpti. Regis ipsius corpus obrutum limo repertum est in aureæ loriceæ honore. In Asiâ

quoque novus rerum motus à Ponto: plane quasi de industriâ captante fortunâ hunc Mithridatico regno exitum, ut à Pompeio pater, à Cæsare filius vinceretur. Rex Pharnaces magis discordiæ nostræ fiduciâ, quàm virtutis suæ, infesto in Cappadociam agmine ruebat: sed hunc Cæsar aggressus, uno, et, ut sic dixerim, non toto prælio, obtrivit; more fulminis, quod uno eodémque momento venit, percussit, abscessit. Nec vana de se prædicatio est Cæsaris; *antè victum hostem esse, quàm visum.*

Sic cum exteris. At in Africâ cum civibus multo atrocius, quàm in Pharsaliâ. Huc reliquias partium naufragarum quidam furoris æstus expulerat: nec reliquias dices, sed integrum

O R D O.

exercitus mirâ virtute. Ac primùm submovit tela infestorum hostium incendio proximorum ædificiorum, atque navalium: mox subitus evasit in peninsulam Pharon: inde depulsus in maria, mirâ felicitate enatavit ad proximam classem, paludamento quidem relicto in fluctibus, seu fato, seu consilio, ut illud peteretur ingruentibus telis saxisque hostium. Tandem receptus à suis classicis *militibus*, adortus hostes undique simul perfidâ gente debellatâ, dedit iusta manibus generi. Quippe et Theodotus magister, auctorque totius belli, et Pothinus et Ganymedes, ne quidem virilia portenta, *sunt consumpti* diversâ fugâ per mare et terras, et *tandem* morte. Corpus regis ipsius est repertum obrutum limo in honore auricæ loriceæ. In Asiâ quoque novus motus rerum à Ponto *est secutus*: plane quasi, de industriâ, fortunâ capiente hunc exitum Mithridatico regno, ut pater *vinceretur* à Pompéio, et filius *vinceretur* à Cæsare. Rex Pharnaces ruebat infesto agmine in Cappadociam, magis fiduciâ nostræ discordiæ, quàm suæ virtutis: sed Cæsar, aggressus hunc, obtrivit *hunc* uno, et, ut sic dixerim, non toto prælio; more fulminis, quod uno eodémque momento venit, percussit, abscessit. Nec est prædicatio Cæsaris de se vana; hostem esse victum, antè quàm visum. Sic *res geruntur* cum exteris. At in Africâ *est servitum* multo atrocius, quàm in Pharsaliâ. Quidam æstus furoris expulerat reliquias naufragarum partium huc: nec dices *tas* reliquias, sed integrum bellum.

grum bellum. Sparſæ magis, quàm oppreſſæ vires erant. Auxerat ſacramentum ipſa clades Imperatoris: nec degenerabat ducum ſucceſſio: quippe ſatis amplè ſonabant in Pompeiani nominis locum Cato et Scipio. Acceſſit copiis Mauritanix rex Juba, videlicet ut latiùs vinceret Cæſar. Nihil ergo inter Pharfáliam, et Thapſon, niſi quòd amplior, eoque acrior Cæſarianorum impetus fuit, indignantium poſt Pompeium creviſſe bellum. Denique, quod aliàs nunquam, ante imperium ducis, ſuâ ſponte ſigna cecinerunt. Strages à Jubâ cæpit: ejus elephanti bellorum rudes, et nuper à ſylvâ, conſternati ſubito clangore; ſtatim et exercitus in fugam: nec duces fortiùs quàm ut fugerent,

non inconſpicuâ tamen morte omnium. Jam Scipio nave fugiebat: ſed aſſequutis eum hoſtibus, gladium per viſcera exegit: et *ubi eſſet* quodam requirente, reſpondit hoc ipſum; *Bene ſe habet imperator*. Juba quum ſeſe recepiſſet in regiam, magnificè epulatus, poſtero die cum Petreio fugæ comite, ſuper menſas et pocula interficiendum ſe ei præbuit. Ille et regi ſuffecit, et ſibi: quum interim ſemeſi in medio cibi, et parentalia fercula regio ſimul Romanoque ſanguine madebant. Cato non interfuit bello: poſitiſque apud Bagradam caſtris, Uticam, velut altera Africæ clauſtra, ſervabat. Sed acceptâ partium clade, nihil cunctatus, ut ſapiente dignum erat, mortem etiam lætus accivît.

O R D O.

lum. Vires erant ſparſæ magis quàm oppreſſæ. Clades ipſa Imperatoris auxerat ſacramentum: nec ſucceſſio ducum degenerabat: quippe Cato et Scipio ſonabant amplè ſatis in locum Pompeiani nominis. Juba, rex Mauritanix, accéſſit copiis, videlicet ut Cæſar vinceret latiùs. Nihil ergo *eſt* inter Pharfáliam, et Thapſon, niſi quòd impetus Cæſarianorum, indignantium bellum creviſſe poſt Pompeium, fuit amplior, acriorque eò. Denique, *militēs* cecinerunt ſigna belli ſuâ ſponte, quod nunquam *fuit factum* aliàs, ante imperium ducis. Strages cæpit à Jubâ: ejus elephanti, rudes bellorum, et *ducti* nuper à ſylvâ, *fuere* conſternati ſubito clangore; et ſtatim exercitus *actus* in fugam: nec duces *geſſerunt ſe* fortiùs, quàm ut fugerent, tamen non inconſpicuâ morte omnium. Jam Scipio fugiebat nave: ſed hoſtibus aſſequutis eum, exegit gladium per viſcera: et, quodam requirente, ubi eſſet, reſpondit hoc ipſum; Imperator habet ſe benè. Juba, quum recepiſſet ſeſe in regiam, epulatus magnificè, poſtero die, cum Petreio comite fugæ, præbuit ſe ei interficiendum ſuper menſas et pocula. Ille ſuffecit et regi et ſibi: quum interim cibi ſemeſi in medio, et parentalia fercula madebant ſimul regio Romanoque ſanguine. Cato non interfuit bello: caſtriſque poſitis apud Bagradam, ſervabat Uticam, velut altera clauſtra Africæ. Sed, clade partium acceptâ, cunctatus nihil, ut erat dignum ſapiente, etiam lætus accivît mortem. Nam, poſtquam dimiſit

civit. Nam postquam filium comitésque ab amplexu dimisit, in nocte lecto ad lucernam Platonis libro, qui immortalitatem animæ docet, paululum quievit. Tum circa primam vigiliam stricto gladio revelatum manu pectus semel iterumque percussit. Ausi post hoc virum medici violare fomentis: ille passus dum abscederent, rescidit plagas; sequutæque vis sanguinis moribundas manus in ipso vulnere reliquit. Quasi non esset usquam dimicatum, sic arma rursus et partes: quantoque Africa super Thessaliam, tanto Africam superabat Hispania. Plurimum quantum favoris partibus dabat fraternitas ducum, et pro uno duos stare Pompeios. Itaque nusquam atrocius, nec tam an-

cipiti Marte concursum est.

Primum in ipso ostio Oceani, Varus Didiusque legati confligere: sed acrius fuit cum ipso mari, quam inter se navibus bellum. Siquidem velut furorem civium castigaret Oceanus, utramque classem naufragio cecidit. Quinam ille horror, quum eodem tempore fluctus, procellæ, viri, naves, armamenta confligerent? adde sitûs ipsius formidinem: vergentia in unum, hinc Hispaniæ, inde Mauritanicæ littora; mare et intestinum et externum; imminentesque Herculis speculas; quum omnia undique simul prælio et tempestate sævirent. Mox circa obsidiones urbium utrinque discursum est: quæ miseræ in hos atque illos duces societatis Romanæ pœnas dabant.

O R D O.

sit filium comitésque ab amplexu, in nocte libro Platonis, qui docet immortalitatem animæ, lecto ad lucernam, quievit paululum. Tum circa primam vigiliam, gladio stricto, percussit pectus, revelatum manu, semel iterumque. Post hoc, medici sunt ausi violare virum fomentis: ille est passus fomenta, dum abscederent, deinde rescidit plagas; visque sanguinis sequuta reliquit moribundas manus in vulnere ipso. Quasi non esset dimicatum usquam, sic arma et partes rursus apparent: quantoque Africa erat super Thessaliam, tanto Hispania superabat Africam. Fraternalitas ducum dabat quantum, i. e. quam plurimum favoris partibus, et duos Pompeios stare pro uno. Itaque est concursus nusquam atrocius, nec tam ancipiti Marte. Primum, in ostio ipso Oceani, Varus Didiusque legati confligere: sed bellum fuit acrius cum mari ipso, quam navibus inter se. Siquidem velut Oceanus castigaret furorem civium, cecidit utramque classem naufragio. Quinam fuit ille horror, quum eodem tempore fluctus, procellæ, viri, naves, armamenta confligerent? Adde formidinem sitûs ipsius: littora hinc Hispaniæ, inde Mauritanicæ, vergentia in unum; mare et intestinum et externum; imminentesque speculas Herculis; quum omnia undique sævirent simul prælio et tempestate. Mox est discursus utrinque circa obsidiones urbium: quæ miseræ dabant pœnas Romanæ societatis inter hos atque illos.

bant. Omnium postrema certaminum Munda. Hic non pro cæterâ felicitate, sed anceps, et diu triste prælium : ut planè videretur nescio quid deliberare fortuna. Sanè et ipse ante aciem mæstior non ex more Cæsar ; sive respectu fragilitatis humanæ ; sive nimiam prosperorum suspectam habens continuationem : vel eadem timens, postquam idem esse cœperat quod Pompeius. Sed in ipso prælio, quod nemo unquam meminerat, quum diu pari Marte acies nihil aliud quàm occiderent, in medio ardore pugnantium subitò ingens inter utrosque silentium, quasi convenisset. Hic omnium sensus erat. Novissimè illud inusitatum Cæsaris oculis nefas, post

quatuordecim annos probata veteranorum manus gradum retro dedit. Quòd etsi nondum fugerat, apparebat tamen pudore magis, quàm virtute resistere. Itaque ablegato equo, similis furenti, primam in aciem procurrit. Ibi prensare fugientes, confirmare, per totum denique agmen oculis, manibus, clamore volitare. Dicitur in illâ perturbatione et de extremis agitasse secum, et ita manifesto vultu fuisse, quasi occupare manu mortem vellet ; nisi cohortes hostium quinque per transversam aciem actæ, quas Labienus periclitantibus castris subsidio miserat, fugæ speciem præbuisent. Hoc aut ipse credidit, aut dux callidus arripuit in occasionem : et quasi in fugientem

O R D O.

illos. Munda erat postrema omnium certaminum. Hic prælium non erat pro cæterâ felicitate, sed anceps et diu triste : ut planè fortuna videretur deliberare nescio quid. Et sanè Cæsar ipse erat mæstior ante aciem, non ex suo more ; sive respectu humanæ fragilitatis ; sive habens nimiam continuationem prosperorum suspectam : vel timens eadem, postquam cœperat esse idem quod Pompeius erat. Sed in prælio ipso, id accidit, quod nemo unquam meminerat ; quum diu acies agerent nihil aliud, quàm occiderent pari Marte, in medio ardore pugnantium, subitò ingens silentium est factum inter utrosque, quasi convenisset inter eos. Hic erat sensus omnium. Novissimè illud nefas, inusitatum oculis Cæsaris, scilicet manus veteranorum probata, post quatuordecim annos, dedit gradum retro. Quòd agmen, etsi nondum fugerat, tamen apparebat resistere magis pudore quàm virtute. Itaque equo ablegato, similis furenti, procurrit in primam aciem. Ibi cepit prensare fugientes, confirmare, denique volitare per totum agmen oculis, manibus, clamore. Dicitur, in illâ perturbatione, et agitavisse secum de extremis, et fuisse vultu ita manifesto, quasi vellet occupare mortem manu ; quod verisimiliter accidisset, nisi quinque cohortes hostium actæ per transversam aciem, quas cohortes Labienus miserat præsidio castris periclitantibus, præbuisent speciem fugæ. Aut ipse credidit hoc, aut callidus dux arripuit hoc in occasionem : et invectus in hostem

gientem invecus, simul et suorum erexit animos, et hostes perculit. Nam hi dum se putant vincere, fortius sequi; Pompeiani dum fugere credunt suos, fugere coeperunt. Quanta fuerit hostium caedes, ira, rabiisque victoribus, sic aestimari potest. Hoc à praelio profugi quum se Mundam recepissent, et Cæsar obsideri statim victos imperasset, ex congestis cadaveribus agger effectus est, quæ pilis jaculisque confixa inter se tenebantur. Fœdum etiam inter barbaros! Sed videlicet victoriam desperantibus Pompeii liberis, Cnæum praelio profugum, crure saucio deserta et avia petentem, Cesonius apud Lauronem oppidum consequutus, pugnantem (adeò nondum

desperabat) interfecit. Sextum fortuna in Celtiberiam interim abscondit; aliisque post Cæsarem bellis reservavit. Cæsar in patriam victor invehitur. Primum de Galliâ triumphum transmiserat Rhenus, et Rhodanus, et ex auro captivus Oceanus. Altera laurus Ægyptia: tunc in ferculis Nilus, Arsinoe, et ad simulachrum ignium ardens Pharos. Tertius de Pharnace currus, et Ponto. Quartus Jubam et Mauros, et bis subactam ostendebat Hispaniam. Pharsalia, et Thapfos, et Munda nusquam: et quanto majora erant, de quibus non triumphabat! Hic aliquando finis armis fuit. Reliqua pax incruenta: pensatumque clementiâ bellum. Nemo cæsus imperio

O R D O.

hostem quasi fugientem, simul et erexit animos suorum spe, et perculit hostes metu. Nam hi, dum putant se vincere, ceperunt sequi fortius; et Pompeiani, dum credunt suos fugere, ceperunt fugere. Quanta caedes hostium fuerit, quanta ira, rabiisque fuerit victoribus, sic potest aestimari. Quum profugi ab hoc praelio recepissent se Mundam, et Cæsar imperavisset eis victos statim obsideri, agger est effectus ex cadaveribus congestis, quæ cadavera tenebantur inter se confixa pilis jaculisque. Tale est fœdum etiam inter barbaros! Sed videlicet liberis Pompeii desperantibus victoriam, Cesonius, consequutus Cnæum profugum praelio, petentem deserta et avia loca saucio crure, apud oppidum Lauronem interfecit eum pugnantem (adeò nondum desperabat.) Interim fortuna abscondit Sextum in Celtiberiam; reservavitque eum aliis bellis post Cæsarem. Cæsar invehitur victor in patriam. Rhenus et Rhodanus, et captivus Oceanus ex auro, transmiserat primum triumphum de Galliâ. Altera erat Ægyptia laurus: tunc in ferculis Nilus, Arsinoe, et Pharos ardens ad simulachrum ignium. Tertius triumphalis currus erat de Pharnace, et Ponto. Quartus currus ostendebat Jubam, et Mauros, et Hispaniam bis subactam. Pharsalia, et Thapfos, et Munda nusquam apparabant: et quanto majora erant, de quibus non triumphabat! Hic aliquando fuit finis armis. Reliqua pax fuit incruenta; bellumque pensatum clementiâ. Nemo erat cæsus ejus imperio

imperio præter Afranium (satis ignoverat semel) et Faustum Syllam. Didicerat generos timere: filiâque Pompeii cum patruelibus ex Syllâ: hinc posteris cavebatur. Itaque non ingratis civibus, omnes unum in principem congesti honores: circa templa imagines, in theatro distincta radiis corona; suggestus in curiâ; fastigium in domo: mensis in cælo. Ad hoc pater ipse patriæ perpetuusque dictator: novissimè, dubium non an ipso volente, oblata pro Rostris ab Antonio consule regni insignia. Quæ omnia velut insulæ in destinata morti victimam congere-

bantur. Quippe clementiam principis vicit invidia; gravisque erat liberis ipsa beneficiorum potentia. Nec diutius dilatio donata est: sed Brutus et Cassius, aliique patricii consenserunt in cædem principis. Quanta vis fati! manaverat latè conjuratio: libellus etiam Cæsari datus eodem die; nec perlitare centum victimis potuerat. Venit in curiam tamen, expeditionem Parthicam meditans. Ibi in curuli sedentem eum senatus invasit: tribusque et viginti vulneribus ad terram datus est. Sic ille, qui terrarum orbem civili sanguine impleverat, tandem ipse sanguine suo curiam implevit.

O R D O.

præter Afranium (satis semel ignoverat *illi*) et Faustum Syllam. Didicerat timere generos: filiâque Pompeii cum patruelibus ex Syllâ: hinc cavebatur posteris. Itaque, civibus non ingratis, omnes honores *sunt* congesti in *hunc* unum principem: *erant* imagines circa templa, in theatro corona distincta radiis; suggestus in Curia; fastigium in domo; mensis in cælo: ad hoc *factus* pater ipse patriæ, perpetuusque dictator: novissimè, *est* dubium an ipso volente, insignia regni *sunt* oblata *ei* pro Rostris ab Antonio consule. Omnia quæ congererantur *in eum*, velut insulæ in victimam destinata morti. Quippe invidia vicit clementiam principis; potentiâque ipsa beneficiorum erat gravis liberis *civibus*. Nec dilatio est donata diutius: sed Brutus et Cassius, aliique patricii consenserunt in cædem principis. Quanta *est* vis fati! conjuratio manaverat latè: libellus etiam *erat* datus Cæsari eodem die; nec potuerit perlitare centum victimis. Tamen venit in curiam, meditans Parthicam expeditionem. Ibi senatus invasit eum sedentem in curuli: estque datus ad terram tribus et viginti vulneribus. Sic ille, qui impleverat orbem terrarum civili sanguine, tandem ipse implevit curiam suo sanguine.

CAP. III.

Cæsar Augustus.

POPULUS Romanus, Cæsare et Pompeio trucidatis, rediisse in statum pristinae libertatis videbatur: et redierat, nisi aut Pompeius liberos, aut Cæsar hæredem reliquisset: vel, quod utroque perniciosius fuit; si non collega quondam, mox æmulus Cæsarianæ potentiae, fax et turbo sequentis sæculi, superfuisset Antonius. Quippe dum Sextus paterna repetit; trepidatum toto mari: dum Octavius mortem patris ulciscitur, iterum fuit movenda Thessalia; dum Antonius variis ingenio, aut successorem Cæsaris indignatur Octavium, aut amore Cleopatras desciscit in regem; aliter salvus esse non

potuit, nisi confugisset ad servitutem. Gratulandum tamen in tantâ perturbatione est, quod potissimum ad Octavium Cæsarem Augustum summa rerum rediit: qui sapientiâ suâ atque solertiâ, perculsum undique et perturbatum ordinavit imperii corpus: quod ita haud dubiè nunquam coire et consentire potuisset, nisi unius præsidis nutu, quasi animâ et mente regeretur. Marco Antonio, Publio Dolabellâ consulibus, imperium Romanum jam ad Cæsares transferente fortunâ, varius et multiplex civitatis motus fuit: quodque in annuâ cœli conversione fieri solet, ut mota sidera tonent, ac suos flexus tempestate

O R D O.

Românus pópulus, Cæsare et Pompéio trucidâtis, videbâtur redivisse in statum pristinæ libertâtis: et rediverat, nisi aut Pompéius *reliquisset* liberos, aut Cæsar reliquisset hæredem: vel, quod fuit perniciosius utrôque; si Antónius, quondam colléga, mox æmulus Cæsariânæ poténtiæ, fax et turbo sequéntis sæculi, non superfuisset. Quippe dum Sextus répetit patérna, *est* trepidátum toto mari: dum Octávius ulciscitur mortem patris, Thessália fuit movénda iterum; dum Antónius, várius ingénio, aut indignátur Octávium *fuisse* successórem Cæsaris, aut amóre Cleopátræ, desciscit in regem; *Românus pópulus* non potuit esse salvus áliter, nisi confugisset ad servitútem. Tamen in tantâ perturbatione est gratulándum, quod summa rerum redívit potissimùm ad Octávium Cæsarem Augústum: qui, suâ sapiétiâ atque solértiâ, ordinávit corpus impérii perculsum úndique et perturbátum: quod haud dúbiè nunquam potuisset ita coíre et consentire, nisi regerétur nutu unius præsidis, quasi *unâ* ánimâ et mente. Marco António, Públio Dolabellâ consúlibus, fortunâ transferénte Románum impérium jam ad Cæsares, várius et múltiplex fuit motus civitátis: quodque solet fieri in ánnuâ conversióne cœli, ut mota sidera tonent, ac significent suos flexus tempestáte: sic

cum

tempestate significant; sic cum Romanæ dominationis, id est terrestribus, ac navalibus bellis, humani generis conversione, omne imperii corpus agitatatum est.

O R D O.

cum conversione Romanæ dominationis, id est, humani generis, omne corpus imperii penitus intrémuit, estque agitatatum omni genere discriminum, civilibus, terrestribus, ac navalibus bellis.

C A P. IV.

Bellum Mutinense.

PRIMA civilium motuum causa testamentum Cæsaris fuit, cujus secundus hæres Antonius prælatum sibi Octavium furens, inexpiabile contra adoptionem acerrimi juvenis susceperat bellum. Quippe quum intra decem et octo annos tenerum, obnoxium, et opportunum injuriæ juvenem videret, ipse, plenæ ex commilitio Cæsaris dignitatis, lacerare furtis hæreditatem, ipsum insectari probris, cunctis artibus cooptationem Juliæ gentis inhibere non desineret; denique ad opprimendum juvenem, palam arma moliri; et jam parato exercitu in Cisalpinâ Galliâ resistentem motibus suis Decimum Brutum obsidebat: Octavius Cæsar, ætate et injuriâ favorabilis, et nominis majestate, quod sibi induerat, revocatis ad arma veteranis, privatus (quis crederet?) consulem aggreditur: obsidio Mutinæ liberat Brutum: Antonium exuit castris. Tum quidem etiam manu pulcher apparuit:

O R D O.

Testamentum Cæsaris fuit prima causa civilium motuum, cujus Cæsaris secundus hæres, Antonius, furens Octavium esse prælatum sibi, susceperat inexpiabile bellum contra adoptionem acerrimi juvenis. Quippe quum videret juvenem tenerum intra decem et octo annos, obnoxium, et opportunum injuriæ, ipse, plenæ dignitatis ex commilitio Cæsaris, non desineret lacerare hæreditatem furtis, insectari ipsum probris, et inhibere cooptationem Juliæ gentis cunctis artibus; denique palam moliri arma ad opprimendum juvenem; et jam exercitu parato, obsidebat Decimum Brutum resistentem suis motibus in Cisalpinâ Galliâ: Octavius Cæsar, favorabilis ætate et injuriâ oblata, et majestate nominis, quod induerat sibi, veteranis revocatis ad arma, privatus (quis crederet?) aggreditur consulem: liberat Brutum obsidio Mutinæ: exuit Antonium castris. Tum quidem etiam apparuit pulcher manu:

nam

paruit : nam cruentus et faucifero traditam, suis humeris in us aquilam, à moriente signifera castra referebat.

O R D O.

nam cruentus et saucius referebat aquilam, traditam à moriente signifera, suis humeris in castra.

C A P. V.

Bellum Perusinum.

ALTERUM bellum concitavit agrorum divisio, quos Cæsar veteranis in castris, pretium militiæ persolvebat. Semper aliàs Antonii pessimum ingenium Fulvia gladio cincta virilis militiæ, uxor agitabat. Ergo depulsos agris colonos incitando, iterum in arma ierat. Hic verò jam non privatis, sed totis senatûs suffragiis judicatum hostem Cæsar aggressus, intrâ Perusiæ muros redegit, compulsi que ad extrema deditiõnis, turpi et nihil non expertâ fame.

O R D O.

Divisio agrorum, quos Cæsar persolvebat veteranis in castris, pretium militiæ, concitavit alterum bellum. Fúlvia uxor, cincta gladio virilis militiæ, agitabat ingenium *sui conjugis* Antonii, semper aliàs pessimum. Ergo iterum ierat in arma, incitando colonos depulsos agris. Hic verò Cæsar aggressus *eum* jam judicatum hostem non privatis *suffragiis*, sed totis suffragiis senatûs, redegit *eum* intra muros Perusiæ, compulsi que *eum* ad extrema deditiõnis, tamen turpi et non expertâ nihil *ad sustentandam vitam*.

C A P. VI.

Triumviratus.

QUUM solus etiam gravis paci, gravis reipublicæ esset Antonius, quasi ignis incendio Lepidus accessit. Quid contra duos exercitus? Necessè fuit venire in cruentissimi fœderis societatem? Diversa omnium Vota. Lepidum divitiarum cupido,

O R D O.

Quum Antonius solus esset etiam gravis paci, gravis reipublicæ, Lepidus accessit quasi ignis incendio. Quid *pótuit* Cæsar contra duos exercitus? Fuit necesse *ei* venire in societatem cruentissimi fœderis. Vota

pido, quarum spes ex turbatione Reipublicæ : Antonium ultionis de his, qui se hostem judicassent : Cæsarem inultus pater ; et Manibus ejus graves Cassius et Brutus agitabant. In hoc velut foedus pax inter tres componitur. Apud Confluentes inter Perusiam et Bononiam jungunt manus, et exercitus consalutant. Nullo bono more Triumviratus invaditur ; oppressâque armis Republicâ, redit Syllana proscriptio : cujus atrocitas nihil in se minus habet, quàm numerum centum in quadraginta senatorum. Exitus foedi, truces, miserabiles, toto terrarum orbe

fugientium, pro quibus quis pro dignitate rei ingemiscat ? quum Antonius Lucium Cæsarem avunculum suum, Lepidus Lucium Paulum suum fratrem proscripserit ? Romæ capita cætorum proponere in Rostris jam usitatum erat : verum sic quoque civitas lacrymas tenere non potuit, quum recisum Ciceronis caput in illis suis Rostris videretur, nec aliter ad videndum eum, quàm solebat ad audiendum, concurreretur. Hæc scelera in Antonii Lepidique tabulis. Cæsar percussoribus patris contentus fuit. Hæc quoque nisi multa fuisset, etiam justa cædes haberetur.

O R D O.

Vota omnium erant diversa. Cupido divitiarum, quarum erat spes ex turbatione reipublicæ, agitabat Lépidum : cupidus ultionis de his, qui judicavissent se hostem, agitabat Antonium : pater inultus, et Cassius et Brutus graves Manibus ejus, agitabant Cæsarem. In hoc, pax, velut foedus componitur inter tres duces. Apud Confluentes inter Perusiam et Bononiam, exercitus jungunt manus et consalutant. Triumviratus invaditur nullo bono more ; republicâque oppressâ armis, Syllana proscriptio redit : atrocitas cujus habet nihil minus in se, quàm numerum centum quadraginta senatorum. Exitus fugientium toto orbe terrarum erant foedi, truces, miserabiles, pro quibus quis gemiscat pro dignitate rei ? quum Antonius proscripserit Lucium Cæsarem suum avunculum, et Lépidus proscripserit Lucium Paulum suum fratrem ? Jam erat usitatum Romæ proponere capita cætorum in Rostris : verum sic quoque civitas non potuit tenere lacrymas, quum caput Ciceronis recisum videretur in illis suis Rostris ; nec concurreretur aliter ad videndum eum, quàm solebat concurrere ad audiendum eum. Hæc scelera erant in tabulis Antonii Lepidique. Cæsar fuit contentus percussoribus patris. Hæc cædes quoque haberetur etiam justa, nisi fuisset multa.

CAP. VII.

Bellum Cassii et Bruti.

BRUTUS et Cassius sic Cæsarem, quasi Tarquinium regem, depulisse regno videbantur : sed libertatem, quam maximè restitutam voluerunt, illo ipso parricidio perdidere. Igitur cæde perfectâ, quum veteranos Cæsaris, nec immeritò, timerent, statim è curiâ in Capitolium confugerunt. Nec illis ad ultionem deerat animus ; sed ducem non habebant. Igitur quum appareret, quæ strages Reipublicæ immineret, displicuit ultio cum consulis abolitione decreta. Ne tamen publici doloris oculos ferrent, in provincias ab illo ipso, quem occiderant, Cæsare datas, Syriam et Macedoniam,

concefferunt. Sic vindicta Cæsaris dilata potius quàm oppressa est. Igitur ordinatâ magis ut poterat, quàm ut debebat, in Triumviros republicâ, relicto ad Urbis præsidium Lepido, Cæsar cum Antonio in Cassium Brutumque succingitur. Illi, comparatis ingentibus copiis, eandem illam, quæ fatalis Cnæo Pompeio fuit, harenam insederant. Sed nec tum imminetia cladis destinatæ signa latuere. Nam et assuetæ cadaverum pabulo volucres, castra quasi jam sua circumvolabant : et in aciem prodeuntibus obvi-
us Æthiops nimis apertè ferale signum fuit. Ipsique Bruto per noctem, quum illato lumine ex
more

O R D O.

Brutus et Cassius videbantur sic depulisse Cæsarem, quasi Tarquinium regem regno : sed perdidere libertatem, quam maximè voluerunt esse restitutam, illo parricidio ipso. Igitur, cæde perfectâ, quum timerent veteranos Cæsaris, nec immeritò, statim confugerunt è curiâ in Capitolium. Neque animus deerat illis ad ultionem ; sed non habebant ducem. Igitur quum appareret, quæ strages immineret reipublicæ, ultio, decreta cum abolitione consulis, displicuit. Tamen ne ferrent oculos publici doloris, concesserunt in provincias datas ab illo Cæsare ipso, quem occiderant, nempe, Syriam et Macedoniam. Sic vindicta mortis Cæsaris est dilata potius quàm oppressa. Igitur republicâ ordinatâ magis ut poterat, quàm ut debebat, in Triumviros, Lepido relicto ad præsidium urbis, Cæsar, cum Antonio, succingitur in Cassium Brutumque. Illi, ingentibus copiis comparatis, insederant illam eandem harenam, quæ fuit fatalis Cnæo Pompeio. Sed nec tum imminetia signa destinatæ cladis latuere. Nam et volucres, assuetæ pabulo cadaverum, circumvolabant castra, quasi jam sua : et Æthiops, obvi-
us iis prodeuntibus in aciem, fuit nimis apertè ferale signum. Quædamque atra imago obtulit se Bruto ipsi per noctem, quum, lumine
illato,

more aliqua secum agitare, atra quædam imago se obtulit: et *quæ esset* interrogata; *Tuus*, inquit, *malus genius*. Hoc dixit, et sub oculis mirantis evanuit. Pari in meliora præfatio in Cæsaris castris omnia, aves, victimæque promiserant: sed nihil illo præsentius, quod Cæsaris medicus somnio admonitus est, *ut Cæsar castris excederet, quibus capi imminabat*: ut factum est. Acie namque commissa, quum pari ardore aliquamdiu dimicatum foret: quamvis duces non essent præsentés, quorum alterum corporis ægritudo, illum metus et ignavia subduxissent; staret tamen pro partibus invicta fortuna et ultoris, et qui vindicabatur: primum adeo anceps fuit et par utrinque discrimen, ut exitus

proelii docuit. Capta sunt hinc Cæsaris castra, inde Cassii. Sed quanto efficacior est fortuna quam virtus! et quam verum est, quod moriens efflavit, *non in re, sed in verbo tantum, esse virtutem*! Victoriæ illi proelio error dedit. Cassius inclinato cornu suorum, quum captis Cæsaris castris, rapido impetu recipientes se equites videret, fugere arbitratus, evadit in tumultum. Inde pulvere et strepitu, etiam nocte vicinâ, eximentibus gestæ rei sensum, quum speculator quoque in id missus, tardius renunciaret; transactum de partibus ratus, uni de proximis auferendum præbuit caput. Brutus quum in Cassio etiam suum animum perdidisset, ne quid ex constituti fide resignaret (ita enim

O R D O .

illato, agitare aliqua secum ex more: et *imago* interrogata, quæ esset; inquit, *sum tuus malus genius*. Dixit hoc, et evanuit sub oculis *illius* mirantis. Pari præfatio in meliora, aves, victimæque promiserant omnia *prospera* in castris Cæsaris: sed nihil erat præsentius illo, quod medicus Cæsaris est admonitus somnio, *sc.* ut Cæsar excederet castris, quibus capi imminabat: ut est factum. Namque acie commissa, quum foret dimicatum aliquamdiu pari ardore: quamvis duces non essent præsentés, quorum alterum ægritudo corporis *subduxisset*, metus et ignavia subduxissent illum; tamen invicta fortuna et ultoris, et *illius* qui vindicabatur, staret pro partibus: primum discrimen fuit adeo anceps, et par utrinque, ut exitus proelii docuit. Hinc castra Cæsaris sunt capta, inde *castra* Cassii. Sed quanto efficacior est fortuna quam virtus! et quam verum est, quod moriens efflavit, virtutem esse non in re, sed in verbo tantum! error dedit victoriæ illi proelio. Cassius, cornu suorum inclinato, quum, castris Cæsaris captis, videret equites recipientes se rapido impetu, arbitratus eos fugere, evadit in tumultum. Inde pulvere, et strepitu, etiam nocte vicinâ, eximentibus sensum rei gesta, quum speculator quoque, missus in id, renunciaret tardius; ratus *esse* transactum de partibus, præbuit caput auferendum uni de proximis. Brutus, quum perdidisset etiam suum animum in Cassio, ne resignaret quid ex fide constituti (enim ita convenerat par, *i. e.* utrumque superesse bello,

enim par superesse bello con-
nerat) ipse quoque uni comi-
tum suorum confodiendum præ-
buit latus. Quis sapientissimos
viros non miretur ad ultimum
non suis manibus usos; nisi si

hoc quoque ex persuasione de-
fuit, ne violarent manus, sed
in abolitione sanctissimarum
piissimarumque animarum, ju-
dicio suo, scelere alieno, ute-
rentur.

O R D O.

bello, *aut neutrum*) ipse quoque præbuit latus confodiendum uni suo-
rum comitum. Quis non miretur *hos* sapientissimos viros non *fuisse*
usos suis manibus ad ultimum; nisi si hoc quoque defuit ex persuasione,
ne violarent *suas* manus, sed uterentur suo iudicio, *at* alieno scelere,
in abolitione sanctissimarum piissimarumque animarum.

C A P. VIII.

Bellum cum Sexto Pompeio.

SUBLATIS percussoribus
Cæsaris, supererat Pompeii
domus. Alter juvenum in His-
paniâ occiderat, alter fugâ eva-
serat: contractisque infelicis
belli reliquiis, quum insuper
ergastula armasset, Siciliam, Sar-
diniâque habebat. Jam et
classe medium mare infederat.
O quam diversus à patre! Ille
Cilicas extinxerat: hic secum
piratas navales agitabat. Tantâ
mole belli penitus in Siculo fre-

to juvenis oppressus est: mag-
nique famam ducis ad inferos
secum tulisset, si nihil tentasset
ulterius: nisi quod magnæ in-
dolis signum est, sperare sem-
per. Perditis enim rebus pro-
fugit; Asiâque velis petit,
venturus ibi in manus hostium
et catenas, et quod miserrimum
est fortibus viris, ad hostium
arbitrium sub percussore mori-
turus. Non alia post Xerxem
miserabilior fuga. Quippe mo-
do

O R D O.

Percussoribus Cæsaris sublatis, domus Pompèii supererat. Alter
juvenum, *filiorum*, occiderat in Hispaniâ, alter evaserat fugâ: reliquis-
que infelicis belli contractis, quum insuper armavisset ergastula, habé-
bat Siciliam, Sardiniâque. Et jam infederat médium mare classe.
O quam diversus à patre! Ille extinxerat Cilicas: hic agitabat navales
piratas secum. Juvénis est pénitus oppressus tantâ mole belli in Siculo
freto: tulissetque famam magni ducis ad inferos secum, si tentavisset
nihil ulterius: nisi quod est signum magnæ indolis, sperare semper.
Enim, rebus perditis, profugit; petitque Asiâ velis, venturus ibi in
manus hostium et catenas, et, quod est miserrimum fortibus viris,
moriturus sub percussore ad arbitrium hostium. Non *enim* alia fuga

do trecentarum quinquaginta mare abjectis, pavens atque re-
navium dominus, cum sex sep- spectans, et tamen non timens
témve fugiebat, extincto Præ- ne periret.
toriz navis lumine, annulis in

O R D O.

miserabilior post Xerxem. Quippe modò dñinus trecentarum et
quinquaginta navium, fugiebat cum sex septémve, lumine Prætoriz
navis extincto, annulis abjectis in mare, pavens atque respèctans, et
tamen non timens ne periret.

C A P. IX.

Bellum Parthicum duce Ventidio.

QUAMVIS in Cassio et
Bruto partes sustulisset; in
Pompeio totum partium nomen
abolèssset, nondum tamen ad
pacis stabilitatem profecerat
Cæsar, quum scopulus, et no-
dus, et mora publicæ securitatis
superèssset Antonius. Nec ille
defuit vitiis, quin periret, im-
mo omnia expertus ambitu et
luxuriâ, primùm hostes, dein-
de cives, tandem etiam terrore
sui sæculum liberavit. Parthi
clade Crassianâ altiùs animos

erexerant; civilésque populi Ro-
mani discordias læti acceperant:
itaque ut prima adfulsit occa-
sio, non dubitaverunt erumpe-
re, ultro quidem invitante La-
bièno; qui missus à Cassio Bru-
tòque (quis furor scelerum!)
solicitaverat hostes in auxilium;
et illi Pacoro duce, regio juve-
ne, dissipant Antoniana præ-
sidia. Saxa legatus, ne veni-
ret in potestatem, à gladio suo
impetravit. Denique ablata Sy-
riâ, emanabat latiùs malum,
hostibus

O R D O.

Quamvis Cæsar sustulisset partes in Cassio et Bruto; et abolevisset
totum nomen partium in Pompèio, tamen nondum profecerat ad stabi-
litàtem publicæ pacis, quum Antonius, ille scopulus, et nodus, et mora
publicæ securitatis superèssset. Nec ille defuit vitiis, quin periret, immo
expertus omnia in suum exitium ambitu et luxuriâ, liberavit primùm
hostes, deinde cives, tandem etiam sæculum terrore sui. Parthi erex-
erant animos altiùs Crassianâ clade; lætique acceperant civiles discor-
dias Romani populi: itaque, ut prima occasio adfulsit, non dubitave-
runt erumpere, Labièno invitante eos quidem ultro; qui Labienus,
missus à Cassio Brutòque (quis furor scelerum!) solicitaverat hostes
in auxilium; et illi, Pacoro duce, regio juvene, dissipant Antoniana
præsidia. Saxa, legatus, impetravit à suo gladio, ne veniret in po-
testatem eum. Denique, Syriâ ablata, malum emanabat latiùs, hos-
tibus

hostibus sub auxilii specie sibi vincentibus: nisi Ventidius, et hic legatus Antonii, incredibili felicitate et Labieni copias, ipsúmque Pacorum, et omnem Parthicum, equitatum, toto inter Orontem et Euphratem sinu latè cecidisset. Viginti amplius millium fuit; nec sinè consilio ducis: qui simulato

metu adeo passus est hostem castris succedere, donec absumpto jactûs spatio, adimeret usum sagittarum. Rex fortissimè dimicans cecidit. Mox circumlato ejus per urbes quæ desciverant, capite, Syria sinè bello recepta. Sic Crassianam cladem Pacori cæde pensavimus.

O R D O.

tibus vincentibus sibi sub specie auxilii: nisi Ventidius, et hic legatus Antonii, incredibili felicitate latè cecidisset et copias Labieni, Pacorumque ipsum, et omnem Parthicum equitatum toto sinu inter Orontem et Euphratem. Fuit viginti millium *et* amplius; nec sine consilio ducis; qui, metu simulato, adeo passus est hostem succedere castris, donec, spatio jactûs *telorum* absumpto, adimeret usum sagittarum. Rex fortissimè dimicans cecidit. Mox ejus capite circumlato per urbes, quæ desciverant, Syria *est* recepta sine bello. Sic pensavimus Crassianam cladem cæde Pacori.

C A P. X.

Bellum Parthicum cum Antonio.

EXPERTIS invicem Parthis atque Romanis, quum Crassus atque Pacorus utrinque virium mutuarum documenta fecissent; pari rursus reverentiâ integrata amicitia: et quidem ab ipso foedus Antonio cum rege percussum. Sed immensa

vanitas hominis! dum titulorum cupidine Araxem et Euphratem sub imaginibus suis legi concupiscit; neque causâ, nec consilio, ac ne imaginariâ quidem belli indictione, quasi hoc quoque ex arte ducis esset, obrepere; relictâ repentè Syriâ in Parthos

O R D O.

Parthis atque Romanis expertis invicem, quum Crassus atque Pacorus utrinque fecissent documenta mutuârum virium; amicitia *est* integrata rursus pari reverentiâ: et quidem foedus *est* percussum ab Antonio ipso cum rege. Sed immensa vânitâs hominis! dum, cupidine titulorum, concupiscit Araxem et Euphratem legi sub suis imaginibus; neque causâ, nec consilio, ac ne quidem imaginariâ indictione belli, quâsi hoc quoque esset ex arte ducis, obrepere *in hostem*: Syria

Parthos impetum facit. Gens præter armorum fiduciam callida, simulat trepidationem, et in campos fugam: hic statim quasi victor sequebatur: quum subito nec magna hostium manus, ex improvviso, et jam in fessos viâ, sub vespere, velut nimbus erupit: et missis undique sagittis duas legiones operuerunt. Nihil acciderat in comparisonem cladis, quæ in posterum diem imminabat, nisi intervenisset Deum miseratio. Unus ex clade Crassianâ Parthico habitu castris adequitat, et salute Latinè datâ, quum fidem ipso fecisset, quid immineret, edocuit; *jam affuturum cum omnibus copiis regem: irent retro, peteréntque montes: sic quoque hostem fortasse non desore.*

Atque ita sequuta est minor vis hostium quum imminabat. Aduit tamen; deletæque reliquæ copiæ forent, nisi urgentibus telis in modum grandinis, quâdam forte, quasi docti, procubuissent in genua milites, et elatis super capita scutis, cæsorum speciem præbuisent. Tum Parthus arcus inhibuit. Deinde Romani, quum se rursus extulissent, adeo res miraculo fuit, ut unus ex barbaris miserit vocem; *ite, et bene valete, Romani; meritò vos victores fama gentium loquitur, qui Parthorum tela fugistis.* Non minor ex aquâ postea, quam ab hostibus clades. Infesta primum siti regio. Tum quibusdam Salinacidis fluvius infestior; novissimè quia jam invalidis

O R D O.

Syriâ repente relicta, facit impetum in Parthos. Callida gens, præter fiduciam armorum, simulat trepidationem, et fugam in campos: hic statim, quasi victor, sequebatur: quum subito nec magna manus hostium, ex improvviso, et velut nimbus, erupit in eos jam fessos viâ, sub vespere: et sagittis missis undique operuerunt duas legiones. Nihil acciderat in comparisonem cladis, quæ imminabat in posterum diem, nisi miseratio Deorum intervenisset. Unus profugus ex Crassianâ elade adequitat castris Parthico habitu, et salute datâ Latinè, quum fecisset fidem hoc ipso, edocuit, quid immineret; *sc. regem jam affuturum cum omnibus copiis: irent retro, peteréntque montes: sic quoque hostem fortasse non desore.* Atque ita minor vis hostium, quam imminabat, est sequuta eos. Tamen adfuit; reliquæque copiæ forent deletæ, nisi telis urgentibus, in modum grandinis, quâdam forte, quasi docti, milites procubuissent in genua, et scutis elatis super capita, præbuisent speciem cæsorum. Tum Parthus inhibuit arcus. Deinde quum Romani rursus extulissent se, res fuit adeo miraculo, ut unus ex barbaris miserit vocem *sc. Romani, ite, et bene valete; fama meritò loquitur vos esse victores gentium, qui fugistis tela Parthorum.* Postea clades non erat minor ex aquâ, quam ab hostibus. Primum regio erat infesta siti. Tum fluvius Salinacidis erat infestior quibusdam: novissimè etiam dulces aquæ fuerunt noxæ, quia hauriebantur ab

illis

validis et avidè hauriebantur, noxiæ etiam dulces fuere. Mox et ardores per Armeniam; et nives per Cappadociam; et utriusque cœli subita mutatio pro pestilentia fuit. Sic vix tertiâ parte de sedecim legionibus reliquâ; quum argentum ejus passim dolabris concidere-

tur; et subinde inter moras mortem à gladiatore suo efflagitasset egregius imperator; tandem perfugit in Syriam. Ibi incredibili quâdam mentis vecordia ferocior aliquanto factus est; quasi vicisset, quia evaserat.

O R D O.

illis jam invâlidis et avidè. Mox et ardôres per Arméniam; et nives per Cappadóciâ; et súbita mutatio utriusque cœli fuit pro pestilentia. Sic vix tertiâ parte de sedecim legionibus reliquâ; quum ejus argentum concideretur passim dolâbris; et subinde inter moras egregius imperator efflagitavisset mortem à suo gladiatore; tandem perfugit in Syriam. Ibi est factus aliquanto ferocior quâdam incredibili vecordia mentis; quasi vicisset, quia evâserat.

C A P. XI.

Bellum cum Antonio et Cleopatrá.

FUROR Antonii quatenus per ambitum non interiret, luxu et libidine extinctus est. Quippe post Parthos, quum exosus arma in otio ageret, captus amore Cleopatrá, quasi bene gestis rebus, in regio se sinu reficiebat. Hæc mulier Ægyptia, ab ebrio imperatore, pretium libidinum Roma-

num imperium petit. Et promisit Antonius: quasi facilius esset Partho Romanus. Igitur dominationem parare, nec tacitè: sed patriæ, nominis, togæ, fascium oblitus, totus in monstrum illud ut mente, ita animo quoque, et cultu desciverat. Aureum in manu baculum; ad latus acinaces; purpurea

O R D O.

Furor Antónii, quâtenus non interiret per ámbitum, est extinctus luxu atque libidine. Quippe post Parthos, quum exósus arma ágerat *vitam* in ótio, captus amóre Cleopátræ, quasi rebus bene gestis, reficiebat se in régio sinu. Hæc Ægyptia mûlier petit, ab ébrio imperátore, Románus impérium prétium libidinum. Et Antónius promisit: quasi Románus esset facilius Partho: Igitur *capit* parâre dominationem, nec tacitè: sed oblitus pátriæ, nóminis, togæ, et fascium, totus desciverat in illud monstrum ut mente, ita ánimo quoque, et cultu. *Erat* áureum báculum in manu; acínaces ad latus; purpúrea vestis obstricta

purea vestis ingentibus obstricta gemmis; diadema aderat, ut reginâ rex ipse frueretur. Ad primam novorum motuum famam Cæsar à Brundisio trajecerat, ut venienti bello occurreret: positisque in Epiro castris, Leucadem insulam, montemque Leucaten, et Ambracii finis cornua, infestâ classe succinxerat. Nobis quadringentæ amplius naves: ducentæ non minus hostium: sed numerum magnitudo pensabat. Quippe à senis in novenos remorum ordinibus, ad hoc turribus atque tabulatis allevatæ, castellorum et urbium specie, non sine gemitu maris, et labore ventorum ferebantur: quæ quidem ipsa moles exitio fuit. Cæsar's naves à trirēibus in fenos non ampliùs ordines cre-

verant. Itaque habiles in omnia quæ usus poscebat, ad impetus et recursus flexusque capiendos, illas graves, et ad omnia præpeditas, singulas plures adortæ, missilibus simul, tum rostris, ad hoc ignibus jactis, ad arbitrium dissipavere. Nec ullâ re magis hostilium copiarum apparuit magnitudo, quàm post victoriam. Quippe immensa classis, naufragio belli factò, toto mari ferebat Arabumque, et Sabæorum, et mille aliarum gentium Asiæ spolia. Purpuram aurumque in ripam assidue mota ventis maria revomebant. Prima dux fugæ regina, cum aurea puppe, veloque purpureo, se in altum dedit. Mox sequutus Antonius: sed instare vestigiis Cæsar. Itaque nec præparata in Oceanum

O R D O.

obstricta ingentibus gemmis; diadema aderat, ut ipse rex frueretur reginâ. Ad primam famam novorum motuum, Cæsar trajecerat à Brundisio, ut occurreret venienti bello: castrisque positis in Epiro, succinxerat insulam Leucadem, montemque Leucaten et cornua Ambracii finis infestâ classe. *Erant nobis quadringentæ naves et amplius: non minus quàm ducentæ hostium: sed magnitudo earum pensabat numerum.* Quippe *crescebant* à senis ordinibus remorum in novenos, ad hoc allevatæ turribus atque tabulatis, ferebantur specie castellorum et urbium, non sine gemitu maris et labore ventorum: quæ moles ipsa quidem fuit exitio. Naves Cæsar's creverant à trirēibus in fenos ordines non amplius. Itaque habiles in omnia, quæ usus poscebat, ad impetus et recursus flexusque capiendos, plures adortæ illas singulas, graves, et præpeditas ad omnia, dissipavere *ear*; ad arbitrium, missilibus simul, tum rostris, ad hoc ignibus jactis. Nec magnitudo hostilium copiarum apparuit ullâ re magis, quàm post victoriam. Quippe immensa classis, naufragio belli factò, ferebat spolia Arabumque, et Sabæorum, et mille aliarum gentium Asiæ toto mari. Assidue maria, mota ventis, removebant purpuram aurumque in ripam. Regina, prima dux fugæ, dedit se in altum cum aureâ puppe, purpureoque velo. Mox Antonius *est* sequutus: sed Cæsar *cæpit* instare vestigiis.

num fuga; nec munita præfidiis utraque Ægypti cornua, Parætônium atque Pelusium, profuere. Propè manu tenebantur. Prior ferrum occupavit Antonius. Regina ad pedes Cæsaris provoluta tentavit oculos ducis frustra. Nam pulchritudo infra pudicitiam principis fuit. Nec illa de vitâ quæ offerebatur, sed de parte

regni laborabat. Quod ubi desperavit à principe, servarique se triumpho vidit, incautiorem nocta custodiam, in Mausoleum se (sepulchra regum sic vocant) recipit. Ibi maximos, ut solebat, induta cultus, in differto odoribus folio, juxta suum se collocavit Antonium: admotisque ad venas serpentibus, sic morte quasi somno soluta.

O R D O.

giis. Itaque nec fuga præparata in Océanum; nec utrâque cornua Ægypti munita præfidiis, Parætônium, atque Pelusium profuere. Tenebantur propè manu. Antonius prior occupavit ferrum. Regina, provoluta ad pedes Cæsaris, tentavit oculos ducis frustra. Nam *eius* pulchritudo fuit intra pudicitiam principis. Nec illa laborabat de vitâ, quæ offerebatur, sed de parte regni. Quod ubi desperavit à principe, viditque se servari triumpho, nocta incautiorem custodiam, recepit se in Mausoleum (sic vocant sepulchra regum.) Ibi induta maximos cultos, ut solebat, collocavit se juxta suum Antonium, in folio differto odoribus: serpentibusque admotis ad venas, sic *est* soluta morte quasi somno.

C A P. XII.

Bella adversus gentes externas.

HIC finis armorum civilium. Reliqua adversus externas gentes: quæ, districto circa mala sua imperio, diversis orbis oris emicabant. Nova quippe pax: necdum assuetæ frænis servitutis tumidæ genti-

um inflatæque cervices, ab imposito nuper jugo resiliebant. Ad Septentrionem conversâ ferme plaga ferocius agebat; Norici, Illyrii, Pannonii, Dalmatæ, Mysi, Thraces et Daci, Sarmatæ atque Germani. Norici

O R D O.

Hic fuit finis civilium armorum. Reliqua gerebantur adversus externas gentes: quæ, imperio districto circa sua mala, emicabant diversis orbis. Quippe pax erat nova: et tumidæ inflatæque cervices gentium, necdum assuetæ frænis servitutis, resiliebant ab jugo nuper imposito. Plaga fermè conversâ ad Septentrionem agebat ferocius; Norici, Illyrii, Pannonii, Dalmatæ, Mysi, Thraces, et Daci, Sarmatæ atque

ricis animos dabant Alpes atque nives, quò bellum non posset ascendere : sed omnes illius cardinis populos, Brennos, Senones atque Vindelicos, per privignum suum Claudium Drusum perpacavit. Quæ fuerit callidarum gentium feritas, facile vel mulieres ostendere : quæ deficientibus telis, infantes ipsos afflictos humo in ora militum adversa miserunt. Illyrii quoque sub Alpibus agunt, imasque valles earum, ac quædam quasi claustra, custodiunt, abruptis torrentibus impliciti. In hos expeditionem ipse sumpsit ; fierique pontes imperavit. Hic se et aquis et hoste turbantibus, cunctanti ad ascensum militi scutum de manu rapuit : et in viâ primus. Tunc agmine sequuto, quum Illyricus multi-

tudine pontem succidisset, faucius manibus ac cruribus, speciosior sanguine, et ipso periculo augustior, terga hostium percecidi. Pannonii duobus saltibus, ac tribus fluviis, Dravo, Savo Histrique vallabantur. Populati proximos, intra ripas se recipiebant. In hos domandos Vibium misit : cæsi sunt in utrisque fluminibus. Arma victorum non ex more belli cremata ; sed capta sunt, et in profluentes data : ut cæteris, qui resistebant, victoria sic nunciaretur. Dalmatæ plerumque sub sylvas agunt : inde in latrocinia promptissimi. Hos jam quidem Marcius incensâ urbem Delminio quasi detruncaverat : postea Asinius Pollio gregibus, armis, agris multaverat, (hic secundus orator) sed Augustus perdo-

O R D O.

atque Germâni. Alpes atque nives, quò bellum non posset ascendere, dabant ânimos Nôricis. Sed perpacâvit omnes pópulos illius cárdinis, Brennos, Senónes atque Vindélicos, per suum privígnum Cláudium Drusum. Quæ fúerit féritas callidárum géntium, vel mulíeres fácilè ostendére : quæ, telis deficiéntibus, misérunt *suos* infántes ipsos, afflíctos humo, in advérſa ora militum. Ilyrii quoque agunt *vitam* sub Alpibus, custodiúntque imas valles eárum, ac quasi quædam claustra, implíciti abrúptis torréntibus. Ipse sumpsit expeditiónem in hos ; imperavitque pontes fieri. Híc et aquis, et hoste turbántibus se, rápuit scutum militi, cunctánti ad ascénsum, de manu : et *fuit* primus in viâ. Tunc, ágmine seqúuto, quum Illyricus succidisset pontem multitúdine, fáucius mânibus ac crúribus, speciósior sáanguine, et augústior perículo ipso, percecidi terga hóstium. Pannónii vallábantur duóbus saltibus, ac tribus flúviis, Dravo, Savo, Histríque. Populáti próximos, recipiébant se intra ripas. Misit Vibium in domándos hos ; sunt cæsi in utrisque flumínibus. Arma victórum non *sunt* cremáta ex more belli ; sed sunt capta, et data in profluéntes : ut victória sic nunciárétur cæteris, qui resistébant. Dalmátæ plerúmque agunt *vitam* sub sylvas : inde *sunt* promptíssimi in latrocinia. Jam quidem Március quasi detruncáverat hos urbe Delminio incensâ : póstea Asínus Póllio multáverat eos gregibus, armis, et agris, (hic Póllio erat secúndus orátor Romæ) sed Augustus

perdomandos Vibio mandat : qui efferum genus fodere terras coëgit, aurumque venis repurgare : quod alioquin gens omnium cupidissima, studiosâ diligentia anquirat ; ut illud in usus suos fervare videatur. Myfi quàm feri, quàm truces fuerint, quàm ipsorum etiam barbari barbarorum horribile dictum est. Unus ducum, ante aciem postulato silentio, *Qui vos, inquit, estis ?* Responsum invicem : *Romani, gentium domini.* Et illi, *Ita, inquit, si nos viceritis.* Accepit omen Marcus Crassus. Illi statim ante aciem immolato equo concepere votum, *ut Cæsorum extis ducum et litarent, et vescerentur.* Deos audisse crediderim : Nec tubam sustinere potuerunt. Non minimum ter-

roris incussit barbaris Domitius centurio, satis barbaræ, efficacis tamen apud pares homines stoliditatis, qui foculum gerens super cassidem, fuscitatam motu corporis flammam, velut ardenti capite fundebat. Ante hos, Thracum maximè populus desciverat. Ille barbarus et signis militaribus, et disciplinâ, armis etiam Romanis assueverat : sed à Pisone perdomiti, in ipsâ captivitate rabiem ostendere : quippe quum catenas morsibus tentarent, feritatem suam ipsi puniebant. Daci montibus inhærent ; Cotisonis regis imperio, quoties concretus gelu Danubius junxerat ripas, decurrere solebant, et vicina populari. Visum est Cæsari Augusto gentem aditu difficillimam submovere. Misso igitur

O R D O.

Augustus mandat eos perdomandos Vibio : qui coëgit efferum genus fodere terras, repurgareque aurum venis : quod gens, alioquin cupidissima omnium, anquirat studioâ diligentia ; ut videatur fervare illud in suos usus. Est horribile dictum, quàm feri, quàm truces Myfi fuerint, quàm barbari barbarorum ipsorum. Unus ducum, silentio postulato ante aciem, inquit, qui estis vos ? *est* responsum invicem : *Romani, domini gentium.* Et illi inquit, ita, si viceritis nos. Marcus Crassus accepit omen. Illi statim, equo immolato ante aciem, concepere votum, ut et litarent, et vescerentur extis cæsorum ducum. Crediderim Deos audivisse eos : nec potuerunt sustinere tubam. Domitius centurio incussit non minimum terroris barbaris, *homo* satis barbaræ, tamen efficacis stoliditatis apud pares homines, qui gerens foculum super cassidem, fundebat flammam, fuscitatam motu corporis, capite velut ardenti. Ante hos, populus Thracum maximè desciverat. Ille barbarus assueverat et militaribus signis, et disciplinâ, etiam Romanis armis : sed perdomiti à Pisone, ostendere rabiem in captivitate ipsâ : quippe quum tentarent catenas morsibus, ipsi puniebant suam feritatem. Daci inhærent montibus ; imperio regis Cotisonis, quoties Danubius, concretus gelu, junxerat ripas, solebant decurrere, et populari vicina. Est visum Cæsari Augusto submovere gentem, difficillimam aditu. Igitur

tur Lentulo, ultra ulteriorem repulit ripam: citra præsidia constituit. Sic tunc Dacia non victa, sed summotâ, atque dilata est. Sarmatæ patentibus campis inequitant: et hos per eundem Lentulum prohibere Danubio satis fuit. Nihil præter nives, rarâsque sylvas habent. Tanta barbaries est, ut pacem non intelligant. Germaniam quoque utinam vincere tanti non putâssent: magis turpiter amissa est, quàm gloriôsè acquisita: sed quatenus sciebat patrem suum Cæsarem, bis trajecto ponte Rheno, quæsisse bellum; in illius honorem concupiit facere provinciam, et factum erat, si barbari tam vitia nostra, quàm imperia ferre potuissent.

Missus in eam provinciam

Drusus, primus domuit Usipetes: inde Teutheros percurrit, et Cattsos. Nam Marcomanorum spoliis insignibus quendam editum tumulum in trophæi modum excoluit. Inde validissimas nationes, Cheruscos, Suevosque et Sicambros pariter aggressus est: qui, viginti centurionibus incrematis, hoc velut sacramento sumpserant bellum, ad eam certâ victoriæ spe, ut prædam in antecessum pactione dividerint. Cherusci equos; Suevi aurum et argentum, Sicambri captivos elegerant; sed omnia retrorsum. Victor namque Drusus equos, pecora, torques eorum, ipsosque præda divisit, et vendidit. Præterea in tutelam provinciarum, præsidia atque custodias ubique disposuit per Mosam flumen,

O R D O.

Lentulo missô, repulit eam ultra ulteriorem ripam: citra constituit præsidia. Sic tunc Dacia non est victa, sed summotâ, atque dilata. Sarmatæ inéquitant paténtibus campis: et fuit satis prohibere hos Danúbio per eundem Lentulum. Habent nihil præter nives, rarâsque sylvas. Tanta est barbâries, ut non intélligant pacem. Utinam quoque non putavissent tanti vincere Germániam. Est magis tûrpiter amissa, quàm gloriôse acquisita: sed quâtenus sciébat suum patrem Cæsarem quæsisse bellum, Rheno bis trajecto ponte; in honorem illius, concupivit facere provinciam, et erat factum, si bárbari potuissent ferre tam nostra vitia, quàm impéria. Drusus, missus in eam provinciam, primus dômuit Usipetes: inde percúrrit Teutheros et Cattsos. Nam excóluit quendam éditum túmulum Marcomanórum insignibus spóliis, in modum trophæi. Inde est aggréssus páriter validíssimas nátiões, Cherúscos, Suevósque et Sicámbrós: qui, vigínti centuriónibus incremátis, sumpserant bellum hoc velut sacraménto, ádeo certâ spe victóriæ, ut diviserint prædam pactione in antecessum. Cherúsci elégerant equos; Suévi aurum et argéntum; Sicámbrí captívos; sed ómnia ac cídérunt retrórsum. Namque Drusus, victor, divísit prædâ, et véndidit equos, pécora, torques eórum, ipsósque. Præterea, in tutelam provinciárum, dispósuit præsidia atque custódias ubique per flumen Mosam.

men, per Albim, per Visurgim. Nam per Rheni quidem ripam quinquaginta amplius castellâ direxit. Bonnam et Gesoriacum cum pontibus junxit, classibusque firmavit. Invisum atque inaccessum in id tempus Hercynium saltum patefecit. Ea denique in Germaniâ pax erat, ut mutati homines, alia terra, cœlum ipsum mitius molliûsque solito videretur. Denique non per adulationem, sed ex meritis, defuncto ibi fortissimo juvene, ipsi, quod nunquam aliâs, senatus cognomen ex provinciâ dedit. Sed difficilior est provincias obtinere, quàm facere: viribus parantur, jure retinentur. Igitur breve id gaudium. Quippe Germani victi, magis quàm domiti erant: morésque nos-

tros magis quàm arma sub imperatore Druso suspiciebant. Postquam verò ille defunctus, Vari Quintilii libidinem ac superbiam, haud secus quàm sævitiam odisse cœperunt. Ausus ille agere conventum, et in castris jus dicebat, quasi violentiam barbarorum et licitoris virgis, et præconis voce posset inhibere. At illi, qui jam pridem rubigine oblitos enses, inertésque mœrerent equos, ut primùm togas, et sæviora armis jura viderunt, duce Arminio arma corripunt: quum interim tanta erat Varo pacis fiducia, ut ne prædictâ quidem, et proditâ per Segestem, unum principum, conjuratione commoveretur. Itaque improvisum, et nihil tale metuentem improvisò adorti, quum ille (ô securitas)

O R D O.

Mosam, per Albim, et per Visurgim. Nam quidem diréxit quinquaginta castellâ et amplius per ripam Rheni. Junxit Bonnam et Gesoriacum cum pontibus firmavitque classibus. Patefecit Hercynium saltum invisum atque inaccessum in id tempus. Denique ea erat pax in Germaniâ, ut homines *viderentur* mutati, terra alia, et cœlum ipsum videretur mitius molliûsque solito. Denique non per adulationem, sed ex meritis, fortissimo juvene defuncto ibi, senatus dedit cognomen ipsi ex provinciâ; quod nunquam aliâs *fuerat datum*. Sed est difficilior obtinere provincias, quàm facere *eas*: parantur viribus, retinentur jure. Igitur id gaudium *erat* breve. Quippe Germani erant magis victi, quàm domiti: suspiciebantque nostros mores magis, quàm arma sub imperatore Druso. Verò postquam ille *est* defunctus, cœperunt odisse libidinem ac superbiam Vari Quintilii, haud secus quàm sævitiam. Ille *erat* ausus agere conventum, et dicebat jus in castris, quasi posset inhibere violentiam barbarorum et virgis licitoris, et voce præconis. At illi, qui jam pridem mœrerent enses *esse* oblitos rubigine, equosque inertes, ut primùm viderunt togas, et jura sæviora armis, corripunt arma Arminio duce: quum interim erat Varo tanta fiducia pacis, ut ne quidem commoveretur conjuratione prædictâ, et proditâ per Segestem, unum principum. Itaque improvisò adorti *eum* improvisum, et metuentem

securitas) ad tribunal citaret; undique invadunt, castra rapiunt, tres legiones opprimuntur. Varus perditas res eodem, quo Cannensem diem Paulus, et fato est et animo sequutus. Nihil illâ cæde per paludes, perque sylvas cruentius: nihil insultatione barbarorum intolerantius, præcipue tamen in causarum patronos. Aliis oculos, aliis manus amputabant: unius os sutum, recisâ prius linguâ, quam in manu tenens barbarus, *tandem*, inquit, *vipera sibilare desiste*. Ipsi quoque consulis corpus, quod militum pietas humi abdiderat, effossum. Signa et aquilas duas adhuc barbari possident: tertiam signifer prius quàm in manus hostium veniret, evulsi; merfamque intra baltei sui la-

tebras gerens, in cruentâ palude sic latuit. Hac clade factum, ut imperium, quod in littore Oceani non steterat, in ripâ Rheni fluminis staret. Hæc ad Septentrionem. Sub Meridiano tumultuatum magis quàm bellatum est. Musulanios atque Gætulos accolæ Syrtium, Cossio duce compescuit: unde illi *Gætulici* nomen. Latius victoria patet. Marmaridas atque Garamantas Curinio subigendos dedit. Potuit et ille redire *Marmaricus*, sed modestior in æstimandâ victoriâ fuit.

Ad orientem plus negotii cum Armeniis: huc alterum ex Cæsaribus nepotibus suis misit. Ambo fato breves; sed alter inglorius. Massiliæ quippe Lucius morbo solvitur: in
Syriâ

O R D O.

metuentem nihil tale, quum ille (ô securitas!) citaret eos ad tribunal: undique invadunt eum, rapiunt castra, et tres legiones opprimuntur. Varus est sequutus perditas res eodem et fato et animo, quo Paulus est sequutus Cannensem diem. Nihil erat cruentius illâ cæde, per paludes, perque sylvas: nihil intolerantius insultatione barbarorum, tamen præcipue in patronos causarum. Amputabant oculos aliis, manus aliis: os unius est sutum, linguâ prius recisâ, quam barbarus tenens manu, inquit, tandem vipera desiste sibilare. Corpus consulis ipsius quoque, quod pietas militum abdiderat humi, est effossum. Adhuc barbari possident signa et duas aquilas: signifer evulsi tertiam, priusquam veniret in manus hostium; gerensque eam merfam intra latebras sui baltei, sic latuit in cruentâ palude. Est factum hac clade, ut imperium, quod non steterat in littore Oceani, staret in ripâ fluminis Rheni. Hæc geruntur ad Septentrionem. Sub Meridiano est tumultuatum, magis quàm bellatum. Compescuit Musulanios atque Gætulos accolæ Syrtium, Cossio duce: unde nomen Gætulici est datum illi. Ejus victoria patet latius. Dedit Marmaridas atque Garamantas Curino subigendos. Et ille potuit redire Marmaricus nomine, sed fuit modestior in æstimandâ victoriâ. Ad orientem erat plus negotii cum Armeniis: huc misit alterum ex Cæsaribus suis nepotibus. Ambo erant breves fato; sed alter inglorius. Quippe Lucius solvitur morbo

Syriâ Caius ex vulnere, quum Armeniam ad Parthos se subtrahentem recipit. Armenios, victo rege Tigrane, in hoc unum servitutis genus Pompeius assueverat, ut rectores à nobis acciperent. Intermissum ergo jus per hunc recuperatum, non incruento, nec inulto tamen certamine. Quippe Domnes, quem rex Artaxatis præfecerat, simulatâ proditione, adortus virum intentem libello, quem, ut thesaurorum rationes continentem, ipse porrexerat. Strictus ac recreatus ex vulnere in tempus. Cæterum barbarus undique infesto exercitu oppressus, gladio, et pyrâ, in quam se percussus, immisit, superstiti etiamnum Cæsari satisfecit. Sub occasu pacata ferè omnis Hispania, nisi quam Pyrenæi de-

sinentis scopulis inhærentem citerior alluebat Oceanus. Hic duæ validissimæ gentes, Cantabri et Astures, immunes imperii agitabant. Cantabrorum et pejor, et altior, et magis pertinax in rebellando animus fuit; qui non contenti libertatem suam defendere, proximis etiam imperitare tentabant, Vaccæosque, et Curgionos, et Autrigonas crebris incurfionibus fatigabant. In hos igitur, quia vehementius agere nunciabantur, non mandata expeditio, sed sumpta est. Ipse venit Segisamam; castra posuit: indè partito exercitu totam in diem amplexus Cantabriam, efferam gentem, ritu ferarum, quasi indagine debellabat. Nec ab Oceano quies, quum infestâ classe ipse quoque terga hostium cæde-

O R D O.

bo Massiliæ: Caius in Syriâ ex vulnere, quum recipit Armeniam subtrahentem se ad Parthos. Pompeius assueverat Armenios, rege Tigrane victo, in hoc unum genus servitutis, ut acciperent rectores à nobis. Ergo jus intermissum est recuperatum per hunc, tamen non incruento, nec inulto certamine. Quippe Domnes, quem rex præfecerat Artaxatis, proditione simulatâ, adortus virum, intentum libello, quem ipse porrexerat, ut continentem rationes thesaurorum. Erat strictus ac recreatus ex vulnere in tempus. Cæterum barbarus, oppressus undique infesto exercitu, satisfecit Cæsari etiamnum superstiti, gladio, et pyrâ, in quam percussus immisit se. Sub occasu solis ferè omnis Hispania erat pacata, nisi quam, inhærentem scopulis Pyrenæi desinentis, citerior Oceanus alluebat. Hic duæ validissimæ gentes, Cantabri et Astures, agitabant vitam immunes Romani imperii. Animus Cantabrorum fuit et pejor, et altior, et magis pertinax in rebellando; qui, non contenti defendere suam libertatem, tentabant etiam imperitare proximis, fatigabantque Vaccæos, et Curgionos et Autrigonas crebris incurfionibus. Igitur expeditio non est mandata alii, sed sumpta sibi in hos, quia nunciabantur agere vehementius. Ipse venit Segisamam; et posuit castra: inde, exercitu partito, amplexus totam Cantabriam, in diem debellabat hanc efferam gentem, ritu ferarum, quasi indagine. Nec erat quies ab Oceano, quum terga hostium ipsa quoque

cæderentur. Primum adversus Cantabros sub moenibus Belgicæ præliatus est. Hinc fuga in eminentissimum Vinnium montem, quem maria prius Oceani, quam arma Romana ascensura esse crediderant. Tertiò Aracillum oppidum magnâ vi repugnat. Captum tamen postremò fuit. Medulli montis obsidio (quem perpetuâ quindecim millium fossâ comprehensum cinxit, undique simul adunte Romano) postquam extrema barbari vident; certatim igne, ferro inter epulas, venenôque, quod ibi vulgò ex arboribus taxeis exprimitur, præcepere mortem: sèque pars major à captivitate, quæ videbatur, vindicare. Hæc per Antistium, Furnium, Agrippam legatos, hybernans in

Tarraconis maritimis Cæsar accepit. Ipse præsens hos deduxit montibus: hos obsidibus astrinxit: hos sub coronâ jure belli venundedit. Digna res lauro, digna curru senatui visa est: sed jam Cæsar tantus erat, ut posset triumphos contemnere.

Astures per idem tempus ingenti agmine à montibus suis descenderant. Nectemere sumptus, ut barbaris, impetus: sed positis castris apud Asturam flumen, trifariam divisò agmine, tria simul Romanorum castra aggredi parabant. Fuisset et anceps, et cruentum, et utinam mutuâ clade certamen, tunc tam fortibus, tam subitò, tam cum consilio venientibus; nisi Trigæcini prodidissent: à quibus præmonitus Carisius, cum

O R D O.

quoque cæderentur infestâ classe. Primum est præliatus adversus Cantabros sub moenibus Belgicæ. Hinc *est* fuga in eminentissimum montem Vinnium, quem crediderant maria Oceani esse prius ascensura, quam Romana arma. Tertiò oppidum Aracillum repugnat magnâ vi. Tamen postremò fuit captum. Obsidio montis Medulli (quem cinxit comprehensum perpetuâ fossâ quindecim millium, Romano adunte simul undique) postquam barbari vident extrema; certatim præcepere mortem igne, ferro inter epulas, venenôque, quod ibi vulgò exprimitur ex taxeis arboribus: majorque pars vindicare se à captivitate, quæ videbatur. Cæsar, hybernans in maritimis Tarraconis, accepit hæc per Antistium, Furnium et Agrippam legatos. Ipse, præsens, deduxit hos montibus: astrinxit hos obsidibus: venundedit hos sub coronâ jure belli. Res est visa senatui digna lauro, digna triumphali curru: sed jam Cæsar erat tantus, ut posset contemnere triumphos. Per idem tempus Astures descenderant ingenti agmine à suis montibus. Nec impetus *est* sumptus temerè, ut à barbaris: sed castris positis apud flumen Asturam, agmine divisò trifariam, parabant aggredi tria castra Romanorum simul. Fuisset et anceps et cruentum certamen, et utinam mutuâ clade, tunc tam fortibus, tam subitò, tam cum consilio venientibus; nisi Trigæcini prodidissent *eos*: à quibus Carisius præmonitus,

cum exercitu adveniens oppressit consilia, sic quoque tamen non incruento certamine. Reliquias fusi exercitus validissima civitas Lancia excepit : ubi adeo certatum est, ut quum in captam urbem faces poscerentur, ægre dux impetraverit veniam, *ut victoriæ Romanæ stans potius esset, quàm incensa monumentum.* Hic finis Augusto bellicorum certaminum fuit; idem rebellandi finis Hispaniæ. Certa mox fides, et æterna pax cum ipsorum ingenio, in pacis partes promptiore; tum consilio Cæsaris, qui fiduciam montium timens, in quos se recipiebant, castra sua, sed quæ in plano erant, habitare et incolere iussit. Ingentis esse consilii illud observari coepit. Natura regionis circa

se omnis aurifera, minique et chrysocollæ, et aliorum colorum ferax. Itaque exerceri solum iussit. Sic Astures et latentes in profundo opes suas atque divitias, dum aliis quærunt, nosse coeperunt. Omnibus ad Occasum et Meridiem pacatis gentibus, ad Septentrionem quoque, duntaxat intra Rhenum atque Danubium; item ad Orientem inter Cyrum et Euphratem; illi quoque reliqui, qui immunes imperii erant, sentiebant tamen magnitudinem, et victorem gentium populum Romanum reverebantur. Nam et Scythæ misere legatos, et Sarmatæ, amicitiam petentes. Seres etiam, habitantesque sub ipso sole Indi, cum gemmis et margaritis, elephantes quoque inter munera trahentes,

O R D O.

mónitus, advéniens cum exércitu, oppréssit consilia, *et sic quoque tamen non incruento certamine.* Validíssima civitas Lancia excepit reliquias fusi exércitus : ubi est certatum ádeò, ut, quum faces posceréntur in captam urbem, dux ægrè impetrávit véniam, ut stans pótius, quàm incensa, esset monuméntum Románæ victóriæ. Hic fuit finis Augústo bellicórum certáminum; idem finis rebellándi Hispániæ. Mox fides *certa*, et pax æténa, cum ingénio ipsorum promptióre in partes pacis; tum consílio Cæsaris, qui timens fidúciám móntium, in quos recipiebant se, iussit *eos* habitáre et incolere sua castra, sed quæ erant in plano. Illud coepit observári esse ingéntis consilii. Natúra omnis regiónis circa *se est* aurifera, feráxque minii, et chrysocóllæ et aliórum colórum. Itaque iussit solum exercéri. Sic Astures coeperunt novisse et suas opes latentes in profúndo atque divitias, dum quærunt *eas* áliis. Omnibus gentibus pacátis ad Occásu*m solis*, et Merídiem, ad Septentriónem quoque, duntáxat intra Rhenum atque Danúbium; item ad Oriéntem inter Cyrum et Euphrátém; illi réliqui quoque, qui erant immúnes Románi impérii, tamen sentiebant magnitúdinem, et reverebántur Románum populum victórem géntium. Nam et Scythæ, et Sarmatæ misere legatos, *peténtes* amicitiam. Seres étiam, Indíque, habitántes sub sole ipso, cum gemmis et margaritis, trahéntes elephántes quoque inter múnera,

trahentes, nihil magis quam longinquitatem viæ imputabant, quam quadriennio impleverant; et tamen ipse hominum color ab alio venire cœlo fatebatur. Parthi quoque, quasi victoriæ pœniteret, rapta clade Craffianâ ultro signa retulere.

Sic ubique cuncta atque continua totius generis humani aut pax fuit, aut pæctio. Aususque tandem Cæsar Augustus septingentesimo ab Urbe conditâ anno, Janum Geminum claudere bis ante se clusum; sub Numâ rege, et victâ pri-

mum Carthagine. Hinc conversus ad pacem, pronum in omnia mala, et in luxuriam fluens sæculum, gravibus severisque legibus multis coercuit. Ob hæc tot facta ingentia *Dictator perpetuus*, et *Pater patriæ* dictus. Tractatum etiam in senatu, an quia condidisset imperium, *Romulus* vocaretur: sed Sanctius et reverentius visum est nomen *Augusti*; ut scilicet jam tum dum colit terras, ipso nomine et titulo consecraretur.

O R D O.

mûnera, imputabant nihil magis quam longinquitatem viæ, quam impleverant quadriennio; et tamen color ipse hominum fatebatur eos venire ab alio cœlo. Parthi quoque, quasi pœniteret eos victoriæ, ultro retulere signa rapta Craffianâ clade. Sic fuit ubique aut cuncta atque continua pax humani generis, aut pæctio *pacis*. Tandemque Cæsar Augustus, septingentesimo anno ab urbe conditâ, *est* ausus claudere Geminum Janum, *tantum* bis clusum ante se; sub Numâ rege, et Carthagine primùm victâ. Hinc conversus ad pacem, coercuit sæculum, pronum in omnia mala, et fluens in luxuriam, multis gravibus severisque legibus. Ob hæc tot ingentia facta *fuit* dictus perpetuus dictator et pater patriæ. *Erat* tractatum etiam in senatu, an vocaretur Romulus, quia condidisset imperium: sed nomen Augusti est visum sanctius et reverentius; scilicet ut jam tum, dum colit terras, consecraretur nomine ipso, et titulo.

A

GEOGRAPHICAL

I N D E X

OF THE

P L A C E S

Mention'd in this Book.

A

ACHÆIA, is taken three ways, first as a Country of Greece called by *Ptolemy* *Hellas*, and by the younger *Pliny*, *Greece*; this is the Province the *Moderns* call *Livadia*; secondly, as a Part of *Peloponnesus*, which *Ptolemy* calls *Propria*, and it now goes under the Name of *Romania alta*; thirdly, it is used for all *Peloponnesus*, now called the *Morea*; hence *Apuleius* places *Lacedæmon* in *Acbaia*. *Acbaia* is also taken for the Countries of Greece, which joined together in an Assembly held at *Acbaia*, and were by common Consent reduced to a Roman Colony under that Name. There was a City in *Rhodes* so called, built by the Sons of the Sun; also a Fountain in *Messenia*, near the City *Doricon*, and a Town in *Crete*.

ADRIATICUM MARE, the Gulph of *Venice*, a very great Part of the Mediterranean, extending between *Italy* to the West and North, and *Dalmatia* and *Albania* to the East, above 500 Miles. It joins to the rest of the Mediterranean, between *Otranto* in *Naples*, and *Valona* in *Albania*, where 'tis not above 60 Miles broad.

ÆDUI, a People of *Gaul*, inhabiting

that Part of *Burgundy* now called *L'Autunois*.

ÆGATES, an Island of *Africa*, in the Gulph of *Cartbage*, famous for a Fight between the *Romans* and *Cartaginians*.

ÆGEUM MARE, the Archipelago, called by the *Turks* *Acdengbiz*, the *White Sea*, in Opposition to the *Euxine* or *Black Sea*. Authors differ very much about the Etymology of its Name. Some will have it to be so called from *Ægis*, an Island near *Eubœa* sacred to *Neptune*. *Strabo* derives it from *Ægis*, a City of *Eubœa*, and again from *Æga*, a Promontory of *Æolis*. *Festus* deduces it from *Ægea*, Queen of the *Amazons*, who perish'd here. *Pliny* from *Æge*, a Rock between *Tenedos* and *Chios*. Thus we see the Story of *Ægeus* (the Father of *Theseus*'s) giving his Name to this Sea, into which he flung himself, is far from being generally approved of.

ÆGIMURUS, an Island in the *African Sea*, commonly called *Galetta*.

ÆGYPTUS, *Ægypt*. The Country so called by the Ancients was Part in *Asia* and Part in *Africa*. 'Twas divided into *Inferior* and *Superior*. Of its Antiquity, and the Discipline of its Priests, we find Remembrances in innumerable Authors; here *Dædalus*, *Melampus*, *Pythagoras*,

thagoras, Homer, Solon, Musæus, Plato, Democritus, Apollonius Tyaneus study'd, and carry'd home to their own Countries the Learning of the *Ægyptians*, who are thought to be the first Inventors of the Arts. *Macrobius* calls *Egypt Artium Matrem*; its Inhabitants are term'd *omnium Philosophiæ Disciplinarum Parentes*. As to the Fertility of the Country, all the ancient Authors are full of it.

ÆQUI, a People of *Latium* in *Italy*, who inhabited the Mountains of *Tibur*.

ÆTHIOPIA, a large Country in *Africa*, Part on this side, and Part beyond the *Equator*. *Pliny* imputes the Blackness of the Inhabitants to the Heats that are perpetually burning there; and *Ovid*, to the Conflagration of the World in the Fable of *Phaeton*. The Country was very little known to the Ancients, and not much better to the Moderns. *Homer* tells us, that the Gods and Goddesses were wont to live with these *Æthiopians*, for which he is finely rally'd by *Lucian*. It is thought that the Ancients comprehended *Chaldæa* under the Name of *Æthiopia*. *Tacitus* says the *Jews* were the Offspring of the *Æthiopians*. *Memnon*, who came to the Assistance of King *Priamus* in the *Trojan War*, is said by *Hesiod* to be King of the *Æthiopians*.

ÆTNA, *Mont Gibel*, a Mountain in *Sicily*, famous for its frequent and terrible Eruptions of Fire. 'Tis in the Valley of *Demonia*, 12 Miles West of *Catania*, about 8 Miles high, and 60 in Circumference. The Foot of the Mountain on the South-side is well cultivated, and covered with Vineyards. The Poets feign'd, that *Typhon* was bury'd under this Mountain by *Jupiter*, and was the Cause of the Smoak and Fire that it belches out, which are indeed occasioned by the Sulphur and Bitumen that are in its Bowels. *Virgil* mentions it in his first *Georgick*, and 3d *Æneis*. *Ovid* in the 15th Book of the *Metamorphoses*. *Seneca* in his *Hippolytus*, *Thyestes*, and his two *Hercules's*. *Trogus Pompeius* explains the Causes of its Eruptions in the 4th Book.

ÆTOLIA, *Dispotato*, a Country of *Acbaia*, in *Greece*, bordering upon *Epirus*, *Acarnania* and *Locris*. 'Twas on'old called *Hyantus*. The Inhabitants were reckon'd the most wicked People of *Greece*.

AFRICA, called also by the *Greeks* *Libya*, one of the three Divisions of the World. *Mela* bounds it on the East by the *Nile*. The other Boundaries were the same by the Ancients as by the Moderns. It being bounded by the Sea on all sides, except on that of *Asia*, to which

it is joined by the *Isthmus* of *Suez* in *Egypt*, about 90 Miles broad. The Ancients knew nothing of it, but that Part which is near the *Mediterranean Sea*. They believed the *Torrid Zone*, which includes a great Part of *Africa*, was not habitable; but Experience has proved the contrary.

AGRIGAS, *Draco*, a River of *Sicily* near *Agrigentum*, from whence it takes its Name; as does also a Hill on which was the City so called. There are four other Cities of the same Name; one in *Thrace*, another in *Cyprus*, a third in *Eubæa*, and a fourth in *Ætolia*. The *Agrigas* or *Agrigentum* of *Sicily* was reckon'd the next City to *Syracuse*, and had 200,000 Inhabitants; 'twas built 600 Years before Christ, by the Citizens of *Gela* now *Terra Nova*, and has not now quite lost its Name, being still call'd *Gergenti* by Geographers, and *Giorgenti* by the *Sicilians*.

AGRIGENTUM, *vide AGRIGAS*.

ALBA LONGA, an ancient City, the Capital of *Latium*, built by *Ascanius* the Son of *Aeneas*. It stretch'd itself out in Length between the Lake *Albano*, and a Mountain of the same Name, and from thence it had the Name of *Longa*; 'twas a Colony from this City that founded *Rome*; however, it for a long time resisted the Power of the *Romans*, but at last it was ruin'd by *Tullus Hostilius*, 500 Years after its Foundation, and on its Ruins was afterwards built *Albano*; the ancient Poets and Historians speak very much of this City; it stood 20 Miles East of *Rome* towards *Veletri* on the *Via Appia*.

ALEXANDRIA, several Cities so called; as that in *Egypt*, built by *Alexander the Great*, of which we read much in the Ancients. Another City in *Georgia*, called by the Inhabitants *Derbent*. *Scandaroon* goes also by that Name. But the Ancients speak chiefly of that which was the Capital of *Egypt*, till *Grand-Cairo* was built, at four Days Journey Distance.

ALEXIA, *Aliso*, once a City of *Celtick Gaul*, now a Village in *Burgundy* in *France*, near the River *Brenne*; *Julius Cæsar* besieged and ruin'd it.

ALGIDUM, *Rocca del Papa*, a Castle of *Italy*, in *St. Peter's* Patrimony. It stood in the Country of *Latium*, bordering on *Tusculum*, 12 Miles from *Rome*, Longitude 36, 30. Latitude 41, 40. Also a Wood in its Neighbourhood *Selva dell Aglio*.

ALLIA, *Aja*, a River of the Territory of the *Sabines* in the Patrimony of *St. Peter*; it rises in the Mountain of *Crustumium*, and falls into the *Tiber* at *Monta*

Monte Rotondo, 19 Miles from *Rome*; near it the *Gauls* under *Brennus* defeated the *Romans*, whence *Alliensis dies* was a Proverb for an unlucky Day.

ALLOBROGES, the *Transalpine Gauls*, who inhabited the Countries now call'd *Savoy* and *Piedmont*.

ALPES, the Mountains that divide *Italy* from *Gaul*; they were formerly call'd *Albia* and *Alpenia*. *Hannibal* cut his Way through them into *Italy*; the ancient Poets hardly ever make mention of them, but they speak of their Height and their Coldness; and there is scarce one of them, but has something of that kind to say of them. See *Silius's* Description of the *Alpes*, lib. 3.

ALPHEUS, *Alphee*, *Rophæa*, a River of *Arcadia* in *Greece*, of which the Ancients feign'd, that having ran by *Pisa*, after a long Course in *Acbaia*, it sunk under Ground like the River *Mole* in *Surrey*, but more miraculously wrought its way under the Sea from *Greece* to *Aretbusa*, a Fountain in *Sicily*, whence it fell into the *Sicilian Sea*. This River was fabled to be in love with that Fountain, and to make his way thus to come at her: For which he was honour'd with the Name and Worship of a God. Of the Modern *Alphee* we read, that having taken its Rise in the Mountain *Partenio*, and travers'd almost all the *Morea*, it falls into the Gulph of *Arcadia*, now the Province of *Saconia*, over-against the Island *Strophades*.

AMBRACIA, a City of *Epirus*, near the River *Acheron*, in the Province of *Larta*, at the bottom of the Gulph of the same Name, about 30 Miles from *Prevesa*; 'tis now an inconsiderable Place.

ANIO, *Le Teverone*, a little River in *Italy*, which rises in the *Campagna di Roma*, in the Mountain of *Trevi*, divides the *Campagna* from the Country of the *Sabines*, passes by *Tivoli*, and falls into the *Tiber*, three Miles above *Rome*. 'Tis not deep enough for Boats, yet the Ancients have celebrated it as a very noble River.

APPENNINUS MONTES, the *Appennine Hills* in *Italy*, which divide it in two Parts; they run along near 700 Miles; they begin between *Piedmont* and the River of *Genoa*, and cross the Dutchy of *Montferrat*, *Milan* and *Parma*; entering *Tuscany*, they grow very high, and then traverse the Dutchy of *Modena*, the *Bolognesis*, *Romagna*, the Dutchy of *Urbino*, the *Marcia d'Ancona*, *Umbria*, and Kingdom of *Naples*; where, on the Confines of *Basilicata*, they divide themselves into

two Branches, one stretching itself Eastward in *Apulia* to *Cape St. Maria*, where it terminates; and the other running South, traverses the *Calabria*, and ends on the Coast of the *Sicilian Sea*, near *Cape dell Armi*; in all their Length they are only cut once in two, and that by the River *Ofanto* near *Conza*; they go also by several particular Names, according to the particular Countries through which they pass.

APULIA, *La Puglia*, a Province of *Italy*, bordering on the *Adriatic Sea*, between *Dauinia* and *Calabria*; called also *Japygia*.

AQUITANIA, the Province of *Guyenne* and *Gascony* in *France*.

ARABIA, a large Country of *Asia*, divided into three Parts, *Deserta*, *Felix* and *Petræa*, bounded on the North by *Syria* and *Mesopotamia*, on the East by the Gulph of *Perfia* and *Ormuz*, on the West by the *Red Sea*, or Gulph of *Arabia*, on the South by the *Arabian Sea*.

ARAXES, a River of *Asia*, which divides *Armenia* from *Media*, and runs into the *Hyrcanian Sea*.

ARCADIA, a Province of the *Morea*, in the middle of it, having *Acbaia* on the North, *Elis* on the West, *Argos* on the East, and *Laconia* on the South. 'Tis now the North Part of the Province of *Laconia*.

ARETHUSA, a River of *Sicily*; vide **ALPHEUS**.

ARIMINUM, *Rimini*, a City of *Italy*, near the River *Rubicon*; 'tis in the Pope's Territories between *Bologna* and *Ancona*. Here the *Via Æmilia* began: The Bridge that stands here is suppos'd to have been the same the ancient *Romans* built. 'Tis at this time a large and fair City.

ARMENIA, *Turcomania*, a Country of *Asia*, between *Natolia*, *Georgia*, *Perfia*, and *Mesopotamia*.

ARSINOE, *Famagusta*, a City of *Cyprus*.

ARVERNI, the People of *Auvergne* in *France*.

ASCULUM, *Ascoli*, a City in the *Marca d'Ancona* on the Frontiers of *Naples*.

ASIA, the third Division of the World, larger than the other two together, divided from *Europe* by the River *Tanais* and the *Ægean Sea*, from *Africk* by the River *Nile*. It lies under the Dominion of six great Lords, and is shared among them; the Czar of *Muscovy*, the Cham of *Tartary*, the Emperor of *China*, the Grand Seignior, the Sophy of *Perfia*, and the Great Mogul in the *East-Indies*. That Part

Part of it, betwixt the *Euxine* and the *Mediterranean Seas*, is called *Asia the Less*, called *Natolia*; and it contains under it several Countries, *viz.* *Pontus*, *Bitthynia*, *Pbrygia*, *Cilicia*, *Cappadocia*, *Lycia*, *Lydia*, *Ionia*, &c.

ASTURA, *Astora*, a City of *Latium*, now a Castle in the *Campagna di Roma*, on the Coast where a little River of the same Name falls into the Sea, five Miles from *Anzzo*, and 30 Miles from *Rome*; here *Cicero* was murdered by *Mark Antony's* Soldiers.

ASTURES, a People of *Asturia* in *Spain*, bounded on the North by the Sea of *Biscay*, on the East by that Province, on the West by *Gallicia*, and on the South by the Kingdoms of *Old Castile* and *Leon*.

ATHENÆ, *Athens*, once the most famous Republic in the World, now a small Dutchy in *Greece*. The City now called *Setines* is about a League from the Gulph of *Egina*: 'Twas built Anno Mundi 2496; there are still about 10,000 Souls in it; 'tis 44 Miles East of *Corinth*, and 50 South of *Phebes*.

AVERNUS, the Lake *Averno* in the Kingdom of *Naples*, two Miles long, and one Mile broad; 'tis near *Puzzuoli* in the Province of *Terra di Lavori*.

AUFIDUS, *L'Osanto*, a River of the Kingdom of *Naples*, the only one that crosses the *Apennine*; it rises in these Mountains a little above *Conza*, and falls into the *Adriatic*, five Miles West of *Barletta*.

AUXIMUM, *Osimo*, a City in the *Marca d'Ancona*, 10 Miles South of *Ancona*.

B

BAGRADA, a River of *Africa* near *Utica*.

BAIÆ, *Baie*, a City in the Kingdom of *Naples*, in *Campania Felix*, now only a small Castle of *Terra di Lavori* on the Gulph of *Puzzuoli*, on a Hill between the Mountain of *Misena*, and the Lake *Avernus*; the Castle was built by *Charles the V.* on the Ruins of the ancient City, where the Emperor *Adrian* dy'd: Near it are to be seen the Remains of *Caligula's* Bridge, two Miles broad over the Gulph between *Baia* and *Puteoli*, and other antique Ruins.

BALEARI, *Majorca*, *Minorca*, and *Iwica* Islands of *Spain* in the *Mediterranean*.

BELGÆ, the Inhabitants of the *Netherlands*, said by *Cæsar* to be the stoutest of the *Gauls*.

BITHYNIA, *Besfanzil*, a Province of

Asia, on the *Euxine Sea*, opposite to *Thrace*; bounded on the North by the *Black Sea*, on the West by the *White*, on the South by *Natolia Propria*, and on the East by the Province of *Bolli*.

BITURIGES, a People of *Aquitain* in *France*. They were divided into two Parts, the *Bituriges Vibisciani*, and the *Bituriges Cubiani*; the former inhabiting the Country now called *Guyenne*, and the latter that of *Berry*, which still preserves the Name.

BŒOTIA, *Stramulipa*, a Country of *Greece*, bordering on three Seas, the *Peloponnesian*, *Sicilian* and *Adriatic*; now Part of the Province of *Livadia*, between the Dutchy of *Athens* to the South, *Livadia Propria* to the West, the Province of *Janna* in *Macedon* to the North, and the Strait and Gulph of *Negropont* to the East.

BONONIA, *Bologna*, a City of *Italy* near the *Po*. 'Tis still large, fair, and populous.

BOSPHORUS, *Cimmerius*, the Straights of *Cassa*, which join the *Euxine* with the *Palus Mæotis*, between the Coast of *Crim Tartary*, and *Circassia*. 'Tis about 10 Leagues long, but not very broad.

BRENNI, a People of *Noricum*, *Bavaria* in *Germany*.

BRITANNIA, the Island of *Great Britain*, mention'd by *Catullus*, *Virgil*, *Horace*, and almost all the *Classicks*.

BRUNDISIUM, *Brindisi*, a famous City in the Kingdom of *Naples*, on the Gulph of *Venice* in *Italy*.

BRUTII, a People inhabiting the Country on the further side of the River *Lans*, *Laino*, in the Kingdom of *Naples*, bordering on the *Lucanians*, whose Shepherds they were at first, but afterwards they rejected their Servitude, and set up for their own Masters; they were reckon'd a stupid sort of People by the *Romans*.

C

CÆNINA, a City of *Latium*, not far from *Rome* in *Spain*.

CAJETA, *Gaiette*, a Promontory and City of *Campania Felix*, *Terra di Lavori*, in the Kingdom of *Naples*; the City is very strong, and is still a Bishop's See, and in a flourishing Condition.

CALABRIA, called also *Magna Græcia*, the most Southern Province of the Kingdom of *Naples*; lying between the *Sicilian* and *Ionian Seas*.

CALEDONIA, *North Britain*.

CAMARINA, *Camerina*, an ancient City of *Sicily*, situated in a Marsh of the same

same Name. There's nothing remaining of this Place, but a Tower on the South-side of the Valley of *Noto*. The Air of the Marsh was so unhealthy, that the Citizens drain'd it, and were on that side attack'd by the *Syracusians*; whence the Proverb *Camerinam ne moveas*, which signifies, that one should not expose one's-self to a greater Evil to escape a less.

CAMPANIA FELIX, Part of the Kingdom of *Naples*, now *Terra di Lavori*; on the North 'tis bounded by *Abruzzo*, on the West by the *Campagna di Roma*; its Cities in Old Times were *Capua*, *Naples*, *Cuma*, *Puzosoli*, *Nola*, &c.

CANNÆ, *Cannes*, a Town of *Apulia*, in the Kingdom of *Naples*, in the Territories of *Bari*, near the River *Aufidus*, between the Mouth of that River and the City *Canosa*; where *Hannibal* defeated the *Romans*; 'tis now ruin'd. Also a River in the Neighbourhood, which *Hannibal* pass'd on the *Careffles* of the *Romans*. It falls into the *Aufidus*, *Osanto*, near the Ruins of *Cannæ*.

CANTABRI, a People of *Spain*, inhabiting the Country along the Coasts of the Bay of *Biscay*.

CAPPADOCIA, a large Country in *Asia Minor*, bordering North on the *Euxine Sea*, East on *Armenia Major*, South on Mount *Taurus*, which divid'd it from *Cilicia*, and West on *Galatia* and *Pamphylia*. Here was commonly placed the Empire of the *Amazons*; 'twas an ancient Kingdom, afterwards a *Roman Province*, and at last an Empire, under the Title of that of *Trebizond*, its Capital.

CAPRÆ, *Capri*, an Island on the Coast of *Naples*, 25 Miles South of that City, and three Miles from *Campanella*, famous for the Retreat of *Tiberius*; 'tis about 12 Miles in Circumference, and has a little City of the Name; which is a Republic.

CAPUA, a famous City in the Kingdom of *Naples*, the Capital of *Terra di Lavori*, the *Campania Felix* in the Time of the *Romans*, so called from *Copys*, one of *Æneas's* Companions.

CHARRÆ, *Harran*, a City of *Diarrack* in *Asia*, where *Abraham* sojourn'd after he left *Ur* in *Chaldæa*, and where *Crausus* was overthrown by the *Partians*; 'tis about 60 Miles from the River *Euphrates*.

CARSEOLI, *Caroli*, a Town of *Italy* in the *Campagna di Roma*, in *Via Valeria*, on the Borders of *Abruzzo*. 'Tis now in Ruins.

CARTHAGO, *Carthage*, the chief City of *Afric*, and the Rival of *Rome*;

the *Romans* after three Wars ruin'd it; 'twas rebuilt, and became an Archbishoprick under the Christian Emperors. The *Saracens* again ruin'd it entirely; and 'tis now only a vast heap of Ruins, three Leagues West of *Tunis*.

CASPIUM MARE, the *Caspian Sea*, a Sea or great Lake between *Persia*, *Great Tartary*, *Muscovy* and *Georgia*, 600 Miles long.

CATTI, the *Hessians* in *Germany*.

CAUCASUS, *Mont Delbours*, a Branch of Mount *Taurus*, in *Georgia* and *Circassia* in *Asia*.

CELTIBERI, the People of *Spain*, inhabiting the Kingdom of *Aragon*, said to be descended from the *Celtæ*.

CEPHALENIA, *Cephalonia*, an Island of *Greece*, in the *Ionian Sea*, 130 Miles in Circumference, belonging to the *Venetians*.

CERAUNII, *Mo. de la Chimera*, on the Coast of *Epirus* near *Valona*; they are very high, and extend from the Cape of *Chimera*, on the Coast of the Gulph of *Venice*, to the Borders of *Macedon*.

CHÆRONEA, a Village of *Bœotia* in *Greece*, the Birth-place of *Plutarch*; 'twas at first called *Arne*.

CHAONIA, *La Canina*, Part of *Epirus* in *Greece* so called; it extends from the Gulph of *Valona* to *Butrinto*.

CHERUSCI, the Inhabitants of that Part of *Germany*, which now makes the Dutchy of *Brunswick*, the Diocesses of *Halberstadt* and *Hildesheim*, and the Dutchy of *Magdeburg*.

CILICIA, a Province of *Asia Minor*, now called *Caramania*, in the South-part of *Natolia*, stretching itself from East to West along the Mediterranean, over-against *Cyprus*; the *Romans* Garment worn by Soldiers and Seamen, made of Goats-Skin, was invented by the *Cilicians*, and thence called *Cilicium*.

CIMBRI, a People of North *Germany*, about the *Baltick Sea*.

CIRTHA, *Constantina*, a City of *Africa*, in the Kingdom of *Alger*, on the River *Suffiginar*, about 60 Miles from the Coast of the Mediterranean, Longitude 26, 50. Latitude 31, 20.

CLUSIUM, *Cibus*, a City of *Tuscany* in *Italy*, between the *Tiber* and the *Arno*, 18 Miles North of *Arezzo*.

COLCHIS, a Country of *Asia*, including the present *Mingrelia* and *Georgia*.

CORA, a Town of *Italy* in *Latium*, on the Borders of the *Volsicians*, built before *Rome*.

CORFINIUM,

CORFINIUM, *Pontina*, and *Popolo*, a City in *Abruzzo* in the Kingdom of *Naples*, fix Miles from *Sulmena*, called also *Italica*.

CORINTHUS, *Coranto*, one of the fairest Cities of *Greece*, 50 Miles from *Athens*, subject now to the *Venetians*, but of no great Consideration.

CORSICA, an Island in the Mediterranean, between *Sardinia* and *Italy*, about eight Miles from the former. 'Tis 110 Miles in Length, 280 Miles in Circumference, 100 Miles South of *Genoa*, to which Republic 'tis now subject. 'Tis full of Mountains, and not very populous.

CREMERA, a River of *Tuscany*.

CRETA, the Island *Candia* in the Mediterranean, South of the *Archipelago*, near 250 Miles long, and about 500 Miles in Circumference; 'tis full of Mountains, and not very fertile; tho' the Ancients speak of its hundred Cities. It is about 60 Miles from Cape *St. Angelo* in the *Morea*, 360 Miles from the Island of *Cyprus*, and 140 from the Coast of *Barca* in *Africa*; there is also a Town of the *Scythians* of the same Name.

CUMÆ, *Cumes*, was a large City of *Italy* in *Campania Felix*, where its Ruins are to be seen a League from *Puzzuoli*; near which are also the Ruins of the *Sibyl's* Cave who took her Name from this City.

CYCLADES, certain Islands of the *Archipelago* so called.

CYPRUS, the Island that still retains its Name in the Mediterranean; 'tis about 60 Miles from the Coast of *Syria* in *Asia Minor*, 180 Miles long, and 45 Miles broad.

CYRÈNE, *Corzano*, a famous City of *Egypt*, in the Province of *Pentapolis*, now the Kingdom of *Barca*.

CYZICUS, *Chifico Spiga*, an Island and City in the *White Sea*, or Sea of *Marmora*, between *Asia* and *Europe*, and the *Dardanella* and the Straights of *Constantinople*, 12 Leagues from *Bursa*. 'Twas in Old Times a Place of great Note, but is now very much run to decay. It has a Port near Cape *Spingola*, eight Miles South of the Island *Marmora*.

D

DALMATIA, the Province so called at this Time, on the *Adriatic Sea*, bounded on the East and North by *Bosnia*, on the South by *Croatia*, and on the West by the Gulph of *Venice*.

DAMASCUS, *Damas*, a City of *Syria*

in *Asia Minor*, called in Old Times the Eye of the East; it lies in the Midway between *Antioch* and *Jerusalem*, about 140 Miles from each, and 240 South of *Alippo*; 'tis still large, and the Seat of one of the greatest Bassa's the *Turks* have in *Asia*.

DANUBIUS, the *Danube*, called also the *Ister*, by both Ancients and Moderns; it rises in *Swabia* in *Germany*, at the Foot of Mount *Abemen*, three Miles above the Castle of *Furtemberg*; it runs through *Bavaria*, *Austria*, *Hungary*, *Serwia*, *Bulgaria*, *Moldavia*, *Bessarabia*, the *Budziac Tartary*, and discharges itself in the *Black Sea*, between *Old Kilis* and *New*.

DELOS, *Sdilles*, one of the Islands of the *Archipelago*, the chief of the *Cyclades*, famous in Antiquity for the Birth of *Apollo* and *Diana*, of whom *Latona* is fabled to be here delivered. This Isle is about 40 Miles from *Negropont*. 'Tis not above 10 Miles in Circumference, and yet it was honoured in Old Times with a City, and Temple of *Apollo*.

DURIUS, *Douro*, a River of *Spain*; it rises in Old *Castile* near *Agreda*, passes by the Ruins of *Numantia* and *Seria*, through the Kingdoms of *Leon* and *Portugal*, and falls into the Sea near *Oporto*.

DYRRACHIUM, *Durazzo*, a City of *Macedonia*, now of *Albania*, having a good Port at the Mouth of the River *Argentara* in the Gulph of *Venice*; its first Name was *Epidamnus*.

E

ENNA, *Castro-Jobanni*, an ancient City of *Sicily* in the Province of *Noto*, on the Borders of that of *Demona*, on a high Mountain in the middle of the Island 40 Miles from *Catana*. An adjacent Wood was famed for the Rape of *Proserpine*.

EPHESUS, *Aiasalouc*, a City of *Ionis*, once the Capital of *Asia Minor*, famous for its Temple of *Diana*, burnt by *Herostratus*, the Night that *Alexander the Great* was born; 'tis now reduced to a Village, tho' it has a good Port at the Mouth of the River *Carasus*, in the *Archipelago*, 25 Miles East of the Island of *Samos*, and 45 Miles South of *Smyrna*. There is also an Island in the *Nile* of the same Name.

EPIRUS, *Camna*, a Province of *Greece*, bordering North on *Albania*, East on *Theffaly*, South on *Achaia*, and West on the Sea of *Greece*; 'tis divided into two Parts, *Canina* and *Larta*; the *Turks* are Masters

Masters of all the Provinces except the City *Perga*.

ERYTHRÆ, a City of *Ionis* in *Asia Minor*, not far from the Island of *Cbios*, which gave Name to the *Sibyl* who dwelt in that Country in the Time of the *Trojan War*, and foretold the Destruction of *Troy*.

ETRURIA, *vide* **HETRURIA**.

EUBÆA, the Island of *Negropont*, the greatest Island in the *Archipelago*; 'tis 350 Miles in Circumference, the Capital is of the same Name, so near the Continent that it joins by a Bridge, about 16 Miles East of *Thebes*, and 50 Miles from *Athens* towards the North.

EUPHRATES, *Eufrat*, a celebrated River of *Mesopotamia* in *Asia*. It rises in the Mountains of *Armenia* near *Georgia*, passes between *Mesopotamia* and *Syria*, waters *Arabia Deserta*, the Province of *Yerach* in *Persia*, and joins the *Tygris* between *Bagdat* and *Basera*.

EURIPUS, *Eurip*, the Channel of *Negropont*, between *Greece* and that Island; 'tis very narrow near the City of *Negropont*, which is join'd by a Bridge to the Continent; the Ancients said it ebb'd and flow'd seven times a Day, and the Moderns say 'tis oftner, and no less than fourteen times a Day.

EUROPA, *Europe*, one of the four Divisions of the World; some of the Ancients divided the World into two Parts, only *Europe* and *Asia*, and *Africa* was then reckon'd Part of *Europe*.

F

FALERNUS MONS, *Monte Massico*, a Mountain in the *Terra di Lavoro* in the Kingdom of *Naples*, towards the Shore, not far from *Carinola*, on the *Tuscan Sea*, between the Mouths of the Rivers *Garillæn* and *Vulturno*.

FALISCI, a People of *Hetruria* in *Italy*; their Country abounded in rich Pastures; 'twas there that the School-master would have betray'd the Youth under his Care to *Camillus*, when they had Wars with the *Romans*; the Cattle that drank the Water of their River grew White. *Plin.* a People of *Macedon* were also so called.

FESULÆ, *Fiesoli*, a City of *Tuscany*, two Miles from *Florence*, where remains nothing considerable but the Cathedral Church, it being still a Bishop's See.

FIDENA, a Town of the *Latins*, in the middle of their Country, five Miles from *Rome*.

FREGELLA, *Ponte Corvo*, a very an-

cient City of *Italy*, between *Formia* and *Sinuessa*; 'twas reduced to a Village in *Strabo's* Time, but its Ruins shew to this Day, that it had been a large City; it has risen so far out of its Ruins, that 'tis the Place of Residence for the *Dio-cesan*, the Bishop of *Aquin*, three Miles off.

G

GABII, *Campo Gabio*, a City of the *Volscians*, 70 Miles from *Rome*, in the *Campagna di Roma*, towards *Palestrina*; 'tis thought to be the same Place which *Tarquin King* of the *Romans* subdued by the Artifice of one of his Sons; 'twas a Bishop's See 1000 Years ago, but is now only an ordinary Village.

GADES, the Island and City of *Cadix* in *Spain*, between the Mouth of the *Bætis* and *Gibraltar*; 'twas built by the *Tyrians*.

GETULIA, a Country of *Africa*, bounded on the East by that of the *Garamanti*, on the South by that of the *Negroes*, on the West by the *Atlantic Ocean*, and on the North by the two *Mauritania's*; the *Romans* conquer'd them after the *Jugurthine War*.

GALLIA, *Gaul*, was all that Part of *Europe* that lies between the *Rhine* and the *Alps* Eastward, the *German Sea*, and *Great-Britain* Northward, the *Aquitanic Ocean* Westward; and the *Mediterranean Sea* and *Spain* Southward.

GARAMANTES, an ancient People of *Lihya*, bounded on the West by *Getulia*, on the North by *Africa*, *Propria* and *Pentapolis*, on the East and South by *Æthiopia*; 'tis thought they inhabited the Country which now makes the West Part of *Zaara*, containing the Kingdoms of *Googo*, *Borno*, *Berdoa* and *Lempta*.

GAURUS, *Monte Barbaro*, a Mountain of the *Terra di Lavoro*, in the Kingdom of *Naples*, near the City of *Puzzuolo*, on the Coast of the *Mediterranean*.

GERGORIA, *Gergove*, a Hill and Town of the Country of *Auvergne* in *France*.

GERMANIA, *Germany*, the Ancients bounded it on the East by the *Weissel*, which parted it from *Poland*, *Sarmatia*; on the South by the *Danube*, which separated it from *Bavaria* and *Switzerland*, *Noricum* and *Vindelicia*; on the West by the *Rhine*, which divided it from *Gaul*; and on the North by the *Germanic Ocean* and *Baltic Sea*, stretching in Length from *Calais* to the Borders of *Lithuania*, and in Breadth

Breadth from the German Sea to the Alps.

GESSORIACUM, *Boulogne*, in *Picardy* in *France*.

GOMPHI, an ancient City of *Thessaly* in *Greece*, near the Sources of the *Peneus*, and the Borders of *Epirus* and *Albania*: 'Tis now a little Village only.

GRÆCIA, *Greece*, contain'd in its greatest Extent *Thrace*, *Macedonia*, *Epirus*, *Thessaly*, *Acbaia*, *Peloponnesus*, *Ne-gropont*, and all the Isles of the Archipelago that are to the West. These great Provinces were subdivided into several Kingdoms and States, and *Peloponnesus* particularly into those of *Athens*, *Sparta*, *Mycena*, *Argos*, *Corinth*, and others.

GRANICUS, a little River of *Natolia* in *Asia Minor*; it has its Source in Mount *Ida*, near the Ruins of *Troy*, and runs into the Sea of *Marmara*, to the East of *Lampsac*; 'twas near this River that *Alexander* overcame the *Persians*, and kill'd 100,000 Men; 'tis not far from *Cyzicus*.

GRUMENTUM, *Agromento*, a City of *Lucania*, now a Castle in the Province of *Basilicata* in the Kingdom of *Naples*, near the River *Agri*, where it receives the *Sora*, seven Miles West of *Tursis*, and 15 Miles from the Gulph of *Tarentum*; 'twas formerly a Bishop's See, which is removed to *Marfisco*.

H

HADRIATICUM, *vide* ADRIATICUM.

HÆDUS, *vide* HEDUI.

HÆMUS, *Monte Argentaro*, a Mountain that divided *Thessaly* from *Thrace*, said to be so called from *Hæmus* the Son of *Boreas* and *Orithya*; *Mars* is fabled to live on the top of it; 'tis now a Desert. It also went by the Name of Mount *Rhodope*.

HEBRUS, *Marizza*, a River of *Thrace*, where the Fable says are Sands of Gold, and that *Orpheus's* Head was flung into it, after he was torn in Pieces by the Women of *Cicenum*; it rises in Mount *Hæmus* above *Philippopolis*, and running through *Samo-Thracia* by *Adrianople*, discharges itself by two Mouths in the Archipelago; also a City.

HELVETII, almost the same with the *Swiss Cantons*.

HERACLIA, an ancient City, now a Village of *Syria*, at the Foot of Mount *Taurus*, on the Borders of *Cilicia*.

HERCULANUM, *Torre del Greco*, an-

ciently a City, now a Village in the *Terra di Lavoro*, in the Kingdom of *Naples*, eight Miles East of that City.

HERCYNIA SYLVA, *Spessbart*, a great Forest in *Germany*, whose Bounds were anciently *Switzerland* on one Side, and *Hungary* and *Transylvania* on the other Side. It now includes only Part of the Electorate of *Mentz*, the *Wetrau*, the Countries of *Issembourg*, *Hanau*, and *Reinec*, from *Gelnhausen* to *Lohr* on the Mein.

HETRURIA, *Tuscia*, *Thuscia*, *Tuscany*, an ancient Country of *Italy*, extending East to West, from the *Tyber* to the *Magra*, having Mount *Appennine* to the North and the *Mediterranean Sea* to the South: 'Twas inhabited by two different People. The *Ombrons* held the East Division; the *Tuscans* or *Tyrrhenians* the West. The latter expelled the former, and made themselves Masters of all *Tuscany*, with the Countries of *Perugino*, *Orvietan*, the Patrimony of *St. Peter*, and the Dutchy of *Castro*.

HIEROSOLYMA, *Jerusalem*, called also *Salem*; before the *Israelites* had it, it was called *Jebus*; by the Poets *Solyma*; the chief City of the Holy Land, and indeed of the whole World once. It was destroy'd by *Titus* the Emperor, afterwards rebuilt by the Emperor *Ælius Adrianus*, and from his Name called *Ælia*. The *Turks*, who have it now in Possession, call it *Cbutz* or *Getz*.

HISPANIA, *Hesperia*, *Iberia*, *Celtiberia*, the Kingdom of *Spain*; 'twas divided into *Citerior* and *Ulterior* by the River *Iberus* in *Andalusia*; and afterwards into *Hispania Tarracensis*, *Bætica*, and *Lusitanica*; *Hispania Tarracensis* contain'd *Old Castile*, *Aragon*, *Catalonia*, and *Valentia*; *Hispania Bætica* included *New Castile*, *Granada*, *Andalusia*; and *Hispania Lusitanica* took in *Portugal*, *Gallicia*, and the West Part of *Spain*. The Boundaries not certainly determin'd; this Division was made by *Scipio*.

HYRCANUM MARE, the *Caspian Sea* in *Asia*.

I

IBERIA, *Georgia*, a Province of *Asia*, divided from *Sarmatia* in *Europe* by Mount *Caucasus*; on the West 'twas bounded by *Colchois*, on the East by *Albania*, on the South by *Armenia Major*.

IBERUS, the River *Ebro* in *Spain*; it rises in the Mountains of *Asturia*, and having water'd *Old Castile*, *Navarre*, *Aragon*

ragon and *Catalonia*, falls into the *Mediterranean*, nine Miles below *Tortosa*.

ILLYRICUM, *Illyris*, a large Country of *Europe*, on the Borders of the *Adriatic Sea* over-against *Italy*, including *Dalmatia*, *Esclavonia*, and several other modern Countries; its Bounds are not well determin'd by Geographers.

INDIA, one of the greatest Parts of *Asia*; it still retains its ancient Name.

INGAUNI, a People of *Italy*, inhabiting the West Part of the Territories of *Genoa*, about the City *Albenga*.

ISARA, *Isere*, a River of *France*; it rises in *Savoy* in the *Alps*, waters that Dutchy, the *Maurienne*, passes by *Grenoble* in *Dauphine* in *France*, and falls into the *Rhone*, a League above *Valence*.

ISAURUS, *Donato*, a little River of the Kingdom of *Naples*, in the Further *Calabria*; it passes by *Cotrone*, and falls a little lower into the *Ionian Sea*; also *Læ Foglia*, another River of *Italy* in the *Papacy*; it rises in the *Appennine* on the Borders of *Tuscany*, and passing by the Dutchy of *Urbino*, discharges itself in the Gulph of *Venice* at *Pesaro*.

ISTER, the River *Danube* so called.

ISTRIA, a Province of *Italy*, in the Territories of *Venice*, bounded on the North by *Germany* and *Carniola*, on the East by the Gulph of *Quarner*, and on the West by that of *Trieſte*: 'Tis a sickly Country, and on that account ill-inhabited; its Length is about 60 Miles, its Breadth not so much.

ITALIA, *Italy*, is much the same Part of *Europe* as to its Boundaries as 'twas in the Times of the *Romans*; it stretches along in the shape of a Boot, between the *Alps* and the *Mediterranean*. The *Alps* bound it on the North and West, parting it from *Germany* and *France*; on the East and South, 'tis environ'd with the Gulph of *Venice*, the *Ionian Sea*, the Sea of *Sicily*, the *Tuscan Sea*, and the Sea of *Genoa*. The *Trentine*, the *Valtelline*, and the Dutchy of *Acouſt*, are the only Parts of modern *Italy*, which are dismember'd from the ancient. The Praises of this happy Clime are elegantly set forth in *Virgil's* second *Georgic*; the ancient and modern Names of the several Divisions of *Italy* mention'd in the *Roman* Authors, are 1. *Liguria*, the River of *Genoa*; 2. *Heſtruria*, *Tuscany*; 3. *Umbria*, the Dutchy of *Spoleto*; 4. *Latium*, *Campagna di Roma*; 5. *Campania*, *Terra di Lavoro*; 6. *Lucania*, *Basilicata*; 7. *Brutia*, *Hither Calabria*, *Magna*; 8. *Gracia*, *Further Calabria*; 9. *Salernitanum Terra*, the Province of *Otranto*; 9.

Apulia *Peucetia*, the Territories of *Barri*; 10. *Apulia* *Peucetia*, *Puglia Piana*; 11. *Samnium*, *Abruzzo*; 12. *Picenum*, *Marca di Ancona*; 13. *Flaminia*, *Romagna*; 14. *Æmia*, *Lombardy* on the *Po*; 15. *Gallia*, *Transpadana*, *Lombardy* beyond the *Po*; 16. *Venetorum Terra*, *Marca Trevigiana*; 17. *Forum Julii*, *Friuli*; 18. *Hiſtria*, *Iſtria*.

JUTURNA, *Treglio*, a little Lake of *Latium* in *Italy*, near the River *Numicius*.

L

LACEDÆMON, *Sparta*, *Miſitra*, *Epada* and *Zaconia*, an ancient City of *Greece*; the Capital of *Laconia*, and the Rival of *Athens*; it is now a Place of good Consideration, on the River *Vaſilipotamo* in the *Morea*, seven Leagues from its Mouth in the Gulph of *Colochina*; some Geographers place *Lacedæmon* four or five Miles beyond *Miſitra*, about 16 Leagues from *Napoli di Romagna*.

LACONIA, *Zaconia*, the Country of *Lacedæmon* in the *Peloponnesus* so called.

LATIUM, that Part of *Italy*, which lies between the Mouth of the *Tyber* and *Cape Cyrcello*; the modern reaches from the *Tyber* to *Fundi*, and thence to the River *Vulturnus* in the Kingdom of *Naples*.

LAVINIUM, *Patrica*, a City of *Latium*, built by *Æneas*, and called *Lavinia* from his Wife. 'Tis suppos'd to have stood near *Patrica*, a Castle in the *Campagna di Roma*, not far from the *Mediterranean*, between *Ardea* and *Osca*, on a Hill called *Monte Levano*; and that the Church of *St. Petrenilla* is the ancient Temple of *Anna Perenna*, in the City of *Lavinium*.

LERNA, a Lake in the Country of *Argos* in *Greece*, where *Hercules* slew *Hydra*, who was so troublesome to the neighbouring Country, that *Lerna Mahrum* became a Proverb for many Mischiefs together.

LESBOS, *Meteline*, one of the most considerable Islands of the *Archipelago* on the Coast of *Asia*, seven Miles distant. 'Tis 100 Miles in Circumference, 40 Miles from *Scio*, and 80 Miles from *Stalimene*. 'Twas anciently Mistress of all *Troas*, but is now of no great Consideration.

LEUCAS, *Leucadia*, Island of *St. Maur*, an Island in the *Ionian Sea* over-against *Epirus*, between *Carina* and *Cefalonias*, about 70 Miles in Circumference. 'Tis well peopled, and has a City of the same

same Name in the North Part of it. In this Island was a Temple of *Apollo*, frequented by People in Love.

LIBANUS, one of the highest Mountains in *Syria*, 125 Miles Longitude from the Sea about *Damascus* to the Frontiers of *Arabia*.

LIBURNIA, *Croatia*, a Country of *Illyricum*, between *Istria* and *Dalmatia*.

LIBYA, *Africa*, so called by the Ancients, from *Libya*, Daughter of *Epaphus* and *Cassiopeia*; 'twas divided from *Asia* by the *Nile*, and from *Europe* by the *Mediterranean*, being itself a sort of an Island almost surrounded with the *Mediterranean Sea*, the *Atlantic Ocean*, the Sea of *Æthiopia*, and the River *Nile*.

LIGURIA, two Countries of *Italy* so called, the one on the Sea Coast, which now goes by the Name of the River of *Genoa*, and contains the Territories of that Republic, the other a Part of *Cisalpine Gaul*, between the *Appennine* and the *Alps*, containing the Dutchies of *Ferrara*, *Milan*, and the Principality of *Piedmont*.

LILYÆUM, *Marsala*, a City and Promontory of *Sicily*, in the Province of *Mazara*, 12 Miles South of *Trapano*, 50 Miles from *Palermo*, and 26 from *Mazara*, on the *African Sea*.

LIPARA, *Lipari*, an Island in the *Mediterranean*, North of *Sicily*, 18 Miles in Circumference, so called from *Liparus*, Son of *Auson*, who succeeded *Æolus*. It was before called *Meligunis*. It gave Name to seven little Isles West of *Calabria*, and North of *Sicily*, where the Poets feign'd that *Vulcan* and *Æolus* the God of the Winds lived. It abounds with Baths and medicinal Waters, and had formerly a Mountain which cast out Fire, but it has ceas'd to do it several Years.

LIRIS, *Garigliano*, a River of the Kingdom of *Naples*; it rises in the Further *Abruzzo* above *Antina*, divides the *Campagna di Roma* from *Campagna Fel*, the Pope's Territories from those of *Naples*, and falls into the *Tuscan Sea* between *Sessa* and *Mola*.

LUCANIA, an ancient Province of *Italy*, bounded on the South by the *Tuscan Sea*, on the North by *Apulia*, on the East by the Gulph of *Tarentum* and the *Abruzzo*, and on the West by *Campania*. 'Tis now called the Province of *Basiliçata* in the Kingdom of *Naples*; it gave Name to *Lucania*, *Pestis*, an ancient City of *Italy*, the stately Ruins of which are to be seen a League from *Capaci*, on the Gulph of *Salernum* in the Kingdom of *Naples*.

LUSITANIA, *Portugal*, a Province of *Spain*, whose ancient Bounds were on the South the *Tagus*, on the West and North the Ocean, and on the East *Gallicia*. 'Twas so called from *Lusus*, the Son or rather Companion of *Bacchus*, and was generally included in that Division of *Spain*, called by the Romans, *Hispania Bætica*. 'Twas here the Poets fabled that the Horses conceived by the Wind.

LYSIMACHIA, *Hexamili*, a little City on the *Isthmus* of *Corinth* in *Greece*; also a City of *Ætolia*, which took its Name from its Founder *Lysimachus*.

M

MACE DONIA, *Æmonia*, *Mygdonia*, *Edonia*, *Pæonia*, *Pieria*, *Emathia*, *Macedon*, an ancient Kingdom of *Europe*; it border'd North on *Dalmatia* and *Mæsia*, West on the *Adriatic Sea*, East on the *Archipelago*, and South on *Epirus* and *Græcia Propria*; the Kingdom was founded by *Caran*, of the Race of *Hercules*, who marching out of *Peloponnesus*, invaded and conquered *Macedon*; and lasted under 40 Kings, 647 Years; however, its History is obscure till the Reigns of *Philip*, and his Son *Alexander the Great*.

MACRA, a River of *Italy*; it has its Source in the *Appennine*, and passing between *Hetruria* and *Liguria*, falls into the *Mediterranean* near the City of *Luna*.

MÆANDRUS, a City of *Caria* in *Asia Minor*; also a Mountain of *India* without *Ganges*.

MÆOTIS PALUS, *La Mer de Zabacke*, a Lake in the South Part of *Scythia*, on the Confines of *Europe* and *Asia*. 'Tis said to be 600 Miles in Circumference, but 'tis very shallow, and navigable only for little Barks. It receives the *Don*, and discharges itself in the *Black Sea*, by the Straights of *Jaffa*; the *Scythians* called it the Mother of the Sea.

MARCOMANNI, *Quadi*, ancient People of *Germany* inhabiting that Part of it now called *Moravia*, between the *Danube*, *Bobemia*, and the River *Mark*.

MARMARICA, *Barca*, a Country of *Africa*, between *Cyrenaica* to the West, and *Egypt* to the East, in ancient Times nam'd *Mareotis Libyca*. The Serpents of this Country are said to sing. It abounded with Lions.

MARSI, a stout People of *Italy*, bordering on the *Picentines* and the *Samnites*, about the Lake *Celano* in the Kingdom of *Naples*, and the Further *Abruzzo*; they were

were so called from *Marsus*, descended from *Circe*, and are said to cure the Bitings of Serpents with their Spittle; also a People of *Scythia* in *Europe*, and of *Germany* in the Circle of *Westphalia*, about the City of *Emden*.

MASSILIA, *Marseilles*, a City of *Provence* in *France*, built first by the *Macedonians* in the Reign of *Astyages*, but growing to decay, 'twas rebuilt by the *Phocians* driven from their Country by the *Persians* in the Reign of *Cyrus*; the *Maffilians* were famous, before the *Franks* became Masters of *Gaul*, for their Learning and Manners, and the Country for its Wines.

MAURI, *Moors*, the Inhabitants of the West Part of *Mauritania* in *Africa*, near the Streights of *Cales*; they are said to be originally of *India*, and to be brought thither by *Hercules* with *Medes*, *Armenians*, *Persians* and *Pbœncians*.

MAURITANIA, *Barbary*, the West Part of *Africa* extending to the West Ocean; the Giant *Antæus*, whom *Hercules* overcame, is said to have been King of this Country, which was divided into *Mauritania Cæsariensis* and *Mauritania Tingitana*; *Mauritania Cæsariensis* was so called by *Julia Cæsarea*, *Tenex* its Capital, and took in the Kingdom of *Algier*, and the Province of *Bugia*; *Mauritania Tingitana* took its Name from *Tingis*, *Tangier* its Capital, and included the Kingdom of *Morocco*, *Fex*, &c. there was also *Mauritania Sitifensis*, the East Part of *Cæsariensis*, so called from *Sitifi*, *Stesfe* its Capital.

MEGARA, a City of *Achaia* in *Greece*, the Country of *Euclid* and *Theognis*; it stands on a Hill two Miles from the Gulph of *Egina*, between *Athens* and *Corinth*, about 20 Miles from each. There was also a Town of this Name in *Sicily* near Mount *Hybla*, a Colony of that of *Greece*.

MERULA, *Contà*, a River of *Italy*, in the Territories of *Genoa*; it rises in *Piedmont*, and falls into the *Mediterranean* at *Albinga*.

MESSANA, *Messina*, the Capital City of *Sicily*.

METAPONTUM, a City of *Italy*, in the Gulph of *Tarentum*.

MOLOSSI, *La Canina*, a People of *Epirus* in *Greece*, so called from *Molossus* the Son of *Pyrrhus* and *Andromache*; it extends from the Island of *Valonia*, to that *Butrinto* called afterwards *Cbaonia* by *Helenus* in Honour of his Brother *Cbaon*, whom he accidentally slew; the Country was famous for Dogs.

MORINI, Inhabitants of that Part of

Belgic Gaul which now makes the *Belognois* in *France*.

MOSA, *Meuse*, a River; it rises in *Champagne* in *France*, passes thence through the *Netherlands*, and falls into the *North Sea*, below the *Byll*, in the Province of *Holland*.

MULACHA, a River that divided *Numidia* from *Mauritania* in *Africa*.

MUNDA, *Monda*, an ancient City, now a Castle of *Spain* in the Kingdom of *Granada*, at the Foot of the Mountain near *Rio di Grande*, six Leagues from *Malaga*, famous for the bloody Battle fought near it between *Julius Cæsar* and *Cneius Pompey*, wherein *Cæsar* fought for his Life, and made use of the dead Bodies of the *Romans* to mount the Walls of the Town, then the Capital of the *Turdetani*.

MUSOLANI, a People of *Africa*, subdued by *Augustus Cæsar*.

MUTINA, *Modena*, the Capital of that Dutchy in *Italy*; here *Antony* besieged *Decius Brutus*, and was forced to raise the Siege by the Consuls *Hirtius* and *Pansa*.

MYNDUS, *Montese*, a Sea Port of *Caria* in *Asia Minor*, near the Coast of *Archipelago*; it lies between the two ancient Cities of *Bargylia* and *Halicarnassus*.

MYRIA, a Province of *Asia Minor*, bounded on the North by *Bitynia* and the *Propontis*, on the South by *Æolia*, on the East by *Phrygia*, and on the West by the *Archipelago*. 'Tis now Part of *Becfangil* in *Natolia Propria*. The Inhabitants were looked upon by the Ancients as a base contemptible sort of People; inasmuch that it became a Proverb, speaking of worthless Men, to say, *Myſorum Ultimum*.

N

NAR, *Nera*, a River in the Pope's Territories in *Italy*; it rises in the *Appennine*, on the Borders of the *Marca d'Ancona*, passes by the *Marin*, and falls into the *Tyber* over-against the City of *Orta*.

NEAPOLIS, the City of *Naples*, Capital of that Kingdom in *Italy*; *Augustus* gave it this Name, its more ancient being *Partbenope*; 'tis now the greatest and most flourishing City in *Italy*.

NEMEA, *Lungia*, a River of the Province *Zacania* in the *Morea*, which falls into the Gulph of *Lepanto*, about eight Miles West of *Corinth*.

NERTOBRICA, *Valera*, a City of the *Celtiberi* in *Spain*, on whose Ruins are

are built three Villages in *New Casile* on the River *Xucar*, 18 Miles from *Cuenca* on the Borders of *Portugal*; also *Ricla* a Town of *Arragon*, on the River *Xacon*, five Leagues East of *Calatajad*.

NICOMEDIA, the Capital of *Bitbynia* in *Asia Minor*, 61 Miles from *Constantinople*, and 44 from *Nice*, on the Coast of the *Propontis*. Here dy'd *Constantine the Great*, and a few Years after 'twas ruin'd by an Earthquake, when his Son *Constantius* was about to hold a general Council there. A.D. 356.

NILUS, *Nile*, the greatest River of *Africa*; the Ancients give many and different Accounts of its Rise and the Length of its Course; they place its Source in the Mountains of the Moon in *Ethiopia*, but mistaking the Latitude of those Mountains, placing them in the Tenth or Twelfth Degree of South Latitude; whereas, the Moderns place them by their Discoveries in the Twelfth Degree of North Latitude; they made its Course 4 or 500 Leagues longer than 'tis. It rises from two Springs in the Mountains of *Abyssinia* in *Upper Ethiopia*, and falls into the *Mediterranean Sea*, after a very long Course, between *Alexandria* and *Damiatta*, by two Mouths; the rest spoken of by ancient Authors are choaked up by the Sands.

NOLA, a City of *Naples*, between *Acerara* and *Avellino*, 14 Miles from *Naples*. Here *Augustus Caesar* dy'd. There are several Marks of its ancient Splendor still to be seen.

NORICUM, Part of *Germany*, bounded on the West by the River *Iris* in *Switzerland*, on the North by the *Danube*, on the East by *Upper Hungary*, and on the South by *Isiria*.

NUCERIA, *Nocera*, a City of *Naples*, in the hither Principality, in a Valley between *Sarno* and *Cava*, 10 Miles North of *Analpi*, and eight from *Salernum*. Also *Nocera*, a City of *Umbria*, in the Pope's Territories, near the Borders of the *Marca d'Ancona*, 16 Miles North of *Spoletto*. Also a City of *Naples* in *Apulia*, between *Benevento* and *Manfredonia*: They are all three of great Antiquity, and Bishops Sees at this time.

NUMANTIA, an ancient City of the *Celsiberi* in *Spain*. *Scipio* took it, and razed it, in the Year of *Rome* 620, after a very resolute Resistance. Its Ruins are to be seen at *Puente Guaray* in *Old Casille* on the *Duero*, a League and half above the City *Soira*.

NUMIDIA, an ancient Country of *Africa*, bounded on the North by Mount *Atlas*, which divides it from *Africa Pro-*

pria and *Mauritania*, and on the South by *Libya* within; it took in the modern Provinces *Biledulgerid*, *Zeb*, *Tegorarin*, *Segelmeste*, *Tafiler*, *Durba* and *Tesset*: *Majassinissa*, *Jugurtha*, *Hiempsal* and *Juba* made them famous in the *Roman History*.

O

ORICULUM, the farthest City of *Umbria* in *Italy* towards the South.

OLYMPUS, *Elbor*, a Mountain of *Greece* in *Macedon*, on the Coast of the Gulph of *Salonica* near the Mouth of the River *Peneus*, and the Mountains *Ossa* and *Pelion*, so high that the Poets took it to be Heaven, and imagined that Birds could not fly to the Top of it. It was thought to be the highest in the World. There were several other Mountains of this Name, as one near *Prusa* in *Bitbynia*, another in *Lycia*, both in *Asia Minor*, another in *Arcadia*, another in the middle of *Cyprus*; as also three Cities of *Asia Minor* now in Ruins.

ORCHOMENUS, anciently a little City of the *Bæotia* in *Achaia*, famous for its Temple of the *Graces*, now a Village of *Livadia*, 15 Miles from the Place so called; also a City of *Arcadia*, in a Fenny Country near *Mantineæ*; and a River of *Theffaly*, called afterwards *Mynterius*.

ORICUM, *Orco*, a Town of *Epirus* in *Greece*, with a little Port on the Coast of the *Ionian Sea*, near *Valona*, and Mount *Chimæra*, 50 Miles South of *Durazzo*.

ORONTES, *Farfar*, the greatest River of *Syria*; its Rise is in Mount *Libanus*, and having past by *Antioch* and other Cities discharges itself in the *Syrian Sea*, near the little City *Surverdia*, about 12 Miles below *Antioch*.

OSCA, *Nuesca*, an ancient City of *Spain* in the Kingdom of *Arragon*; 'twas here that *Sertorius* dy'd. Also *Cuescar* in the Kingdom of *Granada*, on the Borders of *New Casille*.

OSTIA, an ancient City of *Italy*, in the *Campagna di Roma*, at the Mouth of the River *Tyber*, 12 Miles South of *Rome*; 'tis now a ruined Place, but retains still the Honour of being a Bishop's See.

OXYBII, a People of *Liguria* in *Italy*.

P

PADUS, the *Po*, a River of *Italy*, very much celebrated by the Ancients; it has its Source in Mount *Viso* in the *Alps*, in the Marquitate of *Saluces*, on the

the Frontiers of *Dauphine*; three Miles from its Spring it runs under Ground; it traverses *Piedmont*, the *Montferrat*, the *Milanes*, the Dutchy of *Parma*, and divides itself near the Castle of *Stellata*, in the Dutchy of *Ferrara*, into two Branches, one of which falls into the Gulph of *Venice*, near Port *Viero*, and the other 10 Miles South of it; it receives several Rivers and some of Note in its Passage.

PAMPHYLIA, an ancient Province of *Asia Minor*, bordering West, North and Part of the East on Mount *Taurus*, which divides it from *Lycia*, *Galatia* and *Capadocia*: East aliq on *Cilicia*, and South on the Sea, thence called the Sea of *Pamphylia*. It now makes the West Part of the Province of *Caramania*.

PANNONIA, the Kingdom of *Hungary* so called. Its ancient Bounds were the *Danube* on the North, the *Save* on the South, *Noricum* on the West, and *Myisia* on the East.

PANORMUS, the City of *Palermo* in *Sicily*. Also *Porto Guiscard*, a Town and Port on the North side of the Island of *Cefalonia*. Also *Panormo*, an ancient Town of *Thrace*, South of the City *Cardia*. Also a City of the Island of *Samos*, of *Achaia* in *Greece*, and of *Phrygia*.

PARTHIA, an ancient Province of *Asia*, bounded on the East by *Ariana*, on the South by *Carmania Deserta*, on the West by *Media*, on the North by *Hyrkania*. Its Capital was *Hecatompylos*, supposed to be the City of *Ispahan* in *Persia*. *Arsaces* founded this Empire 250 Years before Christ, and *Artabanus* the last Emperor was killed by *Artaxerxes* King of *Persia* 227 Years after Christ. This Country took in that of the modern *Erach Atzen* towards the East, and Part of *Cbora* towards the West. The *Parthians* paid the same Idolatrous Veneration to their Kings as the modern *Indians* do.

PELUSIUM, *Belbais*, an ancient City, now a Village only, in *Egypt*, on one of the Mouths of the *Nile*, over-against the City of *Damiesec*, which has aggrandized itself by its Ruins.

PERGAMA, the Towers of *Troy*, which being very high caused all such Buildings to be so called.

PERGAMUM, a City of *Thrace*, on the River *Brace*, above 50 Miles South West of *Adrianople*.

PERGAMUS, *Bergam*, a City of *Troas* or *Myisia* in *Asia Minor*, now of *Natalia*, on the River *Girmoski*, 18 Miles from the Mouth of it, on the Borders of the Province of *Carafia*, in a Plain at the

Foot of a Mountain. 'Twas the Capital of King *Attalus* and his Successors, the latter of which left the People of *Rome* his Heirs. The famous Physician *Galen* was born, and *Parchment* invented here; 'tis now an inconsiderable Place, between *Landramiti*, and *Ak-Kissaw*, 60 Miles from *Smyrna*.

PERSIA, an ancient Kingdom of *Asia*, bounded of old by *Sufiana* to the West, *Carmania* to the East, *Partbia* to the North, and the *Persian* Gulph to the South. This Monarchy, once the greatest in the World, was founded by *Cyrus the Great*, 560 Years before the Birth of our Saviour, in the 55th Olympiad, on the Ruin of that of the *Medes*. It extended from *India* to *Ethiopia*, and Part of *Greece*, containing 127 Provinces. This Monarchy was destroyed by *Alexander the Great*.

PERUSIA, a City of *Italy*, in the Pope's Territories, the Capital of *Umbria*. 'Tis very ancient, and is still populous. *Octavius* besieged *Lucius Antonius* in it, and reduced the Place by Famine.

PHARUS, an Island of *Egypt*, near *Alexandria*, on which was built a Marble Tower to guide Ships in the Night-time, that they might avoid the Rocks and Sands; 'twas built by the famous *Softratus* of *Gmdos*, at the Charge of King *Ptolemy Philadelphus*; it join'd to *Alexandria* by a Bridge: The *Phare* is ruin'd, and on its Ruins the *Turks* here built a Fortress to defend that City. Besides which there is nothing in this Island but Merchants Warehouses and Fishermen's Cabins.

PHARSALIA, *Farsa*, a City of *Macedon*, in the Province of *Fama*, on a little River that runs into the *Salampina*. 'Tis an Archbishop's See, famous for the decisive Battle fought in a Neighbouring Plain between *Pompey* and *Cesar*.

PHILIPPI, *Filippo*, a City of *Macedon*, in the Province of *Jambeli*, on the Borders of *Thrace*; an Archbishop's See. There is still to be seen an Amphitheatre, and other Remains of Antiquity; it lies at the Foot of the Mountain, about 10 Miles from the Coast of the *Archipelago*, and the Gulph of *Contessa*. 'Tis now almost ruin'd, it was anciently a considerable Place; its Name *Dathus*, which was chang'd to *Philippi* by *Philip*, Father of *Alexander the Great*. In the adjacent Plains, *Octavius* and *Antony* overcame *Brutus* and *Cassius*, by which the *Romans* lost their Liberty. Here *St. Paul* preach'd, was imprison'd and scourg'd, and address'd one of his Epistles to the Christian Inhabitants.

PICENUM,

PICENUM, a Country of *Italy*, bordering East on the *Umbrians* and *Sabines*.

PIRÆUS, *Porto Leone*, a Port of Greece in *Livadia* near *Athens*. 'Tis little, and to the East of the City. It would anciently contain 400 Ships, and was join'd to *Athens* by a Wall of two Leagues long.

PÆNI, the *Carthaginians* so called, *quasi Phœni*, as descended from the *Phœnicians*.

PONTUS, the Sea extending from the *Palus Mæotis* to *Tenedos*, called also the *Euxine*. Also an ancient Province of *Asia*, the North Part of *Cappadocia*. It took its Name from its Situation on the *Euxine*. The Kingdom of *Pontus* was founded by *Darius*, the Son of *Hydaspes*, who gave it to a Kinsman of his *Acbmenes*, in whose Family it continued 450 Years. The last of them was that *Mitbridates*, who being overthrown by *Pompey* killed himself, and his Kingdom was reduced to a Roman Province. 'Twas bounded on the West by the River *Halys*, on the East by *Colchis*, on the South by *Armenia Minor*, and on the North by the *Euxine*. There was a Country of *Europe* so called, thought to be the Modern *Bulgaria*, near the Mouth of the *Danube*. Hither *Ovid* was banish'd by *Augustus*.

PRÆNESTÆ, *Palestrina*, one of the most noted Cities of *Latium*, on the Borders of the *Æqui*, 22 Miles from *Rome* towards the Lake *Fucinus*, 12 Miles from *Tivoli*, 16 from *Anaqui*, and 12 from *Sequi*; 'tis still a Bishop's See. The ancient City, famous for its Temple of *Fortuna*, stood on the Top of the Hill, where was the Castle which Pope *Boniface VIII.* destroy'd, and built another in the Valley near the River *Osa*.

PROPONTIS, called the *Sea of Macedonia*, and the *White Sea*, the Sea between *Asia* and *Europe*; the *Turks* give it the Name of the Sea of *Constantinople*, from that City which stands on its Banks near the Channel, by which the *Euxine* has Communication with it to the North and to the South; it discharges itself into the *Archipelago*, by the Streights of the *Dardanelles*.

PYRÆNI MONTES, the *Pyrenees*, Mountains of *Spain*, dividing it from *France*, stretching themselves in Length 240 Miles from the Ocean to the *Mediterranean Sea*, from the Cape *Cruze* in *Catalonia* on the Coast of the *Mediterranean* to *St. Sebastian* in the Province of *Guipuscoa*, in the Bay of *Bisca*; they go by several Names according to the several Countries through which they are extended.

R

RAVENNA, an ancient City of *Italy*, in the Pope's Territories, Capital of *Romagna*, 45 Miles from *Bologna*, 100 Miles from *Ancona*, and 30 Miles from *Rimini*. 'Tis of greatest Note for having been the Seat of the *Exarchs*, who govern'd *Italy* for the *Greek* Emperors for about two Centuries.

REGILLUS, a City of the *Sabines* in *Italy*, near the Lake of *St. Praxede*, in the Pope's Territories, and the *Campagna di Roma*.

RHENUS, the *Rhine*, a River of *Germany*, which *Horace* says the ancient Poetasters were very fond of describing. It has its Source in the West Part of the Country of the *Grisons* in Mount *St. Godard* in the *Alps*, near the Borders of *Switzerland*, and the Sources of the *Rhofne*, the *Tefin*, and the *Aar*. And having run through *Switzerland* and *Germany*, it divides itself into two Branches at the Fortrefs of *Schenck* in the Dutchy of *Cleves*. The largest Braach takes the Name of *Wabal*, and falls into the *Maeße* near *Gorcum* in the Province of *Holland*; the less retaining still its ancient Name, till it enters the Dutchy of *Guelder*, where it again divides itself into two Branches, the Right is called *Issel*, and runs into the Gulph *Zuydersee*. Then keeping its ancient Name divides itself again into two other Branches at *Vick* in *Holland*. The greatest is called *Leck*, and falls into the *Maeße* above *Rotterdam*; the other passes on to *Utrecht*, where, by reason of its having been so often divided, it becomes very little; yet there too it makes another Division of itself; and the *Vechte*, which is the Right Branch, runs to *Muyden*, where it falls into the *Zuydersee*, and the Left Arm keeping still the Name of the *Rhine*, passes to *Leyden*, below which City 'tis lost under Ground near the Village of *Catwickenpæe* on the Coast of the North Channel. The *Dutch* have made several Attempts to carry it on to the Sea by Canals, but all to no purpose.

RHODANUS, *Rhofne*, a River of *France*. It rises in Mount *St. Godard*, Part of the *Alps*, in the County of the *Grisons*, on the Borders of the Canton of *Uri* in *Switzerland*. It crosses the Lake of *Geneva*, *Savoy*, *Dauphine*; passes by *Lyons* through *Languedoc* and *Provence*, and falls into the *Mediterranean* 30 Miles West of *Marfeilles*.

RHODOPÆ, *Mons Argentaro*, a Mountain of *Thrace*, between *Mulgaria* to the North.

North, and *Macedon* to the South, extending from the City *Develto* to *Adrianople*.

RHODUS, *Rhodes*, an Island in the *Mediterranean Sea*, between *Cyprus* to the East, and *Crete* to the West, 40 Leagues from the former, and about 85 from the latter. 'Tis 130 Miles in Circumference; the Capital is of the same Name, and stands on the East Coast with a good Port having two Rocks at its Entrance, on which are two Towers for its Defence; on these two Rocks 'tis thought was the famous *Colossus*, one of the Wonders of the World. 'Twas a Statue dedicated to the Sun, 70 Cubits in Height. Here was a Celebrated Academy for Eloquence and the Mathematicks.

ROMA, *Rome*, the Capital City of *Italy*, not a tenth Part so big as it was in the Time of the *Roman Empire*.

S

SABINI, a People of *Italy*, inhabiting the Country bounded on the North by *Umbria*, on the East by *Abruzzo*, on the South by the *Campagna di Roma*, from which it was divided by the River *Tevere*, and on the West by the Province now called *St. Peter's Patrimony*, from which it was parted by the *Tyber*.

SAGUNTUM, *Morvedro*, anciently a famous City of *Hispania Tarraconensis*, now the Kingdom of *Valentia* in Spain, on the Banks of a River of the same Name, a League from the *Mediterranean*, and the Gulph of *Valentia*, four Leagues South from *Segorbo*, and four from *Valentia*, in the Road to *Catalonia*, famous for a Siege it sustained against *Hannibal* in the Year of *Rome* 535. The Inhabitants, after eight or nine Months Resistance, chose rather to burn themselves and their City than surrender to him.

SALAMIS, *Porta Constantia*, anciently a City now a Village of *Cyprus*, on the East Coast of that Island near *Famagusta*, Longitude 66, 40. Latitude 35, 30. 'Twas ruin'd by the *Saracens*. Also *Colouri*, an Island of *Greece* in the Gulph of *Aegina* near that Island, between *Athens* and *Megara*.

SALENTINI, a People of *Italy*, inhabiting that Part of the Kingdom of *Naples* which now makes the Province of *Otranto*; their Cities were *Brundisium*, *Tarentum* and *Hydruntum*.

SALII, a People of *Germany*, inhabiting Part of the Circle of *Francia*. They were also called *Franci*.

SALMACIS, a Town of *Caria* in *A-*

sia Minor by *Halicarnassus*, having a Spring of the same Name near, of which whoever drank, it made them soft, effeminate and lewd.

SAMNITES, a People of *Italy*, inhabiting the Country between *Latium*, *Campania*, the *Caraceni*, the *Peligni*, who inhabited the Country about *Submona* in the *Hitber Abruzzo* in the Kingdom of *Naples*, the *Vestini*, and the *Sabines*.

SAMNIUM, a City of *Great-Britain*, mention'd by *Strabo*.

SAMOS, an Island of the *Archipelago* on the Coast of *Asia Minor*, five Miles distant. 'Tis about 80 Miles in Circumference, and famous for the Invention of *Potters Ware* first made here, for being the Birth-place of *Pythagoras*, and for the Temple of *Juno*.

SAMOTHRACIA, *Dardania*, an Island in the *Archipelago* near the Coast of *Thrace*, and the Mouth of the River *Hebrus*.

SARDINIA, an Island in the *Mediterranean*, 160 Miles long, and 80 Miles broad, 8 Miles from the Island of *Corsica*. 'Tis environ'd with 44 little Islands, 36 of which are uninhabited.

SARMATIA, a large Country, which was Part in *Europe*, and Part in *Asia*; the latter included the Country now called *Circassia*, and that of *Muscovy* to the North of the River *Don*, with Part of the Kingdom of *Astracan*, *Bulgar* and *Cassan* beyond the *Volga*. The other *Sarmatia* included the *Crim Tartary* towards the *Palus Maotis* and the *Black Sea*; that Part of *Muscovy* on the hither side of the *Don*, *Poland*, *Lithuania*, and their Dependencies as far as the *Vistula*, the *Baltic Sea* and *Livonia*.

SAVUS, *Saus*, the *Save*. It rises in *Carniola* 12 Miles South of *Villach*, passes through *Croatia*, *Esclavonia* and *Bosnia*, and after a Course of about 300 Miles falls into the *Danube* above *Belgrade* in *Rascia*.

SEORDISCI, a People of *Esclavonia*, whose Capital was *Sirmium*.

SCYTHIA, a double Province of *Asia*, divided by Mount *Imaus* into *Citerior* and *Ulterior*. The former between the *Caspian Sea* and the Northern Ocean. It now goes under the Name of *Tartary*, as does also the latter, extending beyond Mount *Imaus* to *Carbay*, the North Part of *China*. There was also a *Scythia* in *Europe*, the Country about the *Palus Maotis*, inhabited by the *Alani*, *Agarbyssi*, *Geloni* and *Sauromatae*; the North Part of *Mæsia* was also so called, and the Inhabitants *Scythians*. The Countries so term'd

by the Ancients answer very well to our *Grand and Crim Tartary*.

SEGISAMA, *Villa Weia*, anciently a City now a Village of Spain in *Old Castille* near the Source of the River *Arlancon*, eight Leagues above *Burges*.

SEGOVIA, an ancient and still large and populous City of Spain in *Old Castille*.

SELEUCIA, an ancient City of *Mesopotamia* in *Asia*, on the River *Tygris*, three Miles from *Ctesiphon* the Seat of King *Tigranes*, who assisted *Mithridates* against the Romans, and was vanquish'd by them. Also a City of Syria, on the Coast, a League from the Mouth of the River *Farfar*, and three Leagues North of *Antioch*, now called *Selenche Jelber*. Also a City of *Natolia* in the Province of *Carmania* on the River *Salefo*, ten Miles from the Coast of the *Mediterranean*, and the Gulph of *Satalia*. 'Twas anciently an Archbishoprick in *Cilicia*, but 'tis now reduced to almost a Village. Also *Seleuco-belus*, an ancient City of Syria ten Leagues from *Antioch* towards the East, once a Bishoprick now a Village called *Divertigi*. Also an ancient City and Bishoprick of *Ilauria*, between *Antioch* of *Pisidia* and *Perge*, where the Emperor *Trajan* dy'd. 'Tis now called *Carazasat*, and is in as mean a Condition as the other Cities of the same Name, which they all took from *Seleucus* one of *Alexander's* Captains, who after his Death was King of Syria.

SENONES, *Sens*, in *Champagne* in France, and the Country about it.

SERES, the Chinese so called, at least those of the North Part of China, now the Province of *Catbay*.

SICAMERI, a People of Germany, inhabiting that Part of the Low Countries which now makes the Province of *Guelderland* and *Zutphen*.

SICILIA, the Island of Sicily in the *Mediterranean*, so called.

SICORIS, the *Segre*, a River of Spain; it has its Source in the *Pyrenes*, and having received several other Rivers falls into the *Ebro* at *Mequinenza*.

SIFYLUS, a Town and Mountain of *Lydia* in *Asia Minor*, near the River *Mander*; the Town was absorb'd by an Earthquake.

SORA, a Town of *Latium* in Italy in *Campania Felix* between *Ferentinum* and *Atina*. It's now a Bishoprick in *Terra di Lavori* in the Kingdom of Naples, on the Frontiers of the Pope's Territories. 'Twas the Birth-place of Cardinal *Baronius*.

SPARTA, *Lacedæmon*, an ancient City of *Peloponnesus* in Greece, founded 1718

Years before the Birth of our Saviour by *Lacedæmon*, and afterwards called *Sparta* from Queen *Sparta* Daughter of *Europe*. *Lycurgus* made such excellent Laws there, that for 500 Years it was the principal City of Greece. 'Tis still an Archbishoprick, and goes by the Name of *Misthra*. The Capital of the Province of *Zaconia* on the River *Vasiliopotamo*, seven Leagues from its Mouth in the Gulph *Colocbina*. It is pretty large and populous.

SPOLETUM, *Spoleto*, a City of *Umbria* in Italy, between *Fulginium* and *Interamna*. It is still fair and populous, 42 Miles North of Rome.

SUCRO, *Xucar*, a River of Spain. It rises at *Tragaretta* in *New Castille* on the Frontiers of *Aragon* in the same Mountain where the *Tagus* has its Source. It traverses the Kingdom of *Valentia*, and runs into the *Mediterranean* in the Gulph of *Valentia* below *Cullera*.

SUESSA, *Sessa*, a City of *Campania Felix* in Italy, now of *Terra di Lavori* in the Kingdom of Naples, 16 Miles from *Capua*. It lies in the Great Road between Naples and Rome.

SUEVI, a People of Germany, that Part of it now the Dutchy of *Mecklenberg* and *Pomerania*.

SULMO, a City of the *Peligni* in Italy, thought to stand on the Place where now is the little City of *Sermonetta* in the Pope's Territories, and the *Campagna di Roma*, 18 Miles from *Anagni*, 12 Miles from *Segui*, and 14 Miles East of *Velitri*. 'Twas the Birth-place of *Ovid*.

SYRACUSÆ, once the Capital of Sicily, and one of the fairest Cities of the World. 'Tis now gone very much to decay, and gives place to other Cities of that Island.

SYRIA, a Country of *Asia Minor*, bounded on the West by *Cilicia* and the *Syrian Sea*, on the East by *Mesopotamia* and *Euphrates*, on the North by *Armenia*, on the South by *Arabia Deserta* and *Palestine*, the latter of which made formerly a Part of it.

SYRTIS MAJOR, *Golfo di Soloch*, a Gulph of the *African Sea* between *Great Leptis* to the West, and *Berenice* to the East.

SYRTIS MINOR, *Golfo di Capes*, a Gulph of the *African Sea* on the Coast of *Barbary* and Kingdom of *Tunis* on the Frontiers of that of *Tripoli*; both these Gulphs are full of Rocks, Shoals and Sands, and dangerous for Navigators.

SYRUS, *Nasaro*, a little River of *Further Celebria* in the Kingdom of *Calabria*.

labria. It rises in the *Appennine*, and runs into the *Ionian Sea* in the *Gulph of Castille*.

T

TACUS, *Tajo*, the most considerable River of the Kingdom of Spain, which it divides almost into two Parts. It has two Sources, one nam'd *Veguillas de Tajo*, and the other *Fuenti Garcia*, at the Foot of Mount *de Vallesillo* in *New Castille* on the Borders of *Arragon* near the Village of *Frias*, a League from the Sources of the *Xucar* and *Guadalaviar*. In its Course through *New Castille* it receives several other Rivers, as it does afterwards in *Extremadura* and *Portugal*, where it forms a very long Bay, which makes a large commodious Port for the City of *Lisbon*, Capital of that Kingdom, and falls two Leagues below it into the Western Ocean, between Cape *de la Roca* to the North, and that of *Spichel* to the South, having run 330 Miles from its Source.

TANAIS, *Asoph*, an ancient City of the *Precopian Tartars* on the Borders of *Circassia*, at the Mouth of the River *Don*, famous of late Times for the Disputes about it between the *Turks* and *Muscovites*.

TARENTUM, *Tarento*, a City of the Kingdom of *Naples*. It gives Name to the neighbouring Bay, and is still a flourishing City.

TARRACO, *Tarragona*, a City of *Catalonia*, built by *Scipio*. It gave Name to a large Province of Spain thence called *Hispania Tarraconensis*.

TAURUS, *Thawn*, a Mountain of *Carinthia* in *Germany*.

TECTOSAGES, a People of *Germany*, inhabiting the Country now the *Dutchy of Wirtemberg*. Also a People of *Gallia Narbonensis* about the City of *Toulouse* in *France*.

TEMPE, a Country of *Thessaly* in *Greece*, in a fruitful Valley, water'd by the River *Peneus*, surrounded by Mount *Olympus*, *Ofsa* and *Pelion*, between *Larissa* and the Sea Coasts. Its fine Air is much cried up by the Ancients.

TENCTERI, a People of *Germany* now called *Druts* in *Overyffel*, of which Province it is the North Part.

THAPSUS, an ancient Town of *Sicily* in a Peninsula not far from *Syracuse*.

THEBÆ, *Thebes*, an ancient City of *Achaia* in *Greece*, Capital of *Bœotia*, entirely ruin'd by *Alexander the Great*. 'Twas afterwards rebuilt, became an Archbishoprick, and is still in being, four Miles

and a half in Circumference, but so fallen to decay that there are not above 3 or 400 Inhabitants. It stands on the River *Ismenus*, 10 Leagues from *Athens* towards the North.

THERMOPYLÆ, *Bocca di Lupo*, a Streight in the Mount *Oeta*, which is the Passage out of *Thessaly* into *Achaia*. 'Tis near the Gulph of *Zeiton*, and is not above 25 Foot broad. Famous for the General Assembly of *Greece* which was usually held there, and for the stand made there by *Leonidas* King of *Sparta*, with 300 *Spartans*, against a formidable Army of *Persians*, who slew him and all his Men.

THESSALIA, *Janna*, a Province of *Greece*, surrounded with high Mountains. On the North 'tis bounded by *Macedonia*, of which it was anciently reckon'd a Part, on the West by *Epirus*, on the South by *Livadia*, on the East by the *Archipelago*. The Poets place *Deucalion's* Flood here, by the Overflowing of the River *Peneus*.

THRACIA, *Thrace*, *Romania*. Its Northern Bounds is *Bulgaria*, its Western *Macedonia*, its Southern the *Archipelago* and the Sea of *Marmora*, and its Eastern the *Black Sea*. Mount *Argentaro* divides it in two.

THRASYMENUS, a Lake of *Italy* near the City *Perusia* in *Hetruria*, famous for the Victory *Hannibal* obtained there over the *Romans*.

THURII, an ancient City of *Magna Græcia*, now Further *Calabria* in the Kingdom of *Naples*, between the Mouth of the River *Cratæus*, and that of *Cocchili*. 'Twas ruin'd by the *Cratoniates*, and rebuilt again by the Citizens. It was a second time ruin'd, and so remains, the Place called *Sibari Rouinata*.

TIBERIS, *Tiber*, a famous River of *Italy*. It rises in Mount *Falærona* in *Tuscany*, and the Territories of *Florence* near the Village of *Monte Corvaio*, 12 Miles from *Sarsina*. It receives several little Rivers in its Source, flows by *Perusia Tadi*, traverses *Rome*, and falls into the *Tuscan Sea* 12 Miles below that City between the Ruins of *Ofsia* and *Portus Augusti*. Its Waters are foul, its Current rapid, and causes great Damage by its frequent Overflowings.

TIBUR, *Tivoli*, a City in the Country of the *Sabines* in *Italy*, now of the *Campagna di Roma* in the Pope's Territories, 16 Miles from *Rome*. The Ancients speak much of its fine Springs and temperate Air.

TICINUM, the City of *Pavia* in the Dutchy of *Milan* in *Italy*.

TICINUS, *Tesino*, a River of the Dutchy of *Milan* in *Italy*. It rises in Mount *Goddard* in *Switzerland*, Part of the *Alps*, traverses the City of *Pavia*, and falls into the *Po* four Miles below it.

TIGURINUS, *Pagus* and *Lacus*, the Town and Lake of *Zurich* in *Switzerland*.

TREBIA, a River of *Lombardy* in *Italy*. It rises in the *Appennine* 15 Miles from *Genoa*, passes into the Dutchy of *Milan*, and falls into the *Po* a little above *Placencia*. Into this River the Romans after their Defeat by *Hannibal* were driven, and vast Numbers of them drown'd.

TRIDENTUM, *Trent*, a City of *Rbætia*, now the Capital of the Country of *Tirol*. It also gives Name to the neighbouring Country. 'Tis of note chiefly for the last General Council which was held there; but being a Rack'd Assembly, their Decrees are not received.

TURDULI, a People of *Hispania Bæotica*, inhabiting the Country now Part of *Andalusia*, and Part of *Granada* in *Spain*.

TUSCULUM, *Frascati*, a City of *Latium* built by *Telegonus* Son of *Ulysses* and *Circe*, now a Bishoprick in the *Campagna di Roma*, 12 Miles East of *Rome*. Near it was *Tusculanum*, *Cicero's Villa*, where he used to retire with some Men of Wit and Learning, when his Mind was fatigued with State Affairs.

V

VACCÆI, a People of *Hispania Tarraconensis*, inhabiting the Country about the River *Douro*.

VALENTIA, several Cities so called, as that in *Spain*, Capital of a Kingdom of the same Name. *Valence*, a City of *Dauphine* in *France* near the *Rhône*. Also a City of the *Cisalpine Gauls*, now of the Dutchy of *Milan* near the *Po*. *Rome* was also sometimes so called, as was the North Part of *Britain* made a Province by *Theodosius*.

VII, an ancient City of *Hetruria*, three Leagues West of *Rome*. The Romans took and destroy'd it after a ten Years Siege, *A. D.* 358. 'Tis said to have stood on the River *Baccano*, where now stands the Village *Isoia*.

VELINUS LACUS, a Lake of *Italy* in the Papacy in *Ombria* on the Borders of the Country of the *Sabines*, between *Rieti* and *Terni*.

VENETI, a People inhabiting that Part of *Italy* where now is the famous City of *Venice*.

VERGELLUS, *Canne*, a River of the Province of *Bari* in the Kingdom of *Naples*. It falls into the *Ofanto* near the Ruins of *Canne*. 'Tis said *Hannibal*, after his Victory at the Battle of *Canne*, pass'd this River on the dead Bodies of the Romans.

VINDELICI, *Bavaria* in *Germany*.

VISURGIS, *Wefer*, a large River of *Lower Saxony* in *Germany*, made by the Junction of two Rivers, the *Wertz* and the *Fulde*. It takes the Name of *Wefer* at *Minden* in the Dutchy of *Brunswick*, passes through that of *Bremen*, and falls into the *North Sea* near *Carolsbourg*.

UMBRIA, a Country of *Italy*, having *Hetruria* to the West, *Sabina* and *Picenum* to the East, the Port *Nar* to the South, and the *Adriatic Sea* to the North.

VOLSCI, a People of *Latium*, bordering on the *Circæi*.

VOLSINIUM, *Bolsena*, a City of *Tuscany* in the Papacy on the Borders of the Territories of *Orvieto*, in the Road between *Sienna* and *Rome*, nine Miles from *Acquapendente*, and six Miles from *Monte Fiascone*.

USIPETES, a People of *Germany* between the *Rhine* and the Mountain of *Hesse*.

UTICA, *Bifferte*, a City of *Barbary* in the Kingdom of *Tunis*, with a large Port or rather a little Gulph on the Coast of the *Mediterranean*, over-against *Sardinia*. Famous in old Times for the Death of *Cato*, and infamous now for being a Nest of Pyrates. 'Tis 50 Miles West of the Ruins of *Carthage*. Also *Uzèz*, a City of *Languedoc* in *France*.

Z

ZACYNTHUS, *Zante*, an Island and City in the *Ionian Sea*: The City is on the North-side of the Island, a Bishoprick, and very populous. The Island is not above five Leagues from the Coast of the *Morea*, about 60 Miles in Circumference, 12 Miles South of the Island of *Cefalonica*. 'Tis fruitful and well inhabited, subject to the *Venetians*.

ZAMA, a City of *Africa*, where *Scipio* gave *Hannibal* a great Overthrow.

ZEUGMA, a City of *Syria* in *Comagena* by the River *Euphrates*, 72 Miles South of *Samosata*. Also a City of *Dacia*.

VOCABU-

V O C A B U L A R I U M.

A

A Bdico, v. 1. *I abdicate*
 Abditus, par. *bid, cover'd*
 Abdo, v. 3. *I bide*
 Abeo, v. irr. *I go away*
 Abhórreo, v. 2. *I abhor*
 Abjéctus, par. *cast away*
 Ablátus, par. *taken away*
 Ablegátus, par. *sent away*
 Abluo, v. 3. *I wash off*
 Abnu-ens, éntis, par. *refusing*
 Abnuo, v. 3. *I refuse*
 Abóleo, v. 2. *I abolish*
 Aboliti-o, ónis, f. *Abolishment*
 Abrogátus, par. *abrogated, repealed*
 Abrogo, v. 1. *I abrogate, repeal*
 Abrúmpo, v. 3. *I break off*
 Abrúpt-um, i, n. *a craggy Place*
 Abrúptus, par. *broken down*
 Abscédo, v. 3. *craggy, steep*
 Abscido, v. 3. *I depart, go away*
 Abscíndo, v. 3. *I cut off*
 Abscissus, par. *cut off*
 Abscóndo, v. 3. *I hide, cover*
 Abs-ens, éntis, par. *absent*
 Absum, v. irr. *I am absent*
 Absumo, v. 3. *I waste, consume*
 Absúptus, par. *wasted, spent*
 Abúnd-ans, ántis, par. *abounding*
 Abondánti-a, æ, f. *Abundance*
 Abúndo, v. 1. *I abound*
 Accédo, v. 3. *I accede, approach*
 Accéndo, v. 3. *I kindle*
 Accéptus, par. *got, receiv'd*
 Accérso, v. 3. *I call, summon*
 Accéssi-o, ónis, f. *Accession, Addition*
 Accéss-us, ús, m. *Access, Passage*
 Accido, v. 3. *I happen, fall out*
 Accíeo, v. 2. *I call*
 Accípio, v. 3. *I receive, get*
 Accol-a, æ, com. *I bear*
 Acerbissimus, adj. *a Borderer*
 Acérbus, adj. *very bitter*
 Acérrimus, adj. *bitter, rough*
 Acervátim, adv. *very sharp*
 Achái-a, æ, f. *all together*
 Acháia

Acháicus, adj. *Achaian, Achæan*
 Aci-es, ci, f. *the Edge, Point [ray*
 Acili-us, i, m. *an Army in Battle ar-*
 Acinac-es, is, m. *Acilius*
 Acquir-ens, éntis, par. *a Cymetar*
 Acquiró, v. 3. *acquiring, getting*
 Acquisitus, par. *I acquire, get*
 Acri-or, us, adj. *acquired, got*
 Acríus, adv. *more eager, more fierce*
 Aét-um, i, n. *more fiercely*
 Aét-us, ús, m. *an Action, Aét*
 Aétus, par. *an Aét, Deed*
 Acuo, v. 3. *driven, done*
 Adáctus, par. *I whet, sharpen*
 Adáctus, par. *driven in, thrust deep*
 Adæquo, v. 1. *compelled*
 Adæquo, v. 1. *I equal, match*
 Adame, v. 1. *I level, raze*
 Addic-ens, éntis, par. *I love, affect*
 Addit-ens, éntis, par. *passing sentence*
 Additus, par. *allowing, approving*
 Addo, v. 3. *added, joined*
 Adduco, v. 3. *I add, join*
 Aded, adv. *I bring, induce*
 Adeo, v. irr. *so, so much, so far*
 Adéptus, par. *I go to, approach*
 Adéquito, v. 1. *having got, obtained*
 Adfúlgeo, v. 2. *I ride up to*
 Adgubérn-ans, ántis, par. *I shine*
 Adgubérn-ans, ántis, par. *governing, guiding*
 Adhær-ens, éntis, par. *sticking, joining*
 Abhérba-l, lis, m. *Adherbal*
 Adhibeo, v. 2. *I apply, add*
 Adhuc, adv. *I admit, use*
 Ad-iens, éntis, par. *as yet, still, till now*
 Adigo, v. 3. *coming to, coming up*
 Adimo, v. 3. *I compel, force, bind*
 Adit-us, ús, m. *I take away [sage*
 Aditus, par. *Entrance, Access, Pas-*
 Adjúngo, v. 3. *gone to, entered upon*
 Adjúto, v. 3. *I join to, add*
 Adjúto, v. 3. *assisted*
 Adjuvo, v. 1. *I assist [wonderful*
 Admirabili-or, us, adj. *more admirable, more*
 Amirabilius, adv. *more wonderfully*
 Admiráti-o, ónis, f. *Admiration*
 Admissus, par. *admitted, received*
 Admissus,

Admíſſus, par.	committed	Æquit-as, átis, f.	Equity
Admodum, adv.	very, very much	Æquius, adv.	{ more equally, justly
Admón-ens, éntis, par.	admonishing, advising	Æquo, v. 1.	{ more favourably
Admóneo, v. 2.	I admonish, advise	Æqu-or, oris, n.	{ the Sea
Admónitus, par.	admonished, advised		{ a Plain
Admótus, par.	{ moved to, put to	Æquus, adj.	equal, just
	{ brought near, presented	Ærári-um, i, n.	the Exchequer, Treas-
Admóveo, v. 2.	I apply, bring near	Æs, æris, n.	Brass, Brass-money
	I put to, set to, move to	Æsep-us, i, m.	Æsepus
Adoleſcénti-a, æ, f.	Youth	Æst-as, átis, f.	Summer
Adolésco, v. 3.	I grow up	Æstimándus, par.	{ to be esteem'd, valued
Adópti-o, ónis, f.	Adoption		{ to be priz'd, rated
Adópto, v. 1.	I adopt, chuse	Æstimo, v. 1.	{ I esteem, value
Adorátus, par.	adored, saluted		{ I prize, rate
Adórtus, par.	assaulting, attacking	Æstivus, adj.	summer's
Adprobo, v. 1.	I prove, approve	Æst-us, ús, m.	Heat, Tide
Adrémig-ans, án-	{ rowing	Æt-as, átis, f.	Age, Life
tis, par.		Æternus, adj.	eternal
Adrémigo, v. 1.	I row	Æthiop-s, is, adj.	Æthiopian
Adriánus, adj.	Adrian	Ætnéus, adj.	Ætnean
Adriaticus, adj.	Adriatick	Ætoli-a, æ, f.	Ætolia
Adsum, v. irr.	I am present	Ætolicus, adj.	Ætolic, Ætolian
Advéní-ens, éntis, par.	coming to, coming up	Ætoli-i, órum, m. pl.	the Ætolians
Advénio, v. 4.	I come to, come up	Affectát-or, óris, m.	an Affecter
Advénto, v. 1.		Affecto, v. 1.	I affect, desire
Advént-us, ús, m.	Arrival, Approach	Affect-us, ús, m.	Affection
Adversári-us, i, m.	an Adversary	Afficio, v. 3.	I affect
Advérsor, v. 1.	I oppose	Affinit-as, átis, f.	Affinity
Advérsus, præ.	against	Affirm-ans, ántis, par.	affirming
Advérsus, adj.	adverse, opposite	Afflictus, par.	Afflicted
Aduláti-o, ónis, f.	Flattery	Affligo, v. 3.	I afflict
Adúlt-er, eri, m.	an Adulterer	Afflo, v. 1.	I breathe upon, I blast
Adúlter, adj.	adulterous	Afflu-ens, éntis, par.	flowing upon
Adúlter-a, æ, f.	an Adulteress	Affusus, par.	spread, prostrate
Adulterátus, par.	adulterate, counterfeit	Affuturus, par.	about to be present
Æd-es, is, f.	{ a Temple, Chapel	Afráni-us, i, m.	Afranius
	{ a House	Afric-a, æ, f.	Africa
Ædificát-or, óris, m.	a Builder, Founder	Africánus, adj.	African
Ædifici-um, i, n.	an Edifice, Building	Africán-us, i, m.	Africanus
Edu-i, órum, m. pl.	the Edui	Africus, adj.	African
Æét-as, æ, m.	Æetas	Ag-ens, éntis, par.	{ doing, acting
Ægæus, adj.	Ægean		{ treating, passing
Ægát-es, um, f. pl.	Ægates	Ag-er, ri, m.	Land, a Field
Æger, adj.	sick, faint	Agg-er, eris, m.	{ a Dam, Heap
Ægimur-us, i, f.	Ægimurus		{ a Rampart, Bulwark
Ægrè, adv.	{ hardly, difficultly	Aggrédior, v. 3.	I attack, attempt
	{ faintly, heavily	Aggréſſus, par.	attacking, attempting
Ægritúd-o, inis, f.	Sickness, Faintness	Aggréſſ-us, ús, m.	an Attack, Attempt
Ægyptius, adj.	Grief, Discontent	Agit-ans, ántis, par.	driving, tossing
Ægyptus, i, f.	Ægyptian	Agitátus, par.	driven, tossed
Æmili-us, i, m.	Ægypt	Agito, v. 1.	I toss, consider
Æmuláti-o, ónis, f.	Æmilius	Agm-en, inis, n.	a Troop, Battalion
Æmulus, adj.	Emulation, Envy	Agnóſco, v. 3.	I own, acknowledge
Æné-as, æ, m.	emulous, envious		I act, do
Ænobárbus, i, m.	Æneas	Ago, v. 3.	{ I drive, treat
	Ænobarbus		{ I move, pass
Æquándus, par.	{ to be equal'd	Agrárius, adj.	Agrarian
	{ to be level'd	Agricol-a, æ, m.	Agricola
Æquè, adv.	equally, as well	Agricol-a, æ, com.	a Tiller, Farmer
Æqu-i, órum, m. pl.	the Æqui	Agrigént-um, i, n.	Agrigentum
	{ more equal	Agripp-a, æ, m.	Agrippa
Æqui-or, us, adj.	{ more favourable		

Ahal-a, æ, m. Ahala
 Alácri-or, us, adj. more cheerful
 Alb-a, æ, f. Alba
 Albán-i, órum, m. pl. the Albani
 Albáni-a, æ, f. Albania
 Albanus, adj. Alban
 Albíni-us, i, m. Albinus
 Albinóvén-us, i, m. Albinovenus
 Albín-us, i, m. Albinus
 Alb-is, is, m. Albis
 Al-es, itis, f. a Bird
 Alexánd-er, ri, m. Alexander
 Alexándri-a, æ, f. Alexandria
 Aléxi-a, æ, f. Alexia
 Algid-um, i, n. Algidum
 Aliàs, adv. { otherwise
 elsewhere
 otherwise
 Aliénus, adj. { alien, strange
 foreign, unfit
 Aliment-um, i, n. Aliment, Food
 Alióqui, adv. { otherwise, else
 Alióquin, adv. {
 Aliquà, adv. someway
 Aliquándiu, adv. sometime
 Aliquándo, adv. sometimes
 Aliquantisper, adv. a little time
 Aliquántò, adv. somewhat, a little
 Aliquántus, adj. some, little
 Aliquis, pro. some, any
 Aliquot, adj. ind. some, so many
 Aliter, adv. otherwise, else
 Alius, adj. another, other
 Allátus, par. brought
 Allevátus, par. lifted up, raised
 Allevo, v. i. I lift up, raise
 Alli-a, æ, f. Allia
 Alligátus, par. bound, tied, engaged
 Allóbrog-es, um, m. pl. the Allobroges
 Alluo, v. 3. I wash, flow nigh to
 Alp-es, ium, f. the Alps
 Alphe-us, i, m. Alpheus
 Alpinus, adj. Alpine
 Alter, adj. another, the other
 Alti-or, us, adj. bigger, deeper
 Altíssimus, adj. { biggest, deepest, very
 big, very deep
 Altitúd-o, inis, f. Altitude, Height [ly
 more high, more deep-
 Altius, adv. big, deep
 Alus, adj. a Nurse, Nurse-child
 Alumn-a, æ, f. a Lover
 Amát-or, óris, m. Ambiorix
 Ambiór-ix, igis, m. I compass, court
 Ambio, v. 4. Ambition
 Ambít-us, ús, m. both
 Amb-o, æ, o, adj. pl. both
 Ambráci-a, æ, f. Ambracia
 Ambrácus, adj. Ambracian
 Ambúst-us, i, m. Ambustus [friendly
 most friendly, very
 Amicíssimus, adj. { kindest, very kind

Amicíti-a, æ, f. Friendship
 Amíctus, par. clothed
 Amic-us, i, m. a Friend
 Amicus, adj. friendly
 Amíssi-o, ónis, f. Loss
 Amíssus, par. lost
 Amitto, v. 3. I lose
 Amn-is, is, m. a River
 Aménit-as, átis, f. Pleasantry
 Am-or, óris, m. Love
 Amplè, adv. fully, largely
 Ampléctor, v. 3. I embrace
 Ampléxus, par. embracing [large
 Amplio, v. i. I amplify, increase, in-
 Ampli-or, us, adj. larger, fuller
 Amplíssimus, adj. largest, fullest [ly
 more fully, more large-
 Amputo, v. i. I cut off, lop, prune
 Amúli-us, i, m. Amulius
 An-as, æ, m. Anas
 Anc-eps, ipitis, adj. dubious, uncertain
 Anchari-us, i, m. Anecharius
 Anchor-a, æ, f. an Anchor
 Ancil-e, is, n. a Shield, Buckler
 Ancus, i, m. Ancus
 Andric-us, i, m. Andricus
 Angu-is, is, m. a Snake, Serpent
 Angul-us, i, m. a Corner, Angle
 Angúst-i-æ, f. pl. Strights
 Anhélo, v. i. I breathe
 Anici-us, i, m. Anicius
 Anim-a, æ, f. a Soul, Life [nished
 Animadvéríus, adj. marked, consider'd, pu-
 Animadverténd-um, marking, considering,
 i, ger. punishing
 Animadverténdus, to be marked, to be con-
 par. sidered, to be punish'd
 Anim-al, ális, n. a living Creature
 Animósi-or, us, adj. stout, more courageous
 Anim-us, i, m. the Mind
 Ani-o, ónis, m. Anio [icles
 Annál-es, ium, f. pl. Annals Records, Cbro-
 Annéxus, par. annexed, joined
 Annib-al, alis, m. Annibal
 Anni-us, i, m. Annius [ing
 Annít-ens, éntis, par. endeavouring, favour-
 Anniverfárius, adj. anniversary, yearly
 Anníxus, par. endeavouring, labour-
 Ann-o, ónis, m. Anno, [ing
 Annóna, æ, f. Provision, Victual
 Annotátus, par. marked, remarked
 Annul-us, i, m. a Ring
 Ann-us, i, m. a Year
 Annuus, adj. annual, yearly
 Anquiro, v. 3. I search, enquire after
 Anf-er, eris, m. a Goose, Gander
 Ante, præ. before
 Antè, adv. before, sooner [mount
 Antecéll-o, v. i. I excel, surpass, sur-
 Antecéss-us, ús, m. an Earnest, Pay before
 Antioch-us, i, m. Antiochus [band
 Antiquíssimus, adj. ancientest
 Antiquus,

Antiquus, adj.	ancient	Ardentiùs, adv.	more ardently
Antistit-us, i, m.	Antistitus	Ardeo, v. 2.	I burn
Anti-um, i, n.	Antium	Ard-or, óris, m.	Heat, Eagerness, Ar-
Antonianus, adj.	Antonius's	Ardeus, adj.	big
Antóni-us, i, m.	Antonius	Arén-a, æ, f.	Sand
Anul-us, i, m.	a Ring	Arethús-a, æ, f.	Arethusa
Aó-us, i, m.	Aous	Argentarius, adj.	belonging to Silver
Apennin-us, i, m.	Apennine	Argenteus, adj.	of Silver
Apério, v. 4.	I open, discover, show	Argent-um, i, n.	Silver
Aperte, adv.	openly, plainly	Argumentum, i, n.	an Argument
Apertus, par.	opened, open	Aricinus, adj.	Arician
Apóll-o, inis, m.	Apollo	Arimin-um, i, n.	Ariminum
Apparat-us, ús, m.	Preparation	Ariobárgan-es, is, m.	Ariobarzanes
Apparátus, par.	prepared, ready	Ariovist-us, i, m.	Ariovistus
Appáreo, v. 2.	I appear	Aristóbol-us, i, m.	Aristobolus
Appellátus, par.	called	Aristónic-us, i, m.	Aristonicus
Appello, v. 1.	I call, name, mention	Arm-a, órum, n. pl.	Arms, Weapons
Appello, v. 3.	I arrive, land at	Armaménta, n. pl.	Armament, Tackle
Appi-us, i, m.	Applius	Armatúrus, par.	about to arm
Applico, v. 1.	I appear, arrive	Armátus, par.	armed
Apprehénsus, par.	catch'd, apprehended	Arméni-a, æ, f.	Armenia
Approbo, v. 1.	I approve, prove	Arméni-orum, m. pl.	the Armenians
Appropinquo, v. 1.	I approach, draw near	Armíll-a, æ, f.	a Bracelet, Jewel
Appuleiánus, adj.	Appuleian	Armini-us, i, m.	Arminius [Medal]
Appuléi-us, i, m.	Appuleius	Armo, v. 1.	I arm
Apúli-a, æ, f.	Apulia	Aracill-um, i, n.	Aracillum
Apulus, adj.	Apulian	Arripio, v. 3.	I catch, snatch, seize
Aqu-a, æ, f.	Water	Ars, artis, f.	Art, Craft
Aquil-a, æ, f.	an Eagle	Arti-a, æ, f.	Artia
Aquili-us, i, m.	Aquilius	Arsino-e, es, f.	Artinoe
Aquitán-i, orum, m.	the Aquitani	Artabáz-es, is, m.	Artabazes
Ar-a, æ, f.	[pl. an Altar	Artaxát-æ, árum, }	the Artaxatæ
Arab-es, um, m. pl.	the Arabians	m. pl.	
Ara-bs, bis, com.	Arabian	Arthóc-es, æ, m.	Arthoces
Arátr-um, i, n.	a Plough	Artif-ex, icis, com.	an Artíf, Artificer
Aráx-es, is, m.	Araxes	Artif-ex, icis, adj.	skillful, artful
Arbit-er, ri, m.	a Judge, Referee	Art-us, ús, m.	a Joint
Arbitrátus, par.	{ supposing, imagining,	Arvérn-i, orum, m. pl.	the Arverni
	supposed, imagined	Ar-uns, úntis, m.	Aruns
	{ Arbitrement, Award	Arusinus, adj.	Arusian
	{ Will, Pleasure	Arx, arcis, f.	a Castle, Tower
Arbitri-um, i, n.	a Tree	Ascendo, v. 3.	{ I ascend, climb
Arb-or, óris, f.	a Tree		{ I mount, go on board
Arcad-es, um, m. pl.	the Arcadians	Ascensúrus, par.	about to ascend
Arc-as, adis, com.	an Arcadian	Ascens-us, ús, m.	Ascent
Arcán-um, i, n.	a Secret	Ascul-um, i, n.	Asculum
Arcánus, adj.	secret	Asdrub-al, alis, m.	Asdrubal
Arceo, v. 2.	I drive away	Asi-a, æ, f.	Asia
Arcesséndus, par.	{ to be called, fetched,	Asiaticus, adj.	Asiatick
	sent for	Asin-a, æ, m.	Asina
Arcéssó, v. 3.	I call, fetch, send for	Asini-us, i, m.	Asinius [Pearance
Archelá-us, i, m.	Archelaus	Aspéct-us, us, m.	Aspect, Sight, Ap-
Archiméd-es, is, m.	Archimedes	Asper, adj.	{ sharp, rough
Archiméd-es, æ, m.	Archimedes		{ cruel, severe
Arctus, adj.	{ strait, close, narrow	Aspéri-or, us, adj.	{ sharper, rougher
	{ pinched, straitened		{ crueler, severer
Arc-us, ús, m.	a Bow, Arch	Aspérius, adv.	more sharply
Arde-a, æ, f.	Ardea		more severely
Ard-ens, éntis, par.	burning, ardent	Asperrimus, adj.	sharpest, roughest
Ardénti-or, us, adj.	{ more ardent, hot, more		{ cruellest, severest
	{ fiery, bold	Aspicio, v. 3.	I behold, see, look at
Ardentissimus, adj.	{ very ardent, hot, very	Assequor, v. 3.	I attain, obtain
	{ fiery, passionate		Assequor,

Affluor, v. 3.	I overtake, pursue	Av-is, is, f.	a Bird
Asséquutus, par.	overtaking, pursuing, obtaining, attaining	Auferénd-um, i, ger.	taking away
Assero, v. 3.	I assert, rescue, free	Auferéndus, par.	to be taken away
Assertus, par.	I affirm, vouch, claim	Aufero, vi. 3.	I take away
Assertus, par.	asserted, rescued, freed	Aufid-us, i, m.	Aufidus [increased]
Assertus, par.	affirm'd, vouch'd, claim'd	Augéndus, par.	to be augmented, to be
Assiduè, adv.	constantly	Aug-ens, entis, par.	augmenting, increasing
Assiduus, adj.	constant, continual	Augéo, v. 2.	I augment, increase
Assuésco, v. 3.	I am accustomed	Aug-ur, uris, com.	an Augur, Diviner,
Assuétus, par.	used, accustomed		Soothsayer
Assumo, v. 3.	I assume, take	Augurát-us, ús, m.	Augury, Divination,
Assurgo, v. 3.	I rise up		Soothsaying
Astringo, v. 3.	I tie, bind, oblige	Augúrium, i, n.	Augury, Prophecy,
Astrud-es, is, f.	Astrodes		Oracle [princely]
Astur-a, æ, f.	Astura	Augústi-or, us, adj.	more august, more
Astur-es, m. pl.	the Astures	Augúst-us, i, m.	Augustus
Astyl-um, i, n.	a Temple, Sanctuary,	Augústus, adj.	august, high
At, con.	but [Refuge]	Avi-a, æ, f.	a Grand-mother
Ater, adj.	black	Avi-a, órum, n.	By-paths, unpassable
Ater-is, is, m.	Atefis		Places [cously]
Athén-æ, árum, f. pl.	Athens	Avidè, adv.	greedily, eagerly, covet
Athén-i-o, ónis, m.	Athenio	Avidus, adj.	greedy, covetous
Atili-us, i, m.	Atilius	Avitus, adj.	ancient [way]
Atque, con.	and	Avius, adj.	unpassable, out of the
Atqui, con.	but	Aureus, adj.	golden
Atróci-or, us, adj.	oueller, fiercer	Aurifer, adj.	productive of Gold
Atrócit-as, átis, f.	Cruelly, Fierceness	Aur-um, i, n.	Gold
Atróciter, adv.	cruelly, fiercely	Auspicium, i, n.	an Omen, Fore-token,
Atrócius, adv.	more cruelly, more		Conduct Guidance
Attal-us, i, m.	Attalus [fiercely]	Aúspicor, v. 1.	I begin, enterprize
Attéro, v. 3.	I waste, wear	Auf-um, i, n.	an Attempt
Attili-us, i, m.	Attilius	Aufúrus, par.	about to dare, about
Atti-us, i, m.	Attius		to attempt
Attonitus, par.	astonished	Aufus, par.	daring, attempting
Attrécto, v. 1.	I touch, meddle with	Autrigonæ, m. pl.	the Autrigonæ
Attritus, par.	worn out, wasted, rub-	Autronius, i, m.	Autronius
Avaric-um, i, n.	Avaricum [bed]	Avúncul-us, i, m.	an Uncle
Avariti-a, æ, f.	Avarice, Covetousness	Av-us, i, m.	a Grand-father
Aucti-or, us, adj.	more increased, richer	Auxili-um, i, n.	Aid, Help
Aucti-or, us, adj.	larger, greater	Auxim-a, æ, f.	Auxima
Auct-or, óris, m.	an Author		
Auctórit-as, átis, f.	Authority	B	
Auctus, par.	augmented, increased	Bácul-us, i, m.	a Staff, Cudgel
Auepor, v. 1.	I endeavour after, court	Bæbi-us, i, m.	Bæbius
Audaci-a, æ, f.	Boldness	Bagrád-as, æ, m.	Bagradas
Audaci-or, us, adj.	bolder, too bold	Bai-æ, árum, f. pl.	Baizæ
Audácius, adv.	more boldly, too boldly	Baleár-es, um, f. pl.	Baleares
Aud-ens, entis, par.	daring, presuming, at-	Baleáric-um, i, n.	Balearicum
	tempting [tempt]	Baleáricus, adj.	Balearick
Audeo, v. 2.	I dare, presume, at-	Balsam-um, i, n.	Balsam, Balm
Audiénd-um, i, ger.	bearing	Bálte-um, i, n.	a Belt, Sword-girdle
Audiéndus, par.	to be heard	Bálte-us, i, m.	
Audi-ens, entis, par.	bearing	Barbáricus, adj.	Barbarian, barba-
Audio, v. 4.	I hear		rous [vility]
Auditus, par.	heard	Barbári-es, ei, f.	Barbarousness, Inci-
Aveho, v. 3.	I carry away, I carry	Barbarus, adj.	barbarous
Aventin-us, i, m.	Aventine	Básil-us, i, m.	Basilus
Avern-us, i, m.	Avernus [displeased]	Beatissimus, adj.	happiest, very happy
Averus, par.	averse, estranged, fly,	Belg-æ, árum, m. pl.	the Belge
Avérto, v. 3.	I turn away	Belgicus, adj.	Belgick
		Bellánd-um, i, ger.	making War, fighting
		Bell-ans, antis, par.	
		B b	Bellat-or,

Bellât-or, ôris, m. *a Warrior*
 Bellâtr-ix, icis, adj. *warlike*
 Bellâtus, par. *resembling War, fought*
 Bellicosissimus, *most warlike, very*
 Bêllicus, adj. *warlike* [warlike]
 Bêllu-a, æ, f. *a Wild-beast*
 Bell-um, i, n. *War*
 Benê, adv. *well*
 Benefici-um, i, n. *a Benefit*
 Bêsti-a, æ, m. *Bestia*
 Bêsti-a, æ, f. *a Beast*
 Bibo, v. 3. *I drink*
 Bic-eps, ipitis, adj. *two-headed*
 Bînus, adj. *two, two by two*
 Bî, adv. *twice*
 Bithyni-a, æ, f. *Bithynia*
 Bithynicus, adj. *Bithynian*
 Bituit-us, i, m. *Bituitus*
 Biturig-es, um, m. pl. *the Bituriges*
 Bivi-um, i, n. *a Place where two*
 Bocch-us, i, m. *Bocchus* [Ways meet]
 Bœoti-a, æ, f. *Boeotia*
 Bojor-ix, igis, m. *Bojorix*
 Bomilc-ar, aris, m. *Bomilcar*
 Bonn-a, æ, f. *Bonna*
 Bononi-a, æ, f. *Bononia*
 Bon-um, i, n. *a Good*
 Bonus, adj. *good*
 Bos, bovis, com. *an Ox, Cow*
 Bôsphor-us, i, m. *the Bosphorus*
 Bôspor-us, i, f. *Bosporus*
 Bôvill-æ, ærum, f. pl. *Bovillæ*
 Brenn-i, orum, m. pl. *the Brenni*
 Brenn-us, i, m. *Brennus*
 Brev-is, e, adj. *short, brief*
 Bréviter, adv. *shortly, briefly*
 Britânn-i, orum, m. pl. *the Britains*
 Britânni-a, æ, f. *Britain*
 Britomâr-us, i, m. *Britomarus*
 Brundisi-um, i, n. *Brundisium*
 Brundûsi-um, i, n. *Brundisium*
 Brutti-us, i, m. *Bruttius*
 Brut-us, i, m. *Brutus*
 Bull-a, æ, f. *an Ornament of Gold*
 Bûte-o, ônis, m. *Buteo*
 Byrf-a, æ, f. *Byrsa*

C

Cadâv-er, eris, n. *a Carcase, dead Body*
 Cad-ens, êntis, par. *falling, setting*
 Cado, v. 3. *I fall*
 Cæc-us, i, m. *Cæcus*
 Cæcus, adj. *blind*
 Cæd-es, is, f. *Slaughter, Blood-shed*
 Cædo, v. 3. *I kill, beat*
 Cæninens-es, ium, } *the Cæninenfes*
 m. pl.
 Cæninens-is, e, adj. *Cæninenfian*
 Cæpi-o, ônis, m. *Cæpio*
 Cæf-ar, aris, m. *Cæsar*
 Cæfarianus, adj. *Cæfarian*
 Cæfus, par. *killd, slain, beaten*

Cæter, adj. *the other, the rest*
 Cæterùm, adv. *But, moreover*
 Cæterus, adj. *the other, the rest*
 Cæt-a, æ, f. *Cæta*
 Cæi-us, i, m. *Cæius*
 Calâbr-i-a, æ, f. *Calabria*
 Calagûr-is, is, f. *Calaguris*
 Calâmit-as, âtis, f. *Calamity*
 Calamitôfi-or-us, adj. *more calamitous*
 Calamitôfus, adj. *calamitous*
 Calatin-us, i, m. *Calatinus*
 Calênd-æ, ærum, f. pl. *Calends*
 Cæleo, v. 2. *I am warm, I am hot*
 Calidônîus, adj. *Calidonian*
 Callidissimê, adv. } *very sly, very cunningly, very skilfully*
 Callidissimus, adj. } *most sly, cunning, skilful*
 Callidit-as, âtis, f. } *skill, cunningness*
 Callidus, adj. } *skilful, cunning, sly*
 Cal-o, ônis, m. } *a Soldier's Boy, Slave,*
 } *Page*
 Cal-or, ôris, m. *Heat, Warmth, Anger*
 Calpurni-us, i, m. *Calpurnius*
 Camarinêns-es, } *the Camarinenses*
 ium, m. pl.
 Camarinêns-is, e, adj. *Camarinensian*
 Camill-us, i, m. *Camillus*
 Campân-i, orum, } *the Campani*
 m. pl.
 Campani-a, æ, f. *Campania*
 Camp-us, i, m. *a Field, Plain*
 Cándidus, adj. *white, fair, candid*
 Cann-æ, ærum, f. pl. *Cannæ*
 Cannêns-is, e, adj. *of Cannæ*
 Cano, v. 3. *I sing*
 Cântaber, adj. *Cantabrian*
 Cântabr-i, orum, } *the Cantabrians*
 m. pl.
 Cântabri-a, æ, f. *Cantabria*
 Canto, v. 1. *I sing*
 Cant-us, ūs, m. *a Song, Tune*
 Canulê-us, i, m. *Canuleius* [zing]
 Capiênd-um, i, ger. *taking, catching, sei-*
 } *to be taken, to be caught,*
 } *to be seized*
 Capiêndus, par. }
 Cæpio, v. 3. *I take, catch, seize*
 Capitolinus, adj. *Capitoline*
 Capitolin-us, i, m. *Capitolinus*
 Capitôli-um, i, n. *the Capitol*
 Cappadôci-a, æ, f. *Cappadocia*
 Cæpre-a, æ, f. *Cæprea*
 Capr-a, æ, f. *Capra*
 Capt-ans, ântis, par. } *catching, desiring, ta-*
 } *king, endeavouring*
 Captâtus, par. } *catchd, got, taken*
 Captivit-as, âtis, f. *Captivity*
 Captivus, adj. *captivè, taken*
 Capto, v. 1. *I catch, take, desire*
 Captus, par. *catchd, taken, deprived*
 Capu-a, æ, f. *Capua*
 Cap-ut, itis, n. *the Head*
 Caral-a, æ, f. *Carala*

Carâl-is,

Carál-is, is, f.	Caralis	Censori-us, i, m.	Censorius
Carb-o, ónis, m.	Carbo	Censor-us, adj.	Censorian
Carc-er, eris, m.	a Prison, Jail	Census, par.	rated, taxed, valued
Card-o, inis, m.	a Hinge, Climate	Cens-us, ús, m.	a Valuation, Tribute
Cáreo, v. 2.	I want, lack	Centimal-us, i, m.	Centimalus [Poll
Carísi-us, i, m.	Carisius [Hang-man	Centum, adj. inv.	a hundred [Century
Cárnif-ex, icis, com.	an Executioner, a	Centuri-a, æ, f.	a Band of 100 Men, a
Carnút-æ, árum, m.	the Carnutæ	Centúri-o, ónis, m.	a Centurion
Car-o, nis, f.	[pl. Flesh	Cephaléni-a, æ, f.	Cephalenia
Carpént-um, i, n.	a Chariot, Waggon	Ceraunius, adj.	Ceraunian
Carr-æ, árum, f. pl.	Carrae	Cer-es, eris, f.	Ceres [Trial
Carfeól-i, órum, m.	Carfeoli	Certám-en, inis, n.	a Dispute, Battle
Carthág-o, inis, f.	Carthage	Certátim, adv.	{ earnestly, eagerly, with emulation [ted
Caí-a, æ, f.	a Cottage, Lodge	Certátus, par.	{ surely, certainly
Cáspius, adj.	Caspian	Certè, adv.	{
Cass-i, is, m.	a Net, Toil	Certò, adv.	{
Cass-is, idis, f.	an Helmet, Head-piece	Certo, v. 1.	I strive, fight, contend
Cássi-us, i, m.	Cassius	Certus, adj.	sure, certain, steady
Castéll-um, i, n.	a Castle, Fort [nisi	Cerv-ix, icis, f.	the Neck
Castigo, v. 1.	I chastise, correct, pu-	Cesóni-us, i, m.	Cesonius
Cast-or, óris, m.	Castor	Cass-ans ántis, par.	{ ceasing, leaving off, loitering, lingering
Castr-a, órum, n. pl.	Camps, Tents	Cesso, v. 1.	I cease, leave off, loiter,
Castrén-is, e, adj.	{ belonging to the Army, belonging to the Field	Cetheg-us, i, m.	Cethegus [linger
Cas-us, ús, m.	{ a Fall, Case, Misfor- tune	Chærone-a, æ, f.	Chæronea
Catén-a, æ, f.	a Chain, Tie, Bond	Chaón-es, um, m. pl.	the Chaones
Catenátus, par.	chained, bound, tied	Cherúci-i, órum, }	the Cherusci
Catérv-a, æ, f.	a Band, Troop, Squa-	Chrylocóll-a, æ, f.	Gold-fodder
Catilín-a, æ, f.	Catilina [dron	Chrys-us, i, m.	Chrysus
Cat-o, ónis, m.	Cato	Cibri-a, orum, n. pl.	Victuals
Catt-i, órum, m. pl.	the Catti	Cibári-um, i, n.	Bran, Food
Cátul-us, i, m.	{ Catulus, a Whelp, Kitling	Cibarius, adj.	belonging to Meat
Caucas-us, i, m.	Caucasus	Cib-us, i, m.	Meat
Caud-a, æ, f.	a Tail	Cicer-o, ónis, m.	Cicero
Caudinus, adj.	Caudian [vide	Cilic-es, um, m. pl.	the Cilicians
Cáveo, v. 2.	I avoid, take heed, pro-	Cilici-a, æ, f.	Cilicia
Cavelánus, adj.	Cavelan	Cil-ix, icis, com.	a Cilician
Caus-a, æ, f.	{ a Cause, Suit, Sake	Cimbr-i, órum, m. pl.	the Cimbri
Causs-a, æ, f.	{	Cimbricus, adj.	Cimbrian
Cav-um, i, n.	a Cave, Vault, Sink	Ciminius, adj.	Ciminian [rounded
Cavus, adj.	hollow	Cinctus, par.	girt, encompassed, sur-
Ced-ens, éntis, par.	{ yielding, withdraw- ing, granting, leaving	Cing-ens, éntis, par.	surrounding, besetting, girding, encompassing
Cedo, v. 3.	I yield, withdraw, grant, leave	Cingo, v. 3.	{ I surround, encamp, beset, begird
Céleb-er, ris, re, adj.	renowned, famous	Cingul-um, i, n.	a Belt
Celebrátus, par.	celebrated, renowned	Cinn-a, æ, m.	Cinna
Célebro, v. 1.	{ I celebrate, solemnize, frequent, haunt	Circa, præ.	{ about, around
Cel-er, eris, ere, adj.	swift, speedy, nimble	Circiter, præ.	{
Celerit-as, átis, f.	Celerity, Speed, Haste	Circum, præ.	{
Céli-a, æ, f.	Ale, Beer, Sberbet	Circumáctus, par.	{ turned round, driven about
Céltiber, adj.	[pl. Celtiberian	Circumágo, v. 3.	{ I turn, drive, lead about [ed
Céltiber-i, órum, m.	the Celtiberians	Circúmdatus, par.	incompassed, surround-
Céltiberi-a, æ, f.	Celtiberia	Circumfero, v. irr.	I carry about
Céltic-i, órum, m. pl.	the Celtici	Circumfúsus, par.	{ compass'd about, spread round about
Célticus, adj.	Celtic	Circumlátus, par.	carried about
Cénseo, v. 2.	{ I suppose, imagine, judge, give opinion	Circúmsono, v. 1.	I make noise all about
Censorin-us, i, m.	Censorinus		Circum

- Circumvénio, v. 4. { *I circumvent, come about, surround*
 Circumventurus, par. { *about to circumvent, surround, deceive*
 Circumventus, par. { *cheated, encompassed, surrounded*
 Circumvolo, v. 1. { *I fly round about*
 Circ-us, i, m. { *the Circus, Circle, Ring*
 Cirt-a, æ, f. { *Cirta*
 Cissalpinus, adj. { *Cisalpine*
 Citéri-or, us, adj. { *the bitter, nigher, nearer, inferior*
 Citiùs, adv. { *sooner, more speedily*
 Citò, adv. { *soon, speedily, quickly*
 Cito, v. 1. { *I cite, summons, call*
 Citra, præ. { *bebieter, on this side, without, before*
 Cívicus, adj. { *civil, of the City*
 Civil-is, e, adj. { *civil, courteous*
 Civ-is, is, com. { *a Citizen, Subject*
 Civit-as, átis, f. { *a City*
 Clad-es, is, f. { *a Defeat, Disaster*
 Clamátus, par. { *called to, upon, or after*
 Clamo, v. 1. { *I call, cry*
 Clam-or, óris, m. { *Clamor, Noise, a Shout*
 Clang-or, óis, m. { *Sound, Noise, Clanking*
 Clarissimus, adj. { *most famous, clearest, noblest, loudest*
 Clárit-as, átis, f. { *Brightness, Excellency, Renown*
 Clarus, adj. { *clear, famous, renowned*
 Clássic-um, i, n. { *a Trumpet, Alarm*
 Clássicus, adj. { *of the Fleet*
 Class-is, is, f. { *a Fleet, Navy*
 Cláudi-us, i, m. { *Claudius*
 Claudio, v. 3. { *I shut, inclose, finish*
 Claust-um, i, n. { *a Bar, Gate, Rail, Inclosure*
 Clausus, par. { *shut, inclosed*
 Cleménti-a, æ, f. { *Clemency*
 Cleopátr-a, æ, f. { *Cleopatra* [nant
 Cli-ens, éntis, com. { *a Client, Vassal, Protection, Patronage*
 Clientel-a, æ, f. {
 Clódi-us, i, m. { *Clodius*
 Clæli-a, æ, f. { *Clælia*
 Clusus, par. { *shut up, inclosed*
 Clusi-um, i, n. { *Clusium*
 Clype-a, æ, f. { *Clypea* [get
 Clype-us, i, m. { *a Shield, Buckler, Target*
 Cnæ-us, i, m. { *Cnæus*
 Cnoss-um, i, n. { *Cnossium*
 Coactus, par. { *compelled, driven together, assembled*
 Cocl-es, itis, m. { *Cocles*
 Coclus, par. { *boiled, sodden, ripe*
 Cœlést-is, e, adj. { *heavenly, celestial*
 Cæl-um, i, n. { *Heaven*
 Cæn-a, æ, f. { *Supper*
 Cæn-um, i, n. { *Filth, Dirt, Clay, Mire*
 Cœo, v. irr. { *I meet, assemble, con-*
 Cæpi, v. def. { *I have begun* [vene]
- Cæpt-um, i, n. { *a Beginning, Enterprize, Attempt*
 Cæptus, par. { *Begun, enterprized, attempted*
 Coerceo, v. 2. { *I restrain, curb*
 Cógito, v. 1. { *I think, muse, intend*
 Cógitus, par. { *known*
 Cognóm-en, inis, n. { *a Surname, Nick-name*
 Cognominátus, par. { *surnamed*
 Cognosco, v. 3. { *I know, acknowledge, allow, understand*
 Cogo, v. 3. { *I gather, compel, force*
 Cohærénter, adv. { *coherently, orderly*
 Coh-ors, órtis, f. { *a Cohort, Troop, Regiment, Guard*
 Colch-i, órum, m. pl. { *the Colchi*
 Colénd-um, i, ger. { *worshipping, tilling, inhabiting*
 Coléndus, par. { *to be worshipped, tilled, inhabited*
 Collatin-us, i, m. { *Collatinus*
 Collatúr-us, par. { *about to contribute*
 Collátus, par. { *united, joined*
 Collég-a, æ, m. { *a Collegue*
 Collégi-um, i, n. { *a College, Company*
 Collinus, adj. { *Colline*
 Coll-is, is, m. { *a little Hill*
 Collocátus, par. { *placed, set, employed*
 Cólloco, v. 1. { *I place, set, employ, let out*
 Collóqui-um, i, n. { *a Discourse, Conference*
 Coll-um, i, n. { *the Neck*
 Colo, v. 3. { *I worship, cultivate, inhabit, practise*
 Colóni-a, æ, f. { *a Colony*
 Colón-us, i, m. { *a Farmer, Tiller, Inhabitant*
 Cóloph-on, ónis, f. { *Colophon*
 Col-or, óris, m. { *Colour, Complexion*
 Colúmn-a, æ, f. { *a Column, Pillar*
 Com-a, æ, f. { *a bush of Hair*
 Combúro, v. 3. { *I burn, scorch, consume with Fire*
 Cómínus, adv. { *band to band, nigh at hand*
 Com-is, e, adj. { *gentle, mild, courteous*
 Comitátus, par. { *accompanied, attended*
 Cómitor, v. 1. { *I accompany, attend*
 Comit-i-a, órum, n. { *the Comitia, Elections of Officers*
 Comitíal-is, e, adj. { *of the Comitia*
 Comméat-us, ús, m. { *Provision, Safe-conduct, a Pass-port*
 Comméntus, par. { *devising, inventing*
 Comment-um, i, n. { *a Device, Invention*
 Commérci-um, i, n. { *Commerce*
 Commilit-ans, ántis, par. { *fighting together*
 Commiliti-um, i, n. { *Fellowship in War*
 Commilit-ó, ónis, m. { *a Fellow-soldier*
 Commínuo, v. 3. { *I diminish, impair*
 Commissus,

Commissus, par. { committed, entrusted, engaged
Committ-ens, éntis, par. committing, entrusting, engaging
Committo, v. 3. { I commit, entrust, engage
Commóveo, v. 2. I move, stir, trouble, vex
Commún-is, e, adj. common
Communitus, par. fenced, fortified
Commutati-o, ónis, f. a Change, Alteration
Comparati-o, ónis, f. Preparation, Provision, Comparison
Comparátus, par. { prepared, provided, compared
Cómparo, v. 1. { I prepare, provide, compare
Compello, v. 3. { I compel, force, drive together
Compéndi-um, i, n. a Compend, short Way
Compéro, v. 4. I find out, discover
Comp-es, edis, f. { a Chain, Fetter, Shackles
Compesco, v. 3. I stop, check, restrain
Compétit-or, oris, m. a Competitor, Rival
Complexus, par. embracing, containing
Complex-us, ús, m. an Embrace [get together]
Complorátus, par. lamented, bewailed to
Compóno, v. 3. I settle, compose
Compósitus, par. composed, settled, ordered
Comprehendo, v. 3. { I comprehend, catch, seize
Comprehensus, par. comprehended, caught
Cómprimo, v. 3. I press, crush
Compulsus, par. compelled, driven
Cómputo, v. 1. I compute, reckon
Conát-us, ús, m. { an Endeavour, Attempt
Conátus, par. endeavouring, attempting
Concedo, v. 3. { I grant, yield, withdraw
Concido, v. 3. I cut in pieces, beat
Conciliánd-um, i, ger. conciliating, procuring
Conciliándus, par. { to be conciliated, to be procured
Cóncino, v. 3. I sing in Consort
Cónci-o, ónis, f. an Assembly, an Hall
Concipio, v. 3. I conceive [conceive]
Concitatús, par. stirred, provoked, moved
Cóncito, v. 1. I stir, provoke, move
Concórdi-a, æ, f. Concord, Harmony, Peace
Concrétus, par. grown together, frozen
Concúbius, adj. when in Bed [nestly]
Concupio, v. 3. I cover, desire
Concupisco, v. 3. I cover, desire
Concúrro, v. 3. { I concur, run together, engage, agree
Concúrsum, par. run together, engaged, agreed
Concútio, v. 3. I shake, disorder, dis-
Condit-io, iónis, f. Condition
Cóndit-pr, éris, m. a Builder, Founder

Cónditus, par. { built, founded, bid, concealed
Condo, v. 3. I build, found, bide
Conductus, par. conducted, bired
Confectus, par. { performed, finished, wasted
Cónfero, v. irr. { I confer, bring, compare, engage
Confertissimus, adj. thickest, strongest
Confess-io, iónis, f. Confession
Confessus, par. confessing
Conficiendus, par. { to be dispatched, to be finished
Conficio, v. 3. I dispatch, finish
Confini-um, i, n. a Confine, Limit, March
Confirmo, v. 1. I confirm, establish
Confiscat-io, iónis, f. Confiscation
Confisus, par. trusting, relying
Confiteor, v. 2. I confess
Confixus, par. thrust through, pierced, stuck
Conflátus, par. melted, forged, composed, blown up
Confligo, v. 3. { I conflict, fight, encounter
Conflo, v. 1. I blow up, compose, forge
Cónflu-ens, éntis, m. a Confluent, a Place where Rivers meet
Cónflu-ens, éntis, par. flowing together, meeting together
Confodiénd-um, i, ger. stabbing, killing, thrusting through
Confodiendus, par. { to be stabbed, to be killed
Confodio, v. 3. I stab, thrust through, kill
Confossus, par. stabbed, thrust through, killed
Confugio, v. 3. { I fly for succour, I retire, shelter
Confusus, par. confused, disordered, confounded, mixed
Cóngero, v. 3. I heap up, amass
Congéstus, par. heaped up, amassed
Congredior, v. 3. I engage, encounter, meet, converse
Cóngrego, v. 1. { I gather together, assemble
Congress-us, ús, m. a Congress, Meeting, Encounter
Congressus, par. meeting, encountering
Conjúngo, v. 3. I join together, unite
Conjurat-io, iónis, f. a Conspiracy
Conjúro, v. 1. I conjure, conspire
Connexus, par. knit, joined, tied together
Consalúto, v. 1. I salute, greet [iber]
Confangineus, adj. allied, related
Conscendo, v. 3. I climb, mount, embark
Consciénti-a, æ, f. Conscience
Conscius, adj. conscious
Consecrat-io,

Consecrât-io, iónis, f. *Consecration*
 Consecro, v. 1. *I consecrate*
 Consenéco, v. 3. *I grow old, decay*
 Consens-us, ūs, m. *A Consent, Accord, Agreement*
 Conséntio, v. 4. *I consent, accord, agree*
 Consequútus, par. *following, attaining, overtaking*
 Consértus, par. *joined together*
 Confessus, par. *set down together*
 Confess-us, ūs, m. *an Assembly, Session*
 Consideo, v. 2. *I sit down, pitch*
 Córdo, v. 3. *I consider*
 Considero, v. 1. *Consider*
 Consili-um, i, n. *Counsel, Conduct*
 Consorti-um, i, n. *Fellowship, Partnership*
 Conspéctus, par. *seen, viewed*
 Conspéct-us, ūs, m. *a Sight, View*
 Conspicius, adj. *conspicuous*
 Conspirât-io, iónis, f. *Conspiracy*
 Constat, v. imp. *it is evident*
 Consternátus, par. *astonished, amazed, troubled, desperate*
 Constituénd-um, i, ger. *constituting, settling*
 Constituéndus, par. *to be constituted, to be settled*
 Constituo, v. 3. *I constitute, appoint, settle*
 Constitútus, par. *constituted, settled, appointed*
 Consto, v. 1. *I stand firm, I stand in*
 Consuéco, v. 3. *I use, accustom*
 Consuétus, par. *used, accustomed*
 Consul, is, m. *a Consul*
 Consular-is, e, adj. *consular*
 Consulât-us, ūs, m. *the Consulate*
 Consul-ens, éntis, par. *consulting, counselling, advising*
 Cónsulo, v. 3. *I consult, counsel, advise*
 Consúlt-um, i, n. *a Degree, Ordinance, Statute*
 Consúltus, par. *skillful, consulted*
 Consummo, v. 1. *I consummate, finish*
 Consumo, v. 3. *I consume, waste*
 Consumptus, par. *consumed, wasted*
 Confurgo, v. 3. *I rise up*
 Contág-io, iónis, f. *Contagion*
 Contági-um, i, n. *Contagion, Infection, catching Disease*
 Contémno, v. 3. *I contemn, despise*
 Contémpus, par. *contemned, despised*
 Contémpus, ūs, m. *Contempt*
 Conténdo, v. 3. *I contend, go*
 Contént-io, iónis, f. *Contention*
 Conténtus, par. *content, satisfied*
 Cóntin-ens, éntis, f. *a Continent, Main-land*
 Cóntin-ens, éntis, par. *containing*

Cóntin-ens, éntis, adj. *continent*
 Contineo, v. 2. *I contain, keep in*
 Contingit, v. imp. *it happens*
 Contingo, v. 3. *I touch, hit*
 Continuât-io, iónis, f. *Continuation*
 Continuè, adv. *continually*
 Continuo, adv. *presently*
 Continuo, v. 1. *I continue*
 Continuus, adj. *continual, incessant*
 Contórtus, par. *writhed, sprung, flung, thrown*
 Contráctus, par. *drawn together, contracted*
 Cóntraho, v. 3. *I contract, draw together*
 Contrébi-a, æ, f. *Contrebia*
 Controversi-æ, æ, f. *a Controversy, Debate, Quarrel*
 Contumáci-a, æ, f. *Contumacy, Stubbornness, Stoutness*
 Contum-ax, ácis, adj. *contumacious, stout, stubborn*
 Contuméli-a, æ, f. *Contumely, Reproach*
 Cont-us, i, m. *a Pole*
 Convénio, v. 4. *I meet, conven: agree*
 Convént-um, i, n. *a Covenant, Agreement, Compact*
 Convént-us, ūs, m. *a Meeting, Assembly*
 Convérs-io, iónis, f. *Conversion, Turning, Alteration*
 Convérsus, par. *turned, altered, changed*
 Convérto, v. 3. *I convert, turn, change*
 Convivi-um, i, n. *a Feast, Treat, Entertainment*
 Cónvoco, v. 1. *I call together, assemble*
 Convólvo, v. 3. *I wrap about, encompass, roll together*
 Coopértus, par. *covered, overwhelmed, buried*
 Coopát-io, iónis, f. *an Election, Choice*
 Coórtus, par. *risen up, arisen*
 Cóp-i-a, æ, f. *Plenty, Abundance, Leave, Opportunity*
 Cóp-i-æ, árum, f. pl. *Forces*
 Copiós-i-or, us, adj. *richer, more plentiful, too abundant*
 Cor-a, æ, f. *Cora*
 Corfini-um, i, n. *Corfinium*
 Corinth-i-órum, m. pl. *the Corinthians*
 Corinthius, adj. *Corinthian*
 Corinth-us, i, f. *Corinth*
 Coriolán-us, i, m. *Coriolanus*
 Coriol-i-órum, f. pl. *Corioli*
 Cornéli-us, i, m. *Cornelius*
 Cornicul-um, i, n. *Corniculum*
 Cornu, n. *a Horn, Bow, Wing*
 Corón-a, æ, f. *a Crown, Circle*
 Corp-us, oris, n. *a Body*
 Corréptus, par. *seized, taken, reproved, chid*
 Corripio,

Corripio, v. 3. } I seize, catch, snatch;
chide
Corrumpo, v. 3. } I corrupt, spoil, de-
stroy, debauch
Corruptus, par. } corrupted, destroyed,
debauched
Cortic-a, æ, f. Corfica
Corvin-us, i, m. Corvintus
Cos, cotis, f. a Whet-stone
Coss-us, i, m. Cossus
Cotidianus, adj. daily
Cotif-o, onis, m. Cotiso
Cott-a, æ, m. Cotta
Cot-ys, yos, m. Cotys
Crepul-a, æ, f. a Surfeit
Crassianus, adj. Crassian, Crassus
Crass-us, i, m. Crassus
Crastin-us, i, m. Crastinus
Crat-es, is, f. } a Hurdle of Rods
wattled together
Creandus, par. to be created
Creatus, par. created, made
Creber, adj. frequent, thick, close
Creditus, par. believed, trusted, lent
Credo, v. 3. I believe, trust, lend
Crematus, par. burned
Cremet-a, æ, f. Cremera
Creo, v. 1. I create, make, beget
Cresco, v. 3. I grow, increase, swell
Cret-a, æ, f. Crete
Cret-es, um, m. pl. the Cretans
Créticus, adj. Cretic, Cretan
Crin-is, is, m. Hair, a Bush of Hair
Cristol-us, i, m. Cristolatus
Crudélis, e, adj. cruel, fierce, incivil
Crudelit-as, átis, f. Cruelty, Fierceness
Cruent-i-or, us, adj. more bloody, more cruel
Cruentissimus, adj. very bloody, very cruel
Crüento, v. 1. } I embroe, sprinkle with
Blood
Crüentus, adj. bloody
Cru-or, óris, m. Blood
Crus, cruris, n. the Leg, Shank
Crux, crucis, f. a Cross; Gibbet
Culm-en, inis, n. the Top, Pack
Cult-or, óris, m. } a Tiller, Inhabitant,
Worshipper
Cult-us, ús, m. } Tillage, Dress, Wor-
ship
Cultus, par. } cultivated, dressed,
worshipped
Cum-æ, árum, f. pl. Cumæ
Cumánus, adj. Cumæan, Cuman
Cunctánd-um, i, ger. delaying, tarrying
Cunctándus, par. to be delayed
Cunct-ans, antis, par. delaying, tarrying
Cunctánter, adv. slowly, leisurely
Cunctat-or, óris, m. a Delayer, Dallier
Cunctatus, par. delaying, tarrying
Cunctor, v. 1. I delay, tarry
Cunicul-us, i, m. } a Burrow, Hole, Pass-
sage under Ground

Cupidissimus, adj. } very desirous, covetous;
very eager
Cupidit-as, átis, f. Desire, Ambition, Co-
vetousness
Cupid-o, inis, f. Desire, Ambition, Lust
Cúpidus, adj. desirous, covetous
Cúpi-ens, éntis, par. desiring, coveting
Cúpio, v. 3. I desire, covet
Curát-io, ionis, f. a Cure
Curgóni-i, órum, } the Curgonii
m. pl.
Cúri-a, æ, f. a Court
Curiát-us, i, m. Curiatius
Cur-es, um, f. pl. Cures
Curicticus, adj. Curictic, of Curicta
Carini-us, i, m. Carinius
Cúr-io, íonis, m. Curio
Cúri-us, i, m. Curius
Curro, v. 3. I run
Curr-us, ús, m. a Chariot, Coach
Curs-us, ús, m. a Course
Curul-is, e, adj. Curule
Custodi-a, æ, f. } Custody, Charge, Pri-
son
Custodio, vi. 4. I keep, guard
Cust-os, ódis, com. a Keeper
Cyclad-es, um, f. pl. the Cyclades
Cydón-e-a, æ, f. Cydonea
Cynocéphal-æ, a- } Cynocéphale
rum, f. pl.
Cyprus, adj. Cyprian
Cypr-os, i, f. Cypros
Cypr-us, i, f. Cyprus
Cyrén-æ, árum, f. } Cyrenæ
pl.
Cyzic-um, i, n. Cyzicum

D

Dac-i, órum, m. pl. the Dacians
Daci-a, æ, f. Dacia
Dalmat-æ, árum, } the Dalmatians
m. pl.
Dalmati-a, æ, f. Dalmatia
Damasco-us, i, f. Damascus
Damnát-io, íonis, f. Condemnation
Damnátus, par. condemned, blamed
Damno, v. 1. I condemn
Damm-um, i, n. Loss, Damage, Hurt
Danúbi-us, i, m. the Danube
Dári-us, i, m. Darius
Datúrus, par. about to give
Datus, par. given
De-a, æ, f. a Goddess
Debellánd-um, i, ger. vanquishing, subduing
Debellándus, par. } to be vanquished, so
be overcome
Debellátus, par. conquered, fought
Debello, v. 1. I vanquish, conquer
Debeo, v. 2. I owe, ought
Debilitátus, par. weakened
Débit-um, i, n. a Debt
Debitus, par. due, owing

Deceat-es,

Decéat-es, um, m.	<i>the Deceates</i>	Deléct-us, ūs, m.	<i>an Election, Cboice to be destroyed, to be cut off.</i>
Decem, adj. inv.	<i>ten</i>	Deléndus, par.	<i>I blot out, cut off, destroy</i>
Decemvirát us, ūs, m.	<i>the Decemvirate</i>	Déleo, v. 2.	<i>blotted out, destroyed, cut off</i>
Decénnis, e, adj.	<i>ten Years</i>	Delectus, par.	<i>deliberating, considering</i>
Decérno, v. 3.	<i>I decree, resolve, appoint</i>	Deliberánd-um, i, ger.	<i>to be deliberated, considered</i>
Décimus, adj.	<i>the tenth</i>	Delibero, v. 1.	<i>I deliberate, consider</i>
Déci-us, i, m.	<i>Decius</i>	Delibo, v. 1.	<i>I taste</i>
Decorátus, par.	<i>adorned, embellished</i>	Delici æ, árum, f. pl.	<i>Delights, Dainties, Pleasures</i>
Decór-um, i, n.	<i>a Decrum</i>	Deligéndus, par.	<i>to be chosen</i>
Decórus, adj.	<i>beautiful, handsome</i>	Delinquo, v. 3.	<i>I offend, fail in Duty</i>
Decóquo, v. 3.	<i>I waste, consume</i>	Delmini-um, i, n.	<i>Delminium</i>
Decrét-um, i, n.	<i>a Decree</i>	Del-os, i, f.	<i>Delos</i>
Decrétus, par.	<i>decreed, ordained</i>	Demérus, par.	<i>sunk, drowned</i>
Decúrro, v. 3.	<i>I run down</i>	Dem'gro, v. 1.	<i>I remove, shift</i>
Dec-us, oris, n.	<i>Honour, Ornament, Ensign</i>	Demitto, v. 3.	<i>I send down</i>
Dédec-us, oris, n.	<i>Disgrace, Dishonour, Reproach</i>	Demo, v. 3.	<i>I take away</i>
Ded-ens, éntis, par.	<i>giving up, surrendering</i>	Dénique	<i>lastly, at last</i>
Dedit-io, iónis, f.	<i>a Surrender</i>	Dénus, adj.	<i>thick, strong</i>
Déditus, par.	<i>given up, surrender'd</i>	Dentát-us, i, m.	<i>Dentatus</i>
Dedo, v. 3.	<i>I give up, surrender</i>	Denúntio, v. 1.	<i>I denounce, signify, proclaim</i>
Dedúco, v. 3.	<i>I bring down, lead away</i>	Dénud, adv.	<i>again, moreover</i>
Dedúctus, par.	<i>brought, led away</i>	Depéllo, v. 3.	<i>I drive out, turn out</i>
Deféct-io, iónis, f.	<i>a Revolt, Defection</i>	Deplorátus, par.	<i>lamented, bewailed</i>
Defendénd-um, i, ger.	<i>defending, keeping off</i>	Depóno, v. 3.	<i>I lay down, depósite</i>
Defendéndus, par.	<i>to be defended, kept off</i>	Depósitus, par.	<i>laid down, deposited</i>
Defend-ens, éntis, par.	<i>defending, keeping off</i>	Deprecát-io, iónis, f.	<i>Prayer, Entreaty</i>
Deféndo, v. 3.	<i>I defend, keep off</i>	Deprehendénd-um, i, ger.	<i>catching, finding</i>
Deféns-io, iónis, f.	<i>a Defense</i>	Deprehendéndus, par.	<i>to be caught, found</i>
Deféns-or, óris, m.	<i>a Defender</i>	Deprehéndo, v. 3.	<i>I catch, find</i>
Défero, v. irr.	<i>I carry, bring, convey, complain</i>	Deprehénsus, par.	<i>caught, discovered, found</i>
Defici-ens, éntis, par.	<i>failing, wanting</i>	Depúlsus, par.	<i>driven out, turned out, weaned</i>
Deficio, v. 3.	<i>I faint, fail, revolt</i>	Derísus, par.	<i>derided, laughed at, mocked</i>
Defigo, v. 3.	<i>I fix, fasten</i>	Derís-us, ūs, m.	<i>Derision, Scorn, Mockery</i>
Defixus, par.	<i>fixed, fastned, intent</i>	Descéndo, v. 3.	<i>I descend, go down, alight</i>
Deflécto, v. 3.	<i>I turn away, I bend, bow down</i>	Descíscio, v. 3.	<i>I revolt, change</i>
Defórem, v. def.	<i>I am wanting</i>	Descítus, par.	<i>revolted, changed</i>
Deformátus, par.	<i>deformed, disfigured</i>	Descríbo, v. 3.	<i>I describe, write down</i>
Deformit-as, átis, f.	<i>Deformity, Ugliness</i>	Déséro, v. 1.	<i>I desert, forsake</i>
Defóssus, par.	<i>digged in</i>	Desért-or, óris, m.	<i>a Forsaker, Deserter</i>
Defúnctus, par.	<i>discharged, finished, dead</i>	Desért-um, i, n.	<i>a Desert</i>
Degénero, v. 1.	<i>I degenerate</i>	Desértus, par.	<i>deserted, forsaken</i>
Degréssus, par.	<i>descended, come down</i>	Desidéri-um, i, n.	<i>Desire, Longing</i>
Dehinc, adv.	<i>from henceforth, afterwards</i>	Defin-ens, éntis, par.	<i>leaving off, desisting</i>
Deficio, v. 3.	<i>I throw down, cast down, put out</i>	Désino, v. 3.	<i>I leave off, desist</i>
Dein, adv.	<i>afterwards, moreover</i>	Desisto, v. 3.	<i>I despair</i>
Deinceps, adv.	<i>afterwards, then</i>	Désper-ans, ántis, par.	<i>despairing</i>
Deinde, adv.	<i>afterwards, then</i>	Desperátus, par.	<i>desperate</i>
Dejotár-us, i, m.	<i>Dejotarus</i>	Déspero, v. 1.	<i>I despair</i>
Dejúngo, v. 3.	<i>I disjoin, part asunder</i>		
Delápius, par.	<i>slip, fallen, sudden</i>		
Deléctus, par.	<i>chosen, picked out</i>		

Definátus,

Destinatus, par. *destinate, designed*
 Destino, v. 1. *I destine, design*
 Destitutus, v. 3. *I leave, disappoint*
 Desum, v. irr. *I am wanting, I am absent*
 Détono, v. 1. *I thunder mightily*
 Detorqueo, v. 2. *I turn aside, bend, wrest*
 Detractus, par. *pulled away, withdrawn*
 Détraho, v. 3. *I draw, carry away, lessen, disparage*
 Detrēct-ans, āntis, par. *declining, refusing*
 Detrēcto, v. 1. *I refuse, decline, detract, abate*
 Detrūno, v. 1. *I cut, chop off, maim, behead*
 Detūrbo, v. 1. *I beat down, turn out, disturb*
 Devōtus, par. *devoted*
 Devōv-ens, ēntis, par. *devoting*
 Devoveo, v. 2. *I devote, vow, curse*
 De-us, i, m. *a God*
 Dexter, adj. *on the right, dextrous, prosperous*
 Diadēm-ā, atis, n. *a Diadem*
 Die-us, i, m. *Diaus*
 Diāl-is, e, adj. *belonging to Jupiter*
 Dico, v. 1. *I dedicate*
 Dico, v. 3. *I say, tell*
 Dictāt-or, ōris, m. *a Dictator*
 Dict-um, i, n. *a Saying*
 Dictus, par. *said, told*
 Didī-us, i, m. *Didius*
 Di-es, ei, com. *a Day*
 Differo, v. irr. *I differ, defer, put off*
 Differtus, par. *filled, stuffed, crowded*
 Difficili-or, us, adj. *more difficult*
 Difficillimus, adj. *most difficult*
 Difficil-is, e, adj. *difficult*
 Difficiliūs, adv. *more difficultly*
 Diffisus, par. *distrusting*
 Diffugio, v. 3. *I fly away, run away*
 Diffundo, v. 3. *I diffuse, spread abroad*
 Diffusus, par. *diffused, spread abroad, scattered*
 Digestus, par. *digested*
 Dign-ans, āntis, par. *vauchasing, deigning, deeming worthy*
 Dignit-as, ātis, f. *Dignity*
 Dignus, adj. *worthy, deserving, fit*
 Dilābor, v. 3. *I slide aside*
 Dilāpus, par. *slip aside*
 Dilāt-io, iōnis, f. *a Delay*
 Dilātus, par. *delayed, put off*
 Diligēter, adv. *diligently*
 Diligēti-a, æ, f. *Diligence*
 Diluvi-um, i, n. *a Flood, Deluge*
 Dmic-ans, āntis, par. *fighting*

Dimicat-io, iōnis, f. *a Skirmish, Battle, Shock*
 Dimicatūrus, par. *about to fight*
 Dimicatus, par. *fought, skirmished*
 Dimico, v. 1. *I fight, skirmish*
 Dimitto, v. 3. *I dismiss, let go, let out, send away*
 Directus, par. *direct, straight, directed*
 Dirēpt-io, iōnis, f. *robbing, pillaging, plundering*
 Dirēptus, par. *robbed, pillaged, plundered, taken away*
 Dirigo, v. 3. *I direct, rule, steer*
 Dirimo, v. 3. *I break off, interrupt*
 Diripi-ens, ēntis, par. *plundering, pillaging, taking away*
 Diripio, v. 3. *I rob, spoil, pluck away*
 Diruo, v. 3. *I break down, overthrow, destroy*
 Dirus, adj. *direful, cursed, cruel*
 Dirutus, par. *broken down, destroyed, overthrown, ruined*
 Discēptus, par. *torn in pieces*
 Discingo, v. 3. *I ungird, undo*
 Disciplin-a, æ, f. *Discipline*
 Disco, v. 3. *I learn*
 Discolor, ōris, adj. *party-coloured, of divers Colours*
 Discōrdi-a, æ, f. *Discord*
 Discrim-en, inis, n. *a Difference, Danger*
 Discurs-ans, āntis, par. *running up and down*
 Discurs-us, ūs, m. *Running up and down*
 Discursus, par. *Discourse*
 Discussus, par. *run up and down*
 Discutio, v. 3. *discussed, discovered*
 Discutō, v. 3. *I discuss, scatter, destroy*
 Dispello, v. 3. *I dispel, drive away*
 Dispersus, par. *dispersed, scattered*
 Displeco, v. 2. *I displease*
 Displicet, v. imp. *it displeaseth*
 Dispono, v. 3. *I dispose, set in order*
 Dispositus, par. *disposed, set in order, ranked, ranged*
 Dissideo, v. 2. *I disagree, differ*
 Dissid-ens, ēntis, par. *disagreeing, differing*
 Dissimul-ans, āntis, par. *disssembling*
 Dissipo, v. 1. *I dissipate, scatter, disperse*
 Dist-ans, āntis, par. *disserving, distant*
 Distinctus, par. *distinct, distinguished, beset, orderly*
 Distractus, par. *drawn asunder, spread throughout, scattered*
 Distraho, v. 3. *I draw asunder, scatter, spread*
 Distributus, par. *distributed, divided, bestowed*

Distríctus, par.	{ bound, divided, drawn, troubled, busied	Dúbíus, adj.	doubtful, dubious
Distringo, v. 3.	I bind, divide	Ducat-us, ús, m.	{ Conduct, Leading, Generalship, Dukedom
Dit-io, iónis, f.	{ Rule, Power, Jurisdiction	Ducénti-æ, a, adj. pl.	two hundred
Diu, adv.	long, a long time	Duco, v. 3.	I lead, marry, account
Diversíssimus, adj.	most different	Duilli-us, i, m.	Duillius
Diversit-as, atis, f.	Diversity, Difference	Dulcéd-o, inis, f.	{ Sweetness, Pleasantness
Diversus, adj.	divers, different	Dulc-is, e, adj.	sweet, pleasant
Dividéndus, par.	to be divided	Dum, adv.	while, whilst
Divido, v. 3.	I divide	Dum-us, i, m.	{ a Bush of Brambles, Thorns, a Grove
Divinitùs, adv.	from God, divinely	Duntáxat, adv.	only, to wit
Divino, v. 1.	I divine, guess, foretell	Duo, æ, o, adj. pl.	two, twain
Divinus, adj.	divine	Duódecim, inv. adj.	twelve
Divis-io, iónis, f.	Division	Dupl-ex, icis, adj.	two-fold, double
Divísus, par.	divided	Dúplico, v. 1.	I double, increase
Diviti-æ, arum, f. pl.	Riches	Dúri-us, i, m.	Durius
Diútinus, adj.	long, continual	Durus, adj.	bard, cruel
Diútiùs, adv.	longer, too long, long ago	Dux, ducis, com.	{ a Guide, Leader, Captain, Commander
Divúlsus, par.	{ rent, pulled asunder, broken	Dyrráchi-um, i, n.	Dyrrachium
Doc-ens, éntis, par.	teaching, informing	E	
Dóceo, v. 2.	I teach, inform		
Doctus, par.	taught, informed	Ebrius, adj.	drunken
Document-um, i, n.	a Document	Eb-ur, oris, n.	Ivory
Dolobéll-a, æ, f.	Dolabella	Eburón-es, um, m. pl.	the Eburones
Dolábr-a, æ, f.	a Pick-axe	Ecce, adv.	lo, see, behold
Dóli-um, i, n.	a Tub, a great Vessel	Edíct-um, i, n.	an Edict, Decree, Proclamation
Dol-or, óris, m.	Grief, Sorrow, Pain	Edíct-us, par.	{ proclaimed, denounced, appointed
Dol-us, i, m.	{ Deceit, Treachery, Device	Editus, par.	{ published, declared, brought forth, born
Dománd-um, i, ger.	subduing, taming	Edóceo, v. 2.	I instruct, inform, teach
Domándus, par.	to be subdued, tamed	Educátus, par.	educated, brought up
Domésticus, adj.	domestic	Educo, v. 1.	I educate, train up
Domícli-um, i, n.	{ a Dwelling-place, Mansion, Abode	Edúco, v. 3.	I bring out, lead out
Dominánd-um i, ger.	ruling, governing	Edúctus, par.	brought out, led out
Dominándus, par.	to be ruled, governed	Efféct-um, i, n.	an Effect
Dómin-ans, antis, par.	ruling, governing	Efféctus, par.	effected, done
Dominát-io, iónis, f.	Dominion, Rule, Authority, Tyranny	Efféct-us, ús, m.	an Effect
Dóminor, v. 1.	I rule, govern	Effér-ens, éntis, par.	lifting up, advancing
Dómin-us, i, m.	a Master, Lord	Efféro, v. irr.	I lift up, advance
Domiti-us, i, m.	Domitius	Efférus, adj.	fierce, cruel, outrageous
Dómitus, par.	subdued, tamed, daunted	Efficáci-or, us, adj.	more effectual
Domn-es, is, m.	Domnes	Effic-ax, ácis, adj.	effectual
Domo, v. 1.	I subdue, tame, daunt	Efficio, v. 3.	{ I effect, fulfill, finish, perform, make up
Dom-us, i, ús, f.	a House	Effágito, v. 1.	{ I desire, crave, ask importunately
Donát-us, par.	{ given, bestowed, presented	Efflo, v. 1.	I blow, breathe out
Donec, adv.	until	Effocándus, par.	to be choked, strangled
Dono, v. 1.	I give, present	Effóssus, par.	dug out of the Ground
Don-um, i, n.	a Gift, Present	Effractus, par.	{ broken down, broken up, dashed out
Dos, dotis, f.	{ a Portion, Dowry, Gift	Effringo, v. 3.	I break up, break open
Drav-us, i, m.	Dravus	Effúndo, v. 3.	I pour out, spill, spend
Drepan-um, i, n.	Drepanum	Effugio, v. 3.	I escape, fly, avoid
Druśianus, adj.	Druśian	Effúsus, par.	poured out, scattered
Druś-us, i, m.	Druśus	Egéri-a, æ, f.	Egeria
Dúbie, adv.	dubiously, doubtfully	Egést-as, átis, f.	Poverty
Dúbito, v. 1.	I doubt, mistrust		Egrégíus,
Dúbí-um, i, n.	a Doubt		Ergo, v

Egrégus, adj. *famous, notable*
 Elángueo, v. 2. *I languish, faint, cool, slake*
 Elápus, par. *escaped, slipped away, departed*
 Elátus, par. *carried out, puffed up, advanced*
 Eléctus, par. *chosen, picked out, elected*
 Elegánti-a, æ, f. *Elegancy, Neatness, Finery*
 Element-um, i, n. *an Element, Rudiment*
 Elephánt-us, i, m. *an Elephant*
 Eleph-as, ántis, m. *I chuse, elect, pick out*
 Eligo, v. 3. *Elis*
 El-is, idis, f. *dash'd out, burst, squeezed, strangled*
 Elísus, par. *Eloquence*
 Eloquenti-a, æ, f. *mocking, deceiving*
 Elúd-ens, éntis, par. *I elude, mock, deceive*
 Elúdo, v. 3. *I flow, run, spread out*
 Emáno, v. 1. *passing over, measuring*
 Eménsus, par. *I swim out, plunge up, pop up*
 Emérge, v. 3. *I shine forth, jump up, rise, start out*
 Emico, v. 1. *eminent, high, standing out*
 Emin-ens, éntis, par. *very eminent, high*
 Eminentíssimus, adj. *I overtop, appear above, stand out*
 Emíneo, v. 2. *I buy, purchase*
 Emo, v. 3. *a Buying, Purchasing*
 Empt-io, íonis, f. *a Buyer, Purchaser*
 Empt-or, óris, m. *lo, behold*
 En, con. *I swim out, escape*
 Enato, v. 1. *sprung up, grown out*
 Enátus, par. *for, truly*
 Enim, con. *truly, verily*
 Enimvero, adv. *Enna*
 Enn-a, æ, f. *a Sword*
 Enf-is, is, m. *I go*
 Eo, v. irr. *the Ephesians*
 Ephési-i, órum, m. pl. *Epiros*
 Ephí-si, i, f. *Epirus*
 Epir-os, i, f. *Epirus*
 Epir-us, i, f. *an Epistle*
 Epístol-a, æ, f. *Banquets, Feasts, Entertainments*
 Epul-æ, árum, f. pl. *feasting*
 Epul-ans, ántis, par. *Epulátus, par.*
 Epulátus, par. *I feast*
 Epulor, v. 1. *a Feast, Treat*
 Epul-um, i, n. *a Horse-man, Knight*
 Equ-es, itis, com. *Equestrian*
 Equést-er, ris, re, adj. *the Horse, Cavalry*
 Equitat-us, ús, m. *I ride*
 Equito, v. 1. *a Horse*
 Equ-us, i, m. *towards*
 Erga, præ. *a Prison*
 Ergástul-um, i, n. *I erect, build up, stir up, advance*
 Erigo, v. 3.

Eríp-io, v. 3. *I take away, snatch, rescue*
 Err-or, óris, m. *an Error, Mistake*
 Erubescénd-um, i, ger. *blushing, being ashamed*
 Erubescéndus, par. *to be ashamed of, to be base, mean*
 Erudit-ix, ícis, f. *Learner, Teacher*
 Erúmpo, v. 3. *I break out*
 Erúpt-io, íonis, f. *an Eruption, Sally, Breaking forth*
 Ery-x, cis, f. *Eryx*
 Erythræ-a, æ, f. *Erythræa*
 Esquilinus, adj. *Esquiline*
 Etrúri-a, æ, f. *Etruria*
 Etrúsc-i, órum, m. pl. *the Tuscans*
 Etrúscus, adj. *Tuscan*
 Etíi, con. *albeit*
 Evádo, v. 3. *I escape, pass, go to, grow up to*
 Evánd-er, ri, m. *Evander*
 Eváneó, v. 2. *I vanish, decay*
 Evanéscó, v. 3. *I vanish, disappear, perish, decay*
 Eubæ-a, æ, f. *Eubæa*
 Euburiát-es, ium, m. pl. *the Euburians*
 Evéllo, v. 3. *to pull away, pluck out*
 Evént-us, ús, m. *an Event, Issue*
 Evérf-io, íonis, f. *Overthrow, Destruction*
 Evérsus, par. *overturned, overthrown, destroyed*
 Evérto, v. 3. *to overthrow, destroy*
 Eumén-es, is, m. *Eumenes*
 Eun-us, i, m. *Eunus*
 Evocat-us, par. *called out*
 Euphrát-es, is, m. *Euphrates*
 Eurip-us, i, m. *Euripus*
 Európ-a, æ, f. *Europe*
 Eur-us, i, m. *the East-wind*
 Exæquo, v. 1. *I make equal, even*
 Exám-en, inis, n. *a Hive, Swarm, Troop*
 Exángu-is, e, adj. *a Swarm of Bees*
 Exángu-is, e, adj. *without Blood, dead, pale*
 Exárdeo, v. 2. *I burn, break out like Fire*
 Exárm-o, v. 1. *I unarm, disarm*
 Excæco, v. 1. *I make blind*
 Excandéscó, v. 3. *I wax hot*
 Excédo, v. 3. *I depart out of*
 Excépt-io, íonis, f. *Exception*
 Excéptus, par. *excepted, received*
 Excidi-um, i, n. *Destruction*
 Excindéndus, par. *to be cut down*
 Excíp-io, v. 3. *I receive, take, succeed*
 Excitans, ántis, par. *exciting, waking, stirring*
 Excito, v. 1. *I excite, awaken, stir*
 Exclúdo, v. 3. *I exclude, shut out*
 Exclúsus, par. *excluded, shut out*

Excólo, v. 3.	{ I garnish, dress, cultivate	Expróbro, v. 1.	{ I upbraid, twit, reproach
Excúbo, v. 1.	I lye out, watch	Expugnát-io, íonis, f. a	Storming
Excúsius, par.	spoken off, sung	Expugnátus, par.	stormed, attacked, conquered
Excútio, v. 3.	{ I shake off, sling out, drive out	Ex-úgno, v. 1.	{ I storm, assault, conquer
Excúti-ens, éntis, par.	{ shaking off, cutting off	Exrúlsus, par.	driven out, expelled
Exémpl-um, i, n.	an Example	Exsto, v. 1.	I appear, stand out
Exéqui-æ, arum, f. pl.	Funeral Solemnities	Exsúpero, v. 1.	I conquer, exceed, surmount
Exéreo, v. 2.	I exercise	Exténd-ens, éntis, par.	extending, stretching out
Exércit-us, ús, m.	an Army	Exténdo, v. 3.	I extend, stretch out
Exércitus, par.	exercised	Exténuo, v. 1.	{ I extenuate, lessen, debase
Exháurio, v. 3.	{ I exhaust, draw out, empty	Exter, adj.	foreign, alien, of another Country
Exi-ens, eúntis, par.	going out	Extérnus, adj.	external, outward, foreign, strange
Exiguus, adj.	small, little	Extérreo, v. 2.	I put in fear, fright
Exilio, v. 4.	I leap out, skip, start	Extértitus, par.	affrighted, terrified
Exili-um, i, n.	Banishment	Extinctus, par.	put out, extinct, dead
Exim-ens, éntis, par.	taking away, exempting	Extinguo, v. 3.	{ I put out, extinguish, kill
Eximius, adj.	great, high, excellent	Ext-a, órum, n. pl.	the Bowels, Intrails
Eximo, v. 3.	I take away, exempt	Extó, v. 1.	{ I stand out, remain, am exsant
Exinde, adv.	{ after that, afterward, from thence	Extórqueo, v. 2.	{ I extort, wring out, force out
Existimo, v. 1.	I think	Extórr-is, e, adj.	exiled, banished
Existo, v. 3.	I exist	Extraordinárius, adj.	extraordinary
Exiti-um, i, n.	Destruction	Extrémus, adj.	{ extreme, last, uttermost, outmost
Exit-us, ús, m.	{ the Event, Issue, Going forth	Exuo, v. 3.	{ I put off, strip, divest
Exóleo, v. 2.	{ I fade, lessen, fall away	Exul, ulis, com.	{ a banished Person, an Exile
Exórno, v. 1.	{ I adorn, garnish, embellish	Exulát-io, ionis, f.	Banishment
Exósus, par.	bating, hateful, bated	Exulo, v. 1.	I am banished
Expáveo, v. 2.	I dread, fear	Exulto, v. 1.	I rejoice, leap, vaunt
Expécto, v. 1.	I expect, wait, tarry	Exútus, par.	{ put off, uncovered, stript
Expedit, v. imp.	it is expedient		
Expedit-io, íonis, f.	Expedition		
Expeditus, par.	{ dispatched, light, unable, quick		
Expéllo, v. 3.	I drive out, expel		
Experiment-um, i, n.	an Experiment		
Expérior, v. 4.	I try, experience		
Experréctus, par.	awakened, stirred up		
Expértus, adj.	expert, skilful		
Expértus, par.	trying, proving		
Expiáturus, par.	{ about to expiate, about to atone		
Expiátus, par.	expiated, atoned		
Expio, v. 1.	I expiate, atone		
Expiro, v. 1.	I expire, breathe out		
Explicó, v. 1.	{ I unfold, display		
Explóro, v. 1.	{ I disentangle, let loose		
Explóro, v. 1.	I explore, spy out, scout		
Explorátus, par.	viewed, spied out, explored		
Expóno, v. 3.	{ I expose, set forth, declare		
Expólitus, par.	exposed, set forth, declared		
Exprimo, v. 3.	I express, press out		

F

Fábi-i, órum, m. pl.	the Fabii
Fábi-us, i, m.	Fabius
Fabrici-us, i, m.	Fabricius
Fábul-a, æ, f.	a Fable
Fabulósus, adj.	fabulous
Fáci-es, ei, f.	a Face, Appearance
Fácilè, adv.	easily
Facili-or, us, adj.	more easy, easier
Fácil-is, e, adj.	easy
Faciliùs, adv.	more easily, too easily
Fácín-us, oris, n.	{ an Exploit, Enterprize, a Wickedness
Fácio, v. 3.	I do, act, make
Fáctio, íonis, f.	a Faction
Fact-um, i, n.	a Deed, Action
Factus, par.	done, made
Facundus, adj.	eloquent
Fæful-æ, arum, f. pl.	Fæsulæ

Falcátus,

Falcátus, par.	<i>booked, crooked</i>	Fer-ox, ócis, adj.	<i>fierce, cruel</i>
Falérnus, adj.	<i>Falernian</i>	Férreus, adj.	<i>of Iron</i>
Falisc-i, órum, m. pl.	<i>the Falisci</i>	Ferr-um, i, n.	<i>Iron, a Sword</i>
Falláci-a, æ, f.	<i>Fallacy, Deceit,</i> <i>Treachery</i>	Férreo, v. 2.	<i>I am hot, rage</i>
Falsò, adv.	<i>falsly</i>	Férus, adj.	<i>wild, barbarous, cruel</i>
Falsus, adj.	<i>false</i>	Fessus, adj.	<i>wearied</i>
Fam-a, æ, f.	<i>Fame, Report</i>	Festinat-ió, iónis, f.	<i>Haste</i>
Fam-es, is, f.	<i>Famine, Hunger</i>	Festino, v. 1.	<i>I hasten</i>
Famili-a, æ, f.	<i>Family</i>	Festus, adj.	<i>festival, merry, joyful</i>
Familiar-is, e, adj.	<i>familiar</i>	Féful-æ, árum, f. pl.	<i>Fesulæ</i>
Famósus, adj.	<i>renowned, famous</i>	Fidél-is, e, adj.	<i>earthen</i>
Fanáticus, adj.	<i>mad, frantick</i>	Fidéli-or, us, adj.	<i>more faithful</i>
Fas, inv.	<i>Justice, right, lawful</i>	Fidelissimus, adj.	<i>very faithful, most faithful</i>
Fasc-is, is, m.	<i>a Bundle of Rods,</i> <i>Faggot</i>	Fidéliter, adv.	<i>faithfully</i>
Fast-i, órum, m. pl.	<i>Fasts, Calendars,</i> <i>Pleading-days</i>	Fidén-as, átis, adj.	<i>of Fidenæ</i>
Fastigi-um, i, n.	<i>the Top, Height</i>	Fidenat-es, ium, m. pl.	<i>the Fidenates</i>
Fast-us, ús, m.	<i>Pride, Disdain</i>	Fid-es, ei, f.	<i>Faith, Truth</i>
Fastus, adj.	<i>lucky, lawful</i>	Fid-es, is, f.	<i>a Pipe, Lute, Fiddle</i>
Fatal-is, æ, adj.	<i>fatal</i>	Fidissimus, adj.	<i>faithfullest, very faithful</i>
Fáteor, v. 2.	<i>I confess</i>	Fidúci-a, æ, f.	<i>Trust, Confidence</i>
Fatigo, v. 1.	<i>I weary, disturb</i>	Figo, v. 3.	<i>I fix, fasten</i>
Fat-um, i, n.	<i>Fate</i>	Fili-a, æ, f.	<i>a Daughter</i>
Fav-ens, éntis, par.	<i>favouring</i>	Fili-us, i, m.	<i>a Son</i>
Fáveo, v. 2.	<i>I favour</i>	Fimbri-a, æ, m.	<i>Fimbria</i>
Fav-or, óris, m.	<i>Favour</i>	Fin-is, is, m.	<i>the End, Boundary,</i> <i>Border</i>
Favorábil-is, e, adj.	<i>favourable</i>	Finitimus, adj.	<i>neighbouring, bordering</i>
Fauft-us, ús, m.	<i>Faustus</i>	Finitus, par.	<i>finished, ended</i>
Faux, faucis, f.	<i>the Jaw, Crops,</i> <i>Streights</i>	Fio, v. def.	<i>I become, am made</i>
Fax, facis, f.	<i>a Torch</i>	Firmo, v. 1.	<i>I strengthen, confirm,</i> <i>establish</i>
Felici-or, us, adj.	<i>happier, more success-ful</i>	Firmus, adj.	<i>firm, steady, sure</i>
Felicit-as, átis, f.	<i>Happiness, Success,</i> <i>happily, successfully</i>	Fístul-a, æ, f.	<i>a Pipe, Whistle</i>
Felicit-er, adv.	<i>more happily, more successfully</i>	Flacc-us, i, m.	<i>Flaccus</i>
Feliciús, adv.	<i>happily, successful</i>	Flágit-ans, ántis, par.	<i>demanding, soliciting</i>
Fel-ix, ícis, adj.	<i>happy, successful</i>	Flagiti-um, i, n.	<i>Wickedness, Villany</i>
Fer-a, æ, f.	<i>a wild Beast</i>	Flágit-o, v. 1.	<i>I demand, solicit</i>
Ferál-is, e, adj.	<i>mournful, dismal,</i> <i>deadly</i>	Flagr-ans, ántis, par.	<i>burning, blazing</i>
Fer-ax, ácis, adj.	<i>fruitful, fertile</i>	Flagro, v. 1.	<i>I burn, blaze</i>
Férbeo, v. 2.	<i>I am hot, burn</i>	Flam-en, iois, n.	<i>a Blast</i>
Fércul-um, i, n.	<i>a Dish, Mors</i>	Flam-en, inis, m.	<i>a Priest</i>
Ferè, adv.	<i>almost, commonly</i>	Flamini-us, i, m.	<i>Flaminius</i>
Fer-ens, éntis, par.	<i>bearing, bringing, en- during</i>	Flamm-a, æ, f.	<i>a Flame</i>
Ferentánus, adj.	<i>Ferentian</i>	Flens, flentis, par.	<i>weeping, bewailing</i>
Ferétrí-us, i, m.	<i>Ferentum's</i>	Flexus, par.	<i>bowled, bended, turned,</i> <i>crooked</i>
Férío, v. 4.	<i>Feretrius</i>	Flex-us, ús, m.	<i>a Bowing, Bending</i>
Férít-as, átis, f.	<i>I strike, hit, knock</i>	Flor-ens, éntis, par.	<i>flourishing</i>
Férít-as, átis, f.	<i>Wildness, Barbarity,</i> <i>Cruelty</i>	Flóreo, v. 2.	<i>I flourish</i>
Fermè, adv.	<i>almost</i>	Flos, floris, m.	<i>a Flower</i>
Fero, v. irr.	<i>I bear, bring, endure</i>	Fluct-us, ús, m.	<i>a Flood</i>
Feróci-a, æ, f.	<i>Fierceness, Cruelty</i>	Flu-ens, éntis, par.	<i>flowing</i>
Feróci-or, us, adj.	<i>fiercer, crueler</i>	Fluént-am, i, n.	<i>a River, Stream</i>
Ferocissimus, adj.	<i>fiercest, cruellest</i>	Flúito, v. 2.	<i>I flow</i>
Feróciter, adv.	<i>fiercely, cruelly</i>	Flum-en, inis, n.	<i>a River</i>
Ferociús, adv.	<i>more fiercely, too cruelly</i>	Fluo, v. 3.	<i>I flow</i>
		Flúvi-us, i, m.	<i>a River</i>
		Fócul-us, i, m.	<i>a Fire-pan, Chasing- dish, a little Fire</i>
			Foc-us,

- Foc-us, i, m. *a Fire, Hearth*
 Fodio, v. 3. *I dig, pierce*
 Fœdè, adv. *shamefully*
 Fœderatus, par. *confederate, allied*
 Fœdi-or, us, adj. *more filthy, shameful*
 Fœdo, v. 1. *I defile, distain*
 Fœd-us, eris, n. *a Covenant, League, Treaty*
 Fœdus, adj. *filthy, base, shameful*
 Fæmin-a, æ, f. *a Woman*
 Fœnerat-or, ôris, m. *an Usurer, Lender*
 Fomént-um, i, n. *warm Medicine*
 Fons, fontis, m. *a Fountain*
 Forem, v. def. *I would be, should be*
 For-es, ium, m. pl. *Doors*
 Form-a, æ, f. *a Form, Shape*
 Fórmî-æ, árum, f. pl. *Formiæ*
 Formidátus, par. *fearful, dreaded*
 Formid-o, inis, f. *Fear, Dread*
 Formidolósus, adj. *dreadful, formidable*
 Fortáste, adv. *perhaps*
 Fortè, adv. *by chance*
 Fórti-or, us, adj. *stronger, braver*
 Fortis, e, adj. *strong, brave*
 Fortissimè, adv. *very valiantly*
 Fortissimus, adj. *strongest, valiantest*
 Fortiter, adv. *stoutly, bravely*
 Fórtitúd-o, inis, f. *Fortitude, Valour*
 Fórtius, adv. *more bravely, stoutly*
 Fórtún-a, æ, f. *Fortune*
 Fortunátus, adj. *fortunate, successful*
 For-um, i, n. *Forum, Market*
 Fóssa, æ, f. *a Ditch, Trench*
 Fóveo, v. 2. *I cherish, nourish, feed,*
 Fractus, par. *broken, discouraged*
 Fræn-um, i, n. *a Bridle, Rein*
 Frágil-is, e, adj. *frail, brittle*
 Frágilit-as, átis, f. *Frailty, Brittleness, Meekness*
 Frag-or, ôris, m. *a Noise, Crash, Crack*
 Frango, v. 3. *I break, bruise, crush*
 Frat-er, ris, m. *a Brother*
 Fratérnit-as, átis, f. *Fraternity, Brother-hood*
 Fraudulentísimus, } *very deceitful*
 adj. *Deceit, Fraud*
 Fr-aus, audis, f. *Fregellæ*
 Fregéll-æ, árum, f. pl. *Fregellæ*
 Fren-um, i, n. *a Bridle, Rein*
 Frequ-ens, éntis, par. *frequent*
 Frequenti-a, æ, f. *Frequency*
 Frequentísimus, adj. *most, very frequent*
 Fret-um, i, n. *a Sea, Straits*
 Fretus, adj. *relying, depending*
 Frigidus, adj. *cold, chill, dull*
 Fr-ons, ontis, f. *the Forehead*
 Fr-ons, ondis, f. *a Leaf, Bough*
 Fruméntor, v. 1. *I provide Corn, for-
rage, purvey*
 Frumént-uin, i, n. *Corn, Provision*
 Fruor, v. 3. *I enjoy*
 Frustra, adv. *in vain*
 Frustrátus, par. *deceiving, frustrating*
 Frustor, v. 1. *I frustrate, disappoint*
 Frux, frugis, f. *Fruit*
 Fug-a, æ, f. *Flight*
 Fugátus, par. *put to flight*
 Fug-ax, ácis, adj. *fugitive, swift for flight*
 Fúgi-ens, éntis, par. *flying*
 Fúgio, v. 3. *I fly, escape, avoid*
 Fugitivár-us, i, m. *a Catcher of the Fu-
gitives*
 Fugitivus, adj. *fugitive*
 Fulg-ens, éntis, par. *shining, glittering*
 Fulm-en, inis, n. *Thunder*
 Fultus, par. *propped, supported, borne up*
 Fúlvi-a, æ, f. *Fulvia*
 Fúlvi-us, i, m. *Fulvius*
 Fum-us, i, m. *Smoke*
 Funál-e, is, n. *a Flambeau*
 Funál-is, e, adj. *belonging to Torches*
 Fundamént-um, i, n. *a Foundation, Ground, Basis*
 Fúnditùs, adv. *wholly, utterly*
 Fundo, v. 3. *I pour out, spread, discomfit*
 Funéstus, adj. *polluted, lamentable, deadly, cruel*
 Fung-ens, éntis, par. *discharging, executing, doing*
 Fun-is, is, f. *a Rope, Cable, Cord*
 Fúrcul-a, æ, f. *a little Fork, a little Pair of Gallows*
 Fur-ens, éntis, par. *raging, blustering*
 Furfidi-us, i, m. *Furfidius*
 Furiál-is, e, adj. *furious, raging*
 Fúrio, v. 1. *I make mad*
 Furiósus, adj. *furious, mad*
 Fúrvi-us, i, m. *Furvius*
 Fur-or, ôris, m. *Fury, Rage, Madness,*
 Furt-um, i, n. *Theft, Steal*
 Fust-is, is, m. *a Club, Staff, Cudgel,*
 Fusus, par. *poured, scattered, routed*
 Futúrus, par. *about to be*
- G
- Gábi-i, órum, m. pl. *the Gabii*
 Gabini-us, i, m. *Gabinus*
 Gad-es, um, f. *Gades, Cadiz*
 Gaditánus, adj. *of Gades*
 Gætul-i, órum, m. pl. *the Gætuli*
 Gætuli-a, æ, f. *Gætulia*
 Gætúlicus, adj. *Gætulian*
 Gále-a, æ, f. *an Helmet*
 Gallæci-a, æ, f. *Gallæcia*
 Gall-i, órum, m. pl. *the Gauls*
 Gállî-a, æ, f. *France, Gaul*
 Gállicus, adj. *Gallick*
 Gallogræci-a, æ, f. *Gallogræcia*

Gallogræc-i,orum, } *the Gallogræci*
 m. pl.
 Ganyméd-es, is, m. *Ganymedes*
 Garamánt-es,um, } *the Garamantes*
 m. pl.
 Gaurán-i órum, m. pl. *the Gaurani*
 Gaur-us, i, m. *Gaurus*
 Geldub-a, æ, f. *Gelduba*
 Géli-us, i, m. *Gellius*
 Gelu, n. *Frost*
 Gémin-i, órum, } *Twins*
 m. pl.
 Gémino, v. 1. *I double, increase*
 Géminus, adj. *double, two*
 Gémít-us, us, m. } *a Groan, Sigh, Howl-*
 } *ing*
 Gemm-a, æ, f. } *a Gem, Jewel, pre-*
 } *cious Stone*
 Gen-er, eri, m. *a Son-in-law*
 Génitus, par. *begotten, born, bred*
 Géni-us, i, m. *a Genius, Angel*
 Gens, gentis, f. } *a Nation, People,*
 } *Tribe, Family*
 Genu, n. *the Knee*
 Genuínus, adj. } *genuine, peculiar, na-*
 } *tural, proper*
 Gen-us, eris, n. } *a Kind, Kindred, Fa-*
 } *mily, Stock*
 Geréndus, par. *to be carried on*
 Ger-ens, éntis, par. } *carrying on, bearing,*
 } *doing*
 Gergóvi-a, æ, f. *Gergovia*
 Germán-i, órum, } *the Germans*
 m. pl.
 Germáni-a, æ, f. *Germany*
 Germánicus, adj. } *German*
 Germánus, adj.
 Gero, v. 3. } *I bear, carry on, con-*
 } *duct, atchieve*
 Geforiac-um, i, n. *Geforiacum*
 Gestus, par. *carried on, borne*
 Glab-er, ri, m. *Glaber*
 Glabri-o, ónis, m. *Glabrio*
 Gláci-es, éi, f. *Ice*
 Gladiát-or, óris, m. } *a Gladiator, Prize-*
 } *fighter*
 Gladiátórius, adj. } *of or belonging to*
 } *Sword-players*
 Gládi-us, i, m. *a Sword*
 Glánci-a, æ, m. *Glancia*
 Gleb-a, æ, f. } *a Glebe, Clod, Lump,*
 } *Land*
 Glóri-a, æ, f. *Glory*
 Glórior, v. 1. *I glory, boast*
 Glorióus, adj. *glorious*
 Gomph-i, órum, m. *Gomphi*
 Gracchánus, adj. *Gracchan*
 Gracch-us, i, m. *Gracchus*
 Grad-us, ús, m. } *a Degree, Step,*
 } *March, Stair*
 Græc-i, órum, m. pl. *the Greeks*
 Græci-a, æ, f. *Greece*

Græculus, adj. *Grecian*
 Græcus, adj. *Greek, Grecian*
 Grand-is, e, adj. *grand, great*
 Grand-o, inis, f. *Hail*
 Gránic-us, i, m. *Granicus*
 Graff-ans, antis, par. *raging, spreading*
 Gráfsátus, par. } *assailing, razing,*
 } *spreading*
 Grassor, v. 1. *I assail, range, spread*
 Gráti-a, æ, f. *Grace, Favour*
 Gráti-æ, arum, f. pl. *Thanks*
 Gratíli-us, i, m. *Gratilius*
 Gratulánd-um, i, ger. *congratulating*
 Gratulándus, par. *to be congratulated*
 Grávidus, adj. *heavy, full*
 Grávi-or, ius, adj. *heavier, more grievous*
 Grav-is, e, adj. *heavy, grievous*
 Grávit-as, átis, f. *Gravity, Weight*
 Grávit-er, adv. *heavily, grievously*
 Grémi-um, i, n. *the Lap, Bosom*
 Gr-ex, egis, m. *a Flock, Herd, Drove*
 Grumént-um, i, n. *Grumentum*
 Gubernácul-um, i, n. *the Rudder, Steerage,*
 } *Government*
 Gubernát-or, óris, m. *a Governor, Steerer*
 Gubernó, v. 1. *I govern, rule*
 Gurg-es, ítis, m. } *Gurges*
 } *a Whirl-pool, Gulph*

H

Habén-a, æ, f. *a Rein*
 Hab-ens, éntis, par. } *having, bolding, ef-*
 } *teeming*
 Hábeo, v. 2. *I have, hold, esteem*
 Hábeor, v. 2. *I seem, am esteemed*
 Hábit-ans, ántis, par. *inhabiting, dwelling*
 Hábito, v. 1. *I inhabit, dwell*
 Hábitúrus, par. *about to have*
 Hábitus, par. *esteemed, deemed*
 Hábitus, ús, m. *Habit, Manner*
 Hástenus, adv. *hitherto, thus far*
 Hádr-i-a, æ, m. *the Adriatick*
 Hadriáticus, adj. *Adriatick*
 Hædu-i,orum, m. pl. *the Hædui*
 Hæm-us, i, m. *Hæmus*
 Hæreditárius, adj. *hereditary*
 Hærédit-as, átis, f. *Heritage*
 Hæreo, v. 2. *I stick, cleave, doubt*
 Hæres, édis, com. *an Heir*
 Haft-a, æ, f. *a Spear, Lance, Pike*
 Haftátus, par. } *armed with Spear,*
 } *Lance, Pike*
 Haud, adv. *not, no*
 Haúrio, v. 4. } *I draw, suck out, sup*
 } *up*
 Haústus, par. } *drawn, sucked out,*
 } *supt up*
 Haust-us, ús, m. *a Draught*
 Hebr-us, i, m. *Hebrus*
 Hedra, æ, f. *Hedra*
 Helvét-i, órum, m. pl. *the Helvetii*
 Herácle-a, æ, f. *Heraclea*

Hercu-

Herculáne-um, i, n. Herculeum
 Herculéi-i, órum, } the Herculeii
 m. pl.
 Hércul-es, is, m. Herclés
 Hercynius, adj. Hercynian
 Herdoni-us, i, m. Herdonius
 Herénni-us, i, m. Herennius
 Hibérn-a, órum, n. pl. Winter-quarters
 Hibérn-ans, ántis, } wintering
 par.
 Hibérno, v. i. to winter
 Hibérnus, adj. of Winter
 Hic, pró. ibis, be
 Hiemo, v. i. I winter
 Hiémpf-al, alis, m. Hiempsal
 Hié-ms, mis, f. the Winter
 Hiér-o, ótis, m. Hiero
 Hierosólym-a, æ, f. Jerusalem
 Hispan-i, órum, } the Spaniards
 m. pl.
 Hispani-a, æ, f. Spain
 Hispaniéf-is, e, adj. Spanish
 Hispanus, adj. Spanish
 Hom-o, inis, m. a Man
 Hon-ór, ótis, m. Honour
 Horáti-us, i, m. Horace
 Horréndus, par. dreadful, horrible
 Horribil-is, e, adj. horrible
 Horríf-ico, v. i. } I frighten, make to
 tremble
 Horr-or, óris, m. Horrour
 Hort-ans, ántis, par. exhorting, persuading
 Hortor, v. 3. I exhort, persuade
 Hospitáli-or, us, } more hospitable, kinder,
 adj. more friendly
 Hospiti-um, i, n. } an Inn, Lodging, Hos-
 pital
 Hospiti-um, i, n. } Friendship, Enter-
 tainment
 Hósti-a, æ, f. a Sacrifice
 Hósticus, adj. belonging to the Enemy
 Hóstil-is, e, adj. hostile
 Hóstili-us, i, m. Hostilius
 Hóst-is, is, com. an Enemy
 Huc, adv. hither
 Hucúsqe, adv. hitherto
 Humánus, adj. humane
 Hum-ens, éntis, adj. moist, wet, watery
 Húmer-us, i, m. a Shoulder
 Hum-or, óris, m. Humour, Moisture
 Hum-us, i, f. the Ground
 Hybérn-a, órum, } Winter-quarters
 n. pl.
 Hybérn-ans, ántis, } wintering
 par.
 Hybérno, v. i. I winter
 Hypsæ-us, i, m. Hypsæus
 Hyrcáus, adj. Hyrcanian

I

Iáceo, v. 2. I lie
 Jáctat-is, iónis, f. boasting, tossing

Jáctátus, par. tossed, thrown
 Jácto, v. 1. } I toss, shake, throw,
 boast of
 Jáctus, par. thrown, cast, tossed
 Jáct-us, ús, m. a Throw
 Jáculátus, par. darting
 Jácul-um, i, n. a Dart
 Janicul-um, i, n. Janiculum
 Januári-us, i, m. January
 Jan-us, i, m. Janus
 Ib-er, éri, m. } Iber
 an Iberian
 Ibéri-a, æ, f. Iberia
 Ibi, adv. there
 Íctus, par. struck
 Íct-us, ús, m. a Stroke, Blow
 Idem, prep. the same
 Idcò, adv. therefore
 Idóneus, adj. fit, meet, proper
 Id-us, m. pl. the Ides
 Ignávi-a, æ, f. } Cowardliness, Slug-
 gishness
 Ignávus, adj. cowardly, sluggish
 Ign-is, is, m. Fire, Vigour
 Ignóbil-is, e, adj. ignoble, mean, vile
 Ignomíni-a, æ, f. Ignominy, Disgrace
 Ignósc-o, v. 3. I forgive, pardon
 Ignótus, par. unknown
 Ilér-d-a, æ, f. Ilerda
 Illatútus, par. about to bring
 Illátus, par. brought in
 Illic, adv. there
 Illic, adv. thence
 Illústri-or, us, adj. more illustrious
 Illústr-is, e, adj. illustrious
 Illústro, v. i. } I illustrate, brighten,
 make clear, famous
 Illyric-um, i, n. Illyricum
 Illyricus, adj. Illyrian
 Illyri-i, órum, m. pl. the Illyrians
 Illyrius, adj. Illyrian
 Imaginárius, adj. imaginary
 Imág-o, inis, f. an Image
 Imb-er, ris, m. a Shower, Rain
 Imbuo, v. 3. I induce, season
 Imbúus, par. } induced, seasoned,
 moistened
 Imitát-io, iónis, f. Imitation
 Imitát-or, óris, m. an Imitator
 Imitátus, par. imitating
 Ímitor, v. i. I imitate
 Immán-is, e, adj. cruel, outrageous, huge
 Immanissimus, } cruellest, biggest, most,
 adj. very outrageous
 Immánit-as, átis, f. } Cruelty, Fierceness,
 Hugeness
 Immáni-or, us, adj. cruel, fiercer, larger
 Immatúrus, adj. unripe, immature
 Immem-ór, óris, adj. unmindful, forgetful
 Imménsus, adj. } immense, immeasur-
 able, huge, vast
 Immérit-, adv. undeservedly
 Immin-ens, } Immin-ens,

Immin-ens, éntis, par.	imminent, approaching	Incendo, v. 3.	I kindle, inflame, incense
Immíneo, v. 2.	I approach	Incéndi-um, i, n.	Burning, Fire, Flame
Imminútus, par.	diminished, lessened	Incénsus, par.	set on fire, inflamed, incensed
Immissus, par.	sent in, let in	Incéptus, par.	begun, enterprized
Immitto, v. 3.	I send in, let in	Inchoátus, par.	begun, imperfect
Immò, adv.	yes, yea	Incido, v. 3.	I fall into, besall
Immolátus, par.	sacrificed, offered	Incipio, v. 3.	I begin, enterprize
Immolor, v. 1.	I sacrifice, offer	Incitánd-um, i, ger.	inciting, stirring up
Immortalis, e, adj.	immortal	Incitándus, par.	to be incited, stirred up
Immortalit-as, átis, f.	Immortality	Incit-ans, ántis, par.	inciting, stirring up
Immórtuus, par.	died upon	Incitatíssimus, adj.	very much moved, stirred
Immún-is, e, adj.	exempt, free	Incitátus, par.	incited, stirred up
Imò, adv.	yes, yea	Incivíli-or, us, adj.	more uncivil, rude, unpolished
Imp-ar, aris, adj.	unequal	Incivílius, adv.	more uncivilly, rudely
Impáti-ens, éntis, adj.	impatient	Inclinátus, par.	inclined, impaired
Impéllo, v. 3.	I drive, thrust, push on	Inclino, v. 1.	I incline, bend down
Imperát-or, óris, m.	an Emperor	Includo, v. 3.	I include, inclose, shut up
Imperatórius, adj.	imperial	Inclúsus, par.	included, inclosed, shut up
Imperáturus, par.	about to command, govern	Inclutus, adj.	famous, renowned
Impérito, v. 1.	I command, govern	Incógnitus, par.	unknown, strange
Impéri-um, i, n.	Empire, Government	Incol-a, æ, com.	an Inhabitant
Impero, v. 1.	I command, govern	Incolénd-um, i, ger.	inhabiting, dwelling
Impetro, v. 1.	I obtain	Incoléndus, par.	to be inhabited
Impet-us, ús, m.	Force, Shock	Incolo, v. 3.	I inhabit, dwell
Impíger, adj.	diligent, swift, active, courageous	Incolum-is, e, adj.	safe, sound, entire
Impigrè, adj.	diligently, swiftly, courageously	Incónditus, par.	unpolished, rude
Impingo, v. 3.	I push on, against	Inconspicius, adj.	not remarkable
Impius, adj.	impious, wicked	Incredibil-is, e, adj.	incredible
Impleo, v. 2.	I fill up, accomplish	Incremátus, par.	burned
Implicátus, par.	entangled, wrapped together	Increp-ans, ántis, par.	chiding, blaming
Implicitus, par.	entangled, wrapped together	Increpo, v. 1.	I chide, rebuke, blame
Implico, v. 1.	I entangle, wrap together	Incruentus, adj.	unbloody
Implo-ans, ántis, par.	imploping, requesting	Incub-ans, ántis, par.	lying upon, hanging upon
Impóno, v. 3.	I impose, put upon, deceive	Incubo, v. 1.	I lie, sit upon, watch for
Importúnit-as, átis, f.	Importunity	Incumbo, v. 3.	I lie, rely upon, watch for
Importúnus, adj.	importunate, troublesome, unreasonable	Incúrró, v. 3.	I incur, run against, encounter
Impósitus, par.	put in, set upon, imposed	Incúrs-io, iónis, f.	Incur sion, Inroad
Impoténti-a, æ, f.	Impotence, Weakness	Incútió, v. 3.	I strike into, dash upon
Improbis, adj.	wicked, mischievous	Indág-o, inis, f.	a Search, Net, Toil
Impróvidus, adj.	improvident, unbeciful	Indè, adv.	thence, then, next
Improvísò, adv.	unexpectedly	Ind-i, órum, m. pl.	the Indians
Improvísus	unforeseen, unprovided, unexpected	Ind-us, i, m.	an Indian
Impúnè, adv.	unpunished, without revenge	Indici-um, i, n.	Discovery, Token, Evidence
Impúrus, adj.	impure, filthy	Indico, v. 1.	I discover, disclose, tell
Impúto, v. 1.	I impute, ascribe, charge	Indico, v. 3.	I denounce, declare
Inaccéssus, par.	inaccessible	Indict-io, iónis, f.	a Tax, Impost
Ináguro, v. 1.	I guess, divine, dedicate, consecrate	Indigen-a, æ, com.	a Native
Inaléscó, v. 3.	I grow bot, fierce	Indign-ans, ántis, par.	disdaining, angry
Inacúti-or, us, adj.	more unwary, heedless	Indigni-or, us, adj.	more unworthy
Inacdo, v. 3.	I go, walk, march		

Indignus, adv.	more unworthily	Ingratissimus, adj.	most, very ungrateful, very disagreeable
Indignor, v. 1.	I disdain, scorn, am angry	Ingratus, adj.	ungrateful, disagreeable
Indignus, adj.	unworthy, unfit	Ingrédior, v. 3.	I enter, go in
Inditus, par.	put upon, placed on	Ingréssus, par.	entering, going in
Indol-es, is, f.	a Disposition	Ingréssus, us, m.	Entry, Entrance
Indómitus, par.	invincible, not to be tamed	Ingru ens, éntis, par.	rustling in with force
Induciomár-us, i, m.	Induciomarus	Inhærens, éntis, par.	sticking, cleaving
Indúctus, par.	induced, brought in	Inhæreo, v. 2.	I stick, cleave
Indúlg-ens, éntis, par.	indulging, kind	Inhi-ans, ántis, par.	gaping upon, coveting
Indulgenter, adv.	gently, kindly, fondly	Inhibeo, v. 2.	I hold in, keep back, stop, stay
Indúlgeo, v. 2.	I indulge, grant	Inhio, v. 1.	I gape upon, covet
Induo, v. 3.	I put on, wear, endue	Inhonorátus, par.	not honoured
Indústri-a, æ, f.	Industry, Diligence	Injéctus, par.	cast in, thrown upon
Indústrië, adv.	industriously	Injicio, v. 3.	I cast in, throw in
Indútus, par.	put on, arrayed, endued	Inimic-us, i, m.	an Enemy, Foe
Inéquito, v. 1.	I ride upon	Inimicus, adj.	unfriendly, unkind
Inerm-is, e, adj.	unarmed	Iniquè, adv.	unjustly, unequally
Iners, inértis, adj.	filly, idle, dull	Iniquus, adj.	unjust, unequal
Inérti-a, æ, f.	Laziness, Dulness	Iníti-um, i, n.	Beginning
Inescátus, par.	fed, fattened	Injúri-a, æ, f.	Injury, Affront
Inexpíabil-is, e, adj.	inexpiable, irreconcilable	Injústi-or, us, adj.	more unjust
Inexpugnábil-is, e, adj.	impregnable	Injústus, adj.	unjust, wrongful
Infam-is, e, adj.	infamous, unlucky	Innixus, par.	leaning upon, relying upon
Infans, ántis, com.	an Infant	Innoc-ens, éntis, adj.	innocent
Infánti-a, æ, f.	Infancy	Innoxius, adj.	
Infelicit-as, ántis, f.	Infelicity	Inópi-a, æ, f.	Want, Poverty
Infel-ix, ícis, adj.	unhappy	Inopinánter, adv.	suddenly, unawares
Infer-ens, éntis, par.	bringing in	Inopinántus, par.	unexpected, sudden
Inferi, órum, m. pl.	those below, Hell	Inops, inopis, adj.	poor, needy, helpless
Inferi-æ, árum, f. pl.	Sacrifices for the Dead	Inprimis, adv.	first of all
Inferi-or, us, adj.	inferior, lower	Inquam, v. def.	I say
Infero, v. irr.	I bring in, infer	Inquiétus, par.	
Inferus, adj.	below, of Hell	Inquiétus, adj.	unquiet, restless
Infesti-or, us, adj.	more troublesome	Inquino, v. 1.	I defile, stain, disparage
Infestiùs, adv.	more dangerously	Infáni-a, æ, f.	Madness, Outrageousness
Infestus, adj.	troublesome, spiteful	Infánus, adj.	mad, wild
Infici-ans, ántis, par.	denying	Inscript-io, íonis, f.	Inscription
Inficio, v. 3.	I stain, infect, colour, corrupt	Insector, v. 1.	I pursue, rail at
Infimus, adj.	lowest, meanest, basest	Inseñsus, par.	beset, blocked up
Inflammát-io, íonis, f.	Inflammation	Insid-ens, éntis, par.	sitting on, lighting on
Inflátus, par.	blown up, puffed up	Inideo, v. 2.	I sit upon, rest on
Influo, v. 3.	I flow into, run into	Insid-i-æ, árum, f. pl.	Snares, Ambush
Infórm-is, e, adj.	rude, ugly, misshapen	Insign-e, is, n.	Ensign, Coat of Arms
Infráctus, par.	broken, discouraged	Insigni-or, us, adj.	more remarkable
Inful-a, æ, f.	a Mitre, Turbant	Insigniùs, adv.	more remarkably
Infúndo, v. 3.	I pour in, infuse	Insignis, e, adj.	remarkable, famous
Infúsus, par.	infused, poured in	Insimul, adv.	together
Ingánn-i, órum, m. pl.	the Inganni	Insolénter, adv.	insolently, not usually
Ingemisco, v. 3.	I groan, mourn, grieve	Insolénti-a, æ, f.	Insolence, Pride
Ingéni-um, i, n.	the Ingine, Wit, Temper	Inspicio, v. 3.	I inspect, look into, consider
Ing-ens, éntis, adj.	great	Inspir-ans, ántis, par.	inspiring, breathing
Ingénuus, adj.	free-born, ingenuous	Inst-ans, ántis, par.	instant, pressing on, approaching
Ingéñtus, par.	carried, thrown upon, heaped upon	Instar, inv.	the Resemblance, Likeness
Inglorius, adj.	inglorious		Instinct-us,

Instinct-us, ūs, m. { *instinct, inward stir-
ring*
 Instinctus, par. { *inwardly moved, stir-
red up*
 Insto, v. i. { *I urge, press, persist
in, approach*
 Instruo, v. 3. { *I instruct, prepare, set
in order*
 Insubr-es, ium, m. pl. { *the Insubres*
 Insul-a, æ, f. { *an Island*
 Insultat-io, iōnis, f. { *a Leaping up, Insult-
ing*
 Insultatus, par. { *insulted*
 Insulto, v. i. { *I insult*
 Insum, v. irr. { *I am in*
 Insuper, adv. { *moreover, above, over,
on*
 Insurgo, v. 3. { *I rise against*
 Intactus, par. { *untouched*
 Integer, adj. { *entire, whole*
 Integratus, par. { *renewed, restored*
 Integrit-as, atis, f. { *Integrity*
 Intellectus, par. { *understood*
 Intelligo, v. 3. { *I understand*
 Intent-io, iōnis, f. { *Intention*
 Intentus, adj. { *intent, attentive*
 Interamni-um, i, n. { *Interamnium*
 Intercéd-ens, éntis, par. { *interceeding*
 Intercédo, v. 3. { *I interceed*
 Intercéptus, par. { *intercepted*
 Intercipio, v. 3. { *I intercept*
 Interclúdo, v. 3. { *I shut in, inclose, shut
up, stop*
 Interclúsus, par. { *shut up, inclosed, stoppt
about to forbid, probi-
bit*
 Interdicturus, par. { *in the day time*
 Interdiu, adv. { *killed, slain*
 Interéptus, par. { *I die, perish*
 Intéreo, v. irr. { *it concerns*
 Intereft, v. imp. { *killed, slain*
 Interfécus, par. { *killing, slaying*
 Interficiénd-um, i, ger. { *to be killed, slain*
 Interficiendus, par. { *I kill, slay*
 Interficio, v. 3. { *flowing through*
 Interflu-ens, éntis, par. { *mean while*
 Interim, adv. { *Death, Ruin*
 Interit-us, ūs, m. { *Intermission*
 Intermissio, iōnis, f. { *intermitted*
 Intermissus, par. { *Slaughter, Carnage*
 Internéc-io, iōnis, f. { *I i terpose, put be-
tween, mix*
 Interpono, v. 3. { *undaunted, fearless*
 Intérritus, par. { *asking*
 Interrog-ans, ántis, par. { *asked*
 Interrogatus, par. { *I am among, between*
 Intersum, v. irr. { *intervening*
 Intervéni-ens, éntis, par. { *intervening*

Intervénio, v. 4. { *I intervene*
 Intestinus, adj. { *inward, intestine*
 Intoleránti-or, us, adj. { *more intolerable*
 Intremo, v. 3. { *I tremble, shiver*
 Intro, v. i. { *I enter*
 Introeo, v. irr. { *I enter, go in*
 Invadénd-um, i, ger. { *invading*
 Invadendus, par. { *to be invaded*
 Invádo, v. 3. { *Invade, attack, seize*
 Inválidus, adj. { *feeble, weak, sickly*
 Invéctus, par. { *carried in, brought in*
 Invehor, v. 3. { *I carry, bear, bring in*
 Invehor, v. 3. { *I inveigh against*
 Invénio, v. 4. { *I find, invent*
 Inventus, par. { *found, invented*
 Invicem, adv. { *by turns*
 Invíctus, par. { *invincible*
 Invid-ens, éntis, par. { *envying, bating*
 Invidi-a, æ, f. { *Envy, Spite*
 Invisus, par. { *unseen, hated, hateful*
 Invit-ens, ántis, par. { *inviting*
 Invito, v. i. { *I invite*
 Invitus, adj. { *unwilling*
 Invius, adj. { *unpassable*
 Inúltus, par. { *unrevenged*
 Inundat-io, iōnis, f. { *an Inundation, Deluge*
 Inúndo, v. i. { *I overflow*
 Invólvo, v. 3. { *I involve*
 Inusitatus, par. { *unusual, strange*
 Iónius, adj. { *Ionian*
 Ir-a, æ, f. { *Anger, Wrath*
 Irrepto, v. 3. { *I creep in, get in*
 Irrideo, v. 2. { *I mock, scoff*
 Irrigo, v. i. { *I water, moisten, be-
dew*
 Irrisus, par. { *mocked, scoffed*
 Irritus, adj. { *vain, void, of none
effect*
 Irrúpt-io, iōnis, f. { *Irruption*
 Is, ea, id, pro. { *that*
 Isar-a, æ, f. { *Isara*
 Isáuric-us, i, m. { *Isauricus*
 Isaur-us, i, f. { *Isaurus*
 Isidor-us, i, m. { *Isidorus*
 Ist-e, a, ud, pro. { *that*
 Ist-er, ri, m. { *Ister*
 Isthm-us, i, m. { *an Isthmus*
 Ist-i, órum, m. pl. { *the Istri*
 Istri-a, æ, f. { *Istria*
 Itali-a, æ, f. { *Italy*
 Itálicus, adj. { *Italic, Italian*
 Item, adv. { *also, likewise*
 Iter, itineris, n. { *a Journey, March*
 Iterum, adv. { *again*
 Jub-a, æ, f. { *Juba*
 Jub-ens, éntis, par. { *commanding, ordering*
 Júbeo, v. 2. { *I command, order*
 Judæ-i, órum, m. pl. { *the Jews*
 Judicatus, par. { *judged*
 Júdico, v. i. { *I judge*
 Judiciarius, adj. { *judiciary*
 Judici-um, i, n. { *Judgment*

Júgulo, v. i.	<i>I kill, stab</i>
Júgul-um, i, n.	<i>the Neck</i>
Júgul-us, i, m.	
Jug-um, i, n.	<i>a Yoke, Mountain, Top</i>
Jugúrth-a, æ, m.	Jugurtha
Jugurthinus, adj.	Jugurthine
Júli-a, æ, f.	Julia
Júli-us, i, m.	Julius
Júl-us, i, m.	Julus
Junctus, par.	<i>joined</i>
Jungendus, par.	<i>to be joined</i>
Jungo, v. 3.	<i>I join</i>
Júni-or, us, adj.	<i>younger</i>
Júpiter, Jovis, m.	Jupiter
Juro, v. i.	<i>I swear</i>
Jus, juris, n.	<i>Right, Justice</i>
Jusurandum, n.	<i>an Oath</i>
Juss-us, ús, m.	<i>a Command</i>
Jussus, par.	<i>commanded</i>
Justissimè, adv.	<i>most, very justly</i>
Justissimus, adj.	<i>justest, very just</i>
Justiti-a, æ, f.	<i>Justice</i>
Justus, adj.	<i>just</i>
Juturna-a, æ, f.	Juturna
Juvand-um, i, ger.	<i>helping, aiding</i>
Juvandus, par.	<i>to be helped, aided</i>
Júven-is, is, com.	<i>a young Man, a young Woman</i>
Juventi-us, i, m.	Juventus
Juvent-a, æ, f.	<i>Youth</i>
Juvent-as, æ, f.	
Juvent-us, útis, f.	<i>I help, delight</i>
Juvo, v. i.	
Juxta, præ.	<i>near, hand-by</i>
Juxta, adv.	

L.	
Labefacto, v. i.	<i>I weaken, ruin</i>
Labién-us, i, m.	Labienus
Lab-or, óris, m.	Labour
Labóro, v. i.	<i>I labour, endeavour</i>
Lacedæm-on, ónis, f.	Lacedæmon
Lacedæmoni-i,	<i>the Lacedæmonians</i>
órum, pl.	
Lacer, adj.	<i>torn, rent</i>
Laceratus, par.	
Lácero, v. i.	<i>I tear, rend</i>
Lacért-us, i, m.	<i>an Arm, Wrist</i>
Lacést-ens, éntis, par.	<i>provoking</i>
Lacéstò, v. 3.	<i>I provoke, stir up</i>
Lac-o, ónis, m.	<i>a Lacedæmonian</i>
Lacón-es, um, m. pl.	<i>the Lacedæmonians</i>
Lacrym-a, æ, f.	<i>a Tear</i>
Lac-us, ús, m.	<i>a Lake</i>
Lætus, adj.	<i>glad, joyful</i>
Lævin-us, i, m.	Lævinus
Lævus, adj.	<i>on the left, unlucky</i>
Lamponi-us, i, m.	Lamponius
Lance-a, æ, f.	<i>a Lance, Spear</i>
Lanci-a, æ, f.	Lancia
Laniatus, par.	<i>torn, rent</i>
Lapidat-io, íonis, f.	<i>a hurling of Stones</i>

Lápido, v. i.	<i>I stone, hurl Stones</i>
Lap-is, idis, m.	<i>I stone to death</i>
Laplo, v. i.	<i>a Stone</i>
Lapso, v. i.	<i>I slip, trip</i>
Lapsus, par.	<i>fallen, tript, slipped</i>
Lar, laris, m.	<i>a Hearth, House</i>
Lar-es, ium, m. pl.	<i>the Household-gods</i>
Largit-io, íonis, f.	<i>Bountifulness</i>
La-rs, ris, m.	Lars
Lassus, adj.	<i>wearied, tired</i>
Lasthen-es, æ, m.	<i>Lasthenes</i>
Lasthen-es, is, m.	
Latè, adv.	<i>wide, far</i>
Látebr-æ, árum, f. pl.	<i>Lurking-places</i>
Lat-ens, éntis, par.	<i>lurking, absconding</i>
Láteo, v. 2.	<i>I lurk, abscond</i>
Latifundi-um, i, n.	<i>a great Estate, Common</i>
Latínè, adv.	<i>in Latin</i>
Latin-i, órum, m. pl.	<i>the Latines</i>
Latinus, adj.	<i>Latin</i>
Láti-or, us, adj.	<i>wider, broader</i>
Latissimus, adj.	<i>widest, broadest</i>
Láti-um, i, n.	Latium
Látius, adv.	<i>wider, further</i>
Latr-o, ónis, com.	<i>a Thief, Robber</i>
Latrócinor, v. i.	<i>I rob</i>
Latrócini-um, i, n.	<i>Robbery</i>
Lat-us, eris, n.	<i>the Side</i>
Latus, adj.	<i>broad, wide</i>
Laudo, v. i.	<i>I praise</i>
Lavini-um, i, n.	Lavinium
Laureátus, adj.	<i>crowned with Laurel</i>
Laur-o, ónis, m.	Lauro
Laur-us, ús, f.	<i>a Laurel</i>
Laus, laudis, f.	<i>Praise</i>
Laxo, v. i.	<i>I loose, slacken</i>
Léctul-us, i, m.	<i>a little Bed</i>
Léct-us, i, m.	<i>a Bed</i>
Léctus, par.	<i>read, gathered</i>
Legát-io, íonis, f.	<i>an Embassy</i>
Legát-us, i, m.	<i>a Legate, Ambassador</i>
Legátus, par.	<i>a Lieutenant</i>
Lég-io, íonis, f.	<i>appointed, assigned</i>
Legitimus, adj.	<i>a Legion</i>
Lego, v. i.	<i>I read, choose, cruize</i>
Lego, v. 3.	<i>I send an Embassy, dispatch, send away</i>
Léniter, adv.	<i>I read, choose, cruize</i>
Léntul-us, i, m.	<i>mildly, gently</i>
Léonid-as, æ, m.	Lentulus
Lépid-us, i, m.	Leonidas
Lernæus, adj.	Lepidas
Lest-os, i, f.	Lernæan
Leuc-as, adis, f.	Leibes
Leucat-es, æ, m.	Leucas
Levin-us, i, m.	Leucates
Lev-is, e, adj.	Levinus
Léviter adv.	<i>light</i>
Levo, v. i.	<i>lightly</i>
	<i>I ease, lighten, deliver</i>

Lex, legis, f. *a Law*
 Liban-us Libanus *a little Book*
 Libell-us, i, m. *a little Book*
 Lib-ens, éntis, par. *willling*
 Libénti-or, us, adj. *more willing*
 Libéntius, adv. *more willingly*
 Lib-er, ri, m. *a Book*
 Liber, adj. *free*
 Lib-er, eri, m. *Liber, Bacchus*
 Liberáliter, adv. *liberally, freely*
 Liberátus, par. *freed, delivered*
 Liber-i, órum, m. pl. *Children*
 Libero, v. i. *I free, deliver*
 Libert-as, átis, f. *Liberty*
 Libet, v. imp. *it pleaseth*
 Libid-o, inis, f. *Lust, Ambition*
 Lib-o, ónis, m. *Libo*
 Libúrn-i, órum, m. pl. *the Liburni*
 Libúrnus, adj. *Liburnian*
 Libycus, adj. *Libycan*
 Licénti-a, æ, f. *Licence, Liberty*
 Licet, v. imp. *it is lawful*
 Licet, con. *alibo*
 Licini-us, i, m. *Licinius*
 Liét-or, óris, m. *a Serjeant*
 Liétorius, adj. *Lictorian*
 Ligur, adj. *Ligurian*
 Ligur-es, um, m. pl. *the Ligures*
 Lig-ur, uris, com. *a Ligurian*
 Ligústicus, adj. *Ligustick*
 Lilybæ-um, i, n. *Lilybæum*
 Lim-en, inis, n. *a Threshold, Door*
 Lim-us, i, m. *Slime, Mud*
 Lingua, æ, f. *a Tongue, Language*
 Lipar-æ, f. pl. *Liparæ*
 Liquet, v. imp. *it appears*
 Liquidus, adj. *melted, liquid*
 Lir-is, is, m. *Liris*
 Liter-a, æ, f. *a Letter*
 Lito, v. i. *I sacrifice, atone*
 Litt-ur, oris, n. *the Shore*
 Livi-us, i, m. *Livy*
 Loc-us, i, m. *a Place*
 Longè, adv. *far*
 Longinquitas, átis, f. *Length*
 Longin-us, i, m. *Longinus*
 Longi-or, us, adj. *longer*
 Longissimè, adv. *very far*
 Longissimus, adj. *the longest, farthest*
 Loquor, v. 3. *I speak*
 Loric-a, æ, f. *a Coat of Mail*
 Lucán-i, órum, m. pl. *the Lucani*
 Lucáni-a, æ, f. *Lucania*
 Lucánus, i, m. *Lucan*
 Lucánus, adj. *Lucanian*
 Lucérn-a, æ, f. *a Lamp, Torch*
 Lúci-us, i, m. *Lucius*
 Lucréti-a, æ, f. *Lucretia*
 Lucrin-us, i, m. *Lucrinus*
 Luctátus, par. *wrestled, struggled*
 Luctuósus, adj. *mournful, pitiful*
 Lucull-us, i, m. *Lucullus*

Luc-us, i, m. *a Grove*
 Ludibri-um, i, n. *a Sport, Jest, Joke*
 Ludibúndus, par. *sportive, playfome*
 Ludificor, v. i. *I sport, deceive, mock, baffle*
 Ludimagist-er, ri, m. *a School-master*
 Lud-us, i, m. *a Play, School*
 Lum-en, inis, n. *Light*
 Lun-a, æ, f. *the Moon*
 Lup-a, æ, f. *Lupa*
 Lufitán-i, órum, m. pl. *a She-wolf*
 Lufitán-i, órum, m. pl. *the Lufitani*
 Lustrát-io, íonis, f. *a Viewing, Purgings by Sacrifice*
 Lustrátus, par. *surye'd, purified*
 Lutáti-us, i, m. *Lutatius*
 Lut-um, i, n. *Clay, Dirt*
 Lux, lucis, f. *Light*
 Luxúri-a, æ, f. *Luxury*
 Luxúrior, v. i. *I abound, grow wanton*
 Lux-us, ús, m. *Luxury*
 Lyfimáchi-a, æ, f. *Lyfimachia*

M

Máced-on, ónis, f. *Macedon*
 Macé-d-o, onis, m. *Macedonian*
 Macédon-es, um, m. pl. *the Macedonians*
 Macedóni-a, æ, f. *Macedonia*
 Macedónicus, adj. *Macedonian*
 Mácro, v. i. *I make lean*
 Máchin-a, æ, f. *a Machine, Engine*
 Macr-a, æ, f. *Macra*
 Macstè, adv. *mightily, greatly*
 Mácto, v. i. *I sacrifice, kill*
 Mádeo, v. 2. *I am wet, moist*
 Mæánd-er, ri, m. *Meander*
 Mæándr-us, i, m. *Meandrus*
 Mæli-us, i, m. *Mælius*
 Mæot-is, is, m. *Mæotis*
 Magis, adv. *more*
 Magist-er, ri, m. *a Master*
 Magistrát-us, ús, m. *a Magistrate, Magistracy*
 Magnánimit-as, átis, f. *Magnanimity*
 Magnificè, adv. *magnificently*
 Magníficus, adj. *magnificent*
 Magnitúd-o, inis, f. *Magnitude*
 Magnus, adj. *great*
 Maiést-as, átis, f. *Majesty*
 Mai-or, us, adj. *greater*
 Maiór-es, um, m. pl. *Elders, Forefathers, Ancients*
 Malè, adv. *badly, unfortunately*
 Máleus, adj. *Malean*
 Malo, v. irr. *I chuse rather*
 Mal-um, i, n. *an Evil*
 Malus, adj. *an Apple*
 Mal-us, i, m. *evil, bad*
 Mamili-us, i, m. *a Mast*
 Mamili-us, i, m. *Mamilius*

Manci-

Mancinānus, adj.	Mancinus's	Médi-um, i, n.	a Mean, Middle
Mancin-us, i, m.	Mancinus	Médius, adj.	middle
Mancipi-um, i, n.	a Slave	Medúll-us, i, m.	Marrow
Mandátum, i, n.	a Command, Commis- sion	Megár-a, æ, f.	Megara
Mandátus, par.	commanded, committed	Méli-or, us, adj.	better
Mando, v. I.	I command, charge, commit	Mélius, adv.	better
Manè, adv.	in the Morning	Membr-um, i, n.	a Member
Máneo, v. 2.	I abide, stay, remain	Mémini, v. def.	I remember
Man-es, ium, m. pl.	the Ghosts below	Mémmi-us, i, m.	Memmius
Manifesti-or, us, adj.	more manifest	Memor, adj.	mindful
Manifesto, v. I.	I manifest	Memorábil-is, e, adj.	memorable
Manifestus, adj.	manifest	Memorándus, par.	to be mentioned
Manili-us, i, m.	Manilius	Memóri-a, æ, f.	Memory
Mánli-us, i, m.	Manlius	Mémoro, v. I.	I mention
Mánni-us, i, m.	Mannius	Menéni-us, i, m.	Menenius
Mano, v. I.	I flow	Mens, mentis, f.	the Mind
Manúbi-æ, f. pl.	Spoils	Mens-a, æ, f.	a Table
Man-us, ús, f.	a Hand, Band	Mens-is, is, m.	a Month
Marcellin-us, i, m.	Marcellinus	Mensúr-a, æ, f.	a Measure
Marcell-us, i, m.	Marcellus	Mercenarius, adj.	mercenary
Márci-us, i, m.	Marcus	Merc-es, édis, f.	a Reward
Marcomann-i, m. pl.	the Marcomanni	Méreo, v. 2.	I deserve
Marc-us, i, m.	Marcus	Mergo, v. 3.	I plunge, drown, sink
Mare, is, n.	the Sea	Meridiānus, adj.	Meridian
Margarit-a, æ, f.	a Pearl, Jewel	Meridi-es, is, f.	Mid-day, Noon
Mariānus, adj.	Marian	Mérit-um, i, n.	deservedly
Marinus, adj.	marine, of the Sea	Méritus, par.	a Merit
Marítimus, adj.	Maritime	Mersus, par.	deserving
Marit-us, i, m.	a Husband	Mérul-a, æ, m.	sunk, drowned, plunged
Mári-us, i, m.	Marius	Messān-a, æ, f.	Merula
Marmáric-us, i, m.	Marmaricus	Met-ans, ántis, par.	Messana
Marmáridæ-arum, m. pl.	the Marmaridæ	Metapónt-um, i, n.	measuring
Marmóreus, adj.	marble, of Marble	Metéllus, i, m.	Metapontum
Mars, Martis	Mars, War	Méti-us, i, m.	Metellus
Mar-i, órum, m. pl.	the Mar-i	Méti-us, i, m.	Métius
Mártius, adj.	martial, warlike	Méti-us, i, m.	Métius
Massiniſſ-a, æ, m.	Massinissa	Méti-us, i, m.	Métius
Máſſicus, adj.	Massic	Méti-us, i, m.	Métius
Máſſili-a, æ, f.	Marseille	Méti-us, i, m.	Métius
Máſſiv-a, æ, m.	Massiva	Méti-us, i, m.	Métius
Mat-er, ris, f.	a Mother	Méti-us, i, m.	Métius
Matéri-a, æ, f.	Matter	Méti-us, i, m.	Métius
Matrimóni-um, i, n.	Matrimony	Méti-us, i, m.	Métius
Matrón-a, æ, f.	a Matron	Méti-us, i, m.	Métius
Matúrit-as, átis, f.	Maturity	Méti-us, i, m.	Métius
Matúro, v. I.	I baste, ripen	Méti-us, i, m.	Métius
Matúrus, adj.	mature, ripe	Méti-us, i, m.	Métius
Mauritáni-a, æ, f.	Mauritania	Méti-us, i, m.	Métius
Maur-i, órum, m. pl.	the Mauri	Méti-us, i, m.	Métius
Maurus, adj.	Maurian	Méti-us, i, m.	Métius
Mausóle-um, i, n.	the Mausoleum, Tomb	Méti-us, i, m.	Métius
Máximè, adv.	very much, chiefly, greatly	Méti-us, i, m.	Métius
Máximus, adj.	greatest, chiefest	Méti-us, i, m.	Métius
Máxim-us, i, m.	Maximus	Méti-us, i, m.	Métius
Medicám-en, inis, n.	Medicine, Physick	Méti-us, i, m.	Métius
Médic-us, i, m.	a Physician	Méti-us, i, m.	Métius
Médit-ans, ántis, par.	meditating	Méti-us, i, m.	Métius
Mediterráneus, adj.	Mediterranean	Méti-us, i, m.	Métius

Miror,

Miror, v. 1. *I admire, wonder*
 Mirus, adj. *wonderful*
 Misceo, v. 2. *I mix*
 Misēn-us, i, m. *Misēnus*
 Miser, adj. } *miserable*
 Miserabil-is, e, adj. }
 Miserāndus, par. } *to be pitied*
 Miserāt-io, iōnis, f. *Compassion, Pity*
 Miserātus, par. *pitying*
 Misērē, adv. *miserably*
 Miserrimus, adj. *very miserable*
 Missil-e, is, n. *a Dart*
 Missil-is, e, adj. *easy to be thrown*
 Miss-io, iōnis, f. *a Sending, Mission*
 Missus, par. *sent*
 Mithridāt-es, is, m. *Mithridates*
 Mithridāticus, adj. *Mithridatic*
 Mitigātus, par. *mitigated, asswaged*
 Mitigo, v. 1. *I mitigate, assuage*
 Mitior, us, adj. *milder, more mild*
 Mitt-ens, ēntis, par. *sending*
 Mitto, v. 3. *I send*
 Mixtus, par. *mixed*
 Mobil-is, e, adj. *movable, unstable*
 Moderāt-or, oris, m. *a Governor, Ruler*
 Modēsti-or, us, adj. *modest, more modest*
 Mōdicē, adv. } *moderately, tolerably,*
 } *indifferently*
 Mōdicus, adj. } *moderate, middling,*
 } *small*
 Mōdi-us, i, m. *a Busbel*
 Modō, adv. } *sometimes, just now,*
 } *only, so be*
 Modulātissimus, adj. *very well tuned, very melodious*
 Mod-us, i, m. } *a Manner, Way, Measure*
 Mōni-a, um, n. pl. *the Walls of a City*
 Mōni-us, i, m. *Mōnius*
 Māreo, v. 2. *I grieve, mourn*
 Māsti-or, us, adj. *more sad, mournful*
 Mol-es, is, f. *a Heap, Pile, Bulk*
 Mōli-ens, ēntis, par. *designing, contriving*
 Mōlior, v. 4. *I design, contrive*
 Mōlli-or, us, adj. *softer, milder*
 Moll-is, e, adj. *soft, mild*
 Mollissimus, adj. *softest, mildest*
 Mollitus, adj. *softened, made gentler*
 Molliti-es, ei, f. *Softness, Gentleness*
 Molōss-i, m. pl. *the Molossi*
 Mōmēt-um, i, n. *a Moment, Weight, Force*
 Mōnitus, par. *advised, acquainted*
 Mōnit-us, ūs, m. *an Advice, Warning*
 Mons, montis, m. *a Mountain*
 Monstr-ans, āntis, par. } *showing, pointing*
 }
 Monstr-um, i, n. *a Monster*
 Monument-um, i, n. *a Monument*
 Mora, æ, f. *Delay, a Stop*
 Moror, v. 1. *I delay, stop*
 Morātus, par. *delaying, stopping*

Morb-us, i, m. *a Disease*
 Moribūndus, adj. } *dying*
 Mōri-ens, ēntis, par. }
 Morin-i, orum, m. pl. *the Morini*
 Morinus, adj. *Morinian*
 Mōrior, v. 4. } *I die*
 Morior, v. 3. }
 Moritūrus, par. *about to die*
 Mors, mortis, f. *Death*
 Morf-us, ūs, m. *a Bite*
 Mortifr, adj. *death-bringing*
 Mōrtuus, par. *dead*
 Mos, moris, m. *a Manner, Custom*
 Mos-a, æ, m. *Mosa*
 Mōsul-a, æ, f. *Mosula*
 Motus, par. *moved, stirred*
 Mot-us, ūs, m. *a Motion*
 Movēndus, par. *to be moved, stirred*
 Mov-ens, ēntis, par. *moving, stirring*
 Mōveo, v. 2. *I move, stir*
 Mox, adv. *presently, by and by*
 Mūci-us, i, m. *Mucius*
 Mūli-er, eris, f. *a Woman*
 Multātus, par. *punished, fined.*
 Mūltipl-ex, icis, adj. } *manifest*
 }
 Multipliciter, adv. *diversely*
 Multitūd-o, inis, f. *a Multitude*
 Multō, adv. *much*
 Multo, v. 1. *I punish, fine*
 Multūm, adv. *much*
 Multus, adj. *much, many*
 Muluch-a, æ, f. *Mulucha*
 Mūlvius, adj. *Mulvian*
 Mūmmi-us, i, m. *Mummius*
 Mund-a, æ, f. *Munda*
 Mund-us, i, m. *the World*
 Munerāt-or, oris, m. *a Rewarder, Giver of Gift*
 Municipāl-is, e, adj. *municipal, free*
 Municipi-um, i, n. *a Free-town*
 Mūnio, v. 4. *I fortify*
 Munī-io, iōnis, f. } *a Fortifying, Fortification*
 }
 Munītus, par. *fortified*
 Murm-ur, uris, n. *a Murmur, Noise*
 Mur-us, i, m. *a Wall*
 Mus, muris, m. *a Mouse*
 Musulām-i, orum, m. pl. } *the Musulami*
 }
 Mutātus, par. *changed*
 Mutin-a, æ, f. *Mutina*
 Mūtūus, adj. *mutual*
 Mynd-um, i, n. *Myndum*
 Myopār-o, ōnis, m. *a light Ship*
 Myf-i, ōrum, m. pl. } *the Myfi*
 }

N

Nab-is, idis, m. *Nabis*
 Naetus, par. *obtaining, getting*
 Nar, naris, m. *Nar*

Nac-ens,

Nasc-ens, éntis, par.	<i>being born, springing, growing</i>	Nivál-is, e, adj.	<i>snowy</i>
Náfic-a, æ, m.	<i>Natica</i>	Nix, nivis, f.	<i>Snow</i>
Natál-is, e, adj.	<i>native, Birth-day</i>	Nobili-or, us, adj.	<i>nobler, more noble</i>
Nat-io, íonis, f.	<i>a Nation</i>	Nóbil-is, e, adj.	<i>noble, famous</i>
Natúr-a, æ, f.	<i>Nature</i>	Nobilit-as, átis, f.	<i>Nobility</i>
Natus, par.	<i>born</i>	Noctúrnu, adj.	<i>nocturnal, nightly</i>
Nat-us, ús, m.	<i>Birth</i>	Nod-us, i, m.	<i>a Knot</i>
Navál-e, is, n.	<i>a Deck</i>	Nol-a, æ, f.	<i>Nola</i>
Navál-is, e, adj.	<i>naval</i>	Nol-ens, éntis, par.	<i>not willing, unwilling</i>
Naufrági-um, i, n.	<i>Shipwreck</i>	Nolo, v. irr.	<i>I am unwilling</i>
Naufrágus, adj.	<i>shipwrecked</i>	Nom-en, inis, n.	<i>a Name</i>
Navicul-a, æ, f.	<i>a little Ship</i>	Nómino, v. i.	<i>I name</i>
Navigánd-um, i, ger.	<i>sailing</i>	Nondum, adv.	<i>not yet</i>
Navigándus, par.	<i>to be sailed</i>	Nonne, adv.	<i>not, no?</i>
Navigi-um, i, n.	<i>a Ship</i>	Nonnihil, inv.	<i>something</i>
Návido, v. i.	<i>I sail</i>	Norbán-us, i, m.	<i>Norbanus</i>
Nav-is, is, f.	<i>a Ship</i>	Nóric-i, órum, m. pl.	<i>Noricians</i>
Návi-us, i, m.	<i>Navius</i>	Nesco, v. 3.	<i>I know</i>
Naúticus, adj.	<i>sea-faring, Nautick</i>	Noster, adj.	<i>our</i>
Naútic-us, i, m.	<i>a Mariner</i>	Not-a, æ, f.	<i>a Note, Mark</i>
Neápol-is, is, f.	<i>Naples</i>	Noto, v. i.	<i>I note, mark</i>
Nébul-a, æ, f.	<i>a Mist, Fog</i>	Notus, par.	<i>known, noted, marked</i>
Nebulófus, adj.	<i>cloudy, dusky</i>	Novácul-a, æ, f.	<i>a Razor</i>
Nec, con.	<i>nor, neither</i>	Novem, adj. inv.	<i>nine</i>
Necessárius, adj.	<i>necessary</i>	Novén-i, æ, a, adj.	<i>I know, knew</i>
Necesse, n. inv.	<i>Necessity</i>	Novi, v. def.	<i>lastly</i>
Necéss-is, e, adj.	<i>necessary</i>	Novissimè, adv.	<i>last, latest</i>
Necéssit-as, átis, f.	<i>Necessity</i>	Novissimus, adj.	<i>Novelty, Newness</i>
Necnon, adv.	<i>and</i>	Nóvit-as, átis, f.	<i>new, strange</i>
Necto, v. 3.	<i>I knit, link, tie, frame</i>	Novus, adj.	<i>Night</i>
Nefándus, adj.	<i>horrible, heinous, wicked, not to be named</i>	Nox, noctis, f.	<i>noxious, hurtful</i>
Nefárius, adj.	<i>impious, villainous</i>	Noxius, adj.	<i>a Cloud</i>
Nefas, inv.	<i>a wicked Action</i>	Nub-es, is, f.	<i>Nuceria</i>
Nefástus, adj.	<i>no-court day, inauspicious</i>	Nucéri-a, æ, f.	<i>naked, made bare</i>
Negátus, par.	<i>denied</i>	Nudátus, par.	<i>naked, bare</i>
Nego, v. i.	<i>I deny</i>	Nudus, adj.	<i>no, none</i>
Negóti-um, i, n.	<i>Business</i>	Nullus, adj.	<i>whether</i>
Néme-a, æ, f.	<i>Nemea</i>	Num, adv.	<i>Numa</i>
Nem-o, inis, com.	<i>no-body</i>	Num-a, æ, m.	<i>Numantia</i>
Nem-us, oris, n.	<i>a Grove</i>	Numánti-a, æ, f.	<i>Numantia</i>
Neoptólem-us, i, m.	<i>Neoptolemus</i>	Numantín-i, órum, m. pl.	<i>the Numantini</i>
Nep-os, ótis, m.	<i>a Grand-child</i>	Numantínus, adj.	<i>Numantin</i>
Néqueo, v. irr.	<i>I cannot, may not</i>	Numerátus, par.	<i>number'd</i>
Ner-o, ónis, m.	<i>Nero</i>	Númer-us, i, m.	<i>Number</i>
Nertobriges, m. pl.	<i>the Nertobriges</i>	Númida-a, æ, m.	<i>the Numidian</i>
Nervi-us, i, m.	<i>Nervus</i>	Numidi-a, æ, f.	<i>Numidia</i>
Nésci-ens, éntis, par.	<i>not knowing</i>	Num-en, inis, n.	<i>a Deity</i>
Néscio, v. 4.	<i>I know not</i>	Númit-or, óris, m.	<i>Numitor</i>
Néscius, adj.	<i>not knowing, ignorant</i>	Numitóri-us, i, m.	<i>Numitorius</i>
Nicephóri-um, i, n.	<i>Nicephorium</i>	Nunc, adv.	<i>now, sometimes</i>
Nicómed-es, is, m.	<i>Nicomedes</i>	Núncio, v. i.	<i>I tell</i>
Nihil, inv.	<i>nothing</i>	Núnci-us, i, m.	<i>a Messenger, Ambassador</i>
Nihilóminus, adv.	<i>nevertheless</i>	Nuncupátus, par.	<i>pronounced, declared, promised</i>
Nil, inv.	<i>nothing</i>	Nunquam, adv.	<i>never</i>
Nil-us, i, m.	<i>Nile</i>	Nuper, adv.	<i>lately</i>
Nimb-us, i, m.	<i>a rainy Cloud, Shower</i>	Nuptus, par.	<i>married</i>
Nimis, adv.	<i>too much</i>	Nusquam, adv.	<i>no-where</i>
Nimius, adj.	<i>too great</i>	Nut-ans, ántis, par.	<i>nodding, leaning, inclining</i>
Nitor, v. 3.	<i>I endeavour, rely on</i>		<i>Nut-us,</i>

Nut-us; ūs, m.
Nux, nucis, f.

a Beck, Nod
a Nut

O

Obditus, par. } *crossed, barred, clapped*
 against
Obtūco, v. 3: } *I draw out*
Obco, v. irr. } *I go to*
Obéquit-ans, ántis, } *riding about*
par. }
Obiectus, par. } *opposed, object:d*
Objicio, v. 3: } *I oppose, object*
Oblatus, par: } *offered, brought to*
Obligo, v. 1: } *I tie, bind up*
Obliquus, adj. } *oblique, envious*
Oblitus, par. } *forgetting, forgetful*
Obliv-io, iónis, f. } *Oblivion, Forgetful-*
 ness
Obnoxius, adj. } *obnoxious, liable*
Obortus, par. } *risen, broke forth*
Obrepto, v. 3: } *I creep, steal in*
Obrógo, vi. 1: } *I propose, frame a*
 Law
Obruo, vi. 3: } *I cover, overwhelm*
Obrutus, par. } *covered, overwhelmed*
Obscenus, adj. } *obscene, vile, filthy*
Obscúrit-as, átis, f. } *Obscurity, Darknes,*
 Meanness
Obscro, v. 1: } *I shut, lock, bar*
Observatus, par. } *observed*
Observo, v. 1: } *I observe*
Obs-es, idis, com: } *a Hostage, Pledge*
Obséss-or, óris, m. } *a Besieger*
Obséssus, par. } *besieged, beset*
Obsid-ens, éntis, par. } *besieging, besetting*
Obsideo, v. 2: } *I besiege, beset*
Obsid-io, iónis, f. } *a Siege*
Obsidi-um, i, n. } *Obsidius*
Obsidi-us, i, m: } *Obsidius*
Obsto, v. 1: } *I oppose, withstand*
Obstrepto, v. 3: } *I make noise against*
Obstrictus, par. } *bound about, tied*
Obtero, v. 3: } *I crush, bruise*
Obtestatus, par. } *beseeching, conjuring*
Obtineo, v. 2: } *I obtain; hold, keep*
Obvitus, par. } *crushed, worn*
 turned towards,
Obversus, par. } *against*
Obvius, adj. } *obvious, meeting*
Obundat-io, iónis, f. } *a Flood, Overflowing*
Occasi-o, ónis, f. } *Occasion, Opportunity*
Occas-us, ūs, m. } *Fall, Setting*
Occido, v. 3: } *I kill*
Occisus, par. } *killed, slain*
Occubo, v. 1: } *I lie dead*
Occumbo, v. 3: } *I die, submit*
Occupatus, par. } *occupied, busied, pos-*
 sessed
Occupo, v. 1: } *I possess, seize*
Occurro, v. 3: } *I meet, run to*
Ocean-us, i, m. } *the Ocean*
Oci-us, adj. } *idle, lazy*

Oci-um, i, n. } *Ease, Idleness*
Ocricul-um, i, n. } *Ocriculum*
Octávi-us, i, m: } *Octavius*
Octo, adj. inv. } *eight*
Octoginta, adj. inv. } *eighty*
Ocul-us, i, m: } *an Eye*
Odi, v. def. } *I hate*
Odi-um, i, n. } *Hatred*
Od-or, óris, m. } *a Smell, Odour*
Odoratus, par: } *perfumed, sweet-smel-*
 ling
Oenomá-us, i, m: } *Oenomaus*
Offendo, v. 3: } *I offend, strike*
Offer-ens, éntis, par: } *offering, bringing to*
Offero, v. irr. } *I offer, bring to*
Officin-a, æ, f. } *a Shop, Office*
Offici-um, i, n. } *an Office, Duty*
Ole-um, i, n. } *Oil*
Olymp-os, i, f. } *Olympus*
Olytisp-us, i, f. } *Olympus*
Om-en, inis, n. } *an Omen*
Omitto, v. 3: } *I omit*
Omnino, adv. } *altogether, at all*
Omn-is, e, adj. } *all, every*
Onustus, adj. } *loaded, burthened*
Oper-a, æ, f. } *Work, Labour, Pain*
Opéro, v. 4: } *I cover, conceal, shut*
Opértus, par: } *covered, concealed*
Opes, opum, f. pl. } *Wealth, Riches*
Opimus, adj. } *rich, plentiful*
Opimi-us, i, m. } *Opimius*
Opin-ans, ántis, par: } *thinking*
Opinatus, par. } *imagined, supposed*
Opis, gen. f. } *of Help*
Opitergin-i, órum, } *the Opitergini*
m. pl. }
Opórtet, v. imp. } *it becoms*
Oppidanus, adj. } *of a Town, City*
Oppid-um, i, n. } *a Town*
Opportúnus, adj. } *commodious, fit, meet*
Opprèssus, par. } *oppressed, overthrown*
Opprimendus, par. } *to be oppressed*
Opprimo, v. 3: } *I oppress, overthrow*
Oppugnát-io, iónis, } *an Assault, Siege, a*
f. } *Storming*
Optimus, adj: } *best, very good*
Opto, v. 1: } *I wish, desire*
Opulénti-a, æ, f. } *Opulence, Plenty*
Opulentissimus, adj. } *richest, very rich*
Opuléntus, adj. } *opulent, potent, mighty*
Opus, adj. inv. } *needful*
Opus, sub. inv. } *need*
Op-us, eris, ūs, } *a Work*
Or-a, æ, f. } *a Border*
Or-ans, ántis, par. } *entreating*
Orát-io, iónis, f. } *an Oration, Speech,*
 Discourse
Orát-or, óris, m. } *an Orator*
Orb-is, is, m. } *a Globe, World*
Orchomen-os, i, f. } *Orchomenos*
Ordin-ans, ántis, par. } *ordaining, ordering*
Ordinatus, par: } *ordained, ordered*
E e } *Ordino,*

Ordino, v. 1.	<i>I ordain, order</i>
Orgiagont-es, is, m.	Orgiagontes
Oric-um, i, n.	Oricum
Ori-ens, entis, par.	arising
Ori-ens, entis, m.	the East
Orig-o, inis, f.	an Origine
Oriundus, adj.	descended
Ornament-um, i, n.	an Ornament
Ornatissimus, adj.	very noble
Oród-es, is, m.	Orodes
Orónt-es, is, m.	Orontes
Os, oris, n.	the Mouth
Os, ossis, n.	a Bone
Osc-a, æ, f.	Oscæ
Ostendo, v. 3.	<i>I shew</i>
Ostentatus, par.	<i>shewn</i>
Osténto, v. 1.	<i>I shew</i>
Osti-a, æ, f.	Ostia
Osti-um, i, n.	{ a Door, a Mouth of a River or Sea
Oti-um, i, n.	Ease, Idleness
Ovát-io, iónis, f.	a Triumphant
Oxybi-i, órum, m. pl.	the Oxybi

P

Pábul-um, i, n.	Fodder, Provender
Pacatus, par.	appeased
Paco, v. 1.	<i>I appease</i>
Pacór-us, i, m.	Pacorus
Páct-io, iónis, f.	a Covenant, Agreement
Pactus, par.	promised, agreed on
Pad-us, i, m.	the Po
Pæpè, adv.	almost
Palam, adv.	openly
Pal-ans, ántis, par.	fragging
Palatinus, adj.	Palatine
Palatin-us, i, m.	Palatine
Pal-es, æ, f.	Pales
Palládi-um, i, n.	the Palladium
Palmátus, adj.	triumphal
Paludament-um, i, n.	a military Robe
Pal-us, údis, f.	a Pool, Marsh
Palúst-er, ris, re, adj.	moorish, fenny
Pamphylus, adj.	Pamphylian
Panar-es, æ, m.	Panares
Panar-es, is, m.	Panares
Pand-ens, entis, par.	opening
Pan-is, is, m.	Bread
Pannoni-i, órum, m. pl.	the Pannonii
Panorm-us, i, f.	Panormus
Papáv-er, eris, n.	a Poppy
Papiri-us, i, m.	Papirius
Par, paris, adj.	equal
Par, paris, n.	a Pair
Parándus, par.	to be prepared
Parátus, par.	ready, prepared
Parætóni-um, i, n.	Parætanium
Parce, adv.	sparingly
Parcénd-um, i, ger.	sparing
Parcendus, par.	to be spared
Parc-ens, entis, par.	sparing, forbearing

Parco, v. 3.	<i>I spare, forbear</i>
Par-ens, entis, com.	a Parent
Parentali-a, um, n.	Feasts, Sacrifices for the Dead
Parentál-is, e, adj.	of the Feasts, Sacrifices for the Dead
Parentatus, par.	sacrificed to the Dead
Parénto, v. 1.	<i>I sacrifice to the Dead</i>
Páreo, v. 2.	<i>I obey</i>
Pário, v. 3.	<i>I bring forth, get</i>
Páriter, adv.	{ likewise, in like man- ner, together
Paritúrus, par.	about to bring forth
Paro, v. 1.	<i>I prepare, get</i>
Parricid-a, æ, com.	a Parricide
Parricidial-is, e, adj.	tending to murder
Parricidi-um, i, n.	Parricide
Pars, partis, f.	a Part
Parth-i, órum, m. pl.	the Parthians
Párthius, adj.	Parthian
Parthus, adj.	Parthian
Partim, adv.	partly
Partitus, par.	parted, divided
Partus, par.	purchased, got
Part-us, ús, m.	Birth
Parum, adv.	little
Parumper, adv.	a little while
Parvus, adj.	small, little
Passim, adv.	{ every where, here and there
Passus, par.	{ suffering scattered
Pass-us, ús, m.	a Pace
Past-or, óris, m.	a Shepherd
Pastórus, adj.	of a Shepherd, Herds- man
Patefacio, v. 3.	<i>I open, discover</i>
Pat-ens, entis, par.	open, wide, exposed
Patentissimus, adj.	very open, widest
Páteo, v. 2.	<i>I am open, exposed</i>
Pat-er, ris, m.	a Father
Pater-a, æ, f.	a Cup
Patérnus, adj.	paternal
Pátiar, v. 3.	<i>I suffer</i>
Patrátus, par.	done, atchieved
Pátri-a, æ, f.	a native Country
Patricius, adj.	Patrician
Patrimóni-um, i, n.	a Patrimony
Pátrius, adj.	{ fatherly, of one's Country
Patrón-us, i, m.	a Patron
Patruél-is, e, adj.	of a Cousin
Patruél-is, is, com.	a Cousin
Pátruus, adj.	of an Uncle
Pátru-us, i, m.	an Uncle
Paucus, adj.	few
Paulíper, adv.	a little while
Paululum, adv.	a little
Paululus, adj.	little
Paul-us, i, m.	Paulus
Pav-ens, entis, par.	fearing
Pav-or, óris, m.	Fear

Paup-er,

Paup-er, eris, adj. *poor*
 Paup-er-as, atis, f. *Poverty*
 Pax, pacis, f. *Peace*
 Pect-us, oris, n. *the Breast*
 Pec-us, oris, n. } *Cattle*
 Pec-us, udis, f. }
 Péculor, v. 1. *I rob, defraud*
 Pecúni-a, æ, f. *Money*
 Ped-es, itis, m. *a Foot-man*
 Pej-or, us, adj. *worse*
 Pelag-us, i, n. *the Sea*
 Pell-is, is, f. *a Skin, Hide*
 Pello, v. 3. *I drive*
 Pelúsius, adj. *Pelusian*
 Penát-es, um, m. pl. *the Household Gods*
 Pendeo, v. 2. *I hang, swoop, bend*
 Pendo, v. 3. *I weigh, esteem, prize*
 Penè, adv. *almost*
 Penes, præ. *in the power of*
 Penetrátus, par. } *penetrated, pierced,*
 } *entered*
 Pénetro, v. 1. *I penetrate*
 Peninsul-a, æ, f. *a Peninsula*
 Penit-ens, adv. *voluntarily, altogether*
 Pensátus, par. } *recompensed, compensa-*
 } *ted*
 Penso, v. 1. *I weigh, compensate*
 Peráctus, par. *finished, ended*
 Pérago, v. 3. } *I accomplish, dispatch,*
 } *perform*
 Peragrátus, par. } *wandered, travelled*
 } *over*
 Pérágro, v. 1. *I wander, travel over*
 Percello, v. 3. *I strike, cut off*
 Percenso, v. 2. *I count, reckon, recount*
 Percido, v. 3. *I kill, cut off*
 Percipio, v. 3. *I perceive, know*
 Percúllus, par. *struck, cut off*
 Percúrr-ens, entis, *running through, over-*
 par. *running*
 Percúss-or, oris, m. *a Striker, Assassin*
 Percússus, par. *struck, smitten, hit*
 Percútio, v. 3. *I strike, smite, hit*
 Pérditus, par. *lost, undone, destroyed*
 Perdo, v. 3. *I lose*
 Perdománd-um, i, ger. *subduing, conquering*
 Perdomándus, par. *to be subdued, conquered*
 Perdomitus, par. *subdued, conquered*
 Perdomo, v. 1. *I subdue, conquer*
 Perégrinor, v. 1. *I travel*
 Peréo, v. 4. *I perish*
 Perfectus, par. *perfected, finished*
 Perfectus, adj. *perfect, complete*
 Perficio, v. 3. *I perfect, finish*
 Perfidi-a, æ, f. *Perfidy*
 Pérfidus, adj. *perfidious*
 Perforatus, par. *cut, dug through*
 Perfringo, v. 3. *I break through*
 Perfugio, v. 3. *I fly for succour*
 Pergamén-i-
 orum, m. pl. } *the Pergaméní*

Pergaménus, adj. *Pergamean*
 Periclit-ans, antis, par. } *in danger, jeopardy*
 Periculósissimus, adj. *very dangerous*
 Pericul-um, i, m. *Danger, Trial*
 Périmo, v. 3. } *I cut off, take away,*
 } *spoil, destroy*
 Perinde, adv. *as, so as*
 Peritissimus, adj. *expertest, very skilful*
 Peritúrus, par. *about to perish*
 Peritus, adj. *expert, skilful*
 Perlito, v. 1. *I sacrifice*
 Permáneo, v. 2. *I abide, stay, tarry*
 Permisceo, v. 2. *I mingle, mix, jumble*
 Permissus, par. *permitted*
 Permixtus, par. *mingled, mixed*
 Pernici-es, ei, f. *Destruction*
 Perniciós-or, us, adj. *more destructive*
 Perniciósus, adj. *destructive*
 Pern-ix, icis, adj. *swift, nimble, quick*
 Peror-ans, antis, par. *making a Speech*
 Péroro, v. 1. } *I declaim, make a*
 } *Speech*
 Perpenn-a, æ, m. *Perpenna*
 Perpérn-a, æ, m. *Perperna*
 Perpessus, par. *suffering*
 Perpetrándus, par. *to be perpetrated*
 Perpetuit-as, atis, f. *Perpetuity*
 Perpetuus, adj. *perpetual*
 Peri-æ, arum, f. pl. *the Persians*
 Peri-es, æ, m. *Perfes*
 Peri-es, is, m. *Perfes*
 Persequor, v. 3. } *I persecute, pursue, fol-*
 } *low*
 Persequutus, par. *persecuting, pursuing,*
 } *following*
 Pérficus, adj. *Persian*
 Persolvo, v. 3. *I pay, accomplish*
 Persuá-si-o, ionis, f. *Persuasion*
 Pertináci-a, æ, f. } *Obstinacy, Stubbornness,*
 } *Stiffness*
 Pértin-ax, acis, adj. *pestinacious, stubborn,*
 } *wilful*
 Pertinéo, v. 2. *I belong*
 Perturbat-i-o, ionis, f. *Perturbation*
 Perturbátus, par. *disturbed*
 Pervagátus, par. *wandering about, tra-*
 } *velling over*
 Pervágor, v. 1. *I wander about, tra-*
 } *vel over*
 Pervenio, v. 4. } *I come to, arrive at,*
 } *obtain, get*
 Pervincissimus, adj. *most obstinate*
 Pérvius, adj. *pervious*
 Perúsi-a, æ, f. *Perusia*
 Péssimus, adj. *the worst, vilest*
 Pestúndo, v. 1. } *I overbrow, trample*
 } *on*
 Pestilénti-a, æ, f. *Pestilence*
 Pest-is, is, f. *a Pest, Plague*
 Pet-ens, entis, par. *seeking, asking, going to*
 Petitus, par. *sought, desired, stricken*
 E c 2

Peto,

Peto, v. 3.	<i>I seek, ask, go to</i>	Plusquam, adv.	<i>more than</i>
Petræi-us, i, m.	Petreeus	Pōcul-um, i, n.	<i>a Cup</i>
Phāler-æ, f. pl.	Trappings	Pæn-a, æ, f.	<i>Punishment</i>
Pharnac-es, m.	Pharnaces	Pænè, adv.	<i>almost</i>
Phar-os, i, f.	Pharos	Pæniténti-a, æ, f.	<i>Repentance</i>
Phar-us, i, f.	Pharus	Pænitet, v. imp.	<i>it repents</i>
Pharfali-a, æ, f.	Pharfalia	Pæn-i, m. pl.	<i>Carthaginians</i>
Phasel-is, is, f.	Phaselis	Pænus, adj.	<i>Carthaginian</i>
Rhiliip-i, ōrum, m. pl.	<i>the Philippi</i>	Pōet-a, æ, m.	<i>a Poet</i>
Philippicus, adj.	Philippian	Pōleo, v. 2.	<i>I am able, prevail, excell</i>
Philipp-us, i, m.	Philip	Polliceor, v. 2.	<i>I promise, assure</i>
Phr-yx, ygis, com.	<i>a Phrygian</i>	Pōlli-o, ōnis, m.	<i>Pollio</i>
Piācul-um, i, n.	<i>an Atonement, Sacrifice</i>	Poll-ux, ucis, m.	<i>Pollux</i>
Picēnt-es, ium, n. pl.	<i>the Picentes</i>	Pollyxēnid-es, æ, m.	<i>Pollyxenides</i>
Picēnti-a, æ, f.	Picentia	Pōmēti-a, æ, f.	<i>Pometia</i>
Picēn-um, i, n.	Picenum	Pōmæri-um, i, n.	<i>a Precinct</i>
Pictus, par.	<i>Painted</i>	Pomp-a, æ, f.	<i>Pomp</i>
Piet-as, ātis, f.	<i>Piety</i>	Pompēiānus, adj.	<i>Pompean, of Pompey</i>
Piget, v. imp.	<i>it wearies, grieves</i>	Pompēi-us, i, m.	<i>Pompey</i>
Pign-ur, oris, n.	<i>a Pledge, a Pawn</i>	Pompili-us, i, m.	<i>Pompilius</i>
Piissimus, adj.	<i>very, most pious</i>	Pomptinus, adj.	<i>Pomptine</i>
Pilum, i, n.	<i>a Lance, Javeling, Dart</i>	Pondo, inv. n.	<i>a Pound</i>
Pingo, v. 3.	<i>I paint</i>	Pond-us, eris, n.	<i>a Weight, Burden</i>
Piræ-us, i, m.	Piræus	Pons, pontis, m.	<i>a Bridge</i>
Pirāt-a, æ, m.	<i>a Pirate</i>	Pōnticus, adj.	<i>Pontick</i>
Piraticus, adj.	<i>Piratic, of Pirates</i>	Pōntif-ex, icis, m.	<i>a High-Priest</i>
Pirrh-us, i, m.	Pirrhus	Pōnti-us, i, m.	<i>Pontius</i>
Pis-o, ōnis, m.	Piso	Pont-us, i, m.	<i>the Sea</i>
Pistr-ix, icis, f.	<i>a Whale-Fish</i>	Pont-us, i, f.	<i>Pontus</i>
Pius, adj.	<i>pious, religious</i>	Pono, v. 3.	<i>I place, put, lay down</i>
Plāceo, v. 2.	<i>I please</i>	Popēdi-us, i, m.	<i>Popedius</i>
Placet, v. imp.	<i>It pleaseth</i>	Populār-is, e, adj.	<i>popular, of the People</i>
Plācit-um, i, n.	<i>a Sentence, Decree, Ordinance</i>	Populāti-o, ōnis, f.	<i>a Robbing, Pillaging</i>
Plācitus, par.	<i>pleasing</i>	Populātus, par.	<i>wasted, destroyed, pillaged</i>
Plag-a, æ, f.	<i>a Climate, Coast, a Wound, Stroke</i>	Pōpulator, v. 1.	<i>I waste, destroy, pillage</i>
Planct-us, ūs, m.	<i>Beating, Lamentation, Wailing</i>	Pōpul-us, i, m.	<i>the People</i>
Planè, adv.	<i>plainly, evidently</i>	Pōrci-us, i, m.	<i>Porcius</i>
Plan-um, i, n.	<i>a Plain, Level</i>	Pōrti-us, i, m.	<i>Portius</i>
Planus, adj.	<i>plain, level, even</i>	Pōrrigo, v. 3.	<i>I offer, proffer, stretch out</i>
Plat-o, ōnis, m.	Plato	Porro, adv.	<i>moreover</i>
Plaudo, v. 3.	<i>I clap, applaud</i>	Porfēn-a, æ, m.	<i>Porfena</i>
Plaustr-um, i, n.	<i>a Waggon</i>	Port-a, æ, f.	<i>a Gate</i>
Plaus-us, ūs, m.	<i>Applause, a Clap</i>	Portēt-um, i, n.	<i>a Sign, Prodigy, Monitor</i>
Plebēius, adj.	<i>plebeian</i>	Porto, v. 1.	<i>I carry, bear</i>
Plebs, plebis, f.	<i>the common People</i>	Port-us, ūs, m.	<i>a Port, Harbour</i>
Plēni-or, us, adj.	<i>fuller, too full</i>	Posc-ens, ēntis, par.	<i>requiring, demanding</i>
Plenissimè, adv.	<i>very fully, most fully</i>	Posco, v. 3.	<i>I require, demand</i>
Plenissimu-, adj.	<i>fullest, very full</i>	Pōsit-us, par.	<i>placed, put</i>
Plēnius, adv.	<i>more fully</i>	Pōssēs-or, ōris, m.	<i>a Possessor</i>
Plenus, adj.	<i>full, abounding</i>	Pōssid-ens, ēntis, par.	<i>possessing</i>
Plerūque, adj.	<i>most, many, much</i>	Pōssideo, v. 2.	<i>I possess</i>
Plerūmq;e, adv.	<i>for the most part</i>	Pōssum, v. irr.	<i>I am able</i>
Plōti-us, i, m.	Plotius	Pōstea, adv.	<i>afterwards</i>
Plūrimūm, adv.	<i>very much</i>	Pōster-i, ōrum, m. pl.	<i>Posterity, Offspring</i>
Plūrimus, adj.	<i>very much, many, great</i>	Pōstēri-or, us, adj.	<i>hinder, slower, latter</i>
Plus, pluris, n.	<i>more</i>	Pōsterus, adj.	<i>that comes after</i>
			<i>Posthūmi-us,</i>

Posthúmi-us, i, m. Posthumius
 Postquam, adv. *after that*
 Postremò, adv. *at last, lastly*
 Postremum, adv. *last, worst*
 Postremus, adj.
 Postulátus, par. *demanded, required*
 Póstulo, v. i. *I demand, require*
 Pot-ens, éntis, par. *being able*
 Pot-ens, éntis, adj. *powerful*
 Poténti-a, æ. f. *Power*
 Potést-as, átis, f.
 Póthin-us, i, m. Pothinus
 Póti-o, ónis, f. *a Potion*
 Póti-or, us, adj. *better, preferable*
 Póti-or, v. 4. *I enjoy*
 Potissimùm, adv. *chiefly*
 Póti-us, adv. *rather*
 Præbeo, v. 2. *I afford*
 Præc-eps, ípitis, adj. *beadlong, steep, dan-
gerous*
 Præcin-ens, éntis, *singing, sounding be-
par. fore*
 Præcino, v. 3. *I sing, sound before*
 Præcipio, v. 3. *I command, charge*
 Præcipit-ans, ántis, *falling down, violent
par.asty*
 Præcípito, v. i. *I precipitate, cast,
burl, hurry*
 Præcipuè, adv. *chiefly*
 Præcipuus, adj. *chief, choice*
 Præclúdo, v. 3. *I shut up, stop*
 Præc-o, ónis, m. *a Cryer, Publisher*
 Præd-a, æ. f. *a Prey, Booty*
 Prædicat-ió, iónis, *a Declaration, Vaunt-
f. ing*
 Prædico, v. i. *I proclaim, report,
publsh*
 Prædico, v. 3. *I foretell, propbesy*
 Prædictus, par. *foretold, propbeshed*
 Præféc-tus, i, m. *a Governor, Ruler,
Captain*
 Præféc-tus, par. *set over, appointed over*
 Præfero, v. irr. *I prefer, shew*
 Præficio, v. 3. *I set over, appoint
over*
 Prælátus, par. *preferred, carried be-
fore*
 Præliánd-um, i, Ger. *fighting*
 Præliátus, par. *I fight*
 Prælior, v. i. *a Battle, Fight*
 Præli-um, i, n. *I shine before, out-
shine, shew light*
 Præluceo, v. 2. *I prepare to sing, I
try*
 Prælúdo, v. 3. *sent before*
 Præmissus, par. *a Reward*
 Præmi-um, i, n. *fore-warned*
 Præmónitus, par. *sailing by*
 Prænávig-ans, *ántis, par.*
 Prænést-e, ís, n. *Præneste*
 Prænëstinus, adj. *of Præneste*

Præparátus, par. *prepared*
 Præparát-us, ús, m. *a Preparation*
 Præpéditus, par. *bindered, entangled*
 Præsági-ens, éntis, *presaging*
 par.
 Præsági-um, i, n. *a Presage*
 Præf-ens, éntis, par. *present*
 Præfenti-or, us, *more present, more fa-
adj. vorable*
 Præf-es, idis, m. *a President, chief Ru-
ler, Governor*
 Præfideo, v. 2. *I preside, rule*
 Præfidi-um, i, n. *a Safeguard, Pro-
tection*
 Præstitútus, par. *agreed upon, limited*
 Præstò, adv. *present, here ready*
 Prætendo, v. 3. *I pretend*
 Præter, præ. *except, besides*
 Prætërea, adv. *moreover*
 Prætëritus, par. *past, passed by*
 Prætextátus, par. *dressed in Purple*
 Prëtëxtus, par. *bordered, edged*
 Prætext-us, ús, m. *a Pretext*
 Præt-or, óris, m. *a Prætor*
 Prætóri-um, i, n. *the Pretorium*
 Prætórius, adj. *Pretorian*
 Prævénio, v. 4. *I prevent*
 Prævëntus, par. *prevented*
 Precis, gen. f. *of prayer*
 Prefero, v. irr. *I prefer, shew, carry
before*
 Premo, v. 3. *I press*
 Prenso, v. i. *I catch*
 Pretiós-i-or, us, adj. *more precious*
 Prëti-um, i, n. *a Price*
 Pridem, adv. *long ago*
 Primò, adv. *at first*
 Primùm, adv. *first*
 Primus, adj. *the first*
 Princ-eps, ípis, m. *a Prince*
 Principat-us, ús, m. *Lordship, Dominion*
 Principi-um, i, n. *the Beginning*
 Pri-or, us, adj. *former, preferable*
 Prisc-us, i, m. *Priscus*
 Priscus, adj. *ancient, old*
 Pristinus, adj. *ancient, former*
 Privátus, par. *deprived, robbed*
 Privátus, adj. *private*
 Privign-us, i, m. *a Step-son*
 Priùs, adv. *before, sooner*
 Priusquam, adv. *before that*
 Probánd-um, i, Ger. *proving, approving*
 Probándus, par. *to be proved, approved*
 Probátus, par. *proved, approved*
 Probo, v. i. *I prove, approve*
 Probósc-is, ídis, f. *a Snout, Trunk of an
Elephant*
 Probr-um, i, n. *Wickedness, Disgrace*
 Procëdo, v. 3. *I proceed, advance*
 Procëll-a, æ. f. *a Storm, Tempest*
 Procërit-as, átis, f. *Tallness*
 Procëss-us, ús, m. *Process, Progress*
 Procëssus,

Procéssus, par.	{ making Process, Pro- gress, Proficient	Pronus, adj.	{ prone, bending, gro- veling
Procreátus, par.	begotten, born	Propago, v. i.	I propagate, increase
Procubo, v. i.	I lie	Propè, adv.	almost
Procul, adv.	far off	Prope, præ.	near, nigh
Proculdubio, adv.	undoubtedly	Properátus, par.	eastened
Procul-us, i, m.	Proculus	Própero, v. i.	I hasten
Proculumbo, v. 3.	I lie down, fall, die	Propitius, adj.	propitious, favourable
Procurr-ens, éntis, par.	running	Propóno, v. 3.	I propose
Procurro, v. 3.	I run	Propónt-is, idis, f.	Propontis
Pródeo, v. irr.	I go out, march	Propósitus, par.	proposed
Próci-ens, éntis, par.	going out, marching	Propter, præ.	for, near
Prodigi-um, i, n.	a Prodigy	Propugnacul-um, i, n.	a Bulwark, Rampart, Fortrefs
Pródigus, adj.	prodigal	Propugn-ans, ántis, par.	{ defending, fighting
Pródit-io, iónis, f.	a Betraying	Prorogo, v. i.	I prorogue, adjourn
Pródit-or, óris, m.	a Betrayer	Prorsus, adv.	wholly, altogether
Próditus, par.	betrayed	Proscribo, v. 3.	I proscribe
Prodo, v. 3.	I betray	Proscript-io, iónis, f.	a Proscription
Productus, par.	{ produced, brought forth lengthened	Prosequor, v. 3.	I pursue, prosecute
Profectus, par.	gone, preceding	Prospéctus, par.	{ following, pursuing, prosecuting
Profero, v. irr.	I bring forth, produce	Prospéct-us, ús, m.	a Prospect, Sight
Profectus, par.	professing, manifest	Prosper, adj.	prosperous
Proficisc, v. 3.	I profit, prevail, help	Prospicio, v. 3.	I behold, see
Proficisc-ens, éntis, par.	going, advancing	Prosum, v. irr.	I profit
Proficiscor, v. 3.	I go, march, advance	Protéctus, par.	protected
Profligand-um, i, ger.	routing, putting to flight	Protenus, adv.	far off
Profligandus, par.	to be routed	Protinus, adv.	forthwith, immediately
Profligátus, par.	routed, put to flight	Protráho, v. 3.	I draw along
Próflu-ens, éntis, par.	running, flowing, fluent	Provinci-a, æ, f.	a Province
Próflu-ens, éntis, m.	a Spring, Stream, Current, Brook	Provocat-io, iónis, f.	Provocation
Profugio, v. 3.	I fly away, escape	Provocat-us, par.	provoked
Prófug-us, i, m.	a Fugitive, Deserter	Provoco, v. i.	I provoke
Prófugus, adj.	fled away, escaped	Provoctus, par.	falling down, prostrate
Profundo, v. 3.	{ I pour out, spend, lavish	Prout, adv.	as, even as
Profundus, adj.	deep, high, profound	Proximo, adv.	{ next
Progrédior, v. 3.	I advance	Proximus, adj.	the next
Progréssus, par.	advanced	Pseudophilip-us, i, m.	{ false Philip
Progréss-us, ús, m.	a Progress, Advance	Ptolemæ-us, i, m.	Ptolemæus
Proh, inter.	Ob!	Públicè, adv.	publicly
Prohibeo, v. 2.	I forbid, hinder	Publicol-a, æ, m.	Publicola
Proiectus, par.	thrown, cast	Publicus, adj.	public
Projicio, v. 3.	I throw, cast	Públi-us, i, m.	Publius
Prolúdo, v. 3.	I play a Prelude, try	Pudet, v. imp.	It shames
Promiss-um, i, n.	a Promise	Pudiciti-a, æ, f.	Chastity, Modesty
Promiss-us, par.	promised	Pud-or, óris, m.	Shame, Modesty
Promitto, v. 3.	I promise	Puell-a, æ, f.	a Maid, Girl
Promontóri-um, i, n.	a Promontory	Pu-er, est, m.	a Boy
Prompt-or, us, adj.	more ready	Pugn-a, æ, f.	a Fight, Battle
Promptissim-us, adj.	very ready	Pugnand-um, i, ger.	fighting
Promptus, par.	ready, quick	Pugnandus, par.	to be fought
Promulgand-um, i, ger.	publishing, promulgating	Pugnátus, par.	fought
Promulgandus, par.	to be published, promulgated	Pugno, v. i.	I fight
Pro nuntio, v. i.	I pronounce, utter, declare	Pulcher, adj.	fair, beautiful
		Pulcherrimus, adj.	most, very beautiful
		Pulchri-or, ius, adj.	fairer, more beautiful
		Pulchritúd-o, inis, f.	a Beauty
		Pullus, adj.	black; mourning
			Full-us,

VOCABULARIUM.

215

Pull-us, i, m. *a Chicken*
 Pulso, v. i. *I beat*
 Pulsus, par. *beaten*
 Puly-is, eris, m. *Dust*
 Punicus, adj. *Púnick*
 Púnio, v. 4. *I punish*
 Pupp-is, is, f. *a Stern, Ship*
 Púrpur-a, æ, f. *purple*
 Purpurátus, par. *clad in purple*
 Purpúreus, adj. *Purple*
 Put-ans, ántis, par. *thinking*
 Putéol-i, orum, m. pl. *Puteoli*
 Puto, v. i. *I think*
 Pyr-a, æ, f. *a Bon-fire, Funeral-pile*
 Pyrenæus, adj. *Pyrenean*
 Pyrrh-us, i, m. *Pyrrhus*
 Pythius, adj. *Pythian*

Q

Quacúmque, adv. *wheresoever*
 Quadragésimus, adj. *the fortieth*
 Quadraginta, adj. inv. *forty*
 Quadrienni-um, i, n. *Space of four Years*
 Quadringenti, adj. pl. *four hundred*
 Quadrupl-ex, icis, adj. *four fold*
 Querénd-um, i, ger. *seeking, asking*
 Queréndus, par. *to be sought, asked*
 Quer-ens, éntis, par. *seeking, asking*
 Quero, v. 3. *I seek, ask*
 Quæst-us, us, m. *Gain*
 Qual-is, e, adj. *what sort*
 Quamquam, adv. *although*
 Quamvis, con. *though*
 Quando, adv. *when*
 Quandóque, adv. *sometimes*
 Quantus, adj. *how great*
 Quare, adv. *wherefore*
 Quartus, adj. *the fourth*
 Quasi, con. *as if, as though*
 Quatenus, adv. *so far as, seeing that*
 Quaternus, adj. *four*
 Quati-ens, éntis, par. *shaking, tossing*
 Quatio, v. 3. *I shake, toss*
 Quatuor, adj. inv. *four*
 Quatuordecim, adj. *fourteen*
 Quemádmódum, adv. *as, even as*
 Querél-a, æ, f. *a Complaint*
 Quer-ens, éntis, par. *complaining*
 Quero, v. 3. *I complain*
 Qui, pro. *who, which*
 Quidam, pro. *some, certain*
 Quidem, adv. *indeed, truly*
 Qui-es, étis, f. *Rest, Ease*
 Quiesco, v. 3. *I rest*
 Quin, adv. *but*
 Quinctili-us, i, m. *Quinctilius*
 Quinctius, i, m. *Quinctius*
 Quindecim, adj. inv. *fifteen*
 Quingentésimus, adj. *five hundred*
 Quingenti, adj. pl. *five hundred*

Quinquaginta, adj. *fifty*
 inv. *inv.*
 Quinque, adj. ind. *five*
 Quinquennalis, e, adj. *five Years*
 Quippe, adv. *because, for*
 Quirinal-is, e, adj. *Quirinal*
 Quirin-us, i, m. *Quirinus*
 Quis, pro. *what, who, which*
 Quisquam, pro. *any*
 Quisque, pro. *every one*
 Quisquis, pro. *whosoever*
 Quodammodo, adv. *in a manner*
 Quomódocúmque, adv. *howsoever, any how*
 Quondam, adv. *once, formerly*
 Quoniam, adv. *because*
 Quotidie, adv. *daily*
 Quoties, adv. *how often*

R

Rábi-es, ei, f. *Fury, Rage*
 Rádior, v. i. *I shine, glitter*
 Radi-us, i, m. *a Ray*
 Rad-ix, icis, f. *a Root*
 Rapidíssimus, adj. *most, very rapid, swift*
 Rápídus, adj. *rapid, swift*
 Rápío, v. 3. *I take away, pull, ravish, snatch*
 Raptus, par. *taken away, snatched*
 Rarus, adj. *rare, scarce, thin*
 Rat-es, is, f. *a Ship*
 Rat-io, ionis, f. *Reason, a Method*
 Rat-us, par. *thinking*
 Ráudi-us, i, m. *Raudius*
 Ravénn-a, æ, f. *Ravenna*
 Reát-e, is, n. *Reate*
 Rebélland-um, i, ger. *rebell*
 Rebéll-ans, ántis, par. *rebell*
 Rebéll-is, is, con. *a Rebel*
 Rebéll-is, e, adj. *rebellious*
 Rebéllo, v. i. *I rebell, revolt*
 Recáleo, v. 2. *I am hot again*
 Recaléscó, v. 3. *I wax hot again*
 Recéd-ens, éntis, par. *withdrawing, departing, retiring*
 Recédo, v. 3. *I withdraw, depart, retire*
 Rec-ens, éntis, adj. *new, fresh*
 Receptát-or, óris, m. *a Receiver, Harbourer*
 Recéptus, par. *received, recovered, entertained*
 Recept-us, us, m. *a Retreat, Retirement*
 Recipiéndum, i, ger. *receiving, recovering, to be received, recovered*
 Recipiéndus, par. *to be received, recovered*
 Recipio, v. 3. *I receive, recover, entertain*
 Reciproc-ans, ántis, par. *going back, giving*
 Recisus, par. *cut out, cut off, cut down*
 Recóctus, par. *soiled again, cast again*
 Recondo,

- Recóndo, v. 3. *I hide, lay up*
 Recordatio, iónis, f. *Remembrance, Calling to mind*
 Rectè, adv. *rightly, aright, well*
 Rect-or, óris, m. *a Governor, Ruler*
 Recuperátus, par. *recovered*
 Recúpero, v. 1. *I recover*
 Recúrſ-us, ús, m. *a Recourse*
 Redúctus, par. *reduced*
 Rédditus, par. *rendered, made, restored*
 Reddo, v. 3. *I render, make, restore*
 Rédeo, irr. *I return*
 Rédigo, v. 3. *I reduce, drive back, compel*
 Redimitus, par. *encircled, crowned*
 Rédit-us, ús, m. *a Return*
 Redúco, v. 3. *I reduce, bring back, restore*
 Redúndo, v. 1. *I overflow, redound, run over*
 Red-ux, ucis, com. *returning*
 Réfero, v. irr. *I carry back, relate, set down, refer*
 Reficio, v. 3. *I repair, recover, deligit*
 Refractus, par. *broken open*
 Refúgio, v. 3. *I fly back, fly away*
 Reg-ens, éntis, par. *governing*
 Régi-a, æ, f. *a Palace*
 Regill-us, i, m. *Regillus*
 Regin-a, æ, f. *a Queen*
 Rég-io, iónis, f. *a Country*
 Régius, adj. *royal, kingly, regal*
 Regn-ans, ántis, par. *reigning*
 Regno, v. 1. *I reign*
 Regn-um, i, n. *a Reign, Kingdom*
 Rego, v. 3. *I govern*
 Regréſſus, par. *returned*
 Regréſſ-us, ús, m. *a Return*
 Régul-us, i, m. *Regulus*
 Regyro, v. 1. *I wheel about, turn round*
 Relátus, par. *brought back, brought, related*
 Relictus, par. *left, forsaken*
 Religátus, par. *tied, bound, fastened*
 Relig-io, iónis, f. *Religion*
 Religióſi-or, us, adj. *more religious*
 Religioſiſſimus, adj. *most, very religious*
 Religo, v. 1. *I tie, bind fast*
 Relinquo, v. 3. *I leave*
 Reliqui-æ, f. pl. *the Relicks, Remains*
 Réliquus, adj. *the rest*
 Relúct-ans, ántis, par. *struggling, striving against*
 Rémeo, v. 1. *I turn back again*
 Rémigo, v. 1. *I row*
 Remitto, v. 3. *I send back, remit, pardon*
 Remóveo, v. 2. *I remove, put away*
 Remunerátus, par. *rewarded, requited*
 Rem-us, i, m. *an Oar*
 Renáſcor, v. 3. *I am born again, spring again*
 Renúncio, v. 1. *I renounce, tell, report*
 Reparánd-um, i, ger. *repairing, recruiting, restoring*
 Reparándus, par. *to be repaired, recruited, restored*
 Repéllo, v. 3. *I repel, beat back*
 Repénſe, adv. *suddenly*
 Repercúſſ-us, ús, m. *a Reverberating, Reflection*
 Repercúſſus, par. *reverberated, reflected*
 Repértus, par. *found, devised*
 Repetit-io, iónis, f. *the Seeking back*
 Répeto, v. 3. *I repeat, seek back*
 Repóno, v. 3. *I replace, restore*
 Reportátus, par. *carried back*
 Repórto, v. 1. *I carry back*
 Repóſc-ens, éntis, par. *demanding again*
 Repóſco, v. 3. *I demand again*
 Réprimo, v. 4. *I stop, restrain, keep back*
 Repúdio, v. 4. *I refuse, reject, abandon*
 Repúgno, v. 1. *I resist*
 Repúſus, par. *repulsed*
 Repúrgo, v. 1. *I purge diligently, cleanse again*
 Réqui-es, ei, f. *Rest, Ease*
 Requíſco, v. 3. *I rest, repose, delight*
 Requir-ens, éntis, par. *requiring, seeking a gain, searching*
 Requiró, v. 3. *I require, seek again, search*
 Res, rei, f. *a Thing, Affair*
 Reſcindo, v. 3. *I cut down, cut off, abolish, rip up again*
 Reſciſſus, par. *cancel'd, cut down*
 Reſerátus, par. *opened, unlock'd*
 Réſero, v. 1. *I open, unlock*
 Réſervo, v. 1. *I reserve, keep*
 Reſidúus, adj. *remaining, left*
 Reſigno, v. 1. *I infringe, resign*
 Reſilio, v. 4. *I withdraw, recoil, start back*
 Reſiſténd-um, i, ger. *resisting*
 Reſiſténdus, par. *to be resisted*
 Reſiſt-ens, éntis, par. *resisting, withstanding*
 Reſiſto, v. 3. *I resist, withstand*
 Reſpéct-ans, ántis, par. *looking back; behold-ing*
 Reſpécto, v. 1. *I respect, look back*
 Reſpéct-us, ús, m. *Respect, a Looking back*
 Reſpérgo, v. 3. *I besprinkle*
 Reſpicio, v. 3. *I respect, consider, look back*
 Reſpiro, v. 1. *I breathe again, revive*
 Reſpóndeo, v. 2. *I answer, agree*
 Reſpónſ-um, i, n. *an Answer*
 Reſponſúrus, par. *about to answer*
 Reſpública, f. *a Commonwealth, State*

Respúblic-a, æ, f. *the Commonwealth*
 Resto, v. 1. *I remain, am left*
 Restincturus, par. *about to quench*
 Restituo, v. 3. *I restore, repair, re-
new*
 Restitutus, par. *restored, renewed*
 Resurgo, v. 3. *I rise again*
 Retineo, v. 2. *I retain, hold*
 Retrò, adv. *backward*
 Retròrsum, adv. *carried back*
 Revectus, par. *revealed, opened, un-
covered*
 Revelatus, par. *Reverence, Awe*
 Reverenti-a, æ, f. *I revere, reverence*
 Revereor, v. 2. *more respectful*
 Reverenti-or, us, m. *more respectfully*
 Reverentius, adv. *I return, turn back*
 Reverto, v. 3. *returned, turned back*
 Reverfus, par. *I revive, spring again,
grow green again*
 Reviresco, v. 3. *reviving*
 Revivisc-ens, èntis, par. *I revive, recover life*
 Reviviscens, v. 3. *recalling*
 Revocand-um, i, ger. *to be recalled*
 Revocandus, par. *recalling, revoking*
 Revocans, àntis, par. *recalled, revoked*
 Revocat-us, par. *I recall, revoke*
 Revoco, v. 1. *I vomit, cast up again*
 Revomo, v. 3. *guilty, arraigned*
 Reus, adj. *plucked, torn up, pulled*
 Revulsus, par. *a King*
 Rex, regis, m. *Rhea*
 Rhe-a, æ, f. *the Rhine*
 Rhen-us, i, m. *the Rhone*
 Rhodan-us, i, m. *Rhodian*
 Rhodius, adj. *Rhodope*
 Rhodop-e, es, f. *Rhodes*
 Rhod-os, i, f. *a Jaw, Chab*
 Rhod-us, i, f. *a Brink, Bank*
 Rict-us, ùs, m. *a Rite, Ceremony*
 Rix-a, æ, f. *a Quarrel, Brawling*
 Rix-ans, àntis, par. *quarrelling, scolding*
 Rob-ur, oris, n. *Strength, Force*
 Robustissimus, adj. *very strong, strongest*
 Robustus, adj. *strong, hardy*
 Rogandus, par. *to be asked*
 Rogat-io, iónis, f. *a preferring of a Bill*
 Rogo, v. 1. *I ask, desire, request*
 Rog-us, i, m. *a Funeral-Pile*
 Rom-a, æ, f. *Rome*
 Romanus, adj. *Roman*
 Romul-us, i, m. *Romulus*
 Ros-a, æ, f. *a Rose*
 Rostratus, par. *beaked, snouted*
 Rostr-um, i, n. *a Beak, Bill, Snout*
 Ruber, adj. *red, ruddy*
 Rubig-o, inis, f. *Rust, Foulness*
 Rud-is, e, adj. *rude, unpolished, rough-
made, unskilful*

Ru-ens, èntis, par. *rusting, running, fall-
ing*
 Rufin-us, i, m. *Rufinus*
 Ruin-a, æ, f. *Ruin, a Fall*
 Rum-or, óris, m. *a Report, Rumour*
 Rumpo, v. 3. *I break*
 Ruo, v. 3. *I rush, fall, run head-
long*
 Rup-es, is, f. *a Rock*
 Ruptus, par. *broken, burst*
 Rursus, adj. *again*
 Rusticus, adj. *rustick, rural*
 Rutili-us, i, m. *Rutilius*

S

Sabæ-i, órum, m. pl. *the Sabæans*
 Sabæus, adj. *Sabeian*
 Sabin-i, órum, m. pl. *the Sabines*
 Sabinus, adj. *Sabine*
 Sacer, adj. *holy, sacred, cursed*
 Sacerd-os, ótis, m. *a Priest*
 Sacerd-os, ótis, f. *a Priestess*
 Sacerdoti-um, i, n. *the Priesthood*
 Sacer-a, órum, n. pl. *Sacrifices*
 Sacramént-um, i, n. *a Sacrament*
 Sacrat-us, par. *consecrated, sacred*
 Sacrilégi-um, i, n. *Sacrilege*
 Sacrilégus, adj. *sacrilegious*
 Sacripórt-um, i, n. *Sacriportum*
 Sacrosánctus, par. *sacred, inviolable*
 Sacr-um, i, n. *a Holy-Rite, Mystery*
 Sæcul-um, i, n. *an Age*
 Sæpè, adv. *often*
 Sævi-ena, èntis, par. *raging*
 Sævio, v. 4. *I rage*
 Sævi-or, us, adj. *more cruel*
 Sævissimè, adv. *very cruelly*
 Sævissimus, adj. *very, most cruel*
 Sæviti-a, æ, f. *Severity, Cruelty*
 Sævitus, par. *showed cruelly, raging*
 Sævius, adv. *more cruelly, too cruelly*
 Sagitt-a, æ, f. *an Arrow*
 Saguntin-i, órum, m. pl. *the Saguntines*
 Saguntinus, adj. *Saguntine*
 Sagunt-um, i, n. *Saguntum*
 Sagunt-us, i, f. *Saguntus*
 Sálam-is, inis, f. *Salamis*
 Salentin-i, órum, m. pl. *the Salentines*
 Salinát-or, óris, m. *a Salt-maker, Salter*
 Sali-i, órum, m. pl. *the Priests of Mars*
 Salmác-is, idis, f. *Salmacis*
 Salóndic-us, i, m. *Salondicus*
 Saltem, adv. *at least*
 Salt-us, ùs, m. *a Leap, Jump*
 Sal-us, útis, f. *a Forest*
 Salút-ans, àntis, par. *Safety, Health*
 Salutár-is, e, adj. *saluting*
 Salúto, v. 1. *healthful, wholesome*
 Salvus, adj. *I salute*
 Saly-i, órum, m. pl. *the Salyi*
 F f *Samnit-es,*

Samnit-es, ium, m. pl.	<i>the Samnites</i>	Secúndò, adv.	<i>secondly</i>
Samniticus, adj.	<i>of the Samnites</i>	Secúndo, v. 1.	<i>I prosper</i>
Sámni-um, i, n.	Samnium	Secúndus, adj.	<i>second, favourable</i>
Sam-os, i, f.	Samos	Secúr-is, is, m.	<i>an Ax</i>
Samothrac-es, es, f.	Samothrace	Secúrit-as, átis, f.	<i>Security</i>
Sáncio, v. 4.	<i>I establish, ratify, enact, confirm</i>	Secúrus, adj.	<i>secure</i>
Sánctit-as, átis, f.	<i>Holiness, Sanctity</i>	Secus, adv.	<i>otherwise</i>
Sáncti-or, us, adj.	<i>more holy, sacred</i>	Sédecim, adj.	<i>sixteen</i>
Sánctissimus, adj.	<i>most holy, sacred</i>	Sed-ens, éntis, par.	<i>sitting</i>
Sánctiùs, adv.	<i>more religiously</i>	Sédeo, v. 2.	<i>I sit</i>
Sanctus, adj.	<i>holy, sacred, religious</i>	Sed-es, is, f.	<i>a Seat</i>
Sanè, adv.	<i>truly, verily</i>	Sediti-o, ónis, f.	<i>a Sedition</i>
Sangu-is, inis, m.	Blood	Segést-es, is, m.	<i>Segestes</i>
Sápi-ens, éntis, par.	<i>wise</i>	Segidénf-es, ium, m. pl.	<i>the Segidenfes</i>
Sapiénter, adv.	<i>wisely</i>	Segisám-a, æ, f.	<i>Segisama</i>
Sapiénti-a, æ, f.	<i>Wisdom</i>	Segni-or, us, adj.	<i>more dull, lazy, slow</i>
Sapiénti-or, us, adj.	<i>wiser</i>	Segn-is, e, adj.	<i>slow, dull, lazy</i>
Sapientissimus, adj.	<i>wisest</i>	Segniùs, adv.	<i>more slowly</i>
Sárcin-a, æ, f.	<i>a Trust, Pack, Baggage, Burden</i>	Segóvi-a, æ, f.	<i>Segovia</i>
Sardini-a, æ, f.	Sardinia	Sejúnci-o, ónis, f.	<i>Separation, a Putting asunder</i>
Sarmát-æ, árum, m. pl.	<i>the Sarmatians</i>	Seleúci-a, æ, f.	<i>Seleucia</i>
Satèll-es, itis, m.	<i>a Life-guard Man, Attendant</i>	Sell-a, æ, f.	<i>a Seat</i>
Satiét-as, átis, f.	<i>Satiety, Fullness</i>	Semel, adv.	<i>once</i>
Sátio, v. 1.	<i>I satiate, clog, glut</i>	Sem-en, inis, n.	<i>Seed</i>
Sáti-or, us, adj.	<i>better, rather to be chosen</i>	Semént-is, is, f.	<i>Seed-time</i>
Satis, adv.	<i>enough</i>	Semicrúdu, adj.	<i>half raw</i>
Satisfácio, v. 3.	<i>I satisfy</i>	Semigræcus, adj.	<i>half Greek, Grecian</i>
Satiùs, adv.	<i>better, rather</i>	Seminári-um, i, n.	<i>a Seminary</i>
Sátric-um, i, n.	Satricum	Semirutus, par.	<i>half destroyed</i>
Satúrnin-us, i, m.	Saturninus	Sémit-a, æ, f.	<i>a narrow Way, Foot-path</i>
Sáucius, adj.	<i>wounded</i>	Semper, adv.	<i>always, ever</i>
Save-us, i, m.	Save	Sempróni-us, i, m.	<i>Sempronius</i>
Sáxeus, adj.	<i>stony, rocky</i>	Senát-or, óris, m.	<i>a Senator</i>
Sax-um, i, n.	<i>a Stone, Rock</i>	Senát-us, ús, m.	<i>a Senate</i>
Scæv-a, æ, m.	Scæva	Senéct-us, útis, f.	<i>old Age</i>
Scævola, æ, m.	Scævola	Sen-ex, is, m.	<i>an old Man</i>
Scal-a, æ, f.	<i>a Ladder</i>	Séni-or, us, adj.	<i>older, elder</i>
Scaur-us, i, m.	Scaurus	Senón-es, um, m. pl.	<i>the Senones</i>
Scelerátus, adj.	<i>wicked</i>	Seni, adj. pl.	<i>fix</i>
Scel-us, eris, n.	<i>Wickedness</i>	Sens-us, ús, m.	<i>Sense</i>
Scénicus, adj.	<i>feenical</i>	Senténti-a, æ, f.	<i>a Sentence, Opinion</i>
Scilicet, adv.	<i>to wit, namely</i>	Sentín-a, æ, f.	<i>a Sink</i>
Scípi-o, ónis, m.	Scipio	Séntio, v. 4.	<i>I perceive, think</i>
Scio, v. 4.	<i>I know</i>	Separátim, adv.	<i>separately</i>
Scodr-a, æ, f.	Scodra	Separátus, par.	<i>separated</i>
Scópul-us, i, m.	<i>a Rock</i>	Sepélio, v. 4.	<i>I bury</i>
Scordíse-i, órum, m. pl.	<i>the Scordisci</i>	Sépío, v. 3.	<i>I inclose, fence, bluck up, guard</i>
Scort-um, i, n.	<i>a Whore</i>	Septem, adj.	<i>seven</i>
Scrib-a, æ, m.	<i>a Scribe, Secretary, Clerk</i>	Septéntri-o, ónis, m.	<i>the North</i>
Scribo, v. 3.	<i>I write</i>	Septimi-us, i, m.	<i>Septimius</i>
Scut-um, i, n.	<i>a Shield</i>	Séptimus, adj.	<i>seventh</i>
Scyth-æ, árum, m. pl.	<i>the Scythians</i>	Septingéntimus, adj.	<i>seven hundredth</i>
Scythicus, adj.	Scythian	Septingénti, adj. pl.	<i>seven hundred</i>
Seco, v. 1.	<i>I cut</i>	Septuaginta, adj.	<i>seventy</i>
		Sepúlchr-um, i, n.	<i>a Sepulchre</i>
		Sequán-i, órum, m. pl.	<i>the Sequani</i>
		Sequ-ens, éntis, par.	<i>following</i>

Sequor,

Sequor, v. 3. *I follow*
 Sequutus, par. *following*
 Ser-es, ium, m. pl. *the Seres*
 Séricus, adj. *filken, made of Silk*
 Séri-es, ei, f. *a Series*
 Serp-ens, éntis, com. *a Serpent*
 Serp-ens, éntis, par. *creeping*
 Serpo, v. 3. *I creep, run along*
 Sertoriánus, adj. *Sertorian*
 Sertóri-us, i, m. *Sertorius*
 Serv-a, æ, f. *a Woman-servant*
 Servánd-um, i, ger. *keeping, preserving*
 Servándus, par. *to be kept, preserved*
 Serv-ans, ántis, par. *keeping, preserving*
 Servátus, par. *kept, preserved*
 Servil-is, e, adj. *servile*
 Serviliter, adv. *servilely*
 Servili-us, i, m. *Servilius*
 Sérvio, v. 4. *I serve*
 Serviti-um, i, n. *Service, a Slave*
 Servit-us, útis, f. *Servitude, Slavery*
 Sérvi-us, i, m. *Servius*
 Serv-us, i, m. *a Servant, Slave*
 Seu, con. *either, or*
 Severus, adj. *severe, rigorous, stern*
 Sex, adj. *fix*
 Sexagésimus, adj. *fixtieth*
 Sexaginta, adj. *fixty*
 Séxies, adv. *fix times*
 Séxtius, adj. *Sextian*
 Sextus, adj. *the fixth*
 Sex-us, ús, m. *a Sex*
 Sibilo, v. 1. *I hiss, whiffle*
 Sibyllínus, adj. *Sibylline*
 Sicámbr-i, órum, m. pl. *the Sicambri*
 Sicili-a, æ, f. *Sicily*
 Sicór-is, is, m. *Sicoris*
 Siculus, adj. *Sicilian*
 Sicut, adv. *as, even as*
 Sid-us, eris, n. *a Star, Constellation*
 Signátus, par. *marked, signed, sealed*
 Signifer, adj. *embossed, carved with*
 Signifer, i, m. *Figures*
 Significo, v. 1. *a Standard-bearer, an*
 Signo, v. 1. *Ensign, Cornet*
 Signo, v. 1. *I signify*
 Sign-um, i, n. *I mark, sign*
 Silán-us, i, m. *a Sign, Ensign*
 Silénti-um, i, n. *Silanus*
 Sillác-es, is, m. *Silence*
 Silv-a, æ, f. *Sillaces*
 Silvést-er, ris, re, adj. *a Wood*
 Simili-or, us, adj. *wild, savage, brutal*
 Simil-is, e, adj. *more like*
 Similiter, adv. *like, alike*
 Similitúd-o, inis, f. *likewise, in like man-*
 Simul, adv. *ner*
 Simulacr-um, i, n. *Similitude*
 Simul, adv. *together, withal, at*
 Simulacr-um, i, n. *once, as soon as*
 Simulacr-um, i, n. *a Likeness*

Símul-ans, ántis, par. *feigning, dissembling, counterfeiting*
 Simulátus, par. *feigned, dissembled, counterfeited*
 Simulo, v. 1. *I feign, dissemble, counterfeit*
 Sincérus, adj. *sincere*
 Singulár-is, e, adj. *singular*
 Singulus, adj. *every one, one by one*
 Sinister, adj. *the left, unlucky*
 Sin-us, ús, m. *a Bosom, Cap, Bag,*
 Sipyl-us, i, m. *Sipylus*
 Siquidem, adv. *if so be*
 Sisto, v. 3. *I stop, keep back*
 Sit-us, ús, m. *a Site, Situation, Rust, Filtb*
 Situs, par. *situated, placed, set*
 Sive, con. *or, if*
 Sóbol-es, is, f. *an Offspring*
 Soc-er, eri, m. *a Father-in-law*
 Sóci-a, æ, f. *a Mate, Sbe-companion*
 Sociál-is, e, adj. *social, confederate*
 Societ-as, átis, f. *Society, Fellowship, Alliance*
 Sócius, adj. *social, confederate*
 Sóci-us, i, m. *a Companion, Ally*
 Sol, is, m. *the Sun*
 Soláti-um, i, n. *Comfort, Consolation*
 Solénn-is, e, adj. *solemn, yearly*
 Sóleo, v. 2. *I use, am accustomed*
 Sol-ers, értis, adj. *crafty, quick, subtle, wise*
 Solérti-a, æ, f. *Craftiness, Wit, Policy*
 Solícito, v. 1. *I solicit, trouble, disturb*
 Sólidus, adj. *solid, sound, firm, entire*
 Solitúd-o, inis, f. *Solitude, a Desert, Loneliness*
 Sólitus, par. *used, accustomed*
 Solícit-ans, ántis, par. *soliciting, disturbing*
 Solícitátus, par. *solicitous, anxious, disturbed*
 Solícito, v. 1. *I solicit, disturb*
 Solícitus, par. *solicited, disturbed*
 Sol-um, i, n. *Soil, Ground*
 Solúm, adv. *only, alone*
 Solvo, v. 3. *I loose, untie, free*
 Solus, adj. *alone, only*
 Solutúrus, par. *about to loose, free*
 Solútus, par. *loosed, freed*
 Sómnio, v. 1. *I dream, sleep*
 Somni-um, i, n. *a Dream*
 Somn-us, i, m. *Sleep*
 Sono, v. 1. *I sound*
 Son-us, ús, m. *a Sound*
 Sor-a, æ, f. *Sora*
 Során-us, i, m. *Soranus*
 Sor-or, óris, f. *a Sister*
 Sors, fortis, f. *Lot, Chance*

Spad-o, ónis, m.	an Eunuch	Strictus, par.	drawn, bare, sharp
Spargo, v. 3.	I spread, scatter, sprinkle	Strid-or, óris, m.	a Noise, Grubbing
Sparfus, par.	spread, scattered, sprinkled	Stringo, v. 3.	I strike out
Spartac-us, i, m.	Spartacus	Stúdeo, v. 2.	I study, endeavour
Spáti-um, i, n.	a Space,	Studiosus, par.	studious, zealous
Speci-et, ei, f.	a Form, Shew, Species, Likeness	Stúdi-um, i, n.	Study, Zeal
Speciósí-or, us, adj.	more specious, shewy	Stup-ens, éntis, par.	astonished
Speciósíus, adv.	more speciously, ban-somly	Stupr-um, i, n.	Wboredom, Adultery
Speciósus, adj.	specious, beautiful, slightly	Suadeo, v. 2.	I advise, persuade
Spectácul-um, i, n.	a Spectacle, Shew	Subáctus, par.	conquered, subdued
Spectáti-o, ónis, f.	a Viewing, Sight, Re-spect	Súddit-us, i, m.	a Subject
Specul-a, æ, f.	a Watch-tower, Hill, Beacon	Súdditus, par.	suborned, subject
Speculát-or, óris, m.	a Scout	Subdúco, v. 3.	I take away, remove, withdraw
Speculatórius, adj.	of a Scout	Subdúctus, par.	withdrawn, conveyed
Speculátus, par.	viewing, espying	Subjéctus, par.	subject, obedient, lying under
Spelúnc-a, æ, f.	a Den, Cave, Grot	Subigéndus, par.	to be subdued, conquered
Spero, v. 1.	I hope, expect	Súbigo, v. 3.	I subdue, conquer, constrain
Sp-es, ei, f.	Hope, Expectation	Subjicio, v. 3.	I subject, put under
Spicul-um, i, n.	a Spear, Dart, Javelin	Subinde, adv.	afterwards, then
Spir-ans, ántis, par.	breathing	Súbitò, adv.	suddenly
Spirit-us, ús, m.	a Spirit, Breath	Súbitus, par.	sudden
Spiro, v. 1.	I breathe, blow	Sublátus, par.	taken away, cut off
Splendísimus, adj.	very splendid	Submitto, v. 3.	I submit, lay down, set bekw
Splend-or, óris, m.	Splendour	Submóveo, v. 2.	I remove, put aside
Spoléti-um, i, n.	Spoletum	Subnixus, par.	supported, relying upon
Spóli-um, i, n.	a Spoil, Booty, Prey	Subrógo, v. 1.	I substitute, surrogate
Spons-or, óris, m.	a Surety, Undertaker, Engager	Súbrutus, par.	undermined, overthrown
Spons-us, i, m.	a Bridegroom, a Spouse	Subáidi-um, i, n.	Aid, Succour, Refuge
Spontis, gen. f.	of one's accord	Subáist-ens, éntis, par.	subsisting
Spúri-us, i, m.	Spurious	Subáisto, v. 3.	I subsist, stay, resist
Stabilit-as, átis, f.	Establishment	Substitútus, par.	substituted
Stábul-um, i, n.	a Stable	Substo, v. 1.	I stand, bear up
Stans, stantis, par.	standing	Subterraneus, adj.	subterranean
Statim, adv.	presently	Subtráh-ens, éntis, par.	withdrawing
Stat-or, óris, m.	Stator	Subvého, v. 3.	I carry up, convey
Státu-a, æ, f.	a Statue	Suburbánus, adj.	in the Suburbs
Státuo, v. 3.	I appoint, resolve, place	Succédo, v. 3.	I succeed, come in, prosper
Stat-us, ús, m.	a State, Condition	Succéssi-o, ónis, f.	a Succession
Stell-a, æ, f.	a Star	Succéssi-or, óris, m.	a Successor
Stipátus, par.	attended, guarded	Succido, v. 3.	I cut down
Stipendiárius, adj.	tributary	Succingo, v. 3.	I gird, trust up, environ
Stipéndi-um, i, n.	a Stipend, Pay, Tribute	Succlám-ans, ántis, par.	crying out
Stipo, v. 1.	I stuff, cram	Succúmbo, v. 3.	I yield, succumb
Sto, v. 1.	I stand	Sucr-o, ónis, m.	Suero
Stolidit-as, átis, f.	Foolishness	Sud-es, is, f.	a Spear, wooden Sword, Wood-shake
Stol-o, ónis, m.	Stolo	Sud-or, óris, m.	Sweat, Toil
Strab-o, ónis, m.	Strabo	Sueff-a, æ, f.	Sueffa
Strag-es, is, f.	an Overtbrow, De-struction	Suev-i, órum, m. pl.	the Suevi
Strángulo, v. 1.	I strangle, choke	Sufféti-us, i, m.	Suffetius
Strépit-us, ús, m.	a Noise	Suffici-ens, éntis, par.	sufficient, sufficing
		Sufficio, v. 3.	I suffice, am sufficient, substitute

Suffigo, v. 3.	I fasten, nail up	Sustineo, v. 2.	I sustain, maintain,
Suffocatus, par.	choaked, throttled	Sutus, par.	suffer, refrain
Suffragi-um, i, n.	a Suffrage, Vote, Con- sent	Syd-us, eris, n.	sewed, stitched
Sugger-ens, entis, par.	suggesting	Syll-a, æ, m.	a Star, Planet, Con- stellation
Suggero, v. 3.	I suggest, put in mind	Syllanus, adj.	Sylla
Suggest-us, us, m.	a Pulpit, Pew	Sylv-a, æ, f.	of Sylla
Suggestus, par.	suggested	Sylvi-a, æ, f.	a Wood
Sulla-a, æ, m.	Sulla	Syph-ax, æcis, m.	Sylvia
Sulm-o, onis, m.	Sulmo	Syracuf-æ, f. pl.	Syphax
Sulph-ur, uris, n.	Brimstone, Sulphur	Syracusanus, adj.	Syracuse
Sulpici-us, i, m.	Sulpicius	Syri-a, æ, f.	Syracusan
Sulpiti-us, i, m.	Sulpitius	Syriacus, adj.	Syria
Summ-a, æ, f.	a Sum, the Main, Stress	Syrius, adj.	Syrlac
Summisus, par.	put under, powered	Syrt-is, is, f.	Syrian
Summotus, par.	removed, put out of the way	Syr-us, i, m.	a Quick-sand
Summóveo, v. 2.	I remove, put out of the way		Syrus
Summus, adj.	biggest, greatest, ut- most	T	
Sumo, v. 3.	I take, receive	Tabell-a, æ, f.	a little Table, Map
Sumptuosus, adj.	sumptuous, wasteful, prodigal	Tabern-a, æ, f.	a Shop, Tavern
Sumpt-us, us, m.	Charge, Expence, Cost	Tábul-a, æ, f.	a Table, Board, Plank, a Letter
Super, præ.	upon, above, over	Tabulát-um, i, n.	a Loft, Stage, Scaffold
Superátus, par.	overcome, surmounted	Tabulátus, par.	boarded, planked
Supérbe, adv.	proudly, loftily, flatly	Táceo, v. 2.	I hold my peace, conceal
Supérbi-a, æ, f.	Pride, Arrogance	Tácitè, adv.	silently, quietly
Supérbus, adj.	proud, arrogant, costly	Tácitus, par.	quiet, silent, still
Supér-i, orum, m. pl.	the Gods above	Tag-us, i, m.	Tagus
Supéri-or, us, adj.	bigger, upper, former, elder	Tal-is, e, adj.	such, like
Supérius, adv.	before, above	Tam, adv.	so, as, as well
Supérst-es, itis, adj.	remaining, surviving	Tamdiu, adv.	so long
Supérsum, v. irr.	I remain, survive	Tamen, adv.	yet, nevertheless
Supervacuus, adj.	superfluous, unnecessary	Tana-is, is, m.	Tanaïs
Supervivo, v. 3.	I survive, outlive	Tánaquil, is, f.	Tanaquil
Súperus, adj.	big, upper, heavenly	Tandem, adv.	at length, at last
Súppito, v. 3.	I am in readiness, suf- ficient	Tang-ens, entis, par.	touching, hitting
Suppl-ex, icis, adj.	humble, suppliant	Tango, v. 3.	I touch, hit
Supplici-um, i, n.	Punishment, Suppli- cation	Tanquam, adv.	as if, as tho'
Supprimo, v. 3.	I suppress, check, keep under	Tantum, adv.	only
Suprà, adv.	above, over, on high	Tantus, adj.	so much, so great
Supra, præ.	above, over, upon	Tarchondimót-us, i, m.	Tarchondimotus
Supremus, adj.	biggest, last, uttermost	Tárdi-or, us, adj.	more tardy, slow
Suren-as, æ, m.	Surenas	Tárdius, adv.	more slowly
Suscéptus, par.	enterprised, undertaken, begotten	Tardus, adj.	slow, tardy, lazy
Suscipio, v. 3.	I enterprize, undertake, beget	Tarentinus, adj.	Tarentine
Suscitatus, par.	raised, stirred up	Tarént-us, i, f.	Tarentus
Suspéctus, par.	suspected, suspicious, mistrusted	Tarquini-us, i, m.	Tarquinius
Suspicio, v. 3.	I suspect, look up	Tárrac-o, onis, f.	Tarraco
Súspicor, v. 1.	I suspect, mistrust, guess, surmise	Táti-us, i, m.	Tatius
		Taur-us, i, m.	Taurus
		Taxátus, par.	assessed, taxed
		Táxeus, adj.	of Taxo
		Tectosag-i, m. pl.	the Tectosagi
		Tect-um, i, n.	a Roof, Cover, House
		Tectus, par.	covered, concealed, close
		Tego, v. 3.	I cover, hide, defend
		Tegument-um, i, n.	a Covering
		Telesin-us, i, m.	Telestinus
		Tel-um, i, n.	a Dart, Weapon
		Temerátus, adj.	rash, unadvised
			Temerè,

- Témerè, adv. *rashly, unadvisedly*
 Temérit-as, átis, f. *Rashness, Hastiness*
 Tempe, n. pl. inv. *Tempe*
 Témpero, v. 3. *I temper, govern, mix, refrain*
 Tempést-as, átis, f. *a Tempest, Season*
 Templ-um, i, n. *a Temple, Church*
 Temp-us, oris, n. *Time, Opportunity*
 Tenéthéri, m. pl. *the Temple of the Head*
 Ténébræ, f. pl. *the Tenetheri*
 Ten-ens, éntis, par. *Darkness*
 Téneo, v. 2. *bolding, possessing*
 Tener, adj. *I bold, possess, keep*
 Tentátus, par. *tender, young, gentle*
 Tento, v. 1. *tried, tempted, seized*
 Tentóri-um, i, n. *I try, tempt, attack, prove*
 Tentórius, adj. *a Tent, Pavilion*
 Tenu, præ. *of a Tent, Pavilion*
 Tep-ens, éntis, par. *up to, even to*
 Terénti-us, i, m. *warm, temperate*
 Tergéminus, adj. *Terence*
 Tergivérans, ántis, par. *triple, three, threefold*
 Tergivérfor, v. 1. *turning back*
 Terg-um, i, n. *I turn back*
 Term-e, es, f. *the Back, the Rear*
 Términ-us, i, m. *Term*
 Tero, v. 3. *a Bound, Limit, Term*
 Terr-a, æ, f. *I rub, wear, waste*
 Térreo, v. 2. *the Earth, Land*
 Terrést-er, ris, re, adj. *I affright, amaze*
 Terríbil-or, us, adj. *earthly, by Land*
 Terríbil-is, e, adj. *more terrible*
 Terríbilis, adv. *terrible*
 Terrígenus, adj. *more terribly*
 Térrito, v. 1. *born on the Earth*
 Térritus, par. *I put in fear*
 Terr-or, óris, m. *affrighted, frightened*
 Tértius, adj. *Terrour, Dread, Fear*
 Testamént-um, i, n. *third*
 Test-is, is, com. *a Testament, Last-will*
 Testúd-o, inis, f. *a Witness*
 Teut-a, æ, f. *a Tortoise, Lute, Testudo*
 Thal-a, æ, f. *Teuta*
 Thapf-os, i, f. *Thala*
 Theatr-um, i, n. *Thapion*
 Theb-æ, f. pl. *a Theatre*
 Themístocl-es, is, m. *Thebes*
 Theodót-us, i, m. *Themistocles*
 Thermópylæ, f. pl. *Theodotus*
 Therm-us, i, m. *Thermopylæ*
 Thesaur-us, i, m. *Thermus*
 Thesáli-a, æ, f. *a Treasure*
 Thesálicus, adj. *Thessaly*
 Thesálus, adj. *Thessalick*
 Theutobóch-us, i, m. *Thessalian*
 Theutón-i, órum, m. pl. *Theutobochus*
 Tho-as, æ, m. *the Theutoni*
 Thóri-us, i, m. *Thoas*
 Thrac-es, um, m. pl. *Thorius*
 Thráci-a, æ, f. *the Thracians*
 Thrácius, adj. *Thrace*
 Thrasymén-us, i, m. *Thracian*
 Thúri-i, órum, m. pl. *Thrasymenus*
 Thúri-um, i, n. *the Thuri*
 Th-us, uris, m. *Thurium*
 Tiberínus, adj. *Frankincense*
 Tiberín-us, i, m. *of the Tiber*
 Tiber-is, is, m. *the God of the Tiber*
 Tibéri-us, i, m. *the Tiber*
 Tibi-a, æ, f. *Tiberius*
 Tib-ur, uris, n. *a Pipe, the Leg, Skin*
 Ticin-us, i, m. *Tibur*
 Tigrán-es, is, m. *Ticinus*
 Tigurín-i, órum, m. pl. *Tigranes*
 Tim-ens, éntis, par. *the Tigurini*
 Timeo, v. 2. *fearing, dreading*
 Tim-or, óris, m. *I fear, dread*
 Tiocíni-um, i, n. *Fear, Dread*
 Titi-um, i, n. *a First-trial, Apprenticeship*
 Titul-us, i, m. *Titium*
 Titúri-us, i, m. *a Title*
 Tit-us, i, m. *Titurius*
 Tolerándus, par. *Titus*
 Tólero, v. 1. *to be endured*
 Tollo, v. 3. *endure, suffer, sustain*
 Tolostóbogi, m. pl. *I lift up, take away*
 Tolúmn-i-us, i, m. *the Tolostobogi*
 Tono, v. 1. *Tolumnius*
 Tormént-um, i, n. *I thunder*
 Torquát-us, i, m. *a Torment, Engine*
 Torqu-is, is, m. *Torquatus*
 Torr-ens, éntis, m. *a Collar, Chain, Wreath*
 Torr-ens, éntis, par. *a Torrent, Stream*
 Tot, adj. inv. pl. *parcbing, running*
 Tótidem, adj. inv. *so many*
 Tóties, adv. *as many*
 Totus, adj. *so often*
 Trábe-a, æ, f. *whole, all*
 Tractátus, par. *a Robe of State*
 Tract-us, ús, m. *treated, drawn*
 Tractus, par. *a Tract, Country*
 Tráditus, par. *Coast, Track*
 Trado, v. 3. *drawn, pulled, dragged*
 Trah-ens, éntis, par. *delivered, surrendered*
 Traho, v. 3. *I deliver, surrender*
 Traján-us, i, m. *drawing, pulling*
 Trajéctus, par. *I draw, pull, bring*
 Trajicio, v. 3. *Trajan*
 Tranquillus, adj. *passed over*
 Trans, præ. *I pass, carry over, transport*
 Transáctus, par. *quiet, still, calm*
 Transeo, v. iir. *over, beyond*
 Transf-ens, éntis, par. *transacted*
 Transferring, transport-ing

Transféro,

Tránsfero, v. irr. *I carry over, transfer*
 Tránsfug-a, æ, f. *a Deserter*
 Transgrédior, v. 3. *I pass over, beyond, transgress*
 Transgréssus, par. *passing over, beyond, transgressing*
 Tráns-iens, eúntis, par. *passing over*
 Transilio, v. 4. *I leap over, pass over, skip*
 Translátus, par. *translated, transported, conveyed*
 Transmarinus, adj. *over Sea*
 Transmitto, v. 3. *I send over, transmit*
 Transnátio, v. 1. *I swim over*
 Tránsveho, v. 3. *I carry, convey, pass over*
 Transvérsus, adj. *cross-wise, across, contrary, opposite*
 Trébi-a, æ, f. *Trebia*
 Trecénti, adj. pl. *three hundred*
 Trem-ens, éntis, par. *trembling, fearing*
 Tremo, v. 3. *I tremble, fear*
 Trem-or, óris, m. *a Trembling, Shaking with Fear*
 Trépíd-ans, ántis, par. *trembling, fearing*
 Trepidátio, ónis, f. *a Trembling, Fear*
 Trepidátus, par. *trembled, feared*
 Trépido, v. 1. *I tremble, fear*
 Trépíus, adj. *fearful, alarmed*
 Tres, adj. pl. *three*
 Tréviri, m. pl. *the Treviri*
 Tribún-al, ális, n. *a Tribunal*
 Tribunát-us, ús, m. *the Tribuneship*
 Tribunítius, adj. *Tribunitian*
 Tribún-us, i, m. *a Tribune*
 Trib-us, ús, m. *a Tribe*
 Tributárius, adj. *tributary*
 Tribút-um, i, n. *a Tribute*
 Tribútus, par. *given, granted*
 Tridentínus, adj. *Tridentine*
 Tridént-um, i, n. *Trent*
 Trídu-um, i, n. *the Space of three Days*
 Trífariam, adv. *three ways*
 Trigínta, adj. inv. *thirty*
 Trigræcíní, m. pl. *the Trigræcini*
 Tripartítus, par. *divided into three Parts*
 Tripl-ex, ícis, adj. *threefold, triple*
 Tritrém-is, e, adj. *with three Banks of Oars*
 Trísti-or, us, adj. *more sad, sorrowful*
 Tríst-is, e, adj. *sad, sorrowful*
 Trístiús, adv. *more sadly, sorrowfully*
 Triúmphál-is, e, adj. *triumphal*
 Triúmph-ans, ántis, par. *triumphing*
 Triúmphátus, par. *triumphed*
 Triúmpho, v. 1. *I triumph*
 Triúmph-us, i, m. *a Triumph*
 Triúmv-ir, íri, m. *a Triumvir*
 Triúmvírat-us, ús, m. *the Triumvirate*
 Tropæ-um, i, n. *a Trophy*

Trucidátus, par. *killed, slain*
 Trúcido, v. 1. *I kill, slay*
 Tr-ux, ucis, adj. *fierce, cruel*
 Tub-a, æ, f. *a Trumpet*
 Tuéndus, par. *to be defended*
 Túeor, v. 2. *I defend, see*
 Túlli-a, æ, f. *Tullia*
 Túlli-us, i, m. *Tullius*
 Tull-us, i, m. *Tullus*
 Túmidus, adj. *swollen, puffed up, proud*
 Tumultuátus, par. *a Tumult caused*
 Tumúlt-us, ús, m. *a Tumult*
 Túmul-us, i, m. *a Hillock, Heap, Tomb,*
 Túníc-a, æ, f. *a Coat, Tunick*
 Turb-ans, ántis, par. *troubling, disturbing*
 Turbátio, ónis, f. *a Disturbing, Trouble*
 Túrbidus, adj. *troubled, disturbed, muddy*
 Turbo, v. 1. *I trouble, disturb*
 Túrduli, m. pl. *the Turduli*
 Turm-a, æ, f. *a Troop, Company*
 Turp-is, e, adj. *base, shameful, vile*
 Túrpiter, adv. *basely, shamefully, wickedly*
 Turpitúd-o, íais, f. *Turpitude, Dishonesty*
 Turr-is, is, f. *a Tower, Turret*
 Túsc-i, órum, m. pl. *the Tusci*
 Túsci-a, æ, f. *Tuscia*
 Túsculanus, adj. *of Tusculum*
 Tutél-a, æ, f. *a Protection, Safe-guard*
 Túti-a, æ, f. *Tutia*
 Tutus, par. *safe, defended*
 Tuus, pro. *thy, thine*

V

Vaccæ-i, órum, m. pl. *the Vaccae*
 Vácuus, adj. *void, empty, free*
 Vad-ens, éntis, par. *going*
 Vádim-on, ónis, m. *Vadimon*
 Vado, v. 3. *I go*
 Vad-um, i, n. *a Ford*
 Væ, con. *two*
 Vagit-us, ús, m. *a Crying, Bleating*
 Vagor, v. 1. *I wander, straggle, stray*
 Vagus, adj. *wandering, straggling, straying*
 Valénti-a, æ, f. *Valentia*
 Váleo, v. 2. *I am well, able, avail, prevail*
 Valéri-us, i, m. *Valerius*
 Valídissimus, adj. *most, very powerful*
 Válidus, adj. *powerful, strong*
 Vallátus, par. *fenced, intrenched, encompassed*
 Vallo, v. 1. *I fence, intrench, encompass, inclose*
 Vall-is, is, f. *a Valley*
 Vall-um, i, n. *a Bulwark, Rampart*
 Vánit-as, átis, f. *Vanity*
 Varguntéi-us, i, m. *Vargunteius*

Várius,

Várius, adj.	<i>divers, various, changeable</i>	Verè, adv.	<i>truly, verily</i>
Varr-o, ónis, m.	Varro	Verg-ens, éntis, par.	<i>declining, bending</i>
Var-us, i, m.	Varus	Verno, v. 1.	<i>I spring, blossom</i>
Vastáti-o, ónis, f.	<i>a Wasting, Destroying</i>	Vernus, adj.	<i>vernal, of the Spring</i>
Vastátus, par.	<i>wasted, destroyed</i>	Verò, adv.	<i>but, truly</i>
Vástit-as, átis, f.	<i>Hugeness, Wealth, Desolation</i>	Verò, v. 1.	<i>I turn, tofs</i>
Vasto, v. 1.	<i>I waste, spoil, ravage</i>	Verf-us, ús, m.	<i>a Verse</i>
Vastus, adj.	<i>waste, huge, desolate</i>	Versus, par.	<i>turned, changed, disturbed</i>
Vat-es, is, com.	<i>a Prophet, Poet</i>	Verto, v. 3.	<i>I turn, change, overthrow</i>
Vaticin-ans, ántis, par.	<i>propheying</i>	Vérul-æ, árum, f. pl.	<i>Verulæ</i>
Vecórdi-a, æ, f.	<i>Madness, Rage, Frenzy</i>	Verùm, adv.	<i>but, truly</i>
Véctig-al, ális, n.	<i>a Tribute, Toll, Tax, Revenue</i>	Ver-um, i, n.	<i>Truth</i>
Veheménter, adv.	<i>vehemently, violently</i>	Verus, adj.	<i>true</i>
Veheménti-or, adj.	<i>more vehement, violent, fierce</i>	Vesáni-a, æ, f.	<i>Madness</i>
Veheméntiùs, adv.	<i>more vehemently, violently, fiercely</i>	Vescor, v. 3.	<i>I am fed</i>
Veho, v. 3.	<i>I carry, convey</i>	Vesp-er, eris, m.	<i>the Evening-star</i>
Ve-i-ens, éntis, adj.	<i>of Veii</i>	Vésp-erè, adv.	<i>late, in the Evening</i>
Ve-i-ent-es, ium, m. pl.	<i>the Veientes</i>	Vest-a, æ, f.	<i>Vesta</i>
Ve-i-i, órum, m. pl.	<i>the Veii</i>	Vestál-is, e, adj.	<i>Vestal</i>
Velátus, par.	<i>covered, veiled, bid</i>	Vestigi-um, i, n.	<i>a Foot-step, Trace, Mark</i>
Velific-ans, ántis, par.	<i>sailing, hoisting Sail seeking, endeavouring</i>	Vest-is, is, f.	<i>a Garment</i>
Velificátus, par.	<i>after, courting</i>	Vesúvi-us, i, m.	<i>Vesuvius</i>
Velócit-as, átis, f.	<i>Swiftness, Nimbleness</i>	Veteránus, adj.	<i>ancient, veteran</i>
Velóciter, adv.	<i>swiftly, nimbly</i>	Veto, v. 1.	<i>I forbid, binder</i>
Vel-ox, ócis, adj.	<i>swift, nimble</i>	Veturi-a, æ, f.	<i>Veturia</i>
Vel-um, i, n.	<i>a Sail, Veil</i>	Vetúri-us, i, m.	<i>Veturius</i>
Velut, adv.	<i>like as</i>	Vet-us, eris, adj.	<i>ancient, old</i>
Véluti, adv.	<i>even as</i>	Vexill-um, i, n.	<i>a Banner, Standard, Flag</i>
Ven-a, æ, f.	<i>a Vein</i>	Vexo, v. 1.	<i>I vex, disturb</i>
Venál-is, e, adj.	<i>vernal, to be sold</i>	Vi-a, æ, f.	<i>a Way, Passage</i>
Venáti-o, ónis, f.	<i>a Hunting</i>	Viát-or, óris, m.	<i>a Traveller</i>
Venát-or, óris, m.	<i>a Hunter</i>	Vibi-us, i, m.	<i>Vibius</i>
Vendit-ans, ántis, par.	<i>selling, vaunting</i>	Vibr-ans, ántis, par.	<i>brandishing, wagging</i>
Vendo, v. 3.	<i>I sell</i>	Vibrátus, par.	<i>brandished, wagged</i>
Venén-um, i, n.	<i>Poison</i>	Vicinus, adj.	<i>near, next, neighbouring</i>
Venerátus, par.	<i>worshipping, reverencing</i>	Vicis, gen. f.	<i>of a Turn, Change</i>
Venét-i, órum, m. pl.	<i>the Veneti</i>	Victim-a, æ, f.	<i>a Victim</i>
Venéti-a, æ, f.	<i>Venetia</i>	Vict-or, óris, m.	<i>a Conqueror</i>
Venéti-æ, arum, f. pl.	<i>Venice</i>	Victóri-a, æ, f.	<i>Victory</i>
Veni-a, æ, f.	<i>Leave, a Pardon</i>	Vict-ix, ícis, adj.	<i>victorious</i>
Veni-ens, éntis, par.	<i>coming</i>	Victus, par.	<i>conquered, overcome</i>
Vénio, v. 4.	<i>I come</i>	Vic-us, i, m.	<i>a Street, Village</i>
Vent-er, ris, m.	<i>the Belly</i>	Vidélicet, adv.	<i>to wit, namely</i>
Ventidi-us, i, m.	<i>Ventidius</i>	Videndus, par.	<i>to be seen</i>
Ventósus, adj.	<i>windy, proud</i>	Vid-ens, éntis, par.	<i>seeing</i>
Ventúrus, par.	<i>about to come</i>	Video, v. 2.	<i>I see</i>
Vent-us, i, m.	<i>the Wind</i>	Vigésimus, adj.	<i>the twentieth</i>
Venuléi-us, i, m.	<i>Venuleius</i>	Vigil, is, adj.	<i>watchful, waking</i>
Venúndo, v. 1.	<i>I sell</i>	Vigili-a, æ, f.	<i>a Watch</i>
Vérbero, v. 1.	<i>I strike, beat</i>	Viginti, adj.	<i>twenty</i>
Verb-um, i, n.	<i>a Word</i>	Vig-or, óris, m.	<i>Vigour, Strength, Courage</i>
Vercingentor-ix, igis, m.	<i>Vercingetorix</i>	Vil-is, e, adj.	<i>wile, despicable, cheap</i>
		Vilissimus, adj.	<i>wilful, cheapest, most despicable</i>
		Vill-a, æ, f.	<i>a Village, Farm-house</i>
			<i>Vim-en,</i>

Vim-en, inis, n. *a Twig, Wicker, Rod*
 Vincénd-um, i, ger. *conquering, overcoming*
 Vincéndus, par. *to be conquered, overcome*
 Vinco, v. 3. *I overcome, conquer*
 Vincŭs, par. *bound, tied*
 Vincul-um, i, n. *a Chain, Fetter*
 Vindélici, m. pl. *the Vindelici*
 Vindélicus, adj. *of the Vindelici*
 Vind-ex, icis, com. *a Revenger, Defender*
 Vindicánd-um, i, ger. *avenging, revenging, defending*
 Vindicándus, par. *to be avenged, revenged*
 Vindic-ans, ántis, par. *avenging, revenging, defending*
 Vindicáturus, par. *about to avenge, revenge, defend*
 Vindico, v. 1. *I vindicate, avenge, defend*
 Vindict-a, æ, f. *Vengeance, Punishment, Defence*
 Vindict-a, æ, f. *Liberty, Freedom*
 Vinni-us, i, m. *Vinnius*
 Vin-um, i, n. *Wine*
 Violátus, par. *violated, hurt, abused*
 Viol-ens, éntis, adj. *violent*
 Violénti-a, æ, f. *Violence*
 Violéntus, adj. *violent, cruel*
 Violo, v. 1. *I violate, corrupt, hurt*
 Viper-a, æ, f. *a Viper, Adder*
 Vir, viri, m. *a Man*
 Vireo, v. 2. *I flourish, am green*
 Virg-a, æ, f. *a Rod, Twig, Whip*
 Virginit-as, átis, f. *Virginity*
 Virgini-us, i, m. *Virginus*
 Virg-o, inis, f. *a Virgin*
 Virgul-a, æ, f. *a little Rod*
 Virgúlt-um, i, n. *a Sprout, Young-shoot, Twig*
 Viriát-us, i, m. *Viriatius*
 Viridomár-us, i, m. *Viridomarus*
 Viril-is, e, adj. *manly, valiant*
 Virt-us, útis, f. *Virtue, Bravery*
 Vis, vis, f. *Force, Strength, Violence*
 Visc-us, eris, n. *a Bowel*
 Visúrg-is, is, m. *Visurgis*
 Visúrus, par. *about to see, visit*
 Visus, par. *seen, seemed*
 Vit-a, æ, f. *Life*
 Vit-is, is, f. *a Vine*
 Viti-um, i, n. *a Vice*
 Viv-ens, éntis, par. *living*
 Vivo, v. 3. *I live*
 Vivus, adj. *alive*
 Vix, adv. *scarcely, hardly*
 Vixdum, adv. *scarcely as yet*
 Voc-ans, ántis, par. *calling*
 Vocátus, par. *called*
 Vociferát-i-o, ónis, f. *a Bawling, Crying out*

Voco, v. 1. *I call*
 Vol-ens, éntis, par. *willing*
 Vólér-o, ónis, m. *Volero*
 Vólit-ans, ántis, par. *flying*
 Vólito, v. 1. *I fly*
 Volo, v. irr. *I am willing*
 Volk-i, órum, m. pl. *the Volsci*
 Volsini-i, órum, m. pl. *the Volsini*
 Vóluc-er, ris, ie, adj. *swift, light*
 Vólucr-is is, f. *a Bird, Fowl*
 Voluntári-us, i, m. *a Volunteer*
 Voluntárius, adj. *voluntary, willing*
 Volúnt-as, átis, f. *Will, Inclination*
 Vot-um, i, n. *a Wish, Vow*
 Vóveo, v. 2. *I vow, wish, devote*
 Vox, vocis, f. *a Voice, Word, Speech*
 Vulcan-us, i, m. *Vulcan*
 Vulgò, adv. *commonly*
 Vulg-us, i, m. *the Common-people*
 Vulnerátus, par. *wounded*
 Vuln-us, eris, n. *a Wound*
 Vultei-us, i, m. *Vultei*
 Vultur, is, m. *a Vulture*
 Vultúrci-us, i, m. *Vulturcius*
 Vultúrn-us, i, m. *Vulturinus*
 Vult-us, ús, m. *a Countenance*

U

Úb-er, eris, n. *a Pap, Dug, Teat*
 Uber, adj. *plentiful, fruitful*
 Úbéri-or, us, adj. *more plentiful, fruitful*
 Úbérius, adv. *more plentifully, fruitfully*
 Úberrimus, adj. *most plentiful, fruitful*
 Ubi, adv. *where, when*
 Ubique, adv. *every where*
 Ulciscor, v. 3. *I revenge*
 Ullus, adj. *any*
 Ulteri-or, us, adj. *farther*
 Ulteriùs, adv. *farther, any longer*
 Ultimus, adj. *last, utmost*
 Ulti-o, ónis, f. *Revenge*
 Ult-or, óris, m. *a Revenger*
 Ultra, præ. *beyond*
 Ultrà, adv. *farther, more*
 Ultrò, adv. *willingly, voluntarily*
 Ultro citroque *to and fro*
 Ultus, par. *revenging, revenged*
 Umbr-a, æ, f. *a Shadow, Shade*
 Umbr-i, órum, m. pl. *the Umbri*
 Unà, adv. *together, all at once*
 Unc-us, i, m. *a Crook, Hook*
 Undè, adv. *whence*
 Undecim, adj. inv. *eleven*
 Undique, adv. *every where*
 Uniman-us, i, m. *Unimanus*
 Univerſus, adj. *universal, whole*
 Unquam, adv. *ever, at any time*
 Unus, adj. *one, alone*
 Urbs, urbis, f. *a City*
 Urgeo, v. 2. *I press on, urge, push on, pursue*

Uro, v. 3.	<i>I burn, parch, vex</i>	Utic-a, æ, f.	Utica
Uſipetes, m. pl.	Uſipetes	Utilit-as, âtis, f.	<i>Profit, Advantage</i>
Uſitâtus, par.	<i>uſual, ordinary, com- mon</i>	Utinam, adv.	<i>I wiſh</i>
Uſquam, adv.	<i>any where</i>	Utrimque, adv.	<i>on both ſides</i>
Uſque, adv.	<i>even, always</i>	Utrùm, adv.	<i>whether</i>
Uſquequaque, adv.	<i>all about, every where</i>	Ux-or, ôris, f.	<i>a Wife</i>
Uſ-us, ūs, m.	<i>Uſe, Uſage, Cuſtom</i>	X	
Uſus, par.	<i>uſing, enjoying, employ- ing</i>	Xantipp-us, i, m.	Xantippus
Utcùmque, adv.	<i>howſoever</i>	Xerx-es, is, m.	Xerxes
Ut-er, ris, m.	<i>a Bottle, Bladder</i>	Z	
Uter, adj.	<i>which, which of the two</i>	Zacynth-os, i, f.	Zacynthos
Uterque, adj.	<i>both, each</i>	Zam-a, æ, f.	Zama
Uti, con.	<i>that, as</i>	Zeugm-a, æ, f.	Zeugma

THEMATA

THEMATA VERBORUM.

<i>Præs.</i>	<i>Perfect.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
A Bdic-o	abdicāv-i	abdicāt-um	abdic-āre	1	a. ab,
Abd-o	ābdi-i	ābdiit-um	ābd-ere	3	a. ab,
Ab-eo	abiv-i	ābit-um	ab-ire		ab,
Abhorr-eo	abhōrru-i		abhorr-ēre	2	a. ab,
Ablu-o	āblu-i	ablūt-um	ablū-ere	3	a. ab,
Abnu-o	ābnu-i	abnūt-um	abnū-ere	3	a. d, ab,
Abol-eo	abolēv-i	abolēt-um	abol-ēre	2	a. d, ab,
Abol-eo	abolū-i	abolīt-um	abol-ēre	2	a. d, ab,
Abrog-o	abrogāv-i	abrogāt-um	abrog-āre	1	a. d, ab,
Abrump-o	abrūp-i	abrūpt-um	abrūmp-ere	3	a. d, ab,
Abscēd-o	abscēss-i	abscēss-um	abscēd-ere	3	ab,
Abscid-o	abscid-i	abscis-um	abscid-ere	3	a. d, ab,
Abscind-o	abscid-i	absciss-um	abscind-ere	3	a. d, ab,
Abscōnd-o	abscōnd-i	abscōndit-um	abscōnd-ere	3	a. ab,
Abscōnd-o	abscōnd-i	abscōns-um	abscōnd-ere	3	a. ab,
Absum-o	absump-i	absumpt-um	absum-ere	3	a. d, ab,
Abund-o	abundāv-i	abundāt-um	abund-āre	1	ab,
Accēd-o	accēss-i	accēss-um	accēd-ere	3	a. d, ab,
Accēnd-o	accēnd-i	accēns-um	accēnd-ere	3	a. d, ab,
Accērs-o	accērsiv-i	accērsit-um	accērs-ere	3	a. d, ab,
Accid-o	āccid-i		accid-ere	3	d, ab,
Accid-o	accid-i	accis-um	accid-ere	3	a. d, ab,
Acci-eo	acciv-i	āccit-um	acci-ēre	2	a. d, ab,
Accip-io	accēp-i	accēpt-um	accip-ere	3	a. d, ab,
Acquir-o	acquisiv-i	acquisit-um	acquir-ere	3	a. d, ab,
Acu-o	ācu-i	acūt-um	acū-ere	3	a. d, ab,
Adæqu-o	adæquāv-i	adæquāt-um	adæqu-āre	1	a. d, ab,
Adam-o	adamāv-i	adamāt-um	adam-āre	1	a. d, ab,
Add-o	āddid-i	āddit-um	ādd-ere	3	a. d, ab,
Adduc-o	addūx-i	addūct-um	adduc-ere	3	a. d, ab,
Ad-eo	adiv-i	ādit-um	ad-ire		a. ab,
Adēquit-o	adequitāv-i	adequitāt-um	adequit-āre	1	ab,
Adfulg-eo	adfūll-i		adfulg-ēre	2	d, ab,
Adhib-eo	adhību-i	adhībit-um	adhib-ēre	2	a. d, ab,
Adig-o	adēg-i	adāct-um	adig-ere	3	a. d, ab,
Adim-o	adēm-i	adēmt-um	adim-ere	3	a. d, ab,
Adjūng-o	adjūnx-i	adjūncit-um	adjūng-ere	3	a. d, ab,
Adjuv-o	adjūv-i	adjūt-um	adjuv-āre	1	a. ab,
Admōn-o	admōnu-i	admōnit-um	admon-ēre	2	a. g, ab,
Admōv-o	admōv-i	admōt-um	admoy-ēre	2	a. d, ab,
Adolēsc-o	adolēv-i	adolūt-um	adolēsc-ēre	3	ab,
Adolēsc-o	adolū-i	adolūt-um	adolēsc-ere	3	ab,
Adprob-o	adprobāv-i	adprobāt-um	adprob-āre	1	a. d, ab,
Adremig-o	adremigāv-i	adremigāt-um	adremig-āre	1	a. ab,
Adsum	ādsu-i		adēsse		d, ab,

228 THEMATA VERBORUM.

<i>Præf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Adven-ia	adven-i	advent-um	adven-ire	4	d, ab,
Advent-o	adventâv-i	adventât-um	advent-âre	1	d, ab,
Advers-or	adversât us		advers-âri	1	d, ab,
Ædific-o	ædificâv-i	ædificât-um	ædific-âre	1	a. d, ab,
Æqu-o	æquâv-i	æquât-um	æqu-âre	1	a. d, ab,
Æstim-o	æstimâv-i	æstimât-um	æstim-âre	1	a. g, ab,
Affect-o	affectâv-i	affectât-um	affect-âre	1	a. ab,
Afflic-iq	affec-i	affect-um	afflic-ere	3	a. ab,
Afflig-o	afflix-i	afflict-um	afflig-ere	3	a. ab,
Afflu-o	afflâv-i	afflât-um	affl-âre	1	a. ab,
Aggrédi-or	aggress-us		aggréd-i	3	a. ab,
Agit-o	agitâv-i	agitât-um	agit-âre	1	a. d, ab,
Agnosc-o	agnôv-i	agnit-um	agnosc-ere	3	a. ab,
Ag-o	egi	ect-um	ag-ere	3	a. d, ab,
Allev-o	allevâv-i	allevât-um	allev-âre	1	a. d, ab,
Allu-o	allu-i		allû-ere	3	a. d, ab,
Ambi-q	ambiv-i	ambit-um	amb-ire	4	a. ab,
Amitt-o	amif-i	amiff-um	amitt-ere	3	a. ab,
Ampléct-or	ampléx-us		ampléct-i	3	a. ab,
Ampli-o	amplîâv-i	amplîât-um	ampli-âre	1	a. d, ab,
Amput-o	amputâv-i	amputât-um	amput-âre	1	a. d, ab,
Anhel-o	anhelâv-i	anhelât-um	anhel-âre	1	a. ab,
Anquir-o	anquisiv-i	anquisit-um	anquir-ere	3	a. ab,
Antecell-q	antecellû-i		antecell-ere	3	a. d, ab,
Aper-io	apêru-i	apêrt-um	aper-ire	4	a. d, ab,
Appâr-co	appâru-i	appârit-um	appar-ere	2	d, ab,
Appell-o	appellâv-i	appellât-um	appell-âre	1	a. ab,
Appell-o	appûl-i	appûls-um	appell-ere	3	a. ab,
Applic-o	applicâv-i	applicât-um	applic-âre	1	a. d, ab,
Applic-o	applîcu-i	applîcit-um	applic-âre	1	a. d, ab,
Approb-o	approbâv-i	approbât-um	approb-âre	1	a. d, ab,
Appropingu-o	appropinquâv-i	appropinquât-um	appropinqu-âre	1	a. d, ab,
Arc-co	ârçu-i		arc-ere	2	a. ab,
Arceff-o	arcefsiv-i	arcefsit-um	arceff-ere	3	a. ab,
Ard-co	arf-i	arf-um	ard-ere	2	a. d, ab,
Arm-o	armâv-i	armât-um	arm-âre	1	a. d, ab,
Arrip-io	arripu-i	arripit-um	arrip-ere	3	a. d, ab,
Ascend-o	ascend-i	ascens-um	ascend-ere	3	a. ab,
Asp-co	aspêx-i	aspêct-us	aspic-ere	3	a. ab,
Assequ-or	assequût-us		assequ-i	3	a. ab,
Assequ-or	assecût-us		assequ-i	3	a. ab,
Aster-o	astêru-i	astêrt-um	astêr-ere	3	a. d, ab,
Assuêc-o	assuêv-i	assuêit-um	assuêc-ere	3	a. d, ab,
Assûm-o	assûmpl-i	assûmpt-um	assûm-ere	3	a. d, ab,
Assurg-o	assurrêx-i	assurrêct-um	assurg-ere	3	a. d, ab,
Astring-o	astring-i	astringit-um	astring-ere	3	a. d, ab,
Atter-o	attriv-i	attrit-um	atter-ere	3	a. d, ab,
Attrect-o	attractâv-i	attractât-um	attrect-âre	1	a. d, ab,
Aucup-or	aucupât-us		aucup-âri	1	a. ab,
Aud-co	auf-us		audere	2	a. ab,
Aud-io	audiv-i	audit-um	aud-ire	4	a. ab,
Avêh-o	avêx-i	avêct-um	avêh-ere	3	a. ab,
Avért-o	avêrt-i	avêrt-um	avêrt-ere	3	a. d, ab,
Aûfer-o	abstul-i	ablât-um	aufferre		a. d, ab,
Aû-gao	aux-i	auct-um	aug-ere	2	a. d, ab,
Aûspic-or	auspicât-us		auspic-âri	1	a. ab,
Bib-o	bib-i	bibit-um	bib-ere	3	a. d, ab,

Cad-o

THEMATA VERBORUM. 229

Præf.

Perf.

Supin.

Infinit.

Regimen.

C

Cad-o	cécid-i	caf-um	cád-ere	3	a. d, ab,
Cæd-o	cæcid-i	cæf-um	cæd-ere	3	a. d, ab,
Cál-eo	cálu-i	calit-um	cal-ère	2	a. d, ab,
Can-o	cécin-i	cant-um	cân-ere	3	a. d, ab,
Cant-o	cantáv-i	cantát-um	cant-äre	3	a. d, ab,
Cáp-io	cep-i	capt-um	cáp-ere	3	a. d, ab,
Capt-o	captáv-i	captát-um	capt-äre	1	a. d, ab,
Cár-eo	cáru-i	cárit-um	car-ère	2	a. d, ab,
Cástig-o	castigáv-i	castigát-um	castig-äre	1	a. d, ab,
Cáv-eo	cav-i	cav-um	cav-ere	2	a. d, ab,
Ced-o	cess-i	cess-um	céd-ere	3	a. d, ab,
Célebr-o	celebráv-i	celebrát-um	celebr-äre	1	a. d, ab,
Céns-fo	cénsu-i	ceñf-um	ceñf-ere	2	a. d, ab,
Cert-o	certáv-i	certát-um	cert-äre	1	a. d, ab,
Cess-o	cessáv-i	cessát-um	cess-äre	1	a. d, ab,
Cing-o	cinx-i	cinct-um	cing-ere	3	a. d, ab,
Circúm-mag-o	circumég-i	circumáct-um	circumág-ere	3	a. d, ab,
Circúm-fer-o	circumtul-i	circumlát-um	circumferre	a.	d, ab,
Circúm-son-o	circumsonu-i	circumsonit-um	circumson-äre	1	a. d, ab,
Circúm-vén-io	circumvén-i	circumvénit-um	circumven-ire	4	a. d, ab,
Circúm-vol-o	circumvoláv-i	circumvolát-um	circumval-äre	1	a. d, ab,
Cit-o	citáv-i	citát-um	cit-äre	1	a. d, ab,
Clam-o	clamáv-i	clamát-um	clam-äre	1	a. d, ab,
Claud-o	clauf-i	clauf-um	claud-ere	3	a. d, ab,
Co-éo	coiv-i	coit-um	co-ire	a.	d, ab,
Coerc-o	coercu-i	coercit-um	coerc-ere	2	a. d, ab,
Cógit-o	cogitáv-i	cogitát-um	cogit-äre	1	a. d, ab,
Cognósc-o	cognóv-i	cognit-um	cognósc-ere	3	a. d, ab,
Cog-o	coég-i	coact-um	cóg-ere	3	a. d, ab,
Cóloc-o	collocáv-i	collocát-um	colloc-äre	1	a. d, ab,
Col-o	cól-u-i	cult-um	cól-ere	3	a. d, ab,
Combúr-o	combúff-i	combúff-um	combúr-ere	3	a. d, ab,
Comit-or	comitat-us		comit-ari	1	a. d, ab,
Comminu-o	comminu-i	comminút-um	comminú-ere	3	a. d, ab,
Committ-o	commis-i	commisf-um	committ-ere	3	a. d, ab,
Commóv-eo	commóv-i	commót-um	commov-ere	2	a. d, ab,
Compar-o	comparáv-i	comparát-um	compar-äre	1	a. d, ab,
Compell-o	compelláv-i	compellát-um	compell-äre	1	a. d, ab,
Compell-o	cómpul-i	compúlf-um	compéll-ere	3	a. d, ab,
Comper-io	comper-i	compert-um	comper-ire	4	a. d, ab,
Compesc-o	compescu-i		compesc-ere	3	a. d, ab,
Compón-o	compósu-i	compófit-um	compón-ere	3	a. d, ab,
Comprehénd-o	comprehénd-i	comprehéñi-um	comprehénd-ere	3	a. d, ab,
Comprim-o	compreff-i	compreff-um	comprim-ere	3	a. d, ab,
Comput-o	computáv-i	computát-um	comput-äre	1	a. d, ab,
Conced-o	concess-i	concess-um	conced-ere	3	a. d, ab,
Concid-o	concid-i		concid-ere	3	a. d, ab,
Concin-o	concinu-i	concéñt-um	concin-ere	3	a. d, ab,
Concip-io	concép-i	concépt-um	concip-ere	3	a. d, ab,
Concit-o	concitáv-i	concitát-um	concit-äre	1	a. d, ab,
Concúp-io	concupiv-i	concupit-um	concúp-ere	3	a. d, ab,
Concupif-co	concupiv-i	concupifcit-um	concupifc-ere	3	a. d, ab,
Concurr-o	concurr-i	concurr-um	concurr-ers	3	a. d, ab,
Concút-io	concúff-i	concúff-um	concút-ers	3	a. d, ab,
Cond-o	cóñdid-i	cóñdit-um	cóñd-ere	3	a. d, ab,
Confer-o	cóñtul-i	collát-um	conferre	a.	d, ab,
Confic-io	conféc-i	confect-um	confic-ere	3	a. d, ab,
Confirm-o	confirmáv-i	confirmát-um	confirm-äre	1	a. d, ab,

Confit-eor

230 T H E M A T A V E R B O R U M.

<i>Præf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Confit-eor	confessi-us	confit-um	confit-eri	2	a. d, ab,
Conflig-o	conflix-i	conflict-um	conflig-ere	3	a. d, ab,
Confl-o	confliav-i	confliat-um	confli-are	1	a. d, ab,
Confod-io	confodi-i	confossi-um	confod-ere	3	a. d, ab,
Confug-io	confugi-i	confugit-um	confug-ere	3	a. d, ab,
Conger-o	congress-i	congest-um	conger-ere	3	a. d, ab,
Congred-i-or	congress-us	congregat-um	congreg-i	3	a. d, ab,
Congreg-o	congregav-i	congregat-um	congreg-are	1	a. d, ab,
Conjung-o	conjunx-i	conjunct-um	conjung-ere	3	a. d, ab,
Conjur-o	conjurav-i	conjurat-um	conjur-are	1	a. d, ab,
Consalut-o	consalutav-i	consalutat-um	consalut-are	1	a. d, ab,
Conscend-o	conscendi-i	conscens-um	conscend-ere	3	a. d, ab,
Consecr-o	consecrav-i	consecrat-um	consecr-are	1	a. d, ab,
Consenesc-o	consenu-i	consens-um	consenesc-ere	3	a. d, ab,
Consenti-o	consensi-i	consens-um	consent-ire	4	a. d, ab,
Consid-eo	consedi-i	consessi-um	consid-ere	2	a. d, ab,
Consid-o	consedi-i	consessi-um	consid-ere	3	a. d, ab,
Consider-o	considerav-i	considerat-um	consider-are	1	a. d, ab,
Constitu-o	constitu-i	constitu-um	constitu-ere	3	a. d, ab,
Const-o	constit-i	constit-um	const-are	1	a. d, ab,
Const-o	constit-i	constat-um	const-are	1	a. d, ab,
Consuefc-o	consuevi-i	consuet-um	consuefc-ere	3	a. d, ab,
Consul-o	consulu-i	consult-um	consul-ere	3	a. d, ab,
Consumm-o	consummav-i	consummat-um	consumm-are	1	a. d, ab,
Consum-o	consumpsi-i	consumpt-um	consum-ere	3	a. d, ab,
Consurg-o	consurrex-i	consurrect-um	consurg-ere	3	a. d, ab,
Contemn-o	contempsi-i	contempt-um	contemn-ere	3	a. d, ab,
Contend-o	contendi-i	contens-um	contend-ere	3	a. d, ab,
Contend-o	contendi-i	contens-um	contend-ere	3	a. d, ab,
Contin-co	continui-i	contens-um	contin-ere	2	a. d, ab,
Conting-o	contingi-i	contact-um	conting-ere	3	a. d, ab,
Continu-o	continuav-i	continuat-um	contin-are	1	a. d, ab,
Contrah-o	contrax-i	contract-um	contrah-ere	3	a. d, ab,
Conven-o	conveni-i	convent-um	conven-ire	4	a. d, ab,
Convert-o	convert-i	convert-um	convert-ere	3	a. d, ab,
Convoc-o	convocavi-i	convocat-um	convoc-are	1	a. d, ab,
Convolv-o	convolvi-i	convolut-um	convolv-ere	3	a. d, ab,
Corrip-io	corripui-i	corrupt-um	corrip-ere	3	a. d, ab,
Corrump-o	corrupsi-i	corrupt-um	corrump-ere	3	a. d, ab,
Cred-o	crediv-i	credit-um	cred-ere	3	a. d, ab,
Cre-o	creavi-i	creat-um	cre-are	1	a. d, ab,
Cresc-o	crevi-i	cret-um	crefc-ere	3	a. d, ab,
Cruent-o	cruentavi-i	cruentat-um	cruent-are	1	a. d, ab,
Cunct-or	cunctatus	cunctat-um	cunct-ari	1	a. d, ab,
Cup-io	cupivi-i	cupit-um	cup-ere	3	a. d, ab,
Cur-o	curavi-i	curat-um	cur-are	1	a. d, ab,
Curr-o	cucurri-i	curf-um	curr-ere	3	a. d, ab,
Custod-io	custodivi-i	custodit-um	custod-ire	4	a. d, ab,
D					
Damn-o	damnav-i	damnat-um	damn-are	1	a. d, ab,
Debell-o	debellaui-i	debellat-um	debell-are	1	a. d, ab,
Deb-eo	debiui-i	debit-um	deb-ere	2	a. d, ab,
Decern-o	decrevi-i	decret-um	decern-ere	3	a. d, ab,
Decoqu-o	decoxi-i	decoct-um	decoqu-ere	3	a. d, ab,
Decurr-o	decurre-i	decurs-um	decurr-ere	3	a. d, ab,
Ded-o	dedidi-i	dedit-um	ded-ere	3	a. d, ab,
Deduc-o	dedux-i	deduct-um	deduc-ere	3	a. d, ab,
Defend-o	defendi-i	defens-um	defend-ere	3	a. d, ab,
Deser-o	desuli-i	desolat-um	deserre	3	a. d, ab,

Defic-io

THE MATA VERBORUM. 231

<i>Præs.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Defic-io	defēc-i	defēct-um	defic-ere	3	a. d, ab,
Defig-o	defix-i	defix-um	defig-ere	3	a. d, ab,
Deflect-o	deflēx-i	deflēct-um	deflect-ere	3	a. d, ab,
Deforem			defore		d, ab,
Degener-o	degenerāv-i	degenerāt-um	degener-āre	1	ab,
Dejici-o	dejēc-i	dejēct-um	dejic-ere	3	a. d, ab,
Dejüng-o	dejünx-i	dejünct-um	dejüng-ere	3	a. d, ab,
Dél-eo	delév-i	delēt-um	del-ēre	2	a. d, ab,
Deliber-o	deliberāv-i	deliberāt-um	deliber-āre	1	a. d, ab,
Delib-o	delibāv-i	delibāt-um	delib-āre	1	a. d, ab,
Delinqu-o	deliqu-i	delict-um	delinqu-ere	3	a. d, ab,
Demigr-o	demigrāv-i	demigrāt-um	demigr-āre	1	ab,
Demitt-o	demis-i	demiss-um	demitt-ere	3	a. d, ab,
Dem-o	dempt-i	dempt-um	dēm-ere	3	a. d, ab,
Denunti-o	denuntiāv-i	denuntiāt-um	denunti-āre	1	a. d, ab,
Depell-o	dépul-i	depuls-um	depell-ere	3	a. d, ab,
Depón-o	depósu-i	deposít-um	depón-ere	3	a. d, ab,
Deprehénd-o	deprehénd-i	deprehéns-um	deprehénd-ere	3	a. d, ab,
Descénd-o	descénd-i	descéns-um	descénd-ere	3	ab,
Descisc-o	desciv-i		descisc-ere	3	ab,
Describ-o	descrip-i	descript-um	describ-ere	3	a. d, ab,
Désér-o	deseru-i	desért-um	desér-ere	3	a. d, ab,
Désin-o	desiv-i	désit-um	desin-ere	3	a. ab,
Desist-o	desistit-i	desistit-um	desist-ere	3	a. ab,
Désper-o	desperāv-i	desperāt-um	desper-āre	1	a. d, ab,
Déstin-o	destināv-i	destināt-um	destin-āre	1	a. d, ab,
Destitu-o	destitu-i	destitút-um	destitú-ere	3	a. d, ab,
Desum	désu-i		déssē		d, ab,
Detón-o	detónu-i	detónit-um	deton-āre	1	a. d, ab,
Detórqu-eo	detórf-i	detórt-um	detorqu-ere	2	a. d, ab,
Detráh-o	detráh-i	detráct-um	detráh-ere	3	a. d, ab,
Detrect-o	detrectāv-i	detrectāt-um	detrect-āre	1	a. d, ab,
Detrúnc-o	detruncāv-i	detruncāt-um	detrunc-āre	1	a. d, ab,
Deturb-o	deturbāv-i	deturbāt-um	deturb-āre	1	a. d, ab,
Devóv-eo	devóv-i	devót-um	devov-ēre	2	a. d, ab,
Dic-o	dicāv-i	dicāt-um	dic-āre	1	a. d, ab,
Dic-o	dix-i	dict-um	dic-ere	3	a. d, ab,
Differ-o	distul-i	dilat-um	differre		a. ab,
Diffúg-io	diffúg-i	diffúgit-um	diffúg-ere	3	ab,
Diffúnd-o	diffúd-i	diffús-um	diffúnd-ere	3	a. d, ab,
Diláb-or	diláps-us		diláb-i	3	d, ab,
Dímic-o	dimicáv-i	dimicāt-um	dimic-āre	1	ab,
Dimitt-o	dimis-i	dimiss-um	dimitt-ere	3	a. d, ab,
Dírig-o	diréx-i	diréct-um	dirig-ere	3	a. d, ab,
Dirim-o	dirém-i	dirérupt-um	dirim-ere	3	a. d, ab,
Diríp-io	diripu-i	dirépt-um	dirip-ere	3	a. d, ab,
Díru-o	diru-i	dirut-um	dirú-ere	3	a. d, ab,
Discíng-o	discínx-i	discínct-um	discíng-ere	3	a. d, ab,
Disc-o	didic-i		disc-ere	3	a. ab,
Discút-io	discúss-i	discúss-um	discút-ere	3	a. d, ab,
Dispél-o	dispul-i	dispuls-um	dispell-ere	3	a. ab,
Displic-eo	displicu-i	displicit-um	displic-ēre	2	d, ab,
Dispón-o	dispósu-i	dispósit-um	dispón-ere	3	a. d, ab,
Disfid-eo	disfid-i	disfess-um	disfid-ēre	2	ab,
Disip-o	disipáv-i	disipát-um	disip-āre	1	a. d, ab,
Distráh-o	distráx-i	distráct-um	distráh-ere	3	a. d, ab,
Distring-o	distrinx-i	district-um	distring-ere	3	a. d, ab,
Divis-o	divis-i	divis-um	divid-ere	3	a. d, ab,
Divin-o	divináv-i	divināt-um	divin-āre	1	a. d, ab,
Dóc-eo	dócui	doct-um	doc-ēre	2	a. a. ab,
					Dómin-or,

efic-io

232 THEMATA VERBORUM.

<i>Præf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Domin-or	dominat-us		domin-ári	1	d, ab,
Dom-o	dómu-i	dómit-um	dom-äre	1	a. d, ab,
Don-o	donáv-i	dónat-um	don-äre	1	a. d, ab,
Dúbit-o	dubitáv-i	dubitát-um	dubit-äre	1	a. d, ab,
Duc-o	dux-i	duct-um	dúc-ere	3	a. d, ab,
Duplic-o	duplicáv-i	duplicát-um	duplic-äre	1	a. d, ab,
E					
Edóc-eo	edócu-i	edóct-um	edóc-äre	2	a. a. ab,
Edúc-o	educáv-i	educát-um	educ-äre	1	a. d, ab,
Edúc-o	edúx-i	edúct-um	edúc-ere	3	a. d, ab,
Effer-o	éxtul-i	elát-um	efferre		a. d, ab,
Effíc-io	efféc-i	efféct-um	effíc-ere	3	a. d, ab,
Efflagít-o	efflagitáv-i	efflagitát-um	efflagit-äre	3	a. d, ab,
Effl-o	effláv-i	efflát-um	effl-äre	1	a. d, ab,
Effing-o	effinx-i	effíct-um	effíng-ere	3	a. d, ab,
Effúnd-o	effúd-i	effúf-um	effúnd-ere	3	a. d, ab,
Effúg-io	effúg-i	effúgit-um	effúg-ere	3	a. d, ab,
Elángu-eo	elángu-i		elangu-äre	2	ab,
Elig-o	elé-gi	eléct-um	elig-ere	3	a. d, ab,
Elúd-o	elúf-i	elúf-um	elúd-ere	3	a. d, ab,
Eman-o	emanáv-i	emanát-um	eman-äre	1	d, ab,
Emérg-o	emérf-i	emérf-um	emérg-ere	3	ab,
Emic-o	emicu-i		emic-äre	1	d, ab,
Emin-eo	eminu-i		emin-äre	2	ab,
Em-o	em-i	empt-um	ém-ere	3	a. d, ab,
Enát-o	enatáv-i	enatát-um	enat-äre	1	ab,
Eo	iv-i	it-um	ire		d, ab,
Epul-or	epulát-us		epul-ári	1	ab,
Equit-o	equitáv-i	equitát-um	equit-äre	1	ab,
Erig-o	eréx-i	eréct-um	eríg-ere	3	a. d, ab,
Erip-io	eripu-i	erépt-um	eríp-ere	3	a. d, ab,
Erúmp-o	erúp-i	erúpt-um	erúmp-äre	3	a. d, ab,
Evád-o	eváf-i	eváf-um	evád-ere	3	ab,
Eván-eo	evánu-i		evan-äre	2	d, ab,
Evanéfc-o	evánu-i		evanéfc-ere	3	d, ab,
Evéll-o	evéll-i	evúlf-um	evéll-ere	3	a. d, ab,
Evéll-o	evúlf-i	evúlf-um	evéll-ere	3	a. d, ab,
Evert-o	evért-i	evérf-um	evért-ere	3	a. ab,
Exæqu-o	exæquáv-i	exæquat-um	exæqu-äre	1	a. d, ab,
Exárd-o	exárf-i	exárf-um	exárd-äre	2	a. d, ab,
Exárm-eo	exarmáv-i	exarmát-um	exarm-äre	1	a. ab,
Excæc-o	excæcáv-i	excæcát-um	excæc-äre	1	a. ab,
Excandéfc-o	excándu-i		excandéfc-ere	3	ab,
Excéd-o	excéff-i	excéff-um	excéd-ere	3	a. ab,
Excíp-io	excép-i	excépt-um	excíp-ere	3	a. ab,
Excít-o	excitáv-i	excitát-um	excít-äre	3	a. d, ab,
Exclúd-o	exclúf-i	exclúf-um	exclúd-ere	3	a. d, ab,
Excol-o	excólu-i	excúlt-um	excól-ere	3	a. ab,
Excúb-o	excúbu-i	excúbit-um	excub-äre	1	ab,
Excút-io	excúff-i	excúff-um	excút-ere	3	a. d, ab,
Exérc-eo	exércu-i	exércit-um	exérc-äre	2	a. ab,
Exhaúr-io	exháus-i	exháút-um	exhaur-ire	4	a. d, ab,
Exil-io	exilu-i	exúlt-um	exil-äre	4	ab,
Exil-io	exiliv-i	exúlt-um	exil-äre	4	ab,
Exim-o	exím-i	exéempt-um	exím-ere	3	a. d, ab,
Exístim-o	exístimáv-i	exístimát-um	exístim-äre	1	a. g, ab,
Exíst-o	éxtit-i		exíst-ere	3	d, ab,
Exól-eo	exólu-i		exol-äre	2	ab,
Exorn-o	exornáv-i	exornát-um	exorn-äre	1	a. d, ab,

Expáv-eo

THEMATA VERBORUM. 233

<i>Præs.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Expáv-eo	expáv-i	expéctát-um	expav-ére	2	a. ab,
Expéct-o	expéctáv-i	expéct-um	expéct-äre	1	a. d, ab,
Expéll-o	expúll-i	expúll-um	expéll-ere	3	a. d, ab,
Expéri-or	expért-us		exper-iri	4	a. ab,
Expi-o	expíáv-i	expiát-um	expi-äre	1	a. ab,
Expir-o	expiráv-i	expirát-um	expir-äre	1	a. ab,
Explic-o	explicáv-i	explicát-um	explic-äre	1	a. d, ab,
Explic-o	explicu-i	ex-licit-um	explic-äre	1	a. d, ab,
Explór-o	exploráv-i	explorát-um	explor-äre	1	a. d, ab,
Expón-o	expófu-i	expófit-um	expón-ere	3	a. d, ab,
Exprim-o	expéss-i	expéss-um	exprim-ere	3	a. d, ab,
Exprobr-o	exprobráv-i	exprobrát-um	exprobr-äre	1	a. d, ab,
Expugn-o	expugnáv-i	expugnát-um	expugn-äre	1	a. d, ab,
Exst-o	éxstit-i	éxstat-um	exst-äre	1	d, ab,
Exst-o	éxstit-i	éxstit-um	exst-äre	1	d, ab,
Exsuper-o	exsuperáv-i	exsuperát-um	exsuper-äre	1	a. ab,
Exténd-o	exténd-i	exténs-um	exténd-ere	3	a. d, ab,
Exténd-o	exténd-i	extént-um	exténd-ere	3	a. d, ab,
Extenu-o	extenuáv-i	extenuát-um	extenu-äre	1	a. d, ab,
Extérr-eo	extérru-i	extérrit-um	extérr-äre	2	a. ab,
Extingu-o	extinx-i	extínct-um	extingu-ere	3	a. ab,
Ext-o	éxtit-i	éxtat-um	ext-äre	1	d, ab,
Ext-o	éxtit-i	éxtit-um	ext-äre	1	d, ab,
Extórqu-eo	extórf-i	extórt-um	extorqu-äre	2	a. d, ab,
Ex-uo	éxu-i	exút-um	exú-ere	3	a. d, ab,
Exul-o	exuláv-i	exulát-um	exul-äre	1	d, ab,
Exúlt-o	exultáv-i	exultát-um	exult-äre	1	d, ab,
F					
Fác-io	fec-i	fact-um	fác-ere	3	a. d, ab,
Fát-eor	fúss-us		fat-éri	2	a. d, ab,
Fatig-o	fatigáv-i	fatigát-um	fatig-äre	1	a. d, ab,
Fáv-eo	fav-i	faut-um	fav-äre	2	d, ab,
Férb-eo	férbu-i		feibere	2	d, ab,
Fér-io			fer-ire	4	a. d, ab,
Fér-o	tul-i	lat-um	ferre		d, ab,
Férv-eo	férvu-i		ferv-äre	2	d, ab,
Festín-o	festináv-i	festinát-um	festin-äre	1	a. d, ab,
Fid-o	fíd-i	fífl-um	fíd-ere	3	a. d, ab,
Fig-o	fix-i	fix-um	fig-ere	3	a. d, ab,
Fi-o	fact-us		fieri		d, ab,
Firm-o	fírmáv-i	fírmát-um	fírm-äre	1	a. d, ab,
Flágít-o	flágítáv-i	flágítát-um	flágít-äre	1	a. d, ab,
Flagr-o	flagráv-i	flagrát-um	flagr-äre	1	ab,
Flór-eo	flóru-i		flor-äre	2	d, ab,
Flúit-o	fluitáv-i	fluitát-um	fluit-äre	1	d, ab,
Flu-o	flux-i	flux-um	flú-ere	3	d, ab,
Flu-o	flux-i	flux-um	flú-ere	3	d, ab,
Fód-o	fód-i	fófl-um	fód-ere	3	a. d, ab,
Fæd-o	fædáv-i	fædát-um	fæd-äre	1	a. d, ab,
Forem			fore		d, ab,
Fóv-eo	fov-i	fot-um	fov-äre	2	a. d, ab,
Frang-o	freg-i	fract-um	fráng-ere	3	a. d, ab,
Frumént-or	frumentát-us		frument-ári	1	a. d, ab,
Fru-or	fruct-us		fru-i	3	ab,
Fru-or	frúit-us		fru-i	3	ab,
Frustr-or	frustrát-us		frustr-ári	1	a. ab,
Fúg-io	fug-i	fúgít-um	fúg-ere	3	a. d, ab,
Fund-o	fud-i	fuf-um	fúnd-ere	3	a. d, ab,
Fúr-je	furiáv-i	furiát-um	furi-äre	1	a. d, ab,
Expáv-eo		H h			Fur-o

234 THEMATA VERBORUM.

<i>Præf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Fur-o			fúr-ere	3	d, ab,
G					
Gémin-o	gemináv-i	geminát-um	gemin-äre	1	a, d, ab,
Ger-o	gers-i	gest-um	ger-ere	3	a, d, ab,
Glóri-or	gloriát-us		glori-ári	1	a, ab,
Grass-or	grassát-us		grass-ári	1	ab,
Gubern-o	gubernáv-i	gubernát-um	gubern-äre	1	a, ab,
H					
Háb-co	hábu-i	hábit-um	hab-äre	2	a, d, ab,
Hábit-o	habítáv-í	habítát-um	habit-äre	1	a, ab,
Hær-co	hæf-i	hæf-um	hær-äre	2	d, ab,
Haúr-jo	hauf-i	hauf-um	haur-äre	4	a, d, ab,
Haur-jo	hauf-i	hauf-um	haur-äre	4	a, d, ab,
Hibern-o	hibernáv-i	hibernát-um	hibern-äre	1	ab,
Hiem-ó	hiemáv-i	hiemát-um	hiem-äre	1	ab,
Horrific-o	horrificáv-i	horrificát-um	horrific-äre	1	a, ab,
Hort-or	hortát-us		hort-ári	1	a, ab,
Hybern-o	hybernáv-i	hybernát-um	hybern-äre	1	ab,
Hyem-o	hyemáv-i	hyemát-um	hyem-äre	1	ab,
I					
Jác-co	jácu-i		jac-äre	2	ab,
Jact-o	jactáv-i	jactát-um	jact-äre	1	a, d, ab,
Ignósc-o	ignóv-i	ignót-um	ignósc-ere	3	a, d, ab,
Illústr-o	illústráv-i	illústrát-um	illustr-äre	1	a, d, ab,
Imbru-o	imbru-i		imbrú-ere	3	a, d, ab,
Imbu-o	imbu-i	imbút-um	imbú-ere	3	a, d, ab,
Imit-or	imitát-us		imit-ári	1	a, ab,
Immin-co	imminu-i		immin-äre	2	d, ab,
Immitt-o	immis-i	immis-um	immitt-äre	3	a, d, ab,
Immol-or	immolát-us		immol-ári	1	a, d, ab,
Impell-o	impul-i	impúls-um	impell-äre	3	a, d, ab,
Imperit-o	imperitáv-i	imperitát-um	imperit-äre	1	d, ab,
Imper-o	imperáv-i	imperát-um	imper-äre	1	a, d, ab,
Impetr-o	impetráv-i	impetrát-um	impetr-äre	1	a, d, ab,
Imping-o	impég-i	impáct-um	imping-ere	3	a, d, ab,
Impl-co	implév-i	implét-um	impl-äre	2	a, d, ab,
Implic-o	implicáv-i	implicát-um	implic-äre	1	a, d, ab,
Implic-o	implicu-i	implicit-um	implic-äre	1	a, d, ab,
Impón-o	impófu-i	impósit-um	impón-äre	3	a, d, ab,
Imput-o	imputáv-i	imputát-um	imput-äre	1	a, d, ab,
Inaugur-o	inauguráv-i	inaugurat-um	inaugur-äre	1	a, ab,
Incalésc-o	incálu-i		incalésc-ere	3	d, ab,
Inced-o	incéss-i	incéss-um	incéd-ere	3	ab,
Incend-o	incénd-í	incéns-um	incénd-ere	1	a, d, ab,
Incid-o	incid-i	incif-um	incid-ere	3	a, d, ab,
Incid-o	incid-i	incáf-um	incid-ere	3	d, ab,
Incip-jo	incép-i	incépt-um	incip-ere	3	a, d, ab,
Inclin-o	inclináv-i	inclinát-um	inclin-äre	1	a, d, ab,
Inclúd-o	inclúf-i	inclúd-um	inclúd-ere	3	a, d, ab,
Incol-o	incólu-i	incúlt-um	incól-ere	3	a, d, ab,
Increp-o	incrépu-i	incrépít-um	increp-äre	1	a, d, ab,
Incub-o	incúbu-i	incúbit-um	incub-äre	1	d, ab,
Incumb-o	incúbu-i	incúbit-um	incumb-ere	3	d, ab,
Incurr-o	incúrr-i	incúrs-um	incúrr-ere	3	ab,
Incut-io	incúss-i	incút-um	incót-ere	3	a, d, ab,
Indic-o	indicáv-i	indicát-um	indic-äre	1	a, d, ab,
Indi-co	indix-i	indict-um	indic-ere	3	a, d, ab,
					Indign-or

THEMATA VERBORUM. 235

<i>Præf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>	<i>Regimen.</i>
Indign-or	indignát-us		indign-ári	1 a. ab.
Indulg-eo	indúlf-i	indúlt-um	indúlg-ere	2 a. d. ab.
Indu-o	indu-i	indút-um	indú-ere	3 a. d. ab.
Inequit-o	inequitáv-i	inequitát-um	inequit-äre	1 a. d. ab.
Infer-o	intul-i	illát-um	inferre	1 a. d. ab.
Infic-io	inféc-i	inféct-um	infic-ere	3 a. d. ab.
Influ-o	inflúx-i	inflúx-um	inflú-ere	3 d. ab.
Influ-o	inflúx-i	inflúct-um	inflú-ere	3 d. ab.
Infund-o	infúd-i	infús-um	infund-ere	3 a. d. ab.
Ingemisc-o	ingému-i		ingemisc-ere	3 a. d. ab.
Ingréd-ior	ingréff-us		ingred-i	3 a. d. ab.
Inhar-eo	inhæf-i	inhæf-um	inhær-ere	2 a. d. ab.
Inhib-eo	inhibu-i	inhibit-um	inhib-ere	2 a. d. ab.
Inhi-o	inhia-v-i	inhia-t-um	inhi-äre	1 a. d. ab.
Injic-io	injéc-i	injéct-um	injic-ere	3 a. d. ab.
Inquin-o	inquináv-i	inquinát-um	inquin-äre	1 a. d. ab.
Insect-or	insectát-us		insect-ári	1 a. d. ab.
Insid-eo	inséd-i	inséct-um	insid-ere	2 a. d. ab.
Inspic-io	inspéc-i	inspéct-um	inspic-ere	3 a. d. ab.
Inst-o	instít-i	instít-um	inst-äre	1 a. d. ab.
Instru-o	instrúx-i	instrúct-um	instrú-ere	3 a. d. ab.
Insult-o	insultáv-i	insultát-um	insult-äre	1 a. d. ab.
Insum	insu-i		inésse	3 a. d. ab.
Insurg-o	insurréx-i	insurréct-um	insurg-ere	3 a. d. ab.
Intellig-o	intelléx-i	intelléct-um	intellig-ere	3 a. d. ab.
Interced-o	intercéss-i	intercéss-um	interced-ere	3 a. d. ab.
Intercep-io	intercép-i	intercépt-um	intercep-ere	3 a. d. ab.
Interclúd-o	interclús-i	interclús-um	interclúd-ere	3 a. d. ab.
Inter-eo	interiv-i	interit-um	inter-ire	3 a. d. ab.
Interfic-io	interféc-i	interféc-t-um	interfic-ere	3 a. d. ab.
Interpon-o	interpósu-i	interpósit-um	interpon-ere	3 a. d. ab.
Interfium	interf-i		interéffe	3 g. d. ab.
Intervén-io	intervén-i	intervént-um	interven-ire	4 a. d. ab.
Interrem-o	interém-i	interéempt-um	interim-ere	3 a. d. ab.
Intr-o	intráv-i	intrát-um	intr-äre	1 a. d. ab.
Intro-éo	introiv-i	intróit-um	intro-ire	1 a. d. ab.
Invad-o	inváf-i	inváf-um	invad-ere	3 a. d. ab.
Inveh-o	invéx-i	invéct-um	invéh-ere	3 a. d. ab.
Inven-io	invén-i	invént-um	inven-ire	4 a. d. ab.
Invit-o	invitáv-i	invitát-um	invit-äre	1 a. d. ab.
Inund-o	inundáv-i	inundát-um	inund-äre	1 a. d. ab.
Involv-o	invólvi	involút-um	involv-ere	3 a. d. ab.
Irrep-o	irrépf-i	irrépt-um	irrep-ere	3 a. d. ab.
Irrid-eo	irrif-i	irrif-um	irrid-ere	2 a. d. ab.
Irrig-o	irrigáv-i	irrigát-um	irrig-äre	1 a. d. ab.
Júb-eo	juss-i	juss-um	jub-ere	2 a. d. ab.
Júdic-o	judicáv-i	judicát-um	judic-äre	1 a. d. ab.
Jugul-o	juguláv-i	jugulát-um	jugul-äre	1 a. d. ab.
Jung-o	junx-i	junct-um	júng-ere	3 a. d. ab.
Jur-o	juráv-i	jurát-um	jur-äre	1 a. d. ab.
Juv-a	juv-i	jut-una	juv-äre	1 a. d. ab.
L				
Labefact-o	labefactáv-i	labefactát-um	labefact-äre	1 a. d. ab.
Labor-o	laboráv-i	laborát-um	labor-äre	1 a. d. ab.
Lacer-o	laceráv-i	lacerát-um	lacer-äre	1 a. d. ab.
Lacéss-o	laccéssiv-i	laccéssit-um	lacéss-ere	3 a. d. ab.
Lapid-a	lapidáv-i	lapidát-um	lapid-äre	1 a. d. ab.
Laps-o	lapsáv-i	lapsát-um	laps-äre	1 a. d. ab.
Lát-eo	látu-i	lätit-um	lät-ere	2 a. d. ab.

236 THE MATA VERBORUM.

<i>Præf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>	<i>Regimen.</i>
Latrocín-or	latrocínát-us	_____	latrocín-ári	1
Laud-o	laudáv-i	laudát-um	laud-áre	1
Lax-o	laxáv-i	laxát-um	lax-áre	1
Leg-o	legáv-i	legát-um	leg-áre	1
Leg-o	leg-i	lect-um	leg-ere	3
Lev-o	leváv-i	levát-um	lev-áre	1
Liber-o	liberáv-i	liberát-um	liber-áre	1
Lit-o	litáv-i	litát-um	lit-áre	1
Loqu-or	loquút-us	_____	loqu-i	3
Loqu-or	locút-us	_____	loqu-i	3
Ludific-or	ludificát-us	_____	ludific-ári	1
Luxúr-io	luxuriáv-i	luxuriát-um	luxuri-áre	1
M				
Mácer-o	maceráv-i	macerát-um	macer-áre	1
Maçt-o	maçtáv-i	maçtát-um	maçt-áre	1
Mád-eo	mádu-i	_____	mad-ere	2
Mal-o	málu-i	_____	malle	1
Mand-o	mandáv-i	mandát-um	mand-áre	1
Mán-eo	manf-i	manf-um	man-ere	2
Manifest-p	manifestáv-i	manifestát-um	manifest-áre	1
Man-o	manáv-i	manát-um	man-áre	1
Matúr-o	maturáv-i	maturát-um	matur-áre	1
Mémor-o	memoráv-i	memorát-um	memor-áre	1
Mér-eo	méru-i	mérit-um	mer-ere	2
Merg-o	merf-i	merf-um	mérg-ere	3
Métu-o	métu-i	_____	metú-ere	3
Migr-o	migráv-i	migrát-um	migr-áre	1
Milit-o	militáv-i	militát-um	milit-áre	1
Min-or	minát-us	_____	min-ári	1
Mir-or	mirát-us	_____	mir-ári	1
Misc-eo	miscu-i	misc-um	misc-ere	2
Misc-eo	miscu-i	mixt-um	misc-ere	2
Mitig-o	mitigáv-i	mitigát-um	mitig-áre	1
Mitt-o	misf-i	miss-um	mitt-ere	3
Mær-eo	mæst-us	_____	mær-ere	2
Móli-or	molit-us	_____	mol-iri	4
Móri-or	mórtu-us	_____	mor-i	3
Mor-or	morát-us	_____	mor-ári	1
Móv-eo	mov-i	mot-um	mov-ere	2
Mún-io	muniv-i	munit-um	mun-ire	4
N				
Návig-o	navigáv-i	navigát-um	navig-áre	1
Nect-o	néxu-i	nex-um	nect-ere	3
Neg-o	negáv-i	negát-um	neg-áre	1
Nequ-eo	nequiv-i	nequit-um	nequ-ire	4
Nesc-io	nesciv-i	nescit-um	nesc-ire	4
Nit-or	nif-us, nix-us	_____	nit-i	3
Nol-o	nólu-i	_____	nolle	1
Nómin-o	nomináv-i	nominát-um	nomin-áre	1
Nofc-o	nov-i	not-um	nófc-ere	3
Not-o	notáv-i	notát-um	not-áre	1
	nov-i	_____	novisse	1
Núnc-io	nunciáv-i	nunciát-um	nunci-áre	1
O				
Obdúc-o	obdúx-i	obdúct-um	obdúc-ere	3
Ob-eo	obiv-i	óbit-um	ob-ire	1
Objic-io	objec-i	objéct-um	objic-ere	3
				Oblig-o

THEMATA VERBORUM. 237

<i>Præs.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Oblig-o	obligáv-i	obligát-um	oblig-áre	1	a. d. ab.
Obrep-o	obrepí-i	obrépt-um	obrep-ere	3	a. d. ab.
Obrog-o	obrogáv-i	obrogát-um	obrog-áre	1	a. d. ab.
Obru-o	óbru-i	óbrut-um	obru-ere	3	a. d. ab.
Obser-o	obseráv-i	obserát-um	obser-áre	1	a. d. ab.
Obser-o	obſév-i	obſit-um	obſer-ere	3	a. d. ab.
Obſerv-o	obſerváv-i	obſervát-um	obſerv-áre	1	a. d. ab.
Obſid-eo	obſed-i	obſeſſ-um	obſid-ére	2	a. d. ab.
Obſt-o	obſtit-i	obſtat-um	obſt-áre	1	d. ab.
Obſt-o	obſtit-i	obſtit-um	obſt-áre	1	d. ab.
Obſtrep-o	obſtrépu-i	obſtrépit-um	obſtrep-ere	3	d. ab.
Obtér-o	obtriv-i	obtrit-um	obtér-ere	3	a. d. ab.
Obtin-eo	obtinu-i	obtént-um	obtin-ére	2	a. d. ab.
Occid-o	occid-i	occif-um	occid-ere	3	a. d. ab.
Occub-o	occúbu-i	occúbit-um	occub-áre	1	d. ab.
Occumb-o	occúbu-i	occúbit-um	occumb-ere	3	d. ab.
Occup-o	occupáv-i	occupát-um	occup-áre	1	a. d. ab.
Occurr-o	occurr-i	occurr-um	occurr-ere	3	d. ab.
	od-i		odíſſe		a. d. ab.
Offend-o	offend-i	offenſ-um	offend-ere	3	a. d. ab.
Offer-o	obtul-i	oblát-um	offerre		a. d. ab.
Omitt-o	omif-i	omiſſ-um	omitt-ere	3	a. d. ab.
Opéri-o	opéri-i	opért-um	oper-ire	4	a. d. ab.
Opprim-o	oppreſſ-i	oppreſſ-um	opprim-ere	3	a. d. ab.
Ordin-o	ordináv-i	ordinát-um	ordin-áre	1	a. d. ab.
Oſtend-o	oſtend-i	oſtenſ-um	oſtend-ere	3	a. d. ab.
Oſtend-o	oſtend-i	oſtént-um	oſtend-ere	3	a. d. ab.
P					
Pac-o	pacáv-i	pacát-um	pac-áre	1	a. d. ab.
Pare-o	pepér-i	párcit-um	párc-ere	3	d. ab.
Parent-o	parentáv-i	parentát-um	parent-áre	1	d. ab.
Pár-eo	páru-i	párit-um	par-ére	2	d. ab.
Pár-io	péper-i	párit-um	par-ere	3	a. d. ab.
Pár-io	péper-i	part-um	pár-ere	3	a. d. ab.
Par-o	paráv-i	parát-um	par-áre	1	a. d. ab.
Pateſc-i-o	pateſc-i	pateſcít-um	pateſc-ere	3	a. d. ab.
Pát-eo	pátu-i		pat-ére	2	d. ab.
Pát-i-or	paſſ-us		pat-i	3	a. d. ab.
Pécul-or	peculát-us		pecul-ári	1	a. d. ab.
Pell-o	pépul-i	pulſ-um	péll-ere	3	a. d. ab.
Pénd-eo	pe. énd-i	penſ-um	pend-ére	2	a. d. ab.
Pend-o	pepénd-i	penſ-um	pénd-ere	3	a. d. ab.
Pénetr-o	penetráv-i	penetrát-um	penetr-áre	1	a. d. ab.
Penſ-o	penſáv-i	penſát-um	penſ-áre	1	a. d. ab.
Pérag-o	perég-i	peráct-um	perág-ere	3	a. d. ab.
Perágr-o	perágráv-i	perágrát-um	perágr-áre	1	a. d. ab.
Percéll-o	pércul-i	pércul-um	pércell-ere	3	a. d. ab.
Percéll-o	pérculſ-i	pérculſ-um	pércéll-ere	3	a. d. ab.
Percénſ-eo	percenſu-i		percenſ-ére	2	a. d. ab.
Percid-o	percid-i		percid-ere	3	a. d. ab.
Percip-io	percep-i	percépt-um	percip-ere	3	a. d. ab.
Percút-io	pércuſſ-i	pércuſſ-um	pércút-ere	3	a. d. ab.
Perd-o	périd-i	péridit-um	pérd-ere	3	a. d. ab.
Perdóm-o	perdómu-i	perdómit-um	perdom-áre	1	a. d. ab.
Peregrín-or	peregrinát-us		peregrin-ári	1	a. d. ab.
Pér-eo	periv-i	perit-um	per-ere		d. ab.
Perfic-io	perſéc-i	perſect-um	perſic-ere	3	a. d. ab.
Perſing-o	perſinx-i	perſict-um	perſing-ere	3	a. d. ab.
Perſúg-i-o	perſúg-i	perſúgit-um	perſúg-ere	3	a. d. ab.
					Périn-o

238 THEMATA VERBORUM.

<i>Præs.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Périn-o	perém-i	peréempt-um	perím-ere	3	a. d. ab.
Perlit-o	perlitáv-i	perlitát-um	perlit-äre	1	d. ab.
Permán-co	permáns-i	permáns-um	perman-äre	2	d. ab.
Permísc-co	permíscu-i	permísc-um	permísc-äre	2	a. d. ab.
Perór-o	pororáv-i	perorát-um	peror-äre	1	a. d. ab.
Pérsequ-or	persequút-us		pérsequ-i	3	a. d. ab.
Pérsequ-or	persecút-us		pérsequ-i	3	a. d. ab.
Perfóv-o	persolv-i	persolút-um	persolv-ere	3	a. d. ab.
Pervén-io	pervén-i	pervént-um	perven-äre	4	d. ab.
Pessúmd-o	peffúmded-i	peffúmdat-um	peffúmd-äre	1	a. d. ab.
Pessúnd-o	peffúnded-i	peffúndat-um	peffúnd-äre	1	a. d. ab.
Pet-o	petiv-i	petit-um	pét-ere	3	a. d. ab.
Ping-o	pinx-i	piet-um	ping-ere	3	a. d. ab.
Plác-co	plácu-i	plácit-um	plac-äre	2	d. ab.
Plaud-o	plaus-i	plaus-um	plaud-ere	3	a. d. ab.
Pöll-co	pöllui-i		poll-äre	2	d. ab.
Pollic-eor	pollicit-us		pollic-eri	2	a. d. ab.
Pon-o	pósu-i	pósit-um	pón-ere	3	a. d. ab.
Pópul-or	populát-us		popul-ari	1	a. d. ab.
Pórrig-o	porrex-i	porréct-um	porrig-ere	3	a. d. ab.
Port-o	portáv-i	portát-um	port-äre	1	a. d. ab.
Posc-o	posóc-i	póscit-um	pósc-ere	3	a. a. ab.
Possid-co	posséd-i	posséss-um	possid-äre	2	a. d. ab.
Poss-um	pótu-i		posse		ab.
Póstul-o	postuláv-i	postulát-um	postul-äre	1	a. a. ab.
Pót-ior	potit-us		pot-iri	4	d. ab.
Præb-co	præbu-i	præbit-um	præb-äre	2	a. d. ab.
Præcin-o	præcinu-i	præcént-um	præcin-ere	3	a. d. ab.
Præcip-io	præcíp-i	præcèpt-um	præcip-ere	3	a. d. ab.
Præcipit-o	præcipitáv-i	præcipitát-um	præcipit-äre	1	a. d. ab.
Præclúd-o	præclús-i	præclús-um	præclúd-ere	3	a. d. ab.
Prædic-o	prædicáv-i	prædicát-um	prædic-äre	1	a. d. ab.
Præfet-o	præfút-i	prælát-um	præferre		a. d. ab.
Præfic-io	præféc-i	præfécit-um	præfic-ere	3	a. d. ab.
Præli-or	præliát-us		præli-ari	1	d. ab.
Prælúc-co	prælux-i		præluc-äre	2	d. ab.
Prælúd-o	prælús-i	prælús-um	prælúd-ere	3	a. d. ab.
Præfid-co	præféd-i	præfécit-um	præfid-äre	2	d. ab.
Præst-o	præstit-i	præstit-um	præst-äre	1	a. d. ab.
Præténd-o	præténd-i	præténs-um	præténd-ere	3	a. d. ab.
Præténd-o	præténd-i	prætént-um	præténd-ere	3	a. d. ab.
Præven-io	prævén-i	prævénit-um	præven-äre	4	a. d. ab.
Prem-o	press-i	press-um	prém-ere	3	a. d. ab.
Prens-o	prensáv-i	prensát-um	prens-äre	1	a. d. ab.
Prob-o	probáv-i	probát-um	prob-äre	1	a. d. ab.
Procéd-o	procéss-i	procéss-um	procéd-ere	3	d. ab.
Procub-o	procúbu-i	procúbit-um	procub-äre	1	d. ab.
Proclumb-o	procúbui-i	procúbuit-um	proclumb-ere	3	d. ab.
Procurr-o	procúrr-i	procúrs-um	procurr-ere	3	a. d. ab.
Prod-co	prodív-i	pródit-um	prod-äre	4	d. ab.
Prod-o	pródid-i	pródit-um	pród-ere	3	a. d. ab.
Profer-o	prótul-i	prólat-um	proferre		a. d. ab.
Profici-o	proféc-i	profécit-um	profic-ere	3	d. ab.
Proficisc-or	profécit-us		proficisc-i	3	d. ab.
Profug-io	profúg-i	profúgit-um	profúg-äre	3	a. d. ab.
Profund-o	profúd-i	profúsit-um	profund-äre	3	a. d. ab.
Progrédi-or	progréss-us		progréd-i	3	d. ab.

Prohib-co

THEMATA VERBORUM. 239

<i>Pres.</i>	<i>Pass.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Prohibeo	prohibui	prohibui-um	prohib-ere	2	a. d. ab.
Projicio	projeci	proiect-um	projic-ere	3	a. d. ab.
Procludo	proclufi	procluf-um	proclud-ere	3	a. d. ab.
Promitto	promifi	promiff-um	promitt-ere	3	a. d. ab.
Pronuntio	pronuntiavi	pronuntiati-um	pronunti-are	1	a. d. ab.
Propago	propagavi	propagati-um	propag-are	1	a. d. ab.
Propero	properavi	properati-um	proper-are	1	a. d. ab.
Propono	propofui	propofiti-um	propo-ere	3	a. d. ab.
Prorogo	prorogavi	prorogati-um	prorog-are	3	a. d. ab.
Profero	proferpi	proferpt-um	proferib-ere	3	a. d. ab.
Profequo	profequutus		profequ-i	3	a. d. ab.
Profpicio	profpexi	profpext-um	profpic-ere	3	a. d. ab.
Protrahio	protraxi	protract-um	protrah-ere	3	a. d. ab.
Provoco	provocavi	provocati-um	provoc-are	1	a. d. ab.
Pugno	pugnavi	pugnati-um	pugn-are	1	a. d. ab.
Pulso	pulfi	pulfati-um	pulf-are	1	a. d. ab.
Punio	puni	punit-um	pun-ire	4	a. d. ab.
Puto	putavi	putati-um	put-are	1	a. d. ab.
Q					
Quaero	quaesivi	quaesit-um	quaer-ere	3	a. d. ab.
Quatio	quafti	quaft-um	quat-ere	3	a. d. ab.
Queror	questus		quer-i	3	a. d. ab.
Quiesco	quievi		quiesc-ere	3	a. d. ab.
R					
Radio	radiavi	radiati-um	radi-are	1	a. d. ab.
Radior	radiatus		radi-ari	1	a. d. ab.
Rapio	rapui	rapti-um	rap-ere	3	a. d. ab.
Rebellor	rebellavi	rebellati-um	rebell-are	1	a. d. ab.
Recalco	reclui		recal-ere	2	a. d. ab.
Recaléfco	recalu		recaléf-ere	3	a. d. ab.
Recedo	recéffi	recéffi-um	reced-ere	3	a. d. ab.
Recipio	recépi	recépt-um	recip-ere	3	a. d. ab.
Recondo	recondidi	reconditi-um	recond-ere	3	a. d. ab.
Recuperor	recuperavi	recuperati-um	recuper-are	1	a. d. ab.
Reddo	reddidi	redditi-um	red-ere	3	a. d. ab.
Redeo	redivi	redit-um	red-ire	3	a. d. ab.
Redigo	redégi	reduct-um	redig-ere	3	a. d. ab.
Reduco	reduxi	reduct-um	reduc-ere	3	a. d. ab.
Redundor	redundavi	redundati-um	redund-are	1	a. d. ab.
Refero	refuli	refut-um	refut-ere	3	a. d. ab.
Reficio	refeci	refect-um	refic-ere	3	a. d. ab.
Refugio	refugi	refugit-um	refug-ere	3	a. d. ab.
Regno	regnavi	regnat-um	regn-are	1	a. d. ab.
Rego	rexi	rect-um	reg-ere	3	a. d. ab.
Regyro	regravi	regrati-um	regyr-are	1	a. d. ab.
Religo	religavi	religati-um	relig-are	1	a. d. ab.
Relinquo	reliqui	relict-um	relinqu-ere	3	a. d. ab.
Remeo	remeavi	remeati-um	remc-are	1	a. d. ab.
Remigo	remigavi	remigati-um	remig-are	1	a. d. ab.
Remitto	remifi	remiff-um	remitt-ere	3	a. d. ab.
Removo	removi	remoti-um	remov-ere	3	a. d. ab.
Remasco	rebat-ur		remasc-i	3	a. d. ab.
Renuncio	renunciavi	renunciati-um	renunci-are	1	a. d. ab.
Repello	repuli	repulf-um	repell-ere	3	a. d. ab.
Repeto	repetivi	repetiti-um	repet-ere	3	a. d. ab.
Repono	repopuli	repopofiti-um	repon-ere	3	a. d. ab.
Reporto	reportavi	reportati-um	report-are	1	a. d. ab.
Reposco	repopofci		repopfc-ere	3	a. d. ab.
Réprim-o					

240 THEMATA VERBORUM.

<i>Præf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>	<i>Regiment.</i>
Réprim-o	représs-i	représs-um	reprim-ere	3
Repud-io	repudiáv-i	repudiát-um	repudi-äre	1
Repugn-o	repugnáv-i	repugnát-um	repugn-äre	1
Repurg-o	repurgáv-i	repurgát-um	repurg-äre	1
Requiesc-o	requiev-i		requiesc-ere	3
Requir-o	requisiv-i	requisit-um	requir-ere	3
Rescind-o	rescid-i	resciss-um	rescind-ere	3
Refer-o	referáv-i	referát-um	refer-äre	1
Refer-o	resév-i	resát-um	refer-ere	3
Reserv-o	reserváv-i	reservát-um	reserv-äre	1
Resign-o	resignáv-i	resignát-um	resign-äre	1
Resil-io	resilu-i	resúlt-um	resil-ire	4
Resil-io	resiliv-i	resúlt-um	resil-ire	4
Resist-o	résit-i	résit-um	resist-ere	3
Respect-o	respectáv-i	respectát-um	respect-äre	1
Resperg-o	respers-i	respers-um	resperg-ere	3
Respic-io	respex-i	respect-um	respic-ere	3
Respir-o	respiráv-i	respirát-um	respir-äre	1
Respond-eo	respond-i	responf-um	respond-äre	2
Restitu-o	restitu-i	restitút-um	restitú-ere	3
Rest-o	résit-i	résit-um	rest-äre	1
Resurg-o	resurrex-i	resurrect-um	resurg-ere	3
Retin-eo	retinu-i	retént-um	retin-äre	2
Rever-eor	revertit-us		rever-eri	2
Reverséc-o	reviru-i		reviréc-ere	3
Reviv-o	revix-i	revict-um	reviv-ere	3
Revoc-o	revocáv-i	revocat-um	revoc-äre	1
Revom-o	revomu-i	revomit-um	revom-ere	3
Rog-o	rogáv-i	rogát-um	rog-äre	1
Rump-o	rup-i	rupt-um	rump-ere	3
Ru-o	ru-i	rút-um	rú-ere	3
S				
Sævi-o	sæviv-i	sævit-um	sæv-ire	4
Sál-io	salu-i	falt-um	sal-ire	4
Sál-io	saliv-i	falt-um	sal-ire	4
Salút-o	salutáv-i	salutát-um	salut-äre	1
Sati-o	satiáv-i	fatiát-um	fati-äre	1
Satisfac-io	satisféc-i	satisfact-um	satisfac-ere	3
Saúci-o	sauciáv-i	sauciát-um	sauci-äre	1
Sci-o	sciv-i	scit-um	sc-ire	4
Scrib-o	scrips-i	script-um	scrib-ere	3
Secéd-o	secéss-i	secéss-um	secéd-ere	3
Sec-o	seçu-i	sect-um	sec-äre	1
Seçt-or	sectát-us		sect-ári	1
Séd-eo	sed-i	sess-um	sed-äre	2
Sént-io	sens-i	sens-um	sens-ire	4
Sepél-io	sepeliv-i	sepúlt-um	sepel-ire	4
Sép-io	seps-i	sept-um	sep-ire	4
Sép-io	sepiv-i	sepit-um	sep-ire	4
Sequ-or	sequút-us		sequ-i	3
Sequ-or	secút-us		sequ-i	3
Serp-o	serps-i	serpt-um	serp-ere	3
Serv-io	serviv-i	servit-um	serv-ire	4
Serv-o	serváv-i	servát-um	serv-äre	1
Sibil-o	sibiláv-i	sibilát-um	sibil-äre	1
Signific-o	significáv-i	significát-um	signific-äre	1
Simul-o	simuláv-i	simulát-um	simul-äre	1
Sist-o	sist-i	stat-um	sist-ere	3
Soci-o	sociáv-i	sociát-um	soci-äre	1
				Sól-eo

THEMATA VERBORUM. 241

<i>Præf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>	<i>Regimen.</i>
Söl-eo	sölit-us		sol-ére	2
Sollicit-o	solicitáv-i	folicitát-um	sollicit-äre	1
Sollicit-o	solicitáv-i	follicitát-um	sollicit-äre	1
Solv-o	solv-i	solút-um	solv-ere	3
Sómn-i-o	sómníav-i	somniát-um	somni-äre	1
Son-o	sonu-i	sónit-um	son-äre	1
Sparg-o	sparf-i	sparf-um	sparg-ere	3
Spekt-o	spektáv-i	spektát-um	spekt-äre	1
Sper-o	speráv-i	sperát-um	sper-äre	1
Spir-o	spiráv-i	spirát-um	spir-äre	1
Státu-o	státu-i	statút-um	statú-ere	3
Stip-o	stipáv-i	stipát-um	stip-äre	1
Sto	stet-i	stat-um	st-äre	1
Strángul-o	stranguláv-i	strangulát-um	strangul-äre	1
String-o	strinx-i	strict-um	string-ere	3
Stúd-eo	stúdu-i		stud-ére	2
Suád-eo	suas-i	suas-um	suad-ére	2
Subdúc-o	subdúc-i	subdúct-um	subdúc-ere	3
Subig-o	subég-i	subáct-um	subig-ere	3
Subjic-o	subjec-i	subjéct-um	subjic-ere	3
Submitt-o	submis-i	submiss-um	submitt-ere	3
Submóv-eo	submóv-i	submót-um	submov-ere	2
Subrog-o	subrogáv-i	subrogát-um	subrog-äre	1
Subst-o	súbstít-i	súbstít-um	subst-äre	1
Subsum	súbsu-i		subesse	
Súbveh-o	subveh-i	subvéct-um	subveh-ere	3
Succéd-o	succéss-i	succéss-um	succéd-ere	3
Succid-o	succid-i	succis-um	succid-ere	3
Succing-o	succinx-i	succinét-um	succing-ere	3
Succúmb-o	succúbu-i	succúbit-um	succúmb-ere	3
Sud-o	sudáv-i	sudát-um	sud-äre	1
Súffer-o	súftul-i	sublát-um	súfferre	
Suffici-o	sufféc-i	sufféct-um	suffic-ere	3
Suffig-o	suffix-i	suffix-um	suffig-ere	3
Summóv-eo	submóv-i	submót-um	submov-ere	2
Súm-o	sumpf-i	sumpt-um	súm-ere	3
Súper-o	superáv-i	superát-um	super-äre	1
Súpersum	superfu-i		superesse	
Superviv-o	supervix-i	serviét-um	superviv-ere	3
Súppet-o	suppetiv-i	suppetit-um	súppet-ere	3
Súpprim-o	suppreß-i	suppreß-um	súpprim-ere	3
Súscip-io	súscép-i	súscépt-um	súscip-ere	3
Súspénd-o	súspénd-i	súspéns-um	súspénd-ere	3
Súspic-or	súspicat-us		súspic-ári	1
Sústín-eo	sústínu-i	sústént-um	sústín-ere	2
T				
Tác-eo	tácu-i	tácit-um	tac-ére	2
Tang-o	tétig-i	táct-um	táng-ere	3
Teg-o	tex-i	tect-um	tég-ere	3
Temper-o	temperáv-i	temperát-um	temper-äre	1
Tén-eo	ténu-i	tent-um	ten-ére	2
Tent-o	tentáv-i	tentát-um	tent-äre	1
Ter-o	triv-i	trit-um	tér-ere	3
Térr-eo	térru-i	térrit-um	terr-ére	2
Térrit-o	territáv-i	territát-um	territ-äre	1
Tim-eo	tímu-i		tim-ére	2
Tóler-o	tóleráv-i	tolerát-um	toler-äre	1
Toll-o	súftul-i	sublát-um	tóll-ere	3
Ton-o	tónu-i	tónit-um	ton-äre	1

242 THEMATA VERBORUM.

<i>Pres.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Supin.</i>	<i>Infinit.</i>		<i>Regimen.</i>
Tórqu-eo	tór-i	tort-um	torqu-ére	2	a. d. ab,
Trád-o	trádid-i	trádit-um	trád-ere	3	a. d. ab,
Tráh-o	trax-i	tract-um	tráh-ere	3	a. d. ab,
Trajíc-io	trajéc-i	trajéct-um	trajic-ere	3	a. d. ab,
Tránsf-co	transiv-i	transít-um	trans-íre	4	a. d. ab,
Tránsf-er-o	tránsf-ul-i	tránsfát-um	transf-erre		a. d. ab,
Tránsgrédi-or	transgréss-us	_____	transgred-i	3	a. d. ab,
Tránsil-io	transilu-i	tránsfult-um	transil-íre	4	a. d. ab,
Tránsmitt-o	transmis-i	transmiss-um	transmitt-ere	3	a. d. ab,
Tránsnat-o	transnatáv-i	transnatát-um	transnat-äre	1	a. d. ab,
Tránsveh-o	transvéx-i	transvéct-um	transvéh-ere	3	a. d. ab,
Trepíd-o	trepidáv-i	trepidát-um	trepid-äre	1	d. ab,
Triúmph-o	triumpháv-i	triumphát-um	triumph-äre	1	d. ab,
Trúcid-o	trucidáv-i	trucidát-um	trucid-äre	1	a. d. ab,
Tuc-or	tuit-us	_____	tu-eri	2	a. d. ab,
Tuc-or	tut-us	_____	tu-eri	2	a. d. ab,
Turb-o	turbáv-i	turbát-um	turb-äre	1	a. d. ab,
V					
Vag-or	vagát-us	_____	vag-ári	1	ab,
Vál-co	válu-i	válit-um	val-ére	2	d. ab,
Vall-o	valláv-i	vallát-um	vall-äre	1	a. d. ab,
Vást-o	vastáv-i	vastát-um	vast-äre	1	a. d. ab,
Veh-o	vex-i	véct-um	véh-ere	3	a. d. ab,
Vend-o	véndid-i	véndit-um	vénd-ere	3	a. d. ab,
Vení-o	ven-i	vent-um	ven-íre	4	d. ab,
Venúmd-o	venúmded-i	venúmdat-um	venúmd-äre	1	a. d. ab,
Venúnd-o	venúnded-i	venúndat-um	venúnd-äre	1	a. d. ab,
Vérber-o	verberáv-i	verberát-um	verber-äre	1	a. d. ab,
Vern-o	vernáv-i	vernát-um	vern-äre	1	d. ab,
Vert-o	vert-i	verf-um	vért-ere	3	a. d. ab,
Vescor	_____	_____	vesc-i	3	a. d. ab,
Vet-o	vétu-i	vétit-um	vet-äre	1	a. d. ab,
Vex-o	vexáv-i	vexát-um	vex-äre	1	a. d. ab,
Víd-co	vid-i	vis-um	vid-ére	2	a. d. ab,
Vigil-o	vigiláv-i	vigilát-um	vigil-äre	1	a. d. ab,
Vinc-o	vic-i	viét-um	vinc-ere	3	a. d. ab,
Vindic-o	vindicáv-i	vindicát-um	vindic-äre	1	a. d. ab,
Viol-o	violáv-i	violát-um	viol-äre	1	a. d. ab,
Vir-co	víru-i	_____	vir-ére	2	d. ab,
Viv-o	vix-i	viét-um	vív-ere	3	a. d. ab,
Voc-o	vocáv-i	vocat-um	voc-äre	1	a. d. ab,
Volít-o	volitáv-i	volitát-um	volit-äre	1	a. d. ab,
Vol-o	voláv-i	volát-um	vol-äre	1	a. d. ab,
Vol-o	vólu-i	_____	velle		a. d. ab,
Vóv-co	vov-i	vot-um	vov-ére	2	a. d. ab,
U					
Ulcisc-or	ult-us	_____	ulcisc-i	3	a. d. ab,
Urg-co	urf-i	urf-um	urg-ére	2	a. d. ab,
Ut-or	ut-us	_____	ut-i	3	a. d. ab,

F I N I S.

Lately publish'd, (Price bound Three Shillings and Six-pence.)

PUB. OVIDII NASONIS TRISTIA, with the following Improvements; in a Method intirely New, viz.

I. The Words of the Author are placed in their natural and Grammatical Order, in the lower Part of the Page; and such Words supplied as by an *Ellipsis* are omitted, and yet necessary to make the Connection and Sense complete.

II. In the Grammatical Order all Words of more than two Syllables are marked with an *Accent*, directing the Pronunciation.

III. The more remarkable RHETORICAL FIGURES pointed out, and placed at the bottom of the Page as they occur.

IV. A SCANNING TABLE, by which every Line of the Author may be scanned, the marginal Letter opposite to each Line referring to the same Letter in the Table.

V. The most remarkable PHRASES translated.

VI. An Historical and Geographical INDEX, giving an Account of the Persons and Places mention'd in the Author.

VII. AN ALPHABETICAL VOCABULARY of the Words in the Author, shewing their Parts of Speech and Signification.

VIII. The THEMES of the VERBS, with their Government.

IX. An Introduction to the four Parts of *Latin Grammar*, containing the Doctrine of the Parts of Speech; the Variations of those that are declinable; the Rules of Concord and Government; also concerning the Quantity of Letters and Syllables; and lastly, the Rhetorical Figures most necessary and ornamental in Speech.

For the Use of SCHOOLS.

By **JOHN STIRLING, M. A.**

Chaplain to his Grace the DUKE of GORDON.

Also lately publish'd, by the same AUTHOR,

1. A. Persii Flacci Satiræ, 8vo. Price 1s. stitch'd.
2. P. Virgilii Maronis Bucolica, 2d Edit. Price 1s. stitch'd.
3. Catonis Disticha Moralia, &c. 2d Edit. Price 9d. stitch'd.
4. Phædri Augusti Cæsaris Fabulæ, 3d Edit. Price 2s. bound.
5. Corderii Centuria Selecta. Price 2s. bound.
6. Catechismus et Articuli Eccl. Angl. Price 1s. bound.
7. A short System of Rhetoric. 2d Edit. Price 4d. stitch'd.
8. A short View of English Grammar. Price 6d. stitch'd.
9. A short View of Latin Grammar. Price 6d. stitch'd.
10. Eutropii Historiæ Romanæ Breviarium, Price 2s. 6d. bound.
11. L. Flori Rerum Romanarum Epitome. Price 3s. bound.
12. Breviarium Grammaticæ, Exemplaribus scribendis adaptatum; or, the Rudiments of Grammar engraved on Copper-Plates, for Copies. Price 6d. stitch'd.

There are also in the Press, by the same AUTHOR.

1. P. Virgilii Maronis Opera.
 2. P. Terentii Afri Comædiæ Sex.
- Printed for the AUTHOR; and Sold by T. ASTLEY, at the Rose, over-against the North-Door of St. Paul's.

BOOKS printed for and sold by T. ASTLEY, at
the Rose, over-against the North-Door of St. Paul's.

Lately Publish'd,

I. **T**HE HISTORY of ENGLAND, as well ECCLESIASTICAL
as CIVIL, by way of QUESTION and ANSWER. Extracted
from Mr. RAPIN THOYRAS, and the most eminent HISTORIANS,
giving a very particular and accurate Account of the Monarchy; the
State, Government and Geography of *Great-Britain and Ireland*: Also,
the Wars and Revolutions that have happened in these Kingdoms; with
an Account of the Conquests and Government of the *Romans, Saxons,*
Danes and Normans in England: Likewise a particular History of each
King, from the first Establishment of that Kingdom to his late Ma-
jesty's Reign. To every King's Reign an excellent Chronological
Table is prefixed, by which the Reader may easily discern, what Popes,
Emperors of the *East and West*, Kings of *France, &c.* have reigned. It
also gives an Account of the most eminent Men who flourished in each
Reign; by what means the Kingdom of *Ireland* came to be dependent
on the Crown of *England*; and the Wars that have broke out in *Ireland*
and *Scotland*. This little Book deserves a Place in the best Study; and
yet is so easy and intelligible, that it will delight and improve the meanest
Understanding, insomuch that even Children may become excellent
Historians; and give a good Account of these Kingdoms and the Go-
vernment thereof. The 3d Edit. 12mo. Price 2 s. Sheep. 2 s. 6 d. Calf.

1438 A 20
II. A New ROMAN HISTORY, by Question and Answer. In a
Method much more Comprehensive than any Thing of the Kind ex-
tant. Extracted from Ancient Authors, and the most Celebrated among
the Modern. And interspersed with such Customs as serve to illustrate the
History. With a Complete Index. Designed principally for Schools.
By the AUTHOR of the HISTORY of ENGLAND by QUESTION
and ANSWER. Price 2 s. 6 d. Sheep. 3 s. Calf.

III. The natural Method of TEACHING, being the Accidence in
Questions and Answers, explained, amended, and fitted to the Capa-
city and Use of the lowest Form. For the Use of *St. Paul's School*.
By SAMUEL HOADLEY, M. A. The 9th Edition. Price 1 s. 6 d.

IV. THOMÆ BENNET, S. T. P. GRAMMATICA HEBRÆA,
cum uberrima Praxi in usum Tironum, qui linguam Hebræam absque
Præceptoris, viva voce (idque in brevissimo Temporis compendio) edif-
cere cupiunt. Accedit consilium de Studio, præcipuarum linguarum
Orientalium, Hebrææ scilicet Chaldææ, Syræ, Samaritanæ, & Arabicæ,
instituyendo & perficiendo. Editio tertia, 8vo. Price 2 s. 6 d.

V. OVID's TRISTIA, in five Books, in *English*; or a prose, ver-
bal, and grammatical Version; by the Assistance of which the Learner
may with Ease and Pleasure attain to the construing of *Ovid's Book*,
without (or with very little) Trouble to the Teacher. By N. BAILEY.
12mo. Price 1 s.